BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
31 G
3

0
11
33

8. 31 G. 3

D. RADVLPHI

ARDENTIS

PICTAVI, DOCTORIS

THEOLOGI PERANTIQVI, IL-luſtriſs. Aquitaniæ ducis Gulielmi huius nominis quarti, cōcionatoris diſertiſs. in Epiſtolas & Euangelia (vt vocant) Sanctorum, Homiliæ, eccleſiaſtis omnibus animarum curam gerentibus plurimū neceſſariæ, & ante annos prope quingentos ab auctore conſcriptæ; nunc primùm in lucem editæ.

Quibus annecti curauimus eiuſdem Homilias in Epiſtolas & Euangelia, quæ in communi Sanctorum legi conſueuerunt.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

PARISIIS,
Apud Nicolaum Cheſneau, via Iacobæa,
ſub Quercu viridi.
M. D. LXXIII.

Capuccinorum Romæ.

REVERENDO PATRI ANTONIO TRVSSON, ABBATI INCLITI Monaſterij Omnium Sanctorum in inſula Cathalaunenſi, Claudius Fremy, ſalutem & pacem exoptat.

SVPERIORIBVS *annis iuſſu cuiuſdam præſulis (Abbas reuerende) Homilias Radulphi Ardentis auctoris perantiqui, in epiſtolas & euangelia Dominicalia, à blatis & tineis vindicandas ſuſcepi, prælóque, quanta fieri potuit cura, repurgatas tradidi. Quas vt compertum habui multorũ piorum hominum ac doctorum calculis comprobari, multúmque vtilitatis Reipublicæ Chriſtianæ*

afferre, eo quod præter ſingularem doctrinam, etiã veterum patrum in religione pietatem ac ſancti-tam redoleant: omnem laborem rurſus adhibui in in tranſcribendis eiuſdem homiliis (vt vocant) de Sanctis. Quibus addidi vitas quorundam Sancto-rum, quorum exemplis, veluti ſtimulis quibuſdam vrgeremur ac premeremur ad eas imitãdas virtu-tes, quas in eorum vitæ conſuetudine admiramur. Cùm enim lumine fidei æternũ illud gloriæ decus, quod per huius mundi contemptum conſequuti ſunt Sancti, contemplamur, non poſſumus non vehemẽter accendi (ſi modò tanquam ingenui fi-lij ad beatam patriam cœleſtémque patrem aſpi-ramus) ad eorum ſequenda veſtigia, qui iam in illa indicibili gloria ſecuri triumphant: certò Apoſto-lica doctrina perſuaſi, quod ſi ſocij fuerimus paſ-ſionum, & conſolationis erimus. Vt autem ad æ-ternam illam conſolationem facilius peruenire va-leamus, operepræcium fuerit has noſtri Ardentis homilias legere. In quibus (vt verbis D. Hierony-mi vtar) habet infans quod lactet, puer quod lau-det, adoleſcens quod corrigat, iuuenis quod ſequa-tur ſenior quod precetur. In quibus item (vt docet noſter Ardens) methodum inſequendi Chriſtum addiſcemus, vt pote ſi mundum contemnentes, omnia quæ habemus pauperibus erogauerimus, nu-di nudum Chriſtum ſequuti fuerimus, carnem no-

ſtram cum vitiis & concupiſcentiis crucifixerimus, caſtitate, charitate, cæteriſque virtutibus enituerimus, ad cœleſtia toto deſiderio cõtenderimus. Hæc autem omnia mecum in animo reputans, illas lubẽti animo edendas curaui, tum vt populus Chriſtianus & Catholicus in ſimplicitate fidei, quam à parentibus accepit, contineatur, tum vt tanti auctoris lectione vitia quæ in dies magis ac magis pullulant, radicitus euellantur. Quas tuæ fidei volui credere, vt tua dignitate & nomine antiquum theologum protegere digneris. Quod ſi ſuſceperis, facies quod tui eſt muneris & dignitatis. Vale Pariſiis idibus Februarij. 1567.

THEODORETVS LIBRO DE curatione Affectionum Græcarum octauo, qui eſt de Martyribus.

NAm & Antiochus Deus vocatus eſt, & Caius qui Tyberio Imperatori ſucceſſit, Veſpaſianus quoque & Adrianus, ſibi templa ingentia excitarunt. Verum & vitali ſimul aura & impio honore priuati ſunt. Martyrum verò templa conſpicua cernuntur, magnitudine quæ præſtãtia, omni præterea ornatus genere variata, ſplendorémque quodãmodo pulchritudinis ſuæ latè fundentia. Neque verò hæc per annũ ſemel, aut bis aut quinquies aduẽtus ſed in eis ſæpe numero dies feſtos peragimus, ſæpe diebus ſingulis eorũ Martyrũ domino laudes hymnóſque cãtamus. Quíque homines proſpera ſunt valetudine, conſeruari eã ſibi à Martyribus petunt: qui verò ægritudinẽ aliquã patiuntur, ſanitatẽ expoſcunt. Inſuper & ſteriles viri, & mulieres dari ſibi filios petunt: qui verò parentes ſunt, integra ſibi & propria cuſtodiri quę conſecuti ſunt, dona. Itẽ qui peregrè aliquò proficiſcuntur, petũt Martyres ſibi comites eſſe in via, vel potius itineris

duces. Qui verò iam ſoſpites redierunt, gratias agunt, acceptum beneficium confitentes. Non qui ſe ad deos accedere arbitrentur, ſed qui orent Dei martyres tanquam diuinos homines interceſſoréſque ſibi eos apud Deum aduocent ac precentur. Piè verò fideliterque precatos ea maximè conſequi quæ deſiderant, teſtantur illa quæ votorum rei dona perſoluunt, manifeſta nimirum adeptæ ſanitatis indicia. Nam alij quidem oculorũ, alij verò pedum, alij porrò manuũ ſimulachra ſuſpendunt, ex argento auróve confecta. Gratiſſimè námque accipit eorũ dominus qualiacúmq; ſunt dona, nec exigua, nec vilia, dedignatur: quippè qui ea pro ferentis facultate metitur. Hæc itaque omnium ſpectaculo exporrecta, teſtantur morborũ depulſionẽ, cuius ipſa certiſſima ſigna ſunt, à ſanitate cõſequutis allata: hæc inquam, ſepulchrorum ibi Martyrum quæ ſit virtus oſtendunt. Martyrum autem virtus ipſi coluerũt Deum, verũ eſſe Deum declarat, & cætera. Deinde, At philoſophi quidem præclaríque oratores obliuioni iam dati ſunt: Imperatorũ verò ac magnorum ducúmue nomina quidẽ multi hodie norũt,

cum tamen Martyrum nomina magis quã familiarium cuncti mortales ſciant: quin etiam naſcẽtibus filiis ea imponi curant, ita cuſtodiam illis tutelámque certiſſimã com parãtes, & cætera. Itẽ. At illos quidẽ caſſos gloria vanóſque reddidit, ſuis autẽ Martyribus honorẽ illorũ dedit: pro Paudiis enim Diaſiiſq; ac Dionyſiis, hoc eſt Iouis liberíque patris ſolẽnitatibus, Petro, Paulo, Thomæ, Sergio, Marcello, Leontio, Antonino, Mauritio, aliiſque ſanctis Martyribus populari epulo peragũtur. Próque illa veteri pompa, pro turpi obſcœnitate ac impudẽtia, fiũt modeſtæ, caſtæ ac tẽperãtiæ plenæ feſtiuitates, non illæ quidem mero delibutæ, non cõmeſſationibus leues, non cachynnis ſolutæ, ſed diuinis canticis perſonantes, ſacríſque ſermonibus audiẽdis intentæ, in quibus ad Deum preces non ſine ſanctis lachrymis ac ſuſpiriis ſubmittũtur. Cum itaque talem tantámque vtilitatẽ ex Martyribus honore collato prouenire homines videatis, fugite, quæſo, errorem dæmonum, præuióque ductu Martyrũ facibúſque vtentes, viam capeſcite, quæ ad Deum perducit, vt immortali æuo illorum choris & præſentia perfruamini.

IN SOLENNITATE SANCTI ANDREÆ *Apoſtoli.*

C*Orde creditur ad iuſtitiam: ore autẽ cõfeſſio fit ad ſalutẽ, &c.* Tripartita eſt hęc lectio, fratres mei. Primò enim oſtendit Apoſtolus quod ex fide & confeſſione eſt ſalus. Secundò vnde illę in nobis oriũtur. Tertiò oſtendit quod magis auditores prædicationi, quàm prædicatio auditoribus deſit. Oſtendens igitur Apoſtolus ex quibus proficiamus ad iuſtitiam & ſalutem, ait: *Corde creditur ad iuſtitiam*, verum fit confeſſio ore, & ita ad ſalutem. Non ſufficit fides cordis ſine confeſſione oris, maximè vbi fides periclitatur. Petrus quidem fidem habebat in corde, ſed quia ore negauit, mortaliter peccauit. Debemus enim crucem Chriſti & apertè prædicare, & in eminentiori parte noſtri, & in fronte portare, & non, vt quidam hæretici, opprobria Chriſti erubeſcere. Vnde dominus, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum corã patre meo. Econtrariò, qui erubuerit me & meos ſermones, & hunc erubeſcet filius hominis corã patre meo. Quod apertè contra nos eſt, fratres mei, qui & ſi crucem Chriſti, quæ nunc vbique apud chriſtianos eſt in honore, nõ erubeſcimus: Tamen humilitatem, paupertatem, patientiam, cæteráſque crucifixi virtutes fateri erubeſcimus.

Roma. 10.

Matth. 10
Luce 9.

Crux Chriſti vbique apud Chriſtianos in honore.

Quoniam ſicut dominus confitebitur eos eſſe ſuos, qui has virtutes confitentur & portant: ita econtrariò diffitebitur illos eſſe ſuos, qui nūc has virtutes fateri erubeſcūt. Rurſus nec ſufficit con feſſio oris, ſine fide cordis. Fictis enim chriſtianis & hypocritis nihil prodeſt deum confiteri ore, quem non habent in corde. Vnde dominus:
Eſaiæ 29. Populus, inquit, iſte labiis me honorat: cor autē
Matt. 15. eorum longè eſt à me. Quod etiam contra nos eſt fratres mei, qui etſi orando & inuocando deū confitemur, tamen per malas cogitationes ab eo elongamur. Rurſus nec fides cordis, nec confeſſio oris ſufficit, ſine atteſtatione operis, habenti dico tempus operandi: falſi enim chriſtiani & etiam dęmones credunt & confitentur deū. Vnde
Iacobi 2. Iacobus, Dæmones credunt & contremiſcunt. &
Dæmones credunt Deum. etiam, vt habetur in euangelio, exeuntes de corporibus obſeſſorum fatebantur Ieſum eſſe Chriſtum: & tamen illis obeſt, potius quàm prodeſt,
Iacobi 2. Chriſtum credere corde, vel confiteri ore, quem
Titi 1. diffitentur opere: vnde Iacobus, Fides, inquit, ſine operibus mortua eſt. Et Paulus: Confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Propterea cùm dixiſſet hic apoſtolus, Corde creditur ad iuſtitiam, adiunxit, *Ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Poteſt enim hîc haberi iuſtitia, nec in futuro ſalus. Nos ergo fratres mei, vt æternam vitā atque ſalutem in futuro conſequi mereamur, hîc & corde firmiter credamus, & ore cōſono cōfiteamur & vita puritatis Chriſtum atteſtemur. Quod autem ex fide & confeſſione perueniatur ad ſalutē, probat Apoſtolus. Et primò de fide ſubdit, *Dicit*

enim ſcriptura Eſaiæ: *Omnis qui credit in illum, nõ con-* *Eſaie. 28.*
fundetur. Qui enim firmiter credit, in Chriſtum *Galat. 5.*
fide per dilectionem operãte: & ſi inter tribulationes & miſerias ſeculi videatur aliquando confundi, tamen in finem non confundetur, imò tanquam filius honorabitur. Quod enim benedixerit vniuerſaliter, *omnis*, pobat cum ſubdit: *Non eſt enim diſtinctio Iudæi & Græci*. Porro Iudæi erant proximi Chriſto carne, familiares cultu & inſtituti per legem. Et econtra, Græci ſiue gentiles erant remoti à Deo & ignoti: & nec per legẽ neque per prophetas eruditi. Sed apud deum, qui non eſt acceptor perſonarum, non eſt diſtinctio *Acto. 10.*
Iudæi & gentilis: quoniam Iudæos & gentiles æquè credentes, æquè ſaluat: æquè laïcum & clericum: æquè religioſum & ſecularem: æquè literatum & illiteratum, æquè nobilem & ignobilẽ. Imo idem feruor fidei videtur eſſe maioris meriti in laïco quàm in clerico, in ſeculari quàm in religioſo, in illiterato, quàm in literato. Gratiora quippe videntur obſequia, quæ exhibentur ab eis qui minus tenentur. *Nam idem*, inquit, *deus dominus omnium, diues in omnes*, (ſubaudi ditandos) *qui inuocant eum*. Ac ſi dicat, Reges terræ propter paupertatem aliquos ſatellites ſuos quandóque vel non remunerant, vel non quantum debẽt, remunerant. At dominus omnipotens in omnibus diues milites ſuos omnes, abundanter remunerat. Deinde authoritatem Eſaiæ de confeſſione inducit, ſubdens: *Omnis enim qui inuocauerit nomen domini, ſaluus erit*. Dominum inuocat, qui ex intimo affectu eum vocat, qui proculdubio affectus, *Dominum quis inuocat.*

ſi opus ſubſequi non poſſit, ad ſalutem ſufficit. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur vnde fides & confeſſio in nobis oriantur, cum ſubdit: *Quomodo ergo inuocabunt, in quem non crediderunt? Et quomodo credēt ei quem non audierunt? Et quomodo audient ſine prædicante? Et quomodo prædicabunt niſi mittantur?* Oſtendens per hanc gradationem quod non poteſt haberi confeſſio, vel fides, niſi ex gratia dei prædicatores mittētis, & prædicationem in cor hominis docentis. Quando enim deus ſubtrahit prædicationem aliquibus, ne vel audiant, vel acquieſcant prędicationi, ex occulto dei iudicio prouenit. Vnde ipſe ait: linguam tuā adhærere faciam palato tuo, ne ſis quaſi vir obiurgans: quia dominus exaſperans eſt. Quando verò mittit & immittit prædicationem ſuam in homines, ex gratia diuinæ miſericordiæ eſt. Proinde fratres mei totis viribus orandum eſt nobis, vt dominus veros prædicatores in populum ſuum mittat. Iuxta quod ipſe ait, Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam, & vt corda auditorum ad credendum & confitendum præparet: niſi enim intus ſit qui doceat, in vanum lingua docētis laborat. Quàm autem vtilis ſit aduentus prædicatorum populo, oſtendit apoſtolus per autoritatem prophetæ cū ſubdit: ſicut ſcriptum eſt: *Quam ſpecioſi pedes euangeliZantium pacem, euangeliZantium bona?* Quis enim aduentus poteſt nobis eſſe vtilior, & quæ annuntiatio poteſt eſſe gratior nobis, quàm eorum quæ dei reconciliationem & pacem nobis

Ezech.3.
Veri prædicatores requirendi.
Matt.9.
Eſaie. 52

afferunt & offerunt, & bona nobis æterna promittunt? Quod apertè contra quoſdam peruerſos eſt: qui oblatam prædicationem non ſolum facere vel ſuſcipere, ſed & nec audire volunt. cum ad quoſlibet vanos rumores & ocioſos ſermones audiendos ſemper parati ſint. Quos quãta damnatio expectet, oſtendit dominus, cum diſcipulis ſuis dicit: Quicunque non receperint vos, amen dico vobis quia tolerabilius erit Sodomorum vel Gomorrhæorum terris quàm illi ciuitati. Sequitur pars tertia, in qua oſtẽdit quod magis auditores prædicationi, quàm prædicatio auditoribus deſit, cum ſubdit: *Sed non omnes obediunt euangelio*. Ac ſi apertè dicat: cum autem vtilis ſit euangelij annunciatio, tamen non omnes ei obediunt. Alij enim vix etiam audiunt euangelium. Alij verò audiunt, ſed non ſuſcipiunt. Alij verò & audiunt & ſuſcipiunt profeſſione, cum non exequuntur opere. Alij verò & audiunt & ſuſcipiũt & exequuntur ad tempus, ſed tamen non perſeuerant. Omnes autem iſti quamuis audient, non obediunt euangelio, quod & fidem, & operationem & perſeuerantiam requirit. De quorum inobedientia dolent & conqueruntur hodie veri prædicatores, ſicut olim conquerebatur Eſaias, dicens: *Domine quis credidit auditui noſtro*? videlicet quod nos à deo interius audiuim⁹, & auditoribus exterius miniſtramus. quaſi dicat rarius. *Ergo*, inquit, *fides ex auditu*, ſcilicet prędicationis, venit ad cor auditoris. *Audit⁹ autem fit per verbum dei* exterius ſonans, & per ſpirituale verbum interius inuiſibiliter operans

Matt. 10. Marc. 6. Lucæ 9.

Fides operatio, perſeuerãtia requiſita in obedientia euangelij.

Sed dico? Nunquid non audierunt? audierunt quidem. Quoniam ex quo euangelium per Apoſtolorum prædicationem per vniuerſum mundum diuulgatum eſt, nullus per inaudientiam ſe poteſt excuſare. Vnde & per authoritatem pſalmiſtæ inducit, dicentis: *Et quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Per omnes quippe mundi partes exiuit fama Apoſtolorum: Et ipſa eorum verba vbique propalata ſunt. Petrus autem & Paulus Romanis euangelizauerunt: Iacobus Hiſpanis: Thomas populis maioris Indiæ: Bartholomeus populis minoris Indiæ. Matthæus Æthiopibus: Ioānes Aſianis: Simō & Iudas Ægyptiis & Perſis: Andreas, cuius hodie natalia colimus, Græcis. Quorum prædicatio cōtemni non potuit, ſed potius admirabilis, velox & efficax fuit. Et quod prædicabant verbis, confirmabant exemplis, confirmabant miraculis, confirmabant effuſione ſui ſanguinis. Nos ergo fratres mei eorum verba firmiter teneamus, exempla vitæ eorum ſequamur, miracula credamus, martyrium imitemur: Et ſi non ſanguine, ſaltem carnalium concupiſcentiarum in nobis crucifixione, mundum odientes, diuitias & honores mundi contemnentes, perſecutiones fortiter ſuſtinentes, bonis operibus radiantes, omnibus enim inimicis charitatem exhibentes, ad cœleſtia toto deſiderio feſtinantes: vt meritis & precibus ipſorum apoſtolorum eorum conſortia in cœlis conſequi mereamur, largiente domino noſtro Ieſu Chriſto, &c.

Pſal. 18.

Quomodo Apoſtoli imitandi.

In ſolenni-

IN SOLENNITATE
ſancti Andreæ apoſtoli.

AMbulans Ieſus iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonẽ qui vocatur Petrus, & Andreã fratrẽ eius, mittẽtes rete in mare. &c. Tria nobis oſtenduntur in hac lectione fratres mei. *Matth. 4.* Primò enim oſtenditur quantum ſit dominus ſolicitus in miſerendo. Secundò, quomodo ſit efficax in vocando. Tertiò quantum Petrus & Andreas fuerint veloces in obediendo. Porrò quantum ſit dominus ſolicitus in miſerendo, demonſtratur, cùm dicitur: *Ambulans Ieſus iuxta mare Galilææ.* Non ſolum enim dominus noſter Ieſus Chriſtus miſerebatur, ſed & quærebat cui miſereretur: & illuc ambulabat, vbi illos quibus miſereretur, eſſe ſciebat. Hinc eſt quod dominus ambulabat iuxta mare Galilææ, vbi Petrum & Iohannem, Andream & Iacobum, per miſericordiam vocaturus erat. Quem nos imitantes fratres mei, illuc potius eamus, vbi occaſionem miſerendi nos inuenturos ſcimus. Non ſimus illis ſimiles qui declinãt loca vbi pauperes eſſe ſciũt, ne forte propter in oportunitatem cogãtur miſereri eorum: ſed nos fratres eamus vbi ſcimus eſſe errantes, vt eos ab errore reuocemus. Eamus vbi ſcimus eſſe pauperes, vt eis ſubueniamus. Eamus vbi ſcimus eſſe lugentes, vt eos conſolemur. *Vidit,* inquit, *duos fratres mittentes rete in mare.* Quoniam illorum præcipue miſeretur deus, qui fraternitatem diligunt, qui ſeſe coadiuuant, & de labore ſuo viuunt. At qui venantur fratrem *Quorũ deꝰ precipue miſeretur.*

in mortem, qui ſeſe perſequuntur, & in labore hominum non ſunt, vocatione digni non ſunt. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quomodo dominus Petrum & Andream efficaciter vocauerit, cum eis dixit: *Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum*. In qua vocatione fratres mei, tria conſideranda ſunt, locus, ordo, & efficacia. Locus quoniam deus de littore laborantes in mari, à mari vocat. In quo quid aliud ſignificatur, niſi quia à ſolicitudine huius mundi ad quietem: à timore ad ſecuritatem: ab inſtabilitate ad ſtabilitatem æternæ vitæ eos inuitat? In quo & nos peccatores inſtruit, vt extra mundanam concupiſcentiam ſimus, ſi alios ab illa concupiſcentia reuocare velimus, Ne ſi cupidus cupidum moneat, forte dicatur illud Pauli: Tu prædicas non furandum & furaris. Non mœchandum, & mœcharis. Ordo etiam notandus eſt, vidit, vocauit, ſe ſequi iuſſit, præmium promiſit. Vidit per electionem: vocauit per fidem, iuſſit ſe ſequi per obedientiam, præmium promiſit, per obedientiæ remunerationem. Per electionem quippe venitur ad fidem. Per fidem ad obedientiam, per obedientiam ad præmium. Magnum quippe præmium & magna dignitas eſt, ſuæ & aliarum animarum piſcatorem eſſe. Qui enim aliorum animas à mundo trahit, & ſuam ſibi ſubmergi ſinit, bonus piſcator non eſt. Efficacia verò in hoc apparuit, quoniam ex quo vocauit eos dominus, ſtatim eum ſecuti ſunt. Non enim tantum exterius eos vocauit: Sed ſicut vocauit eos exterius voce: ita vocauit eos in-

Roma. 2.

terius inſpiratione: Ipſe enim ſolus verus vocator & verus prædicator eſt : quoniam interius vocat & prædicat . Nos verò veri prædicatores non ſumus: quoniam tantum exterius vocamus & prædicamus . Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur quantum Petrus & Andræas velociter obedierunt, cum ſubditur: *At illi continuo relictis retibus & naui , ſecuti ſunt eum* . Ecce iſti cum nulla adhuc miracula domini vidiſſent , nihil de æterna retributione audiſſent, cum ipſum dominum mortalem viderent , & eum nihil habere conſpicerent, tamen ad primã eius vocationem credunt, omnia relinquunt, & nudi nudum ſequuntur. Quid nos (fratres) dicturi ſumus, qui quotidie miracula videmus, qui quotidie de æterna beatitudine legimus & audimus, qui ipſum dominum immortalem in cœlo regnare ſcimus, qui eum diuitem in omnibus nouimus: & tamen ad crebras eius vocationes eum ſequi cõtemnimus. Nec abundantes, nec egentes, eum ſequimur: nec minis, nec verbis, nec verberibus, nec promiſſionibus, emendamur. *Relictis*, inquit. *nauibus & patre.* Sed dices: Quid iſti dimiſerunt, qui nihil fere habuerunt? Multũ fratres reliquerũt, qui omnia ea quæ habuerunt, reliquerũt. & de cætero nihil habere voluerunt. Omnia illa reliquerunt quę cõcupiſcere potuerũt. Nemo ergo ſibi dicat: imitari mũdi cõtemptores volo, ſed quid relinquã, non habeo. Multum fratres relinquitis, ſi cõcupiſcẽtiis veſtris abrenũciatis. Certe cũ regnũ cœlorũ æſtimationẽ non habeat, tãtum valet, quantum habes, Petrus & Andræas relictis

Luc.19. retibus & naui, regnum cœlorum mercati ſunt:
Luc.21. Zachæus dimidio bonorum ſuorum:vidua duo-
Marc.12. bus minutis. Alius frigidæ aquæ calice:alius ſola
Matth.10. bona voluntate. Qui nihil habet, ſe det, & habebit illud. *Secuti ſunt*, inquit, eum non ſolum pede, ſed & amore, vita & morte. Pede, quia nec mors, nec vita potuerunt eos ſeparare à charitate Chriſti. Vita quia facti ſunt ſancti, ſicut ipſe ſanctus eſt. Pius, ſicut ipſe pius eſt. Iuſtus, ſicut ipſe iuſtus eſt. Morte, quia ſicut Chriſtus paſſus eſt pro eis: ita ipſi pro Chriſto paſſi ſunt. Crucifixi etiam ſicut Chriſtus crucifixus eſt. Sed Chriſtus qui ſine macula fuit, in cruce directus, extenſus fuit. Petrus verò, quia Chriſtum negauit, oppoſito crucifixus fuit. Andreas autem ex obliquo, quoniã, etſi non negauit, tamen aliquomodo peccauit. Quia verò ſic obediẽdo ſecuti ſunt: ita & Chriſt⁹ eos vt promiſerat, piſcatores fecit hominum. Piſcator nauem regit, nauem diſponit, piſces capit, captos ad littus trahit & ſecernit. Sic quoque iſti naues, id eſt eccleſias rexerunt, & rete prædicationis diſpoſuerunt. Piſces, id eſt, homines prædicatione cœperunt, & eos ad littus iudicij traxerunt. Petrus Antiochiam & Romam: Andreas Achaïam. In iudicio verò bonos à malis ſeparabunt. Sedebunt enim cum cæteris Apo-
Matth.10. ſtolis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. Nos ergo fratres tantorum patrum natalitia celebremus, vt eorum precibus & meritis adiuti, ipſorum vitam & doctrinam tenere mereamur. Et ſi non poſſumus ſicut illi pro Chriſto relinquere omnia, ſaltem relinqua-

mus ſuperflua. Etſi nõ poſſumus ſicut illi nudi ſequi nudum, ſaltem cõtenti neceſſariis, ſequamur eum. Etſi non poſſumus eum ſequi per crucis paſſionem, ſaltem ſequamur eum per carnis abſtinentiam & maccrationem. Crucifigamus mẽbra noſtra, vt peccato moriamur. Pedes crucifigamus, ne eant in viam peccatorum: Manus, ne extendantur ad opera iniquorum: Oculos ne videant vanitatem: Aures ne audiãt detractionem: Cor, ne cogitet malam cogitationem: vt in reſurrectione, ſi non iudicare cum Apoſtolis, tamen adiudicari vitæ æternæ ab Apoſtolis mereamur. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, &c.

Vita beati Andreæ Apoſtoli per Dorotheum.

Andreas frater Simonis Petri, ſicuti maiores noſtri tradiderunt, Scythis & Sogdianis, & Sacis, & in Sebaſtopoli interiore, vbi Aethiopes agreſtes habitant, Euangelium domini Ieſu Chriſti prædicauit. Sepultus eſt Patris ciuitate Achaiæ, crucifixus ab Aegea rege Edeſſenorum. Matt. 10. *Euſeb li 3. c. 1. hiſtoriæ Eccleſiaſt.*

Eiuſdem per d. Iſidorum.

Andreas, qui interpretatur virilis, vel decorus, frater Petri, ſecundum Iohannem primus, iuxta Matthæum à primo ſecundus. Hic in ſortem prædicationis Sithiam atque Achaiam ſuſcepit, in qua crucis patibulo ſuſpenſus occubuit. Eius vitam ampliorem vide in Abdia & in Adone Treuerenſi epiſcopo. *In li. de Patribus noui Teſtamẽti.*

In die ſancti Stephani.

Acto. 6. S*Tephanus plenus gratia & fortitudine facie-bat prodigia & ſigna magna in populo &c.* Hodie fratres chariſſimi, feſtiuitatem ſancti prothomartyris Stephani celebram°: cuius admirabilẽ vitã & precioſam mortẽ prælibata lectio nobis exponit: oſtendens nobis ſeptem, videlicet quantus fuerit in virtute, quantus in opere: quantus in prudentia & eloquentia: quantus in contemplatione: quantus in patientia: quantus in charitate: quàm fœlix in morte. Primò igitur quantus fuerit in virtute, oſtendit cùm dicit: *Stephanus plenus gratia*. Vocat autem hîc gratiam collectiuè quælibet dona ſancti ſpiritus, vt fidem, ſpem, charitatem, ſapientiam, quæ antonomaſticè gratiæ nuncupantur. His beatus Stephanus dicitur eſſe plenus admodum dolij pleni muſto, & alabauſtri pleni vnguẽto. Sicut enim dolium plenum muſto foris eructat, & circunſtantia feruore & odore replet: ita ſicut alabauſtrum plenum exterius reſpirat, & ſua flagrãtia exteriora delectat. Ita beatus Stephanus diuina gratia repletus, non ſolum redolere poterat, ſed potius ſuarum virtutum opinione circunſtantes delectabat. *Plenus*, inquit, *gratia & fortitudine*. Sunt quidam qui gratiam quidem habent in mente, ſed eam non exercent in opere, propter puſillanimitatem, vel propter timorem, vel propter debilitatem. Propter puſillanimitatem, vt qui mentem bonam habent, ſed tamen ex infirmitate horrent viam iuſtitiæ aggredi, dicentes: Quis poſſet tam dura pati? Quibus dominus per

Gratia exercenda.

prophetam,puſillanimes confortamini, & nolite timere.Propter timorem:vt quidam,qui propter timorem prauorum hominum iuſtitiã tueri non audent. Quibus dicitur, Qui timet pruinam,irruet ſuper eum nix. Propter debilitatem. vt quidam qui in aggreſſu operum iuſtitiæ ex infirmitate ſuccumbũt.Quibus dominus per prophetam,Confortamini manus fatigatæ,& genua diſſoluta roborate.Beatus igitur Stephanus, poſt quàm dictus eſt plenus gratia,dicitur & fortitudine plenus. Quoniam neque propter puſillanimitatem, neqüe propter timorem, neque propter debilitatem mentis, ab operibus iuſtitiæ & ſanctitatis poterat retardari. Vnde frementibus Iudæis circa ſe de duritia & malitia ſua,eos reprehendit,dicens: *Semper dura fronte & indomabili corde ſpiritui ſancto reſiſtitis.* In quo nos indigni prædicatores confutamur,qui timentes prauorum malitiam,vel eò formidantes amittere gratiam, eorum mala non reprehendimus,ſed potius palpamus vel tacemus. Secundò quantus fuerit in opere, demonſtratur, cùm dicitur: *faciebat prodigia & ſigna magna in populo*. Cum eadem poſſint eſſe prodigia & ſigna:tamen prodigia ab admiratione:ſigna:verò à ſignificatione dicta ſunt. Prodigia verò quę contra conſuetũ naturæ curſum fiunt, dicuntur: & ideo quoque ab vno vidente propter admirationem digito produntur. Sed iſtorum prodigiorum ſiue ſignorum, alia quidem non faciunt, ſed tantum ſignificant fidem,& ſanctitatem faciẽtis, vel potius virtutem illius in cuius nomine fiunt, vt miracula quæ &

Eſaiæ 35. *Iob. 6.* *Eſaiæ 35.* *Prodigia* *Signa.*

reprobi facere leguntur. Alia verò ſignificant ſimul & faciunt ſanctitatem facientis, vt opera virtutum interiorum. Videlicet vt diligere inimicũ viuere in mundo angelicè & huiuſmodi. Quæ quidem opera facientem, ſanctum faciunt & demonſtrant. Porro vtriſque operibus radiabat B. Stephanus. Quoniam & in ſe admirabilis erat omnia mundana contemnens, Deum ſuper omnia diligens, omnia pauperibus diſtribuens & inimicos diligens: in carne non ſecundum carnem viuens: in mundo angelicè conuerſans: pro perſecutoribus orans, in cœlo mẽte habitans. In exterioribus quoque admirabilis erat: cæcos illuminans, claudos erigens, ſurdos audire faciens, leproſos mundans, dæmones eiiciens, omnem infirmitatem ſanans, mortuos reſuſcitans. At nos fratres chariſſimi, non affectemus exteriora facere miracula, quæ perfectis conueniunt & imperfectis, ſicut nos ſumus multotiens, & occaſionem ſuperbiendi miniſtrant: ſed interiores virtutes & earum opera habere ſatagamus, quæ ſanctitatem interiorem & operantur & demonſtrant. Operantur ad vtilitatem noſtri: demonſtrãt ad exemplum proximi. Tertiò quantus fuerit in ſapientia & eloquentia demonſtratur, cum quantos ſuperauerit in diſputatione, aperitur: cũ ſubditur: *Surrexerunt autem quidam de Synagoga quæ appellatur Libertinorum & Cirenenſium & Alexandrinorum, & eorum qui erant à Sicilia & Aſia diſputantes cum Stephano.* Quod cùm de tot nationum ſinagogis electi ſapientes, in ſuperbia ſuæ ſapientiæ ſurrexiſſent ad diſputandum cum Stephano,

Stephanus in ſe admirabilis.

tamen non poterant, inquit, reſiſtere ſapientiæ & ſpiritui qui loquebatur. Non ait, non poterant reſiſtere illi, ſed non poterant reſiſtere Sapientiæ & ſpiritui qui loquebatur per illum. Iuxta quod dominus diſcipulis ſuis ante promiſerat, dicens Dum ſteteritis ante reges & præſides nolite cogitate quomodo aut quid loquamini. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Non enim in ſapientia ſua ſurrexerat beatus Stephanus, atque eloquentia ad diſputandum contra Iudæos, ſed potius in ſapientia Dei, & in eloquẽtia ſpiritus ſancti, qui linguas infantium facit diſertas. In quo cõfutantur ſapientes huius mundi, qui ſi quid acutè, ſi quid rectè, ſi quid diſertè, ſentiunt vel loquuntur, ſibi non Deo attribuunt: gloriantes iuxta prophetã in ſententia oris ſui, dicentem: Labia veſtra à nobis ſunt, quis noſter dominus eſt? Nos ergo fratres mei, ſi quid benè ſapimus aut eloquimur, non nobis ſed deo totum tribuamus: qui nobis dedit intelligẽtiam, & linguam, & vtraque vtendi poſſibilitatem. *Audientes autem hæc diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebãt dentibus in eum.* Quoniam enim non poterant ſapientia & eloquentia contendere contra ſanctum: ideo more canis rabidi veſania cordis & ſtridore dentium inuehebantur in eum, oſtendentes ipſo geſtu corporis ſapientia & modeſtia ſe eſſe vacuatos. Quartò quantus fuerit in contemplatione oſtenditur, cũ ſubditur: *Cum autem eſſet Stephanus plenus ſpiritu ſancto, intendens in cælum, vidit gloriam dei & Ieſum ſtantem à dextris Dei.* Dicturus Lucas contempla-

Matt. 10.

Sap. 10.

Pſal. 11.

Cõtemplatio per ſpiritum ſanctum miniſtratur. tionem Stephani, præmiſit eum plenum eſſe ſpiritu ſancto: oſtendens quod per ſpiritum ſanctũ cõtemplatio miniſtratur, vt hic aduerbium, *cum*, non temporale quam caſuale intelligatur. *intendens*, inquit, *in cœlum*. In cœlum intendebat. Nam vbi theſaurus ſuus, ibi & cor ſuum erat. In cœlũ

Matth. 6. intendebat, quo toto deſiderio feſtinabat. *Vidit*, inquit, *gloriam dei*. Hæc viſio, partim corporalis partim ſpiritualis fuit. Nam cœlos apertos & Ieſum in carne glorificatum, corporalibus oculis vtcúnque videre non potuit. Ideo autem vtcúnque dico, quoniã tanta eſt gloria glorificati hominis, quod mortalis viſus eam ferre non poſſit. Vnde & in transfiguratione vbi breuis & imper-

Matth. 17 fecta fuit in Chriſto gloria, Petrus & cęteri diſcipuli ferre non potuerũt: ſed ſtatim in facies ſuas ceciderunt. Et ſi gloriam transfigurati hominis, ferre non potuerunt mortalium oculi, quomodo perpetuam & immenſam gloriam hominis verè glorificati ferre poſſunt? Gloriam verò immenſam & inacceſſibilem dei patris: & quomodo filius à dextris dei, id eſt, ad æqualitatem eius, ſtet, tantum ſpiritualis oculus & hoc vtcunque videre potuit: & vtcunque ideo dico, quoniam tanta eſt gloria, tantus eſt ſplendor, tanta eſt beatitudo diuinæ maieſtatis, quod nullus intellectus, nec & angelicus prout eſt, perfectè poſſit contemplari. Certè verè beatus erat homo, cui cœli & eorum ſecreta ita patebant. Ideo enim inter manus perſecutorum poſito, etiam paſſuro, cœli patebant, & gloria patris & filij oſtendebatur. Vt oſtenderetur non ſolum illi, ſed

pro Chriſto patiẽtibus cœlos aperiri, & gloriam dei parari, & Ieſum eis ſtare à dextris Dei, id eſt, Ieſum coæqualem nobis patri, cũ patre paratum ei auxiliari. Stare enim pugnantis & auxiliantis eſt. Nos ergo fratres mei animemur ad patiendũ iniurias, & perſecutiones, & tribulationes pro nomine noſtri redemptoris. Quoniam proculdubio nobis pro ſe & iuſtitia patientibus nõ deerit, ſed auxilium cõſtantiæ & victoriæ nobis miniſtrabit, & ianuam regni cœleſtis nobis reſerabit, & in gloria diuinæ beatitudinis nos collocabit. Sed beatus Stephanus qui nullo terrore circunſtantium perſecutorum cohiberi potuit, quãdo reuelatam ſibi viſionem publicè teſtificaretur: dicens: *Ecce video cælos apertos, & Ieſum filium hominis ſtantem à dextris dei.* Nobis exemplum præbet: vt ob nullum timorem teſtimonium veritatis: maximè vbi faciendum eſt, taceamus. At impij, qui ne audirẽt teſtimonium veritatis, clamauerunt, & aures ſibi obturauerunt, & impetum in ſanctũ fecerunt. Oſtendũt quantum ſint contrarij impij teſtibus veritatis: qui non ſolum eos audire non poſſunt, imò & eis malum pro bono reddũt. Quinto quantus fuerit in patientia oſtẽditur, cũ dicitur: *Et impetum fecerunt vnanimiter in eum. Et eijciẽtes eum extra ciuitatem, lapidabant. Et teſtes depoſuerunt veſtimenta ſua ſecus pedes adoleſcentis, qui vocabatur Saulus, & lapidabant Stephanum, inuocantem & dicentem: Domine Ieſu ſuſcipe ſpiritum meũ.* Porrò Iudæi perſecuti ſunt Stephanum perſecutione, qua nulla eſt peior. Pati quippe perſecutionẽ ab eo quẽ aliquãdo in aliquo læſimus parum

Teſtimoniũ veritatis nullum ob timorem tacendum.

eſt: Pati verò ab eo, quem nunquam læſimus, magnum eſt. Et pati ab eo cui multum contulimus, maximum eſt: Talis erat beatus Stephanus. Ille enim contulerat Iudæis multa bona: & illi è contrario inferebant ei mala. Stephanus quippe petebat Iudæos in eorum ſalutem, & illi è contrario impetebant ei in eius mortem. Stephanus cupiebat eos introducere in Ieruſalem cęleſtem: & illi è contrario eiiciebant Stephanum extra Ieruſalem terrenam. Stephanus teſtificabatur eis verba veritatis: & illi è contrario teſtificabantur in Stephanum verba falſitatis, dicentes: Quoniam nos audiuimus eum dicentem, quod Ieſus Nazarenus deſtrueret locum iſtum, & mutabit traditiones quas tradidit nobis Moyſes Stephanus mittebat in eos verba prædicationis & orationis: & illi è contra mittebant in Stephanum lapides crudelitatis. Et cum ita redderent Iudæi Stephano mala pro bonis, tamen non mutatus eſt: non murmurauit, ſed patienter omnia tulit: eandem obſeruans patientiam & charitatem: deum ſemper inuocans, & pro ſe, & pro eis orãs. In quo confundimur nos fratres mei: quia & ſi quando aliquis aliquam pœnam, iniuriam vel contumeliam nobis tulerit: ſtatim exardeſcimus, patiẽtiam & charitatem amittimus: & iniuriam pro iniuria: contumeliam pro contumelia, reddere feſtinamus. Et dum ita ſuperare cupimus, ab
Prouer.15. ira & impatientia interius ſuperamur: Non attẽdentes quia iuxta Salomonem, melior eſt patiens viro forti: & qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbium. Sexto quantus fuerit in cha-

ritate demonſtratur cum dicitur: *Poſitis autem genibus clamauit voce magna dicens: Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Duo fratres quaſi cõtraria & paſtoribus ſanctæ Eccleſiæ imitanda, oſtendit in ſe beatus Stephanus. Quoniam cum ſe aſperrimè corrigeret, ita feruenter diligebat: cum ita feruẽtiſſimè diligeret, ita aſpere corrigebat: & inde contingebat: quia perfectè odiebat viciũ, & perfectè naturam diligebat. Mira enim charitas Stephani fratres mei. Pauci enim inueniuntur, qui verè diligant ſeipſos. Pauciſſimi enim qui verè diligant inimicos. At Stephanus ita dilexit inimicos, & quidem inter mortiferos ictus crebreſcẽtium lapidum vbi aliquis poſſet obliuiſci etiam amicorum ſuorum, Stephanus non eſt oblitus inimicorum ſuorum. Sed ſupplicauit, clamauit, orauit pro eis, Supplicauit, non tã genibus quàm mente. Clamauit, non tam voce quam deuotione: orauit, non tam ex præcepti coactione, quàm ex libera charitate. Non enim putandum eſt fratres mei, quod beatus Stephanus in quo nihil duplicitatis fuit, ſupplicauerit pro inimicis, vt quidam faciunt corpore, nõ mente: orauerit pro eis voce, nõ deuotione. Abſit hoc à martyre, charitatem Chriſti imitante: ſed proculdubio ſupplicauit pro inimicis ſine aliquo mentis rancore. Orauit pro ipſis ſine fictione, vel tempore. *Domine*, inquit, *ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Verus imitator Chriſti qui in paſſione ſua pro inimicis orauerat: Pater dimitte illis, quia neſciunt quid faciunt: factus ſicut paſſionis, ita & charitatis dominicæ primus imitator. Quo enim affectu

Pauci inueniuntur qui ſeipſos diligant.

Stephanus imitator Chriſti.

mouetur pater erga filium freneticum, patrem ſuum percutiẽtem: cuius magis plangit inſaniam quàm ſuã miſeriã, eo affectu mouebatur beatus Stephanus erga Iudæos: quorum perditionem magis dolebat quàm ſuam paſſionem. Inſani quippe & dæmoniaci ſunt omnes mali: quoniam à Dæmone vexantur & ad mala inſtigantur: & quid faciant, vel ad quem finem inde venturi ſint ignorant. Prpterea fratres mei, quando mali nos perſequũtur, cogitemus qui eos equitet: & contra nos eos inſtimulet. Et ſicut eques non pugnat aduerſus equum, ſed aduerſus equitẽ: & ad hoc conatur vt equitem deiiciat, & equũ luctetur. Sic & nos pugnemus, non aduerſus homines, ſed aduerſus dæmonem malorum inſeſſorem: & ad hoc nitamur vt dęmonem deiiciamus: & homines deo per beneficia, orationes & monitiones lucremur. Sic enim Stephanus Saülum perſecutorem ſuum, & alios, vt credimus multos deo lucratus eſt. Non enim potuit oratio præcedens ex tam feruenti charitate inefficax eſſe. Septimò quã felix fuerit in morte demonſtratur, cũ ſubditur: *Et cum hoc dixiſſet, obdormiuit in domino.* Ab opere & oratione perfectionis, tranſiit ad perfectionem quietis. Pulchrè fratres mei, dictũ, non obiiſſe, ſed obdormiſſe. Qui enim dormit, quaſi mortuus eſſe videtur, & non eſt, imò viuit, requieſcit, & tandẽ euigilatur. Sic & ſancti quãdo migrant ab hac vita: viſi ſunt oculis inſipien-
Sap 3. tium mori: illi autem ſunt in pace, & requieſcunt. Quoniam, vt legitur in Apocalypſi: Amo-
Apoc. 14. do iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus

ſuis. Et tandem id eſt diluculo diei iudicij corpora ſimul cum animabus euigilabuntur: vt beata & æterna luce ſemper fruātur. Sed & B. Stephanus obdormiuit. Obdormiuit autem in domino, id eſt in manu & protectione domini. Iuxta illud: Iuſtorum animæ in manu dei ſunt, & non tanget illos tormentum maliciæ. Itaque fratres, ſi volumus conſortes eſſe quietis & gloriæ beati Stephani, ſimus in quantum poſſimus, conſortes eius virtutis. Etſi non poſſumus eum imitari in paſſione, ſaltem imitemur eum in charitate. Duo quippe ingentia bona ſunt, martyrium & paſſio. Sed tamen martyrium ſine charitate nihil prodeſt, dicente Paulo: Etſi, inquit, tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem non habeam, nihil mihi prodeſt. Charitatem autem fratres teneamus, per quam triumphant martyres, iuſtificantur confeſſores, floreſcunt virgines, reconciliantur peccatores. Charitas ſine martyrio multum prodeſt. Diligamus deum propter ſeipſum: amicum in deo: inimicum propter deum. Benefaciamus iis qui oderunt nos: oremus pro perſequentibus & calumniantibus nos: vt mereamur filij eſſe patris cœleſtis: qui facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos: & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. per filium eius vnicum dominum noſtrum, qui cum eo viuit, &c.

Obdormire in domino quid.
Sap. 3.
Martyriū ſine charitate nihil prodeſt.
1. Cor. 13.

Sermo in eadem ſolennitate.

D*Ixit Ieſus turbis Iudæorum: Ecce ego mitto ad vos prophetas & ſapientes, & Scribas, & ex illis occidetis, crucifigetis, & flagellabitis in Synagogis veſtris, & perſequemini de ciuitate in ciuitatem, & reliq.* In hac ſancta Euangelij lectione fratres chariſſimi, conqueritur dominus redemptor noſter de Iudæorum, & eorum ſimilium duritia & peruerſitate: facit igitur tria. Oſtendit quam bonus ipſe fuerit erga Iudæos, & quàm peruerſi Iudæi fuerint contra Chriſtum: & quanta vltio ventura ſit ſuper ipſos. Porrò quàm bonus ipſe fuerit erga Iudæos, oſtendit: & quanta beneficia eis exhibuerit, & qualem affectum erga ipſos habuerit, oſtẽdit. Primùm igitur quãta beneficia eis exhibuerit, enumerat, cum dicit: *Ecce ego mitto ad vos prophetas & ſapientes, & ſcribas.* Beneficia ſiquidem temporalia, id eſt, quæ Iudæis exhibuit, tanquam parua prætermittens, ſola ſpiritualia enarrat: oſtendens ſe doctores & paſtores ſemper mittere ad eorum correctionẽ & eruditionẽ ſpiritualẽ. Miſit etenim eis prophetas qui eis prædicarent primũ ſuũ aduentum & ſecundum, & pœnas reproborum gloriámq; iuſtorũ. Miſit eis ſapientes qui eos docerẽt quomodo hi deberẽt viuere, & pœnas reproborum euitare, & gloriã iuſtorũ cõſequi valerent. Miſit eis ſcribas, qui omnia his, ne quãdo obliuioni darẽtur, ſcriberẽt, & in memoriã reuocarẽt. Qualẽ verò affectũ erga Iudæos habuerit, oſtẽdit, cũ dicit: *Ieruſalẽ quotiẽs volui cõgregare filios tuos, quẽadmodũ galina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti.* Quotiẽs, inquit, volui, & quotiẽs me velle demõſtraui. De-

Sẽper Chriſtus doctores mittit ad Chriſtianorum eruditionẽ.

móſtraui ſiquidē multis indiciis quod te volebā cōgregare: vel quādo ab Ægyptiaca ſeruitute: vel quādo à Babylonica captiuitate: vel quādo à diuerſis idololatriæ erroribus ad vnius diuinitatis cultū te reduxi. Volui quippe filios tuos cōgregare, ſi tu velles: ſed tu noluiſti: & ideo nó cōgregaui: Quod ſi quē filiorū tuorū cōgregaui, te nolēte cōgregaui. Eſt autē fratres mei cōgregare, dei & diuinorū hominū, ſicut diſpergere eſt diaboli, & diabolicorū hominū. Vnde dominus: Qui non colligit, inquit, mecū, diſpergit, Deus colligit homines in virtutem fidei, ſpei & charitatis, & ad vltimum in vnionem diuinæ viſionis & pacis. Et econtra diabolus diſpergit homines, per errores idololatriæ, diffidentiarum, odiorum, diſcordiarū, & inquietudinū, *Quemadmodū*, inquit *galina cōgregat pullos ſuos ſub alas*. Galina auis eſt affectuoſiſſima & piiſſima in pullos ſuos: ita vt præ amore quē habet in eos, infirmetur: & voce rauceſcente eis cōformata, eos cōuocat, vt ſub alas cōgreget, & à miluo ſe opponēdo, eos defenſet. Sic fratres mei, domin⁹ & redēptor noſter affectuoſiſſimus & piiſſimus eſt, non ſolum in Iudęos, ſed & in omnes homines, quos ad imaginē & ſimilitudinē procreauit: ita quod propter nimiam charitatem qua dilexit nos, infirmitatem noſtram aſſumpſit: voce prædicationis ſuæ noſtræ capacitati cōformata, nos conuocauerit: non alta ſed ſimplicia, & ſimplici voce nobis loquēs: ſub alas brachiorum ſuorum in cruce extenſorum nos traxit & congregauit iuxta quod ipſe dixit: Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.

Deus congregat diabolus diſpergit.

Matt. 12.

Epheſ. 2.

Io. 12.

Et ſe pro nobis morti opponẽdo, nos à faucibus diaboli potenter eripuerit. Ecce frater quàm admirabilis & affectuoſa eſt charitas dei in homines: & quare nos ſumus affectuoſi ad eũ diligendũ. Quare tantus amor, & tanta beneficia à tanto, nobis tantillis exhibita, nos non prouocãt ad eum redamandum? Quàm peruerſi verò è cõtra Iudæi & eorum ſimiles fuerint in deum, & in ſanctos ſuos, oſtendit dominus, cùm dicit: *Et ex eis occidetis & crucifigetis, & flagellabitis in Synagogis veſtris.* Quorum malitiam vt magis exaggeret, repelit, apoſtrophans ſe ad Ieruſalem ex malis collectam, è geminatione dicens, *Ieruſalem, Ieruſalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te miſſi ſunt.* Magnum erat peccatum fratres mei, ſi ad ſe miſſos prædicatores, vel non audirent, vel auditos contemnere voluiſſent: Nunc verò conſummata eſt malicia, cuius & ſuæ ſalutis miniſtros perſecuti ſunt & occiderunt: reddentes eis mala pro bonis, qua retributione nulla eſt peior. Illi quippe Iudęos ad ſalutem vitæ eternæ vocabant: & ideo Iudæi illos occiderunt, Illi Iudæos ad caſtigationem & caſtificationem corporis ſui monebant: & ideo Iudæi illos crucifixerũt. Illi Iudæos corrigebant: & ideo illos Iudæi flagellauerunt. In paterno affectu naturam Iudæorum diligebant: & vitia eorum perſequebantur: & ideo Iudæi illos perſecuti ſunt de ciuitate in ciuitatẽ. Illi verba vitę Iudæis iaculabant: & ideo Iudæi illos lapidauerunt. Occiderunt ſiquidem Ioannẽ baptiſtã, & Iacobũ maiorem & minorẽ: crucifixerunt Petrũ & Andręam: flagellauerũt duo-

Admirabilis dei charitas in homines.

decim Apoſtolos,quando ibant gaudentes à cõſpectu concilij : quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Perſecuti ſunt & illos de ciuitate in ciuitatem , vt expulſi iuſte ad quos migrarent. Lapidauerunt quoque Stephanum, cuius hodie celebramus ſolennitatem. Et multi quidem hodie Iudæorum malitiamꝗ execrantur,qui tamen eos imitantur.Imitãtur enim Iudæos quicunque prædicatores vel magiſtros, vel monitores ſuos perſequuntur. Quales hodie (vnde magis dolendum eſt) intra ſanctam eccleſiam ſunt multi,qui quamuis prædicatores & paſtores ſuos gladio non occidant (Non enim audent,) tamen gladio malæ voluntatis & linguæ & iniuriarum eos occidunt,dũ eos odiunt: dum eis detrahũt,diffamant,& contumelias inferunt, & dum eis inquietationes & damna irrogant, non attendentes quoniam qualiſcunque ſit miſſus qui inhonorat miſſum, inhonorat mittẽtem. Quoniam & ſi miſſus in ſe honorabilis non eſt: tamen propter deum , imò deus in eo honorandus. Propterea fratres mei,paſtores,prędicatores & monitores noſtros,diligite,honorate & audite. Qui ſi dignè nos corrigunt,nobis proſunt. Si autem indignè,attendamus quoniam nobis prodeſſe volunt , & ob hoc non odiendi , ſed magis diligendi ſunt. Quanta autem vltio vẽtura ſit ſuper Iudæos & eorum imitatores , oſtendit dominus, cùm dicit : *Vt veniat* (ſubaudi) per imitationem, *ſuper vos omnis ſanguis iuſtus*, id eſt reatus, & vltio omnis ſanguinis iuſti , *qui effuſus eſt ſuper terram,à ſanguine Abel iuſti vſque ad ſanguinem Za-*

Acto.5.

Qui Iudæos imitantur.

chariæ filij Barachiæ, quem occidiſtis inter templum & altare. Sicut ſcriptum eſt quod pater nõ portabit iniquitatem filij:& filius non portabit iniquitatem patris. Ita ſcriptum eſt. Ego ſum deus zelotes, vindicans peccata parentum in filios. Sicut enim verum eſt quod bonus pater non portabit peccata mali filij, & bonus filius non portabit peccata mali patris. Ita & verum eſt quod malus pater portabit iniquitatem filij exemplo ſuo corrupti, & malus filius portabit iniquitatẽ imitatã patris. Sicut enim parentes propter malũ exemplũ participant in peccatis filiorum: ita filij propter imitationẽ participant in peccatis parẽtum, vt ſcilicet qui participant in culpa, participent in pœna. Iudæi autem non ſolum ſceleratos imitati ſunt, ſed etiam ſuperauerũt. Illi enim prophetas: iſti etiam dominum prophetarum occiderunt. Quare dixerit ab Abel, non eſt mirum: quoniam ipſe primus ſanctus occiſus eſt. Sed quare, ait, vſque ad Zachariam, cùm multi ſancti poſt eũ occiſi ſint. Sed per hos duos ſignificãtur duo genera martyrum. Per Abel quippe qui in agro occiſus eſt, ſignificatur martyriũ laïcorũ. Per Zachariã verò ſacerdotẽ qui inter tẽplũ & altare occiſus eſt, ſignificatur martyriũ eccleſiaſticarũ perſonarũ. Ac ſi dicat: vt omnis ſanguis tam laïcarũ quàm eccleſiaſticarũ perſonarũ veniat ſuper vos. *Amen dico vobis, venient hæc omnia ſuper generationẽ iſtam.* Nõ ſignificat his verbis generationẽ ex ſolis Iudæis peruerſis, qui tunc erant, collectam, ſed generaliter generationem omnium malorũ qui fuerunt, vel futuri ſunt, à principio vſque in finem,

nem, ſuper quam vltio omnium ſcelerum quæ in hoc mundo fuerit, ventura eſt. Deinde quæ vl-tiones ſuper eos venturæ ſint, exponit, cùm ſubdit: *Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta. Amen dico vobis non me videbitis amodo donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine domini.* Duas vltiones prædixit ſuper eos venturas: deſertionem, & viſitationis ſubtractionem. Deſertionem cum dicit: *Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta.* Porro domum eorum, vel templum, vel ciuitatem vocat Ieruſalem, quæ à Tito & Vaſpaſiano quadrageſimo ſecundo anno à paſſione domini deſtructa ſunt & deſolata: quoniam auditæ ſunt angelicæ virtutes, de templo clamantes, tranſeamus ab his ſedibus. Vel ſynagogam, quæ à deo derelicta eſt propter peccata ſua. vt iam de cætero careat dei gratia, careat prophetia & vnctione, careat & ſacrificio. Vel etiam mentes eorum quæ à deo deſertæ ſunt, & de cætero à malignis ſpiritibus inhabitatæ ſunt. Viſitationis ſubtractionem, cùm dicit: *Amen dico vobis, non me videbitis amodo.* Præceſſerant ſiquidem plures Iudæorũ captiuitates per quas viſitauerat eos dominus, & in terram ſuam per prophetas & doctores reduxerat: ſed per hanc extremam captiuitatem eos viſitare, vel in terram ſuam reducere eos voluit. Ac ſi dicat apertè: Amodo non viſitabo vos, neque per prophetas, neque per præſentiam meam, quam in proximo occiſuri eſtis, donec dicatis, inquit: Benedictus qui venit in nomine domini, id eſt, donec in ſecundo aduentu. Tunc enim illum cum magna maieſtate ve-

nientem ad iudicium, confitebũtur vniuerſi tam boni quàm mali: & omne genu antè eum flectetur, cęleſtium, terreſtrium & infernorum. Sed Iudæi qui ad prædicationẽ Eliæ & Noæ conuertentur, volũtarie & glorioſe ſemper cũ cæteris confitebuntur dominum. Increduli verò & reprobi coactè & inutiliter eum confitebuntur. Quoniã proderit nihil tunc eis illum confiteri, quem hîc confiteri noluerunt. Iſtas quoque pœnas nouerunt ſuper ſe vẽturas, qui ad correctionẽ ſuã miſſos à Deo correctores, flagella, & caſtigationes benigne non ſuſcipiunt, ſed potius perſequũtur, repellunt, & remurmurant, deteriorantes vnde admolliorari debuerunt. Tales enim deus deſerit arbitrio ſuo & diabolo. Vnde ipſe ad tales loquitur per prophetam ſub ſpecie viri vxorem ſuam adulteram ob nullas correctiones correptam, relinquentis. Iam, inquit, vt iraſcat tibi, zelus meus receſſit à te. Hæc enim fratres mei eſt pœna quã magis timere debemus, ne forte deus propter ſcelera noſtra offenſus, & ipſas correctiones ſubtrahat, & tradat nos à deſiderio ſuo peccatori, id eſt, diabolo. Nec velit de cætero per flagella & caſtigationes nos viſitare vſque ipſe veniat iudex terribilis, tales in perpetuum damnare. Imitemur igitur fratres prothomartyrem Stephanum, qui & inimicos, & perſecutores ſuos dilexit, non attendens animum eorum qui eum perſequebantur: ſed potius coronã & gloriam quam per eos conſequebatur. Sicut refert & beatus Gregorius de ſancto quodam miræ patientiæ & charitatis: qui omnes illos, qui ſibi aliquam contumeliam vel

Philip. 2.

Caſtigationes à deo benignè ſuſcipiendæ.

Ezech. 16.

Stephanus imitandus.

vel iniuriam inferebant, ſpecialiter diligebat, vocans eos coadiutores ſuos: vt pote per miniſterium quorum ipſe vel à peccatis ſuis purgaretur: vel ad maiorem coronam promoueretur. Quos nos imitantes chariſſimi, cùm patimur perſecutionē ab aliquo, quatuor cogitemus. Primò peccatis noſtris exigentibus hoc nobis cōtingere: & ideo non contra perſecutores, ſed contra nos ipſos iraſci debere. Secundò non hominem, ſed diabolum nos tentare: & ideo non cōtra hominem, ſed contra diabolum inſtigatorem hominis nos pugnare debere. Tertiò nec hoc, nec aliud in hoc mundo fieri ſine iuſto dei iudicio. Et ideo iudicio dei nos patienter debere portare. Quartò illatam iniuriam nobis patienter ferētibus profuturam: & ideo æquanimiter & lætè eam portare debere. Sic, ſic cogitantes poterimus erga perſecutores noſtros placatum animū habere: & ita quandoque diligere verè. Quam charitatē nobis deus concedat per interceſſionem beati Stephani, qui & pro perſecutoribus exorauit dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, &c. *Quatuor in perſecutione cōſiderāda.*

Vita diui Stephani per Dorotheum epiſcopum. *Act. 6. 7. 8.*

Stephanus primus martyr, vnus ex ſeptem Diaconis, Hieroſolymis à Iudæis lapidatus, ſicut Lucas in Actis Apoſtolorum teſtatur, mortuus eſt. De quo etiam ſic Petrus Chryſologus: Sicut Petrus, inquit, à petra nomen adeptus eſt: quia primus meruit Eccleſiam fidei firmitate fundare. Ita Stephanus vocatus eſt à corona: quia primus meruit pro Chriſti nomine ſubire conflictum. Primus meruit ſanguine ſuo militum Chriſti martyrium dedicare. *Serm. 154.*

Serm. 4. de tempore. *D. Auguſtinus. Poſt extremum feſtiuiſſimum diem quo ſalutaris noſtri Chriſti nobis natiuitas illuxit, etiam hodiernus dies beati martyris Stephani corona illuſtratur. Martyris illius merita nulla gens orbis ignorat. Paſſus eſt enim ipſo principio Eccleſiæ, id eſt, in ipſa vrbe Hieroſolyma. Ibi enim Diaconus miniſtrauit, & in ipſo iuuentutis flore decorem ætatis ſuæ purpurauit. Paſſio eius inſignis eſt multumq́ mirabilis. Hanc modo de libro Actorum Apoſtol. cùm legeretur: audiuimus non ſolùm, ſed etiam oculis ſpectauimus: Chriſtus ergo caput martyrum prior paſſus eſt pro nobis relinquens vobis exemplum: vt ſequamini veſtigia eius. Cuius paſſionis veſtigia prior ſecutus beatus Stephanus, confitendo Chriſtū lapidatus à Iudæis coronam meruit, tanquam ſuo ſibi nomine poſitam. Stephanus enim Græcè, Latinè corona appellatur. Iam corona nomen habebat, & ideo palmā martyrij ſuo nomine præferebat. Qui cùm lapidaretur, non ſolùm non expectabat de perſecutoribus reportare vindictam, ſed eis potius à Deo veniam poſtulabat. Meminerat* Ezech. 9. *enim dixiſſe dominum, Mihi vindictam, & ego retri-* Rom. 12. *buam, dicit Dominus. Et iterum, Ne dixeris, Vlciſcar me de inimicis meis, ſed expecta dominum, vt tibi auxilium ſit. De miraculis ſancti Stephani vide D. Auguſt. de Ciuitate Dei lib. 22. cap. 8. Et Gregorium Turonenſ. Archiepiſc. lib. de Gloria martyrum cap. 32.*

IN FESTO SANCTI Ioannis Euangeliſtæ.

Q*vi timet deum, faciet bona, &c.* Hac in lectione fratres chariſſimi, agitur de ſapientia: non de ſapientia mundi, quam qui diliget, inimicus dei conſtituitur, ſed de ſapientia vera & cœleſti quam qui habet,

dominum

dominum habet. Quæ tam precioſa & glorioſa eſt, quod filius dei eius nomine ſe vocauerit, dicens: Ego ſapientia quæ ex ore altiſſimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Eſt autem bipartita hæc lectio. Primo enim oſtẽdit per quę vera ſapientia habeatur. Secundò habita quanta bona largiatur. Ponit ergo tria neceſſaria ad adipiſcendum ſapientiam: Timorem ſcilicet, dei iuſtitiam, & gratiam. Per timorem quippe & iuſtitiam hoſpitium ſapientię pręparamus: Ipſa verò ſapientia non propter merita noſtra, ſed propter ſolam gratiam ſuam apud nos hoſpitatur. Per timorem autem & iuſtitiam hoſpitium ſapientiæ præparamus: dum per timorem nos à vitiis purgamus, & per iuſtitiam nos virtutibus ornamus. Fruſtra igitur laboras, fruſtra ſtudes, fruſtra voluis & reuoluis libros: quia niſi primùm vitia & peccata à te eliminaueris, & ad iuſtitiam cor tuum inclinaueris, ſapientiam ſuſcipere non poteris. Scriptum eſt enim: In maliuolam animã non introibit ſapientia: nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Ait igitur primùm de timore. *Qui timet deum, faciet bona.* Non ait, facit. Qui enim ſimiliter timet, nondum facit bonum, dum non propter dei amorem peccatum cauet, ſed faciet bonum, dum paulatim peccata cauens & timere deſinens, incipiet eum diligere. Sed dicis: Peccator propter conſcientiam peccatorum ſuorum deum timens, & ob hoc multas eleemoſynas tribuens, nónne facit bonum? Facit vtique, id eſt, opus de genere bonorũ facit. Sed bonũ nõ dicitur facere: quia illud non facit bene dum il-

Tria neceſſaria ad adipiſcẽdam ſapientiã.

Sap. 1.

lud faceret ex ſolo timore. Vnde & illud faciẽdo non meretur præmium vitę æternę, ſed qualemcunq; alleniationem pœnæ. Et quæ bona faciet? Illa per quæ peruenitur ad ſapientiam. ſ. abſtinebit ab iniuſtitia, & continebit iuſtitiam. Vnde & de iuſtitia ſubdens ait. *Et qui timens eſt iuſtitiæ, apprehendet eam*, id eſt ſapientiam. Eſt autem iuſtitia reddere vnicuiq; quod ſuũ eſt: vt deo religionẽ, ſibi puritatẽ, parentibus honorem, maioribus reuerentiam, ſubditis diſciplinã, afflictis miſericordiam, diuitibus admonitionem, bonis amicitiã, malis correctionem, omnibus æquitatem. Hanc igitur iuſtitiam qui ita operibus exhibet, vel ſaltẽ facit quod poteſt, eam intra ſe continens, ille vtique apprehendet ſapientiam, non meritis vel ingenio ſuo, ſed ſola ipſius Sapientiæ gratia. Vnde & ſubditur: *Et obuiabit illi gratis quaſi mater honorificata.* Ad ſimilitudinem videlicet honorabilis & amabilis matris, quæ filio ſitienti, & lac poſcenti, non ſe auertit, ſed potius obuiam ei offert mamillam. Ecce, fratres mei, talis imò maior eſt pietas dei erga nos, ſi filij eius eſſe volumus.

Iuſtitia quid.

Iacob. 1. Vnde Iacobus, Si quis, inquit, indiget Sapientia, poſtulet à deo qui dat affluenter, & non improperat. Sequitur pars ſecunda, in qua enumerantur decem dona, quæ adepta ſapientia ſuis cõfert alumnis. Quorum ſeptem dat in hac vita: tria verò in futura. Primum eſt cibus, non corporalis, ſed animæ, de quo ait: *Cibabit illum pane vitæ & intellectus.* id eſt Chriſti corpore vel doctrina verbi ſine quo pane anima in deſerto huius mundi fame perit: qui dicitur panis vitæ & intellectus: quia

quia recte viuere,& recte ĩtelligere facit. Secũdũ eſt potus animæ, de quo ait. *Et aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum.* id eſt, gratiã ſpiritus ſancti, ſine qua homo in feruore huius mundi ſiti perit. De qua aqua dominus ait: Qui biberit aquam, quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Tertium eſt fortitudo tolerãdi patienter perſecutiones, flagella, miſeriáſque mũdanas. De qua hic ſubditur: *Et firmabitur in illo*: id eſt, firmum eum faciet: & non flectetur à rigore veritatis & iuſtitiæ per aliquam importunitatem: ſicut faciunt hodie falſi quidam paſtores ſanctæ Eccleſiæ. De quibus dominus: Mercenarius, inquit, & qui non eſt paſtor, videt lupum veniẽtẽ, & dimittit oues, & fugit. Quartum eſt continentia, de qua ſubditur. *Et continebit eum*, id eſt, continentem eum faciet, *Et non confundetur* vel effundetur per illicita deſideria vel tentationes carnis: vt videlicet ſit firmus contra perſecutiones exteriores, & continens contra tentationes interiores. Quintũ eſt prælatio, quæ conuenienter quinto loco ponitur: quando ille qui habet præcedẽtia dona, id eſt, doctrinam, gratiam, fortitudinem & continentiam: dignus eſt vt ad officiũ prædicationis & magiſterij ſublimetur. Vnde hic ſubditur: *Et exaltabit illum apud proximos ſuos.* Non ait famulos vel ſeruos: quod videlicet paſtor ſubditos non habeat vt minores, ſed potius vt proximos & fratres. Vnde ſcriptũ eſt: Principẽ te conſtituerunt, noli extolli, ſed eſto quaſi vnus ex eis. Sextũ eſt prædicatio, quæ eſt officiũ paſtoris, & ſine qua dãnabiliter præeſt. De qua hic dicitur:

Ioan. 4.

Ioan. 10.

In medio Eccleſiæ aperuit os eius, Ac ſi dicat apertè: Non præſumat prædicator de eloquētia ſua: quia non poteſt pręd icare per ſe, niſi dominus os eius aperiat. Vnde & pſalmiſta orat: Domine labia mea aperies. Septimum eſt, adimpletio ſpiritus ſa-

Pſal. 5. pientiæ & intellectus, qui ſolus miniſtrat prædicatori quæ ipſe dicat. Vnde: Nō enim, inquit, vos

Matt. 10. eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. De his ſubditur. *Et implebit eum dominus ſpiritu ſapientiæ & intellectus.* Supra dixerat: Aqua ſapientiæ potabit illum. Hic verò ait: Implebit eum ſpiritu ſapientiæ quod maius eſt. In quo innuitur quod quando aliquis digne ad officium prædicationis ſublimatur, gratia ſancti ſpiritus magis & magis cumulatur. Et hæc ſunt ſeptem dona quæ vera ſapientia confert in præſenti vita. Tria verò quæ ſequuntur confert in alia vita. Octauum ergo eſt ſtola gloriæ immortalitatis & animæ & corporis De qua ſubditur, *Et ſtola gloriæ induet eum.* Tunc enim de cætero animæ ſanctorū non poterunt corrūpi peccatis vel perturbationib⁹: nec corpora morte vel infirmitati-

Apoc. 21. bus. Tūc enim abſterget deus omnē lachrymā ab oculis ſanctorū, & nō erit amplius, neque luctus neque clamor, quoniā priora tranſierunt. Non eſurient, neque ſitient amplius, & non cadet ſuper illos ſol neque vllus ęſtus. Nonum eſt gaudium ineffabile quo Deus replebit ſanctos in æternum. De quo ſubditur: *Iucunditatem & exultationem theſauriſabit, id eſt*, indeſinenter cumulabit ſuper eum. Iucunditatem mentis, exultationem corporis, vel iucunditatem de viſione Dei.

Exultationem

Exultationem de ſalute cõmuni. Tunc enim videbunt illum in quem deſiderant angeli conſpicere: & de bonis ſingulorum communiter ſine inuidia gaudebunt. Singulorum quippe bona faciet communia voluntas & charitas vna, & ita in diſpari claritate par erit gaudium. Decimum eſt honor æternus, de quo ſubditur: *Et nomine æterno hæreditabit illum.* Quis fratres mei quis honor maior poteſt eſſe, quàm cum Deus vocabit & cõſtituet ſanctos filios Dei, hæredes quidem Dei; cohæredes autem Christi: quàm cum filius adoptiuus erit in nomine & honore & hæreditate, vbi eſt naturalis & vnigenitus Dei filius. Nũc fratres chariſſimi videamus quomodo omnia iſta impleta ſunt in bono Ioanne euangeliſta; cuius hodie ſolẽnitatem celebramus. Ipſe quippe timuit dominum, cum vitaret mala, & faceret bona. Ipſe fuit continens iuſtitiæ, exhibens deo religionem ſibi tam corporis quàm animæ munditiam, parentibus honorem, fratri charitatem, de labore manuum cum patre & fratre viuens: huic dei Sapientia tanquam mater honorificata obuiam venit: quando eum & fratrem eius à mari vocauit. Hunc cibauit pane vitę & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potauit: quando eum ſuper pectus ſuum recumbentem, de fonte pectoris ſui cœleſti doctrina & ſapientia largiùs præ cæteris; inebriauit. hunc confirmauit, qui nec Iudæorũ, nec Gentilium perſecutionibus, nec dolio pleno feruentis olei, nec exilio à veritate potuit infirmari. Hunc continentem effecit, quia in nulla deſideria carnis defluxit. Hunc exaltauit apud

1. Pet. 1.
Rom. 8.
Matth. 4.
Ioan. 21.

proximos ſuos: quando eum in Apoſtolũ ſublimauit. In medio eccleſiæ aperuit os eius: quando eum prædicatorẽ & euãgeliſtam cõſtituit. Hunc impleuit ſpiritu ſapientiæ & intellectus, non ſolum in die Pentecoſtes cum cæteris, ſed & abundantius cæteris: vt ſupra omnem intellectum, intelligeret, ſcriberet, & clamaret: In principio erat
Ioan. 1. verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Hunc induit dominus ſtola gloriæ: quãdo eum ſine dolore carnis ad cæleſtia tranſtulit. Iucunditatem & exultationem theſaurizauit ſuper eum, quem ſecum congaudere facit inæternum. Nomine æterno hęreditabit illum: quoniam eum ſui nominis & honoris hæredem & participem effecit. Cuius meritis & precibus nos quantuloſcũque ſeruos cõparticipes gloriæ ſuæ faciat dñs noſter Ieſus Chriſtus qui cũ patre, &c.

In eodem feſto ſermo de Euangelio.

Ioan. 21. D*ixit Ieſus Petro: Sequere me. Conuerſus Petrus vidit illũ ſequentem diſcipulum quem diligebat Ieſus, & reliq.* Hanc lectionem ſancti euangelij fratres mei, ſcribit Iohannes Apoſtolus & euangeliſta: cuius hodie ſolẽnitatem celebramus. Facit igitur tria in hac lectione. Primo demonſtrat ſignificatũ fuiſſe à domino qua morte Petrus eſſet dominũ clarificaturus. Secũdo quomodo ipſe eſſet ab hac vita migraturus. Tertio perſonam ſuam cum quibuſdã locutionibus manifeſtat. Porrò qua morte clarificaturus Petrus eſſet dominũ, ſignificauit dominus cum in lectione precedenti ei dixit: Cũ eſſes iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cũ

autem ſenueris, extendes manus tuas, & alius te cinget,& ducet quò tu non vis:Et cũ poſtea hoc ei quod modo audiuimus,dixit;ſequere me.Ac ſi apertè dicat:imitare me,&pręcipue in hoc quod ſicut ego mortuus ſum pro te:ita tu quoque moriaris pro me. Porrò principi Apoſtolorũ prę cęteris dicitur,vt ſequatur dominum.Quoniã cum omnes ſequi debeant eũ,præcipue primates ſanctæ eccleſiæ,qui eius vicẽ in eccleſia tenẽt. Omnes quippe tenentur eum ſequi.Vnde ſcriptũ eſt: *1.Ioan.2.*
Qui vult cum Chriſto manere,ſicut ipſe ambulauit,debet & ambulare. Sed minoribus ſufficit, ſi viã Chriſti à longe ſequãtur.Prælatis verò eccleſiæ ſanctæ, non ſufficit niſi de prope & expreſſe Chriſtum ſequantur,& eius veſtigiis innitantur. Vnde & ſpecialitér eis dictum eſt: Qui mihi miniſtrat,me ſequatur.Ac ſi diceret:Qui meũ miniſterium gerit,veſtigia mea ſequatur: vt qui eũ ſequitur, me ſequatur, vt poſſit dicere ſecurè cum Paulo imitatores mei eſtote,ſicut & ego Chriſti. Quod apertè contra nos prædicatores eſt, qui in eccleſia Chriſti miniſteriũ gerimus, & tamen veſtigia eius non ſequimur. Chriſtus enim viã paupertatis,humilitatis,laboris,& patientię nobis in hoc mũdo demõſtrauit. At nos ecõtra hîc ditari, gloriari,quieſcere,& delectari deſideramꝰ.Vnde, quod ſine lachrimis dicere nõ poſſum, contingit quod à Chriſti veſtigiis nos paſtores exorbitamꝰ, nobis ſubditos nobiſcum exorbitare facimus, & ita non ſolũ animabus noſtris,ſed & animabus aliorũ ruinã damus. Vnde ſcriptum eſt:Propheta laquæus ruinæ. At nos fratres chariſſimi ſicut vi-

Ioan.12. *1.Cor.4. & 11.* *Oſee 9.*

demus periculũ noſtrũ, ſi veſtigia ſummi paſtoris nõ ſequamur:ita quoque periculum veſtrum timeamus,ſi vos nos rectè gradientes ſequi cõtẽnatis.Propterea vos & nos vias noſtras corrigamus,& viam noſtri redemptoris ſequi cõtendamus. Imitemur quoque imitatorẽ eius Petrum, qui Chriſtũ,vita doctrina, & cruce ſequutus eſt. In quibus tribus omnes ſpecialiter nos prædicatores eum ſequi tenemur. Vt videlicet purè viuamus,rectè doceamus, & membra noſtra cum viciis & concupiſcentiis crucifigamus. Secundò quomodo Ioannes Euangeliſta ab hac vita migraturus eſſet, ſignificatum eſt à domino, cũ Petro de eius morte quærenti, ait: *Sic eum volo manere donec veniam:* Ac ſi diceret, Sic diutius & poſt mortẽ omnium apoſtolorũ volo eum viuere in carne;donec ego eum viſitem, & placida morte ad cœleſtia eum trãsferam. Legimus enim quod iſte Iohannes euangeliſta longo tempore poſt omnes apoſtolos vixit. Et cum eſſet annorum nonaginta nouem, apparuit ei dominus Ieſus Chriſtus, & dixit illi:Veni dilecte mi,ad me,quia tempus eſt vt epuleris mecum in conuiuio meo cum fratribus meis.Die igitur dominico qui poſt quinque dies futurus eſt, venies ad me. Et cum hæc dixiſſet, cœlo receptus eſt. Veniente igitur die dominico,venit beatus Iohannes ad eccleſiã: & cum ibi à primo pullorum cantu vſque ad tertiam horã diuina myſteria celebraſſet, & populum exhortatus fuiſſet indefoſſum ſepulturæ ſuæ locũ ſolus deſcendit,& ſpiritũ deo reddidit, & tã à dolore mortis extraneus, quàm à carnis corru-

Mors Iohãnis euãgel. deſcribitur.

ptione inuenitur alienus. Nō autē ideo dominus dixit ſingulariter Petro, *ſequere me*, quaſi iſte Ioannes nō eſſet eū ſecutus. Quis enim magis ſequuturus erat agnū quā ille qui ſequitur eū quocūq; ierit? Sed quia per amaritudinē paſſionis nō eſſet eū ſequutus, demōſtrauit. Nec tamē ideo Iohannes a corona martyrij priuatus eſt, domino teſte, qui ei & fratri ſuo Iacobo prædixerat: Calicē quidē meū bibetis. Ipſe nimirū & cū cæteris apoſtolis à Iudæis flagellatus eſt: ipſe in dolio feruentis olei propter nomē chriſti à Domiciano poſitus eſt: ipſe in Pathmos inſulā in exiliū relegatus eſt: ipſe propter chriſtū multas perſecutiones paſſus eſt, propterea tam labore quàm volūtate martyr eſt. Propterea fratres mei, labores, tribulationes, perſecutiones & carnis afflictiones propter deū patiēter & gaudēter ſuſtineamus, quoniam dum hæc facimus, iuxta verbū domini calicem eius bibimus, & martyrij palmam promeremur. In hoc autē quod dominus Petrum mortem cōdiſcipuli ſui curioſius inquirentē, arguit, dicens, *Quid ad te? Tu me ſequere*, Nos inſtruit fratres mei, ne vitā proximorum noſtrorum, præcipuè qui nobis ſubiecti ſunt, curioſè, vt quidam faciunt, inquiramus, ſed potius ſemper de noſtra ſoliciti ſumus: non alienam vitam, ſed noſtram ſemper diiudicemus. Tertio cōſiderandū eſt quomodo Iohannes perſonam ſuā ad vtilitatē ſequentiū commendat & manifeſte ex tribus: ex priuilegio gratiæ, ex priuilegio familiaritatis, & ex officio. Et tamē in omnibus iis de ſe, tanquā de alio loquitur. Hic enim mos eſt familiaris ſāctis patribus; vt quādo loquū-

Matt. 20.

tur de ſe bona, ad euitandā iactātiā, de ſe tāquā de
Nume. 12. alio loquātur. Vnde Moyſes de ſe loquēs tanquā de alio ait: Erat autē Moyſes mitiſſimus omniū hominū. Ita & Ioannes iſte loquēs ex priuilegio gratiæ ſe cōmendat: cum ſe diſcipulum quē diligebat Ieſus, vocat. Non quia ſolum eū diligeret: ſed quia maioris ſignū dilectionis ei oſtendebat:
Ioan. 15. Omnes quippe dilexit, qui omnibus dixit: Manete in dilectione mea, ſicut & ego dilexi vos. Sed iſtū ſpecialiter dilexit, quoniā virgo electus eſt à domino: virgo in æuū permāſit: fœlix certè eſt & beatiſſimus, quem dominus antonomaſtice dicitur diligere. At priuilegio familiaritatis ſe cōmēdat, cum de ſe ait: *Qui & recubuit in cœna ſuper pectus eius: & ait: Domine, quis eſt qui tradet te?* Maximæ quippe ſignū familiaritatis eſt ſuper pectus
Vita virginalis & contēplatiua eſt vita cœleſtis & angelica. magiſtri recumbere, & eius arcanorum cōſcium eſſe. Si quis autem quærat quare dominus iſti diſcipulo tātū amorē, tantámque exhibuerit familiaritatē: dicimus quod vita virginalis & contemplatiua, eſt vita cœleſtis & angelica. Porrò deus & angeli eius cum virginibus & contemplatiuis magnam habent familiaritatem. Hinc eſt quod dominus diſcipulum virginem & contemplatiuum teneriùs & familiariùs dilexit cæteris, matrémque virginem ei virgini cōmmēdauit: quoniam inter virgines & contēplatiuos ſancta conuerſatio, mutua familiaritas, & floridus aſpectus eſt. Quoniā autem vix vita virginalis & cōtēplatiua cœleſtis & angelica eſt, ideo opinor dominū voluiſſe, quod beata virgo & diſcipulus iſte, facile & ſine dolore ad cœleſtia trāſmigrarēt: fa-

cilis quippe eſt tranſitus de ſimilibus ad ſimilia. Sicut enim quātò quis remotior eſt à cœleſtibus vita & moribus,ita tranſitum ad ea ſortitur difficiliorem.Ita ecōtrariò quantò quis eſt propinquior cœleſtibus vita & moribus ita tranſitum ad ea promeretur leuiorem. Ab officio verò ſanctus Ioannes ſe manifeſtat,cum dicit:*Hic eſt diſcipulus ille qui teſtimonium perhibet de iis , & ſcripſit hæc.Et ſcimus , quia verum eſt teſtimonium eius* . Cuius ſcripta fratres mei, tanto firmius & charius amplecti debemus,quāto ipſe myſteriis quæ ipſe ſcribit,familiarius & propinquius interfuit:quātóque ipſe de riuulis,ſcilicet de ipſo fonte dominici pectoris largiùs &profundiùs cæteris hauſit. Propterea fratres mei,ipſum precibus,ipſum gemitibus exoremus:quatinus meritis precibúſque ſuis, nobis apud dilectum dominum ſuum obtineat,quatinus mereamur ſcripta illius rectè intelligere,& obſeruare caſtitatem,contemplationem,cæteráſque eius virtutes à longè imitari mūdum contemnere,deum ſuper omnia diligere, ad cœleſtia toto deſiderio feſtinare , & ad ea fœlici curſu peruenire.Largiente domino noſtro Ieſu Chriſto, qui in perfecta trinitate viuit & regnat per omnia,&c.

Vita diui Ioannis Euangeliſtæ per Dorotheum.

Ioannes frater Iacobi , qui & euangeleſta Domini factus eſt , quem Dominus dilexit, Euangelium Domini Ieſu Chriſti in Aſia prædicauit. A Traiano verò in inſulam Pāthmum propter verbum domini exilio damnatus eſt: vbi etiam ſanctum euangelium ſuum conſcri- *Euſe lib 3. cap.1.hiſt. Ecleſi. & cap.18.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

pſit, quod poſtea Epheſi per Gaium hoſpitē ſuum conſcripſit: cui & Paulus Apoſtolus Romanis ſcribens, teſtimonium dedit dicēs: Salutat vos Gaius hoſpes meus & totius eccleſiæ. Poſt mortem verò Traiani reuerſus eſt ex inſula Pathmo, manſitq́ Epheſi, ac vixit annos 120. *Quibus finitis ſeipſum ibi viuus adhuc volente domino ſepeliuit. Sunt tamen qui dicunt eum non ſub Traiano in inſulam Pathmum relegatū eſſe, ſed ſub Domitiano Veſpaſiani filio. In hac poſteriori ſententia eſt Hieronymus, Euſebius in Chronicis & in hiſtor. Eccleſ. pluréſque item alij: quāquam idem Euſebius in lib. de Præpar. euangel. & tertullianus ſcribunt à Nerone eum in Pathmum inſulam relegatum eſſe.*

In feſto ſanctorum Innocentum.

Apoc. 14. V*Idi ſupra montem Sion agnum ſtantem &c.* Hanc viſionē fratres chariſſimi, narrat
Ioan. 12. ſibi reuelatā fuiſſe à domino Iohānes Apoſtolus & Euangeliſta, qui virgo fuit electus à Chriſto, & virgo in æuum permanſit. Qui & ſupra pectus eius in cœna recubuit: vnde & profundius cæteris ſecreta cognouit cœleſtia. Primò igitur loquitur de eo quem vidit. Secundò de eis quos cum deo vidit. Loquens igitur de eo quem vidit, ait: *Vidi ſupra montem Sion agnum ſtantem.* In quo tria dicit: & quem viderit, & vbi, & quomodo eum ſitum viderit. Quem vidit? *Vidit,* inquit, *agnum.* Agnus fratres mei dicitur Chri-
Agnus Chriſtus. ſtus triplici de cauſa. Quia in agno paſchali eſt præfiguratus. Quia mitis & innocens vt agnus: & quia nos paſcit carne & ſanguine ſuo: & ſuæ mundiciæ & immortalitatis ſtola nos veſtit vt

agnus. Vbi eum vidit? *Supra montem Sion*,id eſt,ſupra eminentiam & contemplationem totius eccleſiæ. Præeſt enim tanquam caput vniuerſis mébris, non ſolum diuinitate, ſed & beneficio, doctrina & exemplo Beneficio,quoniam cũ ipſe ſit fons omnium gratiarum,de plenitudine eius tanquam membra de capite omnes participationem accipimus . Doctrina, quoniam doctrina vitæ & morum ab eo erudimur. Exemplo, quoniam eo tanquam luce ducéque præcedente ad vitam ęternam peruenimus. Propterea fratres, operæprecium eſt nobis,vt ſi recte inoffenſéque ad vitam æternam peruenire volumus, ſemper eius veſtigiis inſiſtamus, ſemper oculum mentis noſtræ in eum teneamus.Iuxta quod Sapiens ait: Oculi ſapientis in capite eius. Quomodo vidit eum ſitum. *Stantem*,id eſt,paratum nobis adiuuare & pro nobis pugnare. Dum enim fratres mei laboramus inter tribulationes & miſerias huius mũdi, dominus ſtat nobis,ſi in eũ toto corde ſperamus. Vnde & beatus Stephanus inter perſecutores poſitus,nõ ſedentẽ,ſed ſtantẽ,& quaſi pro ſe pugnantẽ,eũ ſe vidiſſe cõfeſſus eſt. Securè igitur pro Chriſto pugnemus & patiamur:quoniã eum ſtantẽ,& auxiliũ nobis ferentẽ proculdubio ſentiemus.Sed nũquid tu ô Iohãnes vidiſti agnũ ſine ſociis? Nequaquã:propter hoc quippe de ſinu patris in mundũ venit, propter hoc & agnus factus & immolatus eſt.vt ſecũ in paterna hæreditate haberet participes & cohæredes.Sed cũ omnes boni cũ eo ſint,tamẽ familiarius & cõiunctius virgines adhęrẽt.Cũ enim ipſe ſemper ſit virgo,

Eccleſ.2.

& filius virginis matris, virginum contubernalia ſpecialiùs diligit & quærit. Vnde ſequitur: *Quod cum eo centum quadraginta &c* Eſt autem hæc pars ſecunda in qua Ioannes deſcribit eos quos cum agno vidit: oſtendens circa eos decem: videlicet quãti eſſent & cuius profeſſionis, cuiuſmodi vocem haberent: quale canticum cantarent, vti illud canerent: quàm caſti, quàm agno coniuncti, quàm electi, quàm veraces, quam mũdi eſſent. Porrò quanti eſſent, oſtẽdit cũ dicit. *Centum quadraginta quatuor millia*: id eſt duodecies duodecim milia. Ponitur autem hic numerus finitus pro infinito, & magis ad exprimendum myſterium quàm numerum. Vterque enim numerus, id eſt, duodenarius & milenarius perfectus eſt. Alter verò per alterum multiplicatus, oſtendit perfectionem illos habere, qui cum agno erant. Culmen quippe omnium virtutũ eſt virginitas. Nec de omni virginitate hoc dico. Eſt enim quædam virginitas coactà & inutilis: vt illorum vel illarũ qui propter timorem vel cuſtodiã virgines ſunt. Eſt & virginitas naturalis & vtilis: vt illorum qui propter dignitatem, ætatem, vel frigiditatem corporis virgines ſunt. Eſt & virginitas virtuoſa & valde meritoria: vt illorum qui propter ardorem diuinæ charitatis virgines ſunt: hanc virginitatẽ dico omnium virtutum culmen: vt pote quæ omni virtute, omni meritò & martyrio cumulatur. Quę enim maior virtus, quod meritum maius, quam viuere in carne, non ſecũdum carnem: quàm eſſe in igne, & non ardere: manere in luto, & non contaminari, & inter malicias huius mũ-

Virginitas culmen omnium virtutum.

di angelicam ducere vitam? Quod martyriū maius, quàm ſeipſum concinne crucifigere, quàm ſecum quotidie luctari, & ſuis voluptatibus & voluntatib⁹ abrenūtiare? Cuius profeſſionis eſſent, oſtendit, cùm dicit: *habentes nomen eius*, id eſt agni: *& nomen patris eius ſcriptum in frontibus ſuis*: id eſt nomen patris & filij palam confitentes: nec propter pudorem, nec propter timorem, nec propter tormenta illud tacentes: parati magis mori quàm ſilere, vel abſcōdere nomen Chriſti. In quo confunditur ſuperbia noſtra, qui quanuis confiteamur nos Chriſtianos, eo quod nomen Chriſti nunc in honore eſt: tamen paupertatem, humilitatem, patientiam, cæteráque inſignia ferre erubeſcimus. Cuiuſmodi vocem habent, oſtendit cū ſubdit, *Et audiui vocem de cœlo tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam uocem tonitrui magni. Et vocem quam audiui ſicut citharœdorum citharizantiū in citharis ſuis.* Ac ſi dicat, audiui vocem multam & delectabilem. Multam ex Pſallentium multitudine: delectabilem ex conſonantiæ ſuauitate. Etſi iuxta Iacobum multum valet deprecatio iuſti aſſidua: quantum putatis placeat & delectet dominum laus vel oratio infinitarum virginum, facta cum deuotionis magnitudine & cōcordiæ ſuauitate? Pulchre autem laudē illorum qui carnem ſuam crucifigunt cum vitiis & cōcupiſcentiis, melodiæ citharœdorum comparauit: quoniā ſicut citharœdi torquent & cogunt cordā vt percuſſa ſonum dulcem reſonet, ſic virgines & continentes torquent & vrgent carnē ſuam: vt quanto magis manu perſecutionis percutitur, tanto

magis deo pſallat. Et ſicut diuerſi chordarum ſoni in cithara in vnam conſonant melodiam: ita diuerſæ perſonæ in choro, vel diuiſæ virtutes in eadem perſona, in vnius charitatis conueniunt conſonantiam. Propterea fratres mei, torqueamus per abſtinentiam carnalem noſtram voluntatē, & cogamus eam in aduerſis deo pſallere, & in rectæ intentionis & charitatis melodiā cōſonare. Quale verò canticū cantarēt, oſtendit, quòd canticum nouū & ſingulare. Quod nouū, oſtendit, cum ait: *Et cantabunt quaſi canticum nouum.* Canticum quippe virginum nouum eſt: quia noui hominis Chriſti inſtitutum ad homines innouandos: Antiqui enim non virginitati ſtudebant, ſed poſteritati. Quibus & dictum eſt: Creſcite & multiplicamini, & replete terram. In tempore verò nouæ gratiæ monuit Chriſtus ad obſeruationem virginitatis, & dixit eis: Creſcite in mūditia mentis & corporis, & replete cœlū. Quod verò ſingulare, oſtendit cum ait: *Et nemo poterat dicere canticum niſi illa centum quadraginta quatuor milia qui empti ſunt de terra.* Tintinabulum quantuluncunque fractū vel læſum, nō poteſt reddere eam dulcedinem melodiæ, quam integrum & ſanum. Sed nec puberes & corrupti poſſunt ita ſonare & acutè cantare, vt parui impuberes & incorrupti. Sic coniugati vel vidui nullatenus poſſunt eſſe ante dominum in ſpirituali melodia nec virginibus adæquari. Singulare quippe canticum virgines cantant, qui de mentis & corporis ſingulari incorruptione deū benedicunt & laudant. Quod canticum cæteri quidē audire poſſunt: ſed can-

Gen.1. (margin, beside "ſed poſteritati")

tare nullatenus poſſunt. Canticũ quippe virginũ audiunt, & eo delectantur: qui virtutem virginalis melodiæ in aliis amant, & in ea congratulantur, nec penitus ea carent, qui per charitatem eam ſibi faciunt communem. Quodammodo enim fratres mei virtutes proximorũ noſtrorũ noſtras facimus, dũ inde congratulamur & deũ laudamus. Vbi illud cantarẽt, oſtendit, cũ dicit: *Ante ſedem & ante quatuor animalia, & ſeniores.* Per ſedẽ, ſanctam dei eccleſiam, in qua deus requieſcit, intelligemus. Per quatuor animalia quatuor Euangeliſtas, & per viginti quatuor ſeniores, veteris & noui teſtamenti patres, id eſt, duodecim patriarchas, & duodecim Apoſtolos intelligimus. Ante igitur ſedẽ & quatuor animalia & ſeniores cãticũ nouũ virgines cantãt: qui deũ & ſanctos eius, & magiſtratus, ſenatoréſq; cœleſtis curiæ, nouitate virtutis & laudis ſuæ delectant. O quã beati ſunt virgines, qui in cœleſti curia noui organiſtæ ſtatuuntur, & quodãmodo angelorum cãtico veteraſcẽte, noua melodia, deũ totámq; dei curiã merentur prædelectare. Mirabilior quippe eſt virginitas humana quã angelica: dum quod habet angelus per naturã, virtute nititur obtinere contra naturã. Quã caſti ſunt, oſtendit cùm dicit: *Hi ſunt qui cũ mulieribus non ſunt coinquinati, virgines enim ſunt.* Vocatur autẽ hic mulieris nomine quicquid pollutionẽ carnis poteſt prouocare. Deſcribit autẽ propriè luxuriã, vocãs eã coinquinationẽ. Luxuria enim res vilis eſt, turpiũ miniſterio mẽbrorũ actu, exitu fœda, & poſt pudẽs & pœnitẽs. Quatuor quippe luxuriã comitãtur, Mẽtis brutifica- *Luxuria res vilis.*

tio,coinquinatio,pudor & pœnitētia:quæ penit᷑ ignorat munditia virginalis.Virgines enim ſunt, ſicut corpore,ita & mēte. Qui enim mēte corru- *Math.*10 ptus eſt,virgo iam nō eſt.Vnde dominus:Qui viderit,inquit,mulierem ad cōcupiſcendū eam iam mœchatus eſt in corde ſuo.Quā cōiuncti ſint agno,demonſtrat,cùm ſubdit:Hij ſequuntur agnū quocunque ierit.Super omnes ſunt virgines plus familiares & coniuncti Chriſto, qui ſoli ſequuntur eum quocunque ierit. Coniugati enim & vidui,& ſi eum ſequuntur per viam charitatis , humilitatis,patientiæ,cæterarúmque virtutum , tamen non ſequuntur eum quocunque ierit : quia per viam virginitatis eum ſequi non poſſunt.Soli quippe virgines , & per hanc, & per omnes alias virtutes eum ſequuntur.Quam electi ſint, oſtendit, cum ſubdit : *Ii empti ſunt ex omnibus primitiæ deo & agno*. Hi empti ſunt , inquit , ſubaudis, ex omnibus periculis,tentationibus , tribulationibúſque mundanis. Siue empti, id eſt, electi, ex omnibus electis etiam præelectis , vt ſint primi- *Primitiæ.* tiæ deo & agno.Primitiæ enim dicuntur præmaturi fructus,qui ex ſua nouitate & præmaturitate pluſquam cæteri fructus ſolent delectare.Sic nouitas virginalis pudicitiæ præ cæteris virtutum fructibus, diuinam delectat maieſtatem. Quam ſint veraces,oſtendit cum ſubdit . *Et in ore eorum non eſt inuentum mendacium*. Ac ſi dicat : Non ſolū ſunt caſti mente & corpore,ſed & lingua. Quod eſt contra quoſdam, qui cum caſtitatem mentis & corporis obſeruent, tamen lingua adulterantur,dum per mēdacia, detractiones, turpiloquia, multiloquia,

multiloquia, & inaniloquia cæteróſque linguæ exceſſus effundũtur. Nõ attendentes quoniã qui verè caſtus eſt, non ſolũ corpus, ſed & linguã, aures, oculos, cæteróſq; ſenſus caſtos habẽt: Scriptũ eſt enim: Perdes omnes qui loquũtur mendaciũ. *Pſal. 5.* Quam mundi ſunt. oſtendit cùm ſubdit: *Sine macula ſunt ante thronum dei.* Ac ſi dicat: Non ſolum in prædictis, ſed etiam uniuerſaliter mundi ſunt. Quoniam & ſi ex vita mundana, quę ſine peccato non agitur, aliquas maculas olim contraxerũt tamen per baptiſmum, per pœnitentiam, per paſſionem, cæteráque purgantia, penitus mũdati & ſanctificati ſunt: nec ſolum ante homines qui falli poſſunt, ſed etiam ante dominum qui falli non poteſt. Et quàm mundi ſunt, qui diuino iudicio mundi ſunt. Itaque fratres mei, vos qui virgines eſtis, beati eſtis, ſi in vera virginitate perſeueretis. At tamen ſcitote, quoniam flos virginitatis, quãto eſt magis precioſus, tanto ad cuſtodiendum magis periculoſus inter tot tentationes carnis, diaboli & mundi. Propterea vacate ieiuniis, vigiliis, laboribus, humilitati & orationi, qui cuſtodes ſunt virginitatis. Vos etiam continentes ſecundo loco beati eſtis, ſi quanto liberiores eſtis, tanto magis deo & eius operibus vacatis: ſi ea quæ ſunt mundi contemnentes, toto deſiderio ea quæ ſunt dei, cogitatis & facitis. Scientes quoniam longua caſtitas virginitatis imitatrix eſt. Vos etiam coniugati tertio loco beati eſtis, ſi coniugalem pudicitiam illibatam ſeruatis: ſi vxores & familias iuſtè regitis: ſi filios in timore dei educatis: ſi maculas nuptiarum eleemoſynis

redimitis: ſi hoſpitalitati, ſi curæ pauperum, cæteríſque operibus miſericordiæ vacatis, ſi eccleſiam frequentatis, ſi dominicis præceptis intenditis. Hoc enim faciendo, agnum, & ſi non quocunque ierit, tamen eum ſequimini: & per hoc conſequimini eius æternam beatitudinem, ipſo opitulante qui viuit & regnat, &c.

In eodem feſto.

Matt 2. *APparuit Angelus in ſomnis Ioſeph, dicens: Surge & accipe puerum & matrem eius & fuge in Aegyptum: & eſto ibi vſque dũ dicam tibi &c.* In hac ſancti Euangelij lectione fratres chariſſimi, tria iuxta literam nobis demonſtrantur. Primùm enim demonſtratur nobis, quod Chriſtus habuit veram diuinitatem, & veram humanitatem. Veram quippè humanitatem habere demonſtratur, cũ ſicut homo fugit & abſconditur. Sed in hoc exemplum dedit ſuis cedendi quandoque perſequutioni: videlicet ne quandoque improperatur membris ſi fugerent, cum ipſum caput Chriſtus aliquando fugiſſet. Secundo verò demonſtratur humanum furorem fruſtrà contra diuinum propoſitum inſanire, in hoc quod intentio Herodis Chriſtum occidere machinantis fruſtratur. Scriptum eſt enim, non eſt prudentia, non eſt ratio, non eſt conſilium contra dominum. Tripliciter enim in malitia ſua Herodes fallitur, dum Chriſtum, quem occidere conatur, non lædit: & illis quos propter eum occidit, prodeſt, dum eos martyres facit: & ſibimet & iam nocet, dum ſibi damna-

Furor humanus cõtra diuinũ propoſitum inſanit. Prou. 21.

damnationem acquirit: vt de eo, & conſimilibus rectè dicatur, lacum aperuit & effodit, & incidit in foueam quam fecit. Conuertetur dolor in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet. Tertiò quoque demonſtratur nobis terrenos de morte filiorum inconſolabiliter dolere cum dicitur: *Tunc adimpletum eſt quod dictum eſt per Hieremiam prophetam dicentem: Vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus, Rachel plorans filios ſuos: & noluit conſolari, quia non ſunt.* His verbis recordatus Hieremias veteris hiſtoriæ prædicit tãtum planctum futurum, propter occiſionem à Chaldæis patrandam, quantus fuerat propter vxorem Leuitæ extinctam, & in duodecim partes diuiſam. Extincta penè tota tribus Beniamin, præter paucos, quorum plãctus auditus dicitur fuiſſe vſque ad remotum locum, qui dicebatur Rama. Eſt ergo ac ſi dicat Euangeliſta, Tantus fuit planctus matrum, filios ſuos ab Herode interfectos lugentium, quod ſimilis eſſet & plãctui qui fuit propter interfectionẽ filiorum Beniamin propter vxorẽ Leuitæ occiſorũ: & illi qui fuit propter occiſionem Iudæorum à Chaldæis factã. Sicut enim tunc vel tribus Rachel, de qua natus eſt Bẽiamin: vel tribus Iuda incõſolabiliter ſuos fleuerunt occiſos, ita & tunc matres incõſolabiliter fleuerũt filios ſuos ab Herode perẽptos. Sed nos Chriſtiani non debemus vel has vel illas imitari, vt ſcilicet de morte filiorum vel amicorũ noſtrorũ incõſolabiliter doleamus. Si enim boni erãt, nõ eos lugere, ſed potiùs eis cõgaudere debem⁹, vt pote de quorũ ſalute ſecuri ſumus. Siverò

Pſal. 7.

Iudic. 20.

peccatores erant, eis per eleemoſynas, orationes, & oblationes ſuccurrere debemus: vt pariter nobis & illis veniã & ſalutẽ impetrare valeamus, vt ſcilicet cũ eis in reſurrectione gloriemur. Illorũ eſt enim deſperare, & inconſolabiliter dolere de morte amicorum, qui fidem reſurrectionis, vel ſpem glorificationis non habent. Vnde Apoſtolus, nolo vos ignorare de dormientibus, vn non contriſtemini ſicut & cæteri qui ſpem non habent. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini, quia nos qui viuimus & reſidui ſumus, in aduentu domini non præueniemus eos qui dormierũt, &c. Deinde ſubiungit: Rapiemur cum illis obuiam Chriſto in aëra, & ſic ſemper cum domino erimus. Itaque conſolamini inuicem in verbis iſtis. Myſticè verò quatuor hîc nobis ſignificantur. Per hoc enim quod Chriſtus mox vt natus eſt, perſequutionem ab Herode patitur, & cũ matre in Ægyptum per Ioſeph transfertur, ſignificat primitiuam & incipientem Eccleſiæ fidem, perſequutionem à Iudæis paſſuram, & ideo ipſam fidem Chriſti cum Eccleſia per ordinem prædicatorum à Iudæis ad Gentes tranſituram. Donec mortuo Herode, id eſt, Iudæorum infidelitate, rurſus fides Chriſti in fine mundi ad Iudæos rediret. Secundò in occiſione puerorum ſignificatur paſſio omnium martyrum. Iſti paſſi ſunt à membris Herodis, & illi paſſuri erant à membris diaboli. Iſti fuerunt paruuli & pueri: & iſti futuri erant humiles & puri. Iſti fuerunt quidam bimi, quidam minoris ætatis: & illi futuri erant quidam doctrina & operatione perfe-

1. Theſſ. 4.

Fides Chriſti in fine mundi ad Iudæos reditura.

ꝺti, quidam imperfeꝺti. Iſti occiſi ſunt,vt Chriſtus inter eos occideretur: & erant illi occidendi,vt Chriſtus cũ illis occideretur. Tertiò quòd infantespro Chriſto occiduntur,& tamen Chriſtus nõ occiditur, ſignificatur ꝙ martyres quidẽ erãt pro Chriſto occidẽdi,& tamẽ Chriſtus nulla ratione potuit in eis occidi,vel eis auferri:iuxta quod Paulus ait, neque mors, neque vita poterit nos ſeparare à charitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu.Et alibi,ſiue viuimus,ſiue morimur,domini ſumus.Quartò verò in hoc quod ſubditur,quòd *vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus, Rachel plorans filios ſuos.*Significatur quod vox ſanguinis martyrum qui clamat de terra, & ploratus etiam Rachelis, id eſt eccleſiæ, de iniuſta nece martyrum nõ vt infideles putant, in vacuum cedit:ſed in Rama,id eſt,in excelſum, vſq; ad aures Dei iudicis aſcendit: qui meritò & hos coronabit,& illos puniet in æternũ. Super verò morte martyrum, Eccleſia non vult conſolari, quia non ſunt, ſubaudis amplius de hoc mundo: & ideo non vult ſuper eos flere hac ratione vt redeant ad mundum, quos ſcit in æternum cum Chriſto regnare. Quanuis enim martyres & ſanꝺtos dei doleamus nobis ſubtrahi, tamen non debemus velle eos huc redire, ſed potius cum Chriſto gloriari, & orare pro nobis. Moraliter quoque in hoc quod Ieſus mox natus perſequutionem ab Herode paſſus eſt, demonſtratur nobis quod mox vt aliquis ad deum conuertitur, & incipit deo viuere tentationem & perſequutionem à diabolo paſſurus eſt. Videns enim diabo-

Rom. 8.

Sanguis martyrum clamat de terra.

lus hominem ſibi mori,& deo incipere viuere acrius ſæuit contra illum, vt illum in anima occidat. Vnde ſcriptum eſt, fili accedens ad ſeruitutem dei ſta in timore, & præpara animam tuã ad tentationem. Sed ad conſilium nuntij dei, hic talis ſecularem vitam, in qua Herodes, id eſt, diabolus regnat fugit: & in Ægyptum, id eſt in clauſtralem vitam, in qua diabolus non habet poteſtatẽ, confugit, & ibi ſecuriùs viuit Sed paruulorum, id eſt, rudium & infirmorum, qui in ſeculari vita remanent, plerique à diabolo in anima perimũtur. Quorum perditionem Rachel, id eſt, Eccleſia plangit, & penè inconſolabiliter plorat; quia paruulos, quos per baptiſmum Chriſto genuerat, per inſidias diaboli perdit: & vix ſuper perditionem talium vult conſolari, quia ſcilicet de numero electorũ, de quo videbantur, ſubtracti ſunt. Quibus vtique melius eſſet penitus non eſſe, quàm in æternum damnatos eſſe. Vos igitur filij, qui adhuc in Chriſto paruuli & infirmi eſtis quíque ad quaſlibet dãnationes diaboli, vel carnis, vel mundi ruitis, ne quandoque à diabolo penitus perimamini, fugite ſecularem vitam, & intrate clauſtrum vel ſolitudinem: vt ibi tanto ſecuriùs viuatis, quanto à tentationibus mundi remotiores eſtis. Vos autem qui in Chriſto fortes eſtis, & diabolo, mundo, & carni, deo auxiliante reſiſtere valetis, nolite vos ſecularium hominum conuentibus ſubtrahere, ſed potius peccatores verbo & exemplo veſtræ bonæ conuerſationis deo lucrificate. Vnde dominus, nemo accendit
Luc. 8.11. lucernam, & ponit eã ſub modio ſed ſuper candelabrum,

delubrum, vt qui ingrediuntur lumen videant, propterea vos qui in Chriſto perfectiores eſtis, bono verbo & exemplo aliis lucete, tenebroſos illuminate, benè incipiẽtes promouete, infirmos confortate: bene viuentes ad meliora monete, quatinus cũ lucro multarum animarum ad Chriſtum mereamini peruenire, cum ipſis, & pro ipſis coronandi per omnia ſecula ſeculorũ, Amen.

De Sanctis innocentibus ex libris D. Haymonis, De chriſtianarum rerum memoria.

Chriſto nato, & ſecundum Matthæi euangeliſtæ teſtimoniũ aduentantibus tribus Magis ad eum ſtella duce conturbatur Herodes, incredibiliter veritus ſtatus ſui & regni periculum, inueſtigato à Magis & manifeſtato ex Micheæ oraculis natiuitatis loco: interimi iubet omnes pueros à bimatu & infra, ſecundum tempus à Magis exquiſitum, vt cum illis dominum poſſet extinguere. Sed præmonitus ab Angelo Ioſeph, puerum transfert in Aegyptum. &c.

De quibus ſic Chryſoſtomus inquit: Sed o beata lactantium gloria, quibus pro Chriſto contigit dedicare martyria. Expugnant tempore vno natiuitatem & mortem, ingreſſum & exitum, principium & occaſum, vt in ipſis poſſet tempore vno, & dixi, & naſcendo ingredi mundum, & dedicare martyrio cœlum. Probat nouos exercitus Chriſtus, rudes milites deſignat, legiones, lactantes, victoria perpetrata coronat. Fiunt pro Chriſto victores, qui ætate fuerũt coæquales; fiunt inquã infantes ſine certamine fortes, ſine pugna victores: norũt vincere, qui pugnare non norant: exiſtunt victoriæ compotes, qui fuerant ætate imbelles. Merentur pœnam martyrum, gloriam ſanguine comparant, æternam vitam temporali morte com- *1. Serm. 31. opere 22. Ser. tom. 2.*

mutant. Nec timuit ætas illa mortem, nec horruit timere enim non potuit quæ timere non nouit: tranſmittit infantes infans Chriſtus ad cœlum, noua xenia, patri primitias fructuum exhibet genitori. Oſtendit futuram fœcũdiſsimam meſſem, dum in ſemine tantã exhibet vbertatem. Deriſit ſe, deriſit hoſtilis immanitas, quæ putauit turbare poſſe conſilium Dei, gloriam Chriſti, ſalutem neceſſariam mundi: ſed contulit infantibus multis martyrium, dum infantem quærit occidere Chriſtum. Præſtat hoſtis dum nocet: beneficium tribuit, quum occidit: inuideret enim eorum gloriæ, ſi amaret: ſed aliæ ſunt terreſtres pugnæ, aliæ cœleſtes victoriæ in prælio Chriſti moriendo viuitur, cadendo ſurgitur, victoria per interitum comparatur.

In Conuerſione beati Pauli Apoſtoli.

Saulus adhuc ſpirans minarum & cædis in diſcipulos domini: Hodie, fratres chariſſimi, conuerſionem beati Pauli Apoſtoli celebramus, & ideo conueniẽter lectio recitans hiſtoriam conuerſionis eius, hodie recitatur. Oſtenduntur autẽ nobis tria in ipſa lectione: videlicet quàm fuerit ante conuerſionem malus, & quæ eius fuerit cõuerſio, & quàm fuerit poſt conuerſionẽ bonus. Porrò quàm fuerit ante conuerſionẽ malus oſtẽditur, cũ dicitur. *Saulus adhuc ſpirans minarum.* Cæteri impij perſequuntur homines: Saülus verò non ſolum homines, ſed etiam ipſum deum in diſcipulis ſuis perſequebatur. Perſequebatur autẽ quatuor modis: animo, verbo, opere, coſuetudine, quibus modis omnis malitia conſummatur. Animo dñm in diſcipulis

Omnis malitia quatuor modis conſummatur, animo, verbo, opere & conſuetudine.

ſcipulis ſuis odiẽdo: quod notat cùm ait, *ſpirans*. Quando enim ſpiramus, conceptũ interius flatũ foras mittimus. Et Paulus odium intus conceptum foras emittebat. Verbo, dominum in ſuis conuiciando & minando. Quod notat, cùm ait, *minarum*. Opere, occidẽdo, quod notat cùm ait, *& cadis*. Conſuetudine, obſtinata malitia perſequendo, quod innuit cùm ait: *Abiit ad Principem ſacerdotum, & petiit ab eo epiſtolas in Damaſcum ad ſynagogas: vt ſi quis inueniret huius viæ viros vel mulieres, vinctos perduceret in Hieruſalem*. Ac ſi dicat, More lupi, ſanguini innocentium aſſuefactus, poſtquam præſentes occiderat, abſentiũ ſanguinem ſitiebat, & maiorem ſæuiendi poteſtatem, ſibi dari poſtulabat. Et quis vnquam fratres mei, putaret hominem tam crudelem, & ſanguinolẽtum, ad tantam gratiam poſſe peruenire? Sed Dominus, cuius miſericordiæ non eſt numerus, huius etiam miſertus eſt, vt oſtenderet ſe eſſe illum de quo ſcriptum eſt, Qui eduxit vinctos in fortitudine: ſimiliter eos qui exaſperant: Et qui habitant in ſepulchris. *Pſal. 67.* Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quando, & qualiter Dominus eum conuertit. Quando? oſtenditur, cùm ſubditur, *Et cùm iter faceret, contigit vt appropinquaret Damaſco*. Ac ſi dicatur, Quando erat in propoſito & in itinere, vt etiam magis ac magis ſæuiret, uocauit eum Dominus, & malum eius propoſitum & viam in bonum conuertit. In quo diuinæ gratiæ maior apparet effectus. Qualiter autem eum cõuertit, oſtenditur, cùm ſubditur, *Et ſubito circunfulſit eum lux de cœlo: & ſtatim cadens in terram, au-*

Tria genera conuerſionum. *diuit vocẽ dicentẽ ſibi.* Sunt autem tria genera conuerſionum. Quoſdã enim cõuertit dominus per interiorẽ inſpirationẽ, vt Magdalenã: quoſdã per exteriorẽ prædicationẽ, vt Petrum & Andream. Quoſdã per flagellationẽ vt filios Iſraël: de quibus ſcriptũ eſt, cùm occideret eos, quęrebant eũ, & reuertebãtur. Hoc modo conuertit Paulũ, flagellat enim eũ primò. Secũdò flagellationis cau-

Pſal. 77. ſam eũ docet. Tertiò Saulus medicinam quærit: Quartò medicina ei datur. Cùm flagellat eũ, luce de cœlo circunfulgente, eum excæcat, proſternit & debilitat: oſtendens ſe habere diuinam potentiã, & illum humanam fragilitatẽ. Eum excæcat: quoniam non poterat vere illuminari, niſi à mala ſua ſciẽtia prius excæcaretur. Eum proſternit: quoniã nõ poterat bene ſurgere, niſi prius à mala ſua elatione proſterneretur: Eũ debilitat quoniã nõ poterat bene valere, niſi prius à ſua mala fortitudine debilitaretur. Non poteſt enim aliquis diuinam accipere fortitudinem, niſi ſuam amittat & vilipendat fortitudinem. Vnde idem Paulus, cùm, inquit, infirmor, tunc fortior ſum & po-

2. Cor. 12. tens. Cauſam flagellationis eum Dominus docet cùm ait, *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Ac ſi dicat, dignus es non ſolùm flagellari, imò etiam damnari, qui me ſaluatorem mundi perſequeris. Non autem ait, quid meos perſequeris: ſed, quid me perſequeris? In quo demonſtratur nobis quãta ſit vnio capitis & membrorum. Quoniam ſi-

Vnio capitis & membrorũ quãta. cut caput dicit pro pede conculcato, quare conculcas me? Et pro dorſo cæſo, quare cædis me? Ita dominus dicit ſibi inferri quæ ſuis inferuntur.

Ad

Ad hoc Saulus tremens præ timore, conſcius ſe Ieſum perſequutum fuiſſe, & ſtupens, illum animaduertens eſſe Deum, quem purum hominem putabat, quaſi coactus ad obediendum medicinam quærit dicens, *Domine, quid me vis facere?* Ac ſi dicat, verum eſt domine quod te perſequutus ſum, ſed ignorabam te eſſe Chriſtum. Sed iam de cætero tibi obedio: præcipe quicquid vis. Medicinam incipit ei Dominus adhibere, dum præcipit in vrbem intrare, & dicendis obedire. Viri autem qui eum comitabantur, ſtabant ſtupefacti, vocem quidē audientes: vt teſtimoniū ei ferre poſſent: ſed non renati, eum videre non erant digni. *Ad manus autem illum trahentes &c.* Hæc mutatio dextrę excelſi. Qui venerat trahere oues trahitur vt ouis: factus de lupo agnus, de Saulo Paulus, de perſequutore prædicator. *Et erat ibi tribus diebus, & tribus noctibus non videns, & non manducauit neque bibit.* Ad modum triduanæ domini ſepulturæ mortuus eſt peccato, vt ſurgeret Deo. Cùm autem Dominus iam per ſe interius eum etiam Euangelium docuiſſet (vnde ipſe gloriatur ſe non ab homine accepiſſe illud, neq; didiciſſe, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti) tamen mittit ad eum illuminandum, erigendum, & cōfortandum, ad Ananiam: vt per hoc oſtendat miniſtris, id eſt, miniſteriis Dei, quanta reuerentia debeatur, vt non niſi per eos & per eā pateat ſalus. Nam mox vt Ananias impoſuit Paulo manus, ceciderunt ab oculis eius tanquam ſquamæ, ſerpentinæ malitię, & illuminatus eſt. Et cùm accepiſſet cibum, tam corporalem quàm ſpiritua-

Pſ. 76.

lem,confortatus eſt. Hoc modo conuertit ad ſe Dominus pleroſque noſtrûm quotidie.Nam ſæpe dum ſumus in propoſito & in curſu peccandi & malè agendi,ut nos conuertat Dominus ad ſe,immittit nobis flagella infirmitatum,perſecutionum, & miſeriarum,vt qui nolumus per proſperitatem, ſaltem emẽdemur per aduerſitatem. Qui ſi verè humiliamur, & emendationem promittimus, illuminamur à Domino interius, erigimur & confortamur. Sequitur pars tertia: in qua oſtenditur quàm bonus fuerit Paulus poſt conuerſionem, cùm ſubiungitur: *Fuit autem cum diſcipulis qui erant Damaſci, per dies aliquot*, Qui enim prius erat toto corde contra Chriſtum & diſcipulos eius, nunc erat toto corde cum Chriſto & diſcipulis eius. Super omnia enim diligebat Chriſtum: & diſcipulos eius, ſicut ſeipſum. Quantum quippe diligeret Chriſtum oſtendit, cùm ait,Certus ſum enim,quod neque mors,ne-
Rom. 8. que vita,neque inſtantia,neque futura,neque altitudo,neque profundum,neque creatura aliqua poterit me ſeparare à charitate quæ eſt in Chriſto Ieſu.Quantum verò diligeret Chriſti diſcipu-
1. *Cor.* 11. los oſtendit,cùm ait:Quis infirmatur &ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Et qui plus blaſphemabat & perſequebatur nomen Chriſti coram regibus & principibus.& filiis Iſrael,portauit nomẽ Chriſti. Vnde & hic dicitur:*Et continuo ingreſſus Paulus in ſynagogas,prædicabat illis Ieſum, oſtendens quoniam hic eſt filius Dei.* Et qui prius adiuuabat toto niſu Iudæos perſequẽs Chriſtũ:nunc toto niſu perſequebatur infiſitatem

delitatẽ eorũ. Vnde & hic dicitur. *Saulus multo magis conualeſcebat, & confundebat Iudæos, oſtendens*, id eſt, *affirmãs quia hic eſt Chriſtus*. Et qui prius lapidabat & occidebat confitentes Chriſtum, nunc nõ effugit lapidari, & occidi propter Chriſtũ. Ecce fratres mei, de quàm peruerſo, quam ſanctus factus eſt Paulus. In Paulo quippe & in Magdalena & huiuſmodi, voluit Dominus demonſtrare viſcera miſericordiæ ſuæ, vt ſcilicet cæteris peccatoribus exemplum pœnitentiæ, & ſpem veniæ præſtaret, ne videlicet aliquis in quantacunque ſcelerum enormitate deſperaret, ſed potius per pœnitentiam ad ſpem veniæ feſtinaret. Sicut econtrario in ruina Iudæ & ſimilium, qui de alto gradu ſanctitatis, in foueam perditionis prolapſi ſunt, voluit profunditatẽ ſeueritatis ſuæ demonſtrare: vt ſcilicet cæteris iuſtis timorem incuteret, ne videlicet aliquis in quantacunque virtutum altitudine præſumeret, ſed potius ſe humiliaret, timeret & vigilaret, & nõ in ſe, ſed in Deo ſe poſſe ſtare confideret. Audi tamen peccator: non proponitur tibi Paulus in exemplum peccandi, ſed pœnitendi. Si ſequutus es peccantem, ſequere pœnitentem. Ne differas de die in diem. Ne adiicias peccatum ſuper peccatum: & dicas, miſeratio Dei magna eſt, peccatorum meorum miſerebitur. Neque enim vita, neque pœnitentia, eſt in manu hominis, ſed in manu Dei. Qui ſicut humilibus & timentibus per miſericordiam ſuam tempus pœnitentiæ tribuit: ita præſumentibus & contemnentibus per iuſtitiam illud ſubtrahit. Itaque fratres mei, qui iuſtus eſt ex nobis,

Vita & pœnitentia in manu Dei.

dum eſt in hac lubrica vita, ſemper timeat & vigilet: & qui peccator eſt, non deſperet, ſed dum licet, ad remedium pœnitentiæ feſtinet, compũgatur, ploret, confiteatur, & bonis operibus redimat peccata ſua, quatinus vtrique, vitam mereamur conſequi ſempiternam. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Vita D. Pauli Apoſtoli, per Iſidorum.

Paulus, qui antea Saulus, Apoſtolus Gentium, aduocatus Iudæorum, à Chriſto de cœlo vocatus, & in terrã proſtratus, qui oculatus cecidit, cæcatus ſurrexit, ex perſecutore factus eſt vas electionis, & ex lupo agnus, inter Apoſtolos vocatione nouiſsimus, prædicatione primus, in lege Gamalielis diſcipulus, in Euangelio Chriſti ſeruus: cuius patria Iudæa fuit, genus de tribu Beniamin. Hic ſecundo poſt Aſcenſionem Domini anno baptiſatus, dignitatẽ meruit Apoſtolatus, atque plus omnibus laborans, multò latiùs inter cæteros verbi Dei gratiam ſeminauit, atque doctrinam Euangelicam ſua prædicatione compleuit, incipiens ab Hieroſolymis vſque ad Illyricum & in Italiam, Hiſpaniámque proceſsit, ac nomen Chriſti multarum Gentium populis manifeſtauit: quibus non fuerat declaratum. Cuius miracula iſta eſſe noſcuntur. Raptus tertium cœlum aſcendit. Seducentem Phytonis ſpiritum imperata diſceſsione damnauit. Adoleſcenti mortuo vitalem redintegrauit ſpiritum. Cæcitate præcluſit Magum. Claudo proprium reformauit inceſſum. Diri ſerpentis nec ſenſit morſum, ſed igni dedit arſurum. Patrem etiam Publij à febribus orando ſanauit.

ob amorem quoque Chriſti multas paſsiones ſuſtinuit. In primis Iudaicas perſecutiones, & Gentium miſerias, & laborem, & famem, ſitim, frigus, & nuditatem, die ac nocte profunda naufragia, mille pericula, ferrum, verbera, carcerales tenebras, tormenta catenarũ, calores, & vincula. Inter hæc ligatur, & Iudæis traditur, à Gentibus lapidatur ad necem, in ſporta per murum dimittitur, virgis cæditur, pœnis arctatur in carcere, vinctus terræ motu facto reſoluitur. Ac vltimum à Nerone gladio occiditur eo die, quo & Petrus crucifixus eſt. Sic enim oportuerat, vt ij qui ſimul confeſsi ſunt, vno die coronarentur. Sepultus eſt Romæ via Hoſtienſi, anno poſt paſſionem Domini trigeſimo ſexto, tertio milliario ab vrbe contra Orientalem plagam.

In eodem feſto.

Dixit Simõ Petrus ad Ieſum, Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te. Quid ergo erit nobis? Et reliqua. Huius Euangelicæ lectionis, fratres chariſſimi, tres ſunt partes. Primò enim dicit Petrus Domino quid propter eum fecerit. Secundò quærit, quid boni inde conſequuturus ſit. Tertiò quæſitum ei Dominus exponit. Primò igitur Petrus quid propter Dominum fecerit oſtendit, cùm dicit: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te.* Porrò cùm Petrus nullas in hoc mundo diuitias habuiſſet, ſed ex arte piſcatoria vtcumque ſe ſuſtentaret: quia non ſolùm nauem & retia reliquit, ſed omnia reliquiſſe dicit, eo quòd reliquerat omnem cupiditatẽ habendi. Tanta enim indicat ſe reliquiſſe, quanta poterat cupiuiſſe. Omnia igitur Math. 19

reliquit, qui & illud minimum quod habebat, totum reliquit, & cupiditatem habendi penitus depoſuit. Duo enim ſunt, relinquere cupiditatẽ, & relinquere rem. Alterum eſt præcepti, alterum verò conſilij. Relinquere quippe cupiditatem tenemur ex præcepto. Relinquere verò rem, non tenemur, ſed monemur ex conſilio. Si cupiditatẽ non relinquimus, damnamur. Si verò rem nõ relinquimus, non ideo damnamur, ſed quodammodo impedimur. Quidam igitur ſunt, qui relinquunt cupiditatem & rem: quidam qui cupiditatem, & non rem. Quidam qui rem, & non cupiditatem. Cupiditatem & rem reliquerunt Apoſtoli, & eorum imitatores: qui & cupiditatem habendi penitus à ſe abiecerunt, & omnia etiam neceſſaria reliquerunt. Quibus à Domino dicitur. Nihil tuleritis in via, neque ſacculum, neque peram, neque calceamentum, &c. Quibus debet eſſe in Deo tanta fiducia, quod & ſi non portent iſta, tamen pro certo habeant Deo prouidente, nulla ſibi defutura. Vnde Dominus, Quãdo, inquit, miſi vos ſine pera, & ſacco, & calciamentis, nunquid aliquid defuit vobis? Qui dixerunt, Nihil. Quod apertè eſt contra clauſtrales, qui poſtquam omnia reliquerunt, rurſus ad habendum ſacculos & burſas, per cupiditatem redeunt facti deteriores multò quàm ſeculares, qui eas licitè poſſident. Cupiditatem verò, & nõ rem, relinquunt boni ſeculares, qui omnem illicitam cupiditatem relinquunt, res verò ſibi neceſſarias non relinquunt. Nam res ſuperfluas retinere, cuilibet damnabile eſt. Qui ergo res ſupera-

Relinquere cupiditatem & rem duo ſunt.

Luc. 10.

Luc. 22.

perabundantes & ſuperfluas poſſidet, eas pupillis, viduis & egenis erogeт:ne forte fiat reus propter inopiam tot pereuntium animarum, quot potuit ſuſtentare ex rebus quas ſuperfluè retinet apud ſe. Vnde Ioannes Baptiſta, qui habet duas tunicas, det vnam non habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat. Nam iuxta Ioannem Euangeliſtam, ſi quis habuerit ſubſtantiam huius mundi, & videns fratrem ſuum neceſſitatem patientem, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Rem autem & non cupiditatem relinquunt auari:qui quamuis vel per exactionem, vel per mortem diuitias habere deſinant, tamen nec in morte eas pauperibus erogare poſſunt:de quibus ſcriptum eſt: Et relinquent alienis diuitias ſuas, & ſepulchra eorum, Domus verò eorum in æternum. Itaque Petrus qui cupiditatem & omnia etiam neceſſaria reliquerat, verè dicebat:Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te:nudum nudi, expeditum expediti. Ac ſi apertè dicat. Non ſequuti ſumus te, vt quidam ſolent, propter lucrum maiorum diuitiarum ſecularium, cum eas non poſſideas, ſed tãtum propter teipſum. Sequitur pars ſecunda, in qua Petrus quærit, quid inde boni ſit conſequuturus, cũ ſubdit: *Quid ergo erit nobis?* Ac ſi aperte dicat, Mandatum, conſilium, & exemplum tuum ſequuti ſumus: quod eſt illud præmium quod promiſiſti nobis dicens, Si vis eſſe perfectus: vade, & vende omnia quæ habes, & veni, ſequere me, & habebis theſaurum in cœlo. Porrò hæc illatio quæ fit per hanc coniunctionem *Ergo*, non prouenit ex

Luca.3. *1.Ioan.3.* *Pſal.48.* *Matt.1.*

debiti aſtrictione,ſed potius ex promiſſione. Nõ enim electis ſuis dabit Dominus vitam ęternam, ideo quia illi meruerunt,ſed ideo quod gratis eis

*Tit.*3. promiſit. Non enim ex operibus (vt ait Apoſtolus) quæ fecimus nos, ſed ſecundũ miſericordiã ſuam ſaluos nos fecit. Vnde non ait hîc Petrus, quid ergo reddes nobis,ſed ait,quid ergo erit nobis,quaſi quid proueniet nobis ex tua promiſſione?Benè quoque ait, *quid*. Quoniam ea quæ hîc damus, vel relinquimus propter deum,non ſunt commenſurabilia ei bono quod ab eo accepturi ſumus,quoniam iſta ſunt parua,fugitiua,& tranſitoria:illud verò bonum erit(*quid*)quoniam magnum, ſtabile, & æternum. Sequitur pars tertia, in qua dominus ad hoc quod Petrus quæſierat, reſpondet dicens: *Amen dico vobis, quod vos qui reliquiſtis omnia & ſequuti eſtis me, in regeneratione cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Per hoc confirmatiuum aduerbium,*amen*,confirmat dominus hoc quod ipſe promittit forè verum, & eſt quaſi iuſiurãdum dei. Quod vos,inquit,qui reliquiſtis omnia.Sed quoniam multi propter inanem gloriã, vel propter furorem omnia reliquerunt, vt Socrates & Diogenes, qui etiam neceſſaria reliquerũt addit, *& ſequuti eſtis me*,quod fidelium proprium eſt.*In regeneratione*, id eſt, in reſurrectione quæ ideo vocatur regeneratio,quoniam qui primùm naſcendo regeneramur ad vitam mortalẽ, poſteà reſurgendo generabimur ad vitam æternam.*Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ,ſedebitis & vos.*

Ac ſi

Ac ſi apertè dicat, Vos qui nō ſolum mandatum, ſed etiam conſilium & exemplum meum ſequuti eſtis, ita ſpecialiter mecum ſedebitis. Significatur autem hîc per duodecim ſedes, iudiciaria poteſtas omnium perfectorum, ſicut per duodecim tribus, vniuerſitas omnium iudicandorum. Aliàs nec Paulus, qui dicit ſe Angelos iudicaturum, iudicabit, nec aliæ à duodecim tribubus iudicabuntur. Iudicabit autem ſolus dominus auctoritate, tanquàm dominus & Iudex. Apoſtoli verò iudicabunt aſſenſu, tanquam ſenatores in concilio. Mediocriter etiam bonos dicit alibi dominus iudicaturos, cōparatione ſcilicet melioris facti dicens, viri niniuitæ ſurgent in iudicio cum generatione iſta, & condemnabūt eam, quoniam egerunt pœnitentiam in prædicatione Ionæ. *Et omnis*, inquit, *qui reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet & vitam æternam poſsidebit.* Ac ſi dicat, Non ſolum vos qui omnia reliquiſtis, & me ſequuti eſtis, apud me gloriam æternā conſequimini, ſed etiam cæteri minores, qui cū cupiditate etiā relinquēt, & ſi non omnia, tamē aliquot tēporaliū propter me. Hi & ſi nōn erūt tanti, quanti vos in poteſtate iudicandi, tamen centuplū accipient, & vitam æternā poſſidebūt. Sed quid eſt fratres mei, quod hîc dominus promittit præmium relinquētibus propter ſe patrē, aut Matrem, aut vxorem, cum alibi idem præcipiat honorare patrem & matrē, & vxorem à viro non diſcedere? Sed non naturam vel charitatem patris & matris, vult Do-

Dominus iudicabit autoritate, Apoſtoli autem aſſenſu.

Matt. 12. Luca. 11.

Matth. 9. Marc. 10.

Matt. 15. Mar. 7.

minus propter ſe relinquendam, ſed carnales affectus, maximè cum à via Dei nos impediunt. Quod olim in primitiua Eccleſia frequenter cõtingebat, cũ fidelem pater, vel mater, vel vxor infidelis à via dei retrahebat. Quod ſi carnales affect⁹ patris, vel matris, vel vxoris deo præponebat, indignus deo erat ipſo dicẽte, Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. Non ait propter me, aut ſecundum me, ſed ait pluſquàm me, vel contra me. Itaque fratres mei quando à via Dei parentes nos impediunt, nec nos eos poſſumus lucrari Deo, ſed ipſi cupiunt nos lucrari mundo, relinquendi ſunt, ne ſimul cum eis pereamus. Vnde Dominus, Non veni pacem mittere in terram, ſed gladium. Veni enim ſeparare filium à Patre, nurum à ſocru, &c. Et hieronymus, Si tibi tendenti in eremum, obſtiterit pater in limine, per calcatum perge patrem. Pietatis enim genus eſt in hac re eſſe crudelem. Quod ſi non impediunt nos omnino parentes, ſed aliquantulum nos retardãt à via Dei, & ſpem habeamus eos lucrificandi Deo, non ſunt deſerendi, ſed potius per charitatem & bonam conuerſationem ad Deum trahendi. Hinc Paulus ait, Si cõſentit vir infidelis habitare cum muliere fideli, non diſcedat fidelis. Sanctificatur enim vir infidelis per mulierem fidelem: & mulier infidelis per virum fidelem. Non enim deficit: imò magis proficit, qui propter lucrandam proximi animam, à ſua perfectione deſcendit. Vnde etiam Paulus, factus ſum infirmis infirmus, vt eos lucrifacerem. Quod autem ait, quia

Parentes noſtri quãdo relinquendi.

Matt. 10.

1. Cor. 7.

1. Cor. 9.

qui reliquerit illud propter me, centuplum accipiet: non eſt intelligendum ſecundum intellectum Iudæorum vel hæreticorum, qui putant omnia temporalia, quæ in hac vita propter deum reliquerunt, ea centuplum ſe in alia vita recepturos, non attendentes turpe & indecens eſſe, vt qui vnam vxorem propter Chriſtum reliquerit, ſit recepturus centum. Sed iis verbis ſignificatur nobis, quoniam centuplo pluris erunt prima, quàm pro deo data vel derelicta. Quod autẽ ait alius Euangeliſta, centuplum accipiet hîc, & in futuro vitam ęternam, manifeſtum eſt. Qui enim omnia tẽporalia verè reliquit propter Chriſtum, centuplum accipiet hîc in gratia virtutum. Sed etiam in temporalibus centuplum recipit, quoniam deo omnia adiiciente, factus eſt tanquam nihil habens, & omnia poſſidens. Centuplum enim melius eſt omnia habere ſine ſolicitudine & timore, quàm cum ſolicitudine & timore. Itaque fratres mei, cum neceſſe ſit nos vel relinquere omnia temporalia, vel iam relinqui ab eis: quoniam relinqui à temporalibus pœnam habet, & nõ præmium, relinquamus ea, antequam relinquamur ab eis: & ſi non poſſumus relinquere neceſſaria, ſaltem relinquamus ſuperflua, ea in pupillos, viduas, infirmos, captiuos, & cæteros bonos vſus erogantes: & etiam ab ipſis neceſſariis, quantum poſſumus, nos reſtringamus, in cibo & potu, cæteríſque neceſſariis nos cohibentes, vt ſine cupiditate & timore hîc viuamus, tanquam nihil habentes & omnia poſſidentes, mandata, & conſilia, & exempla Chriſti

2.Cor.6.

ſectantes:vt & ſi nō iudicare cum Apoſtolis poſſimus, tamen mereamur adiudicari vitæ æternæ ab Apoſtolis:largiēte deo & domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

IN PVRIFICATIONE beatæ Mariæ virginis.

E*cce mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam, &c.* Hîc loquitur fratres mei, de aduentu Chriſti Malachias Propheta, imò Dominus per eum. Oſtendit autem quinque. Primò dicit deus Pater ſe mittere angelum ante aduentum filij ſui. Secundò dicit ſtatim ipſum filium venturum. Tertiò dicit paucos intellecturos aduentum eius: Quartò dicit quod ſit officium eius: Quintò dicit quid ſit facturus. Primo igitur deus pater loquens ad filium ſuum, dicit ſe mittere nuncium ante aduentum eius dicens: *Ecce ego mitto Angelum meum.* Cùm plures nuncios aduentus filij ſui præmiſiſſet Deus in pluribus temporibus vt patriarchas & prophetas; hîc ſingulariter dicit ſe mittere vnum nuncium, Ioannem Baptiſtam intelligens, quem etiam propter prærogatiuam ſanctitatis & officij, ſuum angelum vocat. Sicut enim Rex terrenus venturus in aliquam vrbem, multos præmittit præambulos, aduentus ſui nuncios, & iam intraturus, nuncium familiariorem ſibi præmittit. Ita Dominus fecit, mittens primò patriarchas & prophetas: & iam vero ven-

Malac.3.

venturus, præcurſorem ſibi chariorem præmiſit: cui etiam teſtimonium perhibuit: quoniam inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. Qui etiam more angeli diuinorum archanorum internuncius fuit ad homines, ſecreta trinitatis & incarnationis prædicauit, imo etiam demonſtrauit, non ſuam, ſed Domini gloriam quæſiuit. Quid autem iſte Angelus facturus eſſet, oſtendit, cum ſubdit: *Qui præparabit viam ante faciem tuam.* Præparauit enim præcurſor viam Chriſto, prædicando, baptiſando: ſed etiam ſua mirabili natiuitate, natiuitatem Chriſti mirabiliorem, & ſua ſancta conuerſatione conuerſationem Chriſti ſanctiorem; & ſua paſſione precioſa paſſionem Chriſti precioſiorem præcucurrit & præmonſtrauit. Si autem in littera habeatur ante faciem meam, facies patris filius dicitur eo quod per filium Deus pater in terra cognoſcatur. Secundo dicit poſt præcurſorem ſtatim filium venturum cum ſubdit: *Et ſtatim veniet, &c.* Conceptionẽ quippè & natiuitatẽ præcurſoris, poſt dimidium annũ ſubſequuta eſt conceptio & natiuitas Chriſti. Et quis veniet? *Dominator quem vos quæritis, & angelus teſtamenti quem vos vultis.* Quia namque patres veteris teſtamẽti, graui dominio Diaboli & malorũ principũ oppreſſi erãt iugum ſuaue Chriſti quærebant: qui pondus veteris teſtamẽti, & duritiã miniſtrorum eius ferre non poterant, angelum noui teſtamẽti deſiderabant. Hoc eſt quod Simeon ille ſenex, qui reſpõſum acceperat ſe non moriturum donec videret Chriſtum, dicebat quotidie in orationibus ſuis, Ioan. 1.

Quando veniet? Quando naſcetur? Quãdo videbo? Hoc etiam deſiderium antiquorũ patrum ſignificant illæ ſeptem antiphonæ, quæ à deſideratiuo aduerbio (o) incipiunt ita: O ſapientia, ô ado nay, &c. Et quò veniet? *Ad tẽplum ſanctum ſuum*, id eſt ad vterum beatæ virginis: quod anthonomaſticè ſanctũ, id eſt ſanctificatũ fuit. Vel etiã ad materiale templũ hieroſolimis, in quo hodierna die cum oblationibus à parentibus oblatus fuit. Vel certè ad templum, id eſt, ad ſanctam Eccleſiam, quam ſignificare & coniungere ſibi venit. Et ne deſperetis de dilatione, quia ecce venit, dicit Dominus exercituum. Tertiò dicit paucos intellecturos aduentum Chriſti, cum ſubdit. *Et quis poterit cogitare diem aduentus eius? Et quis ſtabit ad videndum eum?* Quaſi dicat, pauci. Pauci quippè fuerunt Simeon & Anna, & aliquot viri ſpirituales qui per ſpiritum intellexerunt quando venturus erat. Et pauci fuerunt diſcipuli eius, qui per ſpiritũ intellexerunt quod filius Dei in carne quam videbant, venerat. Conuenienter autem ait, ſtabit: Quoniam & ſi multi carnalibus oculis viderunt Chriſtum, tamen ad eum videndum nõ ſteterunt, qui vnde proficere debuerant, per infidelitatẽ corruerũt. Quartò dicit quod foret officiũ eius cum ſubdit, *Ecce ille quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonũ.* Ac ſi dicat, officiũ eius erit purgare & mũdare Eccleſiã. Venit enim in primo aduẽtu iuſtificare impios per miſericordiã, qui in ſecũdo veniet impios dãnare per iuſtitiã. Nec tamen ait, Ecce ille quaſi conflator, & quaſi fullo: quoniam Chriſtus nõ eſt tantũ miniſter purgãdi & emundandi,

dandi, vt cæteri magiſtri, ſed etiam cauſa. Porrò ignis ſex res facit, calefacit, liquefacit, vrit, illuminat, corroborat, & inflammat. Christus quoq; veniens in hunc mundum calefecit hominum frigiditatem, liquefecit cordium duritiã, vſſit peccatorum rubiginem, illuminauit hominum inſipientiam, corroborauit hominum infirmitaté, inflammauit etiam cordium torporem. Herba quoque fullonum duo facit, maculas pannorum tollit, & eos dealbat. Chriſtus ſimiliter maculas animarum tollit, & eas dealbat. Vnde propheta ei dicit, Aſperges me domine iſopo & mũdabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Sunt autem duo genera hominum. Quidam enim ſunt duri cordis & crudelis, qui ſignificantur per metalla rubiginoſa. Quidam verò ſunt mollis animi & remiſſi, qui ſignificãtur per ſqualida veſtimenta. At Chriſtus vtroſq; per miſericordiã ſuã reſpiciens, & illis fit ignis conflans, & iſtis herba fullonum. Vtrunque fratres chariſſimi, in hodierna ſolennitate ſignificamus, qui hodie luminaria accenſa geſtamus, & veſtimentis candidis dealbamur. Quĩtò quid facturus ſit oſtẽditur, cùm ſubditur. *Et ſedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui.* Per argentum quod ſonorum eſt, & vtẽſilibus altaris aptum, ſignificantur prædicatores & miniſtri eccleſiæ. Idem etiam ſignificatur per filios Leui, qui in miniſterium domini aſſumpti erant. Ad quorum emendationem emundationémque Chriſtus ſedit tanquam magiſter & vacauit. Primùm enim Apoſtolos & diſcipulos ſuos, igne ſancti ſpiritus purgauit & il-

Pſ. 50.

luminauit, vt per miniſteriũ eorum, cæteri quoque purgarentur & illuminarentur. *Et conflabit eos*, inquit, *tanquam aurum, & quaſi argentum*, id eſt, ſapientia & eloquentia eos claros reddet, per quas prædicatio miniſtratur. *Et erunt domino offerentes ſacrificia in iuſtitia.* Deo omnia bona, ſibi ſola mala attribuentes: non aliena, ſed ſeipſos deo propter deum ſacrificantes. Hoc eſt enim ſacrificare ſacrificium iuſtitiæ. Vtinam & nos indignos peccatores & ſacerdotes, ille ignis diuinus purget, illuminet, & inflammet, quatenus ſacrificium iuſtitiæ mereamur ei dignè ſacrificare. *Et placebit*, inquit, *Deo ſacrificium Iuda & Hierùſalem*, id eſt primitiuæ de Iudæis Eccleſiæ. *ſicut dies ſeculi*, ſubaudis primi. *Et ſicut anni antiqui*, id eſt, ſicut ſacrificiũ Abel, Abrahæ, Melchiſedech, & cæterorum antiquorũ patrũ, quorum ſacrificiũ certũ eſt deo placuiſſe. Imò magis quàm illud: quia illi figuram, iſti verum agnum & verum panem obtulerunt. Moraliter verò, ſicut deus pater præmiſit angelum ſuum. id eſt, Ioannem Baptiſtam, vt præpararet filio ſuo in carne venienti, viam: ita quotidie præmittit angelos ſuos qui præparẽt filio eidem inuiſibiliter ad corda hominum venienti, viam. Angelos autẽ dico ſacerdotes & prædicatores, qui primum prædicant verbum dei auditoribus, vt ita poſtmodum ad corda illorum veniat ipſe filius. Scriptum eſt enim, labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam & legem requirent de ore eius. Angelus enim domini exercituũ eſt. Et non ſolùm nos, ſed etiam quiſlibet veſtrûm fratres mei, qui verbum ſalutis proximo annunciat

Sacrificare ſacrificium iuſtitiæ quid.

Malach. 2

tiat,angelus domini poteſt dici.Itaq; verbo prædicatoris exterius ad aurem ſonante,& deo intus inuiſibiliter operãte, ſtatim venit verbum patris per fidem ad cor,& illud in templum ſibi ſanctificat.Templum enim Dei,inquit Apoſtolus, ſanctum eſt,quod eſtis vos.Sed quis poterit cogitare, vel intelligere diem vel horam aduentus eius ad cor? Ac ſi dicat:Nullus. Ipſe enim ſolus nouit quomodo mẽtes hominum in melius mutet, vel quomodo ad eas.veniat,vel eas ſãctificet.Scriptũ eſt enim, Spiritus vbi vult ſpirat, & vocem eius audis,& neſcis vnde veniat,aut quò vadat.Et tamen hoc ſcimus : quia ille eſt *quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum.* Id eſt auctoritatem habet emolliendi mentes per compunctionẽ,& emundandi per baptiſmum,vel per pœnitẽtiam.Vnde Iob, Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine?Nónne tu qui ſolus es? *Et ſedebit*, inquit, *conflans & emundans argentum.* Ac ſi dicat,nõ illos in quibus ad horam habitat Deus, ſed illos ſolos in quibus ſedet & manet,emendat & efficit argentum purum & vaſa electionis. *Et purgabit filios Leui*,id eſt illos qui videbãtur additi numero reproborũ.purgãdo addet numero electorũ miniſtrorũ:& faciet eos offerre ſacrificia in iuſtitia, vt iuſtitia ſit in offerente,& in oblato, & in intẽtione.*Et placebit deo ſacrificium Iuda & Hieruſalem.* Ac ſi dicat, Quia in vera confeſſione & pace ſacrificabunt,placebunt Deo ſicut ſacrificia antiquorum ſanctorum. Clamemus ergo fratres mei,toto corde,clamemus ad illum ſanctum mũdatorem animarum,quatinus ipſe emolliat duri-

1.Cor.3.

Ioan.3.

Iob.14.

tiam animarum noſtrarum, decoquat rubiginem peccatorum, induat nos candore ſuarum virtutum, inflammet nos ad amorem deſiderij ſui, vt
Philip.3. omnia tranſitoria tanquam ſtercora reputantes, ad eum toto deſiderio feſtinemus, noſmet in holocauſtum ſuauitatis offerre ei, & ab eo ſuſcipi mereamur: Intercedente Dei genitrice, quæ hodierna die meruit offerre filium ſuum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Item in eodem feſto.

Luc.2. P*oſtquam completi ſunt dies purgationis Mariæ ſecundum legem Moyſi, &c.* Hodie fratres chariſſimi, beatę virginis & matris domini celebramus purificationē: vnde & Euangeliū illius explicās hiſtoriā hodie recitatur in ſancta Eccleſia, proponens nobis quatuor quaſi oppoſita: videlicet, quod pura purificatur, quod deus offertur, quod redemptor redimitur, quod ſenex iam moriturus, gratulatur. Vt quid fratres mei, voluit dominus vel matrem ſuā purá, cùm non indigeret purificari, vel ſe deū offerri, vel redemptorem redimi? Ob tres cauſas: vt ſe non ſoluere legem, ſed adimplere demonſtraret: vt per omnia exemplum humilitatis nobis
Matth.5. proponeret: vt nos debitores à debitis pro nobis indebitá ſoluendo redimeret. Primò igitur proponit nobis Euāgeliſta puriſſimę virginis purificationē: cùm ait: *Poſtquam impleti ſunt dies purgationis Mariæ ſecundū legem Moyſi*: ſubaudis egit, quod purifi-

purificando facere debebat. Præcepit enim lex, vt mulier quæ ſuſcepto ſemine maſculum peperiſſet, immunda haberetur ſeptem diebus, & in octaua puer circunciderētur. Deinde aliis triginta tribus diebus, ſuſpenderetur ab introitu templi. Quibus expletis, quadrageſimo die cũ oſtiis, agno ſcilicet & turture, vel columba, puerum ad templum offerret. Si autem peperiſſet fœminam, erat immunda quatuordecim diebus, & aliis lxvj. diebus ſuſpendebatur ab ingreſſu templi: donec octogeſimo die cum oſtiis ad templũ veniret. Videamus igitur diligenter verba legis, & primò ſecundum literam: ait enim mulierem quæ ſuſcepto ſemine maſculũ peperiſſet, immũdam eſſe ſeptem diebus. Illam verò quæ ſine ſemine peperiſſet, non dicit eſſe immundam, neq; prædictæ purificationi ſubiacere. Patet ergo quod beata virgo quæ ſine ſemine de ſpiritu ſancto concepit, cùm immunda non fuerit, purificatione non eguerit. Itaque fratres mei, ſi mater puritatis non recuſauit purificationem legis ſubire, quid nos impuri & impij facere debemus, qui quotidie purificatione indigemus? Mater mũditiæ & ſanctitatis mundationem non refugit, & tu adulter vel adultera, tu immunde vel immunda, per purificationẽ diſciplinę & pœnitẽtię mũdificari fugis? Moraliter verò, anima fidelis quæ ſuſcepto verbi dei ſemine, fructum maſculæ, & ſanctæ vitæ intus cõcipit per bonã voluntatẽ, & exterius parere incipit per bonã operationẽ, non ſtatim ſe mũdam, ſed potius immũdam reputare debet. Quia, quis quantuncunque iuſtus gloria-

Deut. 12.

bitur mundum ſe habere cor? Debet ergo ſe immundam ante dei oculos reputare, & præcipuè dum adhuc eius conuerſio noua eſt & rudis, quã debet in octaua, id eſt in fide & pro fide reſurrectionis, à veteri & vana conſuetudine circuncidere. Sed & etiã per quadraginta dies, id eſt per totum vitæ præſentis curſum, ſe debet à præteritis peccatis per pœnitentiam, & diſciplinam purificare, & lachrymis partim de recordatione peccatorum, partim de deſiderio patriæ cœleſtis, natis, ſe lauare: Donec cõſummata præſenti vita, fructum ſuũ cum ſacramẽto agni immaculati & caſtitate turturis, & innocẽtia colũbæ templũ patriæ cœleſtis mereatur introire. Anima verò quę fœminam, id eſt, mollem voluntatem concepit, & operando mollem vitam peperit, duplo quàm alia, maiori indiget purificatione, & per quadraginta dies, id eſt, per totam pręſentem vitam non dignè purificatur. Sed & etiam poſt mortem in purgatoriis locis purificatur, donec octogeſimo die, id eſt, in reſurrectione, plenè purificata, in tẽplum æternæ beatitudinis admittatur. Secundò verò proponit quod deus cùm ſit omnis oblatio, offertur, cùm ſubdit: *Tulerunt Ieſum in Hieruſalem, vt ſiſterent eum domino: ſicut ſcriptum eſt in lege domini, quia omne maſculinũ adaperiens vuluam, ſanctum domino vocabitur.* Quia nanque dominus in Ægypto primogenita Hebræorũ ab angelo percutiente ſeruauerat, voluit dominus primogenita eorum de cætero ſanctificari & offerri. Iuxta quam inſtitutionem, Dominus noſter Ieſus ſeipſum voluit deo patri offerri, videlicet vt per

oſtiam

oſtiam ſui corporis nos deo reconciliaret. Alias, vnde deo homo recōciliari poterat? Si enim homo offerret ſeipſum deo patri, cùm reus eſſet, potius exacerbaret eū quàm placaret. Si offerret ſua vt agnū vel hircū, aut huiuſmodi, minor eſſet oblatio, nec pro delicto ſatisfactura. Si angelus ſe offerret pro homine, oblatio eſſet ab homine aliena. Itaq; verbum factū eſt homo, vt homo per *Ioan. 1.*
omnia deo placēs pro homine oblatus, eum deo *Matt. 3. 17*
recōciliaret: ipſo patre teſte, qui ei innotuit: Tu *Marc. 1.*
es filius meus dilectus in quo mihi benè cōplacui. *Luc. 3.*
Nos ergo fratres, ſi quādoq; peccam⁹, ſi quādoq; deū offendimus, non per nos, ſed per Chriſtū reconciliationē quęramus, per quē ſolum preces, oblationes, & oſtiæ apud deum patrem acceptabiles eſſe poſſunt: Vnde & quælibet oratio, per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum fit & concluditur. Tertiò verò proponit quod redemptor mūdi redimitur, cùm ſubditur: *Et vt darent oſtiam ſecundum quod ſcriptum eſt in lege domini, par turturum, aut duos pullos columbarū.* Hæc oſtia pauperum erat, qui agnum ferre non poterant. Dignatus eſt enim dominus pro nobis pauper fieri: dignatus eſt pro nobis redimi. Data quippe eſt oſtia quæ dabatur pro conceptis & natis in peccato, pro domino, qui nec conceptus nec natus eſt in peccato. Redēptus eſt etiam ſecūdum hoc quod ſcriptum eſt, quod primogenitus qui non erat de tribu Leui, quinque ſiclis argēti redimebatur: Voluit enim nobis viam humilitatis tam exemplo quàm verbo commendare. Exemplo: quia cùm eſſet omnium diues, natus eſt pauper,

& pro nobis pauper fieri voluit. Cùm eſſet redẽptor mundi, voluit redimi: cùm eſſet rex omniũ, voluit pro ſe tributum dari: cùm eſſet dominus omnium, voluit hominibus ſubdi. Vnde ipſe ait,
Matt. 20 Non ueni miniſtrari, ſed miniſtrare. Verbo, quia diſcipulis adhuc carnalibus, & de principatu cõtendentibus ait, Qui maior eſt veſtrûm, fiat ſicut
Luc. 22. iunior: & qui præceſſor eſt, ſicut qui miniſtrat, docens eos de ſola humilitate cõtendere. In quo noſtra retunditur ſuperbia, qui malumus dominari quàm ſubdi, qui fugimus dominatum hominum, & dominatum non fugimus vitiorum: qui tributa dare hominibus quaſi peſtem fugimus, & tributa dare diabolo non horremus: qui damna & exactiones pecunię quaſi grauiſſimum ſcelus fugimus, & damna innocẽtiæ non timemus. Si aliquis ſecularis tollat nobis pecuniam, ab Eccleſia arcemus: diuina fidelibus prohibemus, deo noſtro ſeruitium ſubtrahimus: Et quia nobis aufertur pecunia, nos nobis auferimus diuina deo miniſteria ſua. Vt quid hoc? niſi quia viam dei, paupertatem, & humilitatem abiicimus, & pecuniam deo, & animæ noſtræ præponimus.
1. Cor. 6. Contra quos Apoſtolus loquitur. Omnino, inquit, delictum eſt in vobis, quod cõtentiones habetis inter vos: quare non magis iniuriam patimini? Quarto quoque inducit Euangeliſta ſenẽ prophetam iam moriturum, qui viſo quod deſiderauerat, optat dimitti ad mortem. Deſcribitur autem talis qui dignus ſit deo ferre teſtimoniũ. Nam erat iuſtus, reddens vnicuique ſua: timoratus non timore ſeruili, ſed filiali: quia timebat

cum

cum dilectione, & diligebat cum timore deum: Expectans non vt dubius, ſed certus redemptorem: *Et ſpiritus ſanctus*: cum ſeptem donis ſuis, *erat in eo*. Hic orando & deſiderando, meruerat à Spiritu ſancto habere reſponſum, non viſurum ſe mortem donec videret Chriſtum. *Et venit*, non fortuitu, ſed illuſtratus à ſpiritu *in templum*: & in eodem ſpiritu eũ eſſe Chriſtum intellexit, & in vlnas ſuas eum ſuſcepit. Quis poteſt penſare fratres mei, quantum gaudium habuit iſte ſenex, quando redemptorem ſuum & mũdi, quem tandiu deſiderauerat, ſuſpirauerat, & expectauerat, oculis vidit, inter brachia ſuſtulit, exultans portauit? Qui cũ gaudij magnitudinẽ nec exprimere, nec omnino tacere poſſit, in gratiarũ actionẽ prorumpens, benedixit de immenſis beneficiis ſuis deum & dixit: *Nunc dimittis ſeruum tuum domine, ſecundum verbum tuum in pace*. Ac ſi apertè dicat: Nunc domine exhibito quod promiſeras, oro dimitti in pace, quando poſt magnitudinem gaudij, non ſentiam mortem. Et quare tantum gaudes? *Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum*. Exteriores exteriorem carnem: interiores, interiorem diuinitatem: quarum coniunctio eſt ſalutare tuũ & noſtrum: tuum, quia das: noſtrum, quia accipimus & ſentimus beneficium. Quandoquidem ſalutare, non eſt ſingulare, ſed omnium commune. Vnde ſequitur. *Quod paraſti ante faciem omnium populorum: Lumen ad reuelationem gentium*, hucvſque cæcarum, *& gloriam plebis tuæ Iſrael*. De quibus Chriſtus ſecundum carnem natus eſt. Et quia hodie ille ſanctus ſenex ſic à Spiritu ſancto illumi-

natus eſt, vt lumen totius mundi agnoſceret & baiularet, hinc inoleuit mos in ſancta Eccleſia vt omnes luminaria accenſa hodie quaſi Chriſtum in manibus baiulemus. Ignis enim diuinitatem: cera, quæ apis virginis eſt opus, humanitatẽ ex virgine ſumptam demonſtrat. Nos itaque fratres quæramus omnibus modis animarum noſtrarum purificationem: redimamus peccata noſtra per eleemoſynarum largitatem: offeramus deo in holocauſtum, turturis caſtitatem: & colũbæ innocentiam. Et ſicut vtraque auis facit gemitum pro cantu, dum ſumus in hac valle lachrymarum ſemper habeamus gemitum, & more ſancti Symeonis, iuſtitiam eſuriamus & ſitiamus. Deſideremus pacem & videre dies bonos, vt viſitatione dei illuſtrati, & gaudio ſancti ſpiritus repleti, pleni dierum & gaudentes dimittamur in pace ad mortem victuri in æternum: per Chriſtũ dominum noſtrum, cui eſt honor & gloria per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

ANNOTATIO.

Obſerua peruetuſtum Eccleſiæ morem, quod in die Purificationis Beatæ Mariæ virginis Candelæ cereæ benedictæ fidelium manibus deferuntur. Quod etiam autumat Cyrillus archiepiſcopus Hieroſolymitanus in oratione de occurſu Domini noſtri Ieſu Chriſti, & de Simeone qui Deum excepit. Quamobrem (inquit) venite vos omnes Chriſti & Dei amantes, Domino læti & mundi occurramus, non legaliter, ſed ſpiritualiter: non ventrem delitiis explentes, ſed ſpiritu exultantes: non nos vino inebriantes, ſed ſpiritu feruentes. Læti hodie lampades ornemus, tanquam filij lucis, ceras veræ luci Chriſto offera-

Cyrillus Hieroſ. li.

mus. Quoniam lumen ad reuelationem Gentium mundo apparuit, ideo lumina ex lumine ſupra niuem reſplendeamus. Supra lac dealbati, ſupra Saphirum illuminati, ſupra immaculatas columbas in cœlos euolantes, ita in nubibus ad Dei occurſum exeamus. Hodie dilecti feſti curſum perpetuò peragamus. Cum Angelis choros ducamus. Cum paſtoribus illuminemur. Cum orthodoxis adoremus. Cum Bethleem feſtum agamus. Cum Simeone Chriſtum vlnis amplectamur: vt ſimus intra æterna Chriſti bona gratia & miſerationibus & clementia Domini noſtri Ieſu Chriſti. Cui gloria & potentia in ſecula ſeculorum.

In Cathedra ſancti Petri.

PEtrus Apoſtolus Ieſu Chriſti, electis aduenis diſperſionis Ponti, Galatiæ, Capadociæ, Aſiæ, & Bithiniæ, ſecundum præſcientiam Dei Patris, in ſanctificationem ſpiritus, in obedientiam & aſperſionem Ieſu Chriſti: Gratia vobis, & pax multiplicetur, &c. 1. Pet. 1. Hanc epiſtolam fratres mei, ſcribit beatus Petrus Apoſtolus diſcipulis, qui de diuerſis nationibus venientes, erant conuerſi ad fidem Ieſu Chriſti: & in perſecutione, quæ facta eſt in Eccleſia Hieroſolymitana, quando lapidatus eſt Stephanus, per diuerſa loca diſperſi ſunt. At beatus Petrus relinquens Hieruſalem, tanquam firmus & neſcius cedere perſequutioni, tanquam bonus paſtor habens curam etiam de abſentibus, epiſtolam conſolatoriam & confortatoriam eis ſcribit. Primò eos ſalutans: ſecundò de eorum profectu deum benedicens: tertiò ad tolerantiam paſſionum & tribulationum tanquam vtilium eos exhortans. Sed quòd

tunc beatus Apoſtolus Petrus dicebat illis, nunc quoque fratres, ego dico vobis, qualiſcuque ego ſim qui officium & apoſtolatum Petri habeo, Miſſus enim ſum vobis euangelizare. Qui etiam Petrus eſſe debeo, id eſt, firmus: paſtor enim inter perſequutiones & tentationes debet eſſe firmus & fortis, vt imperfectiones tam verbo quàm exemplo poſſit cõfirmare. Vos quoque fratres mei, electi eſtis, ſi tamen tenetis opere, quod eſtis vocatione: ſi eſtis ſicut nomine, ita in veritate Chriſtiani. Aduenæ quoq, eſtis in hoc mũdo, ſi intelligentes vos non habere hîc manentem ciuitatem, ad æterne patriã toto deſiderio feſtinatis, ſi inter huius exilij miſerias ingemiſcentes, ad patriam
Pſal.119. ſuſpiratis, & dicitis cũ Propheta: Heu mihi quia
Pſal.38. incolatus meus prolongatus eſt. Et illud, Aduena ego ſum apud te & peregrinus, ſicut omnes patres mei. In diſperſione etiam poſiti eſtis: quoniã pauci inter infinitos malos, ſicut pauca grana inter multas paleas mixti eſtis. Alius enim electorũ latet in Ponto, alius in Capadocia, alius in Galatia, alius in Aſia, alius in Hiſpania, alius in Britannia, alius hîc, & alius ibi. Quos deus, qui ſolus nouit qui ſunt eius, in fine ſeculorum ſegregabit à malis, & in vnum cõgregabit. Ad hoc enim teſte Ioanne, mortuus eſt Chriſtus, vt filios dei qui
Ioan.11. erant diſperſi, congregaret in vnum. Electi autem eſtis non ſecundum merita veſtra vel parentum veſtrorum, *ſed ſecundum præſcientiam dei patris*, qui ſcilicet vos ſua ſola gratia ab æterno prædeſtinauit. Ad quid? *In ſanctificationẽ ſpiritus*. Vt videlicet per ſpiritum ſanctum in baptiſmo vos emunda-

ret ab omnibus peccatis veſtris. *Et inobedientiam* vt ſcilicet mundati à peccatis, non rediretis ad vomitum, ſed de cætero mandatis dei obedientes eſſetis, *Et in aſpertionem ſanguinis Ieſu Chriſti*: vt videlicet participes eſſetis paſſionis Chriſti, per quam ſolam regnum cœlorum vobis aperitur & cœleſtia terrenis confœderantur. Hic eſt enim ordo ſalutis noſtræ fratres mei. Primò enim antequam eſſemus: à deo gratis ad vitam prædeſtinati ſumus: nati verò per baptiſmum ſanctificamur: Deinde per obedientiam vitā deo placitam ducimus & ad extremum per paſſionem Chriſti regni ianuam intramus. Quod autem tūc Petrus optabat ſuis: ego nunc opto fratres mei vobis. Gratia vobis & pax multiplicetur. Non opto vobis diuitias, non honores, nō glorias huius ſeculi, quæ multis ſunt cauſa perditionis: ſed opto vobis multiplicationem gratiarum, ſcilicet fidei, ſpei, charitatis, ſapientiæ, iuſtitiæ fortitudinis, temperantiæ, cęterarúmque virtutum quę homines ſanctos & dei amicos efficiunt, & ad vitam æternam ducunt. Opto etiam vobis pacem, vt videlicet pacem habeatis cum deo, ei obediendo: pacem vobiſcum vos mundos cuſtodiendo pacē cum proximis, eos in deo diligendo: Hæc enim pax homines efficit filios dei. Scriptum eſt enim, Beati pacifici, quoniam filij dei vocabuntur. Sequitur pars ſecunda, in qua Petrus benedicit deū de beneficiis quæ diſcipulis ſuis contulerat dicens: *Benedictus deus, & pater domini noſtri Ieſu Chriſti*, ſubaudis ſit. Sed quomodo fratres mei Deo optamus benedictionē, à quo eſt omnis benedi- *Matth. 5.*

ctio,& à quo eſt benedictus quicunque eſt benedictus. Vel quomodo deū benedicere poſſumus, qui benedicti eſſe non poſſumus, niſi à deo benedicamur? Sed alio modo creator benedicit creaturam: alio modo creatura creatorem; alio modo vna creatura aliam creaturam. Creator enim benedicit creaturam ſanctificando. Creatura verò dicitur benedicere creatorem, ei gratias agendo. Vna etiam creatura benedicit aliam, ei diuinam benedictionem optando. Deum ergo benedicimus fratres mei, cum ei gratias agimus de beneficiis ſuis. Vnde & ſubdit, *Qui regenerauit vos in ſpem viuam*, id eſt qui vos generatos ex Adam in mortem, regenerauit vos per baptiſmum in ſpem viuam, id eſt, vitæ æternæ. Vel certè ſpem viuam vocat, quæ per charitatē benè operatur. Spes enim ſicut & fides, ſine operibus mortua eſt, nec

Galat. 5. fructum parturit æternitatis. Quod eſt contra illos. qui cum malè viuant, ſe futuros ſaluos præſumunt. Sed nunquid propter merita noſtra vel parentum noſtrorū regenerauit nos in ſpem viuam? Nequaquam. Sed ſecundum magnam miſericordiam ſuam. Et quomodo? *Per reſurrectionē Ieſu Chriſti ex mortuis.* Reſurrectio quippè eius nō ſolū eſt cauſa regenerationis & emundationis noſtræ, ſed etiam argumentum & cauſa eſt noſtræ futuræ reſurrectionis. Sicut enim mortuus eſt pro nobis, ne nos pro eo mori timeremus: ita reſurrexit pro nobis, vt nos per eū reſurrecturos ſperaremus. Et vbi eſt ſpes illa? *In vobis* qui cuſtodimini nō cū viribus veſtris, ſed in virtute Dei. Et quomodo eſt vobis ſpes illa? *Per fidem.* Non enim

ſperaretis,niſi crederetis.Et quò tendit ſpes illa? *In hæreditatē* æternæ beatitudinis, à qua per peccatū primi Adæ exhæredati eramus, & nunc per nouum Adam hæredamur? Hæreditatem dico *incorruptibilem*, nec ſenio, nec morbo, nec aliquibus defectibus: *Et incontaminatam*, nec peccato, nec vicio, nec aliqua macula: *Et immarceſſibilem*, nec mutationibus, nec deteriorationibus. Hæreditatem dico *conſeruatam in cœlis*: qui eius digni eſſe merentur. Et vbi conſeruatam? *In cœlis*: vbi nec erugo, nec tinea demolitur, neque fures effodiunt, nec furantur. Ad quā hæreditatem, qui tēdit in ſalutem æternam animæ & corporis: *præparatam reuelari in tempore nouiſſimo. In quo exultabitis.* Iuxta quod Iohannes ait, filij dei ſumus, ſed nondum apparuit quid erimus. Cum autem venerit, ſimiles ei erimus quia videbimus eū ſicuti eſt. Et quid dulcius, quid glorioſius, fratres mei, quàm in æterna beatitudine & gloria cum filio dei cohæredes eſſe, & cū eo inæternum gaudere. Propter quam hæreditatem emendā. contemnamus, id eſt vēdamus fratres mei, omnes teporales hæreditates: quoniam qui iſtarum amatores ſunt, ad illam æternā peruenire nō poſſunt. Sequitur pars tertia, in qua Petrus nos hortatur ad tolerantiam paſſionum, ſubdēs: *Modicū ſi oportet vos contriſtari in varijs tribulationibus.* Benè autē ait *oportet*, quoniā frumentum, niſi prius trituratum, non reconditur in horreum: & ſicut aurum, niſi prius examinetur non reponitur in theſaurum: ita nec iuſtus niſi prius per tribulationes probatus, non recipitur in regnum cœlorū. Benè etiam ait contri-

Matth. 6.

Ioan. 3.

ſtari,quoniam quãuis(vt ait Apoſtolus)iuſti glorientur in tribulationibus,in ſpe gloriæ filiorum dei:tamen caro inter amaritudines tribulationũ,
Matt. 26. nõ poteſt non contriſtari. Vnde dominus ait, Tri-
Luc. 22. ſtis eſt ãnima mea vſque ad mortem. Benè quoque ait: *In variis tribulationibus*. quoniam ſicut varietas membrorum exigit varietatem medicinarũ:ita varietas morum exigit varietatem tribulationum. Benè autem ait *modicum*. quoniam in reſpectu æternæ beatitudinis quãtacũnque in hoc ſeculo patiamur, modicum & momẽtaneum eſſe
Rom. 8. videtur. Vnde Apoſtolus, exiſtimo,inquit, quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriã quæ reuelabitur in vobis. Porrò quã vtilitatẽ nobis conferant tribulationes o-
Vtilitates tribulationum. ſtendit, cùm ſubdit: *Vt probatio fidei veſtræ*, id eſt fides veſtra probata, *multo precioſior ſit auro quod per ignem probatur*. Prima vtilitas tribulationum eſt,quoniã hîc probant & purgãt. Probant quoniam ſicut equus in ſtadio, id eſt, eques in prælio, ita fides in tribulationibus probatur. Purgant: quoniam ſicut ignis reddit aurum puriſſimum, ita tribulatio iuſtum. Secunda vtilitas, eſt, merces æterna. Vnde & ſubdit, *Inueniatur in laudem, & gloriam, & honorem, in reuelationem Ieſu Chriſti Domini noſtri*. Quæ autem fratres mei, maior laus poteſt nobis contin-
Matt. 25. gere, quàm quando laudabimur à Deo dicente, Venite benedicti patris mei, qui feciſtis, hoc & hoc propter me? Quæ maior gloria poteſt eſſe, quàm quando Deus induet nos gloria immortalitatis, faciens nos ſole clariores, & introducens

nos in ſocietatem angelorum dicés: percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mũdi? Quis maior honor eſſe poteſt, quàm aſſociari angelis, patriarchis, Prophetis, & Apoſtolis imò etiã ibi eſſe vbi eſt vnigenitus filius Dei: & non ſolum vocari, imò etiam eſſe & apparere filij Dei? Hæc autem fient in reuelatione IeſuChriſti, id eſt in fine mundi: quando Ieſus Chriſtus, qui modo eſt abſconditus, & à pluribus contemnitur, aut ignoratur, veniet ad iudicium cum poteſtate magna, claritate & maieſtate, reuelans potentiam ſuam, reuelans etiam occulta cordiũ noſtrorum, reuelans quoque quantam gloriam ſui dilectores & quãtam pœnam ſui cõtemptores meruerunt. Ne autẽ crimina noſtra fratres mei, ibi ad confuſionẽ reuelentur, nunc reuelemus ea per confeſſionem ea lachrimis abluentes & eleemoſinis redimentes, omnia tranſitoria vilipendentes, ad cœleſtia toto deſiderio feſtinãtes. Ad quæ perducere nos dignetur Deus & dominus noſter, cui eſt honor & gloria per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Vita D. Petri per Dorotheum.

Petrus Apoſtolorum Coripheus, vt in epiſtolis ſuis *1. Pet. 1.*
innuere videtur, Euangelium Domini Ieſu Chriſti, in *Epiph. li. 1.*
Ponto, Galatia, Cappadocia, Bithynia, & tandem Romæ *tom 2. contra hæſ.*
prædicauit, vbi & poſtea ſub Nerone rege capite ad terram verſo (nam ad hunc modum ipſe pati volebat) tertio calendas Iulij crucifixus, ibique ſepultus eſt.

IN FESTO SANcti Mathiæ.

Act.1. EXurgẽs Petrus in medio fratrum dixit, Erat autem turba hominum ferè centum viginti, &c. Hodie fratres mei, natalitium ſancti Mathiæ Apoſtoli celebramus, qui eſt in loco Iudæ proditoris Diuina electione ſubrogatus, ne videlicet ſacramentum duodenarij à ſua perfectione claudicaret. Hinc eſt quod lectio eius explicans electionem, hodie in ſancta Eccleſia recitatur, quæ quadripertita eſt. Primò enim ſurgit Petrus inter fratres: ſecundò demonſtrat reprobationem Iudæ, & alterius ſubſtitutionem à ſpiritu ſancto fuiſſe prędictam: tertiò oſtẽdit quod vnus ex fratribus debeat ei ſubrogari: quartò oſtenditur quomodo ſubſtitutus ſit. Ait ergo, exurgens Petrus in medio fratrum.

Tria in vero paſtore requiruntur. Tria dicit, *exurgens, & in medio, & fratrum.* Quæ quidẽ tria ſunt in vero paſtore requirenda. Erat enim exurgens ſuper reliquos, vt gradu ita etiam vita, & virtutum altitudine. Iuxta illud, ſuper montem excelſum aſcende, tu qui Euangelizas

Eſaie.40. Sion. Nec tamen idcirco reliquos quaſi minores

1.Pet.5. & ſubiectos deſpiciebat, vt quidam faciunt, ſed eos quaſi æquales & fratres amabat. Vnde idem ait, Nec vt dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. Rurſus ita erat exurgens inter fratres, quod etiam in medio eorum erat per æquitatem. Quod enim medium eſt, æqualiter ſe habet ad circunſtantias. Petrus quoque æqualiter ſe habebat erga omnes. Non enim, vt quidam faciunt, vel propter ſanguinem, vel propter aliquod temporale emolumentum vel propter aliquam temporalem intentionem, vnum alij prę-

ponebat: ſed in exercenda iuſtitia, ordinatione, electione, æquitatem & rectitudinem obſeruabat. Itaque qui paſtor eſt, ad exemplum Petri per altitudinem vitę exurgat: per charitatem minores tanquàm fratres & ſibi æquales habeat: & per æquitatis rectitudinem medium teneat. *Erat autem turba hominum ſimul ferè centum viginti.* Qui numerus conſtat ex denario duodecies ducto. In quo oſtenditur conuentum diſcipulorum in executione fuiſſe perfectum. Sed tamen ferè additur, quoniam numerus propter ruinam Iudæ minoratus, erat perficiendus. Qui omnes eſſe ſimul dicuntur ſicut loco, ita fide, amore, & communitate. Vnde & de eis dicitur, multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, eràntque eis omnia communia. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Petrus Iudæ reprobationem & alterius ſubſtitutionem à ſpiritu ſancto fuiſſe prædictam, dicens: *viri fratres oportet impleri ſcripturam quam prædixit ſpiritus ſanctus per os Dauid de Iuda.* Et cum deberet ſubiungere ſcripturam, interponit cauſam reprobationis dicens, *Qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Ieſum*: id eſt dux proditionis fuit. *Qui connumeratus erat nobiſcum, & ſortitus eſt ſortem miniſterij huius.* Ac ſi dicat, Nobiſcum erat numero non meritò: vocatione non electione, miniſterio non virtute. *Et hic quidē poſſedit*, id eſt fecit poſſideri, *agrum iniquitatis*, reddito pretio iniquæ proditionis Iudæis. Vel poſſedit, quia forte in eo ſepultus fuit. *Et ſuſpenſus crepuit medius, & diffuſa ſunt omnia viſcera eius.* Qui licet peccaſſet grauiſſimè prodēdo, tamē grauius pec-

Act. 2.

cauit deſperando. Cuius guttur de quo vox proditionis exierat laqueo ſuffocatur. Venter & viſcera quæ proditionem conceperant, effunduntur. Moritur autem nõ in terra, non in cœlo, ſed in aëre: quoniam ſocietate hominum & angelorum indignus, aëreis poteſtatibus erat agregandus. *Scriptum eſt enim in libro Pſalmorum, Fiat habitatio eius* (ante tempus) *deſerta*: quoniam impij non dimidiabunt dies ſuos. *Et epiſcopatum eius accipiat alter.* Quia commiſſum talentum quo malè vſus eſt, auferetur ab eo, & dabitur alij bene vſuro. Multi fratres mei hodie execrantur ſcelus Iudæ qui tradidit Dominum, ſed ipſi ſimile ſcelus incurrunt. Quicũque enim vel veritatem pro precio dicunt, vel iuſtitiam pro munere faciunt, deũ qui veritas eſt & iuſtitia, vendunt. Quicunque enim vel manus impoſitionem, vel Eccleſiaſticam adminiſtrationem, vel aliquod ſacramentũ Chriſti vendunt, ipſum Chriſtum quantum in eis eſt, vendunt. Qui laqueo collũ ſuum ſtringunt, dum rete iniquitatum, vocem & officium prædicationis ſibi auferunt. Seipſos ſuſpẽdunt & occidunt, dum malè viuendo, ab officio quod indignè adminiſtrant, ſe ſuſpendũt, & ſe ſpiritualiter necãt. Quorum venter crepat & viſcera effunduntur: quoniam conſilium eorum diſſipatur, id eſt, pereunt omnes cogitationes eorum. Quorum dies ſunt pauci: quoniam in malo & nõ in bono ſunt cõſummati. Et habitatio eorum fit deſerta, Et epiſcopatum eorum accipit alter: quoniam conuerſatio eorum, vt digna erat, perit: & talentum malè miniſtratum alter ſumit. Impiis quoque Iu-

Matt. 25.

dæis,qui Iudæ dicenti, peccaui tradēs ſanguinem iuſtum,reſponderunt, quid ad nos?tu videris, ſi- *Matt.26.* miles ſunt qui eos qui ſibi per Symoniā vendiderunt:& non ſe, qui pecuniam dederunt: reos ſymoniæ opinantur, Sed ſymoniacos tam emptores quàm venditores, ſimul inuoluit damnatio, niſi quia præceſſuri ſunt in pœna qui in gradu & *Matt. 26.* ſcientia præcedebant. Quod verò Iudæi dixerūt, non mittamus xxx argenteos in corbanam, quia precium ſanguinis eſt:ſed inde emerunt agrum in ſepulturam peregrinorum, imitantur hodie quidam qui pecunias malè habitas offerre Deo metuunt,& tamē eas in eleemoſinas vel in alios vſus conferunt, non attendentes quoniam quod non licuit offerre; nō licuit dare vel ſibi retinere.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Petrus de quibus, id eſt, ad quid ſuſtitutio debeat fieri cùm ſubdit: *Oportet ergo ex his viris, qui nobiſcum ſunt omni tempore congregati, ex quo Dominus Ieſus intrauit & exiit inter nos, incipiens à baptiſmate Ioannis vſque in diem qua aſſumptus eſt à nobis, teſtem reſurrectionis nobiſcum fieri, vnum ex iſtis.* Ex his inquit qui nobiſcum ſunt. Quoniam de fratribus eiuſdem cōgregationis debet fieri electio, ſi ibi dignus poſſit inueniri. Quod apertè eſt cōtra illos, qui propter inuidiam ſuos bonos fratres contemnunt, & eligunt extraneos. Ait ergo, *viris*, Quoniam viri tam ætate quàm moribus debent in Paſtores eligi, vnde & prēſbyteri, id eſt, ſeniores nuncupantur. Quod apertè eſt contra illos, qui iuniores ætate vel moribus eligūt in paſtores, cum ipſa ſapientia patris Dominus noſter Ieſus Chri-

ſtus, nõ niſi triceſimo anno voluerit apertè prædicare: & Ezechieli Prophetæ non niſi tricenario aperti ſunt cœli: & in Canonibus prohibitũ ſit, niſi tricenarium in ſacerdotem ordinari. Ait etiam ex his qui vobiſcum ſunt omni tempore quo Dominus Ieſus intrauit & exiit inter vos, incipiens à baptiſmate Iohannis, &c. Quoniam illi ſoli debent eligi in paſtores, qui longo tempore fuerunt eruditi in ſchola ſanctarum ſcripturarum & morum ordinandorum. Quod apertè eſt contra illos, qui rudes & nouicios eligunt in Paſtores cum Apoſtolus præcipiat Epiſcopum ordinandum non neophitum, ne elatus cadat in ruinam Diaboli. Ait etiam teſtem reſurrectionis fieri nobiſcum. In quo oſtendit ad quid debeat in ſacerdotem vel in paſtorem aliquis eligi, quoniam ad hoc vt reſurrectio Chriſti ſemper teſtificetur non ſolum teſtimonio prædicationis, ſed etiam teſtimonio bonæ vitę & boni operis, vt videlicet ſic prædicet, ſic viuat, ſic agat, vt oſtendat ſe verè credere Chriſti reſurrectionẽ, & verè ſperare ſuã. Quòd apertè condẽnat nos indignos ſacerdotes, qui & ſi verbo Chriſti reſurrectionẽ, & noſtrã prędicamus, tamẽ moribus & factis eã negamus. Cũ enim præſentẽ vitã, tãtiſper amamus, quòd propter eam vltra modum cõcupiſcimus, multa illicita & vitæ futuræ cõtraria facimus reſurrectionẽ vel vitã futurã nos nõ credere vel nõ ſperare demonſtramus. Vnde etiã minores de reſurrectione facimus dubitare & dicere. Si noſtri Paſtores, cũ prudẽtes ſint, ſperarẽt reſurrectionẽ, nũquam ſic viuerent, nunquã talia perpetrarent,

Quis in paſtorem vel ſacerdotem eligi debeat

& propterea non expectantes vitã futuram omnia referunt ad præſentem. Quorum ruina (quòd ſine gemitu dicere non poſſum) nobis imputatur. Sequitur pars quarta, in qua oſtẽdit quomodo Mathias ſubſtitutus ſit, cum dicitur. *Et elegerunt duos Ioſeph qui nominabatur Barſabas, qui cognominatus eſt iuſtus, & Mathiam.* Ac ſi dicat, non extranei, ſed ipſi elegerunt. Nec vnus vel duo, ſed communiter. Non enim extranei, ſed ipſi fratres: qui confratres ſuos ex quotidiano conuictu familiariùs agnouerunt, debent eligere. Quòd apertè contra Principes vel pontifices eſt, qui eos quorum vitam non cognouerunt, eligere præſumunt. Nec vnus vel duo ſibi dilectum vel vtilem niſi fortè omnes cõmuniter alicui honeſtæ perſonæ non ſibi ſuſpectæ, ſponte communem conceſſerint electionem. Elegerunt autem Apoſtoli duos, quos iuxta arbitrium ſuum cæteris præponebant, quorum alter cognominatione iuſtitiæ commendatur: alteri verò ad commendationem ſufficit quòd à Domino electus eſt. Sed quoniam vter eorum alteri præponendus eſſet, neſciebant: ad orationẽ cõfugiunt, & Deũ cõſulunt dicẽtes: *Tu Domine, qui corda noſti hominum, oſtende quem elegeris ex his duobus, vnum accipere miniſterij huius & apoſtolatus, de quo præuaricatus eſt Iudas vt abiret in locum ſuum.* In quo nobis dederunt exemplum vt electionem celebraturi, communem cum fratribus omnibus faciamus orationem ad deum, vt ipſe qui ſolus nouit corda hominum, eligat & demonſtret quem ad miniſterium ſuum nouerit magis dignum. *Et dederunt ſortes eis, & cecidit ſors*

ſuper Mathiam : & adnumeratus eſt cum vndecim
Apoſtolis. Hinc ſumunt quidam auctoritatem ſibi ſumendi ſortes. Sed tamen nouerint quod priuilegia paucorum, non faciunt legem communem. Si tamen voluerint ſortibus vti, faciant hoc quod Apoſtoli fecerunt, & nõn niſi neceſſariis & dubiis. Aliàs grauiter peccant, nec merentur à Domino certificari. Apoſtoli verò qui dederũt ſortes in re tam neceſſaria & dubia, & hoc cum oratione, à Domino exaudiuntur. Nam Mathias à Deo ſortem regente, electus eſt, & adnumeratus eſt tam merito quàm numero, tam electione quàm ſorte, tam poteſtate quàm miniſterio, cæteris Apoſtolis, tam in cælis quàm in terra. Vnde hodierna die de terra aſſumptus, cũ cæteris Apoſtolis in cœlo glorificatus: cum eiſdem mundum iudicaturus. Cuius meritum & interceſſio faciat nos vitæ æternæ adiudicari: largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Priuilegia paucorum non faciunt legem communem.

VITA DIVI MATHIAE
per Dorotheum.

Mathias cum eſſet vnus ex ſeptuaginta diſcipulis, poſtea vndecim Apoſtolis duodecimus, loco Iudæ proditoris, annumeratus eſt. Hic in interiore Aethiopia, vbi Hyſſus maris portus, & Phaſis fluuius eſt, hominibus Barbaris & carniuoris prædicauit Euãgelium. Mortuus eſt autem in Sebaſtopoli, ibique prope templum Solis ſepultus.

Acto. 1. Euſe. lib. 2 cap. 1. hiſt. eccleſ.

In An-

In Annunciatione Beatæ mariæ.

E*Gredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, &c.* His verbis fratres chariſſimi prædixit olim Eſaïas propheta Chriſtum in carne venturum, oſtendens tria: ſcilicet vnde eſſet oriundus, quãtis donis à Spiritu ſancto eſſet illuſtrandus: & qualis erga alios eſſet futurus. Porrò vnde eſſet oriundus primò oſtendit cùm dicit, *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet.* Metaphoricè fratres mei, vocat radicẽ ſemẽ Ieſſe patris Dauid: virgã verò beatã virginem, & florẽ Chriſtum. Radix quippè eſt ima & occulta in terra, & tamen ex ea ſurgit arbor magna. Sic ſtirps Ieſſe fuit ima & occulta, quoniã plebeus erat Ieſſe, id eſt, nullius nominis: & tamen ex eo nata eſt regalis linea. Et ſicut neſciretur vbi eſſet radix, niſi propter arborem inde ſurgentẽ: ita nulla noticia eſſet de Ieſſe, niſi per regiã lineã ex eo procedentem. Virga quoque eſt plana, virens, recta, & rotunda. Sic beata virgo fuit plana ab omni nodo vitiorum: fuit virens omni virore virtutum: fuit recta rectitudine intentionis: fuit rotũda, rotunditate perfectionis. In flore verò ſunt tria: pulchritudo, odor, & ſpes. In Chriſto quoque fuit pulchritudo omnium uirtutum. Vnde de eo ſcriptum eſt, Speciosus forma præ filiis hominum. In ipſo quoque fuit odor omnium bonarum virtutum. Vnde de eo ſcriptum eſt: Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Et in Euangelio legimus, quoniam abiit opinio eius per totam regionem. In ipſo etiam

Eſaiæ.11.

Pſal.44.

fuit & eſt ſpes fructus æterni. Vnde ipſe vocatur à prophetis expectatio gentium, & deſideratus cunctis gentibus. Porrò nunc vocatur flos: nunc vocatur fructus. Quoniam ipſe qui nobis eſt flos in via, erit fructus in patria. Nunc enim pulchritudine ſuarum virtutum, & odore ſuorum operum & morum, nos delectatur & allicit, & ſpe ſuauitatis qua fruuntur ſancti in patria, nos trahit. In futuro verò guſtu ſuæ ineffabilis ſuauitatis nos in æternum ſatiabit. Si illa ineffabili dulcedine fratres mei, in æternum ſatiari cupimus, in pulchritudine eius admiremur, & in odore eius curramus, & in ſpe trahamur, orantes cum ſponſa & dicentes, Trahe me poſt te, curremus, in odore vnguentorum tuorum. Conuenienter autem ait, *Et flos de radice eius aſcendet*: quoniam non de inſitiuo ſurculo: ſed de ſola carne virginis ſine opere virili conceptus eſt Chriſtus. Conuenienter quoque ait, aſcendet, quoniam Chriſtus merito humilitatis altitudinem virtutis aſcendit, non ſolum vt eſſet caput totius Eccleſiæ, ſed etiam aſcendit ſuper Cherubin & Seraphin, & ſuper cœlos cœlorum vſque ad patris æqualitatem, nobis relinquens exemplum vt mereamur aſcendere ad cœlorum altitudinem.

Canti. 1.

Quantis autem donis à Spiritu ſancto eſſet illuſtrandus oſtendit, cùm ſubdit: *Et requieſcet ſuper eũ ſpiritus Domini.* Non ſolum enim Spiritus ſanctus, ſed etiam tota trinitas in homine Ieſu Chriſto requieſcit, id eſt gratanter quieſcit. In cæteris quippè hominibus aliquid eſt quod Deo diſplicet: in Chriſto autem nihil eſt vel fuit, quod

Deo beneplacitū nō ſit, teſte patre, qui de eo dixit, hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Nos ergo fratres mei, omne quod Deo diſplicet, excludamus à nobis: Si volumus quòd Deus requieſcat in nobis: euitemus peccata per quæ deus excutitur à nobis. Sequitur in textu. *Spiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis, & replebit eum ſpiritus timoris Domini.* Vnus eſt enim ſpiritus, ſed diuerſa ſunt eius dona. Qui nomen ſuum donis ſuis ideo tribuit, quoniam ea in aliquo nunquam derelinquit. Qui enim habet dona ſpiritus ſancti, habet ſpiritum ſanctum, & qui habet ſpiritum ſanctum, habet eius dona: præſertim cum nihil aliud ſit ſpiritum ſanctum habere, quàm eius dona habere. Porrò in Domino noſtro ſunt ſeptem, id eſt, omnia dona ſpiritus ſancti. Omnia quippe habet in poteſtate, qui ea cui vult poteſt dare: ſed in vſu non habet, niſi ea quæ oportet eum habere. Pœnitentia enim & refrenatio libidinis ſunt dona ſpiritus ſancti, quæ Chriſtus in ſe non habet, quoniam non oportet. Primum donū eſt ſapientia diuinorum, vt noticia trinitatis in vnitate, & vnitatis in trinitate, & noticia diuinorum ſecretorum: noticia creandi, cōſeruandi, propagandi, & gubernandi vniuerſa. Quod donum, quis magis habuit quàm ille qui eſſentialiter eſt ſapientia Dei patris, & qui cum patre ab æterno omnia diſpoſuit, & in tempore omnia creat, conſeruat & regit? Et tamen iſtud donum in tempore accepturus dicitur: quoniam quod erat ei, ſecundum quod Deus natura eſt,

Mat 3.17.

factũ eſt ei ſecundũ quod eſt homo gratia. Secũdum donum eſt intellectus occultorum, vt videlicet intelligere occulta cordiũ, occulta futurorum, occulta ſcripturarum, occulta abſentium & inuiſibilium, qui propriè ſpiritus prophetiæ poteſt dici. Quod donum quis magis habuit quàm ille qui occultas cogitationes iniquorum Iudęorum arguit, & futura & abſentia tanquam præterita narrauit? Inde eſt quod Propheta, imò dominus Prophetarum vocatur. Moyſes enim de

Deut.18. minus Prophetarum vocatur. Moyſes enim de

Ioan.6. eo ait, Prophetam ſuſcitabit vobis Deus de fratribus veſtris. Et in Euangelio, Hic eſt verè propheta qui venturus eſt in mundum. Tertium donum eſt conſilium inter inſidias & pericula huius mũdi. Quod donum quis magis habuit quàm ille qui humano generi de ſalute deſperanti conſilium dedit, & qui quotidie incõſultis conſulit? Propter hoc enim anthonomaſticè à propheta conſiliarius, & angelus magni conſilij nuncupa-

Eſaia.9. tur. Quartum donum eſt fortitudo reſiſtẽdi perſequutionibus & tentationibus huius mundi. Quod donum quis magis habuit quàm ille qui Diabolicas tentationes & perſequutiones penitus ſuperauit, aërias poteſtates debellauit, fortem armatum alligauit, & omnia vaſa eius diſtribuit? Propter hoc enim deus fortis, & Domi-

Eſaia.1. nus virtutum à propheta appellatur. Quintũ donum eſt ſcientia diſcernendi virtutem à vicio, verum à falſo, bonum à malo, iuſtum ab iniuſto. Quod donum propriè diſcretio ſpirituũ dicitur. Quod donum, quis magis habuit quàm ille qui

Hie.11.17 ſcientiarũ Dominus eſt, & qui ſcrutatur renes & corda,

corda, qui non ſolum inter bona & mala diiudicat, ſed etiam inter bona & bona, mala & mala, & ſecundum merita, vnicuique redditurus eſt? Vnde Apoſtolus, viuus eſt, inquit, ſermo Dei, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritus, compagum quoque & medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionum, & non eſt aliqua creatura inuiſibilis in conſpectu eius. Sextum donum eſt pietas diligendi, compatiendi, & benefaciendi. Quod donum quis magis habuit, quàm ille qui ſeipſum dedit non ſolum pro amicis, ſed & iam pro inimicis, orans etiam pro perſequutoribus ſuis? propter hoc etiam non ſolum pius, ſed ipſa pietas & ipſa charitas appellatur. Septimũ donum eſt timor Domini filialis, habuit quidẽ Ieſus Chriſtus non paſſionẽ timoris, ſed reuerentiam & obedientiam, omnia patri attribuens, ei vſque ad mortem obediẽs. Et hæc quidem dona hic deſcendendo enumerãtur: quoniam Chriſtus (de quo hæc dicuntur) ab altitudine Diuinæ ſapientiæ, vſque ad extremum donum, id eſt, timorem domini qui eſt initium ſapientię propter nos eſt humiliatus. Nos verò, fratres, qui in infimis poſiti ſumus, à minore dono, id eſt, timore Domini in altum proficiamus. Oremus ergo ipſum qui ſine mẽſura habet plenitudinem donorum, vt ipſe ſecundum menſuram ſuæ voluntatis nobis diſtribuat ea. Oremus & dicamus, domine immitte in corda noſtra timorẽ nominis tui, vt propter te, peccata & oẽs turpitudines euitem?. Sed quia hoc nõ ſufficit, da etiã nobi dñe ſpiritũ

Hebr. 4.

Pietas.

Pſal. 110.

pietatis,vt ſimus pij in te & in proximos noſtros te ſuper omnia, & proximos ſicut nos diligẽtes. Sed quoniam quidã habent zelum Dei, ſed non ſecundũ ſcientiam,da quoque nobis domine ſpiritum ſcientiæ, vt ſciamus cui pietatẽ, & cui correctionẽ debeamus. Sed quoniam quidam ſciũt, ſed tamen propter puſillanimitatem quæ ſciunt facienda aggredi non audent, da ſimul domine nobis ſpiritũm fortitudinis, vt fortiter agere, & tam duris quàm blandis reſiſtere valeamus. Sed quoniam quidã etiam fortes ſunt, ſed tamen in anguſtia periculorum perturbantur, da etiã nobis domine ſpiritum conſilij,vt tam nobis quàm aliis conſilium rectum dare poſſimus. Sed quoniam rectũ conſilium per ſpiritũ intellectus miniſtratur, da nobis quoque domine ſpiritum intellectus,vt eo illuſtrati,quod faciendũ ſit in dubiis intelligamus. Sed quoniam intellectus per participatiõe veræ & æternę ſapientiæ confertur,da nobis ſedium tuarum domine aſſiſtricem ſapientiam, vt ſciamus quid acceptum ſit corã te omni tempore.Sequitur pars tertia, in qua oſtẽdit qualis Chriſtus erga alios eſſet futurus, demõſtrans eum futurum iudicem ſubtilem & incorruptum,defenſorem bonorũ,perſequutorem malorum, iuſtos & fideles ſibi coniuncturum. Iudicem ſubtilem eum futurum demõſtrat,cùm dicit,*Non ſecundum viſionem oculorum iudicabit , neque ſecundum auditum aurium arguet.* Ac ſi diceret, Non ſecundũ exterioré ſuperficiẽ, ſed ſecundum

1.Reg. 16. interiorẽ conſciẽtiam iudicabit.Iuxta quod ſcriptũ eſt,Homo videt in faciẽ, Deus autẽ intuetur

cor.

cor. Viſus enim humanus perſæpe fallitur, dũ nõ interius, ſed tãtum exterius videt. Hinc eſt quod multotiẽs iudicat hominem iuſtum qui iniuſtus eſt, & econuerſo: & opus rectũ, quod peruerſum eſt: vel econuerſo. Humanus quoque auditus ſimiliter fallitur, dum neſcius cogitationum vel intentionum, ex quibus proferuntur verba tantum exteriorem vocẽ attendens, iudicat verbum verum, quod falſum eſt: vel bonũ, quod malum eſt. Hinc eſt quod iudicare in hoc ſeculo multum periculoſum eſt. Quamuis enim iudex neminem intendat fallere, tamen multotiens fallitur, iuſtificans damnandum, vel damnans iuſtificandum. Hinc dominus nos monet dicens, Nolite, inquit, iudicare, & nõ iudicabimini. Et Apoſtolus, Nolite, inquit, iudicare ante tempus: quoadusque veniat Dominus, qui illuminabit abſcõdita tenebrarũ & manifeſtabit conſilia cordium. Iudicem incorruptũ Chriſtum fore demonſtrat, cum ſubdit, *Sed iudicabit in iuſtitia pauperes*, id eſt, cauſam pauperum, circa quam omnes fere iudices mundani corrumpuntur. Alij enim corrumpuntur contemptu, ita quod cauſam pauperum tãquam ſibi inutilem, audire contemnunt. Vnde Eſaias, pupillos non iudicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad eos. Alij verò & ſi eã audiũt, tamen corrumpuntur munere vel fauore, vel amicitia, vel metu parentũ, ne eam iuſtè iudicent. Contra quos Pſalmiſta, vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorũ ſumitis? Iudicate egeno & pupillo, humilẽ & pauperẽ iuſtificate. Alij verò & ſi iſtis nõ corrumpuntur, corrũpuntur immode-

Luca. 6.
1. Cor. 4.
Eſaia. 1.
Pſal. 81.

rato motu miſericordiæ,dũ contra rectitudinem iuſtitiæ per miſericordiã pauperi cõferunt, quod per inuidiã diuiti auferunt. Sed qui iudex ſedet, non debet agnoſcere faciem in iudicio, ſed à cupiditate,à fauore,à metu,à contemptu,ab amore ab odio,à miſericordia,& inuidia alienus eſſe debet. Vnde Dominus Moyſi,Non cõſideres in iudicio perſonam pauperis,nec honores vultũ potentis.Non conſideres perſonam pauperis miſerando in præiudiciũ diuitis,nec honores vultum potentis ei fauẽdo in præiudicium pauperis. Talis prædictus eſt à Propheta Chriſtus futurus qui in iudicio perſonam non agnoſcat, ſed omnes etiam pauperes æquè iudicet:non parcens pauperi prauè viuenti, nec damnans diuitem rectè viuentem. Vnde ſcriptum eſt, Deus potentes non abiicit,cùm & ipſe ſit potens. Quod verò foret defenſor bonorum oſtẽdit,cùm ſubdit. *Et arguet in æquitate pro manſuetis terræ*,id eſt potentes, iniuſtè opprimentes manſuetos,corripiet in æquitate. Vnde & ei dictum eſt, Tibi derelictus eſt pauper,orphano tu eris adiutor. Quod ſi aliquando diſſimulet ferre auxilium manſuetis, quandiu noſcit tribulationes eis neceſſarias, tamen non in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in finem. Quod foret perſequutor malorum oſtendit, cum ſubdit: *Et percutiet terram virga oris ſui*, id eſt, corripiet terrenos rectitudine prædicationis ſuæ ab amore terrenorum, & diriget ad amorem cœleſtium. *Et ſpiritu labiorum ſuorum*, id eſt, ſpirituali ſermone, interficiet impium, id eſt impietatem

Leuit.19.

Iob.36.

Pſal.9.

ab

ab homine, & generabit in eo pietatem. Vel ſi inemendabilis perſtiterit, rectitudine ſententiæ iudicariæ, damnabit ipſum impium & terrenum in æternū. Quidam etiam hoc ſpecialiter de Antichriſto dictum putant. Quòd iuſtos & fideles ſibi eſſet coniuncturus, & in coſortio eorum delectaturus, oſtendit cùm ſubdit. *Et erit iuſtitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium renum eius.* Per lumbos enim & renes delectatio intelligitur, per cingulum & cinctorium, ſocietas eum circundans. Erit ergo iuſtitia cingulum lomborū eius, & fides cinctorium renum eius, quoniam in ſocietate iuſtorum & fidelium delectabitur. Delitię enim illius ſunt eſſe cum filiis hominum, non veterum ſcilicet, ſed nouorum. Vt ergo fratres mei, Chriſtum delectet habitare nobiſcum, imò in nobis, purgemus per pœnitentiam à nobis omnem immunditiam, ſatagamus in nobis habere iuſtitiam & fidem. Quoniam enim Chriſtus in ſuis ſimilibus delectatur, ſimus tales, qualis ipſe eſt. Simus iuſti, ſicut ipſe iuſtus eſt: fideles, ſicut ipſe fidelis eſt: mundi ſicut ipſe mundus eſt: miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt: quatinus in eo delectemur, & ipſe in nobis: nos in eo habitemus, & ipſe in nobis: ipſo largiente qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen. *Prouer. 8.*

In eodem feſto.

MIſſus eſt angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ, cui nomen Nazaret, ad virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Ioſeph de do- *Luc. 1.*

mo

mo Dauid, & nomen virginis Maria, & reliqua.
Quinque ſunt partes huius lectionis, fratres mei: Primò enim Angelus mittitur à Deo ad virginem. Secundò ingreſſus eam ſalutat: tertiò turbatam cófortat: quartò quęrenti modum determinat: quintò ipſa ſuam humilitatem profeſſa, promiſſum fieri optat. Primò ergo mittitur à Deo Archangelus ad Virginem, miniſterium noſtræ redemptionis ferens. Sed cùm Deus omnipotés ſolo nutu poſſet nos redimere, cur placuit ei redimere nos tam laborioſo, & tã humili modo: vt ſcilicet propter nos, carnem de muliere ſumeret, naſceretur, nutriretur, infirmitates hominis pateretur, & etiam moreretur. Ob tres cauſas. Prima eſt, quia ſic nimiam charitatem, quam erga nos habebat, melius demonſtrauit: dum nó per alium, ſed per ſeipſum nos redemit, noſtras infirmitates ſuſcipiendo nobis condeſcendit, & ſe nobis coæquauit, & nó aliud, ſed ſeipſum pro nobis preciũ dedit. Ac ſi apertè dicat, amate me, quia tantum vos amaui. Secunda eſt, quia ſic exemplum humilitatis imitandũ nobis melius demonſtrauit, dum ſeipſum pro nobis exinaniuit, matrem pauperculam elegit, paupertatem, abiectionem, & perſequutionem pati voluit. Ac ſi apertè dicat, Sequimini viam quam vobis demonſtraui. Tertia eſt, quia ſic noſtræ miſeriæ conuenientiorem medicinam adhibuit, dum genus humanum per mulierem damnatum, per mulierem ſaluauit: ſicut caro peccauerat, ita caro purgaret. Iuxta illud hymnigraphi, Culpat caro, purgat caro, regnat Deus, dei caro. Sicut igitur diabolus

Humilitas Chriſti imitanda.

per

per ſerpentem ſeduxit mulierem, & per mulieré virum: ita Dominus per angelum inſtruxit mulieré,& per mulieré ſaluauit gen⁹ humanũ. Quãuis enim homo peccãdo Deũ offendiſſet, & ideo ab eo iuſtè expulſus eſſet, tamen quia nõ obliuiſceretur miſereri Deus, prior legatũ pacis mittit & pacẽ offert homini. In quo nos inſtruit, vt ſi quãdoque aliquis nos offendendo iram dei meruit, nõ expectemus vt ab eo petamur, ſed ipſi priores per legatos pacis ei veniam & pacem offeramus: vt ſimus filij patris cœleſtis qui cupit ſemper auerſos à ſe, conuertere, & profugos reuocare. Eleganter autem angelus Gabriel (qui fortitudo Dei interpretatur) mittitur ad Mariam. vt pote virgo ad virginem, fortitudo dei ad fortem mulierem. Quam exoptans & præuidens Salomon, ait, Mulierem fortem quis inueniet: procul & de vltimis finibus precium eius. Fuit quippe beata virgo inter omnes qui fuerunt vel erunt à principio vſque ad finem fortiſſima, quæ prima & ſine exemplo carnem, ſexum, & ætatem vincens, virtute mentis conſeruauit in nobilitate humilitatem, in paupertate honeſtatem, in cõiugio virginitatem. Et ideo etiam ei datum eſt, vt ſine exemplo in virginitate haberet fœcunditatem. Solet enim nobilitas expugnare humilitatem, paupertas honeſtatem, coniugium virginitatem: virginitas fœcũditatem. Propterea admirabilis beata virgo fuit: quæ quamuis de regia ſtirpe nata eſſet, quamuis ab angelo ſalutata, quamuis gratia & benedictione repleta, quamuis mater dei electa, tamen in tanta ſublimitate neſcit eleuari (vt

Gabriel dei fortitudo dicitur.

Prou. 31.

Beata virgo admirabilis.

quidam faciunt)ſed potius ſe ancillam fatetur & ſubiectam. *Ecce*, inquit, *ancilla domini*. Rurſus quãuis eſſet paupercula, quamuis fabro deſponſata, quãuis plebeia & ignota, tamen non ſe contempſit, non per inhoneſta effluxit, vt quidam pauperes faciunt, tantò diffuſiùs quantò occultiùs, ſed potius in paupertate honeſtatem conſeruauit & ſanctitatem. Rurſus quãuis eſſet coniugata, quãuis tenera puella, tamen nuptialibus lenociniis non fuit irretita, ſed potius in coniugio ſeruauit virginitatem. Sic ergo meruit etiam in virginitate ſingularem habere fœcunditatem, & vt non qualemcunque, ſed etiam ipſum filium dei generatet. Admirentur igitur & emulentur eam nobiles, vt videlicet ad exemplum eius diſcant in nobilitate obſeruare humilitatem. Admirentur & emulentur eam coniugati, & coniugatæ, vt ad exemplum eius diſcant in coniugio obſeruare caſtitatem. Admirentur quoque & emulentur eam virgines, vt ad exemplum eius diſcant habere in virginitate fœcunditatem: non fœcunditaté carnis (hoc enim ſalua virginitate non poſſunt) ſed fœcunditatem fidei & bonorum operum: vt ſcilicet Chriſtum per fidem in corde concipiant, ac per bonam confeſſionem & operationẽ pariant. Meritò quippe ipſa beatiſſima virgo Maria nuncupatur, quæ ſtella maris interpretatur. Eſt enim quaſi quædam lux, & quaſi quædam ſtella præuia nobis, in magno & periculoſo huius mundi pelago nauigantibus, ſuo exemplo nos ducens, ſuis virtutibus nos illuminans, ſuis interceſſionibus nobis auxilians. Si ergo fratres mei: ſi malignus

Humilitas in nobilitate obſeruãda.

Caſtitas in coniugio.

Maria ſtella maris interpretatur

gnus ſpiritus nos infeſtat, ſi caro nos tẽtat, ſi mũdus nos oppugnat, ad Mariam reſpiciamus, ad Mariam cõfugiamus, ad Mariam conclamemus. Secundò ingreſſus Angelus ad Mariam, eam ſalutat. Quò ingreſſus? Æſtimo quod in cubiculũ, vel in aliquem locum ſecretum, vbi ſancta virgo clauſo oſtio orabat ad patrem ſuum. Hinc diſcãt virgines noſtræ thalami ſecretum diligere, non publicum frequentare, non per plateas curioſè diſcurrere, non velle videri & videre, ne forte ſicut Dina concupiſcantur & opprimantur. *Gene.* 34. *Aue*, inquit, *gratia plena dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Hæc ſalutatio fratres mei, quam dominus per angelum facit virgini, & per virginem humano generi, eſt ſignum pacis, demõſtratio amoris, annũtiatio ſalutis. Per hanc quippe ſalutationem à Deo virgini, & per eam humano generi pax offertur, amor demõſtratur, ſalus annũtiatur. Quod nos imitãtes fratres mei, quãdo ſalutamus adinuicẽ, ſalutemus ex vera pace, nõ ex prauitatis cõſenſu (vt quidã faciunt) de cuiuſmodi Ioannes dicit, Ne aue ei dixeritis. *2. Ioan. 1.* Qui enim ei dicit aue, cõmunicat operib⁹ eius. Salutemus ex vero amore, nõ ex ſola itineris occaſiõe. De cuiuſmodi dominus dicit, Et neminẽ per viã ſalutaueritis. *Luc. 10.* Salutemus ex vera ſalutis optatione, non ex doli & proditionis duplicitate, vt Iudas. Quæ autem ſalus Mariæ annuncietur: exponit cùm ſubditur, *Gratia plena.* Vocatur ſiquidem excellenter, & quaſi appropriata nũcupatione, gratia plena: quoniam nihil virtutis, nihil meriti, nihil honoris eſt, quod in ea non abundet, & gratiæ (quæ ſingulis ſanctis

ſigillatim diſtribuuntur) Mariæ vniuerſaliter cõferuntur. Sed & inſuper, quod nemini vnquam potuit cõtingere, cum gloria virginitatis gaudet etiam honore parentis: geſtans intra ſe non qualemcunque, ſed Deum, & Dei filium, fontem omnium gratiarum, per quem gratia & veritas eſt, Ieſum Chriſtum. Rogemus igitur fratres mei, matrem gratiarum, quatinus de fonte gratiarum quem parit, aliquem riuulũ nobis impetret impartiri, *Dominus*, inquit, *tecum*. Tecum per eſſentiam, tecum per gratiam, tecum per amorem, tecum per incarnationem: Tecũ Dominus in corde, tecum in ore, tecum in opere, tecum in ventre. Illi igitur qui adeo tibi familiaris eſt, & qui ſemper eſt tecum, nos piiſſima domina reconcilia, vt per te dignetur eſſe etiam nobiſcum. *Benedicta tu*, inquit, *in mulieribus*, Imò præ omnibus mulieribus vt pote quæ cæterarum mulierum es remedium, honor, & exemplum. Remediũ, quia flagella cæterarum mulierum expias: honor, quia inhoneſtatem cęterarum mulierum honoras. Exemplum quia cæteris mulieribus viam virginitatis & omnis virtutis tui exemplo demonſtras. Bene igitur benedicta in mulieribus, quæ præ omnibus mulieribus digna es benedici. Vnde omnes mulieres, imò omnes beatam te dicent generationes. Tertiò turbatam confortat angelus. Cùm audiſſet enim inſolitam ſalutationem *turbata eſt in ſermone eius*. Solẽt quippe virgines, (quæ veræ virgines ſunt) ſemper eſſe formidoloſæ, & ad ſubitum occurſum virorum inſolitorum trepidare. Timent enim pericula floris virginei, qui

Maria mater gratiæ.

cito

cito amittitur, & amiſſus non recuperatur. Sic igitur beata virgo, ex ſubito aſpectu angeli, & ex inſolita ſalutatione, turbata eſt, ſed non eſt perturbata. Imò prudenter *cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio*, Nouerat quippe quòd aliquando ſatanas transfigurat ſe in angelum lucis, & ſub ſalutatione occultat fraudem: ſub commendatione, deceptionem. Cogitabat igitur an iſta ſalutatio & cõmendatio eſſet falſitatis, an veritatis. Cogitabat an ex adulatione eſſet, an ex amore. Quod & nos cogitare debemus fratres mei, quãdo aliquis nos ſalutat & commendat. Quod ſi ſalutatio & commendatio falſitatis eſt, erubeſcamus, & contradicamus, & quales prædicamur, eſſe ſtudeamus. Si autem veritatis eſt, non apud nos eleuemur, ſed Deo totum, non nobis attribuamus. Si ex adulatione eſt, non recipiamus, ſed tanquam falſitatẽ repudiemus. Si verò ex amore, amicis, qui in iudicio rei amatæ ſæpe falluntur, non omnino credamus. Turbatam igitur & cogitantem beatam virginem, angelus (quod propriè eſt bonorum angelorum) confortat: & quod maximè timorẽ pellere ſolet, proprio nomine eam vocat dicens. *Ne timeas Maria.* Et quare non ſit ei timendũ, imò potius gaudendũ ſubiunxit: *Inueniſti gratiam apud Deũ.* Ac ſi apertè dicat, Quia deo nõ hominibus placere deſideraſti, apud deũ gratiam inueniſti. Qui hominibus placent, confuſi ſunt, quoniam Deus ſpreuit eos. Vnde Apoſtolus, Si adhuc, inquit, hominibus placerẽ, Chriſti ſeruus nõ eſſem. Heu quàm vani ſunt illi qui totã vitã, corpus & animã ſuam expendunt propter emerendã inanẽ

2. Cor. 11.

Quid cogitare debemus quãdo aliquis nos ſalutat.

Galat. 1.

principum mortalium gloriam:quam vix habere poſſunt:habitam citò perdunt. Quàm facilius poſſent inuenire veram & æternã gloriam apud Deum. *Ecce concipies*, inquit, *& paries filium, & vocabis nomen eius Ieſum*. De hac conceptione prædixerat Hieremias Propheta dicens, Nouum faciet

Hier 31. Dominus ſuper terrã, mulier circundabit virum. Mulierem concipere & parere filiũ nõ eſt nouũ. Sed in hoc partu nouum & mirabile fecit Deus, vel in hoc quod non ex vtero virgo ſuſcepit, ſed in vtero & ex vtero tantum. Vel in hoc quod nõ per interualla primum caro deciſa eſt de carne matris, & poſt aliquot dies ſpiritus infuſus eſt, ſed ſimul concepit plenum virum, ex vera carne & vera anima conſtantem, Deum & dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. De hoc eodem Eſaias

Eſa 7. dicit, Ecce virgo concipiet in vtero, & pariet filium. Cùm autem hîc tantum iſte nominatiuus virgo ponatur, neceſſe eſt vt ad vtrunque verbum referatur. In quo apertè demonſtratur ſicut in conceptu, ita quoque in partu, virginem permanſuram eſſe. *Et vocabitur*, inquit, *Emanuel, quod interpretatur nobiſcum deus*. Hic autem ait angelus, vocabis nomen eius Ieſum : quod interpretatur

Nobiſcum Deum eſſe quid. ſaluator. Quid enim aliud eſt nobiſcum deum eſſe, quàm nos ſaluare? Et quid eſt nos ſaluare, quã nobiſcum deum eſſe? Per partum igitur virginis deus nos ſaluat & nobiſcum eſt. Nobiſcum eſt, noſtræ carnis aſſumptione, nobiſcum eſt charitate, nobiſcum eſt protectione. *Hic erit*, inquit, *magnus*. Et verè magnus, quoniam eius magnitudinis non eſt finis, *Et filius altiſſimi vocabitur*, non adoptiuus

adoptiuus,ſed naturalis. Sed cum ab æterno fuerit magnus & filius altiſſimi, quare ait per futurum erit magnus, & altiſſimi filius? Ad humanitatem, & ad hominum notitiam referendum eſt: quoniam qui primò paruus ſecundum humanitatem æſtimatus eſt, poſtea magnus æſtimatus eſt, poſtea magnus & dei filius eſſe operibus atteſtantibus innotuit. Hic eſt enim ille paruus lapis, qui exciſus eſt de monte ſine manibus, & poſt ea excreuit in magnum montem, & occupauit totum orbem. *Et dabit illi dominus Deus ſedem Dauid patris eius:* vt videlicet populo in quo Dauid regnauit corporaliter & temporaliter, Ieſus regnet ſpiritualiter & æternaliter. *Et regnabit in domo Iacob in æternum*, id eſt, in eccleſia, quæ per fidei imitationem ad Patriarcharum pertinet ſortem. Sectemur fratres fidem patriarcharum: ſimus Iacob, id eſt ſupplantatores viciorum: non regnet peccatum in noſtro mortali corpore, & regnabit Ieſus in nobis. In maliuolam enim animam non intrabit ſapiētia: & non habitabit in corpore ſubdito peccatis. *Et regni*, inquit, *eius non erit finis.* Non erit finis poteſtatis & gloriæ, non erit finis præmiorum. Quartò quærenti modum, angelus determinat. Cum enim beata virgo promiſſionibus angelicis fidem adhiberet, de modo adimpletionis dubitans ait: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* id eſt me non cognituram propoſui, Alias ſuper hoc dubitare non deberet, vt pote quæ de ſponſo ſuo concipere poſſet. Modum ergo determinans Angelus ait. *Spirituſſan-*

Quomodo Ieſus regnat in nobis.

Sap. 1.

ctus ſuperueniet in te. Ac ſi apertè dicat, Non de virili ſemine concipies, ſed de virtute ſpiritusſancti. Sed cum ſuperiùs beata virgo plena gratia deſcribatur, quomodo hic ſpirituſſanctus dicitur ſuperuenturus? Non vt eam gratia repleret, qua iam repleta erat, ſed vt eam ſancto & miro modo grauidam efficeret. *Et virtus altiſsimi obumbrabit tibi.* Virtus altiſſimi poteſt dici vel Spiritus ſanctus, iuxta illud quod Lucas ait, Vos
Luc. 24. autem ſedete in ciuitate, quouſque induamini
1. Cor. 1. virtute ex alto. vel ipſe filius, iuxta quod Paulus vocat eum dei virtutem & Dei ſapientiam. Ait ergo, *Virtus altiſsimi obumbrabit tibi*, id eſt, Spiritus ſanctus æſtum viciorum à te excludet, vt habitatio munda in te dei filio præparetur. Vel certè virtus altiſſimi.i. filius Dei obũbrabit tibi, id eſt obumbraculũ carnis accipiet in te. Quia enim immenſitatem diuini fulgoris, infirmitas noſtrorum oculorum contemplari non poſſet, ideo ſol iuſtitiæ Ieſus Chriſtus ſeſe velauit carne, vt ſic quodam modo melius eum contemplaremur ſub nube. Ideoque videlicet, quia non ex virili ſemine, ſed ex ſpirituſſancti virtute concipies, *Quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei*, id eſt ille qui naſcetur. Non enim per hoc relatiuum, *quod*, ſola caro, ſed perſona ſignificatur. Neutrum tamen poſitum eſt, ad maiorem rei expreſſionem. Si enim dixiſſet ille ſanctus homo, vel ille ſanctus vir, parum dixiſſe videretur, Sed ait illud ſanctum, ſi apertè diceretur: Ille in quo nihil niſi ſanctitas, nihil niſi bonitas eſt. *Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipſa concepit filium in ſenectu-*

te ſua. Poſtquam beatæ virgini gaudium ſuum nunciatum eſt nunciatur ei & gaudium cognatę & amicæ ſuæ, vt ita gaudium gaudio cumuletur & vt ad mutuam matrum viſitationem & congratulationem, infantes quoque ſancti in ſanctis vteris congratulentur. *Et hic menſis eſt ſextus illi quæ vocatur ſterilis.* Ac ſi ei dicatur, ſicut cognata tua te præcucurrit concipiendo, ita filius eius tuum præcurret prædicando & baptizando.

Quia non erit impoßibile apud Deum omne verbum. Ac ſi apertè dicat, Non ſolum partus virginis, vel anus, vel ſterilis, Deo eſt poſſibilis: imò etiam quicquid hominibus videtur impoſſibile, Deó eſt poſſibile: cui facilius eſt quicquid vult facere, quam nobis verbum proferre: & propter hoc dictum eſt potius omne verbum; quàm omne factum. Non ergo deſperet quæcunque anima ſterilis, quoniam licet per totam vitam ſuam fructum bonum non fecerit, ſperet tamen in Domino, qui in ſenectute, & etiam in extremo articulo vitæ, peccatores ab omni bono opere ſteriles reſpicit, & per pœnitentiam fructificare facit. Quinto beata virgo ſuam profitetur humilitatem dicens, *Ecce ancilla domini.* Ecce fratres mei, beata virgo quanuis gratia plena, quanuis mater Dei & domini noſtri electa, tamen ſolam profitetur in ſe ſubiectionis humilitatem: nec hoc ſola voce & fictione (vtquidam faciunt) ſed corde & opere. Vnde & ſtatim poſt annunciationem angelicam ſurgens (vt in ſequentibus cõtinetur) vadit ſalutare & obſequium præſtare Heliſabeth mater dei, matri hominis: mater regis, matri ſer-

ui. Quod eſt contra pleroſque noſtrûm fratres mei, quos ſi quandoque noſtris ſimulationibus Eccleſia decepta & Deo permittente, ad aliquã adminiſtrationem Eccleſiaſticam promouerit: Matt. 20. noſtris meritis hoc aſcribimus, & noſtræ fragilitatis obliti, cæteros contemnimus, immemores domini exempli, qui non miniſtrare ſed miniſtrari volumus, nóſque non patres, ſed dominos demonſtramus, numerum equorum, aceruum diuitiarum, mutatoria mollium veſtimentorum nobis aggregamus, cum pompa gloriáque procedimus, & in alto ſublimari mortales videre dedignamur, quod facientes non humilitatem quam Dominus demonſtrauit nobis ſed ſuperbiam diabolicam imitamur. Deinde beata virgo per deſideratiuum & deprecatiuum verbũ deſiderat tota mente & deprecatur adimpleri promiſſum cum ſubdit, *Fiat mihi ſecundum verbum tuum*, Quod eſt contra teporem quorundam noſtrûm, fratres mei, qui ad æternas & beatas dei promiſſiones torpeſcimus cum tamen ad promiſſiones temporales inardeſcamus. Certè ſi aliquis rex temporalis promittat nobis honores & diuitias vanas, eas cum toto deſiderio non differri optamus & poſtulamus. Et ecce deus promittit nobis æternum & beatum regnum, promittit nobis cœleſtia bona, quæ nec oculus vidit nec auris audiuit, & in cor hominis non aſcendit & ad illa torpeſcimus & negligentes ſumus. Vt 1. Cor. 2. quid hoc? niſi quia temporalia nimis ardenter amamus, & cœleſtia bona, vel non credimus, vel contemnimus. *Fiat*, inquit, *mihi ſecundum verbum tuum*

tuum. Fiat mihi & in me verbum patris, ſecundum verbum tuum. Et ecce glorioſa virgo, deſiderium tuum adimpletum eſt. Secundum enim angelicum verbum, verbum patris factum eſt in te & tibi, imò, & mihi, & omnibus qui in eum firmiter credunt & ſperant, qui eum ardenter diligunt, qui eius mandata faciunt. Sed ecce piiſſima domina, dum hoc facere volumus, inimici noſtri qui animabus noſtris inſidiantur, nos impediunt, & in partem ſuam trahere volunt. Sed tu domina, materna pietate pro nobis ſeruulis tuis eſto ſolicita. Si nos tentat Dæmon, iuua; Si nos tentat caro, iuua: Si nos tentat mundus, iuua: imò ſemper iuua, quatinus potentiſſimis interceſſionibus, meritiſque tuis adiuti, ad æterna gaudia peruenire mereamur, per filium tuum dominum noſtrum, qui cum Patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

IN FESTO APOSTOlorum Philippi & Iacobi.

D*ixit Ieſus diſcipulis ſuis, Non turbetur cor veſtrum. Creditis in Deum, & in me credite, & reliqua.* Omniſciens dominus fratres chariſſimi, præuidens animos *Ioann. 14.* diſcipulorum ex ſua paſſione perturbandos, eos præmunire & præconſolari dignatus eſt. Minus enim lædunt iacula quæ præuidentur, quàm ea quæ non præuidentur. Igitur iturus in ipſa nocte

ad paſſionem eos præmuniuit & præinſtruxit,ſicut in prælibata Euangelij lectione modo audiuiſtis.Facit autem in ipſa lectione quatuor. Primò enim eos conſolatur. Secundò ad interrogationem Thomæ oſtendit ſe eſſe viam per quam ad Patrem itur. Tertiò ad petitionem Philippi per ſe cognoſci patrẽ dicit. Quartò quid mercatur vera fides oſtendit. Itaque eos conſolans ait, *Non turbetur cor veſtrum.* Ac ſi dicat, Propter paſſionem meam non commoueatur cor veſtrum à ſtabilitate fidei, & ſuæ tranquillitatis. Et quare non debeant perturbari, oſtendit cum ſubdit. *Creditis in Deum, & in me credite*, id eſt, ſi creditis Patrem eſſe omnipotentem, conſequens eſt vt me quoque conſubſtantialem eius filium credatis omnipotentem, qui detineri non poſſum à morte, ſed ſum dominus mortis & vitæ. Sed & ſi contingat vos in paſſione mea turbari vſque, vel ad fugam,vel ad dubitationem, vel etiam ad negationẽ,tamen nõ perturbemini vſque ad deſperationem: quoniam in domo patris mei cœleſtis,non ſolum qui nunquam ceciderunt,ſed etiam qui ceciderunt, & per pœnitentiam reſurgunt locum habent. Vnde & ſubditur. *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.* Quod autem Dominus tunc dicebat diſcipulis,ego nunc quoque fratres mei chariſſimi, dico vobis. Si contigerit vos turbari cadendo in aliquod graue peccatum, non perturbetur cor veſtrum vſque ad deſperationem; quoniam nullus tantis flagitiis & ſceleribus poteſt implicari,qui per pœnitentiam

non poſsit reparari, & locum in regno cœlorum adipiſci, in quo ſunt diuerſæ manſiones, id eſt, meritorum & præmiorum diuerſitates. Quoniã & ſi vnus æternæ beatitudinis denarius detur omnibus electis, tamen ſtella differt à ſtella in claritate. Et ſecundum gradus meritorum, diuerſi I.C.r.15.
ſunt gradus prœmiorum. Sed tamen maior claritas ibi per ſuperbiam nõ eleuatur, nec minor claritas per inuidiam cruciatur. Sed in diſpari claritate, par ſufficientia & par gaudium eſt. Omnia quippè ſingulorum bona facit communia charitas & voluntas vna. Ad illa ergo vera & æterna bona fratres chariſsimi, toto deſiderio feſtinemus, contemnendo falſa & momentanea huius ſeculi bona, in quibus nec ſufficientia, nec verum gaudium reperitur. Sequitur, *Si quominus*, id eſt, ſi non eſſent diuerſæ manſiones paratæ in domo Patris mei, *dixiſſem vobis: quia vado parare vobis locum. Et ſi abiero & præparauero vobis locum, iterum veniam ad vos.* Paratæ quidem ſunt ab origine mundi in regno cælorum multæ manſiones, ſed tamen nondum erant præparati illis manſores. Propterea dominus deſcendit & rediit, vt illis manſionibus manſores prœpararet. Aſcendit igitur dominus & prœparat nobis locum: dum nos præparat loco. Ita fac domine Ieſu Chriſte vt promiſiſti. Prœparaſti manſiones, præpara nos manſionibus. Fac nos dignos illis manſionibus, qui ex nobis indigni ſumus. Manſiones ſunt ſanctæ & nuptiales. Tu quoque indue nos ſanctitate & nuptiali veſte, vt ibi, diſcumbamus ſecurè.

Et ſi, inquit, *abiero & præparauero vobis locum, iterum veniam ad vos, & accipiam vos ad meipſum.* Officio nuntij & præambuli fungitur ſummus & humilis dominus, dum abit & præparat nobis locum, & iterum redit obuiam nobis, vt ad locum nos ducat præparatum. Sic enim facere ſolent potentes huius ſeculi, cùm vadunt, in aliquam ciuitatem, præmittũt nuncium, qui præparat hoſpitium. Quo parato eis obuiam redit, & eos ad hoſpitium ducit. Sic quoque deus &

Ioann. 14. dominus noſter, qui venit in hunc mundum non miniſtrari ſed miniſtrare, tanquam præambulus abiit ante nos, & aſcendit in cœlum præparare nobis locum, & iterum redit obuiam nobis, vel quando ab hoc ſeculo migramus ſuſcepturus animas noſtras: vel certè in extremo iudicio, quãdo corpore & anima glorificati rapiemur obuiã

1.*Theſſ*.4. Chriſto in aëra, & ſic ſemper cum domino erimus. Et hoc eſt quod hîc dicitur, *Et accipiam vos ad me ipſum, vt vbi ego ſum, & vos ſitis.* Non ait, vbi ego ero, ſed vbi ſum, oſtendens ſe ſemper præſentialiter eſſe in gloria per diuinitatem cum patre, in qua nondum erat per humanitatẽ. Et quid fratres mei, quid beatius quàm eſſe in illa beatitudine, in qua eſt Deus pater, & eius vnigenitus? Quare ergo ad hanc promiſſionem non exardeſcimus? Quare propter eam omnia temporalia tanquam ſtercora non reputamus? Quare per omnes amaritudines & paſſiones eam non apprehendimus? *Et quò ego*, inquit, *vado ſcitis* & viam ſcitis. Ac ſi apertè dicat, Nõ debetis de receſſu meo

turbari,quia ſcitis quò ego vado,ad patrem ſcilicet cauſa præparandi vobis locum. *Et viam ſcitis*, ſcilicet exemplum & doctrinam meam, per quã me ſequendo poteſtis ad Deum patrem, præparatámque vobis gloriam peruenire. Et hoc quidem Thomas per auditum ſciebat: quia tamen quid eſſet ad patrem ire ignorabat, ſe neſcire dicit,cùm reſpondens ait: *Domine neſcimus quò vadis, & quomodo poſſumus viam ſcire?* Eſt autem hæc pars ſecunda, in qua Dominus Thomæ reſpondens dicit ſe eſſe viam, quà itur ad Deum Patrẽ; cùm ſubdit: *Ego ſum via, veritas, & vita*, Porrò quatuor de cauſis Chriſtus dicitur via: quoniam per eius cognitionem, per eius exemplum, per eius doctrinam, per eius auxilium, itur ad Deum Patrem. Tribus enim de cauſis dicitur veritas: quoniam verum & immutabile eſſe habet cum Deo Patre: quoniam in eo adimplentur lex & Prophetæ: quoniam verax eſt fidelibus ſuis in omni promiſſione. Tribus quoque de cauſis dicitur vita: quoniam eſſentialiter,& immutabiliter cum Deo Patre viuit: quoniam cauſaliter per eum,ſiue corporaliter, ſiue ſpiritualiter viuitur: & quoniam potentialiter per eum mortuus,ſiue in anima, ſiue in corpore viuificatur. Quantum verò ad præſentem locum pertinet, ſenſus eſt cùm dicitur, *Ego ſum via, veritas, & vita*, id eſt, ego ſum ductor eundi ad veram vitam, quæ ego & Pater ſumus. Quod exponens ſubdit, *Nemo venit ad Patrem, niſi per me.* Ac ſi aperté dicat, Nemo venit ad beatam cognitionem, & viſionem Dei Patris, niſi per me ductorem, niſi per mei cognitionem,

Quatuor de cauſis Chriſtus dicitur via.

gnitionem, exemplum, doctrinam, & auxilium. O Domine Ieſu Chriſte, vt ad beatam & deſiderabilem Dei Patris & tui viſionem peruenire valeamus, da nobis ducatum tuum, da nobis tui cognitionem, da nobis ſequi exemplum, & doctrinam tuam, da nobis manus tuæ opitulationem. Et quidem tardiuſculi ſumus Domine, vt pote quos aggrauat inhabitatio & miſeria corporalis. Sed tu trahe nos poſt te, & curremus in odorē vnguentorum tuorū. *Si cognouiſſetis me*, inquit, *& patrem meum vtique cognouiſſetis*. Ex dupli-

Cantic. 1.

ci ratione accipit conſequutio iſta neceſſitatem, videlicet & ex ratione relationis, & ex ratione cō ſubſtantialitatis. Pater enim & filius ſunt relatiua: & ideo ſunt ſimiles natura & cognitione. Rurſus Deus Pater, & Deus filius ſunt nō ſolùm ſimiles, ſed etiam eiuſdem ſubſtantiæ: & ideo cognito vno, cognoſcitur & reliquus. Si ergo perfecta fide cognouiſſent diſcipuli filium Dei, cognouiſſent vtique & Deum patrem. *Et à modo*, inquit, *cognoſcetis eum*, quando ſcilicet accepto ſpiritu ſancto in fide cōſolidabimini: *& iam etiam vidiſtis*, inquit, *eum*, fide ſcilicet imperfecta, quaſi & me filium eſſe vidiſtis: quomodo & nos nunc Domine Ieſu te & patrem tuum videmus: ſed quod minus eſt in nobis, tu per ſpiritū ſanctum in nobis perfice, vt & hîc perfectiori fide nos vnum Deum eſſe credamus, & in futuro beatitudinem faciei veſtræ remota nube videamus. Sequitur pars tertia, in qua Philippo quærenti ſibi patrem oſtendi, reſpondet Chriſtus in ſe patrem cognoſci, cùm dicit, *Tanto tempore vobiſcum ſum, &*

non

non cognouiſtis me? Philippe qui videt me, videt & Patrem meum. Porrò in hoc quod Philippus poſtulat ſibi patrem oſtendi, fatetur ſe eum non cognoſcere. Vnde quia non cognito patre non cognoſcitur filius, arguit eum ipſe filius increpando, quod non verè cognoſcat eũ: cum tanto tempore conuerſando cum eo potuerit eum, per diuina miracula, virtutes, & prędicationes, eſſe verum Dei filium cognoſcere. *Qui videt*, inquit, *me, videt & Patrem.* Sic de duobus valde ſimilibus dicitur propter accidentalem ſimilitudinem, qui videt vnum, videt alterum. Maximè de patre deo & filio eius, quorum non ſolùm ſimilis, ſed vna & eadem eſt ſubſtãtia, poteſt verè dici, quod qui Dei filium oculis fidei videt, & patrem, cui eſt conſubſtantialis, videt. Eſt ergo, ac ſi dicat, qualis ego ſum, talis penitus eſt pater meus. Sicut videtis quod ego ſum ſapientia, iuſtitia, miſericordia, & charitas, ita credite quod pater meus, cum quo vnum ſum, eſt ſapientia, iuſtitia. miſericordia, charitas. *Non credis*, inquit, *quia ego in patre, & pater in me eſt?* Si dicitur quod aliquis pater carnalis ſit in filio ſuo, & filius in patre, propter ſolam ſimilitudinem: quantò verius dicitur quod Deus filius eſt in Deo patre, & Deus pater in Deo filio, propter eandem vtriuſque ſubſtantiam. Quòd verò deus pater in deo filio ſit, probat ipſe filius ex hoc, quod nec loquitur, nec operatur ex ſe, ſed ex deo patre, qui in eo, & per eum, & loquitur & operatur. Vnde & ſubdit, *Verba quæ loquor vobis: à meipſo non loquor, ſed pater in me manens ipſe facit opera.* Si autem deus filius cùm ſit eiuſdem pote-

ſtatis & auctoritatis cum patre,nihil ſibi, ſed totum deo patri attribuit, quanta eſt ſuperbia hominis,qui cùm nihil penitus boni ex ſe poſſit,bonum ſibi à deo præſtitum ſibi præſumptuosè audet arrogare? Propterea fratres chariſſimi, infirmitatē noſtram ſemper conſideremus, & ſi quid boni habemus, non nobis,ſed deo attribuamus, malum verò quod habemus, nobis aſcribamus. *Non creditis*, inquit, *quia ego in Patre, & Pater in me eſt? Alioquin propter ipſa opera credite.* Ac ſi apertè dicat,Si ſine experimento mihi credere non vultis, experimentum habetis diuinorum operum quæ ego operor,& propter quę credere debetis. Sequitur pars quarta,in qua quid vera fides mereatur,oſtendit dominus cùm ſubdit. *Qui credit in me,opera quæ ego facio & ipſe faciet, & maiora horum faciet, quia ego vado ad Patrem, Et quicquid petieritis Patrem in nomine meo,hoc faciam.* Duo ſunt quę promittit dominus in ſe credentibus,videlicet quod diuina opera operabuntur,& quicquid petierint Patrem in nomine ſuo,conſequentur. Porrò diuina opera quæ filius Dei operatur, operati ſunt etiam credentes in eum, iuxta quod Dominus etiam alibi prędixit,In nomine meo dęmonia eiicient, linguis loquentur nouis,&c. *Et maiora*,inquit,*faciet*.Maius eſt enim ſanare infirmos ob ſolam vmbram,quod factum eſt per Petrū, quàm propter tactū fimbrię,quod factum eſt per Chriſtum. Maius eſt etiam totum mundum conuertere ad fidē,quod factū eſt per diſcipulos, quam paucos Iudæorum quod factum eſt per Chriſtū. Maius etiam & mirabilius eſt quod homo mortuus

Matth.16

tuus ſuſcitatur ab homine mortali, & etiam à mortuo, quàm quod ſuſcitatur ab omnipotente Deo. Quomodo autem Chriſtus, vel quomodo diſcipuli eius eſſent operaturi, oſtendit cùm ſubdit: *Opera quæ ego facio, & ipſe faciet.* Ego ero adiutor, ille erit miniſter. Ac ſi dicat, ſine me nihil poteſtis dicere nec facere. Quòd verò poteſtatem ſic operandi poſſit dare diſcipulis ſuis, oſtendit cùm ſubiungit. *Quia vado ad Patrem.* Ac ſi apertè dicat, bene poſſum hanc poteſtatem credentibus in me dare, quia habeo poteſtatem aſcendendi & conſedendi in eadem æqualitate cum Patre. Et non ſolùm vobis credentibus hoc concedam, ſed etiam *quicquid petieritis Patrem in nomine meo hoc faciam.* Non ait faciet, ſed faciam, vt oſtendat eandem ſuam & Patris eſſe operationem. Porrò in nomine Ieſu, id eſt, ſaluatoris, petit qui ſalutem æternam petit. Qui proculdubio ſi illud toto deſiderio & perſeuerantia petit, adipiſcetur. Itaque fratres mei, firmiter in Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrum credamus, & fide per dilectionem operante, ei adhæreamus: quoniam dabit nobis vt etiam opera quę ipſe facit, faciamus: videlicet miſericordiam, iuſtitiam, ſapientiam, virtutem, temperantiam. Dabit etiam nobis poteſtatem cæcos, & ſi non exterius, tamen quod maius eſt, interius illuminandi, claudos in via dei ſpiritualiter erigendi, captos à fauce diaboli, prece & correptione eripiendi, mortuos in peccatis per bonum conſilium reſuſcitandi, ſed & ſalutem æternam nobis toto deſiderio & perſeuerantia poſtulantibus proculdubio largietur, vt eum videa-

Galat 5.

mus & benedicamus in ſecula ſeculorum. Amē.

Vita diui Iacobi minoris, per D. Iſidorum.

Iacobus Alphæi epiſcopus Hieroſolymorum, primus cognomento iuſtus, ſororis matris domini filius, vnde & domini frater vocatus eſt, homo lucis, operarius veritatis, tantaq́ etiam ſanctitatis, vt fimbriā veſtimenti eius certatim cuperent attingere populi. Hic duodecim tribubus, quæ ſunt in diſperſione gentium epiſtolam ſcripſit. Qui dum in Hieruſalem Chriſtum Dei filium prædicaret, de templo à Iudæis præcipitatus, lapidibus opprimitur, ibiq́ iuxta templum humatus eſt. Quem Ioſephus tantæ ſanctitatis perhibet, vt propter eius necem Hieroſolyma credatur eſſe diruta.

Vita D. Philippi Apoſtoli, per eundem.

Philippus qui interpretatur, os lampadis, à Bethſaida ciuitate Andreæ & Petri, Gallis prædicat Chriſtum. Barbaras gentes vicináſque tenebris & tumenti Oceano coniunctas, ad ſcientiæ lucem fideiq́ deducit. Deinde in Hierapoli vrbe Phrigiæ prouinciæ crucifixus, lapidatúſque occubuit: erectóque ſepulchro ſepultus eſt. Cuius natalis eſt calendis Maij.

In inuentione ſanctæ Crucis.

Galat. 5. C*Onfido de vobis in Domino, quòd nihil aliud ſapietis, &c.* Fratres mei, hæc loquitur Paulus Galatis, quibus Pſeudo-prædicatores prędicauerant legem cū Euangelio eſſe tenendam: contra quorum falſam prædicationem ſcribit eis Apoſtolus. Facit autem ſex

in

in hac lectione. Primò dicit ſe cōfidere in Deo de ſtabilitate fidei eorū. Secundò Pſeudo-prædicatoribus minatur iudiciū. Tertiò demonſtrat ſe nō prædicare legis obſeruātiam. Quartò optat perturbatorum ſeparationem. Quintò demonſtrat quantum prædicent legis obſeruantiam. Sextò dicit ſe non in lege, ſed in cruce Chriſti gloriari. Primò igitur dicit ſe confidere in Deo, id eſt, de fidei eorum ſtabilitate, cùm ait, *Confido de vobis in domino, quod nihil aliud ſapietis*. Ac ſi dicat, quanuis pſeudo-prædicatores vobis prædicent cōtraria fidei, tēmen confido de vobis in domino, quod nihil aliud à virtute fidei ſapietis. Boni magiſtri eſt de diſcipulorum errantium emendatione nunquam, dum ſunt in hac vita, deſperare: & ideo nunquam à correctione, nunquam ab oratione ceſſare: quoniam & ſi de incorrigibilium emendatione quantum in eis diffidat, tamen de eis in domino confidere debet: qui non ſolùm errantes poteſt reuocare, imò etiam de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ. Inde eſt quod ait, *Confido de vobis in Domino*, non in vobis, quoniam maledictus homo qui confidit in homine. Nullus enim per ſe ſtare, necdum reſurgere poteſt. Quod autem Apoſtolus tunc dicebat Galatis, ego fratres chariſſimi, nunc dico vobis. Quanuis inter iniquos & hæreticos habitetis, quorum alij malo exemplo, alij mala doctrina vos corrumpunt: tamen confido de vobis non in vobis, ſed in domino, quod nihil aliud ab vnitate fidei ſapietis vel facietis. Qui enim ab vnitate Eccleſiaſticæ fidei ſeparatur, tanquam ouis errabūda à lupis de-

Matt.3.

Hiere.17.

Vnitas eccleſiaſticæ fidei neceſſaria.

uoratur. Sequitur pars ſecunda, in qua Apoſtolus Pſeudo prædicatoribus iudicium minatur ſubdens: *Qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicunque eſt ille.* Si nullũ malum Deus relinquit impunitum, quanto ſupplicio debet ille puniri, qui fideles diſturbat à rectitudine vitæ & fidei? Si enim tantùm peccatum eſt occidere corpus hominis mortale, quantum peccatum eſt occidere animas immortales? Hinc dominus in Euãgelio,
Matt. 18. *Marc.* 9. Qui ſcandalizauerit unum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Quia videlicet prædicator qui offenſione mali exempli vel doctrinæ puſillos in fide facit ruere, melius eſſet ei vt circuitus ponderoſus vitæ ſecularis eum in æternam damnationem præcipitaret, quoniam ſolius animæ ſuæ reum minor pœna cruciaret: nunc autem tot ſupplicia ſuſtinebit, quot animas ruere fecit. Portabit, inquit, iudicium, vel hic voluntarius, vel in futuro inuitus. Qui enim hic de perpetrato peccato ſeipſum per contritionem, confeſſionem, & ſatiſ-
1. Cor. 11. factionem accuſat & iudicat, æternum iudicium euitat. Vnde idem Apoſtolus alibi ait, Si noſmetipſos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Itaque fratres mei, præueniamus diuinum iudicium. Hîc nos de peccatis noſtris accuſemus, ne in futuro accuſemur. Hîc nos iudicemus, ne in futuro iudicemur. Nam quicunque eſt ille, & quantuſcunque, qui minores à via dei deuiare fa-
Sapien. 6. cit, iuxta gradum ſuum iudicium ſuum portabit. Nam grauius iudicium in his qui præſunt, fieri:
Et

Et potentes potenter torméta patientur: & fortioribus fortior inſtat cruciatio.

Sequitur pars tertia, in qua Apoſtolus demonſtrat ſe non prædicare legis obſeruantiam cum Euangelio: Legalia enim ſacrificia & obſeruantiæ, venturam Euangelij obſeruantiam præſigurauêre, propterea Euangelio corruſcante debuerunt ceſſare. Quam legis conſummationem & ceſſationem Dominus in ſua paſſione demonſtrauit, cum ait, conſummatum eſt. Qui igitur ex-tunc figuras legis obſeruat: Chriſtum nondum veniſſe, ſed adhuc venturum eſſe demonſtrat. Itaque ex tunc legales figuras obſeruare, non tantum eſt inutile, ſed etiam mandatum, & ſperantibus etiam in eis damnoſum. Vnde idem Paulus alibi ait, Si circūcidamini, Chriſtus nihil proderit vobis. Demōſtrat igitur Paulus ſe non prædicare legis obſeruantiam, cum ait: *Et ego fratres ſi circunciſionem adhuc prædico, vt quid adhuc perſequutionem patior?* Ac ſi apertè dicat, Et hoc patet, quia circunciſionem non prædico, quia à Iudæis amatoribus circunciſionis perſequutionem patior. Qui ob nihil aliud me perſequuntur, niſi quia circunciſionem euacuo, quam amant, & crucem prædico Chriſti. in qua ſcandalizantur. *Ergo*, inquit, *euacuatum eſt ſcandalum crucis*, ſi non crucem prædico ſed circūciſionem in qua Iudæi non ſcandalizantur, ſed potius lætantur. Quod autem tunc Paulus patiebatur à Iudæis, idem patimur hodie nos, licet indigni prædicatores, à quibuſdam peruerſis Chriſtianis. Quia cum eis non grata ſed vera, non placita ſed dura dicimus:

Ioan.19.

Galat.5.

inſidias,contumelias, & iniurias ab eis patimur. Cum enim hunc corripimus de luxuria, illum de auaritia, hunc de ira, illum de crudelitate, alium de mollitie & diſſolutione, eos lucrari Deo cupientes,nos odiunt, vnde diligere debuerunt.' Sequitur pars quarta, in qua Apoſtolus optat perturbantium ſeparationem cum ſubdit, *Vtinam abſcindantur qui vos conturbant.* Sicut prudens paſtor ſeparat morbidam ouem vel porcum ab ouili,ne eius contagio totus grex pereat: ita doctor gentium optat ſeparari iniquos malè docentes vel viuentes,à grege fidelium, ne eos ſua contagione corrumpant, & in anima occidant. Illos enim debemus retinere in gregem noſtrum, qui de noſtra ſocietate ſint meliores, vel de quorum ſocietate nos meliores ſimus. Incorrigibilem verò, qui de noſtra bona conuerſatione non fit melior, & nos de ſua deteriores fieri poſſumus, à nobis excludamus. Scriptum eſt enim, Auferte malum de medio veſtri. Hinc eſt quod ſancta Eccleſia, adulteros, fœneratores,hæreticos, cæteróſque publicis ſceleribus inuolutos, excommunicare & eliminare conſueuit. In hoc tam ſibi quàm illis conſulens: ſibi, ne contagio eorum interius corrumpatur: illis, qui cum videntes propter ſcelera ſua ſe deiectos, erubeſcant & ſalubriter confundantur. Sequitur pars quinta, in qua demonſtrat Apoſtolus quare obſeruantia legis prædicetur à Pſeudo-prædicatoribus: & ponit duas cauſas: primam, vt euitent perſecutionem: ſecundam, vt acquirant ſibi nomen.

1. Cor. 5.
Quos cõſueuit Eccleſia excõmunicare.

Quicunque enim volunt placere in carne, id eſt, carnaliter, & non ſpiritualiter, hominibus & non Deo: *hi cogunt nos circumcidi*: tantum ſubaudis in carne: vel tantum hac cauſa vt crucis Chriſti perſequutionem non patiantur. Romani enim Imperatores, Auguſtus, Tiberius, & Gaius, dederant libertatem Iudæis; vt vbique poſſent patriis legibus donec viuerent, in pace deſeruire. Propterea Pſeudo-prædicatores dum viderent Chriſtianos perſequutionem pati, legales obſeruantias tenebant, & ſuos tenere cogebant, vt hominibus non diſplicerent, & perſequutionem euitarent. Quorum etiam hodie ſunt ſimiles quidam ſolo nomine paſtores, qui non vera ſed grata, non dura ſed placita dicunt & faciunt hominibus, hac videlicet cauſa vt eis placeant. Sed vt ait Pſalmiſta, qui hominibus placent, confuſi ſunt: quoniam Deus ſpreuit eos: Et Apoſtolus, Si adhuc, inquit, hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Secundam verò cauſam ponit cum ſubdit, *Neque enim qui circunciduntur*, ſubaudis tantum in carne, *legem cuſtodiunt*; quæ ſpiritualem magis quàm carnalem præcepit circuncíſionem, *Sed volunt*, inquit, *vos circuncidi, vt in carne veſtra*, id eſt, in carnali veſtra circunciſione, *glorientur*, dum plures proſelitos faciendo, nomen ſibi acquirent. Quales ſunt hodie (vnde dolendum eſt) multi, qui prædicant & legunt, non vt auditoribus proficiant, ſed vt in multitudine auditorum glorientur & nomen ſibi acquirant. Sed tales quicunque ſunt, iam

Quidam ſolo nomine paſtores.

Pſal. 52.

Galat. 1.

receperunt mercedem ſuam. Sequitur pars ſexta, in qua Apoſtolus dicit ſe non in lege ſed tantum in cruce Chriſti gloriari. Quaſi dicat: Illi gloriantur in circunciſione, *mihi autem abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Noluit dicere cum poſſet Apoſtolus, mihi abſit gloriari niſi in ſapientia vel potentia, vel in aliqua alia virtute Ieſu Chriſti: ſed ait, *niſi in cruce.* Quare? quia crux eſt arma per quæ nos Chriſtus redimens diabolum ſuperauit, & nos eum ſuperare docuit. Sicut ergo aliquis miles gloriatur in armis ſuis quibus ſuperauit hoſtem ſuum: ita Paulus gloriatur in cruce Chriſti, per quam victor erat omnium ſuorum aduerſariorum. Nec ait ſimpliciter *in cruce*, ſed *in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Multæ quippè ſunt cruces, id eſt, cauſæ patiendi. Eſt enim crux ſiniſtri latronis, qui pro peccatis ſuis inuitus patitur: nec emendatur, in qua non eſt vnde glorietur, ſed vnde damnetur. Eſt & crux dextri latronis pro peccatis ſuis patientis, ſed tamen pœnitentis, & confitētis: nec in ea eſt vnde glorietur, ſed vnde corripiatur. Eſt & crux Cirenæi in Angaria, ſed non morientis, id eſt, hypocritæ carnem affligentis & mundo viuentis, nec in ea eſt vnde verè glorietur, ſed vnde iudicetur. Eſt & crux Chriſti innocentis, pro peccatis noſtris ſponte morientis, & in ea eſt multum vnde glorietur. In hac Paulus gloriatur. Quoniam & ad exemplum Chriſti in cruce pendentis, carnem ſuam crucifixerat cum vitiis & concupiſcentiis, mortuus mundo, ſed viuus Deo. Vnde idem ait, Viuo ego,

Multæ cruces.

Galat. 2.

iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Et etiam *Galat. 6,*
pro Chriſto quotidie patiebatur contumelias, *Coloſ. 1.*
iniurias, flagella, carceres, lapides, & huiuſmodi. Vnde idem ait, Ego ſtigmata Chriſti porto in corpore meo. Et ſuppleo, inquit, quæ deſunt paſſionum Chriſti. His igitur armis iam ſuperauerat Apoſtolus, non ſolum mundum, ſed etiam ſeipſum, Vnde & ſubdit, *Per quem*, id eſt, per cuius amorem, per cuius imitationem, *mundus mihi crucifixus eſt*, ne me trahat concupiſcentiis: *Et ego mundo*, ne eum ſequar. Id eſt per quem vici mundum, & etiam meipſum. Sed nos fratres, ſi adhuc, mundo, ſi adhuc carnis concupiſcentiis viuimus, quomodo in cruce Ieſu Chriſti gloriari poſſumus? Nónne dum ſignum crucis fronti noſtro imprimimus, & tamen concupiſcentias & vitia in nobis non mortificamus, paupertatem, humilitatem, contumelias, iniurias, infirmitates, cæteráſque infirmitates, cæteráſque anxietates patienter non portamus, nónne facti ſumus ſimiles Cireneo, qui crucem quidem portat, ſed non moritur? Itaque fratres, ſi volumus gloriari cum Chriſto, patiamur cum eo: per viam quam ipſe ambulauit, ambulemus: diuitias, honores, & glorias mundi, contemnamus: membra noſtra cum viciis & concupiſcentiis crucifigamus: miſerabilibus perſonis compaſſionem & miſericordiam exhibeamus, omnia dura ſpe regni cœlorum amplectamur, pro Chriſto, eiúſque iuſtitia vſque ad mortem decertemus quatinus eius gloriæ participes eſſe mereamur, ipſo largiente qui cum Patre & Spiritu

Sāčti aquilis comparantur. aquilis propter tres eorum proprietates: quoniam pennis virtutum altiùs ad cœleſtia ſubleuantur: quoniam oculis contemplationis ſolem iuſtitię ſubtiliùs contemplantur: & quoniam vetuſtate non corrumpuntur, ſed renouatur vt aquilæ iuuentus ſua. Quibus vt aſſociari mereamur, vetuſtatem peccatorum noſtrorum fratres mei, per pœnitentiam exuamus, & de die in diem per nouitatem virtutum renouemur, & toto mentis deſiderio ad videndum Deum deorum in Sion ſuſpiremus. Tertiò demonſtrat Dominus quas res in ſecundo aduentu ſuo ſit facturus, cum ſubdit, *Statim autem poſt tribulationem dierum illorum, ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum. Et ſtellæ cadent de cælo, & virtutes cælorum mouebuntur*. Porrò iuxta literam, ſol, luna, & ſtellæ ad tempus ſuo lumine priuabuntur, vt inſtantem aduentum Domini ſignificent: ſed poſtea mundo renouato, maius lumen recipient. Sed & tanta claritas erit veri ſolis ſanctorúmque ad iudicium venientium, quod ad comparationem eorum, ſol & luna obſcurabuntur, & ſtellæ cadent à ſua claritate: tantáque ſeueritas erit diſtricti iudicis contra reprobos, quod virtutes & poteſtates cœlorum mouebũtur. Nõ quod de ſe timeant, ſed quod tantam ſeueritatem exerceri videant. Vnde Iob, Columnæ, inquit, cœli *Iob.26.* contremiſcunt & pauent aduentum eius. Et ſi tremebunt angeli fratres mei, quantò magis homines? Et ſi, vt ait Iacobus, vix iuſtus ſaluabitur, *1.Pet.4.* impius & peccator vbi parebunt? Myſticè verò multi qui videbantur hîc radiis bonorum operũ,

quaſi ſol & luna mundum irradiare, Domino veniente, qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, obſcurabũtur: & multi qui fulgere videbantur vt ſtellæ, cadent: & qui hîc firmi videbantur quaſi virtutes cœlorum, ruent. Quartò quoque oſtendit dominus, cum quibus inſignibus ad iudicium ſit venturus cum ſubdit: *Et tunc apparebit ſignum filij hominis in cœlo.* Sicut rege ſeculari cum equitatu ſuo veniẽte, ſolẽt vexilla eius præcedere: ſic fratres mei, fiet domino ad iudicium veniente. Præcedet enim vexillum ſanctę crucis. Et hoc ob tres cauſas. Prima eſt, vt oſtendat quale ſit ſignum victoriæ ſuæ, quod prius videbatur opprobrij eſſe & deiectionis: ſecunda eſt, vt dilectoribus ſuis, ſuæ crucis baiulatoribus inſpiret iucunditatem: tertia eſt, vt crucifixoribus, ſuæque crucis contemptoribus, incutiat confuſionem & timorem. Vnde ſcriptum eſt, Et videbit eum omnis oculus, etiam qui eum pupugerunt. Tradunt etiam qui veſtigia vulnerum quæ pro nobis pertulit, tunc demonſtrabit: & reprobis improperabit. Propterea fratres mei, propter nos crucifixum diligamus, & eius crucem, quantum poſſumus, baiulemus: cupiditates carnis & amorem mundi in nobis crucifigamus, paupertatem, humilitatem, contumelias iniurias, infirmitates, & dolores cum patientia ſuſtineamus. Erga miſerabiles perſonas compaſſionem & miſericordiam habeamus, ſpe regni cœlorum omnia dura pati non timeamus, pro Christo vſque ad mortem decertemus, quatinus Chriſtum cru-

1. Cor. 4.

Apoca. 1.

cifixum in iudicio ſecuri videre mereamur. Quinto demonſtrat dominus quid mali ſint habituri, mali in iudicio cum ſubdit. *Et tunc plangent ſe omnes tribus terræ*, id eſt aliqui de omnibus tribubus qui Chriſtum perſequuti ſunt, vel contempſerũt in hoc mũdo. Vnde & ſubdit cauſam quare plangant. *Quia* videlicet *videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli, ſicut in nubibus cœli aſcendit*. Venientem dico cum virtute magna & maieſtate, vt reddat vnicuique ſecundum opera ſua. Plangent quidem & pœnitebunt reprobi, ſua interiùs conſcientia eos accuſante: ſed ſerò: quoniã planctus & pœnitentia illa non erit purgatoria, ſed principium æternæ miſeriæ. In qua quidem erit planctus ſine conſolatione, pœnitentia ſine indulgentia, dolor ſine remedio, cruciatus ſine refrigerio, ardor ſine rore, ſupplicium ſine ſpe, mors ſine fine. Sextò demonſtrat dominus quid boni ſuis ſit collaturus, cum ſubdit, *Et mittet angelos cum tuba & voce magna*, videlicet tam immenſa & tam efficaci, quæ omnes mortuos vbicumque ſint, poſſit excitare, & ad iudicium concitare. *Et congregabunt*, inquit, *electos eius à quatuor ventis* id eſt ab omnibus partibus mũdi: *à ſummis cœlorũ vſque ad terminos eorũ*: id eſt ab omnibus locis qui ſub cœlo ſunt, à Mediterraneis vſque ad vltimos terminos terræ. Hi ſunt meſſores angeli, qui iuxta parabolam Euangelicam zizania & triticum pariter colligent: ſed zizania colligent in faſciculos ad comburendum, triticum verò congregabunt in cœleſte horreum. Vt autem fratres, tunc non ad ignem, ſed ad vitam colligi merea-

mur, interim formidinem extremi iudicij ſemper ante oculos noſtros ponamus, quàm terribilis veniat ſummus Iudex ſemper cogitemus: peccata noſtra lachrymis pœnitentiæ diluamus, & omnia tranſitoria contemnentes ad illa æterna bona toto deſiderio feſtinemus: Deum ſuper omnia, & proximum ſicut nos diligamus: & ſi tūc iudicem nobis illum miſericordem inuenire cupimus, nunc miſericordes ſimus, patientibus cōpatiamur, eſurientem paſcamus, ſitientem potemus, nudum veſtiamus, peregrinum ſuſcipiamus, infirmum viſitemus, incarceratum redimamus, quatinus tunc à ſummo iudice æternaliter paſci, potari, veſtiri, ſuſcipi, & conſolari mereamur. Ipſo largiente qui cum patre & ſpiritu ſanĉto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

QVOMODO CRVX DOMINICÆ inuenta eſt, ex Eutropio hiſtorico lib. 11, rerum Romanarum in Flauio Conſtantino.

Mater Conſtantini Imperatoris Helena nomine, in ſomnis admonita, Hieroſolymam properauit, & ſepulchrum Chriſti, licet difficillimè, tamen inuenit, ſordibus coopertum, & deſuper templum Veneris ædificatū, vbi virgines cantibus inſultabant: præcipítque deſtrui ſceleratiſsimum, ipſumq́ puluerem funeſtis ſacrificiis violatum eiici, & à ciuitate procul diſpergi. Exin locum purgari præcipiente, ſtatim palam monumentum Domini apparuit. Apparuerūt & circa illud ſuffoſſæ tres cruces & claui, ſimul & titulus literis Græcis & Lati-

nis conſcriptus: Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. Dicitur autem quia etiam mortuus crucis tactu ſurrexit. de hoc ligno Sybilla dixit apud Riganos. O ter beatum lignum in quo Deus exteſus eſt. Tunc ergo quæ crux Domini eſſet, quæ latronum dubitare cœperunt. Proinde Macarius ciuitatis præſul, huiuſmodi tactu dubitationem ſoluit. Mulieri nanque nobilitate claræ longa ægritudine fatigatæ vnam earum crucum cum oratione promptiſſima adhibens, virtutem ſaluatoris agnouit. Mox enim mulierem attigit crux, paſſionem ſæuiſſimæ ægritudinis effugauit, & fœminæ ſalutem reſtituit. Vide epiſtolam Paulini vndecimam ad Seuerium, vbi copioſe inuentionem Dominicæ crucis tractat.

IN NATIVITATE SANCTI Ioannis Baptiſtæ.

Hierem. 1. *PRiuſquam te formarẽ in vtero noui te, & antequam exires de ventre ſanctificaui te, & prophetam in gẽtibus dedi te, &c.* Hęc ſunt fratres chariſſimi, verbũ ad Hieremiã prophetam, de electione eius in prophetam. Sed quoniã nihilominus beato præcurſori domini conueniunt, ideo conuenienter recitantur in eius natiuitate, quã nos hodie celebramus. Sunt autẽ huius lectionis quatuor partes. Primò enim dicit dominus Hieremię ſe eum in Prophetam prædeſtinaſſe: Secũdò Hieremias ſe excuſat: Tertiò dominus conſolatur eum: Quartò iniungit ei prophetiæ miniſterium. Miſſurus igitur

Dominus Hieremiam ad officiũ prophetandi, ne ipſe propriæ imperitiæ fragilitatíſque conſcius, iniunctũ officium renueret, primò demõſtrat ei, quod ipſe ad hoc ſit prælectus, cũ dicit *Priuſquã te formare in vtero noui te*, id eſt approbaui & elegi te: *& antequam exires de vulua ſanctificaui te & prophetam in gentibus dedi te.* Ecce quàm mirabilis, quámque ſtupendus fratres mei, eſt diuinæ prædeſtinationis effectus, quæ hominem antequam ſit, eligit: antequam de immunditia exeat, mundat: antequam loquatur, prophetam facit. Iuxta quod de eo ſcriptum eſt, Qui fecit quæ futura ſunt: Et alibi, Qui vocat ea quæ non ſunt, tanquã ea quæ ſunt. Quæ autẽ hic de Hieremia dicũtur, ſimiliter imò excellentius, ſanctiſſimo conueniũt Domini præcurſori. Iſtum enim ſimiliter & antequam formaret in vtero elegit, imò venturum per Prophetas prædixit, & per angelum naſciturum pronunciauit. Iſtum quoque antequam exiret de vulua ſanctificauit, imò iuxta verbum archangeli, eum Spiritu ſancto ex vtero matris ſuæ repleuit. Iſtũ ſimiliter antequam exiret de vulua prophetam in gentibus per prædeſtinationem dedit, imò per propheticum gaudium, & per os matris ſuæ, aduentum Chriſti in vtero ſanctę virginis prophetare fecit. Ecce videtis quomodo omnia hæc excellentius beato Ioanni conueniãt, quàm Hieremiæ. Nemo autem veſtrum fratres mei, ex iſtis verbis quæ hîc dicuntur, *priuſquam te formarem in vtero noui te*, ſumat erroris occaſionẽ, æſtimando quod ideo Dominus vel Hieremiam, vel Iohannem elegit, quòd eos futuros bonos

Diuina prædeſtinationis effectus.

Rom. 4.

prænouit. Non enim bona vita eorum diuinæ prædeſtinationis, ſed potius Diuina prædeſtinatio bonæ vitæ eorum cauſa fuit. Nihil enim aliud præelegit in eis, niſi quod facturus erat in ipſis. Eſt igitur ac ſi diceret, *Priuſquam te formarem in vtero noui te*, id eſt priuſquam te formarem in vtero elegi in te quod formaturus eram in te. Itaque fratres mei, quòd dominus ab æterno ſuos prædeſtinat, quòd eos in tempore ſanctificat, quòd eos ad benè operandum perſeueranter excitat, totum eſt gratiæ diuinæ, nō meriti humani. Sicut è contrario quod in præſcientia ſua ab ęterno impios reprobauit, quod temporaliter gratiam ſuā ſubſtrahit, quod eos malè agere derelinquit, diuini iudicij eſt, & meriti humani. Vnde & nos fratres mei, immenſam eius clementiam totis viſceribus indeſinenter exoremus, quatinus nos indignos famulos ſuos, de maſſa perditionis eripere, & in electorum ſuorum grege nos dignetur numerare. Sequitur pars ſecunda, in qua Hieremias ab officio prophetandi ſeipſum excuſat, cum dicit. *A, a, a, domine deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum.* Ecce fratres mei Hieremias, quamuis audierit à Deo ſe eſſe ab eo pręelectum, ſe eſſe ſanctificatum, ſe eſſe prophetam deſtinatum, tamen ſe exhorreſcere & pertimeſcere graue & periculoſum prophetandi officium demonſtrat per a interiectionis expreſſiuam dicens. *A, a, a, Domine Deus.* Ac ſi dicat, Domine deus, cui famulari & obedire teneor, officiū ad quod me vis mittere, quia ſupra meas vires eſt, reformido. Quare autē reformidet oſtendit, cum ſubdit, *Ecce neſcio loqui*

Prædeſtinatio.

quia puer ego ſum. Puer ſum ætate, puer ſum in eloquentia, puer ſum imperitia, puer ſum puſillanimitate. Quodlibet enim iſtorũ quatuor impedit officium prædicandi. Puer enim ætate nondum valet perfectè loqui, puer verò ineloquentia, neſcit affluenter loqui. Puer imperitia, neſcit prudenter loqui. Puer verò puſillanimitate, non audet fortiter loqui. Ioannes verò Baptiſta, quoniã in ipſo matris vtero prophetare cœpit, non legitur ſe excuſaſſe, ſed tantum ad officium prophetandi ſe eſſe indignũ demonſtrat, cum rogatus à Phariſæis quis eſſet, an propheta eſſet, ſe eſſe prophetam negat. Ab officio verò baptizãdi redemptorem noſtrum, ſe apertè excuſat, cum expaueſcens ait, Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Quidã igitur laudabiliter ſe excuſant, vt Hieremias, & Ioannes Baptiſta: Alij verò laudabiliter ſe offerunt, vt Eſaias, qui domino dicenti: quem mittã, & quis ibit nobis? ait. Ecce ego, mitte me. Conſiderandum tamen eſt, quoniam Eſaias qui ſe offert, vel carbone, vel calculo de altari ſumpto, iam purgatũ ſe eſſe ſciebat: & Hieremias, & Ioannes baptiſta, & ſi ſe excuſant, non apertè repudiant. Sed quis fratres mei hodie ſe mũdatum eſſe intelligit? Ideo tutiùs hodie officium prædicandi declinatur, quã appetitur. Nec tamẽ debet ille pertinaciter declinare, qui intelligit ſe à Deo vocatum eſſe. Quorum vtrunqne Moyſes in ſe demonſtrat, cum domino mittenti eum ad Pharaonem ſe excuſat, & tamen ei inſtanti, humiliter obtemperat, dans exemplum nobis, vt quantumcunque ſimus probati, tamen ſemper officiũ

Quæ impediunt officium prædicandi.

Ioãnes Baptiſta in vtero matris prophetare incepit.

Matt. 3.

Eſaiæ 6.

receperunt mercedem ſuam. Sequitur pars ſexta, in qua Apoſtolus dicit ſe non in lege ſed tantum in cruce Chriſti gloriari. Quaſi dicat: Illi gloriantur in circunciſione, *mihi autem abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Noluit dicere cum poſſet Apoſtolus, mihi abſit gloriari niſi in ſapientia vel potentia, vel in aliqua alia virtute Ieſu Chriſti: ſed ait, *niſi in cruce.* Quare? quia crux eſt arma per quæ nos Chriſtus redimens diabolum ſuperauit, & nos eum ſuperare docuit. Sicut ergo aliquis miles gloriatur in armis ſuis quibus ſuperauit hoſtem ſuum: ita Paulus gloriatur in cruce Chriſti, per quam victor erat omnium ſuorum aduerſariorum. Nec ait ſimpliciter *in cruce*, ſed *in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*. Multæ quippè ſunt cruces, id eſt, cauſæ patiendi. Eſt enim crux ſiniſtri latronis, qui pro peccatis ſuis inuitus patitur: nec emendatur, in qua non eſt vnde glorietur, ſed vnde damnetur. Eſt & crux dextri latronis pro peccatis ſuis patientis, ſed tamen pœnitentis, & confitētis: nec in ea eſt vnde glorietur, ſed vnde corripiatur. Eſt & crux Cirenæi in Angaria, ſed non morientis, id eſt, hypocritæ carnem affligentis & mundo viuentis, nec in ea eſt vnde verè glorietur, ſed vnde iudicetur. Eſt & crux Chriſti innocentis, pro peccatis noſtris ſponte morientis, & in ea eſt multum vnde glorietur. In hac Paulus gloriatur. Quoniam & ad exemplum Chriſti in cruce pendentis, carnem ſuam crucifixerat cum vitiis & concupiſcentiis, mortuus mundo, ſed viuus Deo. Vnde idem ait, Viuo ego,

Multæ cruces.

Galat. 2.

iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Et etiam *Galat. 6.* pro Chriſto quotidie patiebatur contumelias, *Coloſ. 1.* iniurias, flagella, carceres, lapides, & huiuſmodi. Vnde idem ait, Ego ſtigmata Chriſti porto in corpore meo. Et ſuppleo, inquit, quæ deſunt paſſionum Chriſti. His igitur armis iam ſuperauerat Apoſtolus, non ſolum mundum, ſed etiam ſeipſum, Vnde & ſubdit, *Per quem*, id eſt, per cuius amorem, per cuius imitationem, *mundus mihi crucifixus eſt*, ne me trahat concupiſcentiis: *Et ego mundo*, ne eum ſequar. Id eſt per quem vici mundum, & etiam meipſum. Sed nos fratres, ſi adhuc, mundo, ſi adhuc carnis concupiſcentiis viuimus, quomodo in cruce Ieſu Chriſti gloriari poſſumus? Nónne dum ſignum crucis fronti noſtro imprimimus, & tamen concupiſcentias & vitia in nobis non mortificamus, paupertatem, humilitatem, contumelias, iniurias, infirmitates, cæteráſque infirmitates, cæteráſque anxietates patienter non portamus, nónne facti ſumus ſimiles Cireneo, qui crucem quidem portat, ſed non moritur? Itaque fratres, ſi volumus gloriari cum Chriſto, patiamur cum eo: per viam quam ipſe ambulauit, ambulemus: diuitias, honores, & glorias mundi, contemnamus: membra noſtra cum viciis & concupiſcentiis crucifigamus: miſerabilibus perſonis compaſſionem & miſericordiam exhibeamus, omnia dura ſpe regni cœlorum amplectamur, pro Chriſto, eiúſque iuſtitia vſque ad mortem decertemus quatinus eius gloriæ participes eſſe mereamur, ipſo largiente qui cum Patre & Spiritu

ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

IN EODEM FESTO.

Matt. 24. *Dixit Ieſus diſcipulis ſuis, ſicut fulgur exit ab Oriente, & paret vſque in Occidentem, ita erit & aduentus filij hominis, & reliqua.* In hac ſancti Euangelij lectione, fratres chariſſimi, præinſtruit nos Dominus & redemptor noſter de ſecundo aduentu ſuo, ſex res nobis demonſtrans: videlicet qualiter ſit venturus, quos ad iudicandum ſecum ſit congregaturus, quales mutationes rerum ſit facturus, cum quibus inſignibus ſit venturus, quid mali malis, & quid boni bonis, ſit collaturus.

Primò igitur aduentum ſuum non vt primum, ita ſecundum futurum eſſe occultum, & in humilitate, ſed potius manifeſtum & in gloria per ſimilitudinem dicens, *Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vſque in Occidentem. ita erit & aduentus filij hominis.* Porrò fulgur octo proprietates habet: venit ſubitò, manifeſtè, cum tempeſtate, cum igne, cum fulgore, cum terrore, alta percutit & vrit, humilibus parcit. Redemptor quoque noſter ad iudicium ſubito veniet & repente. Vnde ipſe dicit, Sicut in diebus Noë erant comedentes & bibentes, nubentes, & nuptum tradentes, & venit ſubitò diluuium, & tulit omnes, ita erit & aduentus filij hominis. Et alibi, dies enim Domini ſicut fur, ita in nocte veniet. Veniet quoque manifeſtè, ſicut & in hoc Euan-

Fulgur octo proprietates habet.

Lucæ 17.

1. Theſſ. 5.

2. Pet. 3.

gelio demonſtratur. Et in Pſalmo, Deus noſter manifeſtè veniet. Veniet quoque cum tempeſtate elementa concutiente. Veniet quoq; cum igne quatuor elementa concremente, Vnde & ibi dicitur, Ignis in cóſpectu eius exardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida. Veniet quoque cum fulgore, quoniam ſicut ipſe dixit, cum gloria veniet & maieſtate. Veniet quoque cũ terrore quoniam terribilis erit reprobis, quamuis ſit blandus iuſtis. Quod bene ſignificauit Angelus qui in reſurrectione eius apparuit: cuius aſpectus erat ſicut fulgur, & veſtimenta ſicut nix. Feriet quoque Dominus alta ad inſtar fulguris, igne gehennæ elatos & ſuperbos in æternum concremans, & humilibus parcens: quoniam excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta à longè cognoſcit. Secundò demonſtrat Dominus quos ad iudicandum ſecum ſit congregaturus, cum ſubdit, *Vbicunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ*. Ac ſi apertius dicat, Sicut aquilę cadauera etiam tranſmarina ſentiunt, & ibi congregantur: Ita cœleſtes poteſtates, & Sancti congregabuntur vbi erit caro filij hominis, vt iudicent mundum cum eo. Iuxta illud, Et vocabit cœlum deſurſum, & terram diſcernere populum ſuum. Conuenienter autem poſuit corpus, quod ſignificantiùs cadauer dicitur. Inſinuans quoniam quamuis Chriſtus in cruce ſit mortuus, quamuis tanquam in ſepulchro poſitus, tamen ipſe qui fuit iudicatus, veniet iudicaturus: & ad ipſum tanquam ad panem vitæ, omnes Sancti congregabuntur. Sancti autem comparantur

Pſal. 49. *Pſal. 49.* *Matt. 28.* *Pſal. 46.* *Pſal. 49.*

Sancti aquilis comparantur. aquilis propter tres eorum proprietates: quoniam pennis virtutum altiùs ad cœleſtia ſubleuantur: quoniam oculis contemplationis ſolem iuſtitię ſubtiliùs contemplantur:& quoniam vetuſtate non corrumpuntur, ſed renouatur vt aquilæ iuuentus ſua. Quibus vt aſſociari mereamur, vetuſtatem peccatorum noſtrorum fratres mei, per pœnitentiam exuamus, & de die in diem per nouitatem virtutum renouemur,& toto mentis deſiderio ad videndum Deum deorum in Sion ſuſpiremus. Tertiò demonſtrat Dominus quas res in ſecundo aduentu ſuo ſit facturus, cum ſubdit, *Statim autem poſt tribulationem dierum illorum, ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum. Et ſtellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum mouebuntur.* Porrò iuxta literam,ſol,luna,& ſtellæ ad tempus ſuo lumine priuabuntur, vt inſtantem aduentum Domini ſignificent: ſed poſtea mundo renouato, maius lumen recipient. Sed & tanta claritas erit veri ſolis ſanctorúmque ad iudicium venientium, quod ad comparationem eorum, ſol & luna obſcurabuntur, & ſtellæ cadent à ſua claritate:tantáque ſeueritas erit diſtricti iudicis contra reprobos, quod virtutes & poteſtates cœlorum mouebũtur. Nõ quod de ſe timeant,ſed quod tantam ſeueritatem exerceri videant. Vnde Iob, Columnæ, inquit, cœli *Iob.26.* contremiſcunt & pauent aduentum eius. Et ſi tremebunt angeli fratres mei,quantò magis homines? Et ſi,vt ait Iacobus, vix iuſtus ſaluabitur, *1.Pet.4.* impius & peccator vbi parebunt? Myſticè verò multi qui videbantur hîc radiis bonorum operũ,

quaſi ſol & luna mundum irradiare, Domino veniente, qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, obſcurabũtur: & multi qui fulgere videbantur vt ſtellæ, cadent: & qui hîc firmi videbantur quaſi virtutes cœlorum, ruent. Quartò quoque oſtendit dominus, cum quibus inſignibus ad iudicium ſit venturus cum ſubdit: *Et tunc apparebit ſignum filij hominis in cœlo.* Sicut rege ſeculari cum equitatu ſuo veniẽte, ſolẽt vexilla eius præcedere: ſic fratres mei, fiet domino ad iudicium veniente. Præcedet enim vexillum ſanctę crucis. Et hoc ob tres cauſas. Prima eſt, vt oſtendat quale ſit ſignum victoriæ ſuæ, quod prius videbatur opprobrij eſſe & deiectionis: ſecunda eſt, vt dilectoribus ſuis, ſuæ crucis baiulatoribus inſpiret iucunditatem: tertia eſt, vt crucifixoribus, ſuæque crucis contemptoribus, incutiat confuſionem & timorem. Vnde ſcriptum eſt, Et videbit eum omnis oculus, etiam qui eum pupugerunt. Tradunt etiam qui veſtigia vulnerum quæ pro nobis pertulit, tunc demonſtrabit: & reprobis improperabit. Propterea fratres mei, propter nos crucifixum diligamus, & eius crucem, quantum poſſumus, baiulemus: cupiditates carnis & amorem mundi in nobis crucifigamus, paupertatem, humilitatem, contumelias iniurias, infirmitates, & dolores cum patientia ſuſtineamus. Erga miſerabiles perſonas compaſſionem & miſericordiam habeamus, ſpe regni cœlorum omnia dura pati non timeamus, pro Christo vſque ad mortem decertemus, quatinus Chriſtum cru-

1. Cor. 4.

Apoca. 1.

ciſixum in iudicio ſecuri videre mereamur. Quintò demonſtrat dominus quid mali ſint habituri, mali in iudicio cum ſubdit. *Et tunc plangent ſe omnes tribus terræ*, id eſt aliqui de omnibus tribubus qui Chriſtum perſequuti ſunt, vel contem pſerũt in hoc mũdo. Vnde & ſubdit cauſam quare plangant. *Quia* videlicet *videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli, ſicut in nubibus cœli aſcendit.* Venientem dico cum virtute magna & maieſtate, vt reddat vnicuique ſecundum opera ſua. Plangent quidem & pœnitebunt reprobi, ſua interiùs conſcientia eos accuſante: ſed ſerò: quoniã planctus & pœnitentia illa non erit purgatoria, ſed principium æternæ miſeriæ. In qua quidem erit planctus ſine conſolatione, pœnitentia ſine indulgentia, dolor ſine remedio, cruciatus ſine refrigerio, ardor ſine rore, ſupplicium ſine ſpe, mors ſine fine. Sextò demonſtrat dominus quid boni ſuis ſit collaturus, cum ſubdit, *Et mittet angelos cum tuba & voce magna*, videlicet tam immenſa & tam efficaci, quæ omnes mortuos vbicumque ſint, poſſit excitare, & ad iudicium concitare. *Et congregabunt*, inquit, *electos eius à quatuor ventis* id eſt ab omnibus partibus mũdi: *à ſummis cœlorũ vſque ad terminos eorũ*: id eſt ab omnibus locis qui ſub cœlo ſunt, à Mediterraneis vſque ad vltimos terminos terræ. Hi ſunt meſſores angeli, qui iuxta parabolam Euangelicam zizania & triticum pariter colligent: ſed zizania colligent in faſciculos ad comburendum, triticum verò congregabunt in cœleſte horreum. Vt autem fratres, tunc non ad ignem, ſed ad vitam colligi merea-

mur, interim formidinem extremi iudicij ſemper ante oculos noſtros ponamus, quàm terribilis veniat ſummus Iudex ſemper cogitemus: peccata noſtra lachrymis pœnitentiæ diluamus, & omnia tranſitoria contemnentes ad illa æterna bona toto deſiderio feſtinemus: Deum ſuper omnia, & proximum ſicut nos diligamus: & ſi tũc iudicem nobis illum miſericordem inuenire cupimus, nunc miſericordes ſimus, patientibus cõpatiamur, eſurientem paſcamus, ſitientem potemus, nudum veſtiamus, peregrinum ſuſcipiamus, infirmum viſitemus, incarceratum redimamus, quatinus tunc à ſummo iudice æternaliter paſci, potari, veſtiri, ſuſcipi, & conſolari mereamur. Ipſo largiente qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

QVOMODO CRVX DOMINICÆ inuenta eſt, ex Eutropio hiſtorico lib. 11, rerum Romanarum in Flauio Conſtantino.

Mater Conſtantini Imperatoris Helena nomine, in ſomnis admonita, Hieroſolymam properauit, & ſepulchrum Chriſti, licet difficillimè, tamen inuenit, ſordibus coopertum, & deſuper templum Veneris ædificatũ, vbi virgines cantibus inſultabant: præcipitque deſtrui ſceleratiſſimum, ipſumq́ puluerem funeſtis ſacrificiis violatum eiici, & à ciuitate procul diſpergi. Exin locum purgari præcipiente, ſtatim palam monumentum Domini apparuit. Apparuerũt & circa illud ſuffoſſæ tres cruces & claui, ſimul & titulus literis Græcis & Lati-

nis conſcriptus: Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. Dicitur autem quia etiam mortuus crucis tactu ſurrexit. de hoc ligno Sybilla dixit apud Riganos. O ter beatum lignum in quo Deus extẽſus eſt. Tunc ergo quæ crux Domini eſſet, quæ latronum dubitare cœperut. Proinde Macarius ciuitatis præſul, huiuſmodi tactu dubitationem ſoluit. Mulieri nanque nobilitate claræ longa ægritudine fatigatæ vnam earum crucium cum oratione promptiſſima adhibens, virtutem ſaluatoris agnouit. Mox enim mulierem attigit crux, paſſionem ſæuiſſimæ ægritudinis effugauit, & fœminæ ſalutem reſtituit Vide epiſtolam Paulini undecimam ad Seuerium, vbi copioſè inuentionem Dominicæ crucis tractat.

IN NATIVITATE SANCTI Ioannis Baptiſtæ.

Hierem. 1. PRiuſquam te formarẽ in vtero noui te, & antequam exires de ventre ſanctificaui te, & prophetam in gẽtibus dedi te, &c.* Hęc ſunt fratres chariſſimi, verbũ ad Hieremiã prophetam, de electione eius in prophetam. Sed quoniã nihilominus beato præcurſori domini conueniunt, ideo conuenienter recitantur in eius natiuitate, quã nos hodie celebramus. Sunt autẽ huius lectionis quatuor partes. Primò enim dicit dominus Hieremię ſe eum in Prophetam prædeſtinaſſe: Secũdò Hieremias ſe excuſat: Tertiò dominus conſolatur eum: Quartò iniungit ei prophetiæ miniſterium. Miſſurus igitur

Dominus Hieremiam ad officiu prophetandi, ne ipſe propriæ imperitiæ fragilitatíſque conſcius, iniunctu officium renueret, primò demõſtrat ei, quod ipſe ad hoc ſit prælectus, cũ dicit *Priuſquã te formare in vtero noui te*, id eſt approbaui & elegi te: *& antequam exires de vulua ſanctificaui te & prophetam in gentibus dedi te.* Ecce quàm mirabilis, quámque ſtupendus fratres mei, eſt diuinæ prædeſtinationis effectus, quæ hominem antequam ſit, eligit: antequam de immunditia exeat, mundat: antequam loquatur, prophetam facit iuxta quod de eo ſcriptum eſt, Qui fecit quæ futura ſunt: Et alibi, Qui vocat ea quæ non ſunt, tanquã ea quæ ſunt. Quæ autẽ hic de Hieremia dicũtur, ſimiliter imò excellentius, ſanctiſſimo conueniũt Domini præcurſori. Iſtum enim ſimiliter & antequam formaret in vtero elegit, imò venturum per Prophetas prædixit, & per angelum naſciturum pronunciauit. Iſtum quoque antequam exiret de vulua ſanctificauit, imò iuxta verbum archangeli, eum Spiritu ſancto ex vtero matris ſuæ repleuit. Iſtũ ſimiliter antequam exiret de vulua prophetam in gentibus per prædeſtinationem dedit, imò per propheticum gaudium, & per os matris ſuæ, aduentum Chriſti in vtero ſanctę virginis prophetare fecit. Ecce videtis quomodo omnia hæc excellentius beato Ioanni conueniãt, quàm Hieremiæ. Nemo autem veſtrum fratres mei, ex iſtis verbis quæ hìc dicuntur, *priuſquam te formarem in vtero noui te*, ſumat erroris occaſionẽ, æſtimando quod ideo Dominus vel Hieremiam, vel Iohannem elegit, quòd eos futuros bonos

Diuinæ prædeſtinationis effectus.

Rom. 4.

paſtorale reformidemus: ſed & ſi nouerimus diuinam eſſe voluntatem, non omnino reſiſtamus. In quo quorundam præſumptio refutatur, qui quamuis in conſcientia ſua nõ mundi, ſed potius polluti ſint, tamẽ officium paſtorale nõ reformidãt, imò ambiũt. Cõfutantur quoq; & illi qui ex hoc quod Hieremias puer prophetauit, accipiũt ſibi erroris exemplum, vt, & ipſi adhuc imberbes debeant prædicare: nõ attendentes quoniã quod in Hieremia minus erat per ætatem, ſuppletum eſt per gratiam: & quia priuilegia paucorum, non faciunt legem communem. Confutantur etiam & illi: qui cum non habeant ſermonis eloquentiam, attẽtant prædicationẽ. Sed quomodo prędicabunt, qui loqui neſciunt? Confutantur ſimiliter & illi: qui cum non habeant doctrinam ſapientiæ, prædicare audent. Sed quomodo alios docebunt, qui ſeipſos docere neſciunt? Confutãtur nihilominus & illi, qui cum non habeãt fortitudinem mentis, præſumunt officium prædicationis. Sed quomodo principatibus & poteſtatibus prędicabunt, qui eos increpare non audent? Ab iſta puſillanimitate oſtendit Pſalmiſta ſe eſſe alienum cum dicit, Et loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu regum, & non confundebar. Sequitur pars tertia, in qua dominus timorem Prophetæ conſolatur & confortat dicens: *Noli dicere, puer ſum: quoniam ad omnia ad quæ mittam te ibis, & vniuerſa quæ mandauero tibi loqueris. Ne timeas à facie eorum: quia ego tecum ſum, vt eruã te.* Ac ſi apertè dicat, Quamuis ſis puer ætate, tamen ego dabo tibi poſſibilitatem, vt ea ad quæ

Priuilegia paucorum non faciunt legem communem.

Poteſtates increpandæ in concionibus.

Pſal. 118.

ego

ego mitto te,poſſis facere. Quamuis ſis puer per ineloquentiã & inſipientiam,tamen ego dabo tibi eloquentiam & ſapientiã vt mãdata mea poſſis eloqui. Quamuis ſis puer puſillanimitate, tamẽ ego pręcipio tibi,ne aduerſarios tuos timeas, quia ego ſemper ſum tecum ad conſtantiam & defenſionem. Porrò in hoc quod ait,*ad omnia ad quæ mittam te,ibis*,oſtendit prophetam,vel prædicatorẽ ad ea ad quæ miſſus eſt,ſemper ire. Ad ea verò ad quæ miſſus non eſt, nũquam ire debere. *Iona.1.* Vnde diuinam experitur indignationem Ionas, qui Niniuitis ad quos miſſus erat prędicatum,ire fugiebat. Et damnatur Balaam, qui corruptus precio,populum à Deo benedictum maledicere, ad quem miſſus non erat,ibat.Quorum ſunt hodie etiam ſimiles quidam falſi paſtores, qui corrupti fauore vel odio, timore vel precio, vadunt abſoluere illos qui ligãdi ſunt:vel ligare eos, qui *Falſi paſtores.* ſoluendi ſunt. & iuxta prophetam,viuificant animas quæ nõ viuũt & mortificant animas quę nõ *Ezech.3.* moriũtur.Sed maledicam,inquit,Dominus deus *Malac.2.* benedictionibus veſtris, & benedicam maledictionibus veſtris. In eo verò quod ait, *Vniuerſa quæ mandauero tibi loqueris.* Oſtendit Prophetam vel prædicatorem ſemper verba dei, & non alia debere prædicare. Vnde confutantur, æqualiter & illi,qui verbum iniunctæ prędicationis tacent vnde canes muti à domino vocantur, & ſanguis propter taciturnitatem ſuam pereuntium ab eis requiritur: & illi qui alia quã domini verba præ- *Ezech.3.* dicare præſumũt, cum dominus dicat Ezechieli, annunciabis eis ex me.In hoc etiam quod domi-

nus ait, *ne timeas à facie eorum, quia ego tecum ſum.* confutantur illi prædicatores qui homines timent, nam, in hoc deum ſecum non habere demonſtrant. Nam ſi ſecum deum habent, quare homines timent? Imitandi ergo ſunt nobis prædicatoribus Hieremias & Ioannes Baptiſta, qui ſæuitiam Iudæorum, regúmque potentiam non timuerunt, ſed aſperè vicia eorũ reprehenderunt. Clamat enim Ioannes Baptiſta contra Iudæos, Genimina, inquit, viperarum quis docebit vos fugere à ventura ira? Et cõtra Herodem, Non licet, inquit, tibi habere vxorẽ fratris tui. Sed quomodo eruit eos dominus à perſequutoribus ſuis, cum Hieremias à Iudæis in Ægypto ſit lapidatus & Ioannes ab Herode decollatus eſt? Eruit eos fratres mei, à perſequutoribus, non quaſi eos affligerent & occiderent, ſed quod eis non nocerent, imò prodeſſent, dum illis occaſionem coronæ darent. Sequitur pars tertia, in qua dominus iniungit Hieremię officiũ prophetiæ cum mittens manum ſuam tangit os eius dicens, *Ecce poſui verba mea in ore tuo: ecce conſtitui te ſuper gentes & ſuper regna, vt euellas & deſtruas, & diſperdas, & diſsipes, & ædifices, & plantes.* Hieremiæ, quoniam ab vtero ſanctificatus erat, non emundantur labia vt Eſaiæ, ſed tantum tactu manus ſuæ, id eſt efficacia poteſtatis ſuæ, tria ei cõfert: quę prophetæ vel prædicatori neceſſaria ſunt. Videlicet affluentiã verbi, gradum poteſtatis, & vſum miniſterij. Affluentiã verbi ſe ei dediſſe demõſtrat, cũ dicit, *Ecce dedi verba mea in ore tuo.* Dedi quaſi non vendidi. Et ideo quia gratis accepiſti, gratis da. In quo

Matt. 23. *Luca. 3.* *Marc. 6.*

Tria prædicatori neceſſaria.

quo illos condemnat, qui verbum prædicationis vendunt. Item ait, *verba mea*, quaſi non aliena. In quo eos condẽnat qui prædicant non verba Dei, ſed verba dialectices: vel rethorices, vel alicuius ſcientiæ ſecularis. Item ait in ore tuo, quaſi verba mea dedi in ore tuo, vt tu ore tuo prædices non alieno. In quo illos confundit qui gregem ſibi commiſſum, & de cuius ſtipendiis viuunt, docere dedignantes per ſe, eos per linguam mercenariorum docere volunt, ſed teſte Domino, oues non audiunt vocem alienorum. Gradum verò poteſtatis ſe ei dediſſe demonſtrat, cum dicit: *Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna.* Conſtitui te, inquit, quaſi non tu te per ambitionem iniecisti, vt multi (vnde dolendum eſt) hodie faciũt; ſed ego te elegi & conſtitui. Nemo enim debet ſibi aſſumere honorem, ſed qui vocatus eſt à Deo ſicut Aaron. Ait quoque, *ſuper gentes*: quoniam ſuper gentes debet eſſe propheta vel prædicator, vt gradu, ita vita & ſapientia, vt ſcilicet exemplo & doctrina, inferiores gẽtes regat. Turpiſſimum enim eſt, quando ſacerdos eſt ſicut populus. Quòd apertè eſt contra quoſdam hodiernos prædicatores, qui vita & ſapientia non ſolum nõ præſunt plebi, ſed etiam ſubſunt. Vnde nec audent, nec ſciunt eos corrigere. Sed tamen quia principes corrigere non audent, addit, *& ſuper regna*, id eſt ſuper reges. Quoniam tanta debet eſſe prophetę vel paſtoris excellentia, quod non ſolum plebes, ſed etiam ipſos Reges debet regere. Non tamen intelligat dominatum ſe habere ſuper homines, ſed ſuper vitia. Vnde in Euange-

Ioan. 10.

Hebr. 5.

Paſtor dominatum habet ſuper vitia regũ tantum.

Luc.22. lio, Qui maior eſt, fiat ſicut iunior, & qui præceſſor, ſicut qui miniſtrat. Vſum verò miniſterij ſe propheta dediſſe demonſtrat, cum ſubdit, *Vt euellas & deſtruas, &c.* Ac ſi apertè dicat, Non ad hoc te conſtitui ſuper gentes & ſuper regna, vt tu vaces ſomno & otio, ſed potius vt tu ſollicitè ad modum ruricolæ labores: qui ſaturus bonam plantationem in agro, primo ſpinas & tribulos, & quæcunque nociua extirpat de agro. Ponit autem ſex, quorum quatuor auferunt mala, duo ponunt bona. Quædam enim nociua ſunt in agro, quæ facili manu, agricola cum ipſis radicibus euellit. Quædã verò ita radicata ſunt, quod euellere non poteſt, ſed cum labore multo & ferro ſuccidenti deſtruit: Quędam verò ſunt quæ latent, vt radices: quæ cum ligone & aratro ſubuertẽs ne iterum poſſint reuiuiſcere, igni diſperdit? Quædã verò ſunt quæ naturaliter terra producit, vt filices: quæ quia non poſſunt omnino auferri, ſæpe cum falcaſtro diſſipat. Quædam verò bonæ plantæ ſunt, quæ ager fortè germinabat, vt vitem vel pomum ſilueſtrem, vel huiuſmodi, & illas non dęſtruit, ſed potius ædificat. Quædam verò excellentes plantæ ſunt, quibus ager penitus carebat, & illas ſollicitè perquirit agricola & plantat Sic fratres mei, ſic debet facere prædicator, qui eſt quaſi ſpiritualis cultor Eccleſię. Primò enim debet auferre mala, deinde ſeminare bona. ſcriptum eſt enim, declina à malo, & fac bonum. Ille enim vitia quę minus hęrent à cordibus populi ſui facili correctione euellat. Illa vero quę altiùs radices fixerunt multa ſolicitudine,

Paſtor ſpiritualis cultor Eccleſie.

dine, & crebra æternæ damnationis commina-tione deſtruat, Illa quoque quæ latent, vt cogita-tiones & cauſas viciorū, ſollicita inueſtigatione perquirens, & per propriam vniuſcuiuſque con-feſſionē euertens, igne cōpunctionis & diuini a-moris diſperdat, Illa verò quæ naturaliter natura generat humana, quæ dū homo eſt in hac vita, pe nitus abijcere non poteſt, vt edacitatem, cupidi-tatem, & curā temporaliū, cum falcaſtrao mode-rationis diſſipet & refręnet. Illos verò bonos mo res, quæ naturaliter in quibuſdā natura producit, vt naturalē pietatem, naturalē iuſtitiam, naturalē veracitatem, non deſtruat bonus prædicator, ſed potius ædificet. Illas autē virtutes, quæ omnino aberrant, crebra admonitione & cōmendatione plantet. Ita fratres mei præcepit dominus, ita quoque fecit Hieremias, ita & Ioannes Baptiſta. Euellit enim & deſtruit cū clamat, Ecce ſecuris ad radicē arboris poſita eſt. Omnis arbor quę nō *Matt.* 3. facit fructū bonum, excidetur & in ignem mit- *Luc.* 3. tetur. Ædificat & plantat cum clamat, facite di-gnos fructus pœnitētię. Qui habet duas tunicas, det vnā non habenti: & qui habet duplices eſcas, ſimiliter faciat. Itaq; fratres mei, ad exhortatio-nē præcurſoris domini, euellamus de cordibus noſtris per verā pœnitentiā & emendationē, ſpi-nas viciorū, ſcilicet ingluuiē, ebrietatē, luxuriā, a-uaritiam, irā, inuidiam, accidiā, vanam gloriā, ſu-perbiā, & cętera vicia: & germinent in nobis ſan ctæ virtutes, ſcilicet abſtinētia, ſobrietas, caſtitas, largitas, māſuetudo, charitas, deuotio, contēptus mundi, humilitas, cæteraq; virtutes, quibus de-

center ornati, continuis cœleſtium nuptiarum ſolemniis læti ſine fine intereſſe mereamur: eo præſtante qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

IN EODEM FESTO.

Luc. 1. *ELizabeth impletum eſt tẽpus pariẽdi, & peperit filium, & rel.* Hodie fratres chariſſimi vniuerſo mundo, venerabilẽ ſancti precurſoris & Baptiſtæ domini natiuitatẽ celebramus, quem honorẽ nulli alij ſanctorum, exhibemus. Depoſitiones quippè ſanctorũ, quibus ad vitam naſcuntur æternam, ſancta celebrat Eccleſia. In natiuitatibus verò eorũ, quibus ad miſeriam & ad pœnã homo naſcitur, ſilere conſueuit. Natiuitas tamen præcurſoris ſolẽniter celebratur, quoniã octo honorum priuilegiis, à Domino decoratur. Primus honor eſt, quod deus pater naſciturum longè antè prædixit, dicẽs per os Malachię prophetæ filio ſuo, Ecce ego mitto angelũ meum, qui præparabit viam ante faciem tuam. Secundus eſt, quoniã per eundem archangelum, per quem vnigenitum ſuum virgini erat nunciaturus: iſtũ naſciturũ patri nũciauit. Tertius eſt, quod eum in vtero matris nõ tantũ ſanctificauit, imò etiam Spiritu ſancto repleuit. Quartus eſt quod ad aduentum ſacroſanctæ virginis filium Dei in vtero geſtantis, eum in vtero exultare, & per os matris, quod à ſeculo inauditũ fuerat, prophetare fecit, ſicut Lucas in pręcedentibus Euãgelij ſui apertè demõſtrat. Quintus eſt quod contra naturam de matre ſterili, &

Quare ſanctorũ natiuitates non celebramus

Malac. 3.
Marc. 1.

vtroque parente ſene mirabiliter natus eſt. Vnde & in exordio Euangelicæ lectionis modo audiuimus. *Eliʒabeth impletum eſt tempus pariẽdi, & peperit filium.* Ac ſi dicatur, Elizabeth cuius iã præterierat tempus pariendi, mirabiliter domino operante, in diebus ſenectutis ſuæ, impletũ eſt tempus pariendi & peperit filium, Et pulchrè de ſene & ſterili naſcitur, qui naſciturũ de virgine prædicare veniebat vt mirabiliter natus, mirabiliùs naſciturum demonſtraret. Sextus honor eſt gaudiũ in eius natiuitate. Vnde & ſubditur, *Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificauit dominus miſericordiam ſuam cum illa, & congratulabantur ei.* prædixerat ſiquidem archangelus de præcurſore domini quoniam in natiuitate eius multi eſſent gauiſuri. Quod quidem & ipſa die natiuitatis eius impletum eſt, quando non ſolũ parẽtes de dono tãti filij gauiſi ſunt, ſed etiã vicini & cognati eius cõgratulati ſunt: & remotiores etiam, tantæ rei nouitate, ſtupore & admiratione moti ſunt. Et idipſum etiã ſingulis annis cõplentur, quoniã fideles vbicunq; terrarũ in glorioſa natiuitatis ei⁹ ſolennitate tripudiant & exultãt. Cũ enim cęteri filij hominũ in peccatis & in triſtitia naſcantur, non eſt mirũ ſi in eius natiuitate gaudeamus, qui in ſanctificatione & in gaudio natus eſt: qui & gaudium commune toti mundo venit nunciare: Septimus honor eſt, quod in demonſtratione nominis eius, loquella patri reſtituitur. Cùm enim ad circuncidendum puerum conueniſſent, & cognati eum paterno nomine Zachariam, mater vero ędocta (vt credimus) à ſpiritu eum Ioannem

Quare fideles in natiuitate Ioãnis Baptiſtæ tripudiant.

nis conſcriptus: Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. Dicitur autem quia etiam mortuus crucis tactu ſurrexit. de hoc ligno Sybilla dixit apud Riganos. O ter beatum lignum in quo Deus extēſus eſt. Tunc ergo quæ crux Domini eſſet, quæ latronum dubitare cœperunt. Proinde Macarius ciuitatis præſul, huiuſmodi tactu dubitationem ſoluit. Mulieri nanque nobilitate claræ longa ægritudine fatigatæ vnam earum crucium cum oratione promptiſſima adhibens, virtutem ſaluatoris agnouit. Mox enim mulierem attigit crux, paſſionem ſæuiſſimæ ægritudinis effugit, & fœminæ ſalutem reſtituit Vide epiſtolam Paulini in decimam ad Seuerium, vbi copioſè inuentionem Dominicæ crucis tractat.

IN NATIVITATE SANCTI Ioannis Baptiſtæ.

Hierem.1. *PRiuſquam te formarē in vtero noui te, & antequam exires de ventre ſanctificaui te, & prophetam in gētibus dedi te, &c.* Hęc ſunt fratres chariſſimi, verbū ad Hieremiā prophetam, de electione eius in prophetam. Sed quoniā nihilominus beato præcurſori domini conueniunt, ideo conuenienter recitantur in eius natiuitate, quā nos hodie celebramus. Sunt autē huius lectionis quatuor partes. Primò enim dicit dominus Hieremię ſe eum in Prophetam prædeſtinaſſe: Secūdò Hieremias ſe excuſat: Tertiò dominus conſolatur eum: Quartò iniungit ei prophetiæ miniſterium. Miſſurus igitur

Dominus Hieremiam ad officiũ prophetandi, ne ipſe propriæ imperitiæ fragilitatiſque conſcius, iniunctu officium renueret, primò demõſtrat ei, quod ipſe ad hoc ſit prælectus, cũ dicit *Priuſquã te formare in vtero noui te*, id eſt approbaui & elegi te: *& antequam exires de vulua ſanctificaui te & prophetam in gentibus dedi te*. Ecce quàm mirabilis, quámque ſtupendus fratres mei, eſt diuinæ prædeſtinationis effectus, quæ hominem antequam ſit, eligit: antequam de immunditia exeat, mundat: antequam loquatur, prophetam facit Iuxta quod de eo ſcriptum eſt, Qui fecit quæ futura ſunt: Et alibi, Qui vocat ea quæ non ſunt, tanquã ea quæ ſunt. Quæ autẽ hic de Hieremia dicũtur, ſimiliter imò excellentius, ſanctiſſimo conueniũt Domini præcurſori. Iſtum enim ſimiliter & antequam formaret in vtero elegit, imò venturum per Prophetas prædixit, & per angelum naſciturum pronunciauit. Iſtum quoque antequam exiret de vulua ſanctificauit, imò iuxta verbum archangeli, eum Spiritu ſancto ex vtero matris ſuæ repleuit. Iſtũ ſimiliter antequam exiret de vulua prophetam in gentibus per prædeſtinationem dedit, imò per propheticum gaudium, & per os matris ſuæ, aduentum Chriſti in vtero ſanctę virginis prophetare fecit. Ecce videtis quomodo omnia hæc excellentius beato Ioanni conueniãt, quàm Hieremiæ. Nemo autem veſtrum fratres mei, ex iſtis verbis quæ hîc dicuntur, *priuſquam te formarem in vtero noui te*, ſumat erroris occaſionẽ, æſtimando quod ideo Dominus vel Hieremiam, vel Iohannem elegit, quòd eos futuros bonos

Diuinæ prædeſtinationis effectus.

Rom. 4.

prænouit. Non enim bona vita eorum diuinæ prædeſtinationis, ſed potius Diuina prædeſtinatio bonæ vitæ eorum cauſa fuit. Nihil enim aliud præelegit in eis, niſi quod facturus erat in ipſis.

Prædeſtinatio. Eſt igitur ac ſi diceret, *Priuſquam te formarem in vtero noui te*, id eſt priuſquam te formarem in vtero elegi in te quod formaturus eram in te. Itaque fratres mei, quòd dominus ab æterno ſuos prædeſtinat, quòd eos in tempore ſanctificat, quòd eos ad benè operandum perſeueranter excitat, totum eſt gratiæ diuinæ, nõ meriti humani. Sicut è contrario quod in præſcientia ſua ab ęterno impios reprobauit, quod temporaliter gratiam ſuã ſubſtrahit, quod eos malè agere derelinquit, diuini iudicij eſt, & meriti humani. Vnde & nos fratres mei, immenſam eius clementiam totis viſceribus indeſinenter exoremus, quatinus nos indignos famulos ſuos, de maſſa perditionis eripere, & in electorum ſuorum grege nos dignetur numerare. Sequitur pars ſecunda, in qua Hieremias ab officio prophetandi ſeipſum excuſat, cum dicit. *A, a, a, domine deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum.* Ecce fratres mei Hieremias, quamuis audierit à Deo ſe eſſe ab eo pręelectum, ſe eſſe ſanctificatum, ſe eſſe prophetam deſtinatum, tamen ſe exhorreſcere & pertimeſcere graue & periculoſum prophetandi officium demonſtrat per a interiectionis expreſſiuam dicens. *A, a, a, Domine Deus.* Ac ſi dicat, Domine deus, cui famulari & obedire teneor, officiũ ad quod me vis mittere, quia ſupra meas vires eſt, reformido. Quare autẽ reformidet oſtendit, cum ſubdit, *Ecce neſcio loqui*

quia puer ego ſum. Puer ſum ætate, puer ſum in eloquentia, puer ſum imperitia, puer ſum puſillanimitate. Quodlibet enim iſtorũ quatuor impedit officium prædicandi. Puer enim ætate nondum valet perfectè loqui, puer verò ineloquentia, neſcit affluenter loqui. Puer imperitia, neſcit prudenter loqui. Puer verò puſillanimitate, non audet fortiter loqui. Ioannes verò Baptiſta, quoniã in ipſo matris vtero prophetare cœpit, non legitur ſe excuſaſſe, ſed tantum ad officium prophetandi ſe eſſe indignũ demonſtrat, cum rogatus à Phariſæis quis eſſet, an propheta eſſet, ſe eſſe prophetam negat. Ab officio verò baptizãdi redemptorem noſtrum, ſe apertè excuſat, cum expauecſcens ait, Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Quidã igitur laudabiliter ſe excuſant, vt Hieremias, & Ioannes Baptiſta: Alij verò laudabiliter ſe offerunt, vt Eſaias, qui domino dicenti: quem mittã, & quis ibit nobis? ait. Ecce ego, mitte me. Conſiderandum tamen eſt, quoniam Eſaias qui ſe offert, vel carbone, vel calculo de altari ſumpto, iam purgatũ ſe eſſe ſciebat: & Hieremias, & Ioannes baptiſta, & ſi ſe excuſant, non apertè repudiant. Sed quis fratres mei hodie ſe mũdatum eſſe intelligit? Ideo tutiùs hodie officium prædicandi declinatur, quã appetitur. Nec tamẽ debet ille pertinaciter declinare, qui intelligit ſe à Deo vocatum eſſe. Quorum vtrunque Moyſes in ſe demonſtrat, cum domino mittenti eum ad Pharaonem ſe excuſat, & tamen ei inſtanti, humiliter obtemperat, dans exemplum nobis, vt quantumcunque ſimus probati, tamen ſemper officiũ

Quæ impediunt officium prædicandi.

Ioãnes Baptiſta in vtero matris prophetare incepit.

Matt. 3.

Eſaie 6.

paſtorale reformidemus.: ſed & ſi nouerimus diuinam eſſe voluntatem, non omnino reſiſtamus. In quo quorundam præſumptió refutatur, qui quamuis in conſcientia ſua nõ mundi, ſed potius polluti ſint, tamẽ officium paſtorale nõ reformidãt, imò ambiũt. Cõfutantur quoq; & illi qui ex hoc quod Hieremias puer prophetauit, accipiũt ſibi erroris exemplum, vt, & ipſi adhuc imberbes debeant prædicare: nõ attendentes quoniã quod in Hieremia minus erat per ætatem, ſuppletum eſt per gratiam: & quia priuilegia paucorum, non faciunt legem communem. Confutantur etiam & illi: qui cum non habeant ſermonis eloquentiam, attẽtant prædicationẽ. Sed quomodo prędicabunt, qui loqui neſciunt? Confutantur ſimiliter & illi: qui cum non habeant doctrinam ſapientiæ, prædicare audent. Sed quomodo alios docebunt, qui ſeipſos docere neſciunt? Confutãtur nihilominus & illi, qui cum non habeãt fortitudinem mentis, præſumunt officium prædicationis. Sed quomodo principatibus & poteſtatibus prędicabunt, qui eos increpare non audent? Ab iſta puſillanimitate oſtendit Pſalmiſta ſe eſſe alienum cum dicit, Et loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu regum, & non confundebar. Sequitur pars tertia, in qua dominus timorem Prophetæ conſolatur & confortat dicens: *Noli dicere, puer ſum: quoniam ad omnia ad quæ mittam te ibis, & vniuerſa quæ mandauero tibi loqueris. Ne timeas à facie eorum: quia ego tecum ſum, vt eruã te.* Ac ſi apertè dicat, Quamuis ſis puer ætate, tamen ego dabo tibi poſſibilitatem, vt ea ad quæ

Priuilegia paucorum non faciunt legem communem.

Poteſtates increpandæ in concionibus.

Pſal.118.

ego mitto te,poſſis facere: Quamuis ſis puer per ineloquentiã & inſipientiam,tamen ego dabo tibi eloquentiam & ſapientiã vt mãdata mea poſſis eloqui. Quamuis ſis puer puſillanimitate, tamẽ ego pręcipio tibi,ne aduerſarios tuos timeas, quia ego ſemper ſum tecum ad conſtantiam & defenſionem. Porrò in hoc quod ait, *ad omnia ad quæ mittam te,ibis*, oſtendit prophetam,vel prædicatorẽ ad ea ad quæ miſſus eſt,ſemper ire. Ad ea verò ad quæ miſſus non eſt, nũquam ire debere. *Iona.1.* Vnde diuinam experitur indignationem Ionas, qui Niniuitis ad quos miſſus erat prędicatum,ire fugiebat. Et damnatur Balaam, qui corruptus precio,populum à Deo benedictum maledicere, ad quem miſſus non erat,ibat. Quorum ſunt hodie etiam ſimiles quidam falſi paſtores, qui corrupti fauore vel odio, timore vel precio, vadunt abſoluere illos qui ligãdi ſunt: vel ligare eos, qui *Falſi paſtores.* ſoluendi ſunt. & iuxta prophetam, viuificant animas quæ nõ viuũt & mortificant animas quę nõ *Ezech.3.* moriũtur. Sed maledicam,inquit,Dominus deus *Malac.2.* benedictionibus veſtris, & benedicam maledictionibus veſtris. In eo verò quod ait, *Vniuerſa quæ mandauero tibi loqueris.* Oſtendit Prophetam vel prædicatorem ſemper verba dei, & non alia debere prædicare. Vnde confutantur, æqualiter & illi,qui verbum iniunctæ prędicationis tacent vnde canes muti à domino vocantur, & ſanguis propter taciturnitatem ſuam pereuntium ab eis requiritur: & illi qui alia quã domini verba præ- *Ezech.3.* dicare præſumũt, cum dominus dicat Ezechieli, annunciabis eis ex me. In hoc etiam quod domi-

nus ait, *ne timeas à facie eorum, quia ego tecum ſum.* confutantur illi prædicatores qui homines timent, nam, in hoc deum ſecum non habere demonſtrant. Nam ſi ſecum deum habent, quare homines timent? Imitandi ergo ſunt nobis prædicatoribus Hieremias & Ioannes Baptiſta, qui ſæuitiam Iudæorum, regúmque potentiam non timuerunt, ſed aſperè vicia eorũ reprehenderunt. Clamat enim Ioannes Baptiſta contra Iudæos, Genimina, inquit, viperarum quis docebit vos fugere à ventura ira? Et cõtra Herodem, Non licet, inquit, tibi habere vxoré fratris tui. Sed quomodo eruit eos dominus à perſequutoribus ſuis, cum Hieremias à Iudæis in Ægypto ſit lapidatus & Ioannes ab Herode decollatus eſt? Eruit eos fratres mei, à perſequutoribus, non quaſi eos affligerent & occiderent, ſed quod eis non nocerent, imò prodeſſent, dum illis occaſionem coronæ darent. Sequitur pars tertia, in qua dominus iniungit Hieremię officiũ prophetiæ cum mittens manum ſuam tangit os eius dicens, *Ecce poſui verba mea in ore tuo: ecce conſtitui te ſuper gentes & ſuper regna, vt euellas & deſtruas, & diſperdas, & diſsipes, & ædifices, & plantes.* Hieremiæ, quoniam ab vtero ſanctificatus erat, non emundantur labia vt Eſaiæ, ſed tantum tactu manus ſuæ, id eſt efficacia poteſtatis ſuæ, tria ei cõfert: quę prophetæ vel prædicatori neceſſaria ſunt. Videlicet affluentiã verbi, gradum poteſtatis, & vſum miniſterij. Affluentiã verbi ſe ei dediſſe demõſtrat, cũ dicit, *Ecce dedi verba mea in ore tuo.* Dedi quaſi non vendidi. Et ideo quia gratis accepiſti, gratis da. In quo

Matt. 23. *Luca. 3.* *Marc. 6.*

Tria prædicatori neceſſaria.

quo illos condemnat,qui verbum prædicationis vendunt. Item ait, *verba mea*, quaſi non aliena. In quo eos condēnat qui prædicant non verba Dei, ſed verba dialectices: vel rethorices, vel alicuius ſcientiæ ſecularis. Item ait in ore tuo, quaſi verba mea dedi in ore tuo, vt tu ore tuo prædices non alieno. In quo illos confundit qui gregem ſibi commiſſum, & de cuius ſtipendiis viuunt, docere dedignantes per ſe, eos per linguam mercenariorum docere volunt, ſed teſte Domino, oues non audiunt vocem alienorum. Gradum verò po- *Ioan.10.*
teſtatis ſe ei dediſſe demonſtrat, cum dicit: *Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna.* Conſtitui te, inquit, quaſi non tu te per ambitionem iniecisti, vt multi (vnde dolendum eſt) hodie faciũt; ſed ego te elegi & conſtitui. Nemo enim debet ſibi aſſumere honorem, ſed qui vocatus eſt à Deo *Hebr.5.*
ſicut Aaron. Ait quoque, *ſuper gentes*: quoniam ſuper gentes debet eſſe propheta vel prædicator, vt gradu, ita vita & ſapientia, vt ſcilicet exemplo & doctrina, inferiores gẽtes regat. Turpiſſimum enim eſt, quando ſacerdos eſt ſicut populus. Quòd apertè eſt contra quoſdam hodiernos prædicatores, qui vita & ſapientia non ſolum nõ præſunt plebi, ſed etiam ſubſunt. Vnde nec audent, nec ſciunt eos corrigere. Sed tamen quia principes corrigere non audent, addit, *& ſuper regna*, id eſt ſuper reges. Quoniam tanta debet eſſe prophetę vel paſtoris excellentia, quod non ſolum plebes, ſed etiam ipſos Reges debet regere. Non tamen intelligat dominatum ſe habere ſuper homines, ſed ſuper vitia. Vnde in Euange- *Paſtor dominatum habet ſuper vitia regũ tantum.*

Luc.22. lio, Qui maior eſt, fiat ſicut iunior, & qui præceſſor, ſicut qui miniſtrat. Vſum verò miniſterij ſe propheta dediſſe demonſtrat, cum ſubdit, *Vt euellas & deſtruas, &c.* Ac ſi apertè dicat, Non ad hoc te conſtitui ſuper gentes & ſuper regna, vt tu vaces ſomno & otio, ſed potius vt tu ſollicitè ad modum ruricolæ labores: qui ſaturus bonam plantationem in agro, primo ſpinas & tribulos, & quæcunque nociua extirpat de agro. Ponit autem ſex; quorum quatuor auferunt mala, duo ponunt bona. Quædam enim nociua ſunt in agro, quæ facili manu, agricola cum ipſis radicibus euellit. Quædã verò ita radicata ſunt, quod euellere non poteſt, ſed cum labore multo & ferro ſuccidenti deſtruit: Quedam verò ſunt quæ latent, vt radices: quæ cum ligone & aratro ſubuertẽs ne iterum poſſint reuiuiſcere, igni diſperdit? Quædã verò ſunt quæ naturaliter terra producit, vt filices: quæ quia non poſſunt omnino auferri, ſæpe cum falcaſtro diſſipat. Quædam verò bonæ plantæ ſunt, quæ ager fortè germinabat, vt vitem vel pomum ſilueſtrem, vel huiuſmodi, & illas non deſtruit, ſed potius ædificat. Quædam verò excellentes plantæ ſunt, quibus ager penitus carebat, & illas ſollicitè perquirit agricola & plantat. Sic fratres mei, ſic debet facere prædicator, qui eſt quaſi ſpiritualis cultor Eccleſię. Primò enim debet auferre mala, deinde ſeminare bona. ſcriptum eſt enim, declina à malo, & fac bonum. Ille enim vitia quę minus hęrent à cordibus populi ſui facili correctione euellat. Illa vero quę altiùs radices fixerunt multa ſolicitudine,

Paſtor ſpiritualis cultor Eccleſiæ.

dine, & crebra æternæ damnationis comminatione deſtruat, Illa quoque quæ latent, vt cogitationes & cauſas viciorū, ſollicita inueſtigatione perquirens, & per propriam vniuſcuiuſque confeſſionē euertens, igne cōpunctionis & diuini amoris diſperdat, Illa verò quæ naturaliter natura generat humana, quæ dū homo eſt in hac vita, penitus abijcere non poteſt, vt edacitatem, cupiditatem, & curā temporaliū, cum falcaſtrao moderationis diſſipet & refrenet. Illos verò bonos mores, quæ naturaliter in quibuſdā natura producit, vt naturalē pietatem, naturalē iuſtitiam, naturalē veracitatem, non deſtruat bonus prædicator, ſed potius ædificet. Illas autē virtutes, quæ omnino aberrant, crebra admonitione & cōmendatione plantet. Ita fratres mei præcepit dominus, ita quoque fecit Hieremias, ita & Ioannes Baptiſta. Euellit enim & deſtruit cū clamat, Ecce ſecuris ad radicē arboris poſita eſt. Omnis arbor quę nō facit fructū bonum, excidetur & in ignem mittetur. Ædificat & plantat cum clamat, facite dignos fructus pœnitētię. Qui habet duas tunicas, det vnā non habenti: & qui habet duplices eſcas, ſimiliter faciat. Itaq; fratres mei, ad exhortationē præcurſoris domini, euellamus de cordibus noſtris per verā pœnitentiā & emendationē, ſpinas viciorū, ſcilicet ingluuiē, ebrietatē, luxuriā, auaritiam, irā, inuidiam, accidiā, vanam gloriā, ſuperbiā, & cętera vicia: & germinent in nobis ſanctæ virtutes, ſcilicet abſtinētia, ſobrietas, caſtitas, largitas, māſuetudo, charitas, deuotio, contēptus mundi, humilitas, cæteræq; virtutes, quibus de- *Matt. 3. Luc. 3.*

center ornati, continuis cœleſtium nuptiarum ſolemniis læti ſine fine intereſſe mereamur: eo præſtante qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

IN EODEM FESTO.

Luc. 1.

ELiZabeth impletum eſt tẽpus pariẽdi, & peperit filium, & rel. Hodie fratres chariſſimi vniuerſo mundo, venerabilẽ ſancti præcurſoris & Baptiſtæ domini natiuitatẽ celebramus, quem honorẽ nulli alij ſanctorum, exhibemus. Depoſitiones quippè ſanctorũ, quibus ad vitam naſcuntur æternam, ſancta celebrat Eccleſia. In natiuitatibus verò eorũ, quibus ad miſeriam & ad pœnã homo naſcitur, ſilere conſueuit. Natiuitas tamen præcurſoris ſolẽniter celebratur, quoniã octo honorum priuilegiis, à Domino decoratur. Primus honor eſt, quod deus pater naſciturum longè antè prædixit, dicẽs per os Malachię prophetæ filio ſuo, Ecce ego mitto angelũ meum, qui præparabit viam ante faciem tuam. Secundus eſt, quoniã per eundem archangelum, per quem vnigenitum ſuum virgini erat nunciaturus: iſtũ naſciturũ patri nũciauit. Tertius eſt, quod eum in vtero matris nõ tantũ ſanctificauit, imò etiam Spiritu ſancto repleuit. Quartus eſt quod ad aduentum ſacroſanctæ virginis filium Dei in vtero geſtantis, eum in vtero exultare, & per os matris, quod à ſeculo inauditũ fuerat, prophetare fecit, ſicut Lucas in prę cedentibus Euãgelij ſui apertè demõſtrat. Quintus eſt quod contra naturam de matre ſterili, &

Quare ſanctorũ natiuitates non celebramus

Malac. 3.
Marc. 1.

vtroque parente ſene mirabiliter natus eſt. Vnde & in exordio Euangelicæ lectionis modo audiuimus. *Eliʒabeth impletum eſt tempus pariēdi, & peperit filium.* Ac ſi dicatur, Elizabeth cuius iā præterierat tempus pariendi, mirabiliter domino operante, in diebus ſenectutis ſuæ, impletū eſt tempus pariendi & peperit filium, Et pulchrè de ſene & ſterili naſcitur, qui naſciturū de virgine prædicare veniebat vt mirabiliter natus, mirabiliùs naſciturum demonſtraret. Sextus honor eſt gaudiū in eius natiuitate. Vnde & ſubditur, *Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificauit dominus miſericordiam ſuam cum illa, & congratulabantur ei.* prædixerat ſiquidem archangelus de præcurſore domini quoniam in natiuitate eius multi eſſent gauiſuri. Quod quidem & ipſa die natiuitatis eius impletum eſt, quando non ſolū parētes de dono tāti filij gauiſi ſunt, ſed etiā vicini & cognati eius cōgratulati ſunt: & remotiores etiam, tantæ rei nouitate, ſtupore & admiratione moti ſunt. Et idipſum etiā ſingulis annis cōplentur, quoniā fideles vbicunq; terrarū in glorioſa natiuitatis eiꝰ ſolennitate tripudiant & exultāt. Cū enim cęteri filij hominū in peccatis & in triſtitia naſcantur, non eſt mirū ſi in eius natiuitate gaudeamus, qui in ſanctificatione & in gaudio natus eſt: qui & gaudium commune toti mundo venit nunciare: Septimus honor eſt, quod in demonſtratione nominis eius, loquella patri reſtituitur. Cùm enim ad circuncidendum puerum conueniſſent, & cognati eum paterno nomine Zachariam, mater verò ędocta (vt credimus) à ſpiritu eum Ioannem

Quare fideles in natiuitate Ioānis Baptiſtæ tripudiant.

vocaret, pater mutus de medio dubitationẽ auferre volens, vt acceperat ab angelo, ſcriptura ſimul & voce, nomen eius indicauit dicens: *Ioannes eſt nomen eius*. Et pulchrè, qui incredulitate filij naſcituri loquelam amiſerat, in filij nati nominatione eãdẽ recuperat, & miſericordiam dei circa ſe factam benedicit & magnificat. Cuius rei admiratione non ſolum vicini, ſed etiam remoti percelluntur, metiẽtes & coniectantes penes ſe, quãtis virtutibus in vita ſua eſſet radiaturus, qui etiã in natiuitate tantis virtutibus radiabat. Benè autem Ioannes, id eſt gratia nuncupatur, qui gratiã prædicare venerat. Lex enim & prophetæ vſque ad Ioannem, & à Ioanne tempus gratiæ inchoatur. Octauus verò honor eſt, quod gratia filij prophetæ, Propheta etiam ipſe pater efficitur. Vnde & ſubditur. *Et Zacharias pater eius impletus eſt ſpiritu ſancto, & prophetauit dicens, Benedictus dominus deus Iſrael, quia viſitauit & fecit redemptionẽ plebis ſuæ*. In quo cantico tria facit primò enim Dominum de impletione promiſſionis patribus factæ benedicit. Secũdò infantulum prophetã, vias domino præparaturum, oſtendit. Tertiò verũ lumen ortum ex alto, ad illuminandas mũdi tenebras dicit. Vnde & hoc canticũ in matutinis laudibus ſancta eccleſia cãtare cõſueuit. Quoniã igitur natiuitas præcurſoris illis octo donis priuilegiatur, ideo à ſancta Eccleſia per vniuerſum mũdũ celebratur. De quibus duo ſcilicet extrema, in octauo die circũciſionis cõplẽtur: ideo & ipſa natiuitatis feſtiuitas, vſq; in octauũ diẽ ſolẽniter ℟ celatur. Moraliter autẽ fratres mei, ex hac lectio-

Ioãnes gratia nuncupatur.

Quare benedictus in matutinis horis cantatur.

ne

ne ſex nobis imitáda proponũtur. Primùm enim ex hoc quanuis ſterili & vetulæ filius à Domino datur, exemplum nobis proponitur, ne aliquis peccator vnquam quantumcunque à bono ſterilis, quantumcunque in peccato ſenuerit, etiam in ipſo margine vitæ à fructu pœnitentiæ debeat deſperare, ſed ſemper ſperare in ineffabilem Dei miſericordiam, quæ nunquam quantumcumque flagitioſum conuerti volentem reſpuit, quæ Mariam Magdalenam de tam ſordida, tam ſanctam fecit, quæ latroni in cruce iam expiranti, poſtulatam miſericordiam non negauit. Secundò verò ex hoc quod vicini & cognati bono Elizabeth congratulantur, & congaudent, exemplum nobis proponitur, quod nos quoque bonę conuerſationi, conuerſioníque aliorum congaudeamus. Si enim teſte Domino, gaudium eſt Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quanto præcipuè homines de hominum conuerſione & emendatione debent gaudere? Quòd apertè contra quoſdam malignos eſt, qui de bonis aliorum, non ſolùm non gaudere, ſed etiam per inuidiam dolere ſolent. Sed fratres mei, ſicut diuinorum hominum eſt de bonis aliorum gaudere, & de malis dolere: ita diabolicorum hominum eſt, de bonis aliorum dolere, & de malis gaudere. Tertiò quoque ex hoc quod puer non nomine patris, ſed nomine Ioannis, id eſt, gratiæ nuncupatur, exemplum proponitur nobis, quod nũquam bonum opus noſtrum nomini noſtro, ſed potius diuinæ gratiæ attribuamus, qui ſolus dat & velle & poſſe perficere, ipſo atteſtante qui di-

Semper ſperandum in ineffabili dei miſericordia.

Luc. 15.

Bonũ opus noſtrum nõ nomini noſtro, ſed diuinæ gratiæ attribuẽdũ.

Philip. 2.

ſcipulis ſuis ait, Sine me nihil poteſtis facere.
Ioan.15. Quod apertè contra quoſdam arrogãtes eſt, qui ſi quid ſapienter vel fortiter egerint ingenio, vel viribus ſuis aſcribunt: quaſi dicentes, Manus no-
Deut.32. ſtra excelſa, & nõ deus fecit hæc omnia. Quartò etiam ex hoc quod demõſtratione nominis gratiæ, Patri muto ad benedicendum Deum os aperitur, nobis demõſtratur, quoniam illi ſoli deum benedicere & laudare dignè poſſunt, qui bonum quod faciunt. non nomini ſuo, ſed Dei gratiæ totum aſcribunt. Sicut enim per diabolicam præſumptionem, qua aliquis quod Dei eſt, ſibi attribuit, magis Deus exacerbatur: ita per humilitatem, qua homo de ſe viliter ſentiens, ſi quid boni habet, totum Deo attribuit, magis deus placatur. Quintò quoque ex hoc quod propter viſa miracula, timor factus eſt ſuper vicinos: & ſuper omnia montana Galilææ diuulgabantur omnia verba hæc, proponitur nobis exemplum, vt viſis virtutibus Dei, diuinorúmque hominum, Deum timere diſcamus, & opera virtutum ſemper & vbiq; prædicemus. Quod apertè contra quoſdã malignos eſt, qui virtutes & bona opera, quæ Deus per ſanctos ſuos operatur, vel negant, vel ſilent, peccata verò & mala opera hominum, ſtatim credũt & diffamant. Sextò verò ex hoc quod merito filij, patri muto, non ſolùm loquela, ſed etiam Prophetia confertur, nobis exemplis proponitur, quoniam multotiens illis qui prius ad Deum laudandum & prædicandum muti erant, ſi bene inceperint fructificare & viuere, non ſolùm facultas dignè laudandi Deum confertur,
ſed

ſed etiam gratia eis docendi & prædicãdi cumulatur. Sicut econtrario perſæpe contingit, quod quidam qui prius apti erant, vel ex naturali ingenio, vel ex induſtria, ad docendũ, poſtea exigentibus peccatis ſuis excæcantur, & priori gratia ſpoliantur. Iuxta quod ſcriptũ eſt; Omni habenti dabitur, & abundabit: ei verò qui nihil habet, etiam quod habere videbatur, auferetur ab eo. Itaque fratres mei, ſterilitatem & vetuſtatem peccatorum per pœnitentiam exuamus, in nouam vitã per bonam operationem fructificemus, bona habentes opera, non nomini noſtro, ſed diuinę gratiæ attribuamus, miſericordiam Dei circa nos factam ſemper benedicamus, alios ad Deum conuertere bono exemplo & verbo ſtudeamus, miſericordiam & charitatẽ ſuper omnia ſectemur, mundum contemnamus, toto deſiderio ad deum ſuſpiremus, quatinus intercedente beato Ioanne Baptiſta, cui hodie feſtinamus, ad æterna feſta peruenire valeamus, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. *Matth 13* *Marc. 4.*

Vita & mors Diui Ioannis Baptiſtæ per Epiphanium Conſtantiæ Cypri epiſcopum ſcripta.

Ioannes Baptiſta, Zacharia natus & Elizabeth, è tribu Leui emicuit. Is eſt qui tanquam digito oſtendit nobis agnum Dei patris filium, qui tollit peccata mundi. Hic mortalibus viam perſtruxit, & fores patefecit regni Dei. Nemo ſanè inter natos mulierum maior Ioanne Baptiſta. Functus eſt autem vita, decollatus ab Hero- *Habetur I lib. eius de vita Prophetarum.*

de Tyranno propter Herodiadem fratriam, puta Philippi fratris ſui coniugem,

Eiuſdem per D. Iſidorum epiſcopum Hiſpalenſem.

In lib. 1. de patribus veteris Teſtamenti.

Ioannes Baptiſta, filius Zachariæ, ex tribu Leui in Hieruſalem ortus. Angelo nuntiante conceptus, prænuntius Chriſti, præco iudicis, propheta altiſsimi, vox verbi, amicus ſponſi, teſtis domini, lucerna luminis, terminus prophetarum, Baptiſmatis initium. Qui prænuntiatus parentis vocem abſtulit, genitus officium linguæ reſoluit. Qui necdum editus Chriſtum prophetauit, ſalutauit ex vtero, in columba agnouit, in deſerto monſtrauit. Cuius veſtimentum, lanugo fuit camelorum, habitatio eremus: victus mellis & locuſtarum cibus. Hîc dum Herodem prohiberet fraternum violare connubium, carceralibus tenebris mancipatur. Cuius caput filia regis ludens à patre præmium poſtulauit. At ille deſectum malè poſcenti filiæ ebrius inter pocula dedit. Sepultus eſt in Sebaſtia oppido Paleſtinæ, quæ olim Samaria vocabatur. Quam Herodes rex Iudææ Antipatris filius ob honorem Cæſaris Auguſti, Latino ſermone Auguſtam vocauit.

In feſto D. Petri Apoſtoli.

Act. 12. M*Iſit Herodes rex manus vt affligeret quoſdam de Eccleſia, &c.* In hac lectione fratres chariſſimi, tria iuxta literam nobis conſideranda ſunt. Primò qua ratione omnipotens & iuſtus Dominus, reprobis tantam in ſanctos ſuos tribuat ſæuiendi poteſtatem.

Rom 15. Bene autem dico tribuat, quoniam, vt ait Apoſtolus, nõ eſt poteſtas niſi a Deo: teſte etiam

Ioan. 19. redemptore noſtro qui ait Pilato: Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum

Iob. 1. eſſet deſuper. Vnde nec diabolus contra Iob aliquid

quid facere potuit, priuſquam à Domino poteſtatem poſtulauerit & acceperit. Dat igitur Dominus malis poteſtatem ſæuiendi triplici de cauſa. Primùm ad exercitium bonorum. Quod enim fornax auro, quod lima ferro, quod aqua panno, hoc confert tribulatio iuſto. Per exercitium igitur malorum tanquam fabrorum ſuorum, limat Deus vaſa electionis, vt eos purgatiores, clariores, ſolidiores, & precioſiores reddat. Secundò ad illuſionem, reprobationémque malorum. Iuxta quod ſcriptum eſt, draco iſte quem formaſti ad illudendum ei. Illuditur enim diabolus, & membra eius, in hoc quia dum cupiunt nocere Sanctis, eis proſunt, & ſibi ipſis magis obſunt. Tertiò ad diuinæ ſapientiæ potentięque demonſtrationem, quæ tanta eſt, quod malis operibus reproborum ſcit & poteſt vti in bonum. Quicquid enim mali intentant Deo & membris eius, Deo militant, qui de eis & per eos ſuam perficit voluntatem & gloriam. Secundò verò conſiderandum eſt, quod Dominus quoſdam ſanctorum ſuorum non vult in hoc ſeculo diutius manere: & quamuis ſi ſuperuiuerent, viderentur tam ſibi quàm aliis multùm profuturi, tamen feſtiuè eos educit de tribulationibus huius mundi, vt Iacobum maiorem quem adhuc iuuenem ante cæteros Apoſtolos, de hoc mundo, per gladium Herodis ſubtraxit. Quod omniſciēs Dominus propter tres cauſas facit. Prima eſt, quoniam nouit eos merita quę habituri erant, conſummaſſe. Iuxta quod ſcriptum eſt, Conſummatus in breui expleuit tempora multa. Venerabilis enim eſt ſe-

Deus dat malis poteſtatē ſæuiēdi triplicī de cauſa.

Pſal. 103.

Sapient. 4.

nectus,nec diuturna, neq; annorum numero cõputata.Cani enim ſunt ſéſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata. Vnde quãuis ſancti iuuenes moriantur,tamẽ explent dies ſuos,cùm cõtra de reprobis dicatur,Viri ſanguinum & doloſi,
Pſal.54. non dimidiabũt dies ſuos. Secũda eſt ne in lubrica huius ſeculi via aliquando laberentur & perirent:Iuxta quod ſcriptum eſt, Raptus eſt ne malitia mutaret intellectũ eius,aut ne fictio deciperet animã eius.Propterꝗ̀ properauit educere eũ
Sap.4. de medio iniquitatum.Tertia eſt,quod ideo citò præripiuntur ſancti de hoc ſeculo,quoniã eis, vt
Hebr.11. ait Apoſtolus,dignus nõ erat mũdus.Et ideò exigẽtibus peccatis ſuis, lumine ſanctorũ priuãtur. Vnde ſcriptũ eſt,Viri iuſti tolluntur,& nemo cõſiderat à facie iniquitatis ſublatus eſt iuſtus. Sed quacunq; de cauſa fratres mei,tam citò tollantur
Eſaie.54. ab hoc miſero mundo ſancti, benè & beatè actũ eſt cũ eis,quibus datum eſt tam citò tranſcurrere laborẽ huius mũdi & miſeriã,& gloriam intrare ſempiternam.Tertiò quoque conſiderandum eſt quod alios ſanctorum Dominus potẽter de tribulationibus eripiens: facit eos hic longam ducere vitam, vt Petrum, & Ioannem Euangeliſtam. Quod quidẽ facit, & ad maiorem maioris laboris eorum remunerationem, & ad Eccleſiæ ſuæ conſolationem & eruditionem, & ad partis aduerſæ confuſionem & deprædationem, quam maximé confundunt dum eis vaſa captiuitatis eripiunt.Propter has igitur cauſas Petrum Eccleſiæ ſuæ Dominus diutius reſeruauit, & de carcere Herodis potenter eum liberauit. In qua liberatio-

ratione miſericordiam pariter, & omnipotentiam ſuam nobis apertè demonſtrat. Et miſericordiam quidem, in hoc quod ad preces Eccleſiæ ſuæ pro incarceratione magiſtri ſui deſolatæ, motus & miſertus eſt. Potentiam verò in hoc quod Petrum incarceratum duplici cathena vinctum, dupliciq; cuſtodia multum circunuallatum, porta ferrea præcluſum, ab omnibus his impedimẽtis non per humanam cautelam, ſed per angelum ſuũ potenter eripuit, & Eccleſię ſuæ miſericorditer reſtituit, demonſtrans nobis ad pias Eccleſiæ ſuæ preces ſe ſemper eſſe exorabilem, & ad liberandum eam, ſe ſemper eſſe potentẽ. Porrò incarceratio & liberatio, quæ ſemel factæ ſunt in Petro, quotidie fiunt in nobis. Herodes enim, id eſt, diabolus. qui eſt rex omnium iniquorũ, quotidie Deo permittente, mittit manus ſuas vt affligat quod poteſt de Eccleſia. Nõ enim ſufficit ei quod Gentiles & Iudæos cæteróſque infideles quotidie deuorat, niſi etiam Chriſtianos, quos poteſt in anima, occidat. Vnde dominus de eo ad beatũ Iob ait, Abſorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciam quod Iordanis fluat in os eius. Ac ſi dicat, Nõ pro magno habet diabolus quod fluuium, id eſt, genus humanũ, à principio mundi vſque ad Chriſtum ferè totum abſorbuit. niſi etiam Iordanem, id eſt, baptizatos in ventrem ſuæ malitiæ transglutiat. Nec ſufficit etiam ei quod minores de Eccleſia aliquos quotidie enecat, ſed etiam maiores & prælatos ſanctæ Eccleſiæ præcipuè occidere feſtinat. Eſcæ enim eius (vt ait Abacuc) electæ ſunt. Vnde & hic dicitur, *Oc-*

Diabolus rex omniũ iniquorum.

Iob. 40.

Abac. 1.

cidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. quoniam magnos contemptores & ſupplantatores viciorum, occidit gladio ſuæ tentationis. Videns autem hoc placere Iudæis, id eſt, malitiæ ſuæ fautoribus, apponit etiam vt petrum, id eſt firmorum Epiſcoporũ ordinem apprehẽdat, vt videlicet læſo capite minora membra ſibi vniuerſaliter ſubiiciat. Facit autẽ hoc præcipuè in diebus azimorum. Quoniam in ſolennitatibus, & in ieiuniis, in quibus fideles exercent ſe ad maiorem puritatem, maiorem exercet contra eos diabolus impugnationem. Apprehẽſum autem impugnationibus ſuis peccatorẽ, mittit in profunditatem & obſcuritatem vitiorum, & ne inde per portam pœnitẽtiæ exeat, tradit eum quatuor quaternionibus militum cuſtodiendum. Dicitur autem quaternio qui habet quatuor tyrannos ſub ſe, ſicut Centurio qui habet centum. Primus igitur quaternio, cui peccator cuſtodiendus traditur à diabolo, eſt ſpiritus ſtulti pudoris, qui confuſionem ingerit peccatori confitendi peccatum ſuũ. Vnde Salomon, Eſt confuſio adducens peccatum. Hic habet ſub ſe quatuor, videlicet pudorem confitendi, pudorem ſe ſacerdoti humiliandi, pudorem medicinam quærendi, pudorem iniunctam pœnitentiam perſequendi. Et ne forte iſte, ad cuſtodiendum in peccato ſuo peccatorem non ſufficiat, adiungitur & ſecundus quaternio, ſcilicet ſpiritus prauę ſecuritatis, qui ſimiliter ſecum habet quatuor, ſecuritatem leuis & remiſſibilis culpæ, ſecuritatem longioris vitæ, ſecuritatem ſatis agendæ pœnitentiæ. ſecuritatem diuinę miſeri-

Quãdo diabolus maiorẽ in Chriſtianos exercet impugnationem.

Quaternio qui habet ſub ſe quatuor tyrannos.

Eccleſ. 4.

miſericordiæ. Et ne forte iſti duo non ſufficiant, additur & tertius quaternio, ſpiritus ſcilicet obſtinationis: qui ſcilicet quatuor ſub ſe habet: obſtinationem in peccato, obſtinationem in contemptu, obſtinationem in cordis duritia, obſtinationem in impœnitentia. Et ne forte iſti tres non ſufficiant, additur & quartus quaternio, ſpiritus ſcilicet incredulitatis. Hic ſimiliter quatuor ſub ſe habet. Incredulitatem grauitatis peccati, incredulitatem reſurrectionis, incredulitatẽ extremi iudicij, incredulitatem ęterni ſupplicij. Iſtis igitur grauibus cuſtodibus arctat & cuſtodit diabolus peccatorem in carcere peccatorum: volens poſt Paſcha, id eſt, poſt tranſitũ mortis, producere eum torquẽdum populo dæmoniorum. Et peccator quidem ſic ſeruatur in carcere. Oratio autem debet fieri ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo. Vnde cõſtat quoniã iſte verè non eſt de Eccleſia, qui pro filiis Eccleſiæ adeò captiuatis, inceſſanter non orat, Quod eſt apertè contra quoſdam Chriſtianos, qui ſi quãdoque vident paſtorem ſuum vel aliquem alium vinculis peccatorum mancipatum, non tantum pro eo non orant, imò potius gaudent, detrahunt, & diffamant. Qui proculdubio maledictionem Cham incurrunt, dum ad exẽplum eius pudenda Patris non tegũt, ſed irrident. Cum autem peccatorem ſic captiuatum diabolus ſperet ſe iam productu-rum ad pœnã æternam, peccator interim eſt dormiens inter duos milites: in nocte peccatorum ſuorũ, id eſt inter ſpiritũ præſumptionis, qui retinet eũ ne euadat à dextris: & ſpiritũ deſperatio-

nis,qui retinet eum ne euadat à ſiniſtris. Vinctus cathenis duabus, id eſt, amore & delectatione peccatorũ ſuorũ, qui eum à bono opere & bona via prohibent & arcent. *Et cuſtodes ante oſtiũ cuſtodiebant carcerẽ.* Oſtium carceris peccatorũ eſt pœnitẽtia, quæ ne pateat peccatori, prædicti quaterniones prohibent, ſtultus ſcilicet pudor, praua ſecuritas, obſtinatio, incredulitas. Quamuis autem peccator ita in profundo viciorum ſine ſpe dormiat vinctus & oppreſſus, iam ad æternam damnationem producendus, tamen diuina clementia aſſiduas Eccleſiæ ſuæ preces exaudiente, angelus potentiæ diuinæ, vel etiam aliquis prædicator, aſtitit, qui aſtat: & aſtantes facit, & lumen cõpunctionis refulget illi, qui habitabat in tenebris peccatorũ: *Percuſſoque latere Petri*, id eſt conſciẽtia peccatoris, excitat eum dicẽs: Surge velociter à ſomno peccatorum tuorum, ne iam ad æternã damnationẽ traharis. Et cõtinuo cadũt cathenæ amoris & delectationis peccatorum à manibus eius: quoniã peccata quæ prius amabat, & in quibus delectabatur, incipiunt ei diſplicere, & eũ cruciare. Et ſuggeritur ei vt mollitiem fluxarum cogitationum per continentiam præcingat & refrenet, & calciet pedes affectuũ ſuorũ, ne deſideriis terrenis inhæreant. Suggeritur etiam ei vt veſtimentum charitatis, cęterarũmq; virtutum circũdet ſibi, & ſalutis admonitionem ſequatur. Surgens autẽ peccator, ſequitur angelũ ſalutaris admonitionis, & tamẽ conſcius propriæ *fragilitatis*, & infirmitatis, non putat eſſe verum quod ipſe poſſit exire à cõſuetudine peccatorũ ſuorum. Ita

enim

enim tenetur à conſuetudine, quod putat ſe non poſſe abſtinere. Tranſiens autem Domino operante, primã cuſtodiam, id eſt, ſpiritum præſumptionis & deſperationis: & ſecundã, id eſt, ſtultum pudorem, prauam ſecuritatem, obſtinationem, incredulitatem, ad vltimum venit ad portã ferream, id eſt, ad obſtaculum prauæ & duræ cõſuetudinis, quæ domino operante aperitur ei. *Et exiens proceſſit vicum vnum*: quoniam poſtquam à conſuetudine peccatorum exiit, viam bonæ operationis procedit. *Et ſtatim diſcedit angelus ab eo*: quoniam abſtractus & inſtructus, iam non videtur indigere ducatu, qui etiam aliorum ductor efficitur. Et peccator iã iuſtus effectus, reſpiciendo profunditatem peccatorum ſuorum de qua erutus eſt, ad ſe reuerſus dicit, affirmans quod prius de ſe ſeparare non præſumebat, *Nunc ſcio verè quia miſit Dominus angelum ſuum*. Et miſericordiam ſuam: *& eripuit me* indignum *de manu Herodis*, id eſt, diaboli, *& de omni expectatione* dæmoniorum. Sic itaque fratres mei confiteatur & benedicat dominum, qui iam nouit ſe eſſe erutum per miſericordiam Dei, de priſtina conſuetudinẽ peccatorum ſuorum. Qui verò adhuc in carcere peccatorum ſuorum dormit, angelum, ſalutaris admonitionis exaudiat, & à peccatis ſuis citò reſurgat: Zona caſtitatis lumbos præcingat: pedes affectuum ab inhærentia terrenorum prohibeat, veſtimento charitatis, cæterarúmque virtutum ſeſe muniat, operibus miſericordię peccata ſua redimat, quatinus à carcere, à vinculis, à gemina diaboli cuſtodia, à porta ferrea conſue-

tudinis, liber euadens, viam iuſtitiæ, de cętero ſequatur, & Domini miſericordiam, & nunc & inæternum benedicat & cõfiteatur. Largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

IN EODEM FESTO.

Matt.16. *VEnit Ieſus in partes Cæſareæ Philippi, & interrogabat diſcipulos ſuos, & reliqua.* In hac ſancti Euangelij lectione fratres chariſſimi, quinque facit Dominus & redemptor noſter. primò enim venit in partes Cæſareæ philippi. Secundò ibi quærit & audit quis ab hominibus diceretur. Tertiò quærit & audit quis à diſcipulis crederetur. Quartò reſponſionẽ petri cõmendat. Quintò eam remunerat. Requiſiturus igitur Dominus à diſcipulis ſuis fidei ſuæ confeſſionẽ, primò eos ducit in partes Cæſareæ philippi (quæ eſt ciuitas quã ſtatuit philippus ad honorẽ Tiberij Cæſaris) vbi tradunt antiquis regibus tributa ſolitũ eſſe perſolui. Et benè Dominus hoc in has partes maximè peragere voluit, vt videlicet in eo loco in quo terrenus Rex tributa quondã exigebat à ſubditis ſuis, nunc rex cœleſtis tributũ cõfeſſionis exigeret à diſcipulis ſuis. Cui congruit & nomen, philippus enim os lãpadis interpretatur. Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutẽ. In quo oſtendit Rom.10. Dominus à terreno rege ſe in hoc diſtare: quoniã cum terrenus rex exigat à ſuis tributum metalli,

ipſe à ſuis nõ exigit niſi tributum puræ cõfeſſionis. Vnde ipſe ait, qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo. Quæ quidem cõfeſſio tunc eſt pura, quãdo in confeſſione Dei fit cordis, oris, & operis conſonantia. Alia non eſt puritas nec integritas confeſſionis, & faſſio tantum non confeſſio poteſt dici. Secundò quærit dominus cuius opinionis apud homines habeatur, cum dicit: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis?* Non quod hoc neſciret, qui omnia nouit: ſed vt relinqueret nobis exemplũ vicem ſuam in Eccleſia tenentibus, vt ſimiliter à familiaribus noſtris quæramus, cuius famæ apud homines habeamur. Et quare hoc? Quia ſolemus dũ nobis nimis indulgemus, vicia noſtra ignorare. Innatũ quippè eſt omni ingenio, vt melius aliena quã ſua diiudicet. In noſtris enim diiudicandis nimio affectu impedimur. Placet ſiquidẽ ſimiæ ſimiolus ſuus, quãuis ſit turpis: placet & coruo vox ſua, quãuis ſit rauca. Placent & nobis vicia noſtra, quãuis ſint fœda & aliis diſpliceant. Proinde fratres mei, ſubmittamus iudiciũ vitæ noſtræ non adulatoribus, qui neſciunt dicere vera ſed grata: ſed familiaribus morum cenſoribus, & adiuremus eos, vt quales vel ab hominibus, vel ab eis æſtimemur, nobis nõ taceant: & ſi famæ bonæ nos eſſe audierimus, totũ Dei gratię, nõ nobis deputemus, & eſſe tales quales dicimur laboremus. Si autẽ in aliquo nos notari audierimur, vitã noſtrã in melius emendemus: & nõ ſolũ vicia, ſed etiam viciorum vmbras fugiamus: vt ſcilicet tãta ſanctitas in nobis effulgeat, quæ om-

Matth. 8. Luc. 12.

nē infamiam detergat, & ora maledicentiū claudat, *Quem dicūt*, inquit, *homines eſſe filiū hominis?* In quo quærendum eſt fratres mei, quare redēptor noſter ſe non Chriſtum, nō Ieſum, ſed potius filiū hominis frequenter appellet. Quod facit vtique triplici de cauſa, vt quātum pro nobis ſe humiliauerit, nobis in memoriam reducat: vt cōtra Manichęos ſe veram humanitatē habere frequēter dicat, vt nos exēplo ſui de nobis humiliora & ſentire & loqui cōmoneat. Ecce filius Dei ſe eſſe filium Dei tacet, ſed ſe eſſe filium hominis frequentat. In quo fratres mei, cōfundit ſuperbiam noſtram, qui minores parētes noſtros fateri erubeſcimus, & ditiores ſemper memoramus, & more muli prouerbialis, interrogati quis fuerit pater noſter, aſinū fateri erubeſcimus, ſed equū noſtrum fuiſſe auum iactitamus. Porrò in quod reſpondetur, *alij Ioannem Baptiſtam, alij verò Heliam, alij verò Hieremiam, alij vnum ex Prophetis*, oſtenditur opiniones populi ferè ſemper diſſonare, & à veritate diſcrepare. Vnde fratres mei, non facile rumoribus populi aurem credulitatis dare debemus: ne ſi forte rumorem popularē affirmemus, re aliter reperta, ipſi mendaces inueniamur. Tertiò verò quærit Dominus à diſcipulis ſuis quem eum eſſe dicant. Quod quidē facit triplici de cauſa, vt in ſui confeſſione eos promereri faciat: vt in fide eos corroboret: vt eorum confeſſionem laudet & remuneret, *Vos autem*, inquit, *quem me eſſe dicitis?* In quo notandum eſt cum ſuperius dixiſſet, *quem dicunt homines eſſe filium hominis*: hic ait. *Vos autem quem me eſſe dicitis?* ac ſi diſcipuli homines

Quare chriſtus ſe filiū hominis appellet.

nes non eſſent. In quo innuit fratres mei, quod homines erant qui de Chriſto tantum humanitùs ſapiebant. Non autem homines,ſed Dij erãt, qui de eo diuinitus ſapiebant. Homines erãt qui humanitatem fatebantur,quam videbant. Spirituales & diuini erãt, qui diuinitatem fatebantur quam non videbant. Nos quoque fratres mei, quando tantùm quæ carnis ſunt ſapimus, carnales & animales ſumus. Porrò petrus Domino reſpondet pro omnibus,quoniam conueniens eſt, vt prior omnium, priùs omniũ,& pro omnibus loquatur. *Tu es*,inquit,*Chriſtus filius Dei viui*. Sub breuiloquio omnia complectitur Petrus.Confitetur autẽ non ſolum filium,ſed etiam patrem & Spiritum ſanctum,diuinam quoque naturam & nomen.patrẽ confitetur dum filium nominat. In nomine etiam Chriſti,id eſt, vncti:& vngentem patrem,& vnctionemSpiritum ſanctũ ſignificat. Diuinam Chriſti naturam aſtruit,dum eũ filium Dei dicit.Humanã quoq; innuit,dum eum Chriſtum,id eſt, vnctum apellat. Secundũ enim humanitatem vngi potuit. Nomen etiam nõ tacet, dum Chriſtũ, id eſt, Meſſiam in lege promiſſum eum vocat. Adiũgit etiam viui,ad diſtinctionem eorum quos Gentiles ex mortuis deos æſtimauerunt, vel de inſenſata materia conſtruxerunt. Dicitur quippè Deus tripliciter:Natura, vt Chriſt⁹: Adoptione vt ſancti:Æſtimatione,vt Iupiter. *Deus dicitur tripliciter.* Nos ergo fratres mei: à Petro edocti, Chriſtum filiũ Dei viui firmiter confiteamur, vt per hanc confeſſionẽ cum Petro adoptionem diuinitatis mereamur, & auctoritatem diuinitatis creaturæ

ſummopere fugiamus. Quartò cõmendat dominus reſponſionẽ petri cum dicit, *Beatus es Symon Bariona*, id eſt, filij Ioannis, ſubaudis in hac confeſſionis veritate: Nec tamẽ hanc confeſſionẽ habes ex te. Vnde & ſubdit, *Quia caro & ſanguis non reuelauit tibi*, id eſt, natura carnis & ſanguinis, vel quiſlibet carnalis homo, non reuelauit tibi. Ac ſi dicat, Non ex te, nec ex alio homine hoc habuiſti: *ſed Pater*, inquit, *meus qui eſt in cœlis, hoc tibi reuelauit*. In quo fratres mei, retunditur quorundam præſumptio, qui de ingenio ſuo præſumentes, humano ſenſu cœleſtia conantur inueſtigare: ſed iſti tales, vt Salomon ait, opprimuntur à gloria.
Prou. 25. Propterea errantes, non ſicut Apoſtoli à ſummo patre inſpirati, in vnam conueniunt confeſſionẽ, ſed pro arbitrio ſuo, diuerſas opiniúculas faciũt: ſicut illi homines qui de Chriſto ſentiẽtes diuerſa, alij dicebant eum eſſe Ioannem Baptiſtam, alij Heliam, alij Hieremiam, aut vnum ex prophetis.

Quatuor modis reſponſionem Petri Chriſtus remunerat. Quintò remunerat dominus reſpõſionem petri quatuor modis: nominis ſui denominatione, prĩcipatu, virtute perſeuerantiæ, & officio. Nominis ſui denominatione petrũ honorat, dum à ſe petra eum petrum appellat. Sicut enim petra firma eſt, & ædificio apta, & ſcintillat, & aquam emittit: ita petrus in confeſſione fuit firmus, in ædificio Eccleſiæ aptiſſimus: ſcintillas miraculorum emiſit, aquam ſapientiæ emanauit. Principatu eum remunerat cum ſubdit. *Et ſuper hanc Petram ædificabo eccleſiam meam.* Sicut enim quamuis ſolus Chriſtus ſit paſtor, tamen ab eo denominatiuè petrus dicitur paſtor: Et quamuis

uis ſolus Chriſtus ſit ſubſtantialiter Eccleſię fundamentum, tamen Petrus cæteríq; Apoſtoli Eccleſiæ fundamenta dicuntur. Ita quamuis ſolus Chriſtus ſit petra, tamen denominatiuè ab eo Petrus dicitur petra. Porrò ſuper Petrum Eccleſia fundata eſt: quoniam eam portat officio, merito, prædicatione, exemplo, cura, & interceſſione. Virtutę perſeuerantiæ eum remunerat, cùm ſubdit, *Et portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Portę inferi dicuntur vel peccata, vel tentationes, vel tormenta, vel mortes. Hæc autem non ſolùm aduerſus Chriſtum, ſed nec etiam aduerſus Petrum Chriſti virtutę armatum præualent; quoniā peccata diſſoluit, tentationes repellit, tormēta ſuperat, mortem tam animæ quàm corporis per vtriuſque reſurrectionem vincit. Et non ſolùm ſeipſum, ſed etiam multos peccatores ab ipſis portis & faucibus inferni trahit. Nec ſolùm ille, fratres mei, ſed etiam quicunq; fidelis, qui peccatorem aliquem corrigendo, monendo, docendo, à faucibus diaboli eripit, quid aliud quàm portas inferi frangit, & vaſa captiuitatis reducit? Officio remunerat cùm ſubdit, *Et tibi dabo claues regni cælorum: & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Porrò duæ claues omnibus æqualiter apoſtolis dantur. Vnde & poſt reſurrectionem ſuam dominus eis inſpirans ait. Accipite ſpiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, &c. Hîc tamen ad ſolum Petrum ſermo dirigitur: vt oſtendatur, quia qui vnitatem Eccleſiæ non ſequitur, à clauibus ligandi,

Duæ claues omnibus apoſtolis æqualiter dantur.

Ioan. 20.

Vnitas Eccleſiæ.

Duæ claues, diſcretio & poteſtas.

atque ſoluendi priuatur. Sunt autem duæ claues, diſcretio & poteſtas. Diſcretione diſcernitur qui ſunt ligandi vel qui ſoluendi. Pốteſtate ligantur, ligandi, & ſoluuntur ſoluendi. Sed quid dicã hodie fratres mei, cùm multi ſacerdotum careãt diſcretione; & multi eorum qui diſcretionem habent, abutantur ligandi atque ſoluendi poteſtate? Hi enim (vnde dolendum eſt) qui ſint ligandi, vel qui ſoluendi neſciunt. Illi & ſi ſciunt, odio vel amore ligant ſoluendum, vel ſoluunt ligandum. Sed qui iniuſtè ſoluit vel ligat, à poteſtate ligandi vel ſoluendi ſe priuat. Vnus eſt enim inuiſibilis ſacerdos, qui ſolus baptizat, ſolus abſoluit & ligat. Miniſtri verò eius, ſolo miniſterio non auctoritate aliqua ſoluunt vel ligant, id eſt, ſolutos vel ligatos eſſe oſtẽdunt. Vnde & in Leuitico, leproſi iubentur oſtendere ſe ſacerdotibus: quos illi quidem leproſos vel mundos non faciunt, ſed leproſos vel mundos eſſe diſcernunt. Solus quoq; dominus Lazarum in monumento ſuſcitauit, & ſuſcitatum à Diſcipulis ſolui præcepit, non vt ſuſcitarent, ſed vt ſuſcitatum demonſtrarent. Cùm autem ſacerdos vel diſcretione caret, vel iniuſtè ſoluit, vel ligat, non ſoluitur ille quem Deus ligat: nec ligatur ille quem Deus ſoluit. Sed tamẽ ſententia paſtoris vel iuſta vel iniuſta timẽda eſt, ne ſi eam contemnas, ex ipſo contemptu ligãdus fias. Oremus igitur fratres mei Petrum paſtorem animarum noſtrarũ, vt ipſe nobis meritis & precibus ſuis, abſolutionem à peccatis noſtris mereatur, officio largiatur, cura ſua nos à diabolo tueatur, regimine ſuo nos regat, & ducat nos ad

paſcua viriditatis æternæ: Ipſo largiente Deo & domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Vita diui Petri Apoſtolorum principis per diuum Hieronymum in lib. de viris illuſtribus.

Simon Petrus filius Ioannis, prouinciæ Galilææ, vico Bethſaida, frater Andreæ Apoſtoli, & princeps Apoſtolorum, poſt epiſcopatum Antiochẽſis Eccleſiæ, & prædicationem diſperſionis eorum qui de circunciſione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia, ſecundo Claudij anno Romam ad expugnandum Simonem Magum pergit, ibiq́ viginti quinque annis cathedram ſacerdotalem tenuit, vſq; ad vltimum annum Neronis, id eſt decimumquartum. A quo & affixus cruci, Martyrio coronatus eſt, capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatis: aſſerens ſe indignum, vt ſic crucifigeretur, vt dominus ſuus. De quo etiam ſic Haymo in lib. de Rerum Chriſtianarum memoria, loquitur: Et Petrum & Paulum apoſtolorũ duces & ſigniferos Iudææ, populo Dei, in ipſa vrbe Roma, alterum quidem gladio, alterum crucis patibulo condemnat Nero. Et Petrus quidem capite demerſo crucifigitur: quod rogauit, ne domino videretur adæquari. Vide Euſebium lib. 2. cap. 25. & Epiph. lib. 1. Tom. 2. contra hæreſ. Dorotheum epiſcop. in Synopſi.

In natali beati Pauli.

NOtum vobis facio Euangeliũ quod Euangelizatum eſt à me, quia non eſt ſecundum hominem, &c. Multi fratres mei, non ſolùm Gentiles & Iudæi, ſed etiã, vnde magis *Galat. 1.*

dolendū eſt, quidam falſi Chriſtiani, cùm audiūt narrationis Euangelicæ ſimplicitatem, putāt nihil aliud eſſe quàm humanam adinuētionem, vel doctrinam Platonis, vel Ciceronis, & aliorum. Contra quos loquitur apoſtolus in lectione quā modò audiuimus. Facit autem tria. Primò dicit Euangelium non eſſe ſecundum hominē. Secundò dicit non ab homine, ſed à Deo illud ſibi traditum eſſe: Tertiò demonſtrat hoc certa ratione. Dicit itaq;: *Notum vobis facio Euangelium quod euangelizatum eſt à me, quia non eſt ſecundum hominem.*

Euangelij altitudo. Ex hoc fratres mei, conſtat quoniam Euāgelium non eſt ſecundum hominem, quoniam ſupra hominem eſt. Altitudo enim Euāgelij ſuperat omnem humanæ rationis altitudinem. Nulla quippe ratio poteſt attingere ad altitudinem Trinitatis, cæterorúmq; myſteriorum, quæ Euangelium præcipit credere, nec ad altitudinem præmiorum quæ præcipit ſperare. Humilitas quoque Euāgelij, omnem humanam vincit humilitatē. *Euangelij humilitas.* Nullus enim homo poteſt ſatis admirari, necdum ſequi humilitatē filij dei, qui ab altitudine diuinæ maieſtatis tantum ſe humiliauit, vt de muliere formam ſerui ſui acciperet, Deus homini ſe ſubderet & ei miniſtraret, pro ſeruo, & à ſeruo ſuo contumelias, iniurias, mortémque ſuſtineret. *Euangelij iuſtitia.* Iuſtitia quoque Euangelij, omnem humanam & etiam legatam iuſtitiā ſuperexcellit. Non ſolùm enim homicidiū, ſed etiam contumeliam & iram damnat. Nec ſolùm malam operationem, ſed etiam malam voluntatem damnat. Non etiam ſolùm periurium prohibet, ſed etiam iuſiurandum. Inimicos

micos præcipit non ſolùm non odio haberi, ſed etiá diligi. Miſericordia etiam Euangelij, omnem humanam miſericordiam excedit. Præcipit enim miſereri non ſolùm miſerabilium, ſed etiam inimicorum: & compati non ſolùm indigentiæ afflictorum, ſed etiam inſaniæ peruerſorum: orare pro perſequutoribus, & benefacere inimicis. Et quod Euãgelium ſit ſupra hominem ex his conſtat. Quod verò à Deo ſit, ex hoc apparet: quoniá ab æterno fuit à Deo patre præordinatum, à Spiritu ſancto per Patriarchas præfiguratũ, per Prophetas prędictum, per Angelos nunciatum, à Filio impletum & promulgatũ, & à Spiritu ſancto per Apoſtolos vbique prædicatum. Ad quorum probationem accedunt opera virtutum. Pro hac enim fide ſancti totum mundum contempſerũt, omnia quæ habebãt pauperibus erogauerunt, nudi nudum Chriſtum ſequutí ſunt, carnem ſuam cum vitiis & concupiſcentiis crucifixerunt, caſtitate, charitate, cæteríſque virtutibus enituerunt, toto deſiderio ad cœleſtia tetenderunt, cõtumelias, iniurias, tormenta, mortes inhumanas & importabiles fortiter portauerũt, & per hoc ad cœleſtia glorioſé peruenerunt. Accedunt iterum ad hoc opera miraculorum. per hanc enim fidem cæci illuminati ſunt, dæmoniaci liberati ſunt, de paucis panibus, multa hominũ millia paſta ſunt, infirmi ſanati ſunt, mortui ſuſcitati ſunt, ſuper aquas ambulatum eſt, ignis ne ſanctis noceret, extinctus eſt, venenũ ſine læſione bibitum eſt. per hanc fidem ſerpentes non nocuerunt, feræ obedierunt, aues miniſtrauerunt, elementa paruerũt,

Qui Euangely nõ credit eſſe à Deo, ſine Deo eſt. inferna patuerunt. Qui ergo Euangeliũ non credit eſſe à Deo, ſine Deo eſt. Sequitur pars ſecũda, in qua Apoſtolus dicit Euangelium non ab homine, ſed à Deo ſibi traditum eſſe, cùm ſubdit: *Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti.* Se neque miniſterium prædicandi Euangelium accepiſſe, neque etiam illud didiciſſe ab homine dicit Apoſtolus, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti: Ad officium quippe prædicandi miſſus eſt cum Barnaba, à Spiritu ſancto dicente (vt habetur in actibus Apoſtolorum) *Act. 13.* Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus ad *Paulus & Barnabas Gentium Apoſtoli.* quod aſſumpſi eos, id eſt, ad prædicandum Gẽtibus. Vnde & Apoſtoli dicti ſunt Gẽtium Paulus & Barnabas. Quod ipſe Apoſtolus teſtatur, Qui *Galat. 2.* operatus eſt, inquit, Petro in Apoſtolatum, operatus eſt & mihi inter Gentes, & cognouerunt gratiam quæ data eſt mihi à Chriſto. Euãgelium verò ipſum didicit per reuelatiõnẽ Ieſu Chriſti: vel quãdo in via Damaſci excœcatus manſit, vel in Damaſco tribus diebus in oratione non manducans neque bibens. Vnde ſtatim ingreſſus in Synagogas, confundebat Iudæos, affirmans quoniam hic eſt Chriſtus. Vel quando raptus eſt vſque ad tertium cœlum: vel quando raptus eſt in paradiſum: & audiuit verba quæ non licet homini loqui. Vnde certè beatiſſimus eſt Paulus, qui veritatẽ Euangelij meruit percipere, nõ ab interprete, nec ab aliquo mediãte, ſed ab ipſo Euangelij auctore: factus ſubito in eo perfectus ſine mora, ſine exercitio, ſine labore. Nos verò fratres, qui veritatem Euangelij ab homine paulatim didicimus

cimus,in hoc profectò beati erimus, ſi eã corde firmiter tenuerimus,ſi eam etiam inter tormenta cõſtanter confeſſi fuerimus. Si verò(quod abſit) verbis Euangeliũ confitemur,& factis negamus, quid aliud quàm voce nos damnamus,ſimiles facti Iudæ proditori, qui Chriſtum quem magiſtrũ confitebatur & ſalutabat,opere prodebat? Sequitur pars tertia , in qua Apoſtolus demonſtrat ſe nõ didiciſſe Euangelium ab homine.Hoc autem demonſtrat duobus modis, Primò per tempora, & per facta: ſecundò per iuſiurandum. Per tempora & per facta hoc demonſtrat cùm dicit,*Audiſtis enim conuerſationẽ meã in Iudaiſmo,quoniã ſupra modum perſequebar Eccleſiam Dei,& expugnabam illam,& proficiebam in Iudaiſmo ſuper multos coætaneos meos in genere meo, amplius æmulator exiſtens paternarum mearum traditionum,&c.* Ac ſi apertè dicat,Ex hoc patet quod ego nõ didici Euãgelium ab homine, nec ante conuerſionem me m, nec poſt. Quod nec ante conuerſionem meam, patet ex factis.Ante enim conuerſionem mã non ſequebar Euangeliũ,imo perſequebar:nec Euangelium diſcebam,imò expugnabam. Quod verò nec poſt conuerſionem meam didicerim Euangelium ab homine, ſimiliter ex factis apparet : quoniã poſt conuerſionem meã nõ abij ad Apoſtolos Chriſti cauſa diſcendi Euangelium ab eis , imò ſtatim abij in Arabiam prædicare Euangelium: & poſtquam eum ibi prædicaui,redij Damaſcum, & ibi prędicaui.Hoc autem dicit his verbis,*Cùm autem complacuit illi qui me ſegregauit*,id eſt,abſtraxit *ab vtero matris meæ*:vel ſegregauit de fouea natiuæ in-

credulitatis, *& vocauit per gratiam ſuam, vt reuelaret filium ſuum in me, vt Euangeliʒarem eum in Gentibus, continuo non acquieui carni & ſanguini*, id eſt, conſilio generis mei vel carnalium hominum. In Græco apertius habetur, videlicet. Non contuli cum carne & ſanguine, id eſt, cum homine Euangelium. quod apertius dicitur cùm ſubditur. *Nec abij ad anteceſſores meos Apoſtolos: ſed abij in Arabiam, & inde reuerſus ſum Damaſcum.* Porrò in his verbis ponit Apoſtolus tres cauſas vocationis ſuæ. Primam ponit cùm dicit, *Cùm autem complacuit illi*, & cùm ſubiungit: *& vocauit per gratiam ſuam.* Ac ſi apertè dicat, Non propter merita mea quæ nõ erant niſi mala, ſed tantum propter beneplacitum ſuum, & gratiam ſuã vocauit me, In quo fratres mei, dat exemplum nobis, vt idem ſentiamus de nobis. Secundã ponit cauſam cùm ait: *Vt reuelaret filium ſuum in me*, id eſt, filij ſui miſericordiam. Propter hoc enim vocauit dominus Paulum & Magdalenam, & huiuſmodi criminoſas perſonas: vt in his demonſtraret ſuperexcellentem filij ſui miſericordiam, qui venit in hoc mundo quærere peccatores quos ſaluaret. Ac ſi dicat, propter hoc, me magnum peccatorem vocauit Deus, vt in me demonſtraret quod nullus quantuſcunque peccator de miſericordia dei debeat deſperare. In quo fratres mei, nobis peccatoribus dat exemplum, culpas noſtras ſemper accuſandi, & dei miſericordiam ſemper prædicãdi. Tertiam cauſam ponit cùm ſubdit, *Vt Euangeliʒarem eum in Gentibus.* Propter hoc enim vocauit eum deus (vt ipſe ait Ananiæ) vt ipſe portaret nomen

Nullu peccator de miſericordia Dei deſperare debet.

mē eius corā gētibus,& Regibus, & filiis Iſrael. Sanè propter hastres cauſas,non ſolum Paulum, ſed etiā nos quoſlibet peccatores quotidie Deus vocat. Vocat enim nos Deus fratres chariſſimi, propter beneplacitum ſuum tantum: Vocat nos vt magnam miſericordiam ſuam in nobis reuelet: Vocat nos vt immenſam eius ſemper & vbique prædicemus bonitatem. In hoc autem quod ait Apoſtolus, *Continuo non acquieui carni & ſanguini*, oſtendit diuinæ vocationis circa ſe velocē efficaciā, quæ tam cito eū de malo bonū, de carnali ſpiritualem,de inſipiente fecit ſapiētem. Neſcit enim moras, ſed ſubito mentē Deus mutat, ſubito erudit,ſubito ſanat. In quo cófutantur illi qui quando vident aliquem criminoſum, de eius emendatione deſperant & dicūt: Quomodo fiet iſte bonus, qui tam malus eſt? Non attendentes quàm cito Deus Paulum,quàm citò Magdalenā, quàm cito latronē mutauerit,& de tam malis tā bonos effecerit. In hoc verò quod Paulus modò cōuerſus ſtatim tam ſtrenuè feſtinat,& vadit, & venit ad prædicationem,demonſtrat ſuę conuerſationis feruorē. Qui ſicut fuerat prius feruidus in perſequutione Euangelij, & in damnatione animarum:ita imò magis poſtea in prædicatione Euangelij, & in lucro animarū feruidus effectus eſt,In quo fratres,inde meus & mei ſimilium tepor confunditur,qui ſicut nūquam fui valde feruidus in magna malitia,ita nec in magna bonitate feruidus exiſto,non attendens quod ait dominus in Apocalypſi,hominibus huiuſcemodi,vtinā,inquit,frigidus aut calidus eſſes: ſed quia nec *Apoc.3.*

frigidus nec calidus es, ideo incipio te euomere de ore meo. Natura quippè hominũ feruidæ mẽtis eſt, quod quicquid faciũt ſiue bonũ ſiue malũ, illud feruidè faciunt. Et ecõtra homines tæpidæ mẽtis quicquid faciũt, ſiue bonũ ſiue malũ, illud tepidè faciũt. Et quãuis peior ſit mẽs frigida quã tepida, tamẽ ſępius & citius mẽs frigida quàm tepida venit ad feruorẽ. Proindè fratres mei, teporẽ noſtrũ ne nauſeã deo faciat, excutiamus, & in dilectione dei & proximi inardeſcamus, & quicquid boni facimus, cũ magnæ dilectionis feruore faciamus. Nã iuxta prophetã, maledictus eſt qui opus dei facit negligenter. *Deinde*, inquit, *poſt tres annos iui Hieroſolymã videre Petrũ, & mãſi apud eum diebus quindecim*, nõ tã ſcilicet diſciturus, quàm cũ eo collaturus Euangeliũ. Exẽplum dat paulus viſẽdi patres & fratres noſtros, maximè ſpirituales non vt vultus, quãtitates, & qualitates eorum videamus, ſed vt inuicẽ mores, vitã, virtutes, opera, & ſtudia conſideremus, ſed vt de religione & doctrina Chriſti conferamus, & vt alterutrũ in melius ædificemus & proficiamus, & in ſpirituali gaudio ſimul colletemur. *Aliorũ autem*, inquit, *Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobũ fratrem Domini.* Ac ſi dicat, Si ab illis Apoſtolis quos vidi, Euãgeliũ non didici, multominus ab illis quos nõ vidi. Porrò Iacobus, frater Dñi dictus eſt, vel quia expreſſiùs cæteris ſanctitatẽ eius imitabatur, vnde & ei ſucceſſit Epiſcopatus Hieroſolymorum, vel quia cognatus eius erat, & ex parte matris, & ex parte patris putatiui Ioſeph. Per iuſiurandũ demõſtrat Apoſtolus ſe nõ didiciſſe Euangeliũ ab homine

Hiere. 48.

Quare Iacobus frater domini dictus eſt.

mine cum ſubdit, *Quæ ſcribo vobis, ecce corã Deo: quia non mentior.* Eſt enim ſpecies iuraméti. Quaſi, *Ecce corã Deo*, id eſt, *teſte deo loquor vobis: quia non mentior in his quæ vobis ſcribo.* Sed cũ dominus prohibeat omninò iurare, neque per cœlũ, neq; per terram, neque per aliquam creaturã: ſed inquit, ſit ſermo veſter, eſt, eſt: non, non, quicquid enim abundantius his eſt, à malo eſt. quid eſt quod Apoſtolus iurat? Dominus fratres mei, quod perfectius eſt, cõſuluit: prohibẽs ne quis quaſi bonũ appetat iurãmẽtũ, & aſſiduitate iurãdi labatur in periuriũ. Apoſtolus tamẽ iurat quaſi coactus propter incredulitatẽ hominũ. Eccleſia etiã pro fœdere pacis & fidei ſuos iurare permittit. Nõ eſt tamẽ iuramentũ bonum.i. non eſt appetẽdum quaſi bonum, tamen non eſt malum, quandò eſt neceſſarium. Veruntamen ſemper à malo eſt, id eſt ab incredulitate eorum qui iurare faciunt. Debet autem iuramentum cum ſit, habere tres comites, veritatem, iudicium, & iuſtitiam. Veritatem, vt ita corde ſentiat ſicut iurat. Iudicium, vt cum diſcretione, & pro quibus neceſſarium eſt iurare, iuret. Iuſtitiam, vt propter deum & iuſtitiam iuret. Si veritas non eſt in iuramento, periurium eſt: Vt quando aliter iurat ore quàm ſentiat corde, vel quando iurat in verborum caliditate. Deus enim ſic accipit, ſicut ille cui iuratur, intelligit. Si verò iudicium, id eſt diſcretio non ſit in iuramento, ſtultum eſt iuramẽtum. Et ſi illud quod iuratum eſt facere, ſit peccatum criminale, non eſt faciendum, ſed potius ſtultum iuramentum per pœnitentiam corrigẽdum. Vn-

Matt. 5.

Iuramentũ

Iuramẽtũ tres cum ſit, debet habere comites.

de ſcriptum eſt, In malè promiſſis reſcinde fidē, in turpi verò, muta decretū. Si verò iuſtitia, id eſt bonus finis nō ſit in iuramēto, deieramentum, id eſt prauum iuramentum poteſt dici. Vt quando aliquis propter lucrum vel propter fauorem vel odium, vel aliquem aliam temporalem cauſam iurat. Itaque fratres mei, graue peccatum eſt deieramentum, quia caret recto fine. Grauius verò eſt ſtultum iuramentum, quia iurat ea quæ non deberet iurare. Grauiſſimum verò eſt periurium, quia iurat falſum pro veritate, & falſitatis deum teſtē inducit. Super omnia etiam iſta, grauiſſima eſt iurandi conſuetudo. Qui enim quotidie iurat frequenter peierat. Et ſi tantum peccatum eſt etiam ſemel peierare, quantum crimen eſt frequēter peierare? Igitur fratres conſuetudinem iurādi quaſi mortem fugiamus. Nec etiam aliquando niſi pro magna neceſſitate, & tunc cū timore & reuerētia iuremus. Alios ad iurandū nō cōpellamus, præcipuè illos quos falſum iuramētū habere nouimus, ne eos in anima occidam⁹. Et ne ipſi ad iuramentū aliquando cōpellamur, tā veraces omnibus nos exhibeamus, quod noſtro ſimplici dicto credatur tanquā iuramēto. Sit veritas in ore, ſimplicitas in corde, innocētia in opere iuſtitia in intētione, Chriſtus in mercede. Quod ipſe nobis concedat qui cū Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorū, Amen.

Qui quotidie iurat, frequenter peierat.

In feſto beatæ Mariæ Magdalenæ.

Luc. 7. Rogabat Ieſum quidam Phariſæus vt manducaret cum illo, Et reliqua. Hæc ſancti Euāgelij lectio, quinquepertita eſt: Primò

inui-

inuitatus Ieſus à Phariſæo recũbit. Secundò peccatrix pœnitens ad eum accedit. Tertiò murmurat Phariſæus. Quartò ei reſpondet Ieſus. Quintò ponitur phariſæorum remurmuratio,& peccatricis dimiſſio. primò igitur rogatus dominus à phariſæo, intrat domum eius & recumbit. Cæterum alibi præcepit dominus diſcipulis, vt veniẽtes in aliquam ciuitatem interrogarent quis in ea dignus ſit, & ibi maneant. Cùm ergo iſte phariſæus legatur murmuraſſe contra dominum, quomodo erat dignus vt dominus recumberet apud eum? Non erat fratres vnde dignus, ſed ideo dominus recumbit apud eum, vt eum faciat dignũ. Itaque fratres, Dominus non niſi rogatus apud phariſæum recumbit: & hac de cauſa, quia præuiderat ſe pluribus ibi profuturum & peccatrici per veniam,& phariſæis per increpationem, dãs nobis exemplum, vt nõ comedamus cum aliquo niſi rogati,& niſi intentione proficiendi. Nã ſunt reprehenſibiles, vel qui non rogati veniunt, vel qui ſolum cibum quærunt. Cum quis ergo nos rogat, vt ſecum comedamus: ſi talis eſt perſona cui prodeſſe valeamus, vel quæ nobis, eamus. Aliâs non eamus. Imperfectus ergo & rudis, conuiuia & conſortia malorum penitus euitet: quia non cõuerteret eos: ſed potius ſubuerteretur ab eis. Qui verò eſt in virtute: rogatus à perſequutoribus eat: vt dum paſcitur ab eis corporaliter, paſcat eos ſpiritualiter. Si quis verò obmurmuret, reſpondeat illud dominicum: Non eſt opus valentibus medico, ſed malè habentibus. Secundò inducitur peccatrix pœnitens cum

Luc.10.

Matth.9.

ſubditur. *Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit, &c.* In quo conſideranda ſunt quatuor: peccatricis magnitudo, occulta prouocatio accelerata conuerſio, feruens pœnitudo. Peccatrix ſiquidem hęc magna erat, quæ antonomaſtice peccatrix dicta eſt. Vnde & hic dicitur, *Mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Non quòd nulla alia eſſet peccatrix, ſed quia quælibet peccatrix, in comparatione eius ſancta eſſet. Vnde & Marcus
Marc.16. ſeptē dæmonia de iſta à domino fuiſſe eiecta teſtatur.
Luc.8. Septē enim dęmonia Maria habuit quę vniuerſis vitiis plena fuit. Qui enim à libidine poſſidetur à ſpiritu fornicationis poſſidetur. Et qui ab auaritia poſſidetur, à Mammona ſpiritu auaritiæ poſſidetur. Et ſic de aliis. Quot ergo criminibus quis ſeruit, tot dæmonibus ſeruit. Sed quāto fuit huius peccatricis iniquitas maior, tantò ſanctificatio eius fuit mirabilior: vt de ea ſpecialiter dictum videatur, vbi abundauit delictum ſuperabundauit gratia. Hæc peccatoribus in exemplum proponitur: ne propter aliquam criminum enormitatem deſperent, ſed ad exemplum huius per pœnitentiā reſurgant. Audi peccator: nō tibi proponitur Magdalena in occaſionem peccata tua excuſandi: ipſa enim non excuſauit ſua, ſed accuſauit. Si ergo tu ſequutus es peccantem, ſequere corrigentem. Fit quoque vocatio eius occulta, & ideo magis digna. Non enim per vocem prædicationis, vt petrus & Andreas: nec per neceſſitatem, vt paulus. ſed per ſolam internam inſpirationem vocata fuit. Ille enim qui corporaliter apud Simonem erat, Mariam abſentem

tem, vt ad ſe veniret, inuiſibiliter vocabat & trahebat. Vnde non eſt mirum ſi eam exterius ſuſcipiebat, qui eam interius aduocabat. Fuit etiam conuerſio eius accelerata, quia non procraſtinauit, non diſtulit, non expectauit vt dominum in loco ſecreto & tempore libero inueniret: ſed mox feſtinans in domum alienam inter conuiuas, ad dominum conuiuio occupatum erumpit, & medelam quærit. Hæc fratres mei, noſtram condemnat negligẽtiam, qui cum ſimus magnis obuoluti criminibus, tempus pœnitentiæ procraſtinamus: expectamus tempus quadrageſimę, locum ſecretum, ſacerdotem familiarem, quaſi totum tempus vitæ noſtræ, pœnitentiæ non ſit accommodatum: & ſpacium vitæ nobis promittimus, cum de præſenti hora ſecuri non ſimus. Inde eſt quod mors quaſi fur in nocte veniens, heu multos rapit impœnitentes & inteſtatos. Huius ergo peccatricis acceleratam conuerſionem imitemur. Et quia quotidie labimur, quotidie ad medicum animarum noſtrarũ recurramus. Nunquam dormiamus in peccato, ſed ſemper mortẽ inſtantem timeamus. Fuit etiam eius pœnitentia feruens, quod oſtendit dum ſtans retro ſecus pedes Ieſu, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat: & oſculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Dum retro ſecus pedes domini ſtat, ſe de cętero eius veſtigia ſecuturam ſignificat. Dum lachrymis pedes Ieſu rigat, compunctionem & feruorem interiorem ſe non iam vlterius poſſe celare demonſtrat. Nam penſate fratres mei, quanto ardore intus ardebat,

quæ inter epulas flere non erubeſcebat, quæ inter comedentes & lætantes compungebatur & flebat. Et cum teſte Salomone, melius ſit ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij, quantum hæc intus feruebat, quæ in domum conuiuij luctum faciebat. Recordabatur quippè quàm immoderatè peccauerat, & ideo non curauit quàm immoderatè pœniteret. Quare fratres mei, non confundunt lachrymæ huius peccatricis duritiam mentis noſtræ, qui non flentes venimus, ſed ridentes: qui ad deflendum damna terrena, lachrymas inuenimus: ad deflendum verò peccata & ſpiritualia damna, lachrymas inuenire non poſſumus. Hæc mulier, quia per oculos terrena concupierat, ideo nunc eorum lachrymis pedes Ieſu rigabat. Capillos ad decorē corporis nutrierat, & ideo nunc eos in obſequium tergendi pedes domini expendebat. Ore vana, falſa dixerat, & illicita oſcula fecerat: & ideo nunc ore pedibus domini oſcula dabat. Vnguento vt vt benè oleret hominibus, ſeſe vngere ſolebat: nunc vnguento pedes domini vngebat. Quot habuit oblectamenta culpæ, tot habuit nunc ſacrificia pœnitentię. Tertiò inducitur phariſæus murmurans & intra ſe dicens, *Hic ſi eſſet propheta, ſciret profectò quæ & qualis eſt mulier quæ tangit eum, quia peccatrix eſt.* Ac ſi dicat. Non eſt propheta iſte qui ſe tāgi patitur à peccatrice. Phariſæus iſte fratres mei, ſibi iuſtitiam arrogabat, & tamen verè iuſtus non erat. Cum enim omnes virtutes inter ſe coniunctæ ſint, iſte veram iuſtitiam non habebat

Eccleſ. 7.

Omnes virtutes ſunt ſibi coniunctæ.

bebat qui conſortibus eius humilitate & charitate carebat. Si enim humilitatem haberet, non aliorum peccata,ſed ſua iudicaret: cùm ſcriptum ſit, iuſtus prior accuſator eſt ſui. Iſte autem de falſa iuſtitia ſuperbit & contemnit peccatricem, & iudicat dominum eam ſuſcipientem: in vtroque peruerſus, præſertim cùm videret dominum non niſi humiliatam, & plorantem ſuſcepiſſe. Rurſum ſi charitatem haberet,& peccatrici per miſericordiam compateretur,&dominum compatientem imitaretur. Ipſe autem & contra patientem, & contra compatientem indignatur. Tales ſunt hodie quidam,& vnde grauius dolendum eſt, etiā noſtri ordinis, qui cùm aliquid exterius boni faciunt,mox minores deſpiciunt, & more Phariſęi,à peccatrice tangi refugiunt. Quæ ſi ad pedes Phariſæi reſediſſet,calcibus repulſa recederet. Inquinari enim ſe alienis peccatis opinantur, qui non vera iuſtitia, ſed ſua replentur. Sed nos fratres mei, hæc euitantes, quid facere debemus,niſi vt in alienis peccatis lugeam' nos? In ſimilia enim peccata aut lapſi ſumus, aut labi poſſumus. Si lapſi ſumus,lapſos non iudicemus, ſed potius cum eis lugeamus. Si verò in huiuſmodi lapſi non fuimus,quia tamē labi poſſumus nobiſmet timeamus. Quartò reſpondet Dominus ad cogitationem Phariſęi,inducens paradigma de eo qui minus, & de eo qui plus debebat. Quibus cùm creditor dimiſiſſet, interrogat Dominus vter eorum magis diligere deberet. Qui reſpondit.*Eſtimo quia is cui plus donauit. Cui Dominus, rectè iudicaſti.* Ecce Phariſæus ſua ſententia

conſtringitur,& quaſi fræneticus, fune quẽ portat, ligatur. Oſtendit enim dominus per hanc parabolam, peccatrici ſua peccata eſſe dimiſſa: & eam tanto plus in amorem feruentem, quanto de pluribus & maioribus conſequuta erat remiſſionem. Quod plerunque cernimus fratres mei. Videmus nanque aliquos, qui quanto fuerant feruidiores in peccando, tantùm fiunt feruidiores in pœnitendo. Et aliquando aliquos qui quanto minus peccauerunt, tanto minus in bono feruidi ſunt. Sed quoſdam plango, de quorum numero ipſe ſum: qui cum multa magnáq; crimina perpetrauerint, tamen in pœnitendo tepidi ſunt, & quaſi nihil vel parum delicti commiſerint, ſecuri ſunt. Sed quicunq; tales ſumus, quid aliud facere debemus, niſi vt quotidie replicemus multitudinem, magnitudinémq; criminũ noſtrorũ in cordibus noſtris, & tormenta eis vlciſcendis debita & parata, ſemper ante oculos noſtros habeamus: vt hinc erubeſcentes, & inde timentes in lachrymis compungamur, & quamdiu viuimus numquam nobis ſanctitatem promittamus. Scriptum eſt enim, de propiciato peccato, noli eſſe ſine metu. Adaptans autem dominus inductam parabolam, ſubiungit, *Vides hanc mulierem?* Probat autem Dominus Phariſæo, quod plus à peccatrice, cui multa dimiſſa erát, diligatur, quàm ab eo cui minus dimiſſum erat. Et hoc per exteriora opera, quæ probatio ſunt dilectionis, probat, loquens per antithæſim, nunc de hoc, nũc de illa hoc modo. *Intraui in domum tuam: aquam pedibus meis non dediſti*: quod minus eſt: hæc autem quod maius

Eccleſ. 5.

eſt

eſt, *lachrymis non ceſſauit rigare pedes meos. Oſculũ mihi non dediſti: hæc autem*, quod maius eſt, *non ceſſauit oſculari pedes meos*, Potuit enim ſubiungere, Tu ſpiritualiter me non pauiſti: hæc autem ſpiritualiter me pauit. Propter quod, inquit, *dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Ac ſi apertè dicat, Per ſuæ dilectionis feruorem decoxit peccatorum ſuorum priſtinam rubiginem. Cauete autem fratres mei, ne hic intelligatis ideo peccatrici peccata eſſe dimiſſa, quòd ipſa prędicta opera Chriſto exhibuit, vel quia eum dilexerit. Non enim dilectio vel exhibitio peccatricis fuit cauſa Chriſto quare ei peccata dimitteret: ſed econtrario. Non enim ideo quia mulier Chriſtum dilexit & prędicta opera ei exhibuit, Chriſtus ea dimiſit. Imò quia Chriſtus ei dimiſit, illa Chriſtum dilexit, & ei prædicta opera exhibuit. Deus enim ſola gratia præuenit peccatorem, conferendo ei gratis & contritionem, & peccatorum remiſſionem. Quod ergo ait, propter quod & quoniam: non ſunt eſſendi, ſed potius intelligẽdi & ſciendi. Eſt ergo ſenſus. Ex prædictis enim operibus potes intelligere, & quia dilexit multum, & quia peccata ſunt ei dimiſſa. Quinto loco ſequitur remurmuratio Phariſæorum, qui cùm viderint cogitationes ſuas diuino nutu deprehenſas, & confutatas, non erubeſcunt, nec dant honorem Deo, ſed adhuc malum cogitant dicentes: *Quis eſt hic qui etiam peccata dimittit?* Sed dominus eos tanquam reſponſione indignos prætermittens, cauſam abſolutionis peccatricis ſubdit dicens illi: *fides tua te ſaluam fecit.* Sed ſi fides ſua eam ſaluam

fecit, quomodo ſola gratia? Quoniam etiam ipſa fides gratia eſt. Non enim credidiſſet, niſi diuina gratia ei inſpiraſſet. Quid autem poſt abſolutionem agere debeat, oſtenditur cùm ei dicitur, *Vade in pace*. hoc eſt quod alij peccatrici dicitur, *Vade, & amplius noli peccare*. In pace ire præcipitur, vt viam non ſcandali, ſed rectitudinis ſequatur. Nõ enim proſunt lamenta, ſi replicentur peccata. Exemplum ergo fratres chariſſimi, huius peccatricis ſequamur: pœnitentiam non procraſtinemus, ſed properè conuertamur. Si fuerit veſpera, non expectemus mane: Et ſi fuerit manè, non expectemus veſperam: ſed quàm citò cum lachrymis compunctionis, & vnguento deuotionis ad medicum animarum curramus, ſecus pedes eius reſideamus per humilitatem, & retro non ante, per conſcientiæ pudorem: inter conuiuantes & lætantes flere diſcamus: & dum peccata noſtra ploramus, vltima Chriſti membra, id eſt, pauperes beneficio compaſſionis rigemus: ſuperfluitate noſtrorum ſcilicet bonorum temporalium, eis ſeruiamus: oſculum fraternæ dilectionis eis porrigamus: vt videlicet eos quibus eleemoſinam facimus: fraterno amore diligamus, odore & opinione noſtræ deuotionis eos, imò & totam Eccleſiam reſpergamus & delectemur, quatinus perfectam peccatorum noſtrorum veniam conſequi, & viam pacis de cætero ſequi mereamur. Largiente Deo & domino noſtro Ieſu Chriſto: qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

DE SANCTA MARIA Magdalena. Ex Sedulio.

Poſt Dominus Phariſaa petens conuiuia cœna.
Orantis dapibus ſeſe impertiuit amici.
Tunc mulier, quam fama nocens, & plurima vita
Mordebant delicta ſua clementia ſupplex
Corruit amplectens veſtigia, quaque profuſis.
Irrigat incumbens lachrymis, & crine ſoluto.
Tergere nec ſacras, nec ceſſat lambere plantas.
Vnguento fragrante fouens ſententia donec
Lata Dei, quem ferre manum non pœnitet vnquam.
Si nos pœniteat veterem quaſiſſe ruinam:
Vade, fides mulier tua te ſaluauit ab omni,
Dixiſſet quodcunque malo geſſiſſe videris.
Vtere pace mea, Magna eſt medicina fateri
Quod nocet abſcondi. Quoniam ſua vulnera nutrit,
Qui tegit, & plagam trepidat nudare medenti.
En polluta diu, modicum purgata receßit
Per gemitum, propriíque lauans ſe gurgite fletus
Munda ſuis lachrymis redit, & deterſa capillis.

De ſancta Maria Magdalena.

Magdalena relicta ſorore cæterisq́ collem præruptum, haud amplius duobus paſſuum milibus procul Aquenſium oppido conſcendit, nunquam poſtea digreſſura: ibiq́ in antro obſcuritate quidem ſua horribili, ſed horrore ipſo venerabili, annos triginta orans, ac cœleſtia iugiter animo verſans, abſque vllo cibo quem mortales ſuggeſſerint, tranſegit. Cæterum angelico miniſterio alebatur, viſebatúrque cœlo affatim id ſupplente, quo ſe ne mundo deberet, abdicauerat. Nam eam deinceps vidit nemo mortalium, præter epiſcopum Maximinū, qui illam ſemel Dominici corporis miniſtrādi gratia, cum proxima fato iam

Franciſcus Petrarcha ad amicum quendam.

Franciſcus eſſet, oraculo monitus adiit. De Magdalena ita inquit Franciſcus Petrarcha. Fecit idem Maria poſt peccatum. Non enim in populis longum conſpici, aut habitare in palatiis elegit: ſed patriam fugiens, in has terras velut in orbem alterum delata, perſeueranter latuit hic in finem, & pro domo habuit nudam & concauam illam rupem; quam vidiſſe te arbitror: neque enim procul hinc abeſt, & locus eſt ſacro quodam horrore venerabilis, ac viſitari de longinquo etiam non indignus, vbi & ſæpe me fuiſſe, & tres olim noctes totidemque dies, non ſine voluptate alia, quam quæ in vrbibus capi ſolet, exegiſſe memini. Illic dulcis ac fœlix Chriſti hoſpita non ornantium ſeruitio puellarum, ſed obſequentium miniſterio Angelorum viuens ac moriens vſa eſt. At nihil tale fecit Martha ſoror, dicat aliquis, & tamen ſancta eſt. Non inficior id quidem: ſed certè multo ſanctior Maria quæ id fecit. Hæc Petrarcha, qui & plurimum deuotus huic ſanctiſſimæ fuit. in cuius honorem & carmina quædam ſepulchro ipſius fecit appendi, quæ iam ſubſcribere haud indignum duximus. Sic enim incipiunt:

Dulcis amica Dei, lachrymis inflectere noſtris
Atque meas intende preces, noſtræque ſaluti
Conſule, nanque potes: neque enim tibi tangere fruſtra
Permiſſum, gemituque pedes perfundere ſacros,
Et nitidis ſiccare comis, ferre oſcula plantis,
Inque caput Domini precioſos ſpargere odores.
Nec tibi congreſſus primos à morte reſurgens,
Et voces audire ſuas, & membra videre,
Immortale decus, lumenque habitura per æuum,
Nequidquam dedit æthere rex Chriſtus olympi.
Viderat ille cruci hærentem, nec dira pauentem
Iudaica tormenta manus, turbæque furentis

Iurgia,

Iurgia, & inſultus æquantes verbera linguas:
Sed mæſtam intrepidámque ſimul, digitisq́ cruentos
Tractantem clauos, implentem vulnera fletu
Pectora tundentem violentis candida pugnis:
Vellentem flauos manibus ſine more capillos.
Viderat hæc, inquam, dum pectora fida ſuorum
Diffugerent pellente metu, memor ergo reuiſit
Te primam ante alios, tibi ſe prius obtulit vni:
Te quoque digreſſus terris, & ad aſtra reuerſus,
Bis tria luſtra cibi nunquam mortalis egentem
Rupe ſub hac aluit: tam longo tempore ſolis
Diuinis contenta epulis, & rore ſalubri.
Hæc domus antra tibi ſtillantibus humida ſaxis
Horrifico tenebroſa ſitu, tecta aurea regum,
Delitias omnes, ac ditia vicerat arua.
Hic incluſa libens longis veſtita capillis,
Veſte carens alia ter denos paſſa decembres
Diceris, hic non fracta gelu, nec victa pauore.
Nanque famem, frigus durum quoque ſaxa cubile,
Dulcia fecit amor, ſpéſque alto pectore fixa,
Hic hominum non viſa oculis, ſtipata cateruis
Angelicis, ſeptémque die ſubuecta per horas,
Cæleſtes audire choros, alterna canentes
Carmina, corporeo de carcere digna fuiſti.

IN FESTO BEATI Iacobi Apoſtoli.

ACceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi, adorans eum, & petens aliquid ab eo. Tripertita eſt hæc lectio fratres chariſſimi, Primò poſtulat à Domino mater

filiorum Zebedæi, ſecundò reſpondet ei dominus increpando: tertiò erudiendo. Filij ſiquidem Zebedęi, Iacobus & Ioannes, audierant Dominum venturum in regno ſuo, & ſeſſurum in maieſtate ſua, & ideo tanquam adhuc carnales, capti dulcedine regnandi, per interceſſionem matris ſuæ, quàm Domini materteram & familiarem nouerant, voluerunt ſibi vendicare, vt Chriſto ad dexteram & ad ſiniſtram collaterales ſederent. Et hoc præ cæteris ſe conſequi æſtimabant: quia Chriſti erant familiariores, & quia in quibuſdam erant cum Petro priuilegiati: vt in transfiguratione, & in quibuſdam aliis ſecretis. Quorum petitio, quamuis eſſet indiſcreta: tamen in hoc dederunt nobis exemplum, vt quando aliquid à domino poſtulamus, per interceſſionem eorum quos ſcimus Deo placere, poſtulemus. Quando enim diſplicens & ingrata perſona aliquid poſtulat, non illum flectit, imò potius eum exacerbat. Et ſi quis reus non exoret vt apud regem pro eo intercedamus, dicere ſolemus: Pro te intercedere apud regem nequeo, quia eiùs familiaritatem non habeo. Nos ergo fratres, veniam peccatorum noſtrorum per interceſſionẽ Deo placentium tam viuorum quàm defunctorum poſtulemus, vt qui de meritis noſtris diſplicemus, eorum meritis adiuuemur. Quos ergo nouimus per ſanctimoniam meritorum Deo familiariores, illos potius colamus, veneremur, & flagitemus. Ipſa autem mater poſtulatura pro filiis, prudenter egit. Primò enim acceſſit, poſt adorauit, deinde petiit aliquid. In quo nos exẽplo ſuo

inſtruit,vt quãdo volumus à Deo poſtulare, primò fide & moribus deo accedamus,vt Emoroiſſa. Secundò adoremus, nos tanquam indignos humiliantes,& de ſola dei gratia præſumentes,vt humilis Publicanus.Tertiò aliquid petamus,Nõ petamus temporalia:non petamus mortẽ inimicorum noſtrorum:non petamus vana: quæ cum Apoſtoli poſtulaſſent,audierunt,Vſque modo nõ petiſtis quicquam in nomine meo, ſed petamus in nomine Ieſu,id eſt, ſaluatoris, ſalutem. Hanc enim petere, eſt aliquid petere. Petamus igitur primum regnum dei & iuſtitiam eius, & cætera adiicientur nobis. Interrogat autẽ dominus matrẽ quid vellet,non quin ſciat: ſed vt ei cõſequẽter reſpondeat. *Dic*, inquit,*vt hi duo filij mei ſedeãt vnus ad dexteram, & alius ad ſiniſtram in regno tuo.* Hęc mulier fratres mei, habuit magnam fidem, & prudentem pietatem. Fidem quippè magnam habuit, cum illum quem in mundo poſſidere nihil cernebat, regem æternitatis credidit. Fidem magnam habuit,cum ei non fac, ſed dic, tantum dicit:ſciens proculdubio quod dicere dei eſt facere:quoniam ipſe dixit,& facta ſunt. Prudentem quoque pietatem habuit,quæ filiis non opes, nõ poſſeſſiones terrenas, ſed regnum æternum poſtulauit.Hanc matrẽ noſtræ matres familias imitentur, vt perfecta fide & prudenti pietate, filiis ſuis non diuitias, non honores, non glorias vanas poſtulent, quæ fuerunt multis cauſa perditionis, ſed regnum æternum. Non exhæredent, vt multi hodie faciunt alios, vt filios ſuos hæredent:non damnant animas ſuas, vt filios ſuos in

Ioan. 16.

Regnũ Dei primò petẽdum.

Dicere dei eſt facere. Pſal. 32.

hoc mundo locupletent, ſed potius orationibus, oblationibus & elemoſinis, filiis ſuis diuinā mereantur hæreditatem: imitantes illam egregiam matronam Paulam, quæ cum omnia erogando pauperibus ſpoliaret filios ſuos, dicebat: Non poſſum maiorem hæreditatem acquirere filiis meis, quàm dei miſericordiam. Secundò reſpondet eis, dominus per increpationem, cum ſubdit: *Neſcitis quid petatis.* Reſpondet autem hic dominus non ſingulariter matri, ſed filiis quorum inſtinctu poſtulabat. Illi autem bonum petebant, ſed indiſcretè. Indiſcretionem quippè habuerunt in quinque. Primò in perſona à qua poſtulabant: quoniam Dominum eſſe perſonarum acceptorē putabant. Perſonarum enim acceptor eſſet, ſi cognatos ſuos ob ſanguinis amorem ſublimaret, & remotos deſpiſceret: ſi Iudæos ob ſolam propinquitatem diligeret, & alienas gentes reprobaret.
Act.10. Sed, vt ait Petrus, non eſt perſonarum acceptor Deus, ſed in omni gente qui timet deum & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi. Secundò in ordine petendi indiſcretionem habuerunt, dum præmium ante meritum, meſſem ante ſeminationem, requiem ante laborem, regnum ante militiam, triumphum ante prælium poſtulabant. Tertiò in re poſtulata indiſcretionem habuerunt, dum alterum ad dexteram domini, & alterum ad ſiniſtram ſeſſurum poſtulabant: cun omnes electi ad dextram ſint ſtatuendi. Quartò in nimietate petiti indiſcretionem habuerunt, qui cæteros Apoſtolos, quos non præibant probitate, honore pręcellere ſatagebant: quod & ſequē-

tia oſtendunt, dum audientes decem, indignati ſunt de duobus fratribus. Quintò in modo petendi indiſcretionem habuerunt, dum non per humilitatem, ſed per ambitionem regnum cœleſte poſtulabant. Vnde & in ſequentibus audiunt, *Reges gentium dominantur eorum. Vos autem non ſic. Sed qui maior eſt, fiat ſicut iunior: & qui præceſſor eſt, ſicut qui miniſtrat.* Nos ergo fratres mei, cum poſtulamus aliquid à Domino, cum diſcretione poſtulemus. Petamus cõfidentes, non ex hoc quod ſumus miniſtri Dei, vel quod videmur aliquid eſſe in hoc ſeculo, ſed ex ſola Dei miſericordia. Deus enim perſonarum acceptor non eſt. Petamus ordinatè, vt ſcilicet prius donet nobis facere mandata ſua, & poſtea conſequi præmia ſua. petamus etiam quod conueniens eſt nos petere, & quod per ſcripturas ſcimus deum ſanctis ſuis daturum. petamus moderatè, roganres ſcilicet quod nos faciat Deus non maiores in regno ſuo, ſed vel vltimos. petamus etiam non cum ambitione, ſed cum humilitate. Non enim per ambitionem, ſed per humilitatem peruenitur ad regnũ cœlorum. Tertiò erudit nos dominus, quibus regnum dei ſit dandum, cum ſubdit, *Poteſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum.* per calicem quo infirmus bibere ſolet amaritudinem, ſignificat dominus ſuam paſſionem. Ac ſi apertè dicat, Vultis venire ad regni honorem? prius exemplo mei bibite paſſionem. Nam per potum amaritudinis peruenitur ad gaudium ſalutis. Si vultis venire ad culmen honoris, ptius vos exerceat via laboris. Qui cum fiducialiter reſponderent, *poſſumus*

ait illis, *Calicem quidem meum bibetis*, ſubaudi, & illum bibendo regnum conſequemini. Sed cum Ioannes in pace vitam finierit, patet quia non ſolum ſanguine, ſed etiam abſtinentia, continentia, labore, & compaſſione martyrium obtinetur. Propterea frates mei, diſcamus crucifigere carnē noſtram cum viciis & concupiſcentiis. Qui enim carnalia deſideria in ſe crucifigit, martyrij corona non carebit. *Sedere autem*, inquit, *ad dexteram meam vel ad ſiniſtram, non eſt meum dare vobis*, ſubaudis nunc, ſcilicet ante laborem. Vel non eſt meum dare vobis, ſubaudis talibus, ſcilicet ambitioſis & vanis. Vel non eſt meum dare vobis, hac ſcilicet ex cauſa, quia cognati & ſanguinei mei eſtis, cum non ſim acceptor perſonarum. In quo fratres mei condemnat prælatos ſanctæ Eccleſiæ, qui in Eccleſiaſticis dignitatibus & adminiſtrationibus dandis, non penſant meritum ſed ſanguinem: Non quęrunt Dei honorem, nec animarum vtilitatem, ſed honorare carnem ſuam. Quod quia Heli fecit, redarguitur: & damnatur
1. *Reg.* 2. à domino dicente. Quia, inquit, honoraſti filios tuos magis quàm me, &c. Ecce hodie prælati noſtri, quicquid locum Chriſti tenent, & non exemplum, ſi veniat mater vel matertera cum duobus paruulis ſuis petens eis honores Eccleſiaſticos, non dubitant conferre vni decanatum, & alteri archidiaconatū, poſtpoſitis ſenioribus, religioſis & diſcretis: non attendentes quod Dominus nō Iacobum, non Iohannem, quamuis ſancti & prudentes eſſent, noluit ſtatuere principes ſuper Apoſtolos: ne videretur iuniorē preferre ſe-

niori,vel cognatũ alieno.Ipſequoque dicẽti:ecce mater tua,& fratres tui foris ſtant, quærentes alloqui te,ait. Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? Quicũque inquit fecerit voluntatẽ Patris mei qui in cœlis eſt,ipſe mihi frater, ſoror, & mater eſt. Dans exemplũ ne quis in cauſa dominica agnoſcat vultũ amici vel cognati, ſed tantũ dei voluntatem & eccleſiæ vtilitatem. Ecce hic Dominus duobus conſanguineis & amiciſſimis ſuis ait, *Sedere ad dexteram meam vel ad ſiniſtram, non eſt meum* (qui acceptor perſonarum non ſum) *dare vobis* cognatis & amicis meis,præſertim adhuc elatis & ambitioſis, *ſed quibus paratum eſt à Patre meo.* Dominus enim Pater parauit regnum ſuum, vt daretur non familiaribus, non cognatis indignis, ſed quibuſlibet dignis, de quacunque lingua & natione ſint. Nos ergo fratres mei, nõ per ambitionem & elationem quęramus regnũ cœlorum, ſed per humilitatem ,patientiam,laborẽ, abſtinentiam,cõtinentiam,charitatem, & per opera charitatis & miſericordiæ. Non enim pigris & ſomnolẽtis datur regnum cœlorum, ſed laborantibus. Neque omnis qui dicit Domine, domine,intrabit in regnum cœlorum,ſed qui facit voluntatem Patris mei qui in cœlis eſt. Propterea fratres, voluntatem dei ſemper inquiramus, & eam pro poſſe noſtro ſemper faciamus, petentes primò vt Deus det nobis ſuam facere voluntatẽ, deinde ſtatuat nos vel vltimos in regno ſuo. Quod ipſe præſtare dignetur, qui cum Patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus,per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Matt.7.
Luca 3.

VITAE DIVI IACOBI APOſtoli fratris Iohannis Euangeliſtæ, per Euſebium Cæſarienſem ſcripta.

Euſeb. lib. 2. cap. 9. hiſtor. eccleſ.

Tempore Claudij Imperatoris, quando fames erat, miſit (inquit Lucas in Actis Apoſtolorum) Herodes rex manus ſuas affligere aliquos de eccleſia, & interfecit Iacobum fratrem Iohannis gladio. De hoc autem Iacobo Clemens Alexandrinus etiam hiſtoriam quandam dignam memoria, in ſeptimo diſpoſitionum ſuarum libro ſcribit, perlatam ad ſe vſque, ex traditione maiorum. Quoniam quidem, inquit, & is qui obtulerat eum iudici ad martyrum, Iacobum ſcilicet, motus etiam ipſe confeſſus eſt ſe eſſe Chriſtianum. Ducti ſunt, inquit, ambo pariter ad ſupplicium: & cum ducerētur, in via rogauit Iacobum dare ſibi remiſſionem. At ille parumper deliberans: Pax tibi, inquit, & oſculatus eſt eum: & ita ambo ſimul capite plexi ſunt.

VITAE EIVSDEM per Iſidorum.

Iacobus qui interpretatur ſupplantator, filius Zebedæi, frater Iohānis, quartus in ordine duodecim tribubus, quæ ſunt in diſperſione gentium, atque Hiſpaniæ & Occidētalibus locis Euāgelium prædicauit, & in Occaſu mūdi lucā prædicationis effulſit. Hic in marinarica Achaiæ ab Herode Tetrarcha gladio cæſus occubuit, ibidémque ſepultus.

IN TRANSFIGVRATIONE Domini, Sermo de Epiſtola beati Petri, quæ legitur in eodem feſto.

D*Abo operã & frequenter habere vos poſt obitũ meũ, vt horũ memoriam faciatis, &c.* Lectio iſta fratres chariſſimi, quadripertita eſt. Primò enim oſtẽdit Petr⁹ quãtã habet operã in profectu filiorũ. Secundò, oſtendit doctrinam ſuã talẽ & tantã eſſe, cuius memores eſſe debeãt. Tertiò eius veritatẽ aſtruit, & apoſtolico & prophetico teſtimonio. Quartò cõmẽdat ſcripturam Prophetarũ. Oſtẽdit igitur primò quãtã ſollicitudinẽ habeat in profectu animarũ ſibi cõmiſſarũ: quãdo dicit ſe daturũ operã & frequẽter: vt ſic eis intimet Euangelicã doctrinam, vt eam poſt obitũ ſuum in memoria habeant. Inſtruxit quippe eos viua voce: inſtruxit eos Epiſtolarum delegatione: Inſtruxit eos bono exemplo vitæ ſuæ. Et illi vt bonæ oues auditorum memores extiterunt. Nos quoque fratres mei, qui vicem Petri in Eccleſia gerimus, quoad poſſumus veſtigia eius ſequi debemus: vt ſcilicet ſolliciti ſimus inſtructione animarum nobis cõmiſſarũ, & eis intimemus Euangelicã doctrinam: & ſi non poſſumus ſanguine & martyrio, vt Petrus, tamen exemplo & verbo. Hæc enim duo neceſſe eſt habere omnem paſtorem: & qui non habet, verus paſtor non eſt. Nec enim ſufficit exemplum ſine verbo. Vnde Heli quamuis quantum ad ſe, rectè viueret, tamẽ quia non benè correxit filios ſuos, reprobatur. Vnde Dominus per prophetam, ſi fecerit vir iniquitatem, & tu non annunciaueris ei, vt conuertatur

Margin notes: 2. Pet. 1. — 1. Reg. 2. — Ezech. 2.

à via ſua mala:ipſe quidem in iniquitate ſua morietur,ſanguinem autem eius de manu tua requiram. Rurſus non ſufficit verbum ſine exemplo,

Ezech. 34. Vnde Dominus per Prophetam,cum ipſi limpidiſſimam aquam biberetis,reliquam pedibus veſtris conculcabatis:& oues veſtrę,turbatã aquam

Quomodo pastores aquam limpidiſſimam bibunt.

pedibus veſtris bibebant.Porro paſtores aquam limpidam bibunt, cum ſanam doctrinã & intelligunt & prædicant. Reliquam pedibus conculcant, cum male viuendo prædicationem ſuam fœdant.Oues aquam turbatam bibunt, quando non auditam prædicationem,ſed malæ vitæ exẽplum trahunt.Sed fratres mei,dum vitã noſtram

Paſtores hodierni.

& vitã ſubditorũ conſpicio,raros(vnde dolendũ eſt)veros prædicatores,& raras veras oues inuenio.Hodierni enim Paſtores,nec ſcripturarũ ipſi memores ſunt,nec alios memores faciunt.Contẽpta enim cura animarũ,temporalibus lucris intendũt:& ſe nec fine nec opere paſtores,ſed mercenarios eſſe oſtendunt. fine paſtores non ſunt: quia quæ ſua ſunt,non quæ Ieſu Chriſti quęrunt.

Obſerua mores paſtorum huius temporis pulchre deſcriptos.

Num enim hodie prelationes in Eccleſia, non vt proſint animabus,ſed vt ipſi ſublimentur, honorentur,& delectentur? Non quærunt in qua Eccleſia poſſint plus animabus proficere,ſed in qua plus poſſint aggregare,& quã magis poſſint vẽdere.Opere paſtores ſe nõ eſſe demõſtrant, dum nec exemplo,nec verbo oues paſcere curãt,ſed ſe

Ezech. 34. oblationibus eorũ impingãt.Vnde Propheta,vę paſtoribus Iſrael qui paſcũt ſemetipſos. Nõnne greges paſcũtur à paſtoribus?lac comedebatis: & lanã operiebamini.Quod craſſum erat occidiſtis

Quod infirmum fuit non conſolidaſtis: quód ægrotum non ſanaſtis: quod fractum non alligaſtis: quod abiectum nō reduxiſtis, quod perierat, non requiſiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis & cum potentia. Et diſperſæ ſunt oues meæ, eo quod non eſſet paſtor, & factæ ſunt in deuorationem beſtiarum agri. Propterea paſtores audite verbum domini. Ecce ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorū. Ecce fratres ſicut legimus, ita hodie videmus. Quod craſſum eſt, malo exemplo perdimus. Quod infirmū eſt peccatis, conſilio non ſanamus. Quod fractū eſt tribulationibus, admonitione non conſolidamus. Quod erroneum, nō reuocamus: Quod deſperatione perditum eſt, non requirimus. Cadit aſinus, & eſt qui ſubleuet: perit anima & non eſt qui curet. Quomodo eſt paſtor quem plus tangit infirmitas porci vel aſinæ ſuæ, quàm animę Chriſtianæ? Si hoc faciunt paſtores, quid faciūt oues? Certè non eſt mirum, ſi dolente capite, doleant & membra. Ouium eſt audire & obedire. Sed hodie malæ oues, paſtores ſuos audire nolunt: & modo, aiunt, prædicat ſacerdos, vt nummos extorqueat. Sed & ſi audiunt, auditorum certè memores non ſunt: nec volunt obedire paſtori ſuo, ſed eum iudicare. Quare inquiunt, quod ipſe prædicas, tu ipſe non facis? Tu qui prædicas non mœchandum, mœcharis. Non furandum, furaris. *Roma. 2.* Quando duo vel tres vadunt ad forum vel ad villam, tunc paſtorem ſuum iudicant, mordent & damnant, non attādētes illud quod dominus ait, *Luc. 6.* Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrū, Et illud quæ-

Math.23. cunque dixerint vobis ſeruate & facite: ſecun-
Geneſ.9. dum verò opera eorum nolite facere. Hi mali filij, maledictionem Cham incurrunt. Cum enim Noe inebriati apparerent pudenda, Cam eum deriſit. Sem verò & Iaphet auertantes oculos, eum velauerunt. Euigilans Noe maledixit ſemen Cham. Sem verò & Iapheth benedixit. Non eſt fratres mei, aliquis paſtor ita perfectus, quin aliquid pudendum faciat quandoque. Sed malus filius eum deridet & diffamat. Bonus verò ſubditus peccatum magiſtri ſui diſſimulat, tegit & excuſat. Propterea hic benedictionem, ille ſortitur maledictionem. Sic fratres mei, quia vtrique peccauimus, vtrique defleamus, vtrique ad pœnitentiam recurramus. Et nos vt boni paſtores demus amodo operam & frequenter, vt euangelicam doctrinam verbo & exemplo vobis intimemus. Vos quoque, vt bonæ oues, date amodo operam & frequenter, vt audiendo & obediendo, auditorum à vobis memoriam faciatis. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit doctrinam ſuam tantam & talem eſſe, cuius memores eſſe debeant, ſubdens: *Non enim ineptas fabulas ſequuti, notam facimus vobis domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem & ſapientiā.* Ac ſi dicat, Non fabulas, ſed veritatem & ſapientiam notam fecimus vobis. In quo condemnat eos qui omiſſis Euangeliis, legunt poëticas fabulas, Bucolica carmina, & comœdias. Quòd quamuis in pueris excuſationem habeat neceſſitatis, in aliis tamen crimen habet voluntatis. Quomodo autem ore illo quo quotidie clamat Iupiter omnipotens, vocat diuam venerem, & cætera ma-

gis dæmonia quam numina, poterit deum benedicere, pure laudare & orare? *Notã fecimus*, inquit, *vobis domini noſtri Ieſu Chriſti ſaluatoris & Regis virtutem & ſapientiam.* Non ait humanitatem vel infirmitatem, quæ omnibus nota ſunt, ſed incredulis dubiam, fidelibus certam virtutem & ſapientiam. Fratres cum dominus poſſet nos virtute aperta & ſapientia redimere, noluit, ſed in infirmitate humana occultauit diuinã virtutem, & in inſipientia ſapientiam. Inſipientia enim viſa fuit hominibus quod deus fieret homo, quod impaſſibilis pateretur, quod immortalis moreretur. Virtus ergo dei, per infirmitatem deuicit diabolicam virtutem. Sapientia dei, per inſipientiam vicit calliditatem. *Nos prædicamus*, inquit, *Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum: Gentibus autem ſtulticiam. Ipſis verò vocatis Iudæis & Græcis, Dei virtutem, & dei ſapientiam. Nam quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus, & quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus.* Nos ergo fratres exemplo redemptoris noſtri diſcamus non per ſuperbiã, ſed per humilitatem, per patientiam, & per mãſuetudinem vincere malitiam mundi. Diſcamus non per calliditatem, ſed per ſtultitiam Dei, vincere ſapientiam ſeculi. Stultitia videtur huic ſeculo nequam, contemptus mundi, abiectio ſeculi, omnia relinquere, paupertatem & vilitatem amare, inuiſibilia deſiderare. Et tamen hæc inſipientia, diabolicam & humanam vincit ſapiẽtiam. Sequitur pars tertia, in qua Apoſtolico Prophetico teſtimonio aſtruit veritatem. Et prius Apoſtolico cum ſubdit, *Sed ſpeculatores facti illius magnitudinis*. Ipſe e-

nim Petrus & Iacobus, & Ioannes, qui fuerunt cum domino in monte, quando trásfiguratus eſt, potuerunt de viſis & auditis verum proferre teſtimonium: vt ſecundum legem, in ore duorum vel trium teſtium, ſtaret omne verbum. Triplici enim de cauſa oſtēdit dominus gloriā ſuam diſcipulis in monte, vt eos de fide diuinitatis ſuæ roboraret, vt eos in ſpe reſurrectionis confirmaret, vt eos devtroque certos teſtes efficeret. Vnde & hic ait, *Speculatores illius facti magnitudinis*. Et cuius ſubdit: *fuit enim Chriſtus accipiens à deo patre honorem & gloriam*. gloriam in hoc quòd facies eius refulſit ſicut ſol, veſtimenta eius fuerunt alba ſicut nix. Et hoc parum fuit in filio, cū etiam quilibet ſancti in patria, pluſquàm ſol ſint radiaturi Sed tantum in eo oſtenſum eſt claritatis, quantū infirmus viſus mortalium diſcipulorū mortaliū: quoquomodo poterat intueri. Myſticè verò per faciem, diuinitatis noticia intelligitur, quæ fulgebit in ſanctis ſicut ſol. Sol tria facit. Deſiccat, illuminat, calefacit. Notitia quoque diuini vultus omnem terrenitatem in ſanctis deſiccabit & exuret. Illuminabit etiam ita eos, vt omnia occulta cognoſcant. Calefaciet etiam ita eos, vt eos in amore reddat feruentes, vt quantò eum viderint, eum magis videre deſiderent. Per veſtes verò vel caro Chriſti, vel ſancti intelliguntur, de quibus
Eſaie 49. ſcriptū eſt: Omnibus his quaſi veſtimento veſtieris. Hæc veſtimenta erunt alba ſicut nix. Nix de cœleſti pluuia per magnitudinē frigoris conſtringitur & candidatur. Per niuem ergo caſtimonia deſignatur, quæ non habetur niſi gratia, per refri-

geratione carnis. Nec enim per gratiā ſine refrigeratione: nec per refrigeratione ſine gratia datur. Errant ergo qui volētes caſtigare corpus ſuū, de ſola gratia ſine labore volūt caſtimoniā obtinere: dominus enim virtutes nō dormiētibus, ſed laborantibus cōcedit. Rurſus errant, qui per ſolā caſtigationē carnis, caſtitatem habere conantur. Inutilis enim eſt labor ſine gratia. Vnde & in macilentis & pallidis adhuc viuunt incendia, niſi per Dei gratiam reſtringantur. Vnde Hieronymus de ſe loquens ait, Pallebant ora ieiuniis, & mens deſideriis æſtuabat. Honorē verò à Deo Patre Filius accepit, in eo quod legis eum & Prophetarum Dominum, per Moyſen & Heliam inter quos in maieſtate viſus eſt: deſignauit. Et in hoc teſtimonium ei Pater exhibuit. Vnde & ſubditur, *Voce de lapſa huiuſcemodi à magnifica gloria*, id eſt à Patre glorioſo filium magnificante. Qua? Hac ſcilicet. *Hic eſt filius meus dilectus*. Id eſt, hic non alius, eſt filius meus: non adoptiuus vt alij, ſed ſubſtantialis. In quo ſolo mihi complacui, cum in Adam, & in cæteris quantuncúmque ſanctis, mihi aliquid diſplicuerit. Et hanc vocē inquit nos audiuimus de cœlo allatam, cum eſſemus cum illo in monte ſancto. Superius dixerat: ſpeculatores facti illius, hic dicit, audiuimus. Ac ſi dicat. Benè debetis credere nobis viſa & audita teſtificantibus vobis. *Et habemus*, inquit, *firmiorem propheticum ſermonem*. Quem dicit firmiorem id eſt valde firmum. Vel firmiorem, id eſt magis firmum quantum ad Iudæos, qui plus acquieſcebāt teſtimonio Prophetarum, quàm Apoſtolorum. Sequitur pars quar-

ta, in qua commendat Prophetiam, & eos qui ei attendunt,dicens. *Cui benefacitis attēdentes.* In quo econtrario condemnat eos qui ſermoni ſcripturarum attendere nolunt. Quales ſunt hodie multi etiam ſanctæ Eccleſiæ magiſtri, qui ſpretis ſcripturis,intendunt aucupio ,venationi,aleis, ludicris,& vanis, & qui etiam ſpretis ſcripturis ſanctis intendunt legibus ſecularibus, cauſis & vanis figmentis. Reprehenduntur etiam & Plebes qui libentius audiunt cantilenas,citaras, & vanitates,quàm ſacram ſcripturam. *Accedētes*,inquit, *tanquam lucernæ ardenti in caliginoſo loco.*Mundus caliginoſus eſt triplici caligine:Caligine peccatorū, caligine ignorantię, caligine miſeriæ. Scriptura verò ſacra,nobis eſt lux in hoc mundo: quam ſequentes euitamus peccata:ignorantiam,& ad vltimum miſeriā.Et hæc lucerna eſt nobis dum ſumus in hoc ſeculo, neceſſaria: *Donec dies*, dies ſcilicet magnus iudicij,qui veſperam nō habebit, *illuceſcat in reſurrectione: quæ erit quaſi mane æternitatis:Et lucifer*:id eſt claritas diuina, *oriatur* in cordibus noſtris:excludens penitus à nobis caliginem peccatorum, caliginem ignorantiæ, caliginem miſeriæ.Et reuelata facie videbimus Deum ſicuti eſt. Ipſo largiente qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

In transfiguratione Domini.

Matt.17. A*Sſumpſit Ieſus Petrum, & Iacobum, & Iohannem fratrem eius: & duxit eos in montem excelſum ſeorſum, & transfiguratus eſt ante eos.* In præcedentibus huius Euan-

gelij fratres mei, dixerat Dominus Ieſus diſcipulis ſuis huiuſmodi verba: Sunt de hic ſtantibus qui non guſtabunt mortem, donec videāt filium hominis in regno ſuo. Qui autem eſſent illi diſcipuli oſtendit, cum ſtatim ſubiungit. *Et poſt dies ſex aſſumpſit Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius, &c.* Voluit quippè dominus oſtendere diſcipulis ſuis gloriam ſuam ante mortem ſuam: potentiam ſuam ante paſſionem ſuam: honorē ſuū, ànte iniuriā ſuam. Et hoc triplici de cauſa. Prima eſt quoniam in fide diuinitatis & potentiæ ſuæ eos corroboraret, vt videlicet quando viderent eum pati, ſcirent quod nō de neceſſitate pateretur, ſed de voluntate, Secunda eſt quatinus in demonſtratæ gloriæ deſiderium animos eorum accēderet. Tertia eſt, quatinus de viſa gloria ſua eos tam firmos, quàm veros teſtes efficeret. Vnde tribus eam oſtendit: quoniam iuxta legem, in ore duorum vel trium teſtium, ſtat omne verbū. Et his ſibi magis familiaribus & perfectis: vt oſtenderet diuinitatis arcana, tantum familiaribus & perfectis eſſe reuelanda. Eſt autem hæc lectio quadripertita. Primò quippè deſcribitur dominus tres diſcipulos duxiſſe in montem. Secundò, promiſſam viſionem eis demōſtraſſe. Tertiò eos proſtratos erexiſſe: Quartò ne viſa niſi poſt reſurrectionem ſuam reuelarent inhibuiſſe. Primò igitur deſcribitur dominus tres diſcipulos duxiſſe cum dicitur. *Poſt dies ſex, aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum, & Ioannem fratrem, &c.* In quo fratres mei innuit nobis ſex. Videlicet quando: quot: qui: quomodo: per quem, & vbi, ad contemplationē

Deuter. 17

diuinæ glorię ſint peruenturi Quando? Poſt ſex dies, id eſt poſt ſex ætates mundanæ vitæ: in ætate ſeptima, quæ defunctorum eſt, incipient ſancti in anima frui gloria Dei. Fruitur eadem in anima & corpore in octaua: id eſt in reſurrectione. Et vnde hunc locum deſcribens alius Euangeliſta dicit, *Poſt octo*, includens primũ & extremũ diem.

Ioan.20. Quot? tres tantum, id eſt tres ordines ſanctæ Eccleſię, ſcilicet coniugatorum, continentiũ, & virginum, qui iuxta ordinem ſuũ rectè viuunt. Fornicarij quippè & adulteri, mœchi, Sodomitæ, cæteríque polluti, ad diuinæ gloriæ viſionem nullatenus ſunt peruenturi. Qui? Simon Petrus, Iacobus, Ioannes id eſt obedientes, viciorum ſupplantatores, & gracioſi. Qui enim deo & maioribus ſuis non obediunt, quíque vitia certando nõ vincunt, quíque à gratia dei vacui ſunt, ad diuinæ gloriæ viſionem peruenire non poſſunt. Quomodo? aſcendendo, laborando, & de virtute in virtutem proficiẽdo. Qui enim in imo voluptatum viciorùmque remanent, nequaquam ad Dei contemplationem peruenire valent: ſed potius ſubuertuntur & damnantur. Vnde & Loth ſubuerſionem Sodomiticæ voluptatis luxuriæque fugienti, angelus conſuluit dicens. Nec manſeris hîc, nec in omni circunregione, ſed in monte ſaluum te fac. Per quẽ? Per Chriſtum. Nullus quippè viribus vel meritis ſuis aſcẽdere valet, niſi fuerit aſſumptus per electionis gratiam, & ductus per gratiam cooperantem ab eo qui ſolus dat & velle & perficere. Quod ſentiens ſponſa, in canticis canticorum clamat ſponſum, Trahe me poſt

1 Cor. 6.
1. Timot. 1.
Geneſ. 19.
Philip 2.

te,

te, curremus in odore vnguentorũ tuorũ. Hinc & Pſalmiſta, Beat⁹ vir cuius eſt auxiliũ à te. Quare? Quia te ei bonã voluntatẽ inſpirante, aſcẽſiones in corde ſuo diſpoſuit, quatinus corporaliter adhuc maneat in valle lachrymarũ, in loco quem poſuit. Et per quẽ quod diſpoſuit facere poterit? Et enim benedictiones gratiarũ dabit legiſlator: ibũt de virtute in virtutẽ, videbitur deus deorum in Sion. Vbi? In monte ſeorſum. Qui enim merebuntur frui diuina viſione, ſublimabuntur ſupra omnes reprobos: Iuxta illud, Et dominabuntur eorũ iuſti in matutino, & ſeparabuntur inæternũ ab eis. Vnde & ſcriptũ eſt, Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Secundò deſcribitur dominus promiſſam viſionẽ Apoſtolis reuelaſſe cũ dicitur *Et trãsfiguratus eſt ante eos, &c.* Tria fratres mei, reuelãtur in hac viſione apoſtolis. Videlicet gloria, auctoritas, & natura diuina Ieſu Chriſti. Gloria quippè, quã habiturus vel daturus erat ſuis in reſurrectione, demonſtratur cũ dicitur: *Transfiguratus eſt ante eos, & reſplenduit facies eius.* Tũc propriè trãsfigurari dicitur, cũ manente eadẽ ſubſtantia, tantum qualitas & ſtatus circa eũ tranſmutatur. Volẽs ergo dominus demõſtrare gloriã reſurrectionis ſubſtantiã ſuam non mutat, ſed tantum ſe trans figurat: innuens nobis quod in reſurrectione ſubſtantia hominũ non auferetur, ſed tantum qualitas mutabitur, malorũ in peius, bonorum in melius. Quod expreſſiùs oſtenditur, *cum ſubditur, Et reſplẽduit facies eius ſicut ſol, veſtimenta autẽ eius facta ſunt alba ſicut nix.* Teſtãte alibi domino, Fulgebũt iuſti ſicut ſol in regno cœlorũ. Multo maior

Cantic. 1.
Pſal. 83.
Pſal. 48.
Eſaiæ 26.
Transfigurari propriè quid.
Sap. 3.

ergo eſt gloria Chriſti, & etiã ſanctorum multorũ (vt credimus) quã ſolis. Sed ſi clarius exẽplum inueniſſet, illud poſuiſſet. Sed nec, etiã dominus Ieſus, oſtẽdit gloriam vel ſuam vel ſanctorũ, niſi quantum infirma diſcipulorum acies hic poterat aliquomodo intueri. Vnde & veſtimẽta eius cãdida ſicut niuem demonſtrauit, cum ſtola beatæ immortalitatis induti, veſtibus nõ indigeant veſtiri: vtpote qui de cætero nec frigus nec pudorẽ ſint perpeſſuri. Sed per faciẽ animã, per veſtimẽtum corpus deſignauit. Conuenienter quippè anima quæ ad imaginẽ & ſimilitudinẽ Dei creata eſt, facies domini dicitur: quoniam per eam dominus à nobis & in nobis cognoſcitur. Vnde Pſalmiſta, Tibi dixit cormeũ, exquiſiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Quoniam enim ſimilia ſimilibus gaudent, facies animæ noſtræ, faciem Dei, ad cuius imaginem creata eſt, ſemper debet deſiderare. Facies igitur Ieſu Chriſti vel etiam ſanctorum, in reſurrectione fulgebunt ſicut ſol, id eſt tanquam deus, non quantũ Deus. Quoniã anima vniuſcuiuſq; in reſurrectione iuxta modum ſuum, erit munda, ſicut Deus mundus eſt, recta ſicut Deus rectus eſt: ſancta, ſicut deus ſanctus eſt: ardens, ſicut deus ardens eſt. Veſtimenta verò, id eſt corpora, erunt candida ſicut nix. Nix de cœleſti pluuia per frigoris magnitudinẽ conſtringitur & candidatur. Per niuẽ ergo caſtimonia ſignificatur, quæ nõ niſi de cœleſti gratia per carnis refrigerationẽ & caſtigationẽ obtinetur. Vnde pariter errãt, vel qui ſine dei gratia, vel qui ſine carnis caſtigatione, putãt ſe caſtimoniã adi-

Pſal. 26.

Per niuem caſtimonia ſignificatur

piſci poſſe. Corpora igitur ſanctorum in reſurrectione erũt ſicut nix cãdida,id eſt,caſtitate ſplẽdentia,quoniã de cætero nõ nubẽt, neq; nubentur,ſed erunt virgines & caſti ſicut angeli Dei in cœlo. Auctoritas verò Ieſu Chriſti demõſtratur cum dicitur, *Et apparuerũt, eis moyſes & Helias cum eis loquentes.* In hoc quippè demonſtrauit redemptor noſter ſe eſſe dominum legis & prophetarũ, dominum viuorũ & mortuorum, dominũ cœli & terræ. Porrò dominum legis & prophetarũ ſe eſſe oſtẽdit,cum legiſlatorẽ & prophetarum eximium,quando & vbi voluit,ſibi aſſiſtẽtes demõſtrauit. Dominum viuorum & mortuorum ſe eſſe oſtẽdit,quando mortuũ Moyſen & Heliam in paradiſo viuẽtem, quando & vbi voluit,ſibi aſſiſtentes & colloquẽtes exhibuit. Dominum cœli & terræ ſe eſſe demõſtrat, cũ ſic poteſtatiuè illis imperauit, quod ſtatim terra Moyſen,& cœlum Heliã ei præſentauit. Quales autẽ viſi ſũt,& quid cũ eo loquuti ſunt, Lucas exponit dicẽs, Viſi ſunt in maieſtate,dicentes exceſſum quem completurus erat in Hieruſalẽ. Sanè in hoc quod dominus legiſlatorem & prophetarum eximium,ſecum in maieſtatis gloria oſtendit, demõſtrat ſe ſpirituales legis executores & prophetarum ſecũ in gloria glorificaturũ. In hoc verò quod exceſſum,quẽ cõpleturus erat loquebantur, apertè demonſtratur,quod lex & prophetæ conſentientes prænunciauerũt,& in eo veraciter adimpleti ſunt. Porrò delectatus Petrus in diuini ſplendoris & gloriæ contemplatione,dixit ad Ieſum: *Bonum eſt nos hic eſſe.* Sed cum Petrus in vmbratilis breuíſque glo-

tiæ viſione,tantiſper gauiſus & delectatus ſit, vt ſemper ibi vellet manere, quantũ putatis fratres mei,gaudium,quantáque dilectio erit in illa vera æterna,beatáque gloria diuinæ viſionis,in quam angeli ſemper deſiderant proſpicere? *Si vis*,inquit *faciamus hic tria tabernacula,tibi vnum, Moyſi vnum, & Heliæ vnũ.* Cũ Petrus adhuc in carne poſitus in oſtenſione vmbratilis & breui gloriæ,Moyſen & Heliã nunquam amplius viſos cognouerit,quàm aperta putatis fratres mei,noticia erit omniũ, in illa vera & æterna beatitudine? Cæterũ etiam pe titione cõſtruẽdorũ tabernaculorũ Petrus errat: quoniã ex ſubito nimióque gaudio perturbatus, teſte alio Euãgeliſta,quid peteret neſciebat. Quid peteret,neſciebat,qui in æterna beatitudine, vbi nulla intemperies eſt, tabernacula poſtulabat. Quid peteret neſciebat,qui antè humani generis per ſanguinẽ Ieſu Chriſti redemptionem,& antè Euangelij prædicationẽ,gloriã poſtulabat. Quid peteret neſciebat, qui in cõſtructione tabernaculorum,Domino ſeruos adæquabat.In hoc tamen benè ſapiebat,quòd cũ domino ſemper eſſe deſiderabat,& quod diuinã voluntatẽ ſuæ præponebat,cum dixit,*Si vis faciamus*. Ac ſi dicat, Nõ mea voluntas,ſed tua fiat. Quem nos imitãtes fratres mei, ſemper cum domino manere deſideremus, ſemper in petitionibus noſtris diuinã voluntatẽ noſtræ præponemus. Diuina verò natura reuelatur cũ ſubditur, *Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbrauit eos : & ecce vox de nube dicens, &c.* Siue hoc pronomẽ,*eos*, referatur ad Moyſen & Heliã, ſiue ad Petrũ & Iacobũ, & Ioannẽ, idem eſt ſen-

ſus: quoniã vtrique obumbrati ſunt. Illi ne viderẽtur ab iſtis: & iſti ne viderẽt eos. Quare? vt iſtis certum eſſet quod Ieſu, qui ſolus apparebat, vox patris de nube teſtimonium perhiberet. Ecce myſterium Trinitatis. Filius transfiguratur, Spiritus ſanctus per nubẽ eũ ab aliis ſecernit, pater per vocem eundem oſtẽdit. Sicut enim baptizato domino, pater in voce, Spiritus ſanctus in columba, teſtimonium perhibuerunt: ſic eidem trãsfigurato, pater ſimiliter in voce: Spiritus verò ſanctus in nube lucida teſtimonium fecit. Benè autẽ ſuper baptizatum dominum, ſpiritus ſanctus in columba apparuit, quando Chriſti innocentiã, ſimplicitatémq; demonſtrabat, per quã & ad quam Chriſtus homines per baptiſmũ aduocabat. Benè verò ſuper transfiguratum in nube apparuit, quoniam eum ſolũ eſſe in alia vita regimẽ & lumen ſanctorum demonſtrabat: tabernaculorum, quæ Petrus poſtulabat, & ſolis vſu pariter, vt Ioannes in Apocalypſi perhibet, ceſſante. Et tẽplũ, inquit, non vidi in ea. deus enim omnipotens tẽplum illius eſt, & agnus. Et ciuitas illa non eget ſole & luna: nã claritas dei illuminat illam, & lucerna eius eſt agnus, *Ecce vox*, inquit, *de nube dicẽs*. Hic, & nõ alius, *eſt* naturalis *filius meus dilectus*, ſcilicet in quo nihil eſt niſi diligibile: in quo, id eſt, in cuius generatione, cõplacui mihi: qui in formatione hominis quondã quodãmodo mihi diplicui cũ multiplicatis hominũ ſceleribus dixi, pœnitet me feciſſe hominẽ. *Ipſum*, inquit, *audite*. Quaſi diceret, Hic eſt de quo Moyſes ait, Prophetã ſuſcitabit Deus de fratribus veſtris, ipſum

Trinitatis myſterium.

Apoc. 21.

Geneſ. 6.

tãquã me audietis,in omnibus quæ loquutus fue
Deut. 18. rit vobis.Et anima quæ nõ audierit eum,vel in ſe vel in ſuis prædicatoribus,peribit de populo ſuo Sequitur pars tertia, in qua dominus proſtratos diſcipulos erigit. *Nam cum audirent diſcipuli vocem patris,ceciderunt in faciẽ ſuam,& timuerũt valde.* Ordo præpoſterus. Ex auditione quippè vocis timuerunt,& ex timore ceciderunt. Vbi enim diuina magnitudo panditur,humana infirmitas cõcutitur & proſternitur. Sed Ieſus humanæ fragilitatis ſemper ſubleuator, accedit,tangit, erigit, & conſolatur eos:*Leuãtes autẽ oculos neminẽ viderũt niſi ſolũ Ieſum.*Ex quo certũ habuerũt vocẽ de nube ſolũ Ieſum demõſtraſſe, & ei ſoli teſtimoniũ perhibuiſſe. Porrò ꝙ tunc contingit Apoſtolis, quotidie fratres mei cõtingit in nobis. Cũ enim in cõtẽplatione ab inſpiratione vel lectione diuina ore cordis,Dei audimus potentiã & magnitudinem,noſtræ fragilitatis conſcientia timet & concitatur;& in faciẽ,id eſt in notitiam propriæ infirmitatis humiliatur : ſed ne vſque in deſeſperationem deiiciatur, adeſt Ieſus ſolita clementia ſua,& accedit nobis cõpatiẽdo tangit, nos gratiam ſuã nobis cõferendo: erigit nos ad cœleſtia deſiderium noſtrũ dirigendo:conſolatur nos, fiduciam ſui amoris nobis præſtando , vt leuantes oculos noſtros nõ videamus niſi ſolum Ieſum,id eſt aciem noſtræ contemplationis ad deũ leuantes, non videamus in eo niſi ſaluationem qua cu
1. Tim. 2. pit omnes homines ſaluosfieri.Vnde eum magis diligere quam horrere debemus. Sequitur pars quarta,in qua dñs inhibet diſcipulis,ne cuiquam

viſa niſi poſt reſurrectionem ſuã reuelent, dicẽs, *Nemini dixeritis viſionẽ, donec filius hominis à mortuis reſurgat.* Et quare hoc? Ob tres cauſas. Prima eſt, ne ſi Chriſti diuina potẽtia & gloria palam omnibus manifeſtaretur, paſſio eius noſtráq; redemptio impediretur. Teſte enim Apoſtolo ſi principes cognouiſſent, nunquã dominũ gloriæ crucifixiſſent. Secunda eſt, ne ſi trãsfiguratio domini omnibus manifeſtaretur, nõ verũ, ſed fantaſticũ corpus habere putaretur. Cuius corporis veritas poſtquã per paſſionẽ ꝓbata fuit, nihil deinceps transfigurationẽ eius impediuit prędicari. Tertia eſt vt daret fidelibus ſuis exẽplũ, quatinus, ſi quid virtutis & gloriæ in ſe haberẽt, nũquã in vita ſua quicquã manifeſtari vellent. Sed & ſi cui fortè familiariũ notũ fieret, ab eo exigerent, ne ſe viuentibus alij reuelarent. Sicut legimus beatũ feciſſe Nicolaũ. Sicut enim ventus boreæ, flores vrit, ita floſculos virtutum, rumor & fauor popularis. Quãuis enim laudari erubeſcamus, & indignos nos dicamus, tamen anima, quæ naturaliter ſui amatrix eſt, ad laudes intus lætatur, & ſibi incipit placere. Et quantomagis nos nobiſmet placemus tantò magis Deo diſplicemus. Propterea fratres mei, gloriam & laudem humanam ſemper fugiamus, theſaurum, gloriam, & deſiderium noſtrum ad cœlos penitus transferamus, nos hic contemni, deiici, & opprimi propter Chriſtum diligam⁹, vt in alia vita ab eo honorari, ſublimari, & glorificari mereamur: Ipſo præſtante qui cũ patre & Spiritu ſancto viuit & regnat deus, per omnia ſęcula ſeculorum, Amen.

1 Cor. 2.

In paßione beati Laurentij.

2.Cor.9. Q*Vi parcè ſeminat parcè & metet. Et qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet, &c.* In hac lectione fratres mei, hortatur Apoſtolus Corinthios ad dandam eleemoſinam ſanctis qui erant in Hieruſalem, qui cum omnia ſua poſuiſſent ad pedes apoſtolorum indigebant. Cum autem eos hortatur, nos quoque fratres mei hortatur ad eleemoſinam præcipuè bonis egentibus. Vnde idem alibi dicit. Facite bonum ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. Primò enim oſtendit ob quam cauſam debeamus eleemoſinam facere largè. Secundò quomodo: tertiò, quo fine: quartò, qua fiducia eam debeamus donare. Primum igitur ob quam cauſam debeamus largè facere eleemoſinam, oſtendit cum dicit. *Qui parce ſeminat parce & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* Ac ſi apertè dicat, largè ſeminate: quia ſecundum quod aliquis ſeminat, metet. Qui nihil ſeminat, nihil metet: & qui parcè ſeminat, parcè & metet. Et qui ſeminat in benedictionibus, id eſt in largitatibus, de largitatibus largè metet. Vocat autem benedictionem, largitatem, quoniam cauſa eſt benedicendi. Vocat quoque datorem eleemoſinæ metaphoricè, ſeminantem. Quoniam ſicut ſeminator ſpargit in hieme modicum ſemen in terram, & in æſtate copiam colligit meſſis: Ita dator eleemoſinæ modicum dat in hac vita, & æternã beatitudinẽ recipiet in futura. Sed animaduertẽdum fratres mei

Acto.5.

Galat.6.

mei, quod parcitas vel largitas eleemoſinam, faciendi, non refertur ad ſubſtātiam: alias miſerrimi eſſent pauperes, parum vel nihil in eleemoſinam dare valentes, quoniam in alia vita parum vel nihil eſſent recepturi. Et beatiſſimi eſſent diuites, hic plurima pauperibus tribuentes: quoniā in alia vita plurimam mercedem eſſent habituri. Non ergo refertur ad ſubſtantiam, ſed potius ad charitatem & ad poſſibilitatē. Non penſat quippe Dominus quantum tribuatur, ſed ex quanta charitate & poſſibilitate. Vnde dominus viduam duo minuta in gazophilatio offerentē, dicit plus omnibus obtuliſſe: quoniam illi ex abundantia aliqua: illa verò quicquid habuit obtulit. Vnde & patet quòd ex maiori charitate hoc fecit. Multùm igitur fratres mei, ſeminat, qui illud modicū quod habet, totum pro Deo erogat. Multum ſeminat, qui cùm plus non poſſit, verbum correctionis & ſalutis tribuit. Multum ſeminat qui cū patienti non poſſit dare rem, dat vel charitatis compaſſionem. Et econtrà, diues aliquis, cùm videatur pro Christo multa dare, tamen pauca donat, quia ex nulla vel tepida charitate. Quod inde patet, quoniam ad comparationem eorū quæ poſſidet, pauca præbet. Sed & illud ſciēdum eſt: quoniā prȩmia æterna, meritis noſtris commenſurabilia non erunt: quoniam merita noſtra nulla vel minima ſunt, prȩmia verò immenſa erunt. Vnde Dominus in Euangelio, Serue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam. Nullus ergo in futuro ſeculo parcè metet, quoniam quiſlibet minimus ſanctus

Math.12 *Luc.21.* *Math.25*

ſufficienter in futuro abundabit. Sed quod dicitur *parcè metet*, ad comparationem maiorum pręmiorũ dicitur: quoniam Apoſtolo teſtante, Stel-
1. Cor. 15. la differt à ſtella in claritate. Secundò demõſtrat Apoſtolus quomodo eleemoſina ſit faciẽda, cùm ſubdit, *Vnuſquiſque enim*, ſubaudi tribuat eleemoſinam, *prout deſtinauit*, id eſt, propoſuit in corde ſuo, ſcilicet libero. Et quoniam triſtitia & neceſſitas ſolẽt cordis deuotionem obnubilare & impedire: ſubdit, *Non ex triſtitia, aut ex neceſſitate*, id eſt, ex triſtitia quæ prouenit ex neceſſitate. Porrò ex triſtitia donat qui in ambiguo donandi vel nõ donandi poſitus, penè negat, ſed quadam neceſſitate compulſus donat. Vocat autem Apoſtolus neceſſitatem, quandam coactionem, quam facię quibuſdam tepidis vel frigidis mandatum, vel importunitas, vel pudor, vel promiſſio, vel caro, vel huiuſmodi. Quidam enim nõ ex compaſſione, ſed quaſi ex mandati coactione, inopibus tribuunt, in quo vel nihil, vel parum merentur. Alij verò importunitate indigentium compulſi, vt tędio careant, tribuunt, qui proculdubio rem & meritũ perdunt. Alij verò videntes iuxta ſe multos, multas eleemoſinas dantes, pudore compulſi, non aliqua compaſſione tribuunt, qui profectò nihil merentur vel parum. Alij quoq; non ex aliqua pietate, ſed ex promiſſione quam fecerunt compulſi, tribuunt, qui ſimiliter vel parum vel nihil merentur, ſed dictũ ſuum redimunt. Alij verò carnis propinquitate cõpulſi, nõ charitate: parentibus & cognatis ſuis tribuunt, ex quo nihil merentur: ſed tantum carnis vſum ſequũtur. Has ne-

neceſſitates, fratres chariſſimi, vitamus, ſi verè Deũ & proximũ diligimus. Tunc enim nullũ Dei mandatũ, nulla pauperũ importunitas, nulla alia ratio largiendi erit nobis grauis, ſed potius amabilis. Neceſſitatẽ quippe ſuperat, qui vult quod coactũ eſt. Per verã igitur dilectionẽ, ipſas donãdi neceſſitates amplectẽdo, triſtitiã à nobis fugemus, & libera deuotáq; voluntate largientes, illa etiam dona quæ parentibus, cognatis, familiaribus, & amicis noſtris exhibemus: & ad quæ aſtricti videmur, libera, multúmque meritoria faciamus. *Hilarem enim*, inquit, *datorem diligit Deus.* Sicut enim inuiti, coactíque animi, eſt triſtè, tardè, & exprobrando dare: & ita donum ſuum vendere: Ita beneuolentis deuotíque eſt, lætè, citò, & benedicendo dare: & ita donum ſuum Deo & hominibus gratificare. Cæterùm non vani cuiuſlibet datoris hilaritas vana deo placet, ſed ea ſola quæ ex vera dilectione procedit. Sed ea ipſa cõpeſcenda eſt, ne vltra modum hilareſcat animus, & de perpetrata eleemoſina ſibi nimis complaceat. vnde & Deo diſplicere incipiat. Quanto magis enim nobiſmetipſis placemus, tanto magis Deo diſplicemus. Propterea fratres mei, quando eleemoſinam damus, vel aliquod aliud bonum facimus, penſemus quoniam non noſtra ſed aliena diſpenſamus: nec datores ſed potius miniſtratores ſumus. Vnde & dicamus illud quod dominus iubet, Cũ feceritis omnia quæ præcepta ſunt *Luc.17.*
vobis, dicite: Serui inutiles ſumus, quod debuimus facere, nõ fecimus. Tertiò verò demonſtrat Apoſtolis ob quã cauſam eleemoſina ſit facien-

Ob quam cauſã eleemoſina facienda. da cùm ſubdit. *Potens autem eſt Deus omnem gratiam abundare facere in vobis, vt in omnibus ſufficientiam habentes, abundetis ſemper in omne opus bonum.* Ac ſi apertè dicat, Eleemoſinam ſemper debetis facere, non ob gratiam vel laudem hominum, qui vel ingrati, vel impotentes, vel mendaces ſunt ad remunerandum: ſed propter Deum ſolum, qui ſolus potens eſt etiam ſemper nobis dare copiam eleemoſinam faciendi, & remunerare factam. Ipſe enim eſt eleemoſinę & cauſa finalis & cauſa efficiens. Nanque propter ipſum ſolum & eleemoſinam facere poſſumus: & propter eum ſolum eam facere debemus. Ipſe enim dat nobis & voluntatem & poteſtatem, & materiam & affectum totius boni operis, & iſtorum omnium æternam remunerationem. Propter quod ait, *Omnem gratiam*: id eſt, cooperantem, operantem, perficientem, & remunerantem. Et hoc probat au-

Pſal. 111. ctoritate Pſalmiſtæ, ſubdens: *Sicut ſcriptum eſt, diſperſit*, id eſt, diſpergendo dedit pauperibus. Non enim vni omnia ſunt danda, ſed pluribus, iuxta quod poſſumus: & ſecundum quod illi indigent, diſtribuenda, vt plures apud deum mereamur habere aduocatos & interceſſores. Neque ſunt diſtribuenda nõ pauperibus, ne liberalitas liberalitate pereat. Pars enim ſacrilegij eſt, res pauperum dare non pauperibus. Et quid meruit iuſtus diſtribuendo pauperibus? *Iuſtitia eius*: id eſt, merces quam per iuſtitiam meruit, *manet in ſeculum ſeculi*, id eſt, in æternum. Sed ſollicitè conſiderandũ eſt, fratres mei, quoniam cùm dixiſſet Pſalmiſta, Diſperſit dedit pauperibus, & inde conſequenter

deberet

deberet ſubiũgere, miſericordia eleemoſinarum eius manet in ſeculum ſeculi: ait, *Iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi.* Similiter Dominus in Euangelio cùm moneret ad eleemoſinam, & apertiùs poſſet dicere, Attendite ne eleemoſinas veſtras faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, noluit: ſed ait: Attendite ne iuſtitiã veſtrã faciatis coram hominibus. Vt quid hoc? niſi quia eleemoſina iuſtitia eſt. Sicut enim debemus deo religionem, parentibus honorem, maioribus reuerentiam. ſubditis diſciplinam, peccãtibus correctionem, ita debemus miſeris miſericordiam. Sed & etiam ipſæ res in cõmuni omnium creatæ ſunt. Deus verò eas abundantius commendat diuitibus, præcipiens eis vt intelligant ſe non dominos, ſed diſpenſatores earum ad pauperes. Vnde conſtat, quoniam quando damus eleemoſinas pauperibus: non noſtra eis damus, ſed ſua eis reddimus. Quod vtiq; officium, iuſtitiæ eſt. Qui ergo pauperibus inopia pereuntibus communium rerum ſuper abundantiam retinent apud ſe, quid aliud faciunt quàm quod pauperibus ſua tollũt, & eos occidunt? Tot profectò pauperum facti ſunt homicidæ: quot ſuſtentaméta pauperum retinent apud ſe. Quartò demõſtrat Apoſtolus qua fiducia debeamus eleemoſinam dare, cùm ſubdit: *Qui autem dat ſemen ſerenti, & panem ad manducandum præſtabit. Et multiplicabit ſemen veſtrum, & augebit incrementa frugum iuſtitiæ veſtræ.* Ac ſi apertè dicat, Non ſitis timidi vel puſillanimes ad dandam eleemoſinam, ſicùt quidam qui pauperibus eleemoſinam poſtulantibus cauſantur ſe

Math. 6.

Eleemoſina eſt iuſtitia.

haberet parum in arca,& parum annonæ in horreo. Nam Dominus qui dat ſemen ſerenti,id eſt, materiam eleemoſinę tribuenti,ipſe vobis faciẽtibus eleemoſinam proculdubio & panem ad manducandum præſtabit. Ei multiplicabit ſemẽ veſtrum,id eſt, propter eleemoſinam quam feciſtis, multiplicabit vobis materiam, vnde maiores eleemoſinas facere poſſitis. Et ita augebit incrementa frugum,id eſt,præmiorum iuſtitiæ veſtræ.Et ita multiplicando,merita augebit & præmia.Minimæ quippe fidei eſt,qui ob hoc nõ vult dare eleemoſinam, quia timet ſibi neceſſaria deeſſe.Nam ſi Deus dat neceſſaria non ſuis,quanto magis ſuis fidelibus?Et ſi dat neceſſaria rapientibus aliena,quãto magis erogantibus ſua?Fiducia quoq; ſeminantis agricolæ(de quo metaphoram ſumit Apoſtolus)debet nos excitare: quẽ quamuis ſpes meſſis aliquando fefellerit, tamen non timet iterum quantumcumque poteſt ſeminare: ſola perparcè retinendo neceſſaria. Sed etiam quandoque ea quæ erant ſibi neceſſaria ſeminat: quandoque verò cùm neceſſaria non habet,mutuat etiam aliena quæ ſeminet. Et ſi fratres mei, cum tanta fiducia dat agricola præſens ſemen pro ſpe futuræ meſſis,fortaſſis inanis: cũ quanta fiducia debemus hic eleemoſinas dare pro certa ſpe retributionis ęternę?Beatus Nicolaus,Beatus Ioannes patriarcha,cæteríque ſancti, vix ſibi neceſſaria retinentes, quæcunque poterant, in manus pauperum ſeminabant, & Deus eis abundè miniſtrabat quæ tribuere poſſent.Et quaſi certare videbantur:deus illis miniſtrando:illi pro deo diſtri-

diſtribuendo. Ipſa etiam neceſſaria tribuit viduæ Sareptanæ: quæ cùm tanta fames eſſet quod plus panis habens plus viueret: ipſa tamen fidens in Deo, de pugillo farinæ quod ſolùm habebat, ipſa eſuriens prius Prophetam paſcit: vnde & temporalis farinæ multiplicationem, æternámq; retributionem promeruit. Alienà etiam mutuat, cum propria non haberet hoſpes Helizei, ad exibendum hoſpitalitatem Prophetis, vnde promeruit poſt mortem ſuam, & multiplicationem olei ad abſoluendum, ſubſtentandúmque vxorem & filios, mercedémq; ſempiternam. Quotidie quoque fratres mei videmus, quoniam quidam ſemper rapiunt, & ſemper egent: quidam ſemper tribuunt, & ſemper abundant, Deo propter quem donant eis cuncta miniſtrante. Propterea diſcamus Chriſtum paſcere in eſurientibus, potare in ſitientibus, veſtire in nudis, ſuſcipere in peregrinis, viſitare in infirmis, redimere in captiuis, quatinus mereamur ab illo audire illam dulciſſimam vocē, Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi potum, &c. Ipſo præſtante qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen. *Matth. 25*

VITA SANCTI LAVRENTII
Martyris per diuum Ambroſium epiſc. Mediolanen. ſcripta.

Non prætereamus ſanctum Laurentium, qui cùm videret Sixtum epiſcopum ſuum ad martyrium duci, flere *Lib. 1. Offic. cap. 41.*

cœpit, non paſſionem illius, ſed ſuam remãſionem. Itaque his verbis appellare cepit: Quò progrederis ſine filio pater? Quò ſacerdos ſancte ſine Diacono properas? Nunquam ſacrificium ſine miniſtro offerre conſueueras. Quid in me ergo diſplicuit pater? Num degenerem probaſti? Experire certè vtrum miniſtrum idoneum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis conſecrationem, cui conſummandorum conſortium ſacramentorum, huic conſortium tui ſanguinis negas? Vide ne periclitetur iudicium tuũ, dum fortitudo laudatur. Abiectio diſcipuli, detrimentum eſt magiſtri. Quid quod illuſtres & præſtantes viri diſcipulorum certaminibus magis quàm ſuis vincunt? Denique Abraham filium obtulit, Petrus Stephanum præmiſit: & tu pater in filio oſtende virtutem tuam: offer quem erudiſti, vt ſecurus iudicij tui comitate nobili præuenias ad coronam. Tunc Sixtus: Non ego te fili relinquo ac deſero, ſed maiora tibi debentur certamina. Nos quaſi ſenes leuioris pugnæ curſum recipimus: te quaſi iuuenem manet glorioſior de tyranno triumphus. Mox venies, flere deſiſte, poſt triduum me ſequeris. Inter ſacerdotem & leuitam hic medius numerus decet. Non erat tuũ ſub magiſtro vincere, quaſi adiutorem quæreres. Quod conſortium paſſionis meæ expetis? Totam tibi hæreditatem eius dimitto. Quid præſentiam meam requiris? Infirmi diſcipuli magiſtrum præcedant, fortes ſequantur: vt vincant ſine magiſtro, qui iam non indigent magiſterio. Sic & Elias Heliſæum reliquit. Tibi ergo commendo noſtræ virtutis ſucceſſionem. Talis erat contentio, digna ſanè de qua certaret ſacerdos & miniſter, quis prior pateretur pro Chriſti nomine. In fabulis ferunt tragicus excitatos theatri magnos eſſe plauſus, cùm ſe Pylades Oreſtem diceret: Oreſtes (vt erat) Oreſten ſe eſſe aſſeueraret: ille vt

pro

pro Oreſte necaretur, Oreſtes ne Pyladem pro ſe pateretur necari: ſed illis non licebat viuere, quod vterque eſſet parricidij reus: alter qui feciſſet, alter qui adiuuiſſet. Hic Laurentium ſanctum ad hoc nullus vrgebat, niſi amor deuotionis, tamen & ipſe poſt triduum, cum illuſo tyranno impoſitus ſuper craticulam exureretur: Aſſum, eſt, inquit, verſa & manduca. Ita animi virtute vincebat ignis naturam.

De D. Laurentio, ſic ait Petrus Chryſologus. Itaque beatiſſimus martyr oſtendens quam quietè iaceret in illo ignito ferro, ait circunſtantibus: Iam me verſate, & ſi vna pars cocta eſt, voráte. Miramur patientiam, donum Dei miremur. Ibi fides non ſolum non arſit, ſed & conſolabatur ardentem. Quare fides conſolabatur ardentem? Quia fidelem tenebat promittentem, vt fides non deficeret, vt ſpes nō auerteretur, vt charitas inter pœnas igneas corporales plus accenderetur, Dei dona erãnt. fratres mei, nemo arroget potentiæ ſuæ, quod non dat niſi Deus. Meritó Apoſtolus alloquens martyres vt in epiſtola eius hodie cum legeretur, audiſtis. Vobis (inquit) donatum eſt pro Chriſto, non ſolum vt credatis in eum, ſed etiam vt patiamini pro eo. Ergo martyrium merita velut Dei dona laudemus, amemus, ſubinferamus voluntatem noſtram: voluntas enim ſequitur, non præuenit. Sed tamen non deeſt charitas, ſi non deſit voluntas: ipſa enim ardens voluntas vocatur charitas. Quis eſt qui timeat volens? quis eſt qui amet nolens? ferueat oratio, & feſtum martyris celebretur. Sed vt non ſit inanis, qui celebrat, imitetur.

Sermo 135. in opere homil. eius.

P

IN ASSVMPTIONE BEATAE Mariæ virginis.

Eccle. 24. IN omnibus requiem quæſiui: & in hæreditate domini morabor, &c. Hęc verba fratres chariſſimi, verba ſunt ſapientiæ: non mundanæ quę inimica eſt Deo: ſed ſapientiæ quæ ex ore altiſſimi prodiit, ſcilicet Domini noſtri Ieſu Chriſti, in quo & per quē Deus omnia fecit & refecit. Cuius verba omni auiditate, ſuſcipere debemus, ſcientes quoniam quod loquitur, loquitur nobis & pro nobis. Dicit autē quatuor. Primò dicit ſe requiem quæſiuiſſe & elegiſſe, quod demonſtrat cum dicit, *In omnibus requiem quæſiui, & in hæreditate Domini morabor.* Sed quid eſt Domine mi Ieſu Chriſte? Tu es ipſa requies, & quicunque requieſcit, per te requieſcit. Matt. 11. Vnde etiā ipſe clamas. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos, id eſt, requieſcere faciam. Quomodo ergo tu ipſe cū ſis requies, requiē quæſiuiſti? Sed ſcio quòd nos in his quæ nobis concordantia & placentia ſunt, requiem habemus: in illis verò, quæ nobis contraria & diſplicentia ſunt, requiem habere non valemus. Tu quoque Domine, cum penes te requiem ſemper & pacem habeas, apud illos tamē qui per immunditiam & iniquitatem tibi diſſimiles & diſplicentes ſunt, requiem nō habes, nec illi ſimiliter apud te. Apud verò illos, qui per mūditiam & iuſtitiam tibi ſimiles & placentes ſunt, Eſaiæ 69. requiem habes, & illi ſimiliter apud te. Vnde & dixiſti, Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi

ſuper humilem & manſuetum, & trementē ſermones meos ? Hîc quoque oſtendis apud quem requiem eligas, cum ſubiungis, *Et in hæreditate domini morabor.* Porrò hæreditas Domini dicuntur hi quos Deus regni ſui hæredes, filiíque ſui cohæredes elegit, qui contemptis omnibus trāſitoriis, ſolum Deum in hæreditatem ſibi eligunt, dicentes cum propheta ; Dominus pars hæreditatis meæ, id eſt, pars & hæreditas mea. Hinc eſt quod beata & venerabilis virgo maria, cuius hodie Aſſumptionem celebramus, quia præ cunctis qui ab initio vſque in finem fuerunt vel futuri ſunt, Dominum in munditia, humilitate, manſuetudine, ſimplicitate, ſanctitate, cæteríſque virtutibus magis ſtuduit imitari, dominíque fieri hæreditas omnibus modis deſiderauit: ideo eā Dominus de numero vniuerſorum qui ſunt vel fuerūt, vel futuri ſunt, ſingulariter elegit. In qua non tantum ſpiritualiter, ſed etiam carnaliter requieſceret, & ſecundum aſſumptam humanitatem habitaret, confoueretur, & creſceret. Sed & in nobis fratres chariſſimi, ſi vias Domini noſtri Ieſu Chriſti pro modulo noſtro ſequuti fuerimus: ſi mundi, ſi humiles, ſi manſueti, ſi ſancti, ſi iuſti ſicut ipſe iuſtus eſt fuerimus, proculdubio in nobis habitabit, requieſcet, & complacebit. Vel certè diuina ſapientia dicit ſe in omnibus requiem quæſiuiſſe, & tantum in hæreditate domini morari, quia homines ſapientes omnia mundana ſtudia experiri facit: & non inuenientes in eis requiem, facit eos ad hæreditatem domini tranſire & ibi morari. Secunda pars ſequitur, in qua ſapientia

Pſal. 15.

Dei patris oſtendit ipſum patrem mandatum, & conſenſum ſibi in hæreditate eius, cũ ſubdit, *Tũc præcepit & dixit mihi creator omnium*, ſubaudis vt etiam morarer in hæreditate eius. Cum pater & filius ſint eiuſdem ſubſtantiæ, eſſentiæ, auctoritatis, voluntatis, & potentiæ: tamen filius ſemper reſpiciens, tum ad hoc quòd ipſe ex patre eſt, cũ pater ex nullo ſit, tum ad hoc quod ſecundum aſſumptam humanitatem minoratus eſt, dicit, quia non veni facere voluntatem meam, ſed voluntatem patris mei qui miſit me. Et quia Pater maior me eſt: Et ſicut mandatũ dedit mihi pater, ſic facio. Conſenſum verò cum ſubiungit, *Et qui creauit me*, id eſt, genuit me, vel certè ſecũdum humanitatem aſſumptam creauit, *requieuit in tabernaculo meo*. Cum enim deus pater & ex eo genita ſapientia, fuit ſemper eiuſdem eſſentiæ & volũtatis, in quocunque requieſcit Dei ſapientia, & Deus pater. Vnde & eadem ſapientia in Euangelio dicit, Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit: & pater meus diliget eum, & ad eũ veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Porrò
Ioann. 14. tabernaculum ſuum vocat, vel ipſum aſſumptum hominẽ in quo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter: vel etiam ſacratiſſimum vterum beatæ virginis, in quo Dei ſapientia ſecundum carnem habitauit. Sed & tam deus pater quàm eius filius in ea & per eſſentiam, & per gratiarum plenitudinem requieuit. Sed & vnuſquiſque noſtrũ fratres mei, ſi omnem ſpurcitiarum labem à nobis eliminamus, ſi nos virtutibus & bonis operibus exornamus, ſi per veram charitatem deum in nobis

bis habemus, proculdubio Dei patris eiúſque ſapientiæ tabernaculum & templum ſumus, dicente Apoſtolo, Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Et alibi, Neſcitis quia membra veſtra tẽplum ſunt ſpiritus ſancti? Si quis enim violauerit templum domini, diſperdet illum Deus. Tẽplum Dei violat, qui per turpes & malas cogitationes, & per reprobam vitam, à ſe Dei ſapientiam prolongat. Scriptum eſt enim, In maleuolam animã non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Sequitur pars tertia, in qua exponitur in quibus dei ſapiẽtia requieſcat, cum ſubiungitur: *Et dixit mihi*. In Iacob inhabita, & in Iſraël hęreditare, & in electis meis mitte radices. Voluntas Dei patris eſt, vt eius ſapientia habitet in Iacob, id eſt, in luctatoribus contra vicia, hęreditet in Iſrael, id eſt, in fortibus contra vicia, mittat radices tantum in electis. Multotiens quippè & luctatores viciis ſuccumbunt, & fortes cadũt, & Dei ſapientiam, quæ videbatur in eis habitare vel hæreditare, perdunt. Sed electi ſoli, in quibus diuina ſapientia miſit radices, eam non admittũt. *Et ſic*, inquit, *in Sion*, id eſt, in ſpeculatiuis: *firmata ſum*: qui ſcilicet optimam partem ſibi elegerunt, quæ non auferetur ab eis. *Et in ciuitate*, id eſt, in congregatione Sanctorum, *ſanctificata ſimiliter requieui*. Vbi enim duo vel tres congregati ſunt in nomine meo, ego in medio eorum ſum. *Et in Hieruſalem poteſtas mea*, id eſt, in pacificis. Poteſtas enim diuinæ ſapientiæ, præcipuè in pacificis, qui filij Dei vocabuntur, apparet: quoniam omnes

1. Cor. 6. *1. Cor 3.* *Templum Dei violare.* *Sapient. 1.* *Luce. 10.* *Matt. 18.*

Matt.5. inordinatos motus non ſolum in ſe,ſed etiam in aliis ſedant. Diuina quippè ſapiētia pacifica eſt, ſimilis aquæ profūdæ.Secularis verò litigioſa eſt, ſimilis aquæ tenui & garrulæ. *Et radicaui in populo honorificato*, cui dicit Dominus. Tu es populus meus,& ego Deus tuus. Quod exponens ſubdit, *Et in partes Dei mei hæreditas illius*, id eſt, in illo populo radicaui quem elegit deus in partem,& qui deum elegit in hæreditatem. *Et in plenitudine ſanctorum detentio mea*. Vbi enim maior ſanctimonia, ibi diuina magis inuitatur & detinetur ſapientia. Cùm autem in omnibus his diuina requieſcat ſapientia , præcipuè & ſingulariter requieſcit in Maria. Ipſa enim omnia hæc , & pluſquam hæc habet. Quis enim ſic fuit Iacob,id eſt, luctator contra vicia, vt Maria? Quis fuit ſic electus,imò prælectus vt Maria?Quis fuit ſic Sion,id eſt,ſpeculatiuus vt Maria? Quæ ciuitas ſic fuit ſanctificata,vt ciuitas & clauſtrum dei Maria? Quis fuit ſic Hieruſalem,id eſt, pacificus, vt mediatrix Dei & hominum Maria. Quis fuit populus ſic honorificatus, vt pars vel hæreditas Dei, vt ſingularis Dei mater & virgo, & regina cœlorum Maria? Quis habuit tantam ſanctimonię plenitudinem, quantam Maria? Singulariter igitur & ſuper excellenter Dei ſapientia requieuit in Maria. Sequitur pars quarta , in qua ſapientia oſtēdit qualis ipſa ſit,dicit ſe eſſe exaltatam,ſe eſſe ſpecioſam ſe eſſe odoriferam. Se eſſe exaltatam oſtendit, cum ſubdit:*Quaſi cedrus exaltata ſum in libano*. Sed cum diuina ſapientia non poſſit eſſe maior vel

altior quàm ſemper fuerit,quomodo dicit ſe eſſe exaltatam? Non quia in ſe, ſed quia in ſuis dum eos axaltat, exaltatur. Diuina quippè ſapientia facit quòd ſancti à vitiis ſurgentes, in alto virtutum ſe collocant,& quod virtutem virtuti,bonũ bono accumulant.Et hoc eſt quòd dicit,*Quaſi cedrus exaltata ſum in libano, & quaſi cypreſſus in monte Sion. Quaſi palma exaltata ſum in Cades.* Per libanũ, qui candidatio interpretatur, candor innocentis vitę ſignificatur.Per cedrum verò,cuius odor fugat ſerpentes,dicente poëta,Diſce odoratam ſtabulis accendere cedrum. Et cuius reſina, libros à tineis & vetuſtate conſeruat,fides accipitur: cuius intelligentia fugat hæreticos, & ſenſum ſcripturarum à corruptione cõſeruat. per Sion altitudo ſpeculationis intelligitur. per Cypreſſum verò quæ odorifera eſt, nullo impulſu amittens comam, ſolida & oneri cedere neſcia, fortitudo ſpei æterna odorantis & ſuperari neſcientis, accipitur. per Cades, quæ mandatum vel ſancta interpretatur,mandatũ dei intelligitur. per palmã verò,quæ gracilis eſt circa radicẽ, & deſuper dilatatur cum gratia foliorũ ſemper virentium, & ſuauium pomorum,charitas,quæ ab anguſto incipit,& poſtea vſq; ad inimicos dilatatur,& ſemper viret & fructificat,ſignificatur. Diuina igitur ſapientia quaſi cedrus in libano, quaſi cypreſſus in mõte Sion, quaſi palma in cades exaltatur, dũ per eam ſancti in innocetia fidem,in contemplatione ſpem, in mandato charitatem obſeruantes, exaltantur. Si verò Speciosã oſtendit cum ſubdit, *Quaſi plantatio roſæ in Hierico. Quaſi oliua*

ſpecioſa in campis : & quaſi platanus exaltata ſum iuxta aquam in plateis. porrò Hierico odor vel luna interpretatur. per plantationem roſæ in Hierico, corona martyrij deſignatur. per oliuam, cuius liquor ſuperenatat omnibus liquoribus, miſericordia quæ ſuperexaltat iudicium, accipitur. per platanum, ſic dictam à latitudine foliorum, & quia patula & ampla eſt, quæ naſcitur iuxta aquam in plateis, magnanimitatem ſignificat: quę iuxta mandatum diuinæ ſapientiæ, & latitudine charitatis, animi amplitudine cunctos recipit, protegit, cunctíſque benefacit. Diuina igitur ſapientia eſt ſpecioſa quaſi plantatio roſæ in Hierico, & quaſi oliua ſpecioſa in campis, & quaſi platanus exaltata iuxta aquam in plateis, quoniã quoſdam odore bonorum operum etiam martyrio coronat, alios in campo huius vitæ, virtute miſericordiæ & compaſſionis decorat: alios latitudine charitatis magnitudine benefaciendi, latius illuſtrat. Se verò eſſe odoriferam oſtendit, cum dicit. *Sicut cinamomum & balſamum aromatiȥans, odorem dedi: quaſi myrrha electa, dedi ſuauitatem odoris.* Sanè per cinnamomum, quod eſt breuis frutex, colore ſubnigro vel cinereo: & fractum, ſpiramentum viſibile emittit in modum nebulæ vel pulueris, humilitas ſignificatur: quæ ſe quaſi breuem & vilem deiiciens, etiam læſa magis humiliatur: & quaſi viſibile ſpiramentum boni dicti vel facti, ſuis læſoribus reddit. per balſamum verò, quod duobus cubitis eminet, foliis albis & ſemper manentibus, & læſum cum acuto lapide, emittit guttas odoris

doris

doris præcipui,benignitas ſignificatur:quæ ſemper albens & virens, etiam læſa læſoribus gratiã beneficiorum reddere nouit.Per myrrham etiam quæ amara eſt, & corpora incorrupta conſeruat, caſtimonia & mortificatio carnalium deſideriorum ſignificantur,quæ corpus & animam à vitiis conſeruant incorruptam. Diuina igitur ſapientia eſt odorifera ſicut cinnamomum & balſamum, & myrrha:quoniam ſanctos ſuos virtute humilitatis,benignitatis,& caſtitatis,redolere facit.Et ſi fratres mei,ſapientia Dei patris, dominus noſter Ieſus Chriſtus,ſic exaltat,ſic decorat, ſic redolere facit cæteros ſanctos,quãtò magis dilectiſſimam & ſingularem matrem ſuam. Et mãdatum quod de honorificatione patris & matris nobis dedit, quanto magis ipſe cuſtodit. Exaltauit itaq; dilectiſſimam matrem ſuam,ſicut cedrum in libano, ſicut cupreſſum in monte Sion,& ſicut palmã in Cades:qui eã in via ſuper altitudinẽ fidei,ſpei, & charitatis,cæterarúmque virtutum omnium ſuperexcellẽter exaltauit,& in patria ſuper omnem angelorum & archangelorum celſitudinem ſingulariter ſublimauit, Decorauit quoq; eam ſicut plantationem roſæ in Hierico , & ſicut oliuam ſpecioſam in campis,&platanum exaltatam iuxta aquam in plateis : quoniam eam etiam in via martyrij,teſtante Simeone dicente,quod eius animã pertranſiret gladius.& miſericordię,&magnanimitatis , cæterarúmq; virtutũ operibus decorauit.Et in patria omni corona, omníque gloria,omni pulchritudine,claritate,& honore,plus quàm cor hominis capere poſſit,mirificauit.Re- *Luc. 2.*

dolere quoque fecit eam ſicut cinnamomum & balſamum aromatizans, & ſicut myrrham electã: quoniam tam bono odore, tam bona opinione humilitatis, benignitatis, virginitatíſq; ſingularis cęterarúmq; omnium virtutum, eam aromatizauit. quòd vniuerſi fideles, tam illi qui adhuc ſunt in via, quàm illi qui iam ſunt in patria, omníſque militia cœleſtis, in fragrãtia illius incomparabili delectentur & admirentur dicentes: Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & omnis pulueris pigmentarij? Ineffabilem igitur fragrantiã ſacratiſſimæ virginis & Dei matris, fratres chariſſimi, admiremur, admirando delectemur, delectando, æmulemur, æmulando de longè pro viribus noſtris imitemur, omnem maculam, omnem turpitudinem fugientes, ſtudia virtutum, morúmque bonorum ſequentes, caſtitatem mentis & corporis conſeruantes, ieiuniis & orationibus inſiſtentes, operibus compaſſionis & miſericordię ſemper radiantes, bonæ opinionis exemplo alios inuitantes, glorioſam Dei matrem, vt noſtram adiuuet tarditatem, fletibus & ſuſpiriis flagitantes, & dicentes: O glorioſa Dei mater, meritis & precibus tuis, trahe nos poſt te, curremus in odore vnguentorum tuorum, Nec poterit eam non exaudire de nobis, qui pro nobis de ea dignatus eſt naſci, dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Cantic. 4.

In eodem

In eodem feſto Aſſumptionis beatæ Mariæ.

IN illo tempore, intrauit Ieſus in quoddam caſtellum, & mulier quædam Martha nomine, accepit illum in domum ſuam. Et reliqua In hac lectione iuxta tropologiã, trium vitarum exempla proponuntur nobis. Sũt enim, tres vitæ quæ ſolæ regnũ cœlorũ merẽtur. Actiua ſcilicet, cõtemplatiua & mixta. Actiua eſt laborãtium, contemplatiua oratorum, mixta rectorum ſiue prædicatorum. Eſt autem officium actiuæ vitæ terrena rectè diſpenſare, quod ſuum eſt vnicuique reddere, Deo religionem, ſibi munditiam, parentibus honorem, familiæ prouidentiam, filiis eruditionem, maioribus obedientiam, patriæ defenſionẽ, minoribus tutelam, omnibus æquitatem, erranti correctionem, eſurienti cibũ, nudo veſtimentum, peregrinis hoſpitium, & huiuſmodi. Et quia hæc in labore eſt ab actione frequenti actiua nuncupatur. Contemplatiuæ verò officium eſt, Dei gloriam contemplari, ſola cœleſtia meditari, toto deſiderio ad æternam beatitudinem feſtinare, omnia caduca faſtidire. Huius ſtudium triplex eſt, oratio, lectio, meditatio. Orando loquitur ad Deum, legendo Deus ſibi loquitur, meditando lecta memoratur. Oratione mundatur, lectione inſtruitur, meditatione philoſophatur. Et quia in contemplatione ſtudium eius verſatur, cõtemplatiua vocatur. Mixtæ quoque officium eſt, alternatim nunc contemplatiuæ, nunc actiuæ vices agere. Nunc contẽplando adorare, legere, meditari. Nũc laborãdo inſtruere rudes, corrigere errantes, iuuare indigentes, &

Luc. 10.

Officiũ actiuæ vitæ.

Contẽplatiuæ vitæ officium.

huiuſcemodi. Huius officium dominus exequebatur, quia nunc orabat in montibus & in ſolitudinibus: nunc prædicabat & curabat in vrbibus & populoſis locis. Vnde & hîc legimus, quia Ieſus intrauit in quoddam caſtellum. Actiuè vero officium exequebatur Martha, cùm Dominum in ſua perſona, vel in ſuis membris ſuſcipiebat, dum ei miniſtrabat, dum circa miniſterium frequens erat. Contemplatiuè officium exequebatur Maria, quaſi relicta cura & adminiſtratione, ſedens ſecus pedes Domini, eum toto deſiderio cernebat & audiebat. Erat autem ſedens, id eſt, quieta tam corpore quàm mente, ſoli cõtemplationi & verbo Dei intẽta. Et hoc eſt cõtra quoſdam falſos contemplatiuos, qui cùm ſedeant in clauſtro, vel in ſolitudine corpore, tamẽ per vniuerſum mundum vagantur mente, nec ſunt intenti orationi vel lectioni, ſed rumoribus & vanitatibus. Et hoc ſolet eis contingere ex accidia, quæ maximè contemplatiuos ſolet vexare, cùm non habeant ſolatia ſociorum aut operum, quibus tædia ſua poſſunt releuare. Sed vos contemplatiui per dilectionis feruorem excutite à vobis omnem torporem, Maledictus eſt enim qui opus dei facit negligenter. Et variate veſtra ſtudia nunc orando, nunc legendo, nunc aliquid agendo, quoniam ſimilitudo mater ſatietatis eſt. Porrò iuxta Euangelij ſeriem, tria nobis conſideranda ſunt. Quare iſtæ vitæ cùm ſic ſint diuerſæ ſorores dicantur, & quare Martha conqueratur, & quid ei à domino reſpondeatur. Sanè hæc duæ vitæ ideo ſorores dicũtur, quia ex eadem origine proce-

Falſi contẽplatiui.

Hier. 48.

procedunt,quia ad eundem finem tendant, & ſe ſemper coadiuuent & comitentur.Ex eadẽ quippe dilectionis Dei & proximi eſt, & quod laborat Martha,& quod cõtemplatur & orat Maria:ad eundem quoque finem tendunt,quia &illa ad hoc laborat, & hæc ad hoc philoſophatur, vt Deo placeat,& ad eius viſionem perueniat: Alias nec hæc vera Martha eſt,nec hæc vera Maria eſt.Seſe etiam ſemper coadiuuant: nam Martha Mariam miniſtrando neceſſaria ſuſtentat, vt ita poſſit contemplationi vacare,& ita quodammodo participat & ſuum facit bonum Marię,dicente domino,Qui recipit prophetã in nomine prophetæ,mercedem prophetæ accipiet. Non enim ait.Mercedem de propheta,ſed mercedem ipſius prophetæ,ſuum facit, dum eum ſuſtinet, vt prophetare poſſit. Maria quoq; iuuat Martham pro ea dominũ orando,ne aliquãdo inter tot ſollicitudines corruat,&ita meritũ Marthę facit ſuum. *Matht.10*
Sic itaque contemplatiua & actiua vita ſeſe coadiuuant & comitantur, non ſolùm in diuerſis, ſed etiam in vna & eadem perſona. Nullus enim actiuus viuit rectè,niſi & ipſe aliquando cõtempletur & oret: aliter enim rationabiliter agere nequit.Nec aliquis cõtemplatiuus poteſt in hac vita ſic contẽplationi vacare, quin neceſſe ſit eũ ad actiuæ operationem deſcendere:ſimilis aquilæ,qui poſtquàm ad aſtra volauit, & Solẽ contẽplat⁹ eſt,rurſus ad cadauera in terrã deſcẽdit. Sed quare conqueritur apud dominũ Martha de Maria dicens, *Domine non eſt tibi curæ quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi vt me adiuuet.*

Non ideo quod putet officium Mariæ ocioſum & nullum eſſe, vt quidam hodie putant, & ideo velit ad ſuum bonũ officium Mariam trãſire, ſed quoniam ipſa nouit officium Mariæ peroptimũ eſſe,& ideò vellet in ſuo inferiori officio, tamen neceſſario, à ſua ſorore iuuari. quatinus eo citò cõſummato,queat cũ ſorore eadem diutius deſideratæ contemplationi vacare. Quod apertè cõtra quoſdam falſos actiuos eſt, qui nunquam deſiderant ad quietem contemplationis trãſire,ſed ſemper curas & labores ſeculares amãt tractare: qui & ſi quãdoq; fortè vacãt corpore,tamẽ tunc ſollicitantur & laborant mente: nec in curis & negotiis ſui coadiutores quærunt habere,ſed potius ipſi ſoli omnia volunt tractare, curas & labores habentes pro quiete,& quietem pro labore. Sed quando inter curas quietem habere poterunt,qui nec in ipſa quiete, quietem habere non poſſunt. Quid autem dominus pro Maria reſpõdeat,oſtẽditur,cùm ſubditur: *Martha, Martha ſollicita es, & turbaris erga plurima. Porrò vnum eſt neceſſarium, Maria optimam partem elegit quæ nõ auferetur ab ea.* In his verbis dominus partem Marthæ nõ reprehendit,ſed partem Mariç præponit. Officium enim Marthæ ſibi placere demonſtrat, cùm illud ſuſcipit,& cum Martha, Martha, ex magna affectione geminat. Sed demonſtrat illud inferius eſſe officio Mariæ, in tribus. Quia videlicet Martha ſollicita eſt in pluribus, & quia turbatur, & quia pars eius aufertur. Quia enim ſollicita eſt in pluribus, ideo vni neceſſario minus intenta eſt. Et quia turbatur,ideo veritatem minus contem-

plari poteſt. Et quia aufertur, ideo minus appetéda eſt. Et è contra pars Mariæ in eorum contrariis commendatur, quia vni tantum eſt intenta neceſſario: & quia non turbatur, ſed manet incócuſſa, & quia non aufertur, ſed ſemper eſt máſura, & ideo magis appetenda. Attamen pars Marthæ fructuoſior eſt in operibus, & prodeſt pluribus, nec minoris meriti eſt. Quia ſi quid pulueris ex terrenis negotiis & curis quotidianis contrahit, charitas & profectus proximorum abluit. Porrò quod ſit illud vnũ quod omnibus eſt neceſſarium, oſtendit Pſalmiſta dicens, Mihi autem adhærere deo bonum eſt, ponere in domino deo ſpem meam. Huic vni tanquam anchoræ, cui ſoli intendunt contemplatiui, adhærere ſemper & nos debemus actiui, dum turbines & tempeſtates ſollicitudinum & laborum & tribulationum temporalium nos iactant. Notandum verò eſt quòd dominus quamuis rogatus, non præcipit Mariam tranſire ad officium Marthę, & quamuis laudet partem Mariæ, non præcipit Martham ad eam tranſire. Et quare? Quoniam nouit hanc magis eſſe idoneam contemplationi quàm actioni, & illã magis eſſe actioni, quàm contemplationi: & ideo vult vtranq; in vita magis ſibi idonea ſaluare. Sũt enim quædã perſonæ tardioris & groſſioris ingenij, magis ad temporalia quàm ad ſpiritualia idoneæ: & econtra, quædã ſubtilioris ingenij, magis ad ſpiritualia quàm ad mundana aptæ. Vtræq; ergo ad quos magis idoneæ ſunt ſeſe exerceant: ne ſi fortè ad id ad quod idoneæ non ſunt, tranſeant, inutiles fiant. Quod benè ſignifi-

Pſ. 72.

catur per hoc quod tabernaculũ Moyſi erat exterius coopertum pellibus & ſagis cillicinis,ad expellendam intemperiẽ aëris. Interius verò ſplendebat coccus,purpura,& biſſus. Quia enim quidem homines groſſæ mentis, ſunt minus idonei tractare ſpiritualia,ideo debẽt illud ad quod idonei ſunt facere, ſcilicet exteriores curas, & perturbationes ſuſcipiendo ab eorum iniuriis contemplatiuos protegere.Et quia quidem homines ſpirituales ad exteriora tractanda ſunt minus idonei, debent interiora & ſpiritualia ad quod magis idonei ſunt tractare, ne fortè ſi purpura & biſſus ad intemperiem foris prodeant, gratiam ſuam amittant. Et ecõtra ſi ſagæ & pelles interius ponantur,indecora & inutilia fiant. Vidi enim quoſdam à clauſtro contemplationis egreſſos, non regreſſos eſſe, ſed more corui miſſi à Noë, cadaueribus adhæſiſſe.Sunt & aliæ perſonæ, quæ ad vtrumque ſunt idoneæ, quæ & exteriora & interiora conuenienter norunt tractare. Iſti debent rectores Eccleſiarum conſtitui, qui viciſſim ſciant cum Moyſe,& in tabernaculo per contemplationem dominum conſulere, & foras ad erudiendum regendúmque populum exire. Qui ad exemplum columbæ Noë egreſſi, nec in exterioribus requiem inuenientes, cum ramo oliuæ,id eſt, opere miſericordiæ exterius adepto, ad arcam contemplationis feſtinant redire. Qui more Iacob ſpeciem Rachel,id eſt,cõtemplationis magis diligant,& Liam,id eſt,actiuam vitam propter operum fœcunditatem ſuſtinere non recuſant. Myſticè verò caſtellum in quo dominus

Qui rectores Eccleſiarum debent conſtitui.

intrauit, vterus eſt beatæ virginis. Quod benè cõgruit ei & nomine & ſignificatione. Nomine, quoniam caſtellum ſiue caſtrum dicitur à caſtrãdo, eò quòd propter vigilias & laborem armorũ omniſ libido eliminetur à caſtro. Ab vtero quoque beatæ virginis omnis libido propter labores & honeſtas exercitationes excluſa fuit. Significatione, quoniam caſtellum dicitur quod eſt muris & propugnaculis circunuallatum, cuſtodibus munitum, neceſſariis repletum. Caſtrum quoque beatę virginis fuit propugnaculis vallatũ, vt abſtinentia, contra ingluuiem: caſtitate contra luxuriam: munificentia, contra auaritiam: patientia contra iram: humilitate contra ſuperbiam. Vnde *Cantic. 4.* in canticis canticorum, hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus. Item Collum tuum ſicut turris Dauid, quæ ædificata eſt cum propugnaculis. Mille clipei pendant ex ea, omnis armatura fortium. Fuit enim beata virgo collum, per quod exiit ad nos verbum Dei. Fuit etiam cuſtodibus munitum, vtpote quam Gabriel, cæteríque angeli, & ſancti homines vt Ioſeph, & Ioannes Euangeliſta, vt Dei templum ſanctiſſimè cuſtodierũt. Fuit & neceſſariis repletum, vtpote in qua fecit ſibi cellarium panis vitæ, & aqua ſapientiæ. Fuit igitur beata virgo caſtellum, & quoddam id eſt ſingulare: quia quamuis cæteræ virgines poſſint eſſe mundæ & caſtæ, tamen nulla poteſt eſſe ſimilis, & virgo & mater. Quòd & ſi concedamus poſſe fieri, nulla tamen alia poteſt eſſe mater filij dei. Qui ſicut eſt vnico Patri, ita eſt vnicus vnicæ matri. In hoc

igitur caſtiſſimum caſtellum intrauit Ieſus. Porta verò per quam intrauit, Fides eſt. Quia enim credidit, perfecta ſunt ei omnia quæ dicta ſunt ei à domino. Nec intrans Ieſus hoc caſtellum violauit: Ieſus enim ſaluat, nõ violat. Secundum nomen eius, ita & opus eius. *Et mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum ſuam, &c.* Nulla ſic exequuta eſt officiũ Marthæ, vt beata virgo. Alij quemlibet hoſpitem in domo ſua ſuſcipiũt: Hæc & iſtud ad literam feciſſe creditur, & quod eſt maius, ipſum filium Dei, qui non habet vbi caput ſuum reclinet, vtero ſuſcepit. Alij nudum quemlibet, veſte cooperiunt: hæc & iſtud feciſſe creditur, & quod maius eſt, ipſum filium dei propria carne veſtiuit. Alij quemlibet eſuriẽtem cibo vel potu reficiunt: hæc & iſtud feciſſe creditur, & etiam ipſum filium dei ſecundum carnem eſurientem, etiam interiori lacte ſuo potauit, & cętera humanitatis officia ei diligentiſſimè exhibuit, vt de ea merito dicatur. *Martha verò ſatagebat circa frequens miniſterium.* Inter hæc etiam *Matth. 2.* ſollicita erat, & turbabatur, cum fugeret in Ægyptum à facie Herodis ſuum talem filium perſequentis. Turbabatur cum Iudæos inſidiantes, & ei mortem machinantes agnoſceret. Comprehenſo quoque & crucifixo affuit, imò etiam ipſius animam idem gladius paſſionis tranſuerberauit. *Luca 2.* Vnde & bene congruit quod dicitur, Martha, Martha, ſollicita es, & turbaris erga plurima. Nemo verò dubitat quin beata Maria vellet filium ſuum de omni tribulatione liberari, & ſeipſam in turbatione adiuuari à diuinitate, quam

eidem filio ſuo nouerat ineſſe per Theoriam quæ eſt pars Mariæ. Et eſt quod conqueritur Martha, quòd eam ſolam ſoror miniſtrare relinquit. Et ſi talis eſt in beata virgine pars Marthæ, qualis putatis eſt in ea quæ optima pars prædicatur Mariæ? O quam magna multitudo dulcedinis fuit in eâ, quando ſpiritus ſanctus in eam venit, & virtus altiſſimi obumbrauit, & de eodem ſpiritu ſancto concepit. Quid de Deo non aſpiciebat, in qua Dei ſapientia latebat? Et quid de Deo non ſapiebat, quæ ipſum theſaurum ſapientiæ & ſcientiæ in ſe portabat? Nemo vnquam ſic guſtauit quàm ſuauis eſt Dominus. Hæc conſeruabat omnia verba Angelorũ, Paſtorũ, Magorum, nécnon & ipſius filij ſui, conferens in corde ſuo. Circa plurima occupabatur, vt Martha: circa vnum delectabatur, vt Maria. ſingulariter igitur partem Marthæ peregit, ſingulariter optimam partem Mariæ elegit. Sed pars Marthæ ei aufertur bono ſuo, quia pars Mariæ ei perficitur quæ non auferetur ab ea. Exaltata eſt enim ſuper choros angelorum, repletum eſt in bonis deſiderium ſuum, quæ gaudet & regnat cum filio ſuo inæternum, apud ipſum pro nobis ſemper intercedens, ſi tamen ad exemplum eius fuerimus, vel Martha Chriſtum in pauperibus ſuſcipiendo, cibando, veſtiendo, cæteráque opera miſericordiæ miniſtrando: vel ſi fuerimus Maria, ſoli Chriſto cunctis tranſitoriis ſpretis adhærendo, contemplationi, lectioni, orationi, cæteríſque virtutibus vacando, & ad Deum toto deſiderio feſtinãdo & perueniẽdo. Quod glorioſis pre-

cibus eiuſdem beatiſſimæ matris ſuæ nobis concedere dignetur, qui cum Patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

IN FESTO SANCTI Bartholomæi.

Lucæ 22. *Facta eſt contentio inter diſcipulos, quis eorum videretur eſſe maior, & reliqua.* Quinquepertita eſt lectio iſta fratres mei. Primò enim contendunt diſcipuli de prælatione. Secundò dominus eos redarguens, oſtendit de quo non debeant vel debeant contendere. Tertiò exemplo ſuo eos inuitat. Quartò quæ ſit ſumma meriti eorum demonſtrat. Quintò quod præmium eſſet eis daturus manifeſtat. Primò igitur diſcipuli narrantur de prelatione, contendiſſe, cum dicitur, *Facta eſt contentio inter diſcipulos quis eorum videretur eſſe maior.* Sicut bonorum eſt in ſcripturis attendere vnde in melius proficiant: ſic peruerſorum eſt in ſcripturis accipere, vnde nequitias ſuas vel deffendant, vt excuſant. Ideóque multo ardentiùs attendunt, quòd facta eſt contentio inter diſcipulos Chriſti, quis eorum videretur eſſe maior, quàm quòd multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. Multò recolunt tenaciùs quòd facta eſt contentio inter Paulum & Barnabam, ita vt diſcederent ab inuicem: quàm quod idem Paulus dicit, Cùm ſit inter vos zelus & contentio, nónne carnales eſtis? Quaſi

Peruerſi ex ſcripturis ac cipiūt, vnde nequitias ſuas defendant.

Acto. 4.

nobis infirmitas ſanctorum præponatur imitanda & non illud, potius quia conualuerunt de infirmitate, fortes facti ſunt in bello. Non enim proponitur nobis contentio vel infirmitas ſanctorum ad imitandum, ſed potius ad cauendum. Attamen de qua prælatione contenderent, dubium eſt. Si enim de exteriori prelatione contendebant, conſtat quia tanquam carnales adhuc, errabant. Vnde & à domino redarguuntur dicente, *Reges gentium dominantur eorum: Et qui poteſtatem habent ſuper eos benefici vocantur. Vos autem non ſic.* Ac ſi diceret, Non more ſecularium de prælatione & laude contendatis. Si autem (quod magis credo) de prælatione virtutis contendebant, iuxta quod Dominus eis præceperat, contendite intrare per anguſtam portam, nequaquam in hoc peccabant, nec de hoc à Domino redarguuntur: ſed potius ab eo erudiuntur, quòd de virtute & ſanctitate contendere debent, non per elationem, ſed per humilitatem. Porrò inſitum eſt nobis fratres mei, naturaliter concupiſcere & ambire. Cum enim omnis anima creata ſit à Deo concupiſcibilis, naturaliter concupiſcit profectum & honorem ſuum. Sed in electione concupiſcendorum, falluntur ſeculares, qui ſpiritualia & ęterna bona vel ignorantes vel negligentes, ſola tranſitoria mirantur, cupiunt, & ea quocunque modo rapere contendunt. At viri ſpirituales, ſpiritualia bona iam deguſtantes, & æterna prædorantes, illa ſola, contemptis diuitiis ſecularibus & honoribus, ambiunt & appetunt. Sed quia norunt profe-

Matt. 7. *Luca 13.*

Naturaliter concupiſcimus.

Profectus virtutũ ſine humilitate præcipitium eſt. ctum virtutum ſine humilitate eſſe præcipitium, in virtutibus per humilitatem proficere contendunt. Qui igitur fratres mei, non concupiſcere non poſſumus, vera & æterna bona concupiſcamus. Quantò magis enim deſiderauerimus æterna, tantò magis vileſcant nobis terrena. Sequitur pars ſecunda, in qua Dominus diſcipulos de quo non debeant, vel debeant contendere, informat. Porrò de quo non debeant contendere, eos informat, cum ſubdit: *Reges gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper illos benefici vocantur.* Ac ſi apertè dicat, Illi per ambitionem rapiunt ſibi regnum, vel poteſtatem ſuper gentes. Exercent ſuper eas non regimen, ſed magis dominationem per ſuperbiam &, amant ab eis laudari & honorari per inanem gloriam. Vos autem non ſic, id eſt non ambietis prælationem. Et ſi ad eam fueritis vocati, non amabitis dominari & honorari, ſed potius humiliari, laborare, & miniſtrare. Vnde & Petrus, Neque, inquit, vt dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. *1. Petr. 5.* Cum enim omnes homines æquales creati ſint, ſuperbia eſt ſuper æquales velle dominari. *Omnes homines æquales creati.* Sed quia quidam homines à ratione deuiantes, peccando fiunt animales, neceſſe eſt vt rationales & ſpirituales homines eis corrigendis & regendis præficiãtur, & in hoc non hominibus ſed animabus dominentur. *Officium prælati circa bonos & malos.* Debet igitur prælatus ſe exhibere & bonis tanquam ſocium, & peruerſis tanquam dominum: ita tamen quòd in ipſis peruerſis ſciat prudenter perſequi culpam, & fouere naturam:

vt nec propter correctionem cadat ab amore, nec propter amorem, à correctione. Sed etiam ipſum quem corripit exteriùs, ſibi præponat interiùs, attendens ſe cum maior ſit gradu & ſcientia ſimilia vel etiam grauiora commiſiſſe, vel committere poſſe. Quòd apertè contra quoſdam eſt, qui per ambitionem ſuper meliores & prudentiores rapiunt principatum, & non regnum ſuper eos exercent, ſed tirannidem, amantes primos accubitus in cœnis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi, vitia tam in ſe quã in ſubditis nutrientes, & ſpiritum extinguentes. De quibus verò diſcipuli Chriſti debeant contendere oſtẽdit ipſe, cum dicit. *Sed qui maior eſt veſtrum, fiat ſicut iunior: & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator.* Ac ſi apertè dicat, Non contendetis de prælatione & dominio, ſed potius de humilitate & miniſterio. *Qui maior eſt*, inquit, *veſtrum*, ſubaudis, merito virtutum; *Fiat ſicut iunior*, id eſt inferior: non quidem ſola voce & ſimulatione, vt hypochritæ, ſed etiam vera ſui æſtimatione. Quod erit ſi ſeipſum verè cognoſcens, ſemper infirmitates, vicia, & peccata ſua, aliorum verò bona conſideret. Hoc enim penſans: non ſolum bonis quibuſlibet minoribus non audebit ſe præferre, ſed nec etiam quantuncúmque peccatoribus, cogitando ſe poſſe ruere, & illos per pœnitentiam, etiam ad ſummas virtutes aſcendere poſſe. Quis enim conſiderans Iudæ Apoſtoli ruinam, & Magdalenæ reſtaurationem, audeat ſe quantuncumque iuſtum, præferre alicui quantuncúmque peccatori: *Et qui* Lucæ. 14.

præceſſor eſt, inquit, gradu prælationis, *Fiat ſicut miniſtrator*, non ſola ſimilitudine, ſed veritate: Cum enim Epiſcopus ſuperintendens dicatur, & intendere, vigilare, cuſtodire, timere, & ſollicitum eſſe pro ſubditis, ſit magis miniſtrantis quàm dominantis officium, patet quod officium Epiſcopi eſt magis miniſtrare quàm miniſtrari, & Epiſcopus magis miniſter debet dici quàm Dominus. Hoc autem probat per ſimilitudinem cum ſubdit, *Nam quis maior eſt*, iuxta iudicium ſcilicet ſeculi, *qui recumbit an qui miniſtrat? Nónne qui recumbit?* Porrò officium miniſtri eſt, tam pro ſe quàm pro aliis ſollicitum eſſe, neceſſaria præparare, & quod vnicuique neceſſarium eſt, apponere. Recumbentis verò eſt pro ſe ſolo ſollicitum eſſe, ſedere, & appoſitis vti. Epiſcopus ergo & Sacerdos in Eccleſia tanquam miniſter: quoniam non tam pro ſe quàm pro aliis ſollicitus eſt: & quoniam Sacramenta & prædicationis verba aliis habet præparare: & quoniam vnicuique verbum vel ſacramentum neceſſarium habet apponere. Plebs verò eſt in Eccleſia, quaſi recumbens, quoniam pro ſe tantum vnuſquiſque ſollicitus eſt: & non ſtat quaſi ad aliquid agendum, ſed ſemper quaſi diſcumbit ad audiendum: & appoſitam, expoſitámque ſuſcipit prædicationem.

Epiſcopus ſuperintendẽs dicitur.

Epiſcopi officiũ eſt miniſtrare.

Officium miniſtri.

Plebs in Eccleſia eſt quaſi recumbens.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus exemplo ſui inuitat diſcipulos ad humilitatem & ad miniſterium, cum ſubdit. *Ego autem in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat.* Quomodo Dominus

officium miniſtri expleat, oſtendit ipſe cum ſe officium paſtoris & medici facturum demóſtrat per Ezechielem prophetam dicens, Ecce ego requiram oues meas, & viſitabo eas ſicut paſtor viſitat gregem ſuum in die, quando fuerit in medio ouium ſuarum diſſipatarum. Quod perierat requiram, quod abiectum fuerat reducam, & quod fractum fuerat, alligabo: & quod infirmũ fuit, conſolidabo: & quod forte & pingue, cuſtodiam: & paſcã eos in iudicio & iuſtitia. Et Eſaias, Sicut paſtor, inquit, gregem ſuum paſcet, in brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu ſuo leuabit, fœtas ipſe portabit. Sanè Dominus quod perierat requiſiuit, quando hominem perditum redimere venit. Quod abiectum fuerat reduxit, quando gentes per idololatriam abiectas ad fidem vocauit. Quod fractum fuerat, alligauit: quando Magdalenam & Saulum, & conſimiles, deſperatione fractos alligauit. Quod infirmũ fuerat conſolidauit, quando infirmitatem diſcipulorum per Spiritum ſanctũ roborauit. Quod forte & pingue eſt cuſtodit, quando viros ſanctos ne aliquando in tentationibus corruant, cuſtodit. Paſcit eos in iudicio & iuſtitia, quoniam eos rectè & iuſta intentione inſtruit. In brachio ſuo congregabit agnos, quoniam electos ſuos de diuerſis mundi partibus in vnionem fidei conuocat, In ſinu ſuo eos leuat, quoniam earum teneritudinem in ſinu miſericordiæ ſuæ confouet & conſeruat. Fœtas ipſe portat, quoniam animas per prædicationem alias generantes, nec ab hoc labore deficiant, beneficio gratiarum ſupportat.

Ezech 34.

Eſaia 40

Quem nos quoque qualeſcúnque paſtores pro modulo noſtro imitantes, quod perierat per infidelitatem,vt Iudæum & Gentilem,per prædicationem requiramus. Quod adiectum eſt per excommunicationem, per reconciliationem reducamus. Quod fractum eſt per tribulationes: per conſolationes alligemus. Quod infirmum eſt, per confortationem conſolidemus. Quod pingue & forte eſt, per paſtoralem ſollicitudinem cuſtodiamus. Oues Chriſti rectè & iuſtè doceamus,diſperſos & diuerſos,in vnitatem congregemus:infirmos & rudes in ſinu noſtro confoueamus,animas alias parturientes,& parientes,ne in hoc deficiant,adiuuemus. Non ſolum verò officium miniſtri Dominus ſuſcepit,ſed etiam ſerui. Nunquid enim fratres mei,formam & humilitatem ſerui ſuſcipere,hominibus ſe ſubdere, tributum reddere,pedes lauare,flagella, contumelias, iniurias ſuſtinere, ſe pro aliis morti opponere, nónne hoc magis ſerui quàm Domini, vel etiam quàm miniſtri officium eſt? Nos quoque fratres mei, qualeſcunque ſumus,vicem Chriſti in Eccleſia tenemus,non ſolum miniſtri,ſed etiam ſerui officium fratribus noſtris exhibeamus, & eis nos ſubdere,pedes eorum lauare contumelias & iniurias ꝑ eis ſuſtinere,&,pro eis nõ ſolũ noſtra. ſed etiã vitã noſtrã ponere non dubitemus: aliàs, veri paſtoris officiũ non tenemus. Sequitur pars quarta,in qua Dñs oſtẽdit quæ ſumma ſit meriti diſcipulorũ ſuorũ cum ſubdit, *Vos autẽ eſtis qui permãſiſtis mecũ in tẽtationibus meis*. Nulla fratres mei, tẽtatio interior Dñm pulſauit,ſed infirmitates &

Paſtores vicẽ Chriſti in Eccleſia tenent.

perſequutiones exteriores,per cauſam tẽtationes vocat.Infirmitates,vt eſuriẽ,ſitim, laſſitudinẽ,& huiuſmodi. Perſequutiones, diaboli, vel mẽbrorum eius,inſidias,contumelias, flagella,iniurias, mortes. Inter quas tentationes, diſcipuli cum Chriſto non ſolum fide & charitate permanſerunt,ſed etiam eas cum Chriſto experti ſunt.Magna & mira fuit fides & meritum Apoſtolorum. Nónne enim magnum & admirabile fuit, quòd illum,quem videbant hominem, credebant deũ: & quẽ videbant mortalẽ, credebant immortalẽ? & quẽ videbant infirmũ,credebant omnipotentem?Sed quid ad hoc dicturi ſumus fratres mei? Illi cum Chriſto adhuc infirmo, egeno, & mortali fide & charitate permanſerunt: & nos cum eodem iam glorificato, iam immortali, cœlo & terræ imperanti,vera fide & charitate permanere nõ poſſumus?Illi cum Chriſto & pro Chriſto patiẽte patiebantur,& nos pro eo iam ſuos glorificante,pati reformidamus?Sequitur pars quinta,in qua Dominus præmium Apoſtolorum demõſtrat,cum ſubdit, *Et ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus, regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo: & ſedeatis ſuper thronos duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi,vt qui nunc humiles cum Chriſto gaudent miniſtrare conſeruis, tunc ſublimes cum Chriſto regnent. Qui nunc gaudent eſurire cum Chriſto, tunc cum Chriſto æternis deliciis reficiantur. Qui nunc laborant & patiuntur cum Chriſto,tunc cũ Chriſto ſedeant. Qui nunc iniuſtè iudicantur,cum Chriſto, tunc

cum Chriſto ſuos iudices iudicent. Conſtituit autem pręmium Apoſtolorum in quatuor, ſcilicet in honore regnandi, in voluptate epulandi, in requie ſedendi, in poteſtate iudicandi: quamuis tunc ceſſet omnis prælatio, omnis neceſſitas epulandi, ſedendi, iudicandi. Cum enim illa æterna
1.Cor.2. bona tanta ſint, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, cõſtat quia nec humanis poſſunt exprimi verbis. Sed quia neceſſe erat ea nobis quoquomodo ſignificari, ideo ſignificantur vocabulis tranſlatis ab illis rebus quæ magis hic appetuntur. Magis autem appetuntur in hac vita, honor, voluptas, requies, & poteſtas. Quæ quidem erunt & in illa ęterna vita, ſed non talia qualia nunc: quia erit ibi honor verus & ſine termino: voluptas vera, & ſine faſtidio: requies vera, & ſine fine. Quod nobis concedere dignetur meritis & precibus beati Bartholomæi omnipotens Dominus Pater filius & Spiritus ſanctus. Amen.

VITA BARTHOLOMAEI Apoſtoli.

Euſebius de S. Bartholomæo: Bartholomæus Indiam citeriorem ſortitus eſt, lib. 3. cap. 1. Et libr. 5. cap. 10. ſic ſcribit, Pantæmium ferunt, cum ad Indos perueniſſet, reperiſſe quod Bartholomæus Apoſtolus apud eos fidei ſemina prima condiderit, & Matthæi euãgelium Hebrais ſcriptum literis dereliquerit &c. Ioachimus Vadianus ſic meminit S. Bartholomæi: inter ſuppliciorum genera excoriationem Perſas habuiſſe. Marcellinus lib. 23. tradit pœnã

ſine dubio vicinis etiam gentibus cognitam, vt veriſimile ſit, quod de Bartholomæo Orientis Apoſtolo excoriato proditum eſt. De S. Bartholomæo ſic habet D. Hieronymus. Bartholomæus Apoſtolus Indis iis qui dicuntur fortunati, prædicauit euangeliũ Chriſti: & Euangelium quod eſt ſecundum Matthæum eis tradidit. Dormiuit autem Albanopoli, oppido maioris Armeniæ. lib. de viris illuſtribus.

MIRACVLVM DE CORPORE D. Bartholomæi Apoſtoli per beatum Gregorium archiep. Turonenſem ſcriptum.

Bartholomæum Apoſtolum apud Indiam paſſum agonis ipſius narrat hiſtoria. Poſt multorum verò annorum ſpacia à paſſione eius cum iterum Chriſtiana perſecutio aduenisſet, & viderent Gentiles omnem populum ad eius ſepulchrum concurrere, eíque deprecationis aſsiduæ incenſa deferre, inuidia illecti abſtulerunt corpus eius, & ponentes in ſarcophagum plumbeum proiecerunt illud in mare dicentes: Quia non ſeduces amplius populum noſtrum. Sed prouidentia Dei cooperante, per ſecretum operis eius, ſarcophagum plumbeum à loco illo aquis ſubuehentibus ſubleuatum, delatum eſt ad inſulam vocabulo Liparis, reuelatúmque eſt Chriſtianis, vt eum colligerent, collectúmque eſt ac ſepultum: ſuper quo etiam ædificauerunt templum magnum, in quo nunc inuocatus prodeſſe populis, multis virtutibus ac beneficiis manifeſtatur.

IN DECOLLATIONE BEATI Iohannis Baptiſtæ.

Marc. 6. *MIſit Herodes & tenuit Iohannem, & vinxit eum in carcerẽ propter Herodiadẽ vxorẽ fratris ſui Philippi, quia duxerat eã, & rel.* In hac ſancti Euangelij lectione fratres chariſſimi, quatuor nobis proponuntur: videlicet quanta ſit benignitas Iuſtorum in malos: & quanta ſit malignitas malorum in Iuſtos: & quomodo de malo in peius mali corruant: & quomodo de bono in melius boni proficiant. Porrò quanta ſit benignitas Iuſtorum in malos, primum oſtenditur hîc per beatiſſimum Iohannem Baptiſtam, qui more boni prædicatoris habuit erga Herodem iniquum & adulterũ, diſcretam charitatem, & ſeueram iuſtitiam, & rectam compaſſionem. Diſcretam quippè charitatẽ habuit erga eum, quando ita dilexit eius naturam, quòd odio habuit iniquitatem eius: & ita odio habuit eius iniquitatem, quòd verè dilexit eius naturam. Sic enim diligendi ſunt homines: quòd eorum non diligantur errores. Quòd eſt contra quoſdam, qui vel propter amorem hominum, fouent vicia eorum, vel propter odium viciorum, perſequũtur naturam hominum. Rigidam quoque iuſtitiam erga Herodem excercuit, qui quãuis eſſet rex, quãuis crudelis & perſequutor ſanctorum, tamen vbi cæteri tacebant, ſe propter iuſtitiam oppoſuit, & eum de adulterio cũ vxore fratris, cæteríſque malis, aſperè corrigere non dubitauit. Quòd eſt contra nos indignos prædi-

Diſcreta charitas.

Homines quomodo diligendi.

catores,qui & vitia potentum vel palpamus, vel molliter corrigimus: & vicia pauperum & inferiorũ crudeliter & ſuperbè corrigimus. Vt quid hoc? Niſi quia neutros verè non diligimus, & neutris veram iuſtitiam excercemus: dũ illis propter diuitias, mollitiem & iſtis propter paupertatis contemptum, crudelitatem exhibemus:facti perſonarum acceptores, Rectam quoque cõpaſſionem ei exhibuit: quoniam quamuis ab eo iniurias, vincula, & carcerem ſuſtineret, tamen plus deflebat eius inſaniam & perditionẽ, quàm iniuriam ab eo ſibi irrogatam. Quod quoque cõtra nos eſt,qui ſi fortè ab aliquo fratre noſtro lædimur,non eius ſtultitiæ cõpatimur: ſed ira cõtra illũ inardeſcimus,vindictam quærimus,& perditionem illius deſideramus. Secundò verò quanta ſit malignitas malorum in iuſtos, oſtenditur per Herodẽ: quæ illi tam ſancto & tam diligenti monitori ſuo,reddit mala pro bonis more ſerpentis: pro amore odium: pro iuſtitia, iniuſtitiam: pro compaſſione, crudelitatis immanitatem: iuxta illud Pſalmiſtæ, Et poſuerunt, inquit, aduerſum me mala pro bonis, & odiũ pro dilectione mea. *Pſal. 108.*
Et alibi, Perfecto odio oderam illos, inimici facti ſunt mihi. Perfectum quippè odium, id eſt odium perfectorum,eſt odio habere malitiam hominum, & non naturam: pro quo bono odio, mali reddunt eis iniquum odium, odiẽtes & perſequentes eorum naturam & ſanctitatem. Quia enim Ioannes liberare volebat Herodem de manu diaboli & de vinculis peccatorum,ideo Herodes tenuit & vinculauit Ioannem. Quia Ioan- *Pſal. 138.*

nes volebat eripere Herodem de carcere mortis & inferni,ideo Herodes incarcerauit eum. Quia Ioannes volebat viuificare Herodem, ideo Herodes occidit eum. Et hoc eſt quòd ait Euangeliſta, *Miſit Herodes & tenuit Iohannem: & vinxit eum in carcerem propter Herodiadem vxorem fratris ſui, quia duxerat eam. Dicebat enim Ioannes Herodi. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Herodias autem inſidiabatur illi*, ideo quia volebat eam ſeparare ab adulterio: & eam reddere legitimo viro: *& volebat eum occidere, nec poterat. Herodes enim metuebat Ioannem, ſciens eum virum ſanctum & iuſtum, & cuſtodiebat eum*, à manu Herodiadis. Ecce fratres mei, quamuis Herodes teneret ſanctum Ioannem in vinculis & in carcere, tamen metuebat eum. Et quare? Cauſam ſubdit, *Sciens eum virum ſanctum & iuſtum.* Sic fratres mei, ſic ſemper timet iniquus quantumcúmque ſit potens, iuſtum, malus, bonum, luxurioſus, caſtum. Scit enim teſte conſcientia ſua, ſe reum, & illum innocentem: ſe eſſe dignum morte, & illum dignum vita. Et ideo quicquid hîc patiatur, beata eſt innocentia: & quantumcúmque hic proſperetur, infœlix eſt malitia, quia ſeipſam penes ſe damnat, & illam iuſtificat. *Et audito eo*, inquit, *multa faciebat*, minima ſcilicet, maiora prętermittens, vt excolens cu-
Matt.23. licem, camelum verò glutiens. *Et libenter eum audiebat.* Factus enim erat ei Ioannes iuxta prophetam quaſi organum muſicum, cuius vocem magis ei audire gratum erat, quàm facere. hæc omnia fratres chariſſimi, quod Herodes ſciebat Ioannem virum ſanctum & iuſtum, & quòd liben-

ter eum audiebat,& de auditis multa faciebat, replicãtur ad exagerationem malitiæ Herodis, qui talem & tantum ſciebat,& tamen eum occidebat. Tertiò quomodo mali corruãt de malo in peius,oſtenditur per Herodẽ & Herodiadem,cum ſubditur,*Cum autem dies opportunus accidiſſet.* Cui opportunus &ad quid opportunus? Herodiadi ad occidendum Iohanem,quòd ante nõ poterat.Et etiam ipſi Herodi,ˊqui tunc ſibi viſus eſt iuſtam habere occaſionem occidẽdi Sanctum, quam ante non habebat. *Herodes natalis ſui cœnam fecit.* Quia enim Herodes diem natalis ſui agebat feſtiuam, ideo meruit mortem habere lugubrem. In die enim natalis noſtri(fratres mei)feſtiuare non debemus,ſed potius lugere:quia quando in hunc mundum intramus, in miſeriam & culpam cadimus. Hinc eſt quòd quando homo naſcitur,lugere poteſt, ridere non poteſt. Obitum verò Sanctorum debemus ſolennizare, quoniam tunc exuunt miſeriã,& vitam accipiunt glorioſam & æternam. Vnde & eorum natalitia nuncupamus. Et quibus fecit Herodes cœnam? Nõ pauperibus & hoſpitibus, ſed principibus & tribunis, & primis Galileæ, contemnens mãdatum Domini dicentis,Cum facis prandium,noli vocate amicos neque fratres tuos & diuites,ne fortè reinuitent te, & fiat tibi retributio: ſed voca pauperes & debiles,& beatus eris: quia non habẽt vnde retribuant tibi: retribuetur autem in reſurrectione iuſtorum,*Cum autem intraſſet filia ipſius Herodiadis,& ſaltaſſet,& placuiſſet Hero-*

Obitum ſanctorũ debemus ſolennizare.

Luc. 14.

di, ſimulque diſcumbentibus. Rex ait puellæ, Pete à me quod vis, & dabo tibi. Et iurauit illi, quia quicquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei. Ecce quot mala proueniunt, ex ingluuie. Quia cum Herodes ſuperfluæ & frequenti intentus eſſet comeſſationi, cecidit in amorem meretricum. Sicut enim genitalia pendent ex ventre, ita luxuria ex ingluuie. Et pro ordine membrorum, eſt ordo vitiorum. Vnde legitur, quòd abundantia panis fuit cauſa Sodomitis, ignominioſæ fornicationis. Rurſus quia intentus erat ſuperfluæ & frequenti comeſſationi, cecidit in amorem ſaltatriæ, mimorum, & ſcurrilium.

Exod. 32. Scriptum eſt enim, Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere. Rurſus ex eadem cauſa cecidit in inconſideratã promiſſionem & temerarium iuramentum. In comeſſationibus enim ſolet abundare multiloquium, ex quo prouenit inconſiderata loquutio & temerarium iuramentum: Crimina enim criminibus vindicantur.

Apoc. 22. Vnde Ioãnes in Apocalypſi, Iuſtum eſt, vt qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Sequitur, *Quæ cum exiiſſet, dixit matri ſuæ, Quid petam? At illa dixit ei, Caput Ioannis Baptiſtæ.*

Nihil meretrice crudelius. Eccle. 25. Ecce quid crudelius eſt meretrice. Scriptum eſt enim, Non eſt caput nequius ſuper caput colubri: & non eſt malitia ſuper malitiam mulieris. Et oblita ſexus ſui, oblita pudoris & reuerentiæ, in tam ſolenni conuiuio, & coram tot Principibus, iugulum tam ſanctiſſimi hominis, & ob tam pudendam cauſam, poſtulare non erubeſcit. *Et contriſtatus, eſt,* inquit,

quit,

quit, *Rex propter iuſiurandum , & propter ſimul diſcumbentes noluit eam contriſtari , ſed miſſo ſpiculatore, præcepit afferri caput Ioannis Baptiſtæ in diſco.* Ecce fratres mei, Herodes ex intemperantia ingluuiei & luxuriæ, ad quantam venit cæcitatem mentis, vt mallet occidere tam ſanctum virum, quàm temerarium mutare iuramentum: mallet Deum & homines offendere, quàm adulteram & ſaltatricẽ contriſtari : mallet apparere impius, quàm vaniloquus: mallet ſuum natalem & cœnam tam ſollẽnem, & tot principum præſentiã ſanguineo capite occiſi hominis maculare, quàm adulteræ tam ſacrilegam petitionem denegare. Impij , quorum nullus inuentus eſt, qui temerariam Regis promiſſionem & iuramentum, ſaniori conſilio moneret eſſe permutandum: præſertim cum viderent eum contriſtatum eſſe propter iuramentum, niſi fortè intellexerunt triſticiam Regis fictam eſſe, & eum ſub tali excuſatione voluntatis ſuæ impletionem præſtruxiſſe . Ecce Herodes & Herodias ruentes de ingluuie in adulterium, & de adulterio in mentis cæcitatẽ, de cæcitate, in homicidium Patriarchæ, & demum in æternam præcipitantur damnationẽ. Quartò verò demonſtratur quomodo boni proficiãt de bono in melius per Ioannẽ Baptiſtam. Qui vt præmonſtratum eſt, de bono charitatis , ꝓfecit in bono prædicationis: de bono prędicationis, in triumphum martyrij: de triũpho martyrii, in æternam beatitudinem. Iuxta quod legitur in Apocalypſi, Iuſtũ eſt vt qui ſã- Apoca. 22.

Pſal. 83. ctus eſt, ſanctificetur adhuc. Et pſalmiſta, Beat' vir cuius eſt auxilium abs te, aſceſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrimarum, in loco quem poſuit. Et enim benedictionem dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutē, videbitur Deus Deorum in Sion. Nos itaque fratres mei, vitam & malitiam prauorum deteſtantes, comeſſationes & ebrietates fugiamus, meretricū & ſaltatricum, & ſcurrarum peſtem fugiamus & euitemus, & in ſilentio & temperantia comedentes, ſacram lectionem audiamus, multiloquium, ſtultiloquium, & temeraria iuramenta caueamus. Sed & ſi quid fortè temerarariè promiſerimus vel iurauerimus, melius eſt illud mutare, quàm in peius corruere. Iurauit
1. Reg 25. quoque Dauid quòd occideret Nabal ſtultum, ſed ad primam interceſſionem Abigail prudentis fœminæ, reuocauit enſem in vaginam, nec aliquid culpa tali periurio ſe doluit contraxiſſe. Iohannis verò ſanctitatem ęmulantes, diſcamus & proximum noſtrum verè deligere, delinquentium vitia corrigere, pro iuſticia non ſolum noſtra, ſed etiam vitam noſtram ponere, mundana contemnere, ad æternam beatitudinem toto deſiderio feſtinare: Quod precibus ſui præcurſoris & Baptiſtæ cōcedat nobis Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus. qui cum Patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

DE DECOLATIONE SANSTI Ioannis Baptiſtæ ex Baptiſta Mantuano.

Herodes Herode ſatus veſana propago,
De patre veſano fratris conſorte Philippi,
Vſurpata ingens ſcelus, immanámque rapinam,
Auſus erat, tantumq́; nefas iactabat in horas.
Id Baptiſta palàm facinus reprehendere adortus
Iram Herodiadis, nam regis adultera nomen
Hoc habuit, ſubito incurrit crudelior hydra
Illa ſacro inſidias vati, laqueosq́ue tetendit.
Huic erat eximio vultu viridiq́; iuuenta
Filia, quæ cum rex proceres ad feſta vocaſſet
Natali celebranda die ſalutauerat inter
Solennes epulas, & regia pectora tantum
Mouerat, vt ſe rex peteret quæcunque daturum
Dixerit, hæc ſceleri vox eſt via facta nefando.
Nam cum conſuleret matrem petitura quid eſſet,
Mater ait, pete Baptiſtæ, pete filia nobis
Funeſtum, dirumq́; caput, linguamq́; procacem.
Ipſe autem dudum vates in vincula miſſus
Ob regale odium fuerat, vinctusq́; iacebat
Qua ſedet in terris Arabum Macheronta Sabæis.
O ſcelus, ò immane nefas, ò cognita nunquam
Ante hæc impietas! Hominum ſanctiſſimus iſti
Traditur inceſtæ, pellex olidiſſima calcat
Fas & iura, decus mundi ludibrio habetur
A meretrice, iocus de maieſtate triumphat,
De virtute ſcelus, de iure iniuria, ſicq́;
Naturæ ac ſimul, ac morum ſubuertitur ordo,
Quo decus hoc vultu vidit? cur ſydera non ſunt,

Hoc opus indignata? ſolum cur pertulit huius
Criminis auctorem? cur non abſorbuit Orcus
Illico? Et ad ſtygias ſubito non corruit vmbras.

IN NATIVITATE BEATÆ MARIAE VIRGINIS.

Ecce ego quaſi vitis fructificaui ſuauitatem
Sap. 24. *odoris, & flores mei fructus honoris & honeſtatis, &c.* Hæc verba fratres mei, verba ſunt ſapientiæ non mondanæ, quæ reprobatur, ſed illius quæ ex ore altiſſimi prodiit, & per quam Deus pater mũdum creauit & redemit. Hæc itaque tanquàm piiſſima mater, ad vbera dulciſſimæ doctrinæ ſuæ nos inuitat. Et hoc modo. Primò ſe fructiferam demõſtrat. Secũdò nos ad ſe inuitat, tertiò qualis ipſa ſit, dicit. quartò quàm ipſa ſit vtilis, oſtẽdit. Primò igitur demõſtrat, ſe fructiferam eſſe cũ dicit, *Ego quaſi vitis fructificaui, &c.* Ac ſi apertè dicat, Non ſum ſterilis ſicut mũdana ſapientia, quę nõ generat niſi mortẽ, ſed ſicut vitis fructificaui per Prophetas, per Apoſtolos, cæteróſq; ſanctos, qui mihi adhærẽt tanquã palmites viti. Porrò vitis tria habet, nullũ tibi fructũ reddit, niſi diligẽter excolas. Exculta verò dabit tibi flores ſuauiter olẽtes, & fructus inebriãtes. Diuina quoq; ſapientia nihil tibi proderit, niſi eã cũ ſũmo ſtudio & labore excolueris. Pigros enim & ſomnolẽtos odit. Vnde & ipſa clamat,
Prouerb. 8. Beatus qui audit me, & q̃ vigilat ad fores meas quotidie. Exculta verò dabit tibi flores redolẽtes, & fructus inebriantes. Cũ enim diuinæ ſapien-

pientiæ cœperis deſignẽter inuigilare, incipiet paulatĩ te magis ac magis ſuo mirabili odore delectare & allicere, & tãdẽ ſuo mirabili ſapore inebriare, & mẽtẽ tuã à terrenis, ad amorẽ cœleſtiũ alienare: vt poſſis dicere cũ ꝓpheta, Et calix tuus inebriãs ꝗ̃ pręclarus eſt. Hoc muſto e- Pſal. 22.
rãt ebrij apoſtoli in die Pẽtecoſtes. Hoc muſto vſq; hodie ſũt ebrij viri ſpirituales, qui ſola inuiſibilia deſiderantes, omnia terrena tanquam Act. 2.
ſtercora aſpernãtur, vnde quaſi ſtulti & amentes in hoc ſeculo reputantur. Inebriat quidẽ & calix Babilonis, id eſt ſapiẽtia mũdanæ cupiditatis quoſdam. Sed calix iſte non eſt pręclarus, qm̃ non illuminat mẽtes hominũ ſicut diuina ſapiẽtia, ſed potius eas excecat, & in foueã æternæ dãnationis præcipitat. Et quid fructificauiſti? *Suauitatem odoris*, & flores ſuauiter olẽtes, videlicet virtutes, & opera earũ, quæ ſãctos ita reddũt famoſos, & bonæ opinionis, quod etiã abſentes & remotiſſimos delectãt. *Et flores mei fructus honoris et honeſtatis.* Ac ſi dicat, flores mei nõ ſunt inanes & infructuoſi, quemadmodum flores mundanæ & carnalis ſapientiæ, de qua Eſaie. 40.
dicitur, Omnis caro fœnum & omnis gloria eius tanquam flos agri. Exiccatum eſt fœnum, & cecidit flos, verbum autem domini manet in æternum. Sed flores mei, id eſt, virtutes & bona opera, quibus meos florere facio, generãt fructus honoris & honeſtatis, id eſt, vitam æternam & beatam, vbi nullus honorabitur ſine honeſtate, & nullus honeſtabitur ſine honore, ſicut in hoc miſero ſeculo vbi multi-

habent honorē ſine honeſtate, & multi habent honeſtatem ſine honore. deinde qui ſūt illi flores, & qui ſunt illi fructus apertius exponit cū ſubdit, *Ego mater pulchræ dilectionis & timoris, & agnitionis, & ſanctæ ſpei*. Dilectionē Dei & proximi cæteris virtutibus præponit, ideo quia ipſa eſt cauſa omniū virtutū. Quam & pulchrā vocat ad differentiā carnalis dilectionis, quæ plerūq; turpis & fœda eſt. Cui etiā adiungit timorē: qm̄ diligere debemus cū timore, & timere cū dilectione. Sed quia nec verè diligere, nec vere timere poſſumus, niſi quid ſit diligēdū & quid timendū agnouerimus, adiungit agnitionē.i. fidē: quā ideo agnitionē vocat, quia per eā ſolā agnoſcim⁹ quid timere & diligere debem⁹. Quib⁹ etiā adiūgit ſpē, qm̄ inutiliter diligimus, inutiliter timemus, inutiliter deū credim⁹, niſi in eū ſanctā, i. firmā ſpē habeam⁹. *In me*, inquit, *omnis gratia viæ & veritatis: in me omnis ſpes vitæ & virtutis*. i. vitæ æternæ, quæ ſēper eſt virtuoſa & virēs. Sequitur pars ſecūda, in qua dei ſapiētia nos ad ſe iuitat cū ſubdit, *Trāſite ad me omnes qui cōcupiſcitis me, & à generationib⁹ meis implemini*. Tria dicit, videlicet qui, & quomodo, & qua vtilitate ad eā accedam⁹. Qui? cōcupiētes. Vnde & Danieli diuina ſecreta per angelū reuelātur, quia vir (inquit) deſideriorū eſt. Negligētes
Daniel. 9. enim & tepidi, ad verā ſapientiā venire nō poſſūt. Quomodo? trāſeūdo: à malo ſcilicet ad bonum, ab ignauia ad probitatē, à ſomnolētia ad vigilantiā, à vitiis ad virtutes, à tēporalib⁹ ad æterna. Soli enim Hebræi.i. traſeuntes agni carnes

nes digni ſunt mãducare. Et redẽptor noſter ſe diſcipulis vidẽdum promittit in Galilæa, id eſt, in traſmigratione. Qua vtilitate? A generationibus, id eſt fructificationibus meis implemini. Porro vera ſapientia mentẽ reficit: mūdana veró ſapientia nõ reficit, ſed inflat. Vnde & benè ſignificatur per ſilicas ſonoras inflantes nõ reficiẽtes, quibus filius prodigus cupiebat implere ventrem ſuũ, & non poterat. Quoniã ſecularis ſapiẽtia garrula eſt & inflatiua, cibus magis porcorũ quam hominũ. Sequitur pas tertia, in qua diuina ſapiẽtia oſtẽdit qualis ipſa ſit. Oſtẽdit autẽ ſe eſſe dulcẽ, ſe eſſe æternã, ſe eſſe deſiderabilẽ. Sanè ſe eſſe dulcẽ oſtendit cũ dicit, *ſpiritus meus ſuper mel dulcis*, & hereditas mea ſuper mel & fauũ. Si aliquid dulcius inueniſſet, illud poſuiſſet. Et quidem inſpiratio diuinæ ſapiẽtiæ in ſanctis, quãuis ſit particularis & vmbratilis, tamen ſuper omnem dulcedinẽ eſt. Sed quanta putatis erit dulcedo in aperta perceptione & hæreditate illius, quæ in dei viſione fiet? Se veró æternã eſſet oſtẽdit, cũ ſubdit, *Memoria mea in generatione ſeculorum*. Ac ſi apertè dicat, Sapientia mundanorum peribit, & nõ erit memoria eius, quoniam in illa die peribunt omnes cogitationes eorũ. At ego in æternum maneo, & mei memores in æternum manere facio. Et notitiam, quam habent de me in hac vita, non auferetur, imó perficiet eis in æterna vita. Se eſſe deſiderabilem oſtẽdit cum ſubdit, *Qui edunt me adhuc eſurient, & qui bibunt me adhuc ſitient*. Hoc ſiquidẽ intereſt inter delitias corporales & ſpiritua- Delitiae ſpirituales, quo

modo à corporalibus differunt. les, & inter terrenas & æternas: quod delitiæ corporales & terrenæ,cũ nõ habentur, magna putantur & deſiderantur.Enim verò cũ cõſuetæ fuerint,vileſcunt & in faſtidium vertuntur. At contra, ſpirituales & æternæ delitiæ, cum non habentur,nullæ putãtur:habitæ verò deſiderium accendunt,ita tamen quòd in ipſo deſi derio ſatietas eſt,& in ipſa ſatietate deſideriũ. Sequitur pars quarta,in qua diuina ſapiẽtia oſtendit quàm nobis vtilis ſit cũ ſubdit *Qui audit me,nõ cõfundetur: & qui operãtur in me,nõ peccabunt: & qui elucidant me, vitã æternã poſſidebũt*, Qui audit,inquit, me ſubaudi corde,& propoſito obediendi,& ſi non habeat tẽpus operãdi, tamen nõ confundetur in die iudicij ad dãnationem:quia audierit hoc cõſilium ſapientiæ, vt confunderetur ad pœnitentiã.Hoc eſt quod

Luc.9. ipſa ſapientia Patris dicit inEuangelio,Qui nõ erubuerit me nec meos ſermones,hũc filius hominis non erubeſcet cum venerit in maieſtate ſua, & ſanctorum angelorum.*Et qui operantur*, inquit,*in me,non peccabunt:*ſubaudi ad mortem: quoniam ſi peccabunt,iam nõ operabuntur in me. *Et qui*,inquit,*elucidãt me*,id eſt qui me verbo & exemplo aliis exponunt & explanãt,*vitã*

Daniel. 12. *æternam poſſidebunt*. Hoc eſt quod alibi legitur, quoniam ſicut ſtellæ firmamenti fulgebut,qui erudiunt multos.Porrò gradus eſt in his tribus ſicut in merito vel in præmio.Magnũ eſt audire corde ſapientiam,maius operari ſecundum ipſam,maximũ eſt,verbo & exemplo elucidare aliis illam.Similiter magnum præmiũ acci-

piént, qui audiũt corde ſapiẽtiã,maius qui operãtur ſecũdũ illã, maximũ qui verbo & exẽplo explanant illã. Omnes tamẽ vitã habebunt ſempiternã. Cùm itaque fratres mei, hęc verba ſint ſapientiæ, poſſunt & beatæ virgini cõuenire, quam ipſa Patris ſapiẽtia in ſingulare reclinatoriũ ſibi prçelegit, fabricauit, & ornauit. Eſt enim tropus, qui methonimia nũcupatur, quãdo videlicet ꝙ contenti eſt, continẽti attribuitur. Poteſt igitur beata virgo nos ad admirationẽ, & ad venerãtionẽ, id eſt ad exemplum ſui nos inuitãdo, dicere: *Ego quaſi vitis fructificaui ſuauitatẽ odoris*, nõ ſolum exẽplum ſanctæ vitæ & bonę opinionis vniuerſo mũdo prębẽdo, ſed etiã illum, cuius odore mortui reſurgũt, generando. Ego enim ſum illa virga de qua prædixit Eſaias, Egredietur virga de radice Ieſſe, & Eſaie 11.
flos de radice eius aſcendet. Et flores mei non ſunt inanes, ſed ſunt fructus honoris & honeſtatis, filius quippè meus ipſe flos, ipſe & fructus: flos ſuauitatis & fructus ſatietatis. De eius ſuauitate Iſaac in pſona dei Patris ait, Ecce odor Geneſ. 27.
filij mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit dominus. De eius ſacietate Pſalmiſta prædixit di- Pſal. 16.
cens, Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Ipſe eſt fructus honoris & honeſtatis: quoniã omnẽ honorẽ & honeſtatẽ & in ſe habet, & cui vult prębet. *Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris et agnitionis, & ſanctæ ſpei.* Harũ ſcilicet, cæterarũq; virtutũ, nõ ſolũ exẽpla præbendo, ſed etiã illũ, qui eſt dilectio, fides, timor, & ſpes omniũ fidelium generãdo. *In me gratia õnis viæ & veritatis, in me*

Ioan. 1. *eſt omnis ſpes vitæ & virtutis.* Quoniam non ſolum hæc in me per exemplum oſtendo, ſed etiam illum qui eſt plenus gratiæ & veritatis, qui eſt via, veritas, & vita, qui eſt ſpes, virtus, & refrigerium omnium fidelium, in meo vtero geſto. *Tranſite ergo ad me* per imitationem, *qui concupiſcitis me,* id eſt vitam, ſanctimoniam, & gloriam meam, *& à generationibus meis,* id eſt ab vnigeniti mei benedictionibus implemini. *Spiritus enim meus,* id eſt ſpiritus ſanctus qui ſingulaliter in me ſuperuenit & requieſcit, *ſuper mel eſt dulcis. Et hæreditas mea,* quam ſcilicet habeo cũ filio meo, ſuper choros angelorũ, eſt ſuper mel & fauum. *Memoria mea in generatione ſeculorum,* quia ex hoc beatã me dicent omnes generationes. *Qui edũt me adhuc eſurient, & qui bibũt me adhuc ſitient.* Quia quantò aliqui fideles mores & virtutes meas percipere & imitari incipient, tãtò magis & magis eas admirabũtur, & eas magis ſitiẽt. *Qui audit me,* per imitationẽ, nõ cõfundetur: *& qui operãtur in me,* id eſt ſecundũ me, nõ peccabunt. *Et qui elucidant me,* id eſt mores, virtutes, & ſanctitatẽ meam verbis & factis exponunt & prædicant, *vitam æternã habebunt.*

¶ Ecce domina & mater noſtra, nos minimi ſerui tui tuam ſanctitatẽ & gloriam admiramur, laudamus, & prædicamus, ſed tamẽ dignè imitari nõ valemus: Ideo potẽtiſſimis precibus tuis nos adiuua, fac nos deſiderio tranſire ad te. fac nos fugere vitia & peccata noſtra, & trãſire ad mores & virtutes: fac nos cõtẽnere terrena & deſiderare cœleſtia: ſuſtine nos ĩter tẽtationes car

nis

nis, inter inſidias diaboli, inter tribulationes huius mundi, quibus te auxiliante, te duce, valeamus peruenire ad illa gaudia in quibus tu inæternum cun filio tuo lætaris. Cui eſt honor & gloria cum patre & Spiritu Sancto, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto Sermo de Euangelio.

L*iber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid, filij Abrahã. Et reliqua.* Duę ſunt generationes domini noſtri Ieſu Chriſti, fratres mei, vna æterna, altera humana: Per illam natus eſt ante tempora de Deo patre Deus verus. Per iſtam natus eſt in tempore de humana matre, homo verus. Per illam natus eſt æternaliter de patre ſine matre. Per iſtam eſt temporaliter natus de virgine matre ſine patre. Illa generatio eſt incomprehenſibilis, iſta mirabilis. De illa dixit Eſaias propheta, Generationem, inquit, eius qui enarrabit? De iſta dicit hîc Euangeliſta Matthæus. *Liber generationis Ieſu Chriſti:* ſubaudi hic eſt. Et eſt hic quaſi titulus exponens materiam ſequentis libri. Porrò quatuor ſunt generationes temporales. Prima fuit nec de viro nec de fœmina, vt quando Deus formauit primum, hominem de terra. Secunda fuit de viro ſine fœmina, vt quando Deus formauit mulierem de latere viri dormiẽtis. Tertia eſt de viro & de fœmina, & hæc eſt quotidiana. Reſtat quarta de fœmina ſine viro, & hæc eſt ſingularis generatio Ieſu Chriſti. Prima, & ſecunda, & tertia generatio fuit ad humani generis propagationem. Hæc vltima

Matth. 1.

Quatuor generationes temporales.

quarta, fuit ad eius redemptionem. Illæ tres per inobedientiã corruerunt: hæc quarta reſtaurauit ruinas eorũ. Eſt igitur hæc generatio, cæteris maior, mirabilior, & nobis vtilior. Maior, quia maior eſt q̃ naſcitur, ſcilicet dei fili⁹. Mirabilior, quia mirabilius eſt quòd Deus in forma ſerui de muliere dignat⁹ eſt naſci q̃ quòd ſeruũ plaſmauit. Nobis vtilior, quoniã vtilius eſt nobis ad vitam æternã renaſci (quod habemus per Chriſti natiuitatẽ) quàm ad mortem in hoc ſeculo naſci per carnis natiuitatem. Cùm itaq; de hac ſola Chriſti generatione hîc intendat Matthęus agere, cur altiùs exorditur multas texẽdo generationes? Vt videlicet oſtẽdat hebręis quibus ſcripſit, ſe nõ cuiuſlibet Chriſti ſcribere generationem, ſed illius ſolius, qui antiquis patribus in lege promiſſus eſt. Vnde & duos patres pręponit, Dauid, ſcilicet & Abrahã, quibus ſpecialiter de Chriſto de ſemine eorum naſcituro, promiſſio facta eſt. Abrahę quippè dictum eſt, In ſemine tuo benedicentur omnes gentes. Et
Geneſ. 23. Dauid, & ponam in ſeculũ ſeculi ſemẽ eius, &
Pſal 88. Hierem. 23. thronũ ei⁹ ſicut dies ſeculi. Vnde & Hieremias longo tempore poſt Dauid, & iam tendente regno Iudæorum ad finem, ait: Ecce dies veniunt dicit domin⁹, & ſuſcitabo Dauid germẽ iuſtũ, & regnabit rex & ſapiens erit: & faciet iudiciũ & iuſtitiã in terra. Et hoc eſt nomen quod vocabunt eum, Dominus iuſtus noſter. Exordiẽs igitur Euãgeliſta Chriſti genealogiã, ait: *Abrahã genuit Iſaac, Iſaac autẽ genuit Iacob, &c.* In hac igitur genealogia fratres chariſſimi, quatuor con-

cõſiderare debetis. Ipſius genealogiæ qualitatem, perſonarũ diuerſitatem,numerum,& ordinẽ.Et primùm,qualis eſt iſta genealogia: Ad mirabilis,ſancta & fructuoſa. admirabilis eſt, & in principio, & in fine. Mirabiliter quippè Abraham, cum ſenex eſſet, de matre ſterili & ſenex, genuit Iſaac. Mirabilius verò ſacratiſſima virgo Maria, abſque viri conſortio genuit, non qualemcumque, ſed ipſum Dei filium, Deum ac creatorẽ ſuũ.Prima eſt generatio admirabilis,quia contra naturã:iſta vero mirabilior,quia ſupra & contra naturam. Vnde benè per mirabilẽ virgæ Aaron fructificationẽ præfigurata eſt.Sicut enim virga Aarõ cũ ſicca eſſet,ſine adminiculo radicis vel humoris, mirabiliter floruit & nuces ꝓtulit: ita imò mirabili⁹ beata virgo Maria cũ ardore ſpirit⁹ ſãcti,omnis cupiditas in ea eſſet deſiccata,ſine exteriori adminiculo cõcepit&ꝑperit.Sãcta verò eſt iſta generatio,quia ſancta eſt radix,ſãct⁹ ſtipes, ſanctus truncus,ſanctior virgo Maria,ſanctiſſimus verò flos & fructus. ſanctus enim fuit Abrahã & cęteri Patriarchæ,qui ſunt prima credendi via.Sãcti quoque Prophetæ, qui fuerũt organum ſpiritus ſãcti. Sancti quoque Reges, qui habuerũt ſapientiam ſe & alios regẽdi.Sãctior verò fuit beata virgo Maria,quę eſt tẽplũ Dei,ſacrarium ſpirit⁹ ſancti,cella aromatũ,paradiſus delitiarũ. Sãctiſſimus verò ſanctus ſanctorũ Deus & domin⁹ noſter Ieſus Chriſtus,in quo habitat omnisplenitudo diuinitatis corporaliter,& ſeptem ſpiritus miſſi in omnẽ terram

Sanctitatẽ huius generationis præuidẽs Eſaias ait, Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcẽdet, & requieſcet ſuper eũ ſpiritus Domini, ſpiritus ſapiẽtię & intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſciẽtiæ & pietatis, & replebit eũ ſpiritus timoris Domini. Vtilis quoque eſt genealogia nobis, ſi tamẽ ſanctitatẽ patrum præpoſitorum, imitati fuerimus, ſi ad exẽplum patriarcharũ rectè viuamus & doceamus, ſi ad exemplũ bonorum regum nos & alios benè corrigamus & regamus, ſi ad exemplum beatæ virginis, munditiam humilitatem, & omnem ſanctitatem habere ſtudeamus: ſi Ieſum Chriſtum diligendo vt redemptorem noſtrum ſequendo, & præcepta eius faciẽdo, eius redẽptionis fieri participes laboremus. Per hãc enim genealogiam, miſit deus verbum ſuũ tanquam hamum in carne abſconditũ, inter aquas humani generis vt eo diabolum caperet, & nos ab eius fauce liberaret. Hic beato Iob dicit, Nũquid capies Leuiathan hamo? ſubaudis, vt ego. qui dum filium meum tanquam hamum in carne abſcõdo, diabolũ carnis auidum capio. Qui dum illum, in quem ius nõ habebat, glutire cupit, etiam genus humanũ in quo ius habere videbatur, amittit. Secũdò conſiderãda eſt diuerſitas perſonarũ, quæ in hac ponuntur genealogia. Ponuntur autem hic tam viri quàm mulieres, tam Iudæi quam Gentiles, tam reges quàm inferiores, tam antiquiores quàm iuniores, tam boni quàm mali: omnes enim Chriſti redemptiõne indigebãt. Et ideo de omniũ genere carnem

Eſai. 11.

Iob 40.

Quare in genealogia Chriſti boni & mali ponuntur.

nem ſumpſit, vt omnes redimeret. Sicut enim ma li indigebāt peccatorum remiſſione, ita boni indigebant regni cælorum apertione, quòd niſi per ſanguinē Chriſti poterat aperiri. Sed & aliqui ma li ideo in hac generatione ſancta interſeruntur, vt oſtendatur malitiā non obeſſe ſanctitati Quoniam iuxta Prophetam anima quæ peccauerit, ipſa morietur: & filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. Iuſtitia iuſti ſuper eum erit, & impietas impij erit ſuper eum. Non enim nocet bono patri, malitia ſui filij ſi tamen prout potuit eum correxit. Nec nocet bono filio malitia ſui patris, ſi eū imitatus non fuerit. Alias & malitia filij nocet patri negligenti, vt apparet in Heli, & malitia patris nocet filio patrem imitanti. Vnde Dominus, Ego inquit ſum Deus zelotes, vindicans peccata patrum in filios, vſque in tertiam & quartam generationē. Sed nec econtrariò bonitas patris prodeſt malo filio, imò nocet, dum propoſitum & proximum ſibi exemplum ſequi contemnit. Nec bonitas filij prodeſt malo patri, qui nec verbo nec exēplo eum inſtruxit. Tertiò verò numerus attēdendus eſt. Enumerantur hic quadraginta duæ generationes vſque ad Chriſtum. Totidem quóque manſionibus filij Iſraël ad terram promiſſionis peruenerunt. Nos quoque per eiuſdem numeri ſacramentum, id eſt per Decalogi in quatuor Euangeliis: & per quatuor Euangeliorum in decalogo, cum gemina charitate impletionem ad terram promiſſionis & ad Chriſtū peruenimus. Decalogus enim & quatuor Euangelia ſine ge-

Malitia nō obeſt ſanctitati.

Ezech. 18.

Eſaie 20.

S

uationis,nobis fratres mei,demonſtratur. A fide enim quæ eſt fundamentum omnium virtutum, & ſine qua nihil poteſt placere Deo, viam ad Chriſtum incipimus, quæ non ſufficit, quia fides ſine operibus mortua eſt,ſed ex ea proficientes & per quatuordecim, id eſt per Decalogi, & quatuor Euangeliorum doctrinam; ad regnum, quo ſcilicet nos & alios benè regere ſciamus, peruenimus. Sed nec hîc debemus ceſſare; imò ad tranſmigrationem diuinæ contemplationis toto deſiderio tendere:quàm per quatuordecim, id eſt per ſeptem dona Spiritus ſancti, in gemina charitate duplicati acquirimus. Vnctio enim ſpiritus docet nos interius quo tendere debeamus: & inflammat nos per verum amorem, vt toto deſiderio à terrenis ad æterna, à mundo ad Deum tranſmigremus. Sed hæc tranſmigratio contemplationis ænigma eſt & vmbratilis. Ex parte enim hic cognoſcimus, & ex parte Prophetamus. Vnde Dominus ad Moyſen,Non videbit me,inquit, homo & viuet. Propterea fratres mei, ab hac vmbratili cõtemplationis tranſmigratione ad veram Dei viſionem debemus feſtinare, cupientes diſſolui & eſſe cum Chriſto. Ad quod per quatuordecim peruenimus, id eſt per duplex ſeptenarium, hoc eſt per duplicem corporis & animæ requiem, quæ in depoſitione huius mortalitatis,iuſtis cõfertur. Vnde Pſalmiſta,cum dederit,inquit,dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas domini,filij merces fructus ventris. Ac ſi diceret, Dum ſunt in hoc ſeculo electi cum reprobis, filij liberæ cum filiis ancillæ ſimul va-

Fides fundamentum omniũ virtutum.
Iacob. 2.
1.Ioan. 2.
Philip. 1.
Pſal. 126.

principem mundi eiiciendum de mũdo cum dicit, *Nunc iudicium eſt mundi.* Porrò tria ſunt iudicia Dei: Vnum eſt retributionis, quod erit in fine, quando Deus reddet vnicuique ſecundum opera ſua. Alterum eſt diſcretionis, quod fit quotidie in ſancta Eccleſia, quãdo Deus diſcernit merita ſingulorum. Qui autem, inquit, me iudicat Dominus eſt. Nihil enim mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Tertium eſt expulſionis Diaboli à cordibus hominum, de quo Dominus imminente ſua paſſione, hoc quod modo audiuimus dixit, *Nunc iudicium eſt mundi.* Nunc agitatur cauſa de habitatoribus mundi, quis magis eos debeat poſſidere Deus an diabolus. Cum enim cõſtans eſſer, quòd deus mundum & habitatores eius tanquã creaturas ſuas iure poſſidere deberet, tamẽ diabolus videbatur eos iuſtè poſſidere: eo quòd homo ſponte ſua ſe ei ſubdidiſſet, & quia eum iam longua præſcriptione poſſediſſet. Cum autem dominus poteſtatiuè creaturam ſuam ad ſe reducere poſſet noluit, ne diabolus cõ quereretur, ſe nõ per iuſtitiã ſpoliari ſed per potentiam. Placuit igitur ei vt fraudem & iniuriam Diaboli non per potentiam ſed potius per ſapiẽtiam & iuſtitiam vinceret, & vt eum nõ per alienam naturam, ſed per eãdem quàm ſuperauerat, ſuperaret. Occultauit igitur hamum diuinitatis ſub humana carne, non quidem peccatum, ſed ſimilitudinẽ peccati habẽte: quẽ dũ malignus prędo more ſolito cupit capere, capitur ipſe. Et dũ in eũ, in quẽ ius non habebat, præſumit: etiã illũ in quẽ ius habere videbatur, amittit. Hoc eſt ergo

Tria Dei iudicia.

Matt. 16.

1. Cor. 4.

quod ſequitur, *Nũc princeps mũdi huius eijcietur foras* vocat diabolũ principem mundi, non quòd in mũdo principatũ habeat, ſed quia eſt auctor malitiæ mũdanæ, & in cordibus malorũ principatur, qui ex hoc quod diligunt mundũ, nomine mũdi merẽtur appellari. De quorũ tamen cordibus ex magna parte per paſſionẽ Domini eiectus eſt, gẽtibus vbíque terrarũ ad prædicationẽ Apoſtolorũ credẽtibus & abrenũciantibus diabolo & põpis eius. Qui quidẽ diabolus, quamuis à cordibus Patriarcharũ & prophetarũ olim eiectus fuerit, tamẽ nũc precipuè dicitur eiect⁹ eſſe: quia quod olim in paucis, nũc factũ eſt in multis: & quia tãtũ per paſſionis fidẽ ſicut nũc ab iſtis, ita ab illis olim eiectus eſt. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtẽdit dñs per quẽ & quomodo diabolus de mũdo eijciendus ſit cũ ſubdit. *Et ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Ac ſi apertè dicat, Ego in quo princeps mũdi huius nõ habet quicquã, ex eo quòd me in iuſtè exaltabit in cruce, eũ iuſtè deiiciã: & poſſeſſa ab eo iniuſtè, ad me iuſtè reducã. Vnde & hoc exponẽs Euãgeliſta ſubdit, *Hoc autem*, inquit, *dicebat*, *ſignificans qua morte eſſet moriturus.* Porrò cũ tota Trinitas diabolũ eiecerit à cordibus hominũ, & homines ad ſe reduxerit, tamen hoc ſpecialiter dicit filius dei ſe factutũ, eo quòd ipſe noſtræ liberationis non ſolum cum patre & Spiritu ſancto fuit auctor, ſed etiam miniſter. Ipſe enim fuit in cauſa noſtra aduocatus, pugil, & patronus. Quare autem dominus potius voluit per crucem, quàm alio modo diabolum vincere, & ſuos ad ſe reducere, oſtẽdit Dominus

per triplicē figuræ crucis proprietatē, quam innuit in verbis ſuis. Crux enim cū ſit viliſſimū genus mortis, tamē alta eſt ſuper terram: & qui in ea crucifigitur, oportet exaltari à terra. Voluit igitur Dominus ſe vili morte moriturū, tamē in cruce exaltandum, vt ſignificaret ſe per humilitatem & patiētiam diabolū ſuperaturū, & ſuper omnē poteſtatem exaltandū. Iuxta quod Apoſtolus de ipſo, ait, humiliauit ſemetipſum factus obediens vſq; ad mortē, mortē autē crucis. Propter quòd & Deus exaltauit illū & donauit illi nomē quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur. Rurſus crux brachia habet expēſa: & qui in ea affigitur, extenſis brachiis ſimilis eſt amati amplexanti, & ad ſe trahere volēti. Voluit ergo Dominus ſe in cruce extenſis brachiis pro hominibus mori, quatinus nimiam charitatē quā erga homines habebat demōſtraret, & ſe amplexu attracturū eos ad ſe ſignificaret. Et hoc eſt quod ait, *Omnia trahā ad meipſum*. Rurſus quatuor brachia crux habet, quibus quatuor mundi partes reſpicit, Chriſtus quoque in cruce poſitus: capite reſpicit orientem, pedibus occidentē, dextra auſtrum, ſiniſtra aquilonē. Per quòd ſignificauit dominus ſe per crucem de omnibus mundi partibus homines ad ſe tracturū. Et hoc eſt quod ait *omnia*. Hoc autē fratres mei, faciens pro nobis dominus, oſtēdit nobis quid pro eo facere debem⁹. Vnde Petrus ait, Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplū vt ſequamini veſtigia eius. Dedit igitur nobis exēplum, quatinus nō timeam⁹ pro eo & cū eo humiliari & pati, ſi cū eo

Philip. 2.

Crux quatuor brachia habet.

1. Pet 2.

volumus exaltari. per humilitatē enim & patientiam venitur ad regnum, ſicut per ſuperbiam venitur ad infernū. Dedit igitur rurſus nobis exemplum, vt pro eo & ad ſimilitudinē eius per charitatē omnes homines amplecteremur, & ad diligendū Deum & nos, beneficiis attraheremus nō ſolū notos, ſed etiā quoſcunq; de quibuſcunque partibus mūdi, & ad exemplū eius diabolū deiicere, & vaſa captiuitatis ei auferre, & ad deū redure decertemus. Sequitur pars tertia, in qua turba Iudæorū Dño reſpondēs, demonſtrat ſe myſteriū crucis ignoraſſe, cū ſubdit, *Nos audiuimus ex lege, quia Chriſtus manet inæternū. Et quomodo tu dicis, oportet exaltari filiū hominis?* Cū dominus obſcurè mortem ſuā in cruce ſignificaſſet, tamē Iudæi citò intellexerūt eā, vt pote qui de ea in mēte ſua iā tractabāt. Quis eſt iſte, inquiūt, filius hominis? quaſi dicat. Nō eſt Chriſtus qui eſt crucifigendus. Cæterū ſicut perpetuitas regni Chriſti in lege ſignificata eſt, ita & eius paſſio. Sicut enim de regni eius perpetuitate dictū eſt, multiplicabitur eius imperiū & pacis nō erit finis: Ita & de paſſione eius dicitur, Sicut ouis ad occiſionē ducetur, & ſicut ouis corā tondente ſe obmuteſcet, ſic non aperiet os ſuū. Sed Iudæi perpetuitatem regni tanquam Chriſto benè conuenientē intellexerāt, paſſionē verò quam nullatenus putabant Chriſto conuenire, intelligere nō poterant. Hoc eſt enim vt ait Apoſtolus, myſteriū abſcōditū à ſeculis & quòd nemo principū hui⁹ ſeculi cognouit: Quis enim intelligere poſſet deū pro hominibus, immortalē pro mortalibus ſic moriturū? Sed nec etiā quidā

Coloſſ. 1.

hodie iam impletam & atteſtatã Chriſti paſſioně credere volunt. Quia enim diabolicè & ſuperbè ſapiunt,& virtutẽ humilitatis & patientię deſpiciunt,eam deo conuenire non credũt. Ac è contrario ſicut Deus deteſtatur omnem ſuperbiã,ita diligit humilitatem.Et ſicut per ſuperbiã humanum genus fuerat præcipitatũ, ita per humilitatẽ ſtatuit Deus illud reparandum.Nos quoque fratres mei,redemptorem noſtrum ſequentes, amemus humilitatem, patientiam , paupertatem , & charitatem. Hæc ſunt enim arma per quæ Chriſtus diabolum expugnauit,& nos redemit,oſtendens quòd per hæc eadem arma oportet nos diabolum expugnare,& ad patriam noſtram redire.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus hortatur Iudæos ad fidem,dicẽs: *Adhuc modicum lumen in vobis eſt,* hoc ſcilicet quia modo dixiſtis , quia Chriſtus manet in æternũ,ſed non ſufficit. Quoniam non ſufficit vobis credere Chriſti æternitatem,niſi pariter credatis & eius paſſionem . Vel certè. *Adhuc modicum lumen in vobis eſt*,id eſt, ego qui ſum lumen, adhuc modicum, id eſt,modico tempore inter vos ſum. *Ambulate*, ſubaudi, credendo & bene operando, *dum lucem habetis* præſentem & ſe vobis offerentem,*vt non tenebræ* infidelitatis,excęcationis & dãnationis,*vos comprehẽdant. Nam qui ambulat in tenebris,neſcit quò vadat.* Quiſquis enim ſine vera fide eſt , errare poteſt, ambulare nõ poteſt.Et ſi enim quidã infideles videantur in bono proficere,bonis operibus,bona opera addẽdo,tamen propter hoc nõ perueniant ad ſalutem , quia impoſſibile eſt aliquid ſine fide

Heb.11. Fides via ad ſalutem.

placere Deo. Fides enim eſt via ad ſalutem. Bona verò per charitatẽ operatio, eſt ambulatio. Sicut igitur nec ambulatio ſine via, nec via ſine ambu-
Iacobi 2. latione poteſt nos perducere ad propoſitá metá: ita nec bona operatio ſine fide, nec fides ſine operatione habentẽ tempus & locũ poteſt ducere ad ſalutẽ. Sicut enim ſcriptum eſt, quòd quicquid fit ſine fide peccatum eſt: ita & ſcriptũ eſt, quòd fides ſine operibus mortua eſt. Vnde & ſubdit, *Dum lucem habetis*, ſubaudis præſentem & ſe vobis offerentem, *credite in lucem*, & non quocunq; modo, Diabolus enim credit & contremiſcit, *ſed vt filij lucis ſitis* imitatione, adoptione, hęreditate. Quòd tunc dicebat Dominus Iudæis, ego fratres
Ioan.9. mei, nunc dico vobis. Ambulate dum lucem habetis, vt non tenebræ vos comprehendent. Operamini dum dies eſt, quia venit nox in qua nemo poteſt operari. Pœnitemini & conuertimini ad Dominum dum tempus habetis, quoniam iam inſtat tempus in quo non poteritis. Et qui modo dum poteſt, operari non vult, tunc cùm volet o-
Zacha.1. perari, non poterit. Penſemus fratres mei, quoniam Dominus qui nunc nos miſericorditer ad
Matth.25. pœnitẽtiam expectat & clamat, Cõuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, tunc ſeuerius contẽptoribus ſuis clamabit, Amen amen dico vobis, neſcio vos. Propterea fratres mei, tempus ad pœnitentiam nobis datũ non perdamus, ſordes peccatorum noſtrorum lachrimis abluamus, corpus noſtrum cum vitiis & concupiſcentiis crucifigamus: vitam noſtram in melius mutemus, orationibus, ieiuniis, & operibus miſericordiæ inſiſta-

mus,mundum & concupiſcentiam eius contemnamus, ad cœleſtem patriam toto deſiderio tendamus. Ad quam nos perducat qui pro nobis crucifigi voluit Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

In feſto beati Matthæi.

Vidit Ieſus hominē ſedentem in theloneo, Matthæum nomine. Et reliqua. Quoniā ſolennitatem beati Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ, hodie fratres mei, celebramus, rectè lectio, Euāgelica conuerſionis eius cōtinens hiſtoriā, in Eccleſia recitatur. Eſt autē hæc lectio quinquepertita. Primò enim dominus videt & vocat Matthæū: ſecūdo Matthęus ſequitur eum: tertiò Ieſus apud eum mãducat cum peccatoribus: quartò ſuper hoc à Phariſæis reprehēditur: quintò de ſtulta reſponſione Phariſæi, à Domino conuincuntur. Primùm igitur Dominus Matthæum videt, nō ſolùm corporalibus oculis, ſed etiam oculis miſericordiæ, & oculis præſciētiæ. Multos forte tunc ibidem videbat corporalibus oculis, ſed iſtum ſolum tunc ibi vidiſſe narratur, & oculis miſericordiæ, quibus Petrum negantem, vt pœniteret, vidit, & quibus filios Iſrael in Ægypto afflictos ſe vidiſſe dicit. Videns vidi afflictionem populi mei qui eſt in Ægypto. Sed & eum etiam oculis præſcientię vidit, vtpote quem ab æterno prædeſtinauerat vas electionis & Apoſtolum in Eccleſia ſua futurum. Et quid vidit? Hominem. Et qualem? publicanū, vt alius Euangeliſta tradit. Et vbi eum vidit? In theloneo ſe-

Matth. 9.

Exod. 3.

dentem. Ac ſi apertè dicat, Vidit quidem hominem, ſed peccatorem, & in propoſito peccandi perſeuerantem. Publicanum quippe dicitur qui publicis ſceleribus fœdatur, vel qui publicis negotiis implicatur, quæ ſine peccato vel vix vel nullatenus exerceri poſſunt, qualis eſt negotiatio & theloneum. Telos enim Græcè, Latinè dicitur vectigal. Conſtat autem quoniam exigere vectigalia, & exactiones facere, non eſt ſine crimine. Vidit igitur Dominus hominem, imaginem quidem Dei in ſe habentem, ſed eam peccatis deformantem, & in hoc propoſito perdurantem. Itaque fratres mei, exprimitur eius miſeria, vt maior miſerētis Dei appareat miſericordia, quę de tam malo tam ſanctum effecit: vt eum non ſolùm diſcipulum ſuum, ſed etiam Apoſtolum conſtitueret: & ei non ſolùm prædicandi, ſed etiam ſcribēdi Euangeliũ auctoritatē prębere: vt cōmunicato cum ſupernis ſpiritibus vocabulo, Euāgeliſta nominaretur & eſſet. Quod omnipotens & pius Dominus voluit facere triplici ratione. Primùm vt omnipotentiæ ſuæ effectum nobis demōſtraret, qua quantumcunque ſceleratum, quàm citò vult, iuſtificare poteſt. Secundò vt immenſitatem miſericordiæ ſuæ nobis aperiret, quam nulla ſcelerũ ignominia ſuperare poteſt. Tertiò, vt veniæ ſpem omnibus quantumcunque criminoſis præberet. Audi tamen peccator, Non proponitur tibi Matthæus thelonarius in exemplum peccandi, ſed in exemplum pœnitendi. Caue ne pecces. Si tamen peccaueris, non deſperes: quoniam ad exemplum Matthæi, per pœnitentiam reſurgere potes,

Matthæus proponitur in exemplũ pœnitendi.

potes,ſi peccatum tuum accuſaueris. Matthæus enim non ſe excuſat,ſed potius accuſat de veteri peccato,cùm dicit,ſedentem in theloneo,& dum nominat ſe nomine magis noto, Matthæum nomine. Alij verò Euangeliſtæ dicũt,nomine Leui. Erat enim binomius. Sed alij Euangeliſtæ coëuãgeliſtam ſuum minus noto vocabulo nominare voluerunt,ne eum de veteri conuerſatione notare viderentur. Ipſe verò iuxta quod ſcriptum eſt, Iuſtus prior accuſator eſt ſui, ſeipſum magis noto vocabulo vocat. In catalogo quoque Apoſtolorum ſe Publicanum vocat, dicens, Thomas & Matthæus Publicanus. In quo nobis fratres mei, exemplum proponitur,quatinus peccata proximorum noſtrorum diſcamus reuerenter tegere, propria verò humiliter confiteri. Vnde & Paulus, Chriſtus,inquit,venit in hunc mundum ſaluos facere peccatores,quoniã primus ego ſum. Sequitur. *Et ait illi, Sequere me.* Ac ſi diceret, Linque lucrum mundi. & eius cupiditatem, & me ſequere. Sequere me corpore, ſequere me corde, ſequere me imitatione. Sequere corpore meam conuerſationem, ſequere corde meam voluntatem, ſequere imitatione meam vitam. Secundò demonſtrat Matthæus Dominum vocantem ſe ſequutum,cùm ſubditur, *Et ſurgens, ſequutus eſt eũ.* Lucas plenius dicit, Relictis omnibus, ſequutus eſt eum. In quo fratres mei, attendenda eſt & vocationis Domini mira efficacia, & vocati velox obedientia. Et vocationis quidem Domini mira efficacia in hoc apparet, quoniã quàm citò dicit,tam citò efficit. In quo demonſtratur quo-

Prou.18.

1.Tim.1.

Luc.5.

niam ſicut dicere Domini eſt facere, iuxta illud;
Pſal.32. Ipſe dixit & facta ſunt. Ita eius vocare eſt trahe-
re. Vocat quippe nó tam exteriùs quàm interiùs.
Vocati verò velox obedientia in hoc demonſtratur, quoniam vocatus non dubitauit, non moratus eſt: non rationes vectigaliū reddidit: ſed periculo principum ſpreto, quàm cito ad vnam ſolā vocationem, Dominum tam exteriùs quàm interiùs ſequutus eſt. Et quid ad hoc reſpondere poterimus fratres mei? Matthæus Dominum adhuc mortalem ad vnam ſolam vocationem ſequutus eſt, & nos eum iam immortalem, in omnibus diuitem, in cœlo & in terra regnantem, & multas vocationes & minas & terrores, flagella & promiſſiones ſequi cõtemnimus. Vnde fratres mei, multum formidare debemus, ne Deus nobis iratus exigentibus meritis noſtris, nos non iam exteriùs interiúſq; vocet vt Matthæum, ſed exteriùs tantum ad tollendam nobis excuſationem. Vnde
Ioan.15. ipſe in Euangelio, Si non veniſſem, inquit, & loquutus eis non fuiſſem, peccatum non haberent. Nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo. Et alibi, Clamaui & renuiſtis: ego verò in
Prouerb.1. interitu veſtro ridebo. Porrò in hoc quod hic dicitur, *ſurgens, & relictis omnibus, & ſequutus eſt eum*, perfecta & omnis abrenuntiatio demonſtratur.
Tres abrenuntiatione. Sunt enim tres abrenuntiationes. Prima eſt abrenuntiare vitiis & cupiditatibus. Secunda eſt renuntiare ipſis rebus. Tertia eſt abrenuntiare voluntati propriæ. Primam abrenuntiationem intelligitur feciſſe Apoſtolus cùm dicitur, *Surgens*, ſubaudi à vitiis & cupiditatibus ſuis, Secuudam intel-

intelligitur feciſſe etiam cùm dicitur, *relictis omnibus*. Tertiam cùm ſubiũgitur, *& ſequutus eſt eum*, id eſt, voluntatem eius non ſuam. Perfectè igitur omnibus abrenuntiauit, qui vitiis ſuis, rebus ſuis, & etiam voluntati ſuæ abrenuntiauit. Et nos fratres mei, ſi non poſſumus rebus noſtris abrenuntiare, ſaltem abrenuntiemus vitiis & concupiſcentiis noſtris. Si non poſſumus relinquere omnia, ſaltem relinquamus ſuperflua. Victum enim & veſtitum habentes, his contenti ſimus: vt ſimus habentes tanquam non habentes: & vtentes hoc mundo, tanquam non vtentes. Tertiò demõſtratur Dominus apud Matthæum manducaſſe, cùm ſubditur, *Et factum eſt, diſcumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes diſcumbebant cum eo, & diſcipulis eius.* Porrò quod Matthęus de ſe humilitatis cauſa indeterminatè dicit, Lucas apertiùs exponit dicens, Quia fecit ei Leui conuiuium magnum in domo ſua. Hinc diſcant auditores, prædicatores, & monitores ſuos ſuſcipere, paſcere, & honorare. Vnde Dominus, inquit, Edentes & bibentes quæ apud illos ſunt. Et Apoſtolus, Si vobis, inquit, ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt ſi veſtra carnalia metamus. Sicut enim hi debent illis ſpiritualia, ſic illi debent iſtis temporalia. Conuerſus igitur Matthæus ſuſcipit Chriſtum, non ſolùm corporaliter, ſed etiã ſpiritualiter, ipſo Domino teſte. Si quis diligit me ſermonem meum ſeruabit: & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Paſcit quoque eum non ſolùm corporaliter, ſed etiam ſpiritualiter, eodem

1. Timo. 6. *Luc. 5.* *Luc. 10.* *1. Cor. 9.* *Ioan. 14.*

1. atteſtante qui ait, Ecce ſto ad oſtium & pulſo: ſi quis audierit vocem meam,& aperuerit ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cū illo,& ipſe mecum. Stat quippe Dominus ad oſtium & pulſat, cùm voluntatem ſuam, vel per prædicatoris vocem,vel per inſpirationem ſuam, in cor noſtrum immittere quærit. Audita verò voce eius,ianuam ei aperimus,quando voluntatem ſuam gratanter accipimus,& ad implendam eam operā damus. Cœnat verò nobiſcum, & nos cum illo, quando ipſe paſcitur & delectatur noſtra deuotione, & nos eius amore, Hinc diſcant prædicatores & paſtores ſanctæ Eccleſię,vt quando cœnant cum ſubditis ſuis,magis delectentur in deuotione eorum, quàm in comeſtione ciborum appoſitorū: magis in eorum profectu quàm in ſuo eſu. Qui enim magis quærit à ſubditis ſuis paſci corporaliter quàm ſpiritualiter,non paſtor ſed mercenarius eſt. Non ſolùm Dominum & diſcipulos ſuos Matthæus paſcit, ſed etiam multos publicanos & peccatores. Et pulchro veróque præſagio, qui Apoſtolus & doctor Gentiū erat futurus, in prima ſua conuerſione peccatorem gregem poſt ſe trahit & paſcit,officiúmque euangelizandi quod erat expleturus,ab exordio fidei ſuæ cœpit. Non ſolùm enim qui fratrem ſuum verbo, ſed etiam qui exemplo erudit,miniſterium gerit doctoris. Illi Publicani & peccatores iam ad imitationem

Marc. 2. Matthæi Chriſtum ſequebantur,teſte Marco qui dicit,multi Publicani & peccatores diſcūbebant cum Ieſu. Erant enim multi qui etiam ſequebantur eum. Quia igitur non vnus ſed multi conuerſi

ſi

ſi erant, non priuatum ſed ſollemne conuiuium & gaudium erat celebrandum. Si enim iuxta parabolam, epulari & gaudere oportebat, dicente patre, quia filius meus mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus eſt: multò magis nunc epulari & gaudere oportebat, quia multi filij erãt mortui, & reuixerunt. Nam ſi gaudium eſt in cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quantò magis ſuper multis peccatoribus pœnitentiam agentibus? Quartò Dominus à Phariſæis repræhenditur, cum diſcipulis eius dicunt, *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magiſter veſter*? Ac ſi apertè dicant, Conſentiens eſt in culpa eis, qui conſentiens eſt eis in cœna. Hi in tribus peccant. Primò, quia iuſtitiam quam non habent, ſibi arrogant. Secundò, quia Dominum de dubiis iudicant. Tertiò, quia peccatoribus non compatiuntur, ſed eos contemnunt & dedignantur. In quibus tribus ſe non eſſe iuſtos demonſtrant. Primò enim ſi verè iuſti eſſent, bonum non habitum, ſibi non arrogarent, ſed potius habitum diſſimularẽt, & in oculis ſuis paruum vel nullum putarent. Quis enim gloriabitur mundum ſe habere cor? Hinc Pſalmiſta ad Dominnum, In conſpectu tuo non iuſtificabitur omnis viuens. Et ſi aſtra non ſunt munda in conſpectu eius, vt ait Iob, quantominus homo cuius vita non eſt niſi tentatio, & qui domum habitat luteam, qui & terrenum habet fundamentum? Debemus enim fratres mei, dicere cum propheta, Omnes iuſtitiæ noſtræ quaſi pannus menſtruatæ ante te domine. Secũdò ſi verè iuſti-

Lucæ 15.

Lucæ 15.

Pſal. 142.

Iob. 25.

Eſaiæ.

eſſent, Dominum de comeſtione cum peccatoribus non iudicarent. Manducare enim cum peccatoribus, quia poteſt & bono & malo animo fieri, eſt opus indiferens: & ideo non debemus & huiuſmodi aliquē iudicare nec in malā partē interpretari, ſed potius in bonā. Tertiò ſi verè iuſti eſſent peccatorū miſeriæ per charitatē cōpaterētur, nec eos contēnerent, nec dedignarētur. Sed potius eis cōdeſcenderent, vt eos Chriſto lucrifacerent. Quartò dominus phariſæos de iniuſta repræhenſione confutat, cū eis reſpondens dicit, *Non eſt opus valentibus medico, ſed male habentibus.* Ac ſi apertè dicat Iuſti, quales vos eſſe æſtimatis non indigent iuſtificatore, ſed peccatores, quales iſti ſe eſſe fatentur. In quo verbo Dominus repræhenſionem phariſæorum conuenienter confutat, oſtēdens contra tria quæ illi in verbis ſuis ſignificauerant, videlicet & ſe non conſentientem peccatoribus, ſed potius medicū peccatorū eſſe, & ipſos iuxta opinionē ſuā iuſtificatore nō indigere, & iſtos peccatores eſſe & indigere iuſtificatore. Eſt ergo ac ſi dicatur, Ego quidem ſum iuſtificator peccatorum: ſed vos de falſa iuſtitia elati, quia iuſtificatore vos non egere putatis, vix vel nunquam iuſtificabimini. Sed iſti peccatores humiles, quia nouerunt ſe iuſtificatore indigere, cito iuſtificabuntur. Veruntamen pius & miſericors Dominus conſilium eis donat, cum ſubdit, *Eūtes autem*, ſubaudis à temeritate vituperationis, *Diſcite quod eſt, miſericordiam volo & non ſacrificium.* Ac ſi apertè dicat, intelligite quid ſignificat illud verbum Domini per prophetam dicētis, Miſericordiam

diam volo: & non ſacrificium. Ac ſi apertè dicat, Vos propter legalia ſacrificia quæ facitis, vos iuſtos reputatis: ſed teſte propheta; deus plus requirit miſericordiam, quàm ſacrificium. Exteriora quippè ſacrificia & oblationes, ſine interiori miſericordia, Deo placere non poſſunt. Iſta verò ſine illis, Deo placuit & accepta eſt. Nihil enim ſic Deũ placat ſicut miſericordia miſeriæ ſubueniens, vel compatiens alienæ. Non enim Domin⁹ in iudicio reprobis dicet, Ite maledicti in ignẽ æternum, quia non ſacrificauiſtis mihi hoſtiam, non obtuliſtis mihi oblationem, & non conſtruxiſtis mihi Eccleſiam, licet hæc dona magna ſint. Sed potius dicturus eſt, Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare. Sitiui, & non dediſtis mihi potum. Hoſpes eram: & non ſuſcepiſtis me, &c. Deinde Dominus phariſæos ad ſequendam miſericordiam exemplo ſui inuitat; cum ſubdit, *Non enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* Id eſt non veni vocare Angelum iuſtum, qui nõ indigebat, ſed hominem qui indigebat. Omnis enim homo vel alieno peccato, vel ſuo reus erat. Vel certè non veni vocatione colligere ſuperbos iuſtos, ſed humiles peccatores. Quamuis enim nonnunquam ſuperbi iuſti vocentur: tamen non veniũt ad Deum, niſi primo humiliati peccatores ſe eſſe peccatores confiteantur. Itaque fratres, ſi ęterna vocatione à Deo vocari volumus, nos peccatores & credamus & confiteamur. Lachrymis veræ pœnitẽtiæ, & operibus miſericordię peccata noſtra redimamus, ſẽper in oculis noſtris nos humiles habeam⁹: nos ſẽper iudicemus alios verò

Matth. 9.

Matt. 25.

ſemper iudicare caueamus, peccatores nullos cõtemnamus, ſed blandis correctionibus eos Deo lucrari ſatagamus, ad exẽplũ beati Matthæi mundum contẽnamus,& ad Deũ toto deſiderio feſtinemus. Quod illius interceſſione nobis annuat Deus & dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

S. MATTHAEVS APOSTOLVS

Matth. 9. Lucæ 5.

Ex Iuuẽco presbytero Hiſpano.

Progrediens tunc inde ad vectigalia vidit
Conſeſſu in medio Matthæum, protinus illi
Diſcipulis hærere iubet: nihil ille recuſans,
Imperio Chriſti paret, gaudétque ſecutus.

Ex Euſeb. Cæſarienſi

De ſancto Matthæo habet hæc Euſebius noſter. Sed & reliqui domini ac ſaluatoris noſtri diſcipuli, non ſolum ex illis duodecim, ſed & ſi qui extra hunc numerum, de ſcola tamen domini & ſaluatoris noſtri ſermonem aliquem diuinitus inſpirati, memoriæ reliquerunt, breuem hunc & ſuccinctum per omnia eſſe voluerunt. Igitur ex diſcipulis Domini, Matthæus tantummodo & Ioannes ad ſcribendum appuliſſe animum traduntur, neceſsitate quadam in hoc ipſum prouocati. Matthæus enim primò Hebræis prædicabat. Verùm cum pararet tranſire ad Gẽtes, patria lingua ſcripturam compoſuit, & ea quæ prædicarat, comprehendens, dereliquit his ad memoriam, à quibus proficiſcebatur, vt Gentibus prædicaret. Poſt hunc Lucæ & Marci ſcriptura euangelica, &c. lib. 3. cap. 24.

Hierony.

Idem de Euangelio Matthæi Hebraicè ſcripto lib. 3. cap. 39. Item lib. 5. cap. 10. D. Hieron. in viris illuſtribus de ſancto Matthæo ſic, Matthæus qui & Leui, ex Publicano Apoſtolus, primus in Iudæa propter eos qui ex circunci-

ſione crediderant, Euangelium Chriſti Hebraicis literis verbíſque compoſuit. Quod quis poſtea in Græcum tranſtulerit, non ſatis certum eſt. Porrò ipſum Hebraicum habetur vſque hodie in Cæſarienſi bibliotheca, quam Pamphilus martir ſtudioſiſſimè confecit. Mihi quoque à Nazareis, qui in Beroea vrbe Syriæ hoc volumine vtuntur, deſcribendíque facultas fuit. In quo animaduertendum quod vbicunque Euangeliſta, ſiue ex perſona ſua, ſiue ex perſona Domini ſaluatoris, veteris ſcripturæ teſtimoniis vtitur, non ſequatur ſeptuaginta tranſlatorum authoritatem, ſed Hebraicam, è quibus illa duo ſunt, Ex Aegypto vocaui filium meum. Et, Quoniam Nazareus vocabitur.

IN FESTO ANGELORVM, *Sermo de Apocalypſi.*

F*Actum eſt prælium magnũ in cœlo, Michael & angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnabat & Angeli eius.* Hac in viſione fratres chariſſimi, reuelatũ eſt à deo Ioãni: & per eũ nobis, ſancti Angeli, quàm ſint ſollici & vigiles in tutela & defenſione noſtra, & quantũ gaudeant de profectu & ſalute noſtra. Sunt auté huius lectionis tres partes. Primò enim dicit prelium magnum factum eſſe in cœlo inter Michaelem & draconem. Secũdò dicit draconem victum. Tertiò dicit, hinc magnam exultationem in cœlo factam eſſe. Primum igitur dicit, *Factum eſt prælium magnum in cœlo*, Dicitur autem hic prælium quoddam certamen inuiſibile, quod habent boni ſpiritus aduerſus malos ſpiritus, & mali ſpiritus aduerſus bonos ſpiritus, pro acquiſitione hominum. Boni quippè ſpiritus ni-

Apoc. 12.

Angeli ſolliciti de ſalute noſtra

tuntur homines trahere in partem ſuam, & lucrari eos Deo, ſola tracti bonitate & charitate Dei, & Domini ſui & hominum conciuium ſuorum. Gaudent enim ad exemplum & ad voluntatem Dei regis ſui, pro hominibus pugnare, pro quibus vident ipſum in perſona ſua pugnaſſe. Gaudent quoque homines ad ſe trahere, de quibus expectant diminutionem numeri ſui reparandã eſſe. Econtrà quoque maligni ſpiritus nituntur homines in ſuam partem trahere, & ſuæ damnationis conſortes habere, ſola ducti malitia & inuidia? in qua ſunt ita indurati, quòd nullum bonum diligere poſſunt, ſed alienis ſucceſſibus ſemper inuident, & eos pro poſſe ſuo impediunt, præcipuè promotionem hominis ad gloriam, de qua ipſi per ſuperbiam corruerunt. Dicitur autem hoc prælium magnum, quoniam magni ſunt qui pugnãt, magnus effectus ex quo pugnant, & magna cauſa pro qua pugnant. Magni ſunt qui pugnant, quoniam tam boni quàm mali angeli, naturali, virtute & ſcientia ſunt magni. Et ſicut boni Angeli ſunt magni in bonitate & virtutibus, ita mali Angeli ſunt mali in malitia & doloſitatibus. Magnus eſt effectus ex quo pugnant, quoniã bonos excitat ad præliandum feruens dilectio Regis ſui & conciuiũ ſuorũ. Malos verò excitat feruens odiũ & inuidia, quã habent in ſucceſſus hominũ. Magna eſt cauſa pro qua pugnant, quoniam non pugnam pro auro vel argẽto, vel pro aliquo caduco præmio, ſed pro homine facto ad imaginẽ & ſimilitudinẽ dei ad reſtautionẽ lapſus Angelici. Si ergo fratres mei, apud

cœleſtes tanti ſumus, quòd pro nobis Angeli & Archangeli,& omniscuria cœleſtis,imò etiã ipſe filius Dei,pro nobis prælietur,quare ipſi pro nobis ipſis non præliamur? Quare conditionem noſtram conténimus? Quare nos eripere à Dæmonũ poteſtate non laboramus? Quare Angelos & Archangelos pro nobis præliantes nõ coadiuuamus?Si iam à diabolo ſuperari nos patimur,nullam excuſationem habere poſſumus,cũ tot adiutores habeamus. Sed cũ hoc præliũ inter bonos & malos quotidie adhuc fiat,quare hîc dicitur iã factũ eſſe?Quoniã in primitiua Eccleſia: quoniã præliũ & veſtigia ſanguinis Chriſti adhuc erant recẽtia,præcipuè factum fuit,quãdo multa milia quotidie eripiebãtur,& tunc pari feruore,& homines & Angeli contra diabolum præliabantur, Nunc verò quia pauci diabolo reſiſtunt, & ferè omnes ſe ſpõtaneos ei tradunt negligẽtia noſtra facit Angelos negligentes,vt tepidè coadiuuent, quos tepidè pugnare vident. Propterea fratres mei,ardẽter cõtra diabolũ præliemur, vt ardẽtes adiutores Angelos habere mereamur. Vigiles & parati ſunt ad adiuuãdũ nos,ſi vigiles & prõptos ꝓ nobiſmetviderint nos,In cœlo enim ſuperiori ſoli ſunt boni,ſicut in inferno ſoli ſunt mali. Sed in hoc tenebroſo aëre,qui circa nos eſt,vbi tã boni quã mali angeli circa nos volitãt & cõuerſantur.de nobis vtriq; pręliãtur. Proindè quia ſemp nobis præſẽtes ſunt, opa noſtra eos latere nõ poſſunt,& ob ſupernorũ ciuiũ,qui ſemper circa nos ſunt,reuerẽtia,ſemper honeſtè fratres mei,nobis eſſet viuendũ: vt de honeſtatę noſtra ſemper eos

lætificaremus,& malos angelos confunderemus Vel certè cœlum hoc,Eccleſia in qua Deus ſedet, intelligitur,in qua & pro qua,ab vtriſque Angelis prçliatur. *Michael,*inquit,*& Angeli eius præliabantur cum dracone, & draco & Angeli eius pugnabant.* Boni Angeli præliantur pro nobis fratres mei, nobis bona ſuggerendo. Mali verò econtrà præliantur nobis ſuggerendo mala. Iſti præliantur nos adiuuando,iſti prçliantur nobis nocēdo. Iſti præliantur nos protegēdo,illi prçliantur nobis inſidiando. Iſti præliantur apud Deū nos excuſando, iſti præliantur nos accuſando. Iſti præliantur pro nobis intercedendo, & bona noſtra Deo offerendo, iſti præliantur nos incuſando & diffamando. Iſti præliantur nobis fraudes & eorum inſidias nobis reuelando, iſti præliantur nos quantum poſſunt latenter & fraudulenter circunueniendo. Sequitur pars ſecunda; in qua oſtenditur quòd mali, Angeli à bonis ſunt ſuperati, cum ſubditur, *Et non praualuerunt: neque locus inuentus eſt eorum amplius in cœlo.* Angeli mali quamuis fortiter, quamuis callidè, quamuis vigilāter, & inceſſanter pugnant, tamen bonis in quibus eſt,& in quibus pugnat Deus, reſiſtere non poſſunt. Vnde & hic Michael pugnaſſe dicitur, qui dicitur mitti quando aliquid miræ virtutis efficitur. Michael enim interpretatur, quis vt Deus? Nam vt ait pſalmiſta, Quis
Pſal. 112. *Pſal. 76.* Deus magnus ſicut Deus noſter? Tu es Deus qui facis mirabilia. *Neque locus inuentus eſt eorum amplius in cœlo.* Finito certamine bonorum & malorum Angelorum, quod nō erit vſq; in finē mun-
di,

di,ex tunc Angeli ita coarctabũtur in inferno, vt de cætero non habeant poteſtatẽ per aëra diſcurrere, vel aliquem infeſtare. *Et proiectus eſt*, inquit, *draco ille magnus*, ſerpens *antiquus,qui vocatur diabolus & ſatanas,qui ſeduxit vniuerſum orbem*. Quatuor nomina ponit,quorum duo prima diaboli malitiam,reliqua duo,eius miſeriam demonſtrãt. Dicitur enim ille draco magnus, pro magna apertè nocẽdi violẽtia.Dicitur ſerpẽs antiquus, pro antiqua occultè nocẽdi verſutia:dicitur autẽ diabolus,id eſt,deorſum fluẽs,pro maxima quã ſemper malefaciẽdo incurrit miſeria.Dicitur autem ſatanas,id eſt,aduerſari⁹, pro obſtinata in ſemper aduerſãdo pertinacia.Quæ eſt enim maior miſeria, quàm ſemper ſe extollẽdo, ſemper deterius ruere,quàm ſemper aliis nocẽdo pœnas ſibi exaggerare,& à proprio dãno ceſſare nõ poſſe? *Qui ſeducit*,inquit,*vniuerſum orbẽ*,ſubaudis quantum in eo eſt. Quáuis enim non omnes ſeducat,quia tamẽ omnes tẽtat,& pro poſſe ſuo ſeducere cupit, pro ſeductione omnium puniendus erit. *Proiectus eſt autem*,inquit,*in terram*,in profunditatem videlicet terrę,videlicet in infernum,quia angeli eius cum ipſo miſſi ſunt Iuſtũ eſt enim vt qui per ſuperbiã ſe extulit vſque ad altitudinem Dei, præcipitetur vſq; in profunditatem inferni. Vel certè ſi intelligimus diabolũ ſuperius eiectum de cœlo, id eſt, de Eccleſia fidelium , poſſumus hîc intelligere eum eſſe deiectum in terram , id eſt, in amatores terrenorum ille quos vexat, licet grauiſſimè doleat de fidelibus ſe eiectum eſſe. Sequitur pars tertia, in qua dicitur pro diaboli deiectione, ma-

gnam exultationem in cœlo factá eſſe cùm ſubditur, *Et audiui magnam vocem in cœlo dicētem.* Nūc, id eſt, à deiectione diaboli, *facta eſt ſalus & regnum Dei noſtri & poteſtas Chriſti eius:* id eſt, nunc facta inde apparet ſalus, & virtus, & regnum Dei noſtri, & poteſtas Chriſti eius. Et ſalus quidem Dei in hoc apparebit, quia potēter ſaluabit ſuos. Virtus, in hoc quod potenter præcipitabit aduerſarius. Regnum in hoc quod iuſtis glorificatis, & damnatis reprobis, & omnibus volūtatem ſuam faciētibus, in beata parte ſemper cum ſuis eſt regnaturus, Poteſtas verò Chriſti tunc maximè apparebit, quia qui apparuit hic infirmus, tunc apparebit omnipotēs. Qui hic fuit iudicatus, tūc iudicabit. Qui fuit hic damnatus ab impiis, impios dānabit, & ſuos ſaluabit. Vnde & ſubditur, *Quia proiectus eſt à Deo,* id eſt, à patre & à Chriſto, eius filio, *accuſator fratrum noſtrorum,* id eſt, diabolus, cuius officium eſt homines accuſare, id eſt, per peccata accuſabiles & infames facere. *Qui accuſabat illos,* inquit, *in conſpectu Dei noſtri die ac nocte.* Quāta eſt proditio & fraus diaboli, fratres mei, qui de hoc quod nobis ſuggerit, nos accuſat? Nec in cōſpectu cuiuſlibet, ſed in conſpectu Dei. Ea nanq; maximè ſuggerit nobis, quæ plus offendant Deū quàm homines. Paruipendit enim aliquos infamare tantum ante homines, niſi quos ante Deum infamare non poteſt. Et hoc facit die ac nocte, id eſt, ſemper. Et quàm timendus eſt fratres mei, qui nunquam dormit, ſed ſemper in perniciem noſtram vigilat. Propterea fratres, cōtra eius inſidias vigilemus: & quia aliquando nos dormire

neceſſe eſt,tamen tanta faciamus vigilantes, quæ nos cuſtodiant dormientes.Et non ſolùm à Deo auctore diabolus eiectus eſt,imò etiã ipſi,inquit, *fratres noſtri vicerunt eum* , Deo in ipſis & per eos pugnante.Et propter quam vicerunt eum? *propter ſanguinem agni*, id eſt, propter fidem paſſionis agni.Et quia ſola fides non ſufficit homini habenti tempus confitendi, addit, *Et per verbum teſtimonij*,id eſt,confeſſionem. Corde enim creditur ad iuſtitiam , ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Et quia nec fides , nec confeſſio ſufficit ad ſalutem habenti tempus operandi,addit: *Et non direxerunt animas*,id eſt,vitas ſuas contra Deũ, imò pro Deo poſuerunt eas vſque ad mortem.Ac ſi dicat,Non ſolùm ſua,ſed etiam ſeipſos pro Chriſto dederũt. Nos quoque fratres mei,ſi diabolum vincere cupimus,firmiter credamus,audacter confiteamur, fortiter pro Chriſto ponamus noſtra , noſtrámque voluntatem & voluptatem, & ſi etiam tempus fuerit,animã noſtram.Poſtquam autem vox angelica laudauit Dominũ & ſanctos eius ſuper deiectione diaboli,oſtẽdit affectum ſuũ gaudens, & alios ad gaudendũ imitans,cùm ſubdit, *Propter ea lætamini cœli*, id eſt,& qui habitatis in eis. Ecce fratres mei, ſic diligunt nos, ſic ſemper pugnant ſancti angeli pro nobis , ſic pro noſtra victoria gaudẽt & laudent Deũ, cur igitur non excitamur ad pugnãdum? cur ſic pigri pro nobis ſumus,cùm angelos adeò pro nobis ſollicitos audiamus? Cur contra diabolum non vigilamus,quem cõtra nos ſemper vigilare ſcimus? Itaque fratres mei,armis fidei & charitatis nos armemus. in orationibus

Rom.10.

vigilemus,contra tentationes diaboli fortiter dimicemus,ſuper nos ciues in auxilium noſtrũ inuocemus, eorum memoriam veneremur & frequentemus, munditia mentis & operum ſanctitate eos nobis propicios faciamus, quatinus auxiliis &precibus eorum adiuti,diabolum ſuperare, & cum victoribus coronari mereamur. Largiente Deo & Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui in trinitate perfecta viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto, Sermo de Euangelio.

Matt.18. A*Cceſſerunt ad Ieſum diſcipuli dicentes, Quis putas maior eſt in regnum cœlorum? Et reliqua.* Sex capitulis diſtinguitur lectio iſta fratres chariſſimi. Primò enim diſcipuli quęrunt à domino quis ſit maior in regno cœlorum. Secundò reſpondet dominus eis. Tertiò,demonſtrat quantum bonum ſit paruulos in ſuo nomine ſuſcipere. Quartò,quantum malum ſit eos ſcandalizare. Quintò,eos iubet ſcandalizantes euitare. Sextò oſtendit quare puſilli non debeant contemni. Primò igitur diſcipuli quęrũt à Domino, *Quis putas maior eſt in regnum cœlorum?* Alius Euangeliſta dicit, facta eſt contentio inter diſcipulos,quis eorum videretur eſſe maior. Porrò cùm omnis anima creata ſit cõcupiſcibilis, & iraſcibilis,innatum eſt omni animę vt naturaliter concupiſcat profectũ & honorẽ ſuũ. Cùm ergo anima cõcupiſcit quod debet,&quomodo debet bona eſt talis cupiditas. Mala enim fuit cupiditas angeli apoſtatæ,qui per ambitionẽ cupiuit aſcẽdere ad æqualitatem Dei. Cùm ergo diſcipuli de maio-

maioritate in regnum cœlorum contendunt,dupliciter peccant,& quia cupiũt quod non debent & quomodo non debent. Quod enim nõ debẽt, cupiunt,qui maioritatem in regno cœlorum cupiunt, in quo ſufficere debet eſſe vel vltimum. Quomodo non debent, cupiunt, qui ad regnum cœlorum per ambitionem, nõ per humilitatem, aſcendere cupiunt. Sequitur pars ſecunda,in qua Dominus reſpondet eis. Primò per increpationem, cùm aduocans paruulum & ſtatuens eum in medio eorum dixit: *Amen dico vobis,niſi conuerſi fueritis & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum.* Ac ſi apertiùs dicat, Vos affectatis per ambitionem maiores eſſe in regno cœlorum, ſed eo modo quo hæc affectatis,nullo modo intrare in regnum cœlorum valetis, ne dum maiores eſſe in eo valeatis. Vos enim affectatis intrare in regnum cœlorum per ambitionem, in quo non intratur niſi per humilitatem. Si ergo in regnum cœlorum intrare vultis, tales virtute & moribus ſitis, qualis iſte paruulus beneficio ætatis. Porrò tales eritis,qualis iſte paruulus,ſi innocentes,ſi neſcij mentiri, ſi in ira non perſeuerantes,ſi iniuriarum immemores,ſi viſam mulierem non concupiſcentes,& huiuſmodi. *Qui ergo ſe,* inquit, *humiliauerit ſicut paruulus iſte, hic eſt maior in regno cœlorũ.* Ac ſi apertè dicat, Qui erit in oculis ſuis minor humilitate,ſicut iſte paruulus eſt ætate,hic erit maior in cõſpectu Dei. Sicut enim ruina eſt cauſa ruinæ, ita humilitas ſublimationis. Et quemadmodum quanto quis magis ſuperbit, tãto deterius præcipitatur,ita quanto quis ſe hu-

miliat, tanto plus in conſpectu Dei ſublimatur. Si ergo deſideras fieri in regno cœlorum maior, eſto hic humilior. Humilior dico nõ ſola voce, nõ ſimulatione, ſed in veritate cordis te minorẽ cæteris credas, confitearis, & oſtendas. Eſt enim humilitas virtus, qua homo veriſſima ſui cognitione ſibi vileſcit. Nobis autẽ vileſcimus, & cæteros omnes nobis præponimus, ſi bona noſtra fratres mei, parua vel nulla reputãtes, omnia peccata & infirmitates noſtras ſemper ante oculos noſtros habeamus, & aliorum peccata diſſimulãtes eorũ bona ante oculos noſtros multiplicemus. Sed ſi aliquis ad præſens apertè malus videtur, nos tamen attendentes non quàm malus eſt, ſe quàm bonus eſſe poteſt: & quia nos qui modò ſtamus, ruere poſſumus, nõ eis præferre nos audeamus. Quãuis autẽ fratres mei, noſmet ſpernere & humiliare præcipimur, nõ tamẽ negligẽter nos tractare debemus: quia quãuis debeamus nos ſpernere in hoc quod fecimus, tamen non debemus nos ſpernere in hoc quod à Deo facti ſumus, & quod eſſe poſſumus. Ideo enim nos deus in ſacra ſcriptura filios ſuos vocat, ne nos videlicet ab eo negligi credamus, & ideò nos malè negligamus, vt quidam & maximè pauperes faciunt, qui ideo quod putant ſe à deo negligi, ita ſe negligũt quod quid faciãt, vel quomodo viuãt, non attẽdũt. Sequitur pars tertia, in qua oſtẽdit dominus quãtũ bonũ ſit in nomine ſuo paruulos fideles ſuſcipere, cùm ſubdit: *Et qui ſuſceperit vnũ paruulum talẽ in nomine meo*, id eſt, humilẽ & innocentẽ, *me ſuſcipit.* Quamuis generaliter ſit verũ, quod quicunq; paſcit

Quare in ſacra ſcriptura filios ſuos nos deus appellet.

ſcit vel ſuſcipit aliquem in nomine Chriſti, Chriſtum pro quo hoc facit, ſuſcipit: tamen de pauperib' ſpiritu ſe ſpecialiter hoc dixiſſe innuit in hoc quod hic ait, *vnum paruulum talem*, & in hoc quod in iudicio dicturus eſt, quandiu feciſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Et ſi enim, vt ait Paulus, faciendum eſt bonum ad omnes, maximè tamen ad domeſticos fidei. Porrò dupliciter ſuſcipimus paruulos in nomine Chriſti, vel corporaliter, vt quando eis hoſpitalitatem & neceſſaria præparamus: vel ſpiritualiter, vt quando eorum infirmitatem & imperfectionem, manu ſpiritualis conſilij & auxilij ne cadant, ſupportamus. Vnde & Paulus, ſuſcipite, inquit, inuicem ſicut Chriſtus ſuſcepit vos. Et alibi, fratres, ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis ſuſcipite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Et alibi, Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Eſt autem vtrumq; opus magni meriti, ſed iſtud vltimum maioris. Sequitur pars quarta, in qua dominus oſtendit quantũ malum ſit puſillos ſuos ſcandalizare cùm ſubdit. *Qui autem ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Puſillum ſcãdalizat, qui dicto vel facto minus recto ei occaſionem ruinæ dat, Sicut autem carnalis pater maiorem adhibet diligentiam in paruulis ſuis cuſtodiẽdis, quàm in adultis: ita ſpiritualis pater maiorẽ debet adhibere diligẽtiam in cuſtodiẽdis & erudiẽdis ſimplicibus & infirmis. Perfecti enim

Matth. 25

Galat. 6.

Rom. 15.

Galat. 6.

Puſillũ ſcãdalizare nõ debemus.

autem tot reus eſt animarum, quot ob dictũ vel exemplum eius perierunt. Vnde & ſubditur, *Væ*, inquit, *mundo*, id eſt mundanis, *ab ſcandalis*, id eſt propter ſcandala quæ inferunt, *Neceſſe eſt enim vt veniant ſcandala*, id eſt, vtile eſt ſanctis videlicet qui per ea probandi ſunt. *Veruntamẽ væ homini illi per quem ſcandalum venit.* quia non eſt iudicandus ſecundum vtilitatem, quæ inde prouenit, ſed ſecundum quòd intendit. Sequitur pars quinta, in qua Dominus iubet puſillis euitare ſcandalizatores, cum Subdit: *Si autem manus tua vel pes tuus vel oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & proijce abs te. Bonum eſt tibi ad vitam ingredi debilem & claudũ, vel vnum oculum habentẽ, quàm duas manus, vel duos pedes, vel duos oculos habentem mitti in ignem æternum.* Methaphoricè loquitur Dominus. Si morbus, ſerpens, & cito perimens inuaſerit manum, vel pedem, vel oculum tuum, cõſilium eſt vt morbus, ne ſubito occupet & perimat totum corpus tuum, cito cum membro occupato abſcidatur. Melius eſt enim vt viuas mãcus, vel claudus, vel monoculus, quàm cũ duabus manibus & pedibus & oculis moriaris. Similiter ſi aliquod criminale vicium inuaſerit amicum tuum, qui erat tibi manus te defendendo, & pes te ſuſtinendo, & oculus tibi prouidendo, expedit tibi, qui infirmus es, & propinquis viciis reſiſtere non potes, ſeparare à te, & viuere ſine illo, quàm perire cum illo. Hinc contingit, quod quamuis matrimoniũ ſit indiuiſibile, tamẽ ſi vir coegerit mulierem, vel mulier virum ſecum furari vel rapere, vel occidere, vel idola adorare, vel aliquas peſſimas artes ſe-

..ctari, expedit coniugi coniugem dimittere, & magis ſaluari ſine coniuge, quàm peccare cum coniuge. Si verò tu in bono propoſito fortis es, & potes tuum vitioſum amicum vel coniugem magis attrahare ad te, quàm abſtrahi ab eo, noli eum relinquere, ſed magis eum Deo lucrare, Sanctificatur enim (vt ait Paulus) vir infidelis per mulierem fidelem: & mulier infidelis, per virum fidelem. Illũ enim, vt ait Sapiens, debes tecum retinere, quem tu potes facere meliorẽ: vel qui te. Sequitur pars quinta, in qua oſtendit quare puſilli non ſint cõtemnendi cum ſubdit: *Videte ne contemnatis vnum de puſillis iſtis qui in me credunt.* Id eſt, ideo quod ſunt puſilli, non eos contemnatis: quos contemnitis, ſi eos non timetis ſcandalizare, ſi eos nõ ſuſcipitis, ſi in eis corrigendis & inſtruendis diligẽtiam non habetis, ſi eos vt fratres non diligitis. Et quare non ſunt contemnendi, ſubdit, *Dico enim vobis quia Angeli eorum ſemper vidẽt faciem patris ſui qui in cœlis eſt.* Ac ſi apertè dicat, ideo non ſunt cõtemnendi, quia ſunt filij cœleſtis patris, qui eos tanti habet, quod quotidie pro eis mittit angelos ſuos ad eorum cuſtodiam, deputatos. Qui cũ intra immenſitatem Dei ſemper currant, non impedit eorum delegatio Dei cõtemplationem. Ex hoc loco, & ex illo loco Actuum Apoſtolorum, vbi puellæ aſſerẽti Petrum ad ianuam ſtare, diſcipuli reſpondent, Angelus eius eſt, atque ex aliis locis cognoſcimus fratres mei, quòd vna quæq; anima ab ortu natiuitatis ſuæ, habet ſibi angelum in cuſtodiam delegatum. Sed ſi omnes tam boni quàm mali habent angelos ſibi deputatos,

1. Cor 7.

quomodo in hoc paruuli quaſi priuilegiati hîc dicuntur? Quia boni angeli ſunt eorum: eò quòd eos per conſenſum, ſuos efficiunt, malorum verò non ſunt, eò quòd mali non bonos angelos, ſed potius malos eis cõſentiendo, efficiunt ſuos. Legimus in vitis Patrum, quod Abbas Paulus habebat hãc gratiam, vt ingredientes eccleſiam reſpiciens, ex ipſorum facie vniuſcuiuſque cogitationes, ſeu bonæ eſſent, ſeu malæ, ſentiret. Cõtingit autem aliquando, quòd cum videret ingredientes in Eccleſiã clara facie & læto animo, & angelos eorum ingredi pariter gaudentes, vidit vnum nigrum & nebuloſum, & dæmones hinc inde trahentes eum, miſſo in naribus eius funiculo, & angelum ſanctum eius de longè ſequentem triſtem. Cœpit ergo beatus Paulus flere illũ ſtans ante Eccleſiam. Poſt paululum verò cum abſoluti diſcederent, iterum omnium vultus inſpiciebat, ſi egrederentur tales quales ingreſſi fuerant, & vidit illum quem ante viderat nigrũ tunc clarum & candidum, egredientem, & dæmones de longe eum ſequentes, ſanctum verò angelum propè eum gaudentem. Exurgens Paulus clamabat benedicens dominum, venite & videte miſericordiam Dei. Expoſuítque omnibus quæ viderat. Et petebat ab illo quomodo tantam commutationem illi Deus donaſſet. Ille autem flens, ego, inquit, ſum peccator, & multo tempore fornicationi deditus. Ingreſſus autẽ nunc Eccleſiam, audiui verba Eſaiæ prophetæ, magis autem nunc dei per ipſum loquentis, Mundi eſtote, & tollite malitias de animabus veſtris ante con- *Eſaia 1.*

ſpectũ oculorum meorum. Diſcite bene facere quærite iudiciũ. Et ſi fuerint peccata veſtra vt coccinum, velut lana dealbabuntur. Ego igitur compunctus in hoc ſermone, dixi intra me, Domine tu es qui veniſti ſaluare peccatores. Hæc ergo quæ promiſiſti per Prophetam, imple in me indignum peccatorem. Renuncio enim amodo omni iniuſtitiæ, & ſeruiam tibi de cętero in conſcientia munda. Suſcipe me pœnitentem. Iuráui enim & ſtatui apud me ſeruare omnes iuſtificationes tuas. Sub hac ergo ſponſione, de Eccleſia egreſſus ſum. Senes ergo hæc audientes, glorificauerunt Deum. Itaque fratres chariſſimi, quoniam ſancti angeli tantam habent erga nos charitatem, quia ſic ſunt ſolliciti nos defendere, nobis bona ſuggerere, pro nobis orare, pro noſtra ſalute lætari, & dominum laudare: diligamus & nos eos veneremur, deprecemur, & memoriã eorum frequentemus, quatinus precibus & auxiliis eorum, mereamur diabolicas inſidias depræhendere & eludere, nos irrepræhenſibiliter habere, Deo noſtro gratanter militare, vt cum pariter cum eis inæternum mereamur contemplari & laúdare, ipſo largiente qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

DE ANGELIS PER
Deſid. Eraſmum Roterod.

Angeli quoque multis nominibus ſunt nobis amandi, vel quia domino communi familiariter inſeruiunt, vel quia iuſſu ſummi principis, ex animo bene volunt electis, additi nobis cuſtodes, aduerſus impios ſpiritus, quorum

præſentia nos deberet à peccando deterrere. Contriſtamus enim illos, & à nobis profligamus, quoties contemptis Dei præceptis, Satanæ paremus inſtinctibus. Ille cum ſuis ſatellitibus nuſquam non vigilat, vt perdat: hi ſemper vigilant, vt tueantur. Tot enim caſibus eſt expoſita humana vita, vt pauci infantes peruenirent ad adoleſcentiam, pauci adoleſcentes ad viridem ætatem, pauci viri ad ſenectutem, niſi noſtri curam aſſiduè gererent Angeli. Par eſt redamare qui nobis bene volunt: par eſt venerari, qui naturæ ſunt ſublimioris, & in amore Dei conſtabiliti. Deferunt noſtra vota ad Deum, referunt ad nos illius munificentiam, ſolatium afferunt in afflictionibus. Nam & Chriſtum in agone confortaſſe leguntur. Inſpirant ſancta deſideria, adiuuant in tentatione, bonis noſtris exhilarantur, malis quodammodo indoleſcunt, omnes expectant conſummationem corporis Chriſti. De natura Angelorum non eſt neceſſe altius philoſophari, quàm in Canonicis libris traditum eſt. Angelos eſſe conſtat, ac per hos Deum adminiſtrare res hominum. Ordinum quorundam tituli proditi ſunt, quorundam etiam propria nomina. Mentes ſunt incorporeæ. quæ ſi quando apparent, aſſumptitiam ſpeciem exhibent oculis. Dicuntur viri, non quod vllus ſexus ſit in angelis, ſed quod ea ſpecie ſeſe oſtendunt. Quoniam autem humanæ mentis hebetudo ægrè credit eſſe, quod non videt, expedit illud teneris protinus animis inſtilare, eſſe ſpiritus inuiſibiles, teſtes omnium actionum noſtrarum, atque adeo cogitationum quoque, quibus grata eſt ſobrietas, pudicitia, veritas, ſimplicitas, & quicquid ad veram pietatem pertinet, vt omnes excludas homines, Angelum tamen habes ſpectatorem. Similiter agendum vt de ſanctis vita defunctis religioſam imbibant opinionem.

In feſto ſancti Lucæ.

Luc.10. D*Eſignauit Ieſus & alios ſeptuaginta duos, & miſit illos in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipſe venturus, Et reliqua.* Iam elegerat fratres chariſſimi, Dominus duodecim Apoſtolos: ſed quia, vt ipſe dicit hic, meſſis erat multa, operarij autem pauci: neceſſarium erat vt eis ſuffragatores & operarij adderentur, & hoc eſt quod dicitur hic, *Deſignauit Ieſus & alios ſeptuaginta duos &c.* Primùm igitur deſcribitur eos elegiſſe. Secundò eos miſiſſe, Tertiò eos inſtruxiſſe. Porrò eos elegiſſe deſcribitur, cũ dicitur, *Deſignauit Ieſus.* Quid enim eſt aliud deſignaſſe, quàm eos quodam ſigno & priuilegio gratiæ, notabiles electos demõſtraſſe. Debent enim præfulgere ſignis virtutum, qui paſtores & magiſtri conſtituuntur populorum. Nam quantus & qualis debet eſſe doctor Eccleſiaſticus, in cuius comparatione, populus grex vocatur? Cõuenit quippè vt ratione, moribus, & ſcientia, ſupereminéat: nec incuruetur more pecoris ad terrena, ſed potius erectus ſit ad cœleſtia: quæ ſurſum ſunt ſapiat, non quæ ſuper terram: ſe & ſubditos regere & paſcere ſufficiat. Sed proh dolor, hodie eſt ſacerdos vt populus, imò deterior. Et qui deberent eſſe lux mundi, ſunt potius fumantes quàm flammantes. Et quot deſignauit? *Septuaginta duos.* De numero iſtorum vnus putatur beatus Lucas, qui hoc ſcribit, & cuius hodie ſolemnitatẽ celebramus. Sanè ſeptuaginta duo eliguntur, qui totidem linguarum gentibus Euangeliũ Chriſti prædicarent. Vt ſicut primò duodecim A-

poſtoli pro duodecim tribubus Iſrael,ita ſeptuaginta diſcipuli propter ſeptuaginta gentium linguas deſtinarentur erudiendas. Sicut autem in Apoſtolis forma eſt Epiſcoporum: ſic in ſeptuaginta duobus. forma eſt minorum ſacerdotum. Secundò deſcribitur eos miſiſſe cum ſubditur, *Et miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem ciuitatem & locum quo erat ipſe venturus*. Ecce fratres mei, hic diſcipuli non à ſemetipſis, ſed à domino eliguntur & mittuntur. Nemo enim, vt ait Apoſtolus, ſibi aſſumit honorem, ſed qui vocatus eſt vt Aaron. Et alibi, Quomodo, inquit, prædicabunt niſi mittantur? Et hoc apertè eſt contra quoſdam, qui impudenter ſemetipſos eligunt, qui ſe ingerunt, qui Eccleſiaſticas dignitates, vel precibus, vel præcio, vel violentia rapiunt. De quibus Dominus, Ipſi regnauerunt, ſed non ex me. Principes extiterunt, & ego ignoraui. Ex ſe námque, & non ex arbitrio ſummi Rectoris regnant, qui nullis fulti virtutibus, non diuinitùs vocati, ſed ſua cupiditate ſuccenſi, regimen rapiunt magis quàm aſſequantur. Quos internus iudex prouehit & neſcit: quia quos permittendo tolerat, per iudicium reprobationis ignorat. *Et miſit*, inquit, *eos binos*. Non minus quàm inter duos fratres fraterna charitas poteſt demonſtrari: nec minus quàm duo ſufficiunt ad teſtimonium veritatis, dicente Domino, quia in ore duorum vel trium teſtium, ſtat omne verbum. Bini ergo ad prædicandum mittuntur. Ac ſi eis dicatur, vos qui prædicationis officium ſuſcipitis, opor-

Hebræo. 5.
Rom. 10.
Matt. 18.

tet vt & conſono corde in vobis aliis charitatem demõſtretis, & conſono ore veritatem teſtificetis. Omnis enim cuius cor diſſonat à veritatis vnitate, omnino indignus eſt officium prædicationis ſuſcipere. Et quo eos miſit? *Ante faciem ſuam, in omnem ciuitatem & locum quo erat ipſe venturus.* Præmiſit eos tanquam locum ſibi præparaturos. Ordo enim exigit, vt præcedat vox prædicationis, vt dominus veniat ad habitaculum mentis.
Eſaia. 4. Vnde Propheta, parate viam domino, rectas facite ſemitas eius. Quando enim fratres mei, vobis prædicamus, quando vos corripimus, & inſtruimus, domino viam ad corda veſtra paramus. Tertiò deſcribitur dominus eos inſtruxiſſe cum ſubditur, *Et dicebat illis, &c.* Sũt autem decem in quibus inſtruit eos. Oſtendit autem eis quãtus labor eis incumbat, quid debeant ipſum rogare, quomodo ipſe ſit facilis eos audire, quales, quã expediti, & quàm feſtiui ipſi debeant eſſe, quod potius debeãt prædicare, & qua vtilitate, vbi debeãt manere, & vnde neceſſaria ſumere. Porrò quantus labor eis incumbat, oſtendit cum dicit, *Meſſis quidem multa, operarij autem pauci.* Ac ſi apertè dicat, Cũ multa ſit meſſis, & vos operarij ſitis pauci, non eſt vobis otiandum & dormiendum: ſed potius cum omni labore & ſollicitudine operi inſtandum, vt multam meſſem vos pauci operarij colligere valeatis. Quod autem tunc dominus dicebat, nũc nos dicere poſſumus. Quoniã (quod ſine gemitu dicere nequeo) & ſi ſunt qui bona audiant, deſunt qui dicant, Ecce ſacerdotes innumerabiles ſunt, & tamã in meſſe Dei rarus reperitur

operarius bonus. Quia officium quidem ſacerdo tale libenter ſuſcipimus, ſed opus officij non implemus. Et perit multitudo meſſium propter pigritiam operariorum. Secundò quid rogare debeant oſtendit cum ſubdit, *Rogate ergo dominũ meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam.* Hoc enim tota Eccleſia debet quotidie Dominum rogare, vt mittat tantos & tales operarios in meſſem ſuam, qui digni & probi ſint eam cuſtodire & colligere in horrea beatitudinis æternæ. Rogemus ergo Dominum nos paſtores: Rogate & vos pro nobis fratres mei, quatinus & nos bonos operarios efficiat, & alios ſuppleat ad honorẽ nominis ſui, & ad vtilitatẽ noſtri & veſtri. Vtilitas quippe noſtra, veſtra eſt: & vtilitas veſtra, noſtra eſt: quia ſi uos bonæ oues eſtis, nos orationibus & beneficiis veſtris ſuſtentatis. Damnum quoque noſtrũ veſtrum eſt, quoniam ſi (quod abſit) ab officio boni Paſtoris & vita exorbitamus, vos exorbitare facimus. Veſtrum quoque damnum noſtrum eſt, quoniam ſi (quod abſit) vnus veſtrum perit, inde timor & dolor nobis accreſſit. Certè propter peccata populi, ſinit deus regnare hypochritã, vt apparet in Saule. Et propter peccata principum vel ſacerdotum, venit perſequutio ſuper populum, quod apparet in filiis Heli, & in Dauid. Quoniam igitur ſic nos Paſtores & vos ſubditi, coniũcti ſumus, nos adinuicem diligamus, vos noſtra, & nos veſtra onera portemus: vos noſtri, & nos veſtri, in orationibus, oblationibus & Eleemoſinis memores ſimus, quatinus ſicut ſimul hic viuimus, ſic ſimul in alia vita gloriemur. Tertio Dominus

oſtendit quomodo ipſe ſit facilis audire eos qui ſibi donari bonos paſtores rogant,cũ ſubdit, *Ite. Ecce ego mitto vos.* Hic fratres mei,cõſtat qm̃ ſi pia & inſtãte oratione bonũ paſtorẽ poſtulauerim⁹: ꝓculdubiò repulſam nõ patiemur. Proptereà qñ vacat ſedes paſtoralis,deberent ſacerdotes ad Eccleſias cũ plebibus cõuenire,votis & ſuſpiriis,ieiuniis & orationibus,oblationibus & Eleemoſinis,à Dño bonũ paſtorẽ poſtulare. Sed,vnde dolẽdũ eſt,hodie in electionib⁹ paſtorũ, vnuſquiſque requirit nõ Dei voluntatẽ,ſed ſuam tẽporalẽ cõmoditatem:nòn lucrũ ſpirituale,ſed tẽporale: & ſpretis idoneis perſonis vel ſe, vel amicum geſtit impudenter ingerere. Hinc iratus dominus permittit hodie pontificari tyrannos & poetas nõ inſtructores ſed deſtructores animarũ. Quartò quales eſſe debeãt qui ad prædicandũ mittũtur,oſtendit cũ ſubdit, *Sicut agnos inter lupos,* Ac ſi apertè dicat,Si gaudetis de officio prædicationis, attẽdite quales eſſe debetis. Debetis enim eſſe quaſi agni inter lupos:innocẽtes,inter nocentes: patientes, inter perſecutores:manſueti, inter ſeuiẽtes:beneficiarij,inter iniuriantes. Paſtor enim eccleſiaſticus debet non inferre,ſed inferentes tolerare, ſeuientes ſua mãſuetudine mitigare,iniurioſos ſuis beneficiis ſuperare, & peccatorũ vulnera in aliis ipſe afflictionibus vulneratus ſanare. Quem etſi quandoq; zelus rectitudinis erigit,vt contra ſubditos ſeuiat,furor ipſe de amore fit,nõ de crudelitate. Sed multi hodie cum regimen ſuſcipiunt, ad lacerandos ſubditos inardeſcũt: & quia charitatis viſcera non habent, non patres,ſed domini

Quales eſſe debeãt qui ad prædicãdum mittuntur.

videri appetũt,& humilitatis locũ in elationẽ dominationis mutãt. Quos propheta repręhẽdit dicens, Cũ auſteritate imperabatis,& eſt potẽtia. Hi audiãt quod dñs mittit diſcipulos ſuos tanquam agnos inter lupos, hoc eſt ad paſſionẽ, non ad voluptatẽ: ad patientiã, non ad gloriã: ad humilitatẽ non ad dominationẽ. Quintò quam expediti eſſe debeant, oſtendit, cũ ſubdit, *Nolite portare ſaculum, neque peram, neque calciamẽta*, Quod hic Lucas minus dicit Matthæus ſupplet. Nolite poſſidere aurũ, neque argentu neque pecuniã in zonis veſtris, neque perã, neque calciamenta in via. Tãta prædicatori debet in deo eſſe fiducia, vt præſentis vitæ ſumptus, etſi nõ prouideat, tamẽ nõ defuturos ſibi certiſſimè ſciat. Ne dum mẽs eius occupatur ad tẽporalia minus aliis prouideat æterna. Duas quoque tunicas habere prohibetur, ne dũ in aliis ipſe ſuperfluitatẽ repręhẽdit, ea in ipſo reprehendi poſſit, calciamenta quoque & ſi videtur neceſſaria, ei prohibentur, vt qui in aliis reſecat ſuperflua, in ſe quantũcumque poteſt reſtringat etiã ea quæ videtur ei neceſſaria. Miſticè verò pecunia in ſacco clauſa, eſt ſapiẽtia occulta, Sed ſapiẽtia abſcõdita, & theſaurus abſcõditus, quæ vtilitas in vtriſq;. Prędicator ergo pecuniã in ſacco ferre prohibetur, quia qui talentu verbi occultat, reprobatur: ſcriptũ eſt enim: Qui abſcõdit frumẽtu, maledicetur in populis. Prohibetur quoq; ferre perã, id eſt, onus ſecularium negotiorũ, ne ſi collũ mẽtis eius opprimat, ad cœleſtia aliis prædicanda non aſſurgat. Hinc Paulus, Nemo inquit, militãs, Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus. Prohibetur

Ezech.34. Matth.10 Prouerb.11 2.Tim.2.

& duas tunicas,id eſt,duplicitatem habere: Simplex enim eſſe debet qui ſimplicitatem debet alis prædicare, vnde dicitur, væ homini terram ingredienti duabus viis. Prohibetur etiam calciamentis, id eſt, pellibus mortuorum animalium pedes ſuos munire, id eſt, exemplis mortuorum operum opera ſua mala defendere, vt faciunt quidam qui prauitatibus aliorum ſuam tuentur prauitatem, debet autem iuxta Marcum vti ſandaliis ſiue ſoleis, vt ſcilicet pes neque ſit tectus, neque ad terram nudus, quatenus affectus eius terrenus non hæreat, ſed nudus cœleſtia ſuſcipiat. Sextò quantum debeant ad prædicandum eſſe feſtiui, oſtendit cum ſubdit, *Et neminem per viam ſalutaueritis*. Similia dicit Hæliſæus in libro Regum, mitens feſtinanter Giezi cum baculo ſuo ad filium Sunanimitidis ſuſcitandum: Si occurrerit ei homo, inquit, non ſalutes eum, & ſi ſalutauerit te quiſpiam, non reſpondeas ei. Ac ſi apertè dicat, Nullius obuij detineris cõfabulatione. Et quàm, fratres mei, cęteras vanas occupationes debet vitare, qui etiã prohibetur in via ſalutare. Myſtice omnis qui in via ſalutat ex occaſione ſalutat itineris, non ex ſtudio exoptandæ eiuſdem ſalutis. Prohibetur ergo prædicator in via ſalutare, id eſt, ex occaſione alicuius temporalis intentionis ſalutis verbum prædicare. Quod prædicandum eſt ex ſola Dei & proximi charitate. Septimò quid prædicare debeant, oſtendit cũ ſubdit, *In quancumque domum intraueritis primum dicite, Pax huic domui*. Pax quippè præcipuè charitatis non ſolum optanda, ſed etiam prædicãda &

4. Reg. 4.

Prædicandũ ex ſola dei & proximi charitate.

offerenda eſt. Pax quippe tota euãgelica prędicationis materia eſt. Propter hoc enim miſit Deus pater filium ſuum mediatorem in mundum, vt ſanguine ſuo hominem deo, & Deum homini, recõciliaret, vt Iudæum & gentilẽ in ſe angularẽ lapidem coniũgeret, vt mutuã charitatẽ prædicaret, vt rebellionem carnis & ſpiritus ſedandam eſſe demonſtraret. Propterea angeli in natiuitate Chriſti pacem annunciant dicentes, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et ipſe Chriſtus poſt quã cœleſtia & terrena pacificauit ſanguine ſuo, ſtans in medio diſcipulorum ait, Pax vobis. hæc pax fratres mei, præcipuè optanda, prædicanda, & offerenda eſt: huius enim pacis omnes nos Prædicatores legati ſumus. Vnde Paulus, pro Chriſto inquit legatione fungimur, tanquam Deo vos exhortante per nos obſecro vos reconciliamini Deo. Deum fratres mei, peccãdo exacerbaueramus, & tamẽ ipſe prior ad nos nuntios pacis mittit, pacem veſtram quærit, dans nobis exemplum, vt quãdo aliquis nos offenderit, nõ expectemus eum, ſed ipſi eum primi petamus, & pacem ei offeramus, quatenus de acquiſitione eius animæ pręmium mereamur. Octauò demonſtrat qua vtilitate pax offeratur cum ſubdit, *Et ſi ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper eum pax veſtra. Sin autem, ad vos reuertetur.* Sanè ſiue prædicatio, ſiue oratio, ſiue aliquod quodcumque bonum, non poteſt eſſe irremuneratum. Quoniam aut prodeſt & illi qui facit, & illi cui fit, aut ſi illi cui fit non prodeſt, illi qui facit non poteſt non prodeſſe. Vnde & pſalmiſta, & ora-

Pax euangelicæ prædicationis materia.

Lucæ 2.

Ioán. 20.

2. Cor. 5.

Pſal. 34.

tio,inquit, mea in ſinu meo conuertetur. Propterea fratres, nunquã à bono ceſſandũ eſt, quia quicũque fiat, ſi opus & intentio bona eſt, ſine fructu eſſe non poteſt. Nonò vbi debeant manere oſtendit,cum ſubdit, *In eadem autem domo manete*, ſubaudit,in qua pax veſtra recepta eſt. Nec eſt vt in ſequentibus demonſtratur de domo in domum vaga facilitate demigrandum. Propterea

Matt.10. iuxta alium Euangeliſtam, præcipiuntur intrantes ciuitatem inquirere quis in ea dignus ſit, ne fortè coacti poſtea hoſpicium permutare redargui poſſint,aut leues eſſe, aut non bene elegiſſe: ab ea enim domo in qua prædicator hoſpitatur, debet profectus prædicationis inchoare,vt teſtimonium bonum habeat ab iis quibuſcum conuerſatur. Nam quomodo extraneos poterit conuertere,qui illos cum quibus quotidie conuerſatur, conuertere nequit? Aut quomodo ab exterioribus diligetur, qui à ſuis domeſticis non diligitur?Decimò verò & vltimo loco prædicatores quos neceſſaria ferè prohibuerat,vnde ea ſumere debeant,oſtẽdit,cũ ſubdit, *Edentes & bibentes quæ apud illos ſunt.* Debent enim prædicatores ab eis paſci corporaliter,quos paſcunt ſpiritualiter:vn-

1.Cor.9. de Paulus, Si vobis, inquit, ſpiritualia ſeminauimus,magnũ eſt ſi veſtra carnalia metamus. *Edentes*,inquit,*& bibentes quæ apud illos ſunt*. Ac ſi apertè dicat,Ab illis quibus prædicatis, poteſtis iuſtè neceſſaria ſumere,ſed illis quæ apud eos ſunt, debetis contenti eſſe. Quod apertè contra illos eſt, qui hoſpites ſuos vel petẽdo delicioſiora grauãt vel aſperiora & duriora faſtigant. Sicut enim vi-

tium eſt maiores diuitias quam domi habeantur flagitare, ita & vitium eſt aſperiores cibos, quam qui domi reperiãtur, poſtulare, cum parcè appoſitus vtendo, poſſit quis religioni ſuæ ſatisfacere. Quare autẽ debeãt edere & bibere quæ apud illos ſunt, oſtẽdit cũ ſubiungit, *Dignus eſt enim operarius mercede ſua.* Porrò improprie ſtipẽdium mercedẽ vocat. Aliud eſt enim ſtipendiũ, aliud merces. Stipendiũ eſt expenſa quæ datur militantibus per quam vel propter quã militatur. Merces verò eſt corona ſempiterna. Non enim propter ſtipẽdia tẽporalia debet prædicare, ſed propter mercedem ſempiternam. Qui enim vel propter temporalia ſtipendia, vel propter gloriam, vel propter aliquem aliam cauſam tẽporalem prædicat, ab æterna mercede ſe priuat. Debemus ergo non euangelizare vt mãducemus, ſed potius manducare vt euangeliſemus. Euangeliſare verò, vt vitã æternam conſequamur. Sed quid nos miſeri paſtores, quid nos dicere poſſumus, qui ſtipendia capimus, & tamen operari nolumus? Stipendium prædicatoris ſumimus, & non prædicamus. Ex oblationibus fideliũ & redẽptionibus peccatorũ viuimus, & contra eadẽ peccata, nec prædicatione, nec oratione, vt dignũ eſt, aliquid facimus. Pẽſemus, fratres, ſemper quod ſcriptum eſt, peccata populi mei comedunt. Cũ enim oblationes pro peccatis factas comedimus, & tacemus, vel fortè (quod grauius eſt) palpamus & fouemus, ꝓfectò peccata populi comedim⁹, id eſt ea noſtra facimus. Itaq; fratres mei, pigritiã noſtrã expgiſcamus, & quod dicimur, paſtores eſſe ſtudeamus

Stipendiũ quid.

Merces quid.

Oſee 4.

ſanctitatē quam prędicamus, habere deſudemus, onera ſecularium negotiorum abiiciamus, paucis contenti ſimus, exemplo & verbo prædicationi inſiſtamus, lucris animarum inceſſanter intendamus, Oues nobis commiſſas nobiſcum ad Deum trahere ſatagamus, quatenus pro illis & cum illis à ſummo paſtore æternæ viriditatis paſcua cōſequamur, ipſo largiente qui viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum.

Vita S. Lucæ Euangeliſtæ per D. Iſidorum ſcripta.

In lib. de patribus noui teſta. *Lucas euangeliſta, & apoſtolicæ conſcriptor hiſtoriæ, natione Syrus, arte medicus, græco eloquio eruditus, quem plerique tradunt fuiſſe proſelytum, & literas Hebræas ignoraſſe. Hic fuit Pauli diſcipulus, & indiuiduus peregrinationis eius comes. Quique ab ineunte pueritia caſtiſſimus fuit, & diſcipulus Apoſtolorum effectus euangelicæ prædicationis opus exercuit. obiit autē ſeptuageſimo & quarto vitæ ſuæ anno, ſepultúſque eſt in Bithynia. Cuius quidem oſſa regnante conſtantio, Conſtātinopolim ſunt tranſlata*

IN FESTO OMNIVM ſanctorum.

Ecce ego Iohannes vidi alterum Angelum aſcendentem ab ortu ſolis, habentem ſignum dei viui, &c. Hęc viſio, fratres mei, quā Iohannes euangeliſta ſe vidiſſe teſtatur, de Chriſto intelligitur. Sunt autem huius *Apoc. 7.*

lectionis

quatuor partes. Primò enim Chriſtũ per circunlocutionẽ deſignat. Secundò quantã poteſtatem habeat ſuper aduerſarias poteſtates demonſtrat. Tertiò quã potẽter ſuos ſaluet declarat. Quartò quanta laus inde ſequatur, manifeſtat. Primò igitur Chriſtũ per circũlocutionẽ deſignat cũ dicit, *Ecce ego vidi alterũ angelũ aſcendentẽ ab ortu ſolis, habentem ſignum dei viui.* Ex tribus Chriſtũ cõmendat, ex officio, ex natura, ex virtute: ex officio, in eo quod vocat eum angelum. Ipſe eſt enim angelus non qualiſcunq; ſed magni conſilij angelus, qui miſſus à patre veniens (vt ait Apoſtolus) euẽgeliſauit pacẽ & illis qui fuerãt longè, & illis qui propè. Ex virtute eum commendat, cum ait, *aſcendentem ab ortu ſolis*, ſubaudi virtute propria non aliena. Vnde Apoſtolus, qui deſcendit ipſe eſt qui aſcẽdit ſupra oẽs cœlos vt adimpleret omnia, & pſalmiſta, pſallite, inquit, dño qui aſcendit ſuper cœlos cælorũ ad Orientẽ. Porrò Chriſtus qui ſe humiliauit, dicitur aſcẽdiſſe ab ortu ſolis. Dicitur autem diabolus qui ſuperbiuit, aſcẽdere voluiſſe ad Aquilonem, quoniam qui ſe humiliant, ad regnum claritatis aſcendũt: & qui ſuperbiunt, præcipitantur in regionẽ frigoris & tenebrarũ. A natura eũ cõmendat, cũ ſubdit. *Habentẽ ſignũ Dei viui*, id eſt, diuinam auctoritatẽ & poteſtatem, qua quaſi quodã ſigno ſe per oĩa demonſtrat deo patri coęqualem. Quidam tamen hic intelligũt per ſignũ, crucẽ qua deus ſuos ſignat. Sequitur pars ſecunda, in qua demonſtratur quantam poteſtatẽ Chriſtus habeat ſuper aduerſarias poteſtates, cũ dicitur, *Et exclamauit voce magna quatuor angelis, qui*

Eſaia 9.

Epheſ. 2.

Epheſ. 4.

Clamore dei, eſt facere.

bus datũ eſt nocere terræ & mari. Porrò clamare dei, eſt facere: voce igitur magna clamauit Chriſtus, quando magno & efficaci imperio dæmones refrænauit. Quatuor verò angelis, quibus pręcipuè datũ laborãtibus in terra & mari nocere, ſunt ſpiritus luxuriæ, ſpiritus ſuperbiæ, ſpiritus caſtrimar-
Ioel. 1. giæ, ſpũs auaritiæ, vnde Ioel, Reſiduũ, inquit erucę comedit locuſta, reſiduũ locuſtæ comedit bruch', reſiduũ bruchi comędit erugo. Sanè p erucã, quæ ex oleribus naſcitur & foliis, & ea conſumit ſignificatur luxuria, quæ ex carne naſcitur, & eã cõſumit. Per locuſtã verò, quę in altũ ſalit, & citò deponitur, ſignificatur ſuperbia: per bruchũ qui eſt fœtus locuſtæ, antequã alas habeat, qui ſẽper in imo iacẽs loco, herbã penitus corrodit, notatur caſtrimargia. Per rubiginẽ verò, quæ metalla ſequitur, auaritia deſignatur. Multos quippè cõſumit luxuria: Et quos nõ conſumit luxuria, tumefacit ſuperbia. Et quos iſta nõ ſuperãt, ſuperat guloſitas. Quos verò nullũ iſtorũ vincit, vincit auaritia. Cõtra hæc quatuor vicia, nos monet Io-
1. Ioan. 2. annes dicẽs: Chariſſimi nolite diligere mũdũ nec ea quæ in mundo ſunt: Oĩm quicquid eſt in mũdo, eſt aut cõcupiſcẽtia oculorũ, aut cõcupiſcentia carnis, aut ſuperbia vitæ, quæ non eſt ex Deo patre. Per cõcupiſcẽtiam carnis, guloſitatẽ & luxuriam, per cõcupiſcentiam oculorum auaritiam deſignat. Horũ igitur quatuor viciorũ ſpecies refrænat dominus, ne ſuis electis obſint, dicẽs, *Nolite nocere terræ & mari neque arboribus.* Cõſtat quod quidã dæmones pręcipuè nocẽt in terra, quidã in aquis, quidã in nemoribus, vel per terrã, intellige

deditos terrenis: per mare inſtabiles & per diuer ſa vitia fluẽtes. Per arbores, terrenitatẽ excedẽtes & fructificãtes. *Quoadvſque*, inquit, *ſignemus ſeruos Dei noſtri in frõtibus eorũ.* Hinc datur intelligi, quoniã ꝓpter electos, qui inter reprobos in hoc mũdo habitant, prohibẽtur aliquãdo dæmones perſecutionẽ exercere in reprobos, ne forte eradicantes zizania, eradicẽt ſimul & triticum. vſquequo electi muniantur & cõfirmentur, vel vt Lot, de medio tollantur. Eſt autem hæc pars tertia, in qua oſtenditur quàm potens ſit Chriſtus ſuos cuſtodire inter malos & ſaluare. *Signemus*, inquit, id eſt, diſcernamus, muniamus, & confirmemus, ego interius & mei miniſtri exterius. Ego interius fide crucis, & etiã miniſtri mei exterius ſigno crucis. Ego interius oleo inuiſibili, & mei exterius oleo viſibili. Fide enim crucis & oleo gratiæ ſpiritualis, Chriſtus interius ſuos à non ſuis diſcernit, contra perſecutiones munit, in bono confirmat & conſtantes facit. Miniſtri verò Chriſti eos viſibili cruce & oleo viſibili exterius ſignantes, eos interius diſcerni, muniri, & confirmari demõſtrant. *In frontibus*, inquit, *eorũ*. Porrò puer quãdo catechiſatur, ſignatur oleo in modũ crucis in pectore, vt fidem Chriſti habeat in corde. Signatur inter ſcapulas, vt onus ſolius Chriſti portet. Signatur in vertice, vt rationem quæ eſt iudex hominis, cõſeruet. Quod bene ſignificatur, per hoc quod de ſanguine agni liniebatur vterque poſtis & ſuperliminare domus, in qua agnus comedebatur. In confirmatione verò fit vnctio in modũ crucis, in fronte, quæ eſt ſedes pudoris & pars

Math. 13.

Cõfirmatio.

corporis magis eminens, vt fidem Chriſti non erubeſcat in tribulatione, ſed potius cõfiteatur & prædicet apertè. Quod bene ſignificatur, per hoc ꝙ dominus præcepit in Ezechiele ſignari litterã Thau in frontibus dolentium & gementium de iniquitatibus aliorũ, vt ſic diſcernerentur & pręmunirentur, nec cum peccatoribus perderentur. *Et audiui*, inquit, *numerum ſignatorum, centum quadraginta quatuor milia ſignati ex tribu filiorum Iſrael.* Cùm iuxta literam videatur per hunc numerum electos de Iudæis ſignificare, & per turbam innumerabilẽ, quã ſubiungit, electos de gẽtibus. Sed quia ſuper hoc incerti ſumus, & ferè totus iſte liber ęnigmaticus eſt, ad myſticum referamus, vt intelligamus per hunc numerum non quot, ſed quales ſint ſignati ex omni tribu filiorum Iſraël, id eſt, ex omnibus gentibus fidem Iacob imitantibus. Per cẽtum igitur quadraginta quatuor milia, omnes electi de quatuor mundi partibus ſignificantur. Per quadraginta enim accipiuntur pœnitentes, per centum perfecti, per milia perfectiores, per quatuor, quatuor partes mũdi. *Ex tribu*, inquit, *Iuda duodecim milia ſignati.* Per Iudã qui confitens interpretatur, confitentes ſignificantur. Quorum duodecim, id eſt, ter quatuor, ſunt ſignati, id eſt, omnes de quatuor partibus mundi, in confeſſione ſanctæ Trinitatis perfecti, ſunt Deo ſignati & electi, & ſic de cæteris intelligendum eſt. Significatur autem per has duodecim tribus, duodecim virtutes. Quas qui ſequuntur, ſaluantur. Per Iudam confitentes accipiuntur, quibus ſola confeſſio ſufficit, cum non habent

tempus operandi, vt latroni in cruce confitenti. Et quia habenti tempus operandi, ſola confeſſio non ſufficit, ſequitur Ruben, qui vidẽs filium interpretatur, per quẽ ſignificãtur illi qui ad bene operandum ſunt reſeruati, qui videbunt fructum manuũ ſuarum in æternum. Et quoniam quidam bene operantes, minus prouidi ſunt tẽtationum, ſequitur Gad, qui interpræτatur accinctus, per quem accipiuntur illi qui contra tentationes ſe præparãt & accingũt. Iuxta illud, Fili accedẽs ad ſeruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationẽ. Et quia quidã etiam poſt longã luctã ſuccumbũt, ſequitur Aſſer, qui interpretatur beatus, per quem ſignificantur illi quibus datum eſt fœliciter contra tentationes pugnare, & tẽtationes in profectum prouenire. Iuxta illud, Beatus vir qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. Et quia patientiam debet comitari charitas, ſequitur Neptalim, qui interpretatur latitudo, per quem ſignificãtur illi qui ex latitudine charitatis ſuæ etiam perſecutoribus ſuis largiũtur. Et quoniam quidam, quamuis exteriora ſua perſecutoribus ſuis largiantur, tamẽ iniurias in corde retinẽt, ſequitur Manaſſes qui interpretatur obliuioſus, per quẽ illi ſignificãtur, q iniuriarũ immemores ſunt. Et quoniã quidã de prædictarũ virtutũ cõſecutione nimis hilareſcũt, ſequitur Simeõ, qui interpretatur triſtitiæ exauditio, per quẽ ſignificantur illi qui ne virtutibus ſuis nimis hilareſcãt, ſemper cor ſuũ ad cõſiderationẽ peccatorũ pręteritorũ & miſeriã hui⁹ mundi cõuertunt, vt inde cõtriſtẽtur & humiliẽ-

Eccle. 2.

Iacob. 1.

meratis igitur ſub figura virtutibus ſignatorum, agit Ioannes de ipſis ſignatis ſubdens, *Poſt hæc vidi turbam magnam*. vocat autem vniuerſitatem turbam, propter ſui multitudinẽ & incomprehenſibilitatem. Porrò de hac turba dicit ſeptem, videlicet, quãta eſſet, vnde veniſſet, quomodo, vel vbi ſe haberet, quem conſpiceret, quo veſtita eſſet, quid in manibus haberet, quid diceret. Quanta eſſet oſtendit cum ſubdit, *Quã dinumerare nemo poterat*. Iuxta quod dominus dixerat Abrahæ, multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & ſicut arenam quæ eſt in littore maris, electos enim ille ſolus poteſt numerare, qui ſtellas cœli & arenã maris poteſt numerare. Et hoc contra eos qui dicunt, Quis poterit ſaluus eſſe? Vnde veniſſent oſtendit, cùm ſubdit, *Ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis*. Et hoc contra illos, qui putant tantũ in latina vel in græca lingua catholicos eſſe, vt enim petrus ait, in omni gente quæ timet deũ & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi, Et Paulus, vnde eſt, inquit maſculus aut fœmina, Iudæus & gentilis, circuncíſio, & præpuciũ, ſeruus & liber, ſed omnia in omnibus Chriſtus, id eſt nulla diuerſitas apud deũ præiudicat. ſ. neque ſeruũ, neq; nationum, neq; obſeruantiarũ, neq; linguarum, neq; conditionũ, ſed ſolus Chriſtus eſt omnia in omnib⁹. Nemini enim nocet vel feritas gẽtis ſuæ, vel malitia tribus ſuæ, vel viciũ populi ſui, vel barbaries linguę ſuę, ſi tantũ Chriſtus vita & moribus & fide teneatur. Quomodò verò ſe habeãt, oſtendit cũ ſubdit, *Stantes ante thronum*, id eſt, aſſiſtentes deo iudicanti, & regnanti. Quia

Geneſ. 22. & 26.

Actor. 10

Galat.

cantare ante thronum Dei, illi ſoli merentur. qui-
quicquid boni habuerint, non ſibi, ſed Deo attri-
buere didicerint, hæc eſt enim laus quæ magis di-
uinam delectat maieſtatem. Ad quam laudem vt
magis nos inuitet, oſtendit illam omnes angelos
approbare & confirmare. Quorum atteſtationi,
vt magis acquieſcamus, innuit prius ipſos ange-
los eſſe protectores, & exemplatores noſtros.
Eos protectores noſtros eſſe oſtendit, cùm dicit,
Et omnes angeli ſtabant in circuitu throni, id eſt, Eccle
ſiæ, in qua deus ſedet. Iuxta illud, Immittit Ange- *Pſal.33.*
lus Dei in circuitu timētium eum, & eripiet eos.
Et non ſolùm in circuitu thronī, ſed etiam in cir-
cuitu *ſeniorum & quātuor animalium*, id eſt, prædi-
catorum veteris & noui Teſtamenti. Seniores e-
nim & quatuor animalia ſunt in circuitu throni,
ſed Angeli ſunt in circuitu & ſeniorum & qua-
tuor animalium & throni. Quoniam prædicato-
res circumeunt vigilando Eccleſiam, ipſos verò
prædicatores, & ipſum ſimul Eccleſiam circum-
eunt angeli & cuſtodiunt. Eos verò exemplares
noſtros eſſe oſtendit, cùm eos humiliare in facies
ſuas & dominum adorare oſtendit, Et hoc *in con-
ſpectu* throni, id eſt, Eccleſiæ, quatenus conſiderās
Eccleſia ipſos Angelos, qui nunquam peccaue-
runt, ſe tamen humiliare, & ſuām ex ſe infirmita-
tem attendere, diſcat & ipſa quæ peccauit multo
magis ſe humiliare, ſuam infirmitatem cogno-
ſcere, & Deo auctori quicquid boni habet, attri-
buere. *Et adorauerunt*, inquit, *dicentes Amen*. Quaſi
homines benefacitis, quia ſalutem veſtram non
vobis, ſed Deo attribuitis. Quia non ſolùm ſalus,

ſed etiam omnis *benedictio*, id eſt, donum quod eſt benedicendum, *& claritas* ſiue exterior ſiue interior, *& ſapientia*, qua mala vitamus & bona eligimus, *& gratiarum actio* de colatis bonis, *honor*, ſiue temporalis, ſiue æternus, *& virtus* interior, *& fortitudo* exterior. Omnia hæc ſunt Dei, ita ad deũ debent referri: qui hæc in manu habet, cui vult, præbet, cui eſt honor & gloria, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In feſto omnium Sanctorum.

Matth. 5. V*Idens Ieſus turbas, aſcendit in montẽ. Et rel.* Hanc ſancti Euangelij lectionem, fratres chariſſimi, toto corde audire & retinere debemus, quoniam in ea demõſtratur nobis doctrina, ſine qua non poteſt haberi ſalus. Sunt autem huius lectionis partes duæ. Primò enim inſtruit nos dominus, exemplo ſui, Secundò doctrina verbi. Porrò exemplo ſui nos inſtruit, cùm videns turbas, aſcendit in montem & ibi ſedens diſcipulos erudiuit, Monens nos vniuerſaliter, vt ſi eum ſequi volemus, non cum turbis in imo remaneamus, ſed tumultum ſtrepitúmque mundi & ima vitiorum fugientes, ad altitudinem virtutum aſcendamus, & in ipſa virtutum altitudine ſedeamus, id eſt, non elatè ſed humiliter nos habeamus, & cõdeſcendẽdo minoribus nos coæquemus, quatinus ſic eos ad nos accedẽtes docere & Deo lucrari valeamus. Specialiter verò nos prædicatores inſtruit: vt cæteris prædicaturi. Primò altitudinem vitæ & doctrinę

conſcendamus. Iuxta illud Eſaiæ, Super montem exceiſum aſcēde tu qui Euāgelizas Sion, exalta in fortitudine vocem tuā qui euangelizas Ieruſalē. *Eſaiæ 40.* In ipſa quoque vitæ & doctrinæ celſitudine ſedeamus. cùm per vocationem, tum etiā per condeſcenſionem. Per vocationem, quia magiſtrorū eſt nō diſcurrere, ſed ſedere, non ſe negotiis ſecularibus implicare. Vnde & in geſtis pontificalibus legitur, Tot & tot annis ſedit ille vel ille Epiſcopus. Sanè ſedentis pars inferior recumbit quæ manet quieta: pars verò ſuperior erigitur, & manet directa. Spiritualis quoque magiſter, pars inferior, id eſt ſenſualitas, debet à ſeculari decurſione & implicatione quieſcere, & pars ſuperior, id eſt ratio, ad prædicanda cœleſtia debet aſſurgere. Per condeſcenſionem, quia ſpiritualis magiſtri eſt ſicut infirmitati, ſic & capacitati ſubditorum condeſcendere, quatenus non minus alta, nec importabilia primò eos prædicet, ſed iuxta capacitatem illorum eis diſtillet. Iuxta quod Dominus in Euāgelio diſcipulis ſuis dicit, multa habeo vobis dicere, ſed nō poteſtis portare modo. *Ioan. 16.* Quatenus nō ingrauet nec deterreat auditores, vt quidā faciunt, ſed eis condeſcendendo, eos ad ſe trahat. Debet quoq; os ſuū aperire, id eſt, clauſum & obſcurū verbū aperire & doctrinaliter erudire. Quaſi enim clauſo ore docet, qui intelligibiliter nō docet, Sed doctor Eccleſiaſticus, vt legitur in Eſdra, debet diſtinctè loqui & apertè ad intelligēdū, vt videlicet nō ſibi ſoli, ſed aliis loquatur. Quod cōtra quoſdā eſt, qui vt ſe oſtentēt, obſcuris verbis & inuſitatis loquūtur, ſimiles illis qui magis ap-

petebant olim linguis loqui, quàm interpretari,
1.Cor. 14. quos Paulus reprehendit, dicẽs: Niſi manifeſtum ſermonẽ dederitis, quomodo ſcietur id quod dicitur? Et poſt pauca, in Eccleſia volo magis quinque verba meo ſenſu loqui, vt vos inſtruã, quàm decem milia verborũ in lingua. Sequitur pars ſecunda, in qua dominus inſtruit nos verbi doctrina, hortãs nos ad octo virtutes æternæ beatitudinis conſecutrices. Quarũ prima eſt paupertas voluntatis. Ad hanc nos inuitat, cùm dicit, *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorũ.* Quæ vtiq; doctrina mundanæ ſapientiæ eſt contraria. Mundus enim putat pauperes eſſe miſeros, & di-
Pſal. 143. uites eſſe beatos. Iuxta illud, Quorum filij, ſicut nouellæ plantationes in iuuentute ſua. Filiæ eorum compoſitæ circumornatę vt ſimilitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Oues eorũ fœtoſę abundantes in egreſſibus ſuis. Non eſt ruina maceriæ neque tranſitus, neq; clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt. Sed econtrà dominus ſentiẽs, hic dicit, *Beati pauperes ſpiritu*, id eſt, volũtate. Voluntaria enim paupertas (ſi propter Deũ fiat) virtus eſt. Quæ à prophetis frugalitas appellata eſt. Porrò quatuor ſunt ſpecies paupertatis. Alij quippe ſunt pauperes rebus, & nõ ſpiritu: alij ſpiritu, & non rebus: Alij & ſpiritu, & rebus: alij ſpiritu, & mediocribus rebus. Sanè pauper rebus & non ſpiritu eſt, qui cùm nõ habeat mundanas diuitias, eas tamẽ ardet & deſiderat: Sed quia pauper eſt, putat ſe eſſe miſerũ & Deo exoſum. Diuites verò putat eſſe fortunatos. Propterea furatur,

rapit

rapit,decipit,mentitur, periurat,occidit. Qui tãto peior & damnabilior efficitur,quanto de flagello paupertatis non emendatur.De huiuſmodi dicit dominus per prophetã, Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata. quaſi diceret,fecimus quod ad correctionem eius potuit ſufficere, ſed tamen ipſa perdurat in ſua iniquitate.Pauper verò ſpiritu & non rebus eſt, qui cùm diuitias habeat, eas contemnit, & dum eſt inter opes,ſentit ſe diſpenſatorem,non dominum. Pauperibus eſt largus,ſibi verò parcus.Illas verò credit ſolas eſſe diuitias, quæ dominum ſuum non relinquunt,vt fidem,ſpem,& charitatẽ,& cæteras virtutes quę hominem ſanctificant ſimul & beatificant. Qui tanto maior eſt & mirabilior, quanto maioribus opibus circundatus.Vitiis earum non tenetur,nõ eneruatur,non inflatur,non ſollicitatur.Opes ei, & ſi arrident, non tamen irrident. Talis pauper erat Abraham, talis pauper erat Dauid, qui poſitus inter diuitias ſeculares dicit, Ego ſum pauper & dolẽs.Talis pauper erat Iob, qui dicit ſe de diuitiis ſuis gaudia nõ habuiſſe.Eſt autem hęc paupieries fortium virorum,qui in diuitiarum molitie norunt fortiter continere ſe. Pauper verò & ſpiritu & rebus eſt, qui non ſolùm mandata, ſed etiam conſilia ſequutus,vendit omnia quę habet & dat pauperibus, & nudus nudum Chriſtũ ſequitur.Talis pauper fuit Elias propheta,talis Ioannes Baptiſta.tales pauperes fuerũt Apoſtoli & Eremitę.Eſt autem hæc paupertas tantum perfectorum virorum, qui ſunt in fide fortes, in vita continentes, in duris patientes. Qui certiſſimè

Hier.51.

Pſal.68.

notũt nulla ſibi debere, Deo ſibi neceſſaria prouidẽte. Pauper verò ſpiritu & re mediocriter eſt, qui cùm diuitias, tanquam vanas contemnat, tamen non vult eos omnino relinquere; timẽs, ne fortè egens fieret, mendax, fur, raptor, atque doloſus. Rurſus nec vult magnas poſſidere diuitias; timens ne fortè diuitiæ eũ aut effœminarent, aut inflarent, aut nimis ſollicitum, aut ſecurum eum facerent. Propterea mediocriter vult neceſſaria poſſidere, orans Dominum cum Salomone, Do-
Prouer. 30 mine diuitias & paupertates ne dederis mihi, ſed tantum victui meo tribue neceſſaria. Eſt autem hæc paupertas imperfectorum, qui non habent tantum virtutis, vt poſſint dicere cũ Paulo, Scio & abundare & penuriam pati Qui enim nec ſol-
Philip. 4. uitur proſperis, nec frangitur aduerſis, ſcit abundare & penuriam pati. Vos itaque fratres, ſi non poteſtis omnia relinquere, nec poteſtis inter diuitias continenter viuere, ſaltem neceſſaria ſola retinete, ſuperflua erogatæ, & eſtote pauperes & humiles mente. Solis enim contemptoribus terrenarum diuitiarum, promittuntur diuitiæ regni cœlorum. Non eſt enim cœleſtium diuitiarum, amator terrenarum. Secũda virtus eſt mititudo ſiue manſuetudo. Ad hanc nos inuitat Dominus cùm ſubdit, *Beati mites, quoniam ipſi poßidebunt terram.* Eſt autem mititudo virtus mentis, iræ, furoris, impatientiæ, & totius aſperitatis mitigatrix. Eſt etenim iræ contraria, & ſicut iracũdus homines à ſe repellit, ita mitis eos ad ſe attrahit. Mititudinis termini ſunt aſperitas & mollicies. Tunc enim fratres mei, virtutes mititudinis rectè tenemus

nemus, cùm nec per aſperitatem vti quidam faciunt, noſtros fugamus, nec per molliriem vt Heli eos corrumpimur. Cùm enim rigor & mititudo virtutes collaterales ſint, vtraque pro cauſa, pro tempore, pro perſona eſt exercenda. Contra contumaces quippe debemus eſſe rigidi, erga vero ſimplices & rudes debemus eſſe mites. Sed & in omnibus debet ſemper comitari rigor mititudinē, & mititudo rigorem, vt videlicet & ſemper habeamus, & mititudinem rigidam & rigorem mitem. Alioquin aut rigor inerudeſcet, aut mititudo emoleſcet. Quāta verò virtus ſit mititudo, oſtendit Dominus cùm ſe dicit eſſe magiſtrū illius. Diſcite, inquit, à me quia mitis ſum & humilis corde. De hac virtute Moyſes cōmendatur cùm dicitur, erat autē Moyſes mitiſſimus omnium hominū. De hac cōmēdatur & Dauid cùm dicitur, Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius. Diſcamus ergo fratres mei, eſſe mites & manſueti, quoniam ſoli tales poſſidebūt terram. Porrò congruè poſſeſſio terræ mitibus promittitur, quoniam ſoli illi qui ſunt mites moribus, vt Moyſes & Dauid, poſſunt poſſidere, vel terram viuentium vel terram mortuorum. Immites nanque nec ſe nec alios poſſunt poſſidere. Tertia virtus eſt triſtitia ſiue luctus. Ad hanc nos inuitat dominus, cùm ſubdit, *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Riſum fratres mei, nulla ſcriptura commendat, ſed potius vituperat. Salomon enim dicit, Riſum deputaui errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis? & alibi, riſus dolori miſcebitur, & extrema gaudij luctus oc-

Matt. 11.
Nume. 12.
Pſal. 131.
Eccleſ 2.
Prouer. 14

cupat. Et alibi in ore ſtulti ſemper riſus. Et domi-
Luc. 6. nus in Euāgelio, væ vobis qui ridetis, quia plorabitis. Omnis enim riſus naſcitur aut ex vanitate, aut ex inuidia, aut ex malitia mētis. Qui ridet de vanis, vanus eſt. Qui ridet de damnis alienis, inuidus & malignus eſt. Qui ridet aliis lugentibus, crudelis eſt. Qui ridet inter ſeria ſtultus eſt. Qui cachinatur cæteris tacentibus, conſtat quia aliquid ſtultitiæ occurrit memorię eius. Riſus quoque multus hominem reddit oneroſum & odibilem. Luctum verò commendat hic Dominus. Quinetiam ipſe legitur fleuiſſe, qui tamen nunquam legitur riſiſſe. Cæterùm non omnis luctus eſt laudabilis. Quidam enim lugent, quia lugenda facere non potuerunt, & mali ſunt. Quidam lugent de damno rei temporalis, & auari ſunt. Quidam lugent de corporis ſui incommodo, & puſillanimes ſunt. Quidam lugent ſuper funeribus mortuorum, & humani ſunt. Talis enim lu-
Eccleſ. 38. ctus ſi ſit modeſtus, reprehenſibilis non eſt. Scriptum eſt enim, fili in mortuum produc lachrimas quaſi dira paſſus, incipe plorare. verùm duo genera luctus præcipuè commendat ſcriptura ſacra. Primus luctus eſt, quando aliquis luget pro ſuis vel aliorū peccatis. Secundus luctus eſt quādo aliquis perfectus plorat pro dilatione cœleſtis patriæ. Primus luctus naſcitur ex cōſideratione peccatorum perpetratorum, & ex timore gehennalium pœnarū eis debitarum. Secundus luctus ſimiliter naſcitur ex duobus videlicet ex cōſideratione præſentis miſeriæ & deſiderio beatitudinis æternę. Primus luctus ſi non excedat, bo-

nus

nus eſt,& ſecundus melior. De iſtis dicitur, *quoniam qui lugent, conſolabuntur*, in peccatorum dimiſſione & gaudij cœleſtis adeptione,quãdo ſcilicet abſterget omnem lachrimam ab oculis ſanctorum,& mors non erit amplius,neque luctus, neque dolor,quoniam priora tranſierunt, &c. *Apoc. 7.*

Quarta virtus eſt deſiderium; ad quod nos inuitat Dominus cũ ſubdit, *Beati qui eſuriunt & ſitiũt iuſtitiã, quoniã ipſi ſaturabũtur.* Porrò vniuerſaliter iuſtitia eſt,vnicuique reddere quod ſuũ eſt. Iuſtitia verò hominis eſt,deo reddere religionem,ſibi munditiam,proximis dilectioné,parentibus honoré, filiis prouidentiã,maioribus obedientiam, ſubditis diſciplinam,omnibus æquitatem. Iuſtitia dei eſt vnicuique ſecundum quod meruit reddere. Neutra autem in hac vita perficietur. Quoniã neque homo poterit in hac vita perfectè vnicuique, quod ſuum eſt reddere, neque deus hic reddet plenariè vnicuiq; quod meruit. Sed vtraque iuſtitia conſummabitur in alia vita. Propterea conueniẽter ait, *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam*, tãquam ſcilicet cibum, & potum animæ. Nos quoq; fratres mei, toto deſiderio eſuriamus & ſitiamus iuſtitiam,ſubaudi facere,& fieri deſiderãtes,ſcilicet vt nos poſſumus perfectè vnicuique quod ſuum eſt reddere, & vt à deo reddatur vnicuique iuſto ſecundum quod meretur. Ne ſcilicet diutius patiatur bonitatem opprimi à malitia,iuſtitiam ab iniuſtitia,pietatem ab impietate, honeſtatem ab inhoneſtate. Qui enim hoc eſuriunt in hac vita, ſine dubio ſaturabuntur in alia vita, quãdo ſcilicet deus & ſãctos in iuſtitia per-

Iuſtitia vniuerſalis. *Iuſtitia hominis.* *Iuſtitia Dei.*

ficiet,& vnicuique ſecundum quod meruit, reddet. Tunc enim non eſurient neque ſitient amplius, & non cadet ſuper illos ſol neque vllus æſtus. Quinta virtus eſt miſericordia. Ad hanc nos inuitat dominus, cum ſubdit, *Beati miſericordes, quoniã ipſi miſericordiam conſequentur.* Sanè miſericordia eſt virtus miſeriæ compatiens alienæ: huius duo ſunt effectus dare & dimittere. Vnde Dominus, date & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur vobis. Hæc enim virtus ſe extendit etiam vſque ad inimicos. Vnde Domin⁹, Eſtote, inquit, miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt, qui ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Et Apoſtolus, Si eſurierit inimicus tuus, ciba illũ, ſi ſitit, potũ da illi. hoc enim faciens, cõgeres carbones ſuper caput eius. huius virtutis ſunt termini dura, inhumana, & cõpaſſio indiſcreta. Tũc enim fratres mei, virtutẽ miſericordiæ rectè tenemus, quando nec inhumanè duri ſumus erga naturam proximi indigentis, nec indiſcretè compatimur vitiis delinquentis. Cum enim miſericordia & iuſtitia virtuales ſint, miſericordia erga naturam, & iuſtitia contra vicium, exercenda eſt. Imò in omnibus habeamus & miſericordiam iuſtam, & iuſtitiam miſericordem: aliâs nec hæc vera miſericordia, nec illa vera iuſtitia, ſed potius vicium eſt. Eleganter autem miſericordibus conſecutio miſericordiæ promittitur, ſicut & èontra iudicium ſine miſericordia ei qui non facit miſericordiã. Sexta virtus eſt mũditia cordis. Ad hanc nos inuitat dominus, cum ſubdit, *Beati mũdo corde, quo-*

Miſericordia duo effectus.

Lucæ 6.

Rom. 12.

tiam ipſi Deum videbunt. Eſt autem perfecta cordis mundicia, nullã turpẽ in ſe recipere cogitationẽ. Sed quis hoc in hac vita poterit. Nullus. velimus enim nolimus, multotiens turpiter cogitamus & delectamur. Sed ſi turpem cogitationem & delectationem in corde naſcentem, ſtatim non conſentiendo refrænamus, non ideo hic mũditiam amittere dicimur, quia ſcilicet nos turpiter cogitaſſe & delectatos fuiſſe repræhendimus, & punimus. Poſſumus autem dicere cum Apoſtolo. Si quod nolo hoc ago, non pecco ego, ſed quod habitat in me peccatum. Eſt autem munditia cordis ſecũdum ſtatum præſentis vitæ, nulli turpitudini conſentire. Qui autem ſic mundi, quoniam nondũ omnino mundi ſunt, ideo dicitur de iis. Non quia iam vident Deum, ſed quia videbunt in æterna vita, quando ſcilicet nihil de cætero poterunt turpiter cogitare. Nos ergo fratres mei, ſi ibi eum videre volumus, hic purgare mentis oculum ſatagamus. Septima virtus eſt pax. Ad hãc nos inuitat cum ſubdit, *Beati pacifici, quoniam filij dei vocabuntur.* Eſt autem pax perfecta, perfectæ tranquillus mentis ſtatus, cunctis ſibi ornatè concordantibus. Sed cum caro hic concupiſcat, aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem, hæc pax non eſt viæ ſed patriæ. Iuxta verò præſentem ſtatum, dicitur pax tranquillus mentis ſtatus, cunctis ſibi ornatè concordantibus, vel ſaltem aliis ordinatè cedantibus. Quando enim omnes motus in nobis concordant ordinatè, vel ſibi ſaltem ordinatè cedunt, vt bonis mali, vel ſpiritualibus carnales: Tũc pacẽ habemus nobiſ-

Rom.7.

cum, carnem ſpiritui ſubdendo, & cum Deo, ei obediendo, & cum omnibus hominibus quantũ in nobis, eorum bonum ſcilicet & volendo & quærendo. Qui autem ſic modo ſunt pacifici, filij Dei, non dixit iam vocãtur, dum adhuc aliqua rebellio in eis eſt, ſed vocabuntur in æterna vita, cum omni rebellione in eis ſopita, ſimiles Deo efficientur. Nos ergo fratres, quantum poſſumus hic pacem in nobis ordinatam habeamus, quatenus ad illam pacem Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, pertingere, & filij Dei vocari & eſſe mereamur. Octaua virtus eſt patientia. Ad hanc nos inuitat Dominus cũ ſubdit, *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnũ cælorum.* porrò patientia eſt virtus, illatas ſibi iniurias propter Deum ęquanimiter portans. Cum ergo dicitur, *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam,* ſubaudiendum eſt æquanimiter. Tria enim faciunt martyrem, Innocentia, æquanimitas & cauſa. Innocentia, vt propter peccata pœnam non mereatur. Æquanimitas, vt pœnam iniuſtè illatam æquo & miti animo patiatur. Cauſa, vt propter Deum patiatur. Idem enim eſt pati propter iuſtitiam, quod propter Deum, cum Deus iuſtitia ſit. Si autem aliquis patiatur innocenter, ſed non æquanimiter, martyris meritum non habet. Rurſus & ſi patitur & innocenter & æquanimiter, ſed non propter Deum, martyr non eſt. Sed ſi innocenter, & æquanimiter, & propter Deum patiatur, & proculdubiò martyr eſt, Sed cum dicitur, patiatur propter Dominũ, ſubaudi pœnam illatam propter Deum vt videlicet & pœna pro-

Philip. 4.

Tria faciũt martyrem.

pter Deum inferatur, & propter Deum ſuſtineatur, quatenus eſt & in inferente cauſa ſit odium Chriſti, & in patiente cauſa ſit amor Chriſti. Qui enim ſic patiuntur, verò nomine martyres dicuntur. Sed tamen aliquando largiori nomine martyres vocamus, vel quando aliquis propter Deũ patitur pœnas, non propter Deum, ſed propter Deum inflictas vt ſanctus Leodegarius: vel quãdo aliquis patitur ſine aliqua Dei intẽtione, pœnas propter Deum inflictas, vt infantes qui ſub Herode paſſi ſunt. Quod dixerat dominus de patientia, apertiùs exponit, cum ſubiungit, *Beati*, inquit, *eſtis, cum maledixerint vobis*, vel vt alia tranſlatio habet, *cum vos oderint homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos mentientes propter me.* In tribus complectitur perſecutionem. In odio in factis, in verbis. In odio cum ait *maledixerint*, ſiue odio habuerint, quaſi ex odio vobis in corde imprecauerint, *Et perſecuti vos fuerint*, ſcilicet damnificationibus, exiliis, & tormentis, in verbis, cũ dicit, *Et dixerint omne malum*, ſcilicet detrahendo, conuiciando, & accuſando. Addit *mentientes*, Ne glorietur is de quo verè maledicuntur. Addit *etiam propter me*, Quoniam non pœna, ſed cauſa martyrem facit. *Gaudete*, inquit, ſubaudi mente *& exultate* corpore. *Quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.* Hæ virtutes (fratres chariſſimi) ita ſibi ſunt coniunctæ, quod gradatim proficimus aſcendendo ad vltimam. Primùm quippè mundam conſiderantes miſeriam incipimus mundum contemnere. Secundò, interiores paſſiones in nobis mitigare. Tertiò, videntes, nos

Non pœna ſed cauſa Martyrem facit.

non poſſe eas hic omnino purgare lugemus. Et quartò æternitatem iuſtitiæ in qua eas mitigare valeamus, eſurimus. Ad quam, quoniam, nõ propter merita noſtra, ſed propter ſolam miſericordiam, peruenitur. Quintò diſcimus alij miſereri, vt Deus miſereatur nobis. Et quoniam miſericordia ſine munditia non ſufficit, omnes cogitationum turpitudines à corde repellere ſtudeamus. Quod vt melius valeamus, ſeptimo rebellionem carnis & ſpiritus in nobis pacificari, & cum omnibus hominibus pacem habere affectamus, & deinde perfectionem martyrij propter Deum ſuſtinere æquanimiter valemus. Cùm iſtis octo virtutibus vnum beatitudinis præmium debeatur, tamen propter competentiam ſingulariter diuerſe nominatur. In illa enim omnia inuenient, in illa quippè & paupertas noſtra æternas diuitias inueniet, & noſtra mititudo hæreditatem, & noſter luctus conſolationem, & noſtra eſuries, refectionem, & noſtra miſericordia miſericordiam, & noſtra munditia Dei viſionem, & noſtra pax Dei ſimilitudinem, & noſtra patientia regni dominationem, largiente omnium ſanctorum precibus, Deo & Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum.

IN COMMEMORATIONE defunctorum ſermo de Apocal.

AVdiui vocem de cœlo dicentem mihi, Scribe, Beati mortui qui in domino moriuntur, &c. Hoc ſcribit, fratres chariſſimi, Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta, qui virgo eſt electus à Domino, & virgo in æuum permanſit, qui & recubuit in cœna ſuper pectus Ieſu, & cui virgini matrem virginem commendauit. Cuius ſcriptis tantò magis fides adhibenda eſt, quantò ipſe cœleſtia ſecreta de ipſius dominici pectoris fonte cæteris profundiùs accepit & ſcripſit. Hoc ergo ſcribit iniunctum ſibi eſſe ab Angelo, imò per Angelum à Spiritu ſancto, quatenus de requie fidelium defunctorum in libro ſcribens interſereret, & ad noſtrā ſcilicet fidem & ſpem magis roborandam, quatenus de reſurrectione & requie fidelium defunctorum certi eſſemus, & ideo mortem non timeremus, ſed potius cum bonis operibus eam ſecurius expectaremus, & de morte amicorum noſtrorum nequaquam, ſicut quidam qui ſpem non habent, contriſtaremur. Sic igitur beatus Ioannes ſcribit, quòd à Spiritu ſancto audierat dicens ita, quod beati ſunt qui in Domino moriuntur. Et in quo ſunt beati & quare. Primò ergo quoniam beati ſunt, qui in Domino moriuntur, quid ſit mori in Domino videamus.

Apoc.14.

Porrò in Domino mori eſt in fide & Spe & Charitate illius mori. Qui ergo habet fidem

catholicam, & ſperat ſalutem, & diligit ſalutis auctorem, ſi in iis tribus moritur, in Domino moritur. Qui verò vno iſtorum carens moritur, non in Domino, ſed in diabolo moritur. Primò itaq; in Domino moriuntur, qui non ſolum in Domino, ſed etiam pro Domino moriuntur, vt Martyres. Secundò etiam in Domino moriuntur, qui & ſi non moriantur pro Domino, vt Martyres, tamen cum Domino, & in Domino, id eſt, cum innocentia & ſanctitate vitæ moriuntur, vt Confeſſores. Tertiò etiam & illi in Domino moriuntur, qui etſi in vita ſua multum peccauerunt, tamen in confeſſione & peccatorum ſuorum emendatione moriuntur, vt verè pœnitentes.
Quartò quoque nihilominus & illi in Domino moriuntur, qui tamen & ſi fidem & opera fidei per ætatem vel temporis anguſtiam habere non potuerunt, tamen cum ſacramento fidei, hoc eſt cum baptiſmo decedentes moriuntur vt infantes & Neophiti. Sed illi qui per totam vitam ſuam in peccatis perdurantes in fine pœnitent, nunquid illi in Domino moriuntur? neſcio. Scio tamen quod ſi vera ſit in eis fides & pœnitentia? proculdubio in Domino moriuntur. Scriptum eſt enim, pœnitentia quantumcunque ſera, non erit infructuoſa. Sedet latro in cruce moriens pœnitendo miſericordiam conſecutus eſt. Sed raro fratres mei, huiuſmodi negligentes in fine ſunt verè pœnitentes. Exigentibus enim peccatis ſuis alius morte præuenitur, alius amittit loquelam, alius memoriam, alius deſperat, alius ſic induratur, quod plus pœnitet
eum

eum temporalia reliquiſſe, quàm peccaſſe. Propterea fratres mei, dum valemus, dum peccare poſſumus, peccata noſtra dimittamus, & ſecuti ſimus. Alioquin quando iam peccare non poſſumus, nos peccata noſtra nõ dimittimus, ſed peccata noſtra nos dimittunt. Sequitur pars ſecunda in qua demonſtratur, in quo illi qui in Domino moriuntur, ſint beati, cùm dicitur, *Amodo iam dicit ſpiritus.* Haud dubium quin ſpiritus ſanctus, cuius dicere eſt facere, *Amodo*, inquit, *iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis.* Amodo, id eſt, à Chriſti reſurrectione, ſiue à morte cuiuſlibet iuſti, poſt Chriſti reſurrectionem defuncti. Nam qui ante paſſionem, & reſurrectionem Chriſti moriebantur, in inferno detinebantur & laborabant, & ſi non in alio, ſaltem in eo quod Dei viſione carebant. *vt requieſcãt*, inquit, *à laboribus ſuis*, hæc præpoſitio a eſt remotiua & cauſalis. Et remotiua quidem eſt, quoniam fideles defuncti, ceſſant ab omnibus laboribus, à laboribus neceſſitatis, à laboribus infirmitatis, à laboribus erroris, à laboribus pœnitentiæ, à laboribus iuſtitię A laboribus neceſſitatis, quando non oportet eos de cætero laborare, neque pro victu, neque pro veſtitu, vel cæteris neceſſariis ſollicitos eſſe. Non enim eſurient, neque ſitient amplius & non cadet ſuper illos ſol neque vllus æſtus. A laboribus infirmitatis, quoniam neque morbo, neq; ſenectute, neque aliquo incommodo, de cętero affligentur. Abſterget enim Deus, vt ait Ioannes, omnem lachrimam ab oculis ſanctorũ, & mors non erit amplius, neque luctus, neq; clamor, ſed nec vllus *Apoc. 7.*

dolor,quoniam priora tranſierunt. A laboribus erroris,quoniã de cætero nec ignorantia,nec exceſſus,nec aliqua inordinatio in eis erit. Quoniã æterna ſapiẽtia illos illuminabit,& erunt omnes docibiles Dei. A laboribus pœnitentiæ,quoniam de cætero non compungentur, nec flebunt, nec ieiunabunt,nec ſe affligent, propter cõſcientiam peccatorum quæ eis in hac vita dimiſſa fuerunt. Quod ſi aliquis ad tempus in purgatoriis emundantur, tamen in certa ſpe requiei iam requieſcunt. A laboribus iuſtitiæ,quoniam non erit opus de cætero pro defenſione fidei vel Eccleſiæ, vel pro ſubuẽtione indigentium agonizare, omnibus inimicis & indigentiis procul eliminatis. Rurſus quoq; cauſalis eſt hæc præpoſitio,à,quoniam propter labores iuſtitiæ quas ferunt, fideles defuncti, requiem ſempiternam conſequentur. Sed cauſam intellige nõ ſufficientem ſed adminiculantem. Non enim ex operibus iuſtitiæ, ſed ex ſola Dei gratia eſt ſalus. Caue autem ne quãdo audis fideles defunctos à laboribus quieſcere,intelligas eos quaſi præ laſſitudine pauſare vel dormire. In illa quippe beatitudine, nec labor,nec ſomnus erit. Sed dicuntur ſancti à laboribus quieſcere,id eſt,ceſſare. Non enim in illa æterna requie erunt ſancti otioſi, ſed potius contemplabuntur, laudabunt, & benedicent dominum in æternum. Sed talis actio nec fatigationẽ, nec tædium generabit, ſed potius omnifariam requiem,delectationem,& iucunditatem. Cùm igitur dicitur quod ſancti requieſcunt à laboribus ſuis,liptotes eſt, minus dicens & plus ſigni-

ficans. In illa quippe æterna beatitudine, non ſola requies, ſed omnis ſuauitas, omnis pulchritudo, omnis dulcedo, omnis delectatio, omnis claritas, omnis iucunditas, omnis gloria ineffabiliter cumulatur. Sequitur pars tertia, in qua cauſa requiei ſubiungitur, cùm dicitur, *Opera enim illorum, ſequuntur illos*, id eſt, merces operum, vel ſi tempus operãdi non habuerunt, merces fidei & bonæ voluntatis, quæ pro facto reputantur. Bene autem ait *opera eorum*, non opera aliorum, quoniam vt ait dominus per prophetam, anima quæ peccauerit ipſa morietur. Filius nõ portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. Iuſtitia iuſti erit ſuper eum, & impij impietas erit ſuper eum. Sed nunquid orationes, eleemoſinæ, oblationes, cæteráq; bona quæ pro amicis noſtris defunctis facimus, eos nõ ſequuntur? Nunquid eis non proſunt? Legimus enim in libro Machabæorũ, quod vir fortiſſimus Iudas, miſit duodecim drachmas argenti Hieroſolymã, offerri ea ibi pro peccatis mortuorum. Quod ſi ſuperuacuum eſſet, non hoc eis valere ſperaret. Proſunt igitur, ſed illis qui indigent, & qui in vita ſua meruerunt, vt eis huiuſmodi prodeſſe valerent. Defunctorum enim tria ſunt genera. Alij enim ſunt valde boni, qui poſt mortem ſtatim ad requiem tranſeunt, & hi noſtris orationibus nec beneficiis indigent, imò verò nos ſuis iuuant. Alij ſunt mediocriter boni, qui in vera confeſſione & pœnitentia deſcendentes, quia nondum ſunt perfectè purgati, purgantur in purgatoriis locis: & iis proculdubio orationes, eleemoſinæ, *Defunctorum tria genera.*

& ſacrificia proſint. Quibus tamẽ nõ ipſis mortuis noua merita comparantur, ſed præcedentibus conſequentia iſta redduntur. Alij verò ſunt damnati omnino, qui huiuſmodi beneficia ſibi prodeſſe non meruerunt. Nos tamen, fratres, quia ignoramus qui indigeant, vel qui non indigeant, vel quibus proſint, vel non proſint, pro omnibus & quibus incerti ſumus, orationes, eleemoſinas, oblationes, facere debemus. Quæ profectò pro valde bonis ſunt gratiarum actiones, pro mediocribus expiationes, pro reprobis qualeſcunque viuorum conſolationes. Sed ſiue proſint, ſiue non proſint, illis pro quibus fiunt, tamẽ illis qui hoc ex deuotione faciunt, prodeſſe poſſunt. Scriptum eſt, & oratio mea in ſinu meo cõuertetur. Et qui pro alio orat, pro ſeipſo laborat, Sicut & etiam honor ſepulturæ & ædificatio ſepulchrorum, quę mortuis nihil proſunt, viuis tamen huiuſmodi facientibus ſine fructu nõ ſunt. Vnde Tobias, & quidam alij, ſancti commendantur. Propterea fratres mei, de defunctis noſtris, ſcilicet parentibus, amicis, benefactoribus, & cęteris memores & ſolliciti ſimus, pro illis orationes, eleemoſinas & oblationes frequentemus.

Refert ſiquidẽ beatus Gregorius in dialogo ſuo, Quòd Paſchaſius Romanæ ſedis diaconus, vir fuit eleemoſinarius, pauperum curator & ſui cõtemptor, cuius etiam libri extant de ſpiritu ſancto luculenti. Hic in illa contentione, quæ inter Laurentium, & Simachum fuit, Laurentium elegit. Et tamen quanuis ille omnium generali electione, ſuperatus eſſet, à Laurentio nunquam diſceſſit,

ſceſſit. ſed vſque ad mortem ei fauit. Tandē moriens cùm in feretro poſitus eſſet, eius Dalmaticā dæmoniacus tangens, liberatus eſt. Cùm Germanus Capuanus epiſcopus, cauſa caloris recuperandi in angulanis thermis ſe lauaret, præfatum Paſchaſium obſequentem in caloribus inuenit. Cùm verò mirans quæreret, quid tantus viri ibi faceret, audiuit ab eo quod in illo loco pœnali poſitus eſſet, quod contra Simachum Laurentiū ſuſtinuiſſet. Sed quęſo ora pro me. Et tunc me requiem conſecutum noueris, ſi huc rediens me nō inueneris. Quod & factum eſt. Nam beatus Germanus pro eo Domino ſupplicauit, & rediens nō eum inuenit. Vnde cognoſcimus quod præfatus Paſchaſius memorat viuēs, quod orationes aliorum ei prodeſſent poſt mortem. Ea propter fratres mei, dum poſſumus vitam noſtram emendemus, lachrimis maculas noſtras abluamus, operibus miſericordiæ inſiſtamus, animas defunctorū orationibus & eleemoſinis adiuuemus, quatenus aliorū orationes & eleemoſinas nobis poſt mortem prodeſſe mereamur, largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorū, Amen.

IN EADEM SERMO de Euangelio.

DIxit Ieſus turbis Iudæorum, Amen amē dico vobis, quia venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij Dei viui, & qui audierunt viuent, &c. Sicut ex hoc

& aliis ſacræ ſcripturæ locis, colligimus, fratres mei, tres ſunt viæ, & tres mortes earum priuatoriæ, & prima quidem vita eſt ſpiritualis, qua ſpiritus ſiue homo viuit, dum iuſtè & ſpiritualiter viuit, dum ſcilicet per gratiam veram, vitam, quæ Deus eſt, habet in ſe habitantem. Huic vitæ eſt oppoſita mors ſpiritualis, qua ſpiritus ſiue homo moritur, dum peccat, dum Deum à ſe excludit, & diabolum habitatorem recipit. Sicut enim Deus inhabitãdo per gratiam ſuam viuificat animam, ita diabolus per peccatum inhabitando occidit eam. Non quia mori poſſit, ſed quia melius eſſet ei omnino non eſſe, quàm ſine Deo eſſe. Secunda verò vita eſt corporalis, qua viuimus, dum corpus noſtrum anima vegetatur. Huic eſt contraria mors corporalis, qua morimur dum anima à corpore noſtro ſeparatur. Tertia autem vita eſt vita æterna & beata, quæ verè vita dicitur, quoniã omni corruptione, omni defectu, omni triſtitia carens, omniũ bonorũ & gaudiorũ fœlicitate cumulabitur. Huic eſt oppoſita mors æterna & miſera. Quæ verò mors dicitur, nõ quod reprobos annihilet, vel reſoluat, ſed quia meli⁹ eſſet eis milies mori, quàm in æterna viuere miſeria & pœna. Sicut iuſti ex ſpirituali vita per corporalem merito proueniũt ad æternã: ita reprobi ex morte ſpirituali, per corporalẽ meritò perueniunt ad æternam. Nõ ſicut hæ tres vitæ ex Deo ſunt auctore, ita tres mortes. Mors enim ſpiritualis, id eſt, peccatum, non eſt à deo, ſed potius à diabolo, vel ab homine. Vnde ſcriptum eſt, Deus mortem non fecit, ſed homines manibus & pedibus accerſerunt

Vita ſpiritualis.

Vita corporalis.

Vita æterna.

Sap. 1.

runt ſibi mortem. Inuidia diaboli introiuit mors in orbem terrarum: imitantur autem eum qui ſunt ex parte eius. Mors verò corporalis & æterna, à Deo auctore ſunt, quoniam ſunt pœnæ iuſtè propter peccatum inflictæ, vnde dominus, Ego occidam, & ego viuere faciam, percutiam, & ego ſanabo. Cùm igitur ſint tres mortes, à prima & ſecunda reſurgere homo poteſt, à tertia non poteſt. Sicut enim vita æterna non poteſt cadere in mortem, ita nec mors æterna poteſt reſurgere ad vitam. A morte enim ſpirituali facit nos peccatores per pœnitentiam in hac vita reſurgere. A morte verò corporali faciet nos reſurgere in generali reſurrectione. De iis itaque duabus reſurrectionibus, loquitur dominus in prælibata lectione. Et primò de prima, ſecundò de ſecunda. Loquitur igitur de prima cùm dicit, *Amen, amen dico vobis, &c.* Porrò, *Amen*, aduerbium eſt affirmandi, deriuatum à nomine fidei, valens quãtum fideliter ſiue verè, & eſt quaſi iuſiurandum Dei. Quòd cùm geminatur, maior rei affirmatio demonſtratur. Noluit igitur dominus in hoc nos dubitare, quod quaſi per duplex iuſiurãdum voluit confirmare. *Quia*, inquit, *venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij Dei viui, & qui audierint viuent. Sicut enim pater habet vitam in ſemetipſo, ſic dedit in filio hominis vitam habere in ſemetipſo, &c.* Quatuor dicit de prima reſurrectione, videlicet quando fiat, & in quibus, & per quẽ, & ex quo. Sanè quando fiat oſtendit cùm dicit, *venit hora & nunc eſt.* Quia enim Dominus iam aliquot mortuos in peccatis, prædicando reſuſcita-

uerat, & multo plures per ſe & per ſuos reſuſcitaturus erat, *bene ait venit hora & nunc eſt*. Eſt autem generaliter hæc hora vita præſens, dũ enim hic viuimus, dum peccare poſſumus & bene agere, à peccatis poſſumus pœnitere & reſurgere. In alia verò vita non erit tempus peccandi, nec bene agendi, ſed tãntum recipiendi. Nec poterũt ibi reſurgere à morte æterna, qui hic noluerunt reſurgere à culpa. In quibus autem fuit hæc reſurrectio oſtendit, quoniam in mortuis audientibus vocem filij Dei. Sed quoniam quidam audiunt verba Chriſti tantum aure corporis, & nõ cordis, geminauit dicens audient, & qui audient. Illi enim ſoli reſuſcitantur à peccatis in mente, qui verba Chriſti audiunt etiam totius cordis aure. Qui ſcilicet ea retinent corde, quæ exequuntur operatione: vnde dominus, Qui credit in me, ſui audi fide per dilectionem operante etiam ſi mortuus fuerit, viuet. Ecce fratres mei verè vocem filij Dei auditis, verba enim quæ loquor vobis, verba Chriſti ſunt. Si ergo ea toto corde auditis, etiam ſi in peccatis mortui ſitis, proculdubio viuetis. Verùm ſi ad modum Iudæorum ſola corporis aure verba Chriſti auditis, nõ tantum non proderunt vobis, imò maiorẽ damnationem ſicut illis cumulabũt. Vnde dominus, Si nõ veniſſem, inquit, & loquutus eis non fuiſſem, peccatum non haberẽt. Nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo. Per quem quoque fiat reſurrectio à peccatis, oſtendit, quia per filium, non tanquam per miniſtrum, ſed tanquam per auctorem. Et cauſam ſubdit, quia habet

Ioan.11.

Ioan.15.

bet

bet vitā in ſe manentem,ſicut pater, ſubſtantialiter & cauſaliter.Subſtātialiter,quoniā ipſe eſt ipſa vita per eſſentiā.Cauſaliter,quoniā ipſe eſt cauſa efficiens omniū viuentiū ſiue viuentium corporali vita,ſiue viuentium,ſpirituali vita, ſiue viuentium æterna vita.Bene autem poteſt viuificare,quí auctor eſt vitæ. A quo verò hoc habeat oſtendit,quia à patre. Sicut enim eſt Deus de Deo, ita eſt vita de vita.Et hoc eſt quod dicit,*Sicut enim habet pater vitam in ſemetipſo, ſic dedit & filio vitam habere in ſemetipſo.* Non quod filius tanquam non habens & gratiam aliquādo acceperit vitam, ſed dedit vitam,id eſt genuit ex ſua ſubſtantia ſubſtātialiter viuentem. Si ergo vnigenitus Dei omnia dicit ſe habere à patre,quanto magis nos fratres, ſi quid boni habem⁹,ſi quid boni vel cogitamus, vel dicimus, vel facimus, debemus ſentire & dicere, non ex nobis ipſis habere, ſed ex Deo patre. Sequitur pars ſecunda, in qua dominus loquitur de reſurrectione corporali. Dicit itaq; ita ſe habere poteſtatem ab eodē patre,& iudicandi, & reſuſcitandi,& remunerandi. Poteſtatem iudicandi,cum dicit, *Et poteſtatem ei dedi iudicium facere*, & cauſam, cum ſubdit, *Quia filius hominis eſt.* Porrò triplex cauſa poteſt hic intelligi,vel dandi, vel poteſtatis,vel iudicij. Quia enim filius eſt, dicitur ei data poteſtas tanquā maiori. Rurſus quia filius hominis eſt,& quaſi impotens inter homines apparere dignatus eſt,dignū eſt vt in reſurrectione appareat omnia habere in poteſtate. Rurſus quia filius hominis eſt, & ſe iniuſtè iudicari paſſus eſt, dignū eſt vt in iudicio iudex appareat

vniuerſorum. Non enim perſona patris, ſed perſona ſolius filij in iudicio apparebit, vt videlicet apertè videant Iudæi, quem iniuſtè iudicauerunt, & crucifixores in quē pupugerunt, & omnes reprobi, quē cōtempſerunt, & omnes electi, quem dilexerunt. Poteſtatem verò reſuſcitādi mortuos ſe dicit habere, cū ſubdit: *Nolite mirari*, hoc ſcilicet quod filius hominis habeat poteſtatē iudicādi, & etiam quod mirabilius videtur, habet poteſtatem mortuos in corpore & anima ſimul reſuſcitandi. Quod ita ait, *quia venit hora quando omnes qui in monumentis ſunt, audient vocē filij Dei*. Hæc vox, eſt ille clamor, de quo idem alibi in Euangelio dicit, Media nocte clamor factus eſt, ecce ſpōſus venit, exite obuiam illi: hæc vox eſt, illa vox Archangeli ſiue tuba, de qua ait Apoſtolus, Quoniā ipſe dominus in iuſſu & voce Archangeli, & in tuba Dei deſcēdet de cœlo, & mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi &c. *audient*, inquit, *vocem Dei & procedent*, id eſt ex vi vocis audiēt, & reſurgēt. Ecce fratres mei, quanta & quàm mirabilis eſt omnipotentia filij Dei, ad cuius vocem pulueres omnes defunctorū quantumcumque tecti quātumcūque diſperſi, ſtatim cōglutinabuntur, viuificabūtur, & de tumulis procedēt. Qui licet à me ita verbis diſtinguantur, tamen quàm citò fiant Apoſtolus demonſtrat dicens. Omnes reſurgemus in momento, in ictu oculi. In momento, id eſt in temporis puncto, cuius breuitatē, actione, quę in ea fieri poteſt, diffinit. Cū addit in ictu oculi, id eſt quod tantū durat, quantū ictus oculi, id eſt emiſſio radij, qui ex quo emittitur, non prius pro-

Matt. 25. *1. Theſſ. 4.* *1. Cor. 15.*

xima,ſed æquè proxima & remotiora contigit,& omnem interiacentem aerem ſimul tranſit, vt in eo quod videt aciē ſuam potius inueniſſe, quàm illuc eam perduxiſſe quod putet. Per quam intelligimus Deo tam facile eſſe quæcumque recētia quam diuturno tempore delapſa cadauera ſuſcitare. Quales quoque de monumētis procedēt, oſtendit idem Apoſtolus dicens, Canet enim tuba,& mortui reſurgent,incorrupti, id eſt integri mēbris & immortales,tam boni quàm mali. Sed tamen mali ſemper erunt paſſibiles & ad acerbitates pœnarum ſemper recrudeſcentes,nec mori valentes. Poteſtatem quoque remunerandi bonos & malos ſe habere oſtendit, cum ſubdit, quod ad eius vocem procedent qui bona fecerūt in reſurrectionem vitæ. Qui verò mala in reſurrectionem iudicij, id eſt, damnationis. Reſurgent quippè omnes tam boni quam mali, vt bona quæ fecerunt in corpore & in anima, recipiant ſimiliter in anima & in corpore. Et bona quidem fecerunt, qui bona opera & cum intentione bona & cum perſeuerantia perfecerūt. Mala verò opera fecerunt,qui mala opera vel bona cum mala intentione,vel ſine perſeuerātia,fecerūt.Sed cum tam boni quam mali ad iudicium ſint venturi,quare dicit Dominus non bonos,ſed malos,reſurgere ad iudicium? Quoniā ſanctis ſuis ſupra merita ſua acumulabit gloriam,malis verò non niſi iuxta merita adiudicabit pœnam.Sed dicetis, quomodo reprobi ſecundum merita ſua iudicabuntur? Quid pro eo quod peccauerunt temporaliter & momentaneè ſine fine punietur?

1.Cor.15.

Iuſtum eſt enim, vt qui finem non fecerunt peccato ſuo, finem non inueniant in tormento. Qui enim in huius vitæ breuitate peccare non deſinit, multomagis ſi ſemper ſe hîc victurum putaret, nunquã peccare deſineret. Vnde meritò, qui ſemper erat peccaturus, ſemper erat luiturus. Propterea fratres mei, aut finem noſtrum, finem malis voluntatibus & voluptatibus noſtris ponamus. Dum licet mores noſtros corrigamus, mortem noſtram ante oculos noſtros ſemper habeamus, quàm terribilis veniat ſummus iudex cogitemus, maculas peccatorum noſtrorũ lachrymis pœnitentiæ diluamus, operibus miſericordiæ inſiſtamus, quatenus in illo tremendo iudicio miſericordiam conſequi mereamur. Amen.

DE APOSTOLIS. ex G. Vicelio.

MOnonymi horum ſunt quatuor videlicet Andreas, Iohannes, Philippus & Bartholomeus Reliqui omnes ſunt vel dinonymi vel trinonymi, & paſſus eſt. Dinonymi, Iacobus Maior, qui idem dicitur filius Zebedæi. Matthæi x. Marc. iij. Iacobus Minor, qui idem dicitur filius Alphæi. Matth. x. Mar. iij. Luc. vj. Actor. I. Dicebatur idem Iuſtus, & Oplia, id eſt, armatura. Matthæus qui fuerat Telones, qui idem dicitur Leui filius Alphæi, haud dubiũ, quin alterius & diuerſi à priore Alphæo Iacobi Minoris patre. Marc. ij. Neque enim fratres ger-

mani erant Iacobus & Matthæus. Thomas, qui idem dicitur Didymus Ioan.xx.tametſi idem nomen videri poterat,diuerſa nimirum lingua pronuntiatum.Nam quod Hebræi Thom ſeu Thomas,hoc Græci δίδυμον vocant, Latine Gemellũ dicimus. Trinonymi ſunt:Simon qui idem Kananæus dicitur Matth.x.& Zelotes Act.j.Neque tamen vſque adeò aliud eſt, cognominari Kananæum, aliud Zelotem, ſiquidem quod Hebræi Kanani ſeu Cananęum,hoc Gręci ζηλώτlω dicũt, nos æmulatorem. Dictus verò eſt Simon ille Cananæus,non quod fuerit de gente Canaan, ſed à vico Galilææ Cana.Ioan.ij.Simõ alter(nam duos Simones habet Apoſtolicus ordo)is cognominatus fuit Cepha,& idem Petrus,imò etiam Barjona ſeu filius columbæ. Verum & hoc loco conſiſtit nominum variatio in linguarum diuerſitate. Nam quod Chaldæi Cepha,hoc ipſum Græci πέτραν vocant,nos ſaxũ.Pari ratione dicitur puella illa Act.ix.Tabita & eadem Dorcas,ſcilicet ab intuẽdo,tametſi iuxta originale rectius legitur Tabeia.Vltimus Iudas,qui iam Lebbæus,iam Thaddæus cognominatur,Matth.x.ſanctus Lucas vocat hunc Iudam, Iacobi cap.vj. & Actor. j. Iudam Iacobi fratrem,exponẽs nimirum quod antè dixerat Iudas Iacobi. Hactenus de nominibus Apoſtolorum. Cæterum nonnulli ex Apoſtolis ſanguine ac neceſſitudine coniuncti fuerunt. Simon enim Cepha ſeu Petrus & Andræas fratres erant ex Galilæa orti.Iacobus Maior & Iohannes fratres & ipſi erant,quorum pater Zebedæus,mater Salome. Duo iſti apud Marcum cognomina-

tionem habent Beneregeſch ſeu Beniaregeſch, id eſt,filij tonitrui à firmitate & magnitudine fidei, teſte Hieronimo. Quin fratres etiam erant illi Iacobus Minor,Simon & Iudas,horum pater Cleophas & mater Maria quæ dicebatur ſoror Mariæ deiparæ,Ioan.xix.Verum aut Cleophas ille cognominatus fuit Alphæus, aut Alphæus ſecũdus maritus Mariæ huius fuerit oportet. Libet verò hos duos Simones epithetis diſcernere, ſicut duos ille Iacobos:ita vt alterum Maiorem nempe Simonem Petrum vocites,alterum Minorem, videlicet Simonem Zelotem. Diſcernuntur etiã duo Iudæ,dum alter Lebbæus à corde,alter Iſcariotha à mercede appellatur. In cuius locum ſuffectus Mathias,quem Franciſcus Picus in carmine Donatum vocat,interpretans nimirum latinè, quod Hebræis Matthi. dicitur. Act j. Idem nomẽ Matthæus habet,niſi quòd in fine ſyllabis diſtinguuntur Matthias & Matthæus.

VITA SANCTI CHRIſtophori. Ex Ruggero Fuld.

Dicitur de genere Cananæorum ortus, cuius ſtatura fuerit xij. cubitorum. Venit gentilis adhuc in ciuitatem Samon, tempore Dagni regis, ſed diuinitus conuerſus, multam hominum turbam conuertit ad fidem Ieſu Chriſti, quem conſtanter prædicauit,credulumq́ populum frequenter tinxit: duxit ad pœnitentiam par meretricum, Niceam & Aquilinam,quas cum nonnullis aulicis Dagnus è viuis ſuſtulit. Chriſtophorus poſt multas verborum cum rege pugnas, de Deo viuo contra vanos Deos, &c. exquiſitis tormentis cruciatus,tandem capite truncatus eſt.

COMMVNE SANCTORVM APOSTOLORVM.

IAm non eſtis hoſpites & aduenæ, ſed eſtis ciues Sanctorũ & domeſtici Dei, & cætera. *Eph. 2.* Hæc loquitur Apoſtolus Paulꝰ Epheſiis diſcipulis ſuis: ſed & eadẽ loquitur nobis fratres chariſſimi, ſi tamen iuxta Dei præcepta & Apoſtolicam doctrinam viuitis. Dicit itaque tria. Primò dicit nos eſſe ciues ciuitatis Dei. Secundò quod maius eſt, eſſe etiam lapides eiuſdem ciuitatis per ædificationem Chriſti. Tertiò quod maximum eſt, eſſe etiam templum dei. Primò igitur oſtendit nos eſſe ciues ciuitatis Dei, cum dicitur, *Iam non eſtis hoſpites & aduenæ.* Porrò hoſpites dicuntur, breuiter manentes, ad- *Eph. 2.* uenæ aliundè venientes. Hoſpites verò in ciuitate Dei ſunt, falſi Chriſtiani, qui in Eccleſia iſta militante ſunt, numero, non meritò, nomine non numine, tanquam tandem inutiles paleæ ventilandi & comburendi. At vos fratres mei, ſi in fide & charitate Dei perſeueratis, hoſpites non eſtis. Rurſus aduenæ nõ eſtis, quoniam in illa cæleſti ciuitate, in qua in primo homine creati eſtis, deſiderio & ſpe, iam manetis. *Sed eſtis ciues*, id eſt conciues Sanctorum, *& domeſtici Dei*. Porrò tria faciunt conciuem eiuſdem ciuitatis, coha-

bitatio earundẽ legum & morum obſeruatio, eiuſdem communionis & reipublicæ dilectio. Eſt autem fratres mei ciuitas noſtra illa Ieruſalem cœleſtis & beata, cuius ciues omnes beati ſunt qui iam ſunt. Cuius quoque nos ciues Deo largiente, futuri ſumus, & etiam iam in parte ſumus, ſi in illa beata ciuitate ſpe & deſiderio habitamus. Si mores & leges Sanctorum obſeruamus: ſi communionem & rempublicam Sanctorum toto ardore diligimus, deſideramus, & quærimus: ſi pro ea laboramus, & vſque ad mortem decertamus. At qui in mundo amore habitant, qui leges & mores mundanorum ſectãtur, qui communionem fraternitatis ſcindunt, & pro temporalibus proprietatibus litigant & pugnant, ab illa beata ciuitate prorſus exules erunt. Duo quoque faciunt domeſticum, videlicet familiare obſequium, & conſcientia ſecretorum. Nos quoque fratres mei, ſi Deo iuxta voluntatem ſuam familiariter & ſpecialiter ſeruire ſatagimus: ſi per ſacram ſcripturam & ſpiritus reuelationem ſecreta Dei iam ex parte cognoſcimus, iam proculdubiò, non ſolum ciues, ſed etiam domeſtici ſumus. Sequitur pars ſecunda, in qua Apoſtolus oſtendit, nos ſi veri Chriſtiani ſumus, eſſe etiam lapides ſupernę ciuitatis, cum ſubdit: *ſuper ædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum & prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu.* Fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum vnum ſolum Chriſtus qui dicitur fundamentum triplici ratione. Sicut enim fundamentum ſuſtinet totum ædificium, & à

nullo ſuſtinetur:ita Chriſtus totam eccleſiam regit & portat, & à nemine portatur vel regitur. Rurſus ſicut ædificium ſine fundamento ſtare nõ poteſt,ita nulla ſtructura virtutum,vel bonorum operum,ſine fide Ieſu Chriſti ſtare poteſt.Impoſſibile eſt enim aliquid ſine fide Deo placere.Rurſus ſicut fundamentum non videtur,& tamen inde tota ſtructura ſurgit : ita fides Ieſu Chriſti de inuiſibilibus eſt, & ex ea omnis virtutum & bonorum, ædificatio procedit. Cui fundamento quia Prophetæ & Apoſtoli primi adhæſerunt,& alios adhærere docuerunt dicũtur & ipſi denominatiuè fundamenta Eccleſiæ. Vnde Pſalmiſta, Fundamenta, inquit, eius in montibus ſanctis,id eſt,in Apoſtolis. Hi ad inſtar montium primi radios fidei ſuſceperunt, ſuper quorum fundamentum ædificati ſumus, iuxta quod Petrus ait, Ad quem accedentes, lapidem viuum ab hominibus quidem reprobatum, à Deo verò electum, & ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini in domos ſpirituales. Porrò lapis qui in ædificio eſt collocaudus,prius de lapidicio malleis ſequeſtratur. Deinde omnis impoſtura & tortura ferramentis ab eo reſecatur, deinde ad regulam quadratur, ad vltimum cum cemento in ædificio collocatur. Sic vnuſquiſque noſtrum fratres mei, vt in ædificio cœleſtis ciuitatis valeamus collocari, primò à maſſa perditionis malleis comminationem gratia Dei operante, ſequeſtramur. Quaſi enim quidam malleus eſt, cum dicitur nobis, Agite pœnitentiam,quia ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Deinde per diſciplinam

Pſal.86.

1.Pet.2.

Matth.3.
Luc.3.

doctorum omnis tortura & impoſtura viciorum à nobis reſecatur. Tertiò ad regulam diuinorum præceptorum quadramur, vt ſcilicet ſolidi ſimus & firmi, vt ſcilicet nec per proſperitatem à dextris, nec per aduerſitatem à ſiniſtris, nec per apertam tentationem antè, nec retro, per occultam deiiciamur: nec per ſuperbiam ſurſum, nec per deſperationem deorſum commoueamur. Sed & cementum charitatis neceſſarium eſt nobis, ſine quo nec Deo, nec proximo compaginari, nec in cœleſti ædificio valemus collocari. Hac enim non habita, fruſtra habêntur cætera. Hoc autem cœleſte ædificium fundatur, & perficitur, non homine auctore, *ſed ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu.* Tria dicit de Chriſto, Quod ipſe eſt lapis, quod ſummus, & quod angularis. Lapis eſt, quia immobilis, & firmus, quia effundit aquam viuam, vnde bibunt homines & iumenta, quia ſcintillat virtutibus & miraculis. Reprobis verò eſt lapis offenſionis, & petra ſcandali, ſuper
Matt.21. quem qui ceciderit, confringetur. Qui verò ſuper eum ceciderit, contereṫur. Summus eſt, quia ſicut ipſe fundator & fundamentum ſanctæ Eccleſiæ: ita eſt perfector & perfectio eiuſdem. Ipſe quippè eſt principium & finis. Finis non conſumptionis, ſed conſummationis. Angularis eſt, quoniam ipſe mediator reconcilians in ſe hominem Deo, & Deum homini: pacificans in ſe Angelos hominibus, & homines Angelis: vniens in ſe Iudæos Gentilibus, & Gentiles Iudæis. Quicquid igitur, fratres mei, ædificamus, quantumcumque rectitudinem in mo-

ribus & in bonis operibus habere videamur, tamen ſuper arenam & in vacuum ædificamus, niſi Chriſtum, & fundamentum, & lapidem angularem, id eſt, principium & finem habeamus. *In quo ſolo omnis ædificatio inſtructa, creſcit in templum ſanctum in Domino*. ſiue conſtructa ſit ex pluribus perſonis in eiuſdem Eccleſiæ vnionem, ſiue ex pluribus virtutibus, bonis moribus, & bonis operibus in eiuſdem perſonæ ſanctificationem. Eſt autem hæc pars tertia, in qua oſtendit nos ſi veri Chriſtiani ſumus, eſſe templum ſanctum Domini, & etiam habitaculum Dei, cum poſt ſubditur, *In quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in ſpiritu ſancto*. Non ſolum fratres chariſſimi, omnes quotquot ſumus fideles, ſumus ſimul vnum templum & habitaculum Dei, ſed etiam vnuſquiſque fidelis templum & habitaculum eſt Dei, teſte Paulo, qui dicit, Neſcitis, quia membra veſtra templum ſunt ſpiritus ſancti, quem habetis à Deo, & non eſtis veſtri. Et templum quidem eſt, quoniam ſicut in templo Deus adoratur & ei ſacrificatur, & exoratur: ita in anima vniuſcuiuſque fidelis Deus adoratur, & ei ſacrificatur, & exoratur. In anima quippè deus per fidem verius adoratur. Vnde ait Dominus ad Samaritanam, Venit hora, quando nec in monte, neque Hieroſolymis adorabitis patrem. Sed veri adoratores adorabunt patrem in ſpiritu & veritate. Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. In anima quoque verius Deo ſacrificatur, per compun-

1. Cor. 6.

Ioan. 4.

cit ſuum eſſe: quoniam omne mandatum, ex ſola ſurgit & perficitur dilectione. Sicut enim ex vna radice multi arboris rami prodeunt, ſic ex vna dilectione multę virtutes procedunt: nec habet in ſe aliquid viriditatis ramus boni operis niſi maneat in radice Charitatis. Dominica igitur præcepta multa ſunt per diuerſitatem operis, ſed vnum in radice dilectionis.

Roma.13. Vnde Paulus, plenitudo, inquit, legis, eſt dilectio. *Pſal.118.* Omnis inquit conſummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Eſt ergo ac ſi diceret, Hoc præcipuè & ſpecialiter eſt mandatum meum. Meum, quod in me præcipuè demonſtro, dum per nimiam in vos charitatem me humilio & mortem ſuſtineo. Meum quod præ cæteris vobis præcipio, & repetens iterum iterúmque monebo. Meum, per quod me veſtrum, & vos meos efficio. Teneamus hoc mandatum fratres mei, & diligamus Deum, & in Deo diligamus alterutrum. Vera dilectio fortiſſima eſt, dulciſſima eſt, vtiliſſima eſt, & fortiſſima: quoniam iuxta Salomonem, Fratres ſe diligentes murus æneus, & fortis vt mors dilectio, imò pluſquam mors. Nam per veram dilectionem mortem contemnimus, & eam moriendo ſuperamus,& de mortalibus immortales efficimur. Nam quid dulcius quàm obſeruare benignitatem, concordiam, & amorem? Huius dulcedinem admirans Propheta dicit,Ecce quam bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Vtiliſſima

Pſal.132. eſt:quoniam vera dilectio nos de inimicis efficit

amicos, de temporalibus æternos, de hominibus Deos. Et quoniam dilectio tantiſper eſt neceſſaria nobis, ideo diabolus præ cæteris hanc nobis auferre molitur. Trahit enim quantum poteſt ad delectationem & amorem terrenorum, vt dum eadem & à nobis & ab aliis concupiſcuntur, inuidia, & odium inter nos ſeminetur, & charitas extinguitur Si ergo fratres mei, & charitatem Dei, & proximi in nobis cõſeruare volumus, terrena omnia contemnemus, vt ea nec aliis inuideamus, nec nobis auferri doleamus. Qui enim propter rem aliquam temporalem fratrem ſuum odit, amorem Dei & proximi perdit, dum ei rem temporalem prę̨ponit. Hinc conſtat, quod nemo poteſt habere ſimul amorem Dei & amorem mũdi. Deinde nos exhortatur Dominus ad mutuam dilectionem, exemplo ſui, cum ſubdit, *ſicut dilexi vos. maiorẽ dilectionem nemo habet, vt animã ſuã ponat quis pro amicis ſuis* Ac ſi apertè dicat, diligite inter vos, quantum & qualiter ego dilexi vos. Et qualiter Dominus nos? Gratis, ſpiritualiter, & feruenter. Gratis, dilexit nos: quoniam non propter meritum noſtrum, qui nihil niſi malum mereramus, nec propter meritum ſuum, qui nullius indigebat, ſed propter commodum noſtrum, qui multum indigebamus. Spiritualiter, quoniam non dilexit nos ad terrena, ſed ad cœleſtia, vt ſcilicet nos de carnalibus ſpirituales, de terrenis cœleſtes, de temporalibus æternos faceret. Feruenter, quoniam nos non tepidè & fictè dilexit, ſed feruentiſſimè: dum non ſolum ſua, ſed etiam ſeipſum pro nobis dedit. Diligamus

itaque fratres mei, ſicut & ipſe dilexit nos, Diligamus gratis, non expectantes quod alij nos diligant, ſed ipſi nos priores eos diligamus, nec cōmoda noſtra, ſed aliorum quæramus. Sed quoniã quidam carnaliter diligunt, & gratis, vt parentes filios, diligamus etiam ſpiritualiter, vt ſcilicet fratres noſtros, non ad terrena & vana, ſed ad cœleſtia & æterna diligamus. Sed quoniam quidam diligunt, & gratis, & ſpiritualiter, ſed tepidè, diligamus feruenter, non in verbo & lingua, ſed in opere & veritate: tepidos enim nauſeat & odit Deus. Quantum verò dominus nos dilexerit, oſtendit cum ſubiungit, *Maiorem dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Sed nónne maius eſt ponere animam ſuam pro inimicis ſuis? Eſt vtique. Et Chriſtus animam ſuam poſuit pro inimicis ſuis. Sed inimicos vocat amicos. non quia iam eum diligerent, ſed quia eos diligebat, & de inimicis amicos facturus erat. Vt profectò nobis oſtenderet, quia cum diligendo, lucrum de inimicis facere poſſumus, ipſi amici ſunt, qui perſecũtur. Sed nemo nos vſque ad mortem perſequitur. Vnde ergo probare poſſumus an inimicos diligamus? Si non habemus locum ponendi animam noſtram, certè habemus locũ quotidie ponendi rem noſtram. Proximus noſter eſurit, frangamus ei panẽ noſtrũ, friget, demus ei veſtimentum. Nam qui tempore tranquillitatis non dat proximo egenti pro Deo tunicam ſuam, quomodo in tẽpore perſecutiõis daturus eſt pro eo animam ſuam? Virtus ergo tranquillitatis, vt inuicta ſit in perſecutione, nutriatur per miſeri-

cordiam in tranquillitate. Sequitur pars ſecunda, in qua dominus ponit præmium mandati ſui, cũ ſubdit, *Vos amici mei eſtis.* O quanta miſericordia conditoris noſtri. Serui digni non ſumus & amici vocamur: O quanta eſt dignitas hominum eſſe amicos Dei! Sed auditis gloriam, audite & laborem. *Si feceritis, quæ ego præcipio vobis.* Ac ſi apertè dicat, gauderis de culmine, penſate quibus laboribus peruenitur ad culmen. Hinc filiis Zebedæi poſcentibus iuxta Domino in regno ſuo ſeſſioné dicitur: Poteſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum? Ac ſi dicat, iam vos locus delectat celſitudinis, ſed prius via vos exerceat laboris. Cùm auté dicatur quãdoque amicus qui diligit, & non diligitur, quãdoque qui nõ diligit & diligitur: hic magis propriè & abſolutè pro vtroque ponitur amicus, qui ſcilicet diligit, & diligitur. Nam viri ſancti & amici dei ſunt, quos ſcilicet deus diligit pro eis, vt ſuperius dixit, animã ſuam ponẽdo. Et amici dei ſunt, qui ſcilicet deũ diligunt præcepta eius, vt hîc ſubiũgitur faciẽdo. Eſt ergo ac ſi dicat dñs, facite quòd pertinet ad vos, quia facio quod pertinet ad me. Ego facio quod amicus, animam meã pro vobis ponẽdo. facite & vos quod amici, me diligẽdo, & mãdata mea faciẽdo. Quod ſi facitis, *iam non dicam*, inquit, *vos ſeruos: quia ſeruus neſcit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audiui à patre meo, nota feci vobis.* Differentiam aſſignat inter ſeruum & amicũ in hoc quod ſeruus ſecretorum domini ſui ignarus eſt: amicus verò eorum familiaris & conſcius eſt. Et ſeruus quidem operum domini, ignarus eſt non

Matt. 20.

ſolum ſpiritualium quæ hic dominus operatur, in ſanctis: & æternorum quæ in futuro præparat eis. Sed etiam ipſorum viſibilium: quorum intentionem & finem non intendit, immò etiam eorum quæ Deus per ipſum ſeruum facit, ipſe ſeruus ignarus eſt, quia in illis Dei auctoritatem & finem non intelligit. Vnde Apoſtolus, Animalis, inquit, homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. Amicis verò ſuis dominus omnia quæ audiuit, id eſt nouit à patre eius reuelanda, reuelauit. Quoniam non ſolum dulcedinem, amoris ſui & mundæ conſcientiæ, ſpiritualiúmque virtutum ſuauitatem eis intimauit: ſed etiam feſta ſummæ beatitudinis non ſolum per fidem & ſpem, ſed etiam per quãdam contemplationis prælibationem eis hîc inſpirauit. Ad quam nos exhortatur Propheta dicens, Guſtate & videte quàm ſuauis eſt dominus, beatus vir qui ſperet in eo. Et alibi, Quã magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abſcondiſti timentibus te. Dum enim fratres mei cœleſtia diligimus, iam ea quodammodo nouimus: quia amor ipſe quædam notitia eſt. Porrò huiuſmodi amicos dei admirãs idem Propheta, dicit, Mihi autem nimis honorati ſunt amici tui deus. Et quare? Nimis confortatus eſt principatus eorum. Ecce electi dei carnem domant ſpiritum roborant, dæmonibus imperant, virtutibus choruſcant, præſentia deſpiciũt, æternam patriam voce & moribus prædicant. Occidi propter eam poſſunt, ſed flecti nequeunt: imò ad eam pertingũt. In ipſa paſſione qua ceciderũt in mortem carnis, videte quantum fuerit culmẽ

mentis. Vnde hoc, niſi quia confortatus eſt principatus eorum? Sed ſi magni, forſitam ſunt pauci. Ideo ſubiungit, Dinumerabo eos, & ſuper arenã multiplicabũtur. Quoniam cum ſint numerabiles, nobis innumerabiles ſunt. Ecce fratres mei, totus mundus martyribus & amicis dei plenus eſt, vt & infinitos teſtes veritatis habeamus, & nos eorum numero poſſe fieri ne deſperemus.

Sequitur pars tertia, in qua dominus oſtendit nos meritum & præmium ſuum, non noſtra ſapientia, ſed ſua tantum gratia conſequi poſſe, cũ ſubdit: *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos.* Sed cum Moyſes dicat ad Iſrael dominum elegiſti hodie in deũ, & vnuſquiſque iuſtus eligat ſeruire Deo, magis quã mundo, quid eſt quod dominus dicit, non vos me elegiſtis? Sed quod elegimus ſeruire Deo, non eſt ex noſtra ſapientia, ſed electione & gratia diuina. Ipſe enim prælegit & prædilexit nos, vt eum diligamus & eligamus. *Ego*, inquit, *elegi vos, & poſui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat.* Elegi vos gratis ab æterno prædeſtinando, poſui vos in via, gratis fidem inſpirando, vt eatis per gratiam cooperantem benè volendo, & fructum afferatis benè operando, & fructus veſter maneat benè perſeuerando. Quicquid fratres mei, propter pręſens ſeculum laboramus, fugit & perit. Vnde Propheta, Cum dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnium, ecce hęreditas domini. Quoniam cum temporalis hæreditas deſinit, æterna incipit. Vileſcant igitur nobis labores ſeculares, & tales fructus operemur qui maneant. Inſiſtamus virtutibus & vir-

tutum operibus, quæ ſemper manebunt,non ſolum in retributione,ſed etiam quædam eorum in re. Charitas enim,ſapientia,iuſtitia,fortitudo,modeſtia, & huiuſmodi, in illa beata vita non ſolùm permanebunt, imò etiam perficientur & confirmabuntur, *vt quicquid*, inquit, *petieritis patrē in nomine meo det vobis*, id eſt æternam beatitudinem, in qua omnia optata ſuccedent: imò plura quàm optata. Cum enim in illa ęterna beatitudine, ſint bona, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. conſtat quoniam plura & maiora, & meliora, ibi nobis à Deo dabuntur, quam petere, vel deſiderare valeamus. Ad quæ fratres mei, vt peruenire mereamur, mandata dei & præcipuè dilectionem teneamus. Diligamus deum pluſquam nos, proximos noſtros ſicut nos. Proximis noſtris ponamus non ſolum noſtra, ſed etiam noſmetipſos. Cum enim noſtra temporalia, & etiam ipſa vita temporalis tranſeat & pereat, quid ſapientius, quid melius, quam de rebus perituris hæreditatem emere ſempiternam? Ecce admiramur & beatificamus Sanctos, qui pro Dei proximíque dilectione non ſolum ſua, ſed etiam ſeipſos poſuerunt. Quare igitur nō imitamur eos? Refert beatus Gregorius, quod quidam preſbiter nomine Sanctolus, vir fuit nimiæ charitatis. Hic rogauit Longobardos, vt cuidam Diacono, quem vinctum tenebant, vitam concederent. Quod cum illi renuerent petiit vt ſibi eum traderent cuſtodiendum. Tibi (inquiūt) eum cuſtodiendum damus, ſed ea conditione, vt ſi ipſe fugerit, tu pro eo moriaris. Quod vir Dei

Dial. lib. 3. cap. 37.

concedens eum in ſua fide ſuſcepit. Quem no-ctem media cum Longobardos omnes dormien-tes videret, excitauit & ait: Surge & quantocius fuge, liberet te omnipotens dominus. Qui ait, Fugere non poſſum, pater, quia ſi fugero, tu ipſe pro me morieris. At vir Dei eum ad fugiendum compulit, dicens: Ego in manu Dei ſum, tantum in me facere poſſunt, quantum Deus permiſe-rit. Mane Longobardi commendatum requi-runt. Quem cum ille diceret fugiſſe, dicunt: Tu ipſe ſcis? quid conuenit. Qui ait, Scio. Bonus in-quiunt homo es tu, nolumus te per varios cru-ciatus, mori, elige mortem. Qui ait, In manu Dei ſum, ea morte me occidite, qua ipſe permi-ſerit. Elegerunt ergo virum fortem, qui eum vno ictu truncare poſſet. At vir dei poſtulato oran-di ſpatio, proſtratus orauit. Quem diutius oran-tem gladiator calce pulſauit, vt ſurgeret, & cer-uicem tenderet. Qui collum extendens & edu-ctum pactum intuens dixit, Sancte Iohannes ſu-ſcipe illam. Tunc gladiator percuſſurus gladium leuauit, ſed brachium diriguit. Quod omnes qui aderant videntes, virúmque dei mirantes & lau-dantes, rogant eum, vt brachium gladiatoris ſui ſanaret. Ego, inquit, pro eo non orabo, niſi prius iurauerit, quod cum manu iſta de cætero Chriſtianum non occidat. Cui iuranti brachij libertatem reſtituit. Cum verò Longobardi ea quæ deprædati fuerant, ei offerrent, reſpuit: ſed animas captiuorum, poſtulauit & accepit. Sic quoque factũ eſt, vt dum vnus pro vno ſe mor-ti obtulit, multos à morte liberauit, Teneamus

igitur fratres mei,charitatem,quæ iuxta Apoſtolum omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet, quæ nunquam excidit,nec ſuos obſeruatores excidere permittit, ſed ad æternam beatitudinem eos perduxit. Ad quam per eam nos perducere velit omnipotens & miſericorsDominus.Amen.

DE APOSTOLIS.

Rom.8.

S*Cimus quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum iis qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti, &c.* Quatuor hîc Apoſtolus fratres mei, dicit. Primò ſiquidē dicit omnia electis in bonum cooperari. Secundò demonſtrat, quo ordine Deus propoſitum electionis ſuæ compleat in eis. Tertiò dicit neminem poſſe eis nocere. Quartò nihil poſſe eos à Deo ſeparare. Primum igitur demonſtrat omnia in bonum electis cooperari cum dicit, *Scimus &c.* Ac ſi dicat,nos Apoſtoli Dei,quorū authoritati credendum eſt,ſcimus non per ſolam ſcientiam, ſed etiam per experimentum, quod omnia cooperātur in bonum diligentibus Deum. Sed quoniam quidam diligunt Deum ad horam: addit, *iis qui ſecundum propoſitum*, diuinæ electionis *vocati ſunt*, vt ſint ſancti. Aequè omnia, proſperitas & aduerſitas, ſanitas & infirmitas, fauor & contradictio,pax & certamen, amor & odium, vita & mors,& cætera vniuerſa. Sicut enim proſperitas, ſanitas,fauor & pax,amor & vita,dant bene agēdi opportunitatem & materiam electis: ita & iis contraria dant eiſdem benè agendi occaſionem

Omnia in bonum electis cooperantur.

&

& exercitationem. Per aduerſitatẽ quippè exercetur ſanctorum patientia, per infirmitatem humilitas,per cõtradictionẽ ſapientia,per certamẽ, fortitudo,per odium beneuolentia,per mortem, ingreſſus ad requiem aperitur. Nec ſola iſta fratres mei,cooperantur electis in bonum, ſed etiá ipſe exceſſus & caſus,quoniam humiliores reſurgunt & doctiores. Econtrariò quoque reprobis omnia cooperantur in malum: nec ſolum mala, ſed etiam ipſa bona, dum de eis ſuperbiunt, dum deo ingrati exiſtunt, dum eis abutuntur, dum ea inutiliter occultant, dum non perſeuerant. Propterea fratres mei,ſemper timeamus, & dominũ ſuſpiriis,dominũ gemitibus & lachrimis inceſſanter exoremus, quatinus de numero reproborum nos eripiat,& in numero electorũ ſuorũ nos per miſericordiam ſuam aſcribat,& omnia nobis faciat in bonũ cooperari. Sequitur pars ſecunda, in qua demõſtrat Apoſtolus quo ordine deus propoſitum electionis ſuæ perficiat in Sanctis, cum ſubdit: *Nã quos præſciuit fieri conformes imaginis filij ſui,vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus: Quos autem prædeſtinauit,hos & vocauit. Et quos vocauit, hos & iuſtificauit. Et quos iuſtificauit, hos & glorificauit.* Sed quoniam præſcire & ad bona & ad mala ſe habet, determinat ad quantam gloriam eos præſciuit,cum ſubdit,*fieri conformes filij ſui,&c.* Vt ſcilicet fiant prius mentis nouitate,& poſt immortalitate conformes filij ſui, qui eſt imago patris. Vt ſicut portauerunt imaginem terreni, portent imaginem cœleſtis: ita tamen vt ſit ipſe Chriſtus primogenitus,ſcilicet primus ſine peccato,cõce-

Reprobis omnia cooperantur in malum.

Præſcire ad bona & ad mala ſe habet.

Heb.1.

ptus & natus, & primus reſurgens in multis fratribus, hoc eſt inter multos fratres. Quos non in eo quod vnigenitus, ſed in eo quod primogenitus eſt, non confunditur fratres vocare. *Quos prædeſtinauit*, id eſt ante quam eſſent, eis gratiam prępatauit. Quos autē prædeſtinauit, hoc cum iam eſſent: ad illam gratiā vocauit, prædicatione, vel alio modo. Quos autē ſic vocauit, hos per illius gratiæ collationē iuſtificauit, vt in æterna beatitudine ei ſimiles ſint. Similiter econtrariò dicere poſſumꝰ de reprobis. Quoniā quos Deus præſentit futuros ſimiles diabolo, hos reprobauit: & quos reprobauit, hos quāuis ad fidē aliquos eorū vocauerit, abiecit. Et quos abiecit, hos in reprobū ſenſum & in paſſiones ignominiæ tradidit, & quos in hoc tradidit, dānauit. Sed differt, quoniā dānando reprobauit Deus, quia pręſentit eos futuros malos. Sed electos nō ideo prædeſtinauit, quia præſciuit eos futuros bonos, imò potiùs ideo futuri erāt boni, quia deus prędeſtinauit eos.

Chriſtus electos gratis prædeſtinauit.

Nō enim fratres mei, Deus electos propter futura merita eorum prædeſtinauit, ſed potius gratis prædeſtinauit, gratis vocauit, gratis iuſtificauit, gratis magnificauit: Dānatos verò propter merita eorum reprobauit, abiecit, & dānauit. Quare, quia electi nō à ſe, ſed à Deo boni ſunt. Mali verò nō ex deo ſed ex ſe mali ſunt. Neminē tamen fratres chariſſimi, deus à ſua gratia repellit, omnibus eam offert. Nō repellit, niſi repellentē ſe. Itaq; ſi volumus, & prædeſtinamur, & ſaluamur. Volumus, ſi benè operamur, quantū poſſumus. Quod ſi nō operamur, patet quia perfectè nō volumus.

Deus neminem à gratia ſua repellit.

Sequitur pars tertia, in qua demonſtratur neminem poſſe electis nocere, cũ ſubditur, *Quid ergo dicemus ad hæc*, ſubaudi niſi quod ex deo nobis omnia? & nemo poterit nobis nocere. *Si deus eſt*, inquit, *pro nobis*, non exiſtentes ſcilicet prædeſtinando, aduerſos vocando, peccatores iuſtificando, mortales glorificando: *quis contra nos*, ſubaudi poterit valere, vt non omnia nobis Deus cooperetur in bonum? Nullus prorſus. Sunt quidem mali contra ſanctos voluntate, ſed non efficacia, imò potius dum eis nocere ſtudent, eis proſunt, & ſibi nocent. Iuxta illud, Draco ille quem formaſti ad illudendum ei. Quia etiam, inquit, hoc ſingulare & admirabile beneficium nobis contulit, *quod proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro omnibus* etiã peccatoribus hoſtiam ſufficientem *tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Argumentũ eſt à maiori. Qui enim dedit nobis ipſum dominum, dedit nobis res ipſius domini. Vnde idem Paulus, omnia inquit, noſtra ſunt: ſiue Paulus, ſiue Apollo, ſiue Cephas, ſiue hic mundus, ſiue vita, ſiue mors, ſiue præſentia, ſiue futura. Boni quippè ſiue homines, ſiue angeli, noſtri ſunt, quia nos iuuant. Mali, ſiue homines, ſiue dæmones noſtri ſunt, quoniam nos exercent, Mundus noſter eſt, vt ſeruitio eius benè vtamur. Vita præſens noſtra eſt, vt per eam benè mereamur. Mors noſtra eſt, vt per eam ad requiem tranſeamus. Præſentia bona noſtra ſunt, vt per ea ſeruitio dei conſolemur. Futura noſtra ſunt, vt eorũ fœlicitate in æternum perfruamur. *Quis*, inquit, *accuſabit aduerſus electos Dei?* ita ſcilicet quod ac

Pſal. 103.

Roman. 8.

Quomodo omnia nobis cooperãtur in bonum.

cuſatio eorum noceat electis Dei? Nullus. *Deus eſt qui iuſtificat: quis eſt qui condẽnet*? id eſt pro peccato inferat pœnã? Nullus. Quia deus non vult, alius non poteſt. *Chriſtus*, inquit, *Ieſus qui* pro illis ſaluandis *mortuus eſt*, imò quod maius *qui & reſurrexit, qui eſt ad dexteram patris*, ei æqualis in honore: qui etiam inter nos & deum medius, humanitatis ſuæ repræſentatione interpellat pro nobis, cuius poſtulatio inefficax eſſe non poteſt. Ecce ſi fratres fideles ſumus, & Chriſtus interpellat pro nobis, & Deus pater eſt pro nobis, & omnia ſunt noſtra, & omnia nobis cooperantur in bonum. Quis ergo poterit nobis nocere? Nullus. Sequitur pars quarta, in qua oſtenditur quod nulla res poteſt ſeparare electos Dei à charitate cum ſubdit, *Quis nos ſeparabit à charitate Dei*? Ac ſi apertè dicat, tantũ nos diligit, & tãta beneficia nobis confert Deus. *Quis ergo nos ſeparabit à charitate Dei*, Scilicet ſeparabit nos, *tribulatio* corporis? *An anguſtia* mentis? *An fames, an nuditas*, id eſt penuria victus & veſtitus? *An perſecutio* de loco ad locum *an periculum* mortis? *An gladius*, id eſt ipſa mors. Non vtique. Et fiunt ne iſta aliquibus vt ſeparẽtur à charitate Dei? fiunt vtique, *ſicut ſcriptum eſt*, *Quia propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues quæ nihil valent niſi ad occidendum. Sed in his* inquit, *omnibus ſuperamus non propter nos, ſed propter eum qui dilexit nos*. Ac ſi dicat, quanuis ea quæ enumeraui magis in hoc ſeculo timeantur, tamen nos propter Deum quem timemus & diligimus ſuper omnia, illa ſuperamus. Certus enim ſum (inquit) ex promiſſione ſcilicet Dei dicentis:

Non te deſeram,non te derelinquam.quod *neque mors*,quam ſcilicet minãtur,*neque vita*, quam ſcilicet promittunt, *neque angelus*, *neque principatus*, *neque virtutes*, id eſt neque gloria minoris, vel mediocris,vel maioris ordinis promiſſa, vel minorum, vel maiorum, vel maximorũ dæmoniorũ minæ,*neque inſtantia*,id eſt præſentia,*neque futura bona*, vel mala,*neque fortitudo*,id eſt alicuius violẽtia *neque altitudo*,humanæ ſcilicet poteſtatis.vel eleuatio Satanæ, *neque profundum*, id eſt infernus oſtenſus à diabolo minente præcipitium. vel altitudinem & profundũ vocat proſperitatem & aduerſitatem.*Neque creatura*,inquit,*alia* quælibet, vel alia contra naturam facta, vt equus biceps, vel qualia fecerũt incantatores Pharaonis,*Poterit nos ſeparare à charitate Dei*, quã Deus habet ad nos & nos ad eũ. *quæ eſt*, id eſt apparet, *in Chriſto* Ieſu: Enumerauit Apoſtolus tam ea quæ magis timentur,quàm ea quæ magis amãtur in hoc ſeculo,vt oſtendat electos, & ea quæ magis timentur in hoc ſeculo,propter Deum (quem præ cæteris timent) non timere, & eas quæ magis hîc amantur,propter Deum, quem præ cæteris diligunt, contemnere. Qui ergo plus timet aliquid vel diligit quàm Deum, in hoc oſtendit ſe non eſſe de numero electorum. Porrò diuitias, honores, & voluptates deo plus diligit, qui eas Deo præponit, qui propter eas contra Deum facit. De cuiuſmodi ipſe Dominus dicit, Qui amat patrem aut matrem, aut vxorem, vel aliquid aliud pluſquam me,non eſt me dignus. Itaque fratres ſentiamus de nobis, quod Paulus ſentiebat de ſe,& *Matt. 10.*

ſimilibus ſuis. In amore Dei inardeſcamus, nimiā charitatem, quam ipſe habuit, erga nos ſemper recolamus: mandata eius ſequi contendamus, multis amaritudinibus, multiſque voluptatibus à Deo diuellamur, pro eo animas noſtras ponere ſemper parati ſimus, quatinus ipſe faciat omnia nobis cooperari in bonum, & nos aſcribat in numero electorum ſuorum.

De Apoſtolis Sermo de Ioanne.

Ioann. 15. D*Ixit Ieſus diſcipulis ſuis. Ego ſum vitis vera, & pater meus agricola eſt, &c.* Hæc lectio ſancti Euangelij, fratres chariſſimi, tripertita eſt. Primò enim Ieſus ſe vitem patrem agricolā, homines palmites metaphoricè vocat. Secundò vt palmites habeant purgationem & fructificationem demonſtrat. Tertiò quid mali expectet malos palmites, & quid boni manifeſtet. Primò igitur ſe vitem vocat, cum dicit, *Ego ſum vitis vera*, ſimilitudinis ſcilicet non generis veritate. Sanè enim Dominus Ieſus ſit Deus & homo, ſecūdum quod eſt Deus, eſt vnus auctor & vnus agricola cum patre, non
1. Cor. 3. talis qui ſolum adhibeat miniſterium, ſed qui etiam præbeat incrementum. Nam neq; qui plantat, neque qui rigat eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus. Secundum verò quod eſt homo, ſe vitem vocat: quoniam ſecundūm quod eſt homo, eſt nobiſcum vnius naturæ, ſicut vitis & palmes ſunt vnius naturæ. Sicut autem vitis, cum vile arbuſculum videatur, tamen generoſum vinū generat, ita Dominus Ieſus Chriſtus cum in hoc mundo deſpicabilis viſus ſit, ſecūdum illud pro-

phetæ, Vidimus eum non habentẽ ſpeciem neq; decorem, vnde nec reputauimus eum, tamen generoſum doctrinæ fructũ reddit. Sicut enim vinũ in ſui natura eſt ſiccum, calidum, lætificans & inebrians: ſic doctrina Euangelij Chriſti deſiccat vitia in nobis per comminationem, corda calefacit per charitatis feruorem, mentes lætificat per cœleſtium præmiorum promiſſionem, inebriat & alienat ab amore mundi ad amorem cœleſtiũ per contemplationem. In hoc muſto erant inebriati diſcipuli Chriſti, cum in die Pentecoſtes *Actor. 2.* omni timore & amore terreno poſtpoſito, loquebantur variis linguis magnalia Dei. Deus verò pater agricola dicitur, quadam ſimilitudine. Sicut enim agricola vitem eligit, in terram figit, rigat, fodit, & putat, palmites infructuoſos amputando, & fructuoſos purgando. Ita Deus pater vnicum filium ſuũ pręelegit per incarnationẽ in terrã miſit, rore ſpiritus rigauit, ligone tribulationũ fodit, ſirpa diſcretionis putauit, infructuoſos amputans ab eo vt Iudam. fructuoſos verò vt plus fructificarent, purgans, vt Petrũ & Andreã. Vnde & ipſe filius hîc ſubdit: *Omnẽ palmitẽ in me non ferentẽ fructũ, tollet eũ. Et qui fert fructũ purgabit eũ, vt fructum plus afferat.* Homines quoque palmites dicuntur, quando ad inſtar palmitum debent per fidem Chriſto adhærere, & bonam operationem fructificare. Verum palmitum tres ſunt ſpecies: alius enim adhæret Chriſto per fidem & charitatẽ, & fructũ facit, vt bonus Chriſtianus: qui vt magis fructificet ab omnibus vitiis & ſuperfluitatibus eſt magis magíſque purgandus. Alius vę-

rò ſola fide & ſacramẽtorũ participatione Chriſto adhæret,& fructum non facit,vt falſus Chriſtianus,qui more infructuoſi palmitis, ne fructificantibus noceat per ſententiam vel hîc excom municationis,vel in futuro damnationis,à Chriſto eſt ſeparãdus. Alius autẽ nec etiam fide Chriſto adhęret,ſed viti alienæ,vt Gentilis & Iudęus,
Ioan. 3. cæteríq; infideles.Qui,vt ait Dominus,iam iudicati ſunt.Porrò vitis aliena eſt diabolus.Vnde ait Dominus ad Iudæos,Vinea mea quomodo con-
Eſaiæ 5. uerſa es in amaritudinẽ vitis alienæ? Et Moyſes:
Deute. 32. de vinea,inquit, Sodomorum vinea eorũ, & de ſuburbanis Gomorræ Vua eorum, vua fellis, & botrus amariſſimus:fel Draconũ vinum eorũ, & venenũ aſpidũ inſanabile. Secũdò demõſtrat Do
1.Ioan.15. minus,vnde palmites habeant purgationẽ & fructificationẽ,cũ ſubdit. Iã vos mũdi eſtis propter verbum quod loquutus ſum vobis.Ac ſi diceret, Nõ eſtis mũdi propter vos, ſed propter verbum meũ.In quo demonſtrat,ſe non eſſe ſolũ vitẽ,ſed etiã agricolã.Mũdare quippè vitẽ nõ vitis, ſed agricolę eſt officiũ.Mũdi igitur erant diſcipuli,ſed tamen adhuc mũdandi.Quis enim in hac vita po teſt eſſe ſic mũdus,vt non ſit magis magíſq; mundandus?Niſi diſcipuli mũdi eſſent, ferre fructum non poſſent:& niſi & mũdandi eſſent,non dicerent:Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Mundi igitur à criminalibus, mũdandi adhuc erãt à quibuſdã venialibus.Vnde eis domin⁹ dixit,
Ioan.13. Qui lot⁹ eſt,nõ indiget,niſi vt pedes lauet.Iã vos inquit,mũdieſtis,ex magna ſcilicet parte propter

verbum quod locutus ſum vobis, non tantum auditum,ſed etiam creditum & executum. Audit enim infidelis, nec tamen mundus eſt. Audit & credit diabolus,nec tamen mundus eſt: audit & credit, & exequitur fidelis, & mundus eſt. Sed quare non ait,mūdi eſtis propter baptiſmum, & pœnitentiam,& emendationem. Quoniam verbum Dei ad hæc omnia nos trahit,nos ad pœnitentiam compungit, nos vitia deſerere, & virtutes ſequi facit, ipſo Dei verbo nō ſolùm exterius ſonante,ſed etiam interius inſpirante & inuiſibiliter operāte. Hic eſt enim qui ſolus baptizat,qui ſolus abſoluit, qui ſolus mundat & illuminat. Vnde verò palmites habeant fructificationem, oſtendit,cùm ſubdit: *Sicut enim palmes nō poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic nec vos, niſi in me manſeritis.* Ac ſi apertè dicat, Non ex vobis, ſed ex me poteſtis fructificare. Palmes verò manet in vite,& vitis in palmite,ſed alio alióque modo. Palmes quippe manet in vite, nihil viti conferendo, ſed potius ex vite vigorem accipiédo: vitis verò manet in palmite nihil à palmite accipiendo,ſed potius ei virtutem ſubminiſtrando. Vtrunq; ergo nihil confert viti, ſed tantum palmiti. Sic & nos cùm manemus in Chriſto, nihil vtilitatis ei conferimus. Sic cùm Chriſtus in nobis per gratiam inhabitantem manet,nihil inde ſibi vtilitatis prouenit,ſed nobis. Sed cùm māſio Chriſti in nobis, ſit nobis cauſa quare maneamus in Chriſto, quare non prępoſuit manſionem ſuam,vt diceret, maneo in vobis, manete in me, vt videlicet demōſtret nobis,nos habere arbitrij *Libertas arbitrij.*

libertatem & gratiam ſuam eſſe paratam ad manendum in ſe, nec ſe vnquam relicturum nos, niſi nos eum prius relinquamus. Eſt ergo, ac ſi dicat, Perſeuerate manere in me: quia ego ſemper paratus ſum perſeueranter manere in vobis. Ecce fratres mei, rogat nos qui rogarę debuit. Rogat nos vt maneamus in eo, quē ſemper debemus rogare, vt maneat in nobis. Contuberniales & præcordiales nos habere deſiderat creator & redemptor noſter, quare eius amicitiam & familiaritatem contemnimus? Quare eũ totis deſideriis non amplectimur? Quare in eius amore non ardeſcimus? Si aliquis rex, vel princeps ſecularis ſuam amicitiam nobis offerat, cum magno gaudio eam amplectimur, quare regem cœlorum ſe nobis offerentem aſpernamur? Palmes, inquit, non poteſt ferre fructum à ſemetipſo. Nec homo poteſt facere bonum à ſemetipſo. Sicut enim ex vitis humore aſcendit vigor, faciens palmitem pullulare, frondere, & fructificare: ita & ex Chriſto prouenit gratia in nos, vt bene velle, bene loqui, bene agere valeamus. Nec vos, inquit, ſubaudi poteſtis bene operari, niſi in me manſeritis. Ergo Iudæi & Gentiles, & quicunque per fidem in Chriſto non manent, bonum facere non poſſunt. Impoſſibile eſt enim ſine fide aliquid Deo placere. *Ego ſum vitis, vos palmites.* Ac ſi dicat, facio ego naturam vitis, facite & vos naturam palmitis. Sum vitis, vobis gratiam ſubminiſtrando: eſtote & vos palmites in me manendo & fructificando. Nam ſi tam vos quàm ego faciamus quod ad nos pertinet, multus tunc fructus proueniet. Et hoc eſt

quod ſequitur, *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Magis vera & magis vſitata locutio eſt, quod vitis ferat fructum, quàm quod palmes. Quippe cùm palmes & hoc quod habet, & hoc quod fructum facit, totum habeat ex vite. Sic ergo, & cùm totum, & quod ſumus, & quod boni aliquid poſſumus, totum habeamus à Chriſto, verius poſſet dicere, Qui manet in me, & ego in eo. Ego per hunc fero fructum multum. Sed per magnam miſericordiam ſuam, quod ſuum eſt attribuit nobis, dicens nos facere quod ipſe per nos facit. *Quia ſine me,* inquit, *nihil poteſtis facere.* Ego ſum vobis omnia, vos ſine me nulla. Nam abſciſſis palmitibus infructuoſis, poſſum ex me meliores producere, & per eos fructificare. Locũ ergo & gratiam quam habemus in Chriſto, fratres mei, non inutiliter & otioſè teneamus, ſed fructificemus ſtudioſè, ne fortè nos ſummus agricola, tanquam inutiles palmites abſcindat, & alios in noſtrum locum producat. Tertiò demõſtrat Dominus, quid mali expectet malos palmites, & quid boni, bonos. Quid mali expectet malos, oſtendit cùm ſubdit, *Si quis in me non manſerit,* ſubaudi, fide, vt Iudæus & Paganus, cæteriq; infideles, nec charitate, vt falſus Chriſtianus, *mittetur ſicut palmes foras.* Et hic ab vnione fidelium per reprobationem, & in futuro à regno beatitudinis per damnationem. Quando ſcilicet iuxta aliam parabolam dicentibus illis, Domine, Domine, aperi nobis. Reſpondebitur eis, Amen dico uobis, neſcio vos. Et areſcet non ſolùm à poteſtate benefaciendi, ſed etiam à poteſtate no- *Matth. 25*

cendi. *Et colligent*, inquit, *eum*. Qui? meſſores angeli per faſciculos, iuxta parabolam zizaniorum,
Matth. 13. videlicet guloſos cum guloſis, adulteros cum adulteris, auaros cum auaris, homicidas cum homicidis, periuros cum periuris, ſuperbos cum ſuperbis, infideles cum infidelibus, ſimiles cum ſimilibus, in ſimili pœna colligentes. *Et in ignem*, inquit, *mittent*. De duobus alterum conuenit palmiti, aut vt adhæreat viti, aut vt tradatur igni. Non enim eſt vtilis ædificio, vel alicui alij vſui. Sic nullum mediũ eſt homo, aut adhęrebit Chriſto & fructificabit, aut mittetur in ignem, qui nõ indiget fomite lignorum, ſed ſemper per ſe ardet & punit animas cum corporibus in æternum. Et ardebit tanquam ſarmentum inutile, non tamen vt penitus pereat, ſed ſic vt ſemper duret, & ſemper ardeat. Immortalis enim ibi mors erit, finis
Apoc. 3. infinitus, defectus indeficiens. Nam iuxta Apocalypſim, Optabunt miſeri mori, & mors fugiet ab eis. Ah quàm melius eſſet eis milies & milies mori, quàm in cruciatibus ſemper viuere. Quid verò boni expectet bonos palmites, oſtendit, cùm ſubdit, *Si manſeritis in me*, ſubaudi, per fidem & charitatem, *Et verba mea in vobis manſerint* per bonam operationem, *quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis*, in alia vita, vbi omnia optata electis ſuccedent. Sed etiam & in hac vita quicquid petierimus pertinẽs ad noſtri manſionem in Chriſto, & ad manſionem verborum eius in nobis, fiet proculdubio nobis. Itaque fratres ſi petimus aliquid quod non fiat nobis, patet quia non pertinebat illud ad manſionem noſtri in Chriſto, &

ad manſionem verborum eius in nobis. Non petamus ergo niſi quod ad charitatem Dei & mandata eius pertinet. Sed ecce cùm in Eccleſia ad orationem conuenimus, alius petit victum, alius veſtitum, alius vxorem, alius cætera neceſſaria. Et hæc quidem cùm deſunt nobis, nõ eſt peccatum, ſi à domino cum temperantia petamus. Sed illud mandatum Chriſti ſemper attendere debemus, primùm quęrite regnum Dei, & omnia adiicientur vobis. Sed quod grauius, alius imprecatur damnum proximo ſuo, & mortem inimico ſuo, præcipit tamen Deus, vt precemur pro inimicis noſtris, & non imprecemur eis. Cauete fratres, ne ſic oretis. cõtra Dei mandatum, & iuxta Pſalmiſtam, Oratio noſtra fiat in peccatũ. Matthæus enim dicit, Cùm ſtatis ad orandum, dimittite ſi quid habetis in cordibus veſtris. Illi enim prę cęteris ſunt impetrabiles in oratione, qui non ſolùm odium non retinent in corde, ſed etiam pro inimicis purè poſſunt orare. Quòd hinc liquet, quoniã quando Iudæi Deum exacerbaſſent, prohibuit prophetæ, ne pro ipſis oraret, dicens: Non accipies laudem & oblationem pro eis. Nam ſi etiam Moyſes & Samuel ſteterint coram me, nõ eſt anima mea ad populum iſtum. Quare tot patribus prætermiſſis iſtos duos ſolos commemorat, niſi quia iſti ſoli in tota veteris teſtamenti ſerie inueniuntur etiam pro inimicis oraſſe? Moyſes itaque à populo lapidibus impetitur, & tamẽ pro eis orat. Samuel verò à principatu excluditur, & tamẽ dicit, Abſit hoc peccatum à me, quo minus ceſſem orare pro vobis. Eſt ergo, ac ſi di-

Nihil petẽdũ niſi quod ad charitatẽ Dei & proximi pertinet.

Luc. 12.

Matt. 5.

Pſal. 108.

Matth. 11.

Iere. 15.

eat, Nec etiam Moyſen & Samuelem pro eis audio, quos pro charitatis ſuæ merito præ cæteris potentes in orationem ſcio. Sed ſæpe reluctantem animum orare pro inimicis cogimus magis ex mandati coactione, quam ex charitate oramus: & tamen timemus ne exaudiamur. Sed duplicitas mentis quid meretur apud Deum niſi ſupplicium. Propterea, fratres mei, cùm cogitamus quantum peccauerit in nobis proximus, cogitemus quantum & nos in Deũ peccauerimus: Et ſicut volumus nobis dimitti à Deo, dimittamus & proximo. Simus tales debitoribus noſtris, qualem volumus Deum inuenire nobis. Et ſi non poſſumus corpus noſtrum tradere martyrio, ſicut ſancti illi quibus feſtinamus, ſaltem animum noſtrum vincamus. Non enim erit hæc victoria ſine corona apud Deum. Cuiuſmodi victoriam & coronam ipſe det nobis, cui eſt honor & imperium per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Duplicitas mentis ſupplicium meretur.

DE APOSTOLIS SERMO de Epiſtola beati Pauli.

2. Cor. 4.

Habemus theſaurum in vaſis fictilibus, vt ſublimitas ſit virtus Dei, & non ex nobis. Et reliqua. Tres ſunt particulæ lectionis huius, fratres mei. Primò enim Apoſtolus ſe & cæteros diſcipulos habere theſaurum in vaſis fictilibus dicit. Secundò cauſam ſubiungit. Tertiò quid boni Theſaurus vaſis fictilibus conferat, exponit.

Primò igitur dicit, *habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus*, Vocat autem theſaurum diuinam ſapientiam. prædicationem & virtutes, quas Apoſtoli in ſe gerebant, Theſaurus quippe collatio eſt precioſorum, vt auri, & argenti, & lapidum precioſorum: Apoſtoli quoque, quæ his omnibus precioſiora ſunt, in ſe habebant aureum fulgorem, argenteam ſonoritatem, eloquentiæ & precioſorum varietatem. De cuiuſmodi theſauro ſcriptum eſt: Melior acquiſitio eius negotiatione argenti & auri, primi & puriſſimi fructus eius. Specioſior eſt cunctis opibus, & omnia quæ deſiderantur, huic non valent comparari. Vaſa verò fictilia vocat ſe, cæteróſque Apoſtolos. Vaſa quippe fictilia terrena ſunt: & inter omnia vaſorum genera magis vilia & fragilia. Apoſtoli quoque ſecundum ſeculum, viles erant & fragiles. Viles, quoniam plebæi, ignoti, ignobiles, pauperes, idiotæ, fragiles, quoniam ex longa maceratione carnis erant macilenti, palidi, & debiles. Propter hoc habebantur mundo abiecti & deſpicabiles. Vnde idem Apoſtolus: tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus omnium peripſema vſque adhuc. Propter ergo exteriorem vilitatem, & fragilitatem deſpiciebant diuites, ſapientes, & nobiles mundi, diſcipulos Chriſti ſpiritualem theſaurum, quem interius gerebant, non conſiderantes. Quorum hodie ſimiles ſunt quidam falſi Chriſtiani perſonarum acceptores, pauperes, & ignobiles propter exteriora contemnentes, diuites verò & nobiles propter exteriora

Prouerb. 3.

Vaſa fictilia.

1. Cor. 4.

venerantes:quoniam ſæpe in vaſe exterius deaurato latent fœda,& in vaſe exterius viri pręcioſa. Secundò reddit Apoſtolus cauſam quare Deus theſaurum ſuum in vaſis fictilibus poſuerit, cùm ſubdit, *vt ſublimitas ſit virtutis Dei, & non ex nobis.* Ideo enim Dominus per imperitos & viles primò euangelium prædicari voluit & non per ſapientes & oratores: vt hoc eſſe opus Dei & non hominum oſtenderet: & vt ſe mirabilem ſicut in prædicatione, ita & in prædicatoribus, demonſtraret. Et mirabilis quidem prędicatio eſt Deum humanatũ,mortuum,& rediuiuum, & ad dexteram Dei patris eleuatum,prædicare. Sed mirabilius eſt per paucos viles & imperitos homines rem adeò incredibilem condidiſſe. Vnde Apoſtolus,videte,inquit,fratres,vocationem veſtram,id eſt,per quos vocati eſtis. Quia non multi ſapientes ſecundum carnem: non multi potentes, non multi nobiles: Sed quæ ſtulta ſunt, elegit Deus, mundi,vt confundat, id eſt, erubeſcere faciat ſapientes: & infirma mundi elegit Deus,vt cófundat fortia. Elegit Deus & ea quæ non ſunt,id eſt, quæ inter cætera nó computabantur: vt deſtrueret,id eſt,vincendo humiliaret ea quę ſunt,id eſt, quæ ſibi aliquid eſſe videbantur. Et erat quidem quandoque doctos, potentes & nobiles electurus. Sed ideo eos primos, ne talium rerum merito eligi viderentur. atque inflati humilitatem non reciperent: ſine qua nemo poteſt redire ad vitam,vnde eſt lapſus homo per ſuperbiá. Hinc etiam Nathanael legiſperitus non eſt in Apoſtolum electus. Et quod hoc cauſa humilitatis factũ intel-

Mirabilis prędicatio.

1 Cor. 1.

intelligatur, ſupponit idem Apoſtolus dicens: Vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius de meritis ſuis. Itaque fratres de nobis ſemper viliter ſentiamus, nullum quantumcunque vilem, quantumcumq; deſpicabilem deſpiciamus: quoniam frequenter vbi minus putamus, maior diuinæ gratiæ theſaurus abſconditur: & qui apud homines ſunt abiecti, apud Deum ſunt electi. Et vt tãtum theſaurum habere mereamur, viles & deſpecti eſſe mundo nõ abhorreamus. Tertiò quid prædictus theſaurus vaſis fictilibus vel hîc, vel in futuro conferat, exponit Apoſtolus: oſtendẽs theſaurum ſapientiæ cæterarúmque gratiarum conferre ſuis poſſeſſoribus & hîc fortitudinem conſtantiæ & perſeuerantiæ, & in futuro vitam æternam. Quòd fortitudinem conſtantię & perſeuerantiæ eis conferat, exponit cum ſubdit: *In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur*, in mente, vt quidam puſillanimes qui in aduerſis deficiunt & deſperant, ſed potius in conſcientia boni theſauri lætamur & dilatamur. Demum quaſdam tribulationum partes enumerat, dicẽs *Aporiamur*, id eſt, ablatis etiam neceſſariis pauperes efficimur, *ſed non deſtituimur* etiam à conſtantia interiori, vt quidam qui propter paupertatem fiunt mendaces, periuri, homicidæ, & fures: ſed potius ex interioris theſauri abundantia ſufficientes ſumus, ſcientes æquè & abundare & penuriam pati. *Perſecutionem patimur*, vel occultam à diabolo, vel apertam à membris eius, *ſed non derelinquimur* ab interiori ſcilicet theſauri conſtantia, vt quidam qui in perſecutionibus ſuc-

De nobis viliter ſentiendum.

2. Cor. 4.

cumbunt, ſed potius ipſos perſecutores noſtros vel reſiſtēdo, vel æquanimiter tolerando ſuperemus. *Humiliamur*, inquit, *ſed non confundamur*: id eſt, in aduerſitate noſtra viles reputemur: ſed tamen non erubeſcamus, vt quidam qui humilitatem, paupertatem, crucémque Ieſu Chriſti portare erubeſcunt. Quibus ipſe dicit, Qui me erubuerit & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet cum venerit in maieſtate ſua, ſed potius de interiori theſauro bonæ conſcientiæ in ipſa noſtra vilitate & contemptu gloriemur, dicentes cum Apoſtolo. Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce domini Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mūdo. *Deiicimur*, inquit, *ſed non perimus*. Quaſi dicat, Deiicimur tanquam inutilis teſta in cōquaſſatione mortis, ſed tamen manente in nobis immortali theſauro, non perimus morte æterna vt reprobi: ſed potius tunc æternaliter viuere incipimus, quibus fit de morte, natalis. Itaque fratres iſtum tam precioſum theſaurum ſapientiæ cęterarúmque virtutum toto deſiderio acquiramus, retineamus & cōſeruemus, quatinus per illum & in tribulationibus lęticiam, & in paupertate ſufficientiam, & in perſecutione victoriam, & in humilitate gloriam, & in morte vitam habere mereamur. *Semper*, inquit, *mortificationem Ieſu Chriſti in corpore noſtro, circunferentes*. Tunc fratres mei mortificationem Ieſu in corpore noſtro portamus, quando pro Ieſu, & ad imitationem crucifixionis eius, vitia noſtra crucifigimus & mortificamus. Hanc autem mortificationem debemus portare, non in vna ſola cor-

Lucæ 9. *Galat. 6.* *Mortificationē Ieſu Chriſti in corpore noſtro portare quid.*

poris parte, vt quidam qui crucifigunt in ſe renes ſed non linquam, non oculos, non aures, ſed circum in corpore noſtro. Vt videlicet mortificemur pariter & cor, ne male meditetur, & linguā, ne male loquatur, & manum, ne male operetur: Et pedem, ne male gradiatur, & guſtum, ne appetat delicioſa, & contactum, ne concupiſcat luxurioſa: & aures ne audiant vanitatem & iniquitatem, & oculos ne videant vanitatem. Et qua vtilitate? *Vt & vita*, inquit, *Ieſu in corporibus veſtris manifeſtetur*. Hoc eſt quod Ioannes ait, Chariſſimi, nunc filij Dei ſumus, ſed nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quoniam cum apparuerit ſimiles ei erimus: quando videbimus eum ſicuti eſt. Duæ ſunt fratres vitæ Ieſu Chriſti. Vita virtutis, quam oſtendit in hoc mundo: & vita glorificationis quam oſtendet & dabit in futuro. Vita virtutis Ieſu Chriſti, manifeſtatur in nobis etiam in hoc ſeculo: ſi ſimus mundi, ſicut ipſe mundus eſt: iuſti, ſicut ipſe iuſtus eſt: ſancti, ſicut ipſe ſanctus eſt. Vita verò glorificationis manifeſtabitur in futuro, non ſolum in animabus, ſed etiam in corporibus noſtris: quando videlicet erimus immortales ſicut ipſe immortalis eſt: ſpecioſi, ſicut ipſe ſpecioſus eſt. Glorioſi, ſicut ipſe glorioſus eſt beati, ſicut ipſe beatus eſt. Quod ipſe meritis & interceſſionibus ſanctorum Apoſtolorum ſuorum nobis largiatur, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

1. Ioan. 3.

Vita glorificationis.

DE APOSTOLIS SERMO de Luca.

Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum, Et reliqua. In hac ſancti Euangelij
Matt. 10. lectione fratres chariſſimi, dominus
Luca 10. ac redemptor noſter diſcipulos ſuos quos ad prædicandum per vniuerſum mundum erat miſſurus, præinſtruit. In quo quoque nos prædicatores inſtruit nihilominus, qui vicem illorum in eccleſia tenemus. Facit igitur quatuor. Primò eos Apoſtolos cõſtituit. Secũdò quò eos mittat, exponit. Tertiò quales eſſe debeãt, oſtẽdit Quartò contra perſecutiones venturas eos præmunit. Primò eos Apoſtolos conſtituit, cum dicit, *Ecce ego mitto vos.* Ac ſi apertè dicat: Ego dominus & magiſter veſter vos de diſcipulis miſſos, Apoſtolos meos conſtituo. Apoſtolus quippe miſſus interpretatur. In quo tria eis demonſtrat, videlicet quis, & de quibus, & quos eos conſtituat. Quis, ego dominus & magiſter veſter vos mitto, non ipſi vos authoritate veſtra apoſtolatũ præſumitis. Vnde Apoſtolus, Quomodo præ-
Rom. 10. dicabunt, niſi mittantur? Nemo enim aſſumit ſi-
Hebrae. 5. bi honorem, ſed qui vocatus eſt à Deo, vt Aarõ. Quod apertè illos cõdemnat, qui non vocati, paſtoris officium potius rapiunt quam aſſequantur. de qualibus Dominus per prophetam, Ipſi,
Oſee. 8. inquit, regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & ego ignoraui. Quippe internus iudex & prouehit & neſcit: quia quos permittendo tolerat, per reprobationem ignorat. *De quibus.* De

diſcipulis vos Apoſtolos conſtituo. Ac ſi dicat, Vos ſoli qui vitam & doctrinam meam didiciſtis & tenetis, Apoſtolatus & magiſterij digni eſtis. In quo confundit illos qui præſumunt fieri magiſtri antequam nouerint eſſe diſcipuli: qui vitam quam nec tenent, nec didicerunt, præſumunt docere. Quibus Dominus per Pſalmiſtam, Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinam, & proiecisti ſermones meos retrorſum. QVOS. Apoſtolos meos vos conſtituo. *Pſal. 49.* Videlicet vt vos qui vitam meam & doctrinam didiciſtis & tenetis, vicem quoque meam in eccleſia teneatis. Vnde alibi illis dicit, Qui vos audit, me audit. Qui vos recipit, me recipit. Qui vos ſpernit, me ſpernit. *Matt. 10.* Tenét autem diſcipuli & ſucceſſores eorum vicem Chriſti in tribus, In prędicatione, in ſacramentorum miniſtratione, in litigandi & ſoluendi poteſtate. *Diſcipuli & ſucceſſores eorũ in tribus vicẽ Chriſti tenent.* Sed attendant, quòd in his omnibus non autores, ſed vicarij: non Domini ſed miſſi ſunt. Ipſi enim exterius prædicant, ſed Chriſtus interius docet. Ipſi tantum exterius abluunt, ſed Chriſtus interius baptiſat. Illi exterius manus leuant, ſed Dominus benedicit & conſecrat. Ipſi exterius ſententiam proferunt, ſed Chriſtus interius abſoluit & ligat. Vnde Apoſtolus, Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei. *1. Cor. 4.* Porrò fideliter miſſus & vicarius Chriſti eſt, qui Chriſti moribus ſe conformat: qui non ſua, ſed Chriſti verba nuntiat; qui non ſuam, ſed Chriſti gloriam captat. Secundò quò diſcipulos mittat,

exponit cum dicit, *Sicut oues in medio luporum.* Ac ſi apertè dicat, Mitto vos, non ad ſecuritatem, ſed ad timorem. Non ad dominationem, ſed ad ſubiectionem. Non ad gloriam, ſed ad paſſionem. In quo confutantur illi, qui officium paſtorole captant, vt in ſecuritate, in dominatione, & in gloria viuant, non attẽdentes, nec quod hîc dicitur, nec quod alibi dominus dicit. Sicut miſit me pater, & ego mitto vos. Id eſt ſicut miſit me pater ad humilitatem, ad paupertatem, ad paſſionem, ſic ego ad eadem mitto vos. Se igitur non eſſe miſſum à Deo oſtendit, qui in loco humilitatis, dominationem, diuitias, & gloriam quærit. Porrò luporum nomine dæmones & dæmoniacos homines deſignat, qui more luporũ ouibus Chriſti inſidientur, eis mala irrogant, in eos ſęuiant, & eas deuorant. Contra quorũ malitiam boni Chriſtiani more ouium, benefici, manſueti, patientiſſimi, perſeuerant. Sed quoniam perſecutores nõ ſolum oues Chriſti in exterioribus perſecuntur, ſed etiam more luporum guttur & vitalia inuadentes, vocem prædicationis & confeſſionis am putare, & ſpiritum in eis extinguere quærunt: Non ſolũ ſcientia ſed etiam ſapientia & vigilantia eis opus eſt. Vnde & in tertio loco quales contra hoc eſſe debeant, oſtendit, cum ſubdit, *Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes.* Sanè prudentia ſerpentis eſt, quod caput in quo vita conſiſtit, præ cæteris cuſtodit: & reſpectu capitis totum corpus ſuum contemnens, pro ſalute capitis cõtra ictus ferientis, illud tanquam ſcutum opponit. Quorum profecto prudentiam non ſolum paſtores, ſed

Ioan. 20.

Prudentia ſerpentum.

ſed etiam omnes fideles tenentur imitari: vt ſcilicet fidem Ieſu Chriſti(qui caput noſtrum eſt)præ cæteris cunctis cuſtodiamus,ſine qua non eſt nobis ſalus.Et pro eius confeſſione & conſeruatione,non ſolum noſtra,ſed etiam corpus noſtrum, morti exponamus. Eſt & alia ſerpentis aſtutia: quoniam ieiunans & per anguſtias ſe coarctans, pellem exuit veteranam. Cuius prudentiam omnes quoque imitari debemus, vt videlicet carnem noſtram macerantes, & per anguſtam præceptorum Dei portam,nos coarctantes,veterem hominem exuamus,cum vitiis& cõcupiſcentiis, & induamus nouum,qui renouatur de die in diẽ. Colo.ſ.3.
Sed quoniam ſerpẽs venenoſa beſtia eſt, & aſtutiam habet nocendi, ne quis pariter & aſtutiam illius vellet imitari,poſtquam dixit,*Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*,ſtatim adiunxit, *& ſimplices ſicut columbæ.*Ac ſi apertè dicat,Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, ne ſcilicet idolis aliorum decipiamini: & ſimplices ſicut columbæ, ne ſcilicet ipſi alios decipiatis.Porrò nec prudentia ſine ſimplicitate, nec ſimplicitas ſine prudentia prodeſt. Prudentia namque ſine ſimplicitate maligna aſtutia eſt: & ſimplicitasſine prudentia,ſtulta hebetudo eſt. Propterea fratres mei,habeamus & ſimplicẽ prudentiam,& prudentem ſimplicitatem:vt ſcilicet mala cauere ſciamus,non facere,&bona ſciamus & faciamus. Simplicitas quippe columbæ eſt, quoniã à malitia fellis aliena eſt,ecce mãſuetudo Neminẽ roſtro vel vnguib⁹ lędit,ecce innocẽtia. Alienos pullos pro ſuis fouet,ecce charitas.Sim⁹ itaque fratres mei, ſimplices ſicut columbæ, vt *Columba ſimplicitas.*

videlicet nemini iraſcamur, nemini noceamus. Quarto verò loco contra perſecutiones venturas diſcipulos ſuos præmunit, cum ſubdit Cauete autem ab hominibus, qui ſcilicet vos vel blan diendo, vel promittendo, vel minando volent ſeducere, vel à fide ſeparare. Quos vos prudenter debetis cauere, vel eos declinando, vel eorum ſeductionibus fortiter reſiſtendo. *Tradent enim vos*, inquit, *in conciliis*: vbi ſcilicet eſt locus deliberationis, cui ſententiæ acquieſcendum ſit. In quo de communi conſenſu inhibebunt vobis ne in nomine meo prædicetis, vt ſcilicet generali concilio & præcepto ſuperemini. Et ſi contra hoc faciatis in ſynagogis ſuis, vbi eſt locus correctionis, flagellabunt vos, vt vel pudore confundamini Quòd ſi nec eis conſenſeritis, cum per ſe vim inferre vobis non poterunt, ad reges & præſides quaſi ad maiorem audientiam ducemini propter me, vt ſaltem timore maioris poteſtatis deterreamini. Sed licet ſitis pauci, tamen conſtantiam veſtram nec generale concilium, nec publicus pudor, nec timor maioris poteſtatis ſuperabit. Sed publicè nomen meum confitebimini. *In teſtimonium*, inquit, *illis & gentibus*. vt ſcilicet ſit in teſtimonium omnibus atteſtationem veſtram audiẽtibus: vel ſalutis, ſi crediderint: vel damnationis, ſi non crediderint. Nũc quoque fratres mei, nos infimi prædicatores, cum verba Dei vobis teſtificantes prædicamus, vobis vtique in teſtimoniũ ſumus: vel ſalutis, ſi creditis, & obeditis: vel damnationis, quod abſit, ſi obedire non vultis. Porrò cõtra prædictos terrores, ſupponit dominus cõ-

ſolationem, cùm ſubdit: *Cùm autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini*, id eſt, nolitę cogitare vel ad reſponſum inueniendum, vel exornandum. Quare? *Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis*, tanquam in organis. Hic eſt enim qui aperit os mutum, & linguas infantium facit diſertas Quomodo enim fratres mei putatis quòd beata Catharina, ſimplex vtique puella, contra tyrannum, & contra quinquaginta exquiſitos ſapientes, tam argutè diſputaret, & eos conuinceret niſi ſpiritus ſanctus in eam, & per eam loqueretur? Quomodo beata Agnes, cùm adhuc tantum duodecim annorum eſſet, contra ſapientes & iudices huius mundi adeò mirabiliter loqueretur? niſi ſpiritus ſanctus in eam & per eam loqueretur? Quomodo Ciricus infans, cùm adhuc tantùm trimus eſſet, pro fide Chriſti contra tyrannum mirabiliter diſputaret? Deinde cõtra maiorem perſecutionẽ Dominus diſcipulos ſuos præmunit, cùm ſubdit, *Tradet autem frater fratrem in mortem, &c.* Minorem dolorem mala ingerunt quæ ab extraneis inferũtur, maiorem verò quę ab illis patimur, de quorũ dilectione præſumebamus. Vnde ſcriptum eſt, Si inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique. Tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus. *Tradet*, inquit, *frater fratrem in mortem, & inſurgent filij in parentes, & morte eos afficient.* Hæc omnia fratres mei, in primitiua eccleſia contingebant: quando diabolo propter eiectionem ſuam inſaniente, tanta erat rabies perſecutorum, quòd

Sapien. 10

Pſal. 54.

feruor idololatriæ naturalem vincebat dilectionem,& filios,& amicos:quos ex vi naturę homines ſolent diligere, etiam contra Deum ipſi odibant & perſequebantur, & contra naturam, & contra Deum. Quorum etiam ſunt hodie quidã ſimiles,qui calice Babylonis,id eſt,mundanæ cupiditatis ſic inebriati ſunt,quod fratres & parentes ſuos propter temporales hæreditates odiunt, & perſequuntur. Sed & ipſi patres & filios ſuos, & ſi non corporaliter,tamen quod peius eſt, ſpiritualiter perſequũtur,dum more coruino de rapinis & dolis eos paſcunt,& vt idem faciant,eos erudiunt: vt & ipſis imputetur, ſi filij ſui faciant mala quæ viderint patribus ſuis feciſſe. Et ſi inſurgant contra ipſos patres ſuos, quos viderint contra patres ſuos inſurrexiſſe. *Et eritis*, inquit, *odio omnibus*, ſubaudi, infidelibus, *propter nomen meũ.* Deinde contra hoc ſubdit conſolationem, cùm dicit, *Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Quaſi dicat, qui hæc patiẽtur propter me, ſalui erunt, ſi tamen perſeuerauerint. Sicut enim neceſſaria patientia & cauſa, ita & perſeuerantia. Non enim cœpiſſe benefacere, ſed perfeciſſe laudabile eſt. Vnde & in lege Moyſi iubetur offerri cauda hoſtię. Itaque fratres, quoniam infinitos & etiam infantes ſcimus per tormẽta & per paſſiones in fide perſeueraſſe, perſeueremus & nos ſaltem in proſperitate. Pudeat nos barbatos & in pace non poſſe facere, quod illi etiam infantes fecerunt & in perſecutione. Illos non ſuperauerũt *tormenta* ſaltem nos non ſuperent blanda. Illos non ſuperauit fames, ſaltem nos non ſuperet in-

Perſeuerantia neceſſaria.

gluuies illos non ſuperauit aſperitas, ſaltem nos non ſuperet voluptas. Illos non ſuperauit indigentia, ſaltem nos non ſuperet abundantia. Et ſi non eſt externis qui nos torqueat, qui nos crucifigat & occidat, ſaltem nos ipſi per abſtinentiam & continentiã noſmet crucifigamus & torqueamus, cum vitiis & concupiſcẽtiis mortificemus: quatinus ipſis Martyribus pro nobis intercedentibus, ſocij eorum in cœlo eſſe mereamur, largiẽte Deo & domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum.

DE APOSTOLIS,
Sermo de Apocalypſi.

EGo Ioannes vidi in dextera ſedentis ſupra thronum librum ſcriptum intus & foris ſignatum ſigillis ſeptem. Hæc loquitur, fratres mei, Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta, cui tantò magis credendũ eſt, quantò non aliunde, ſed ab ipſo potauit fonte. Dicit itaq; nobis quatuor, videlicet, in cuius manu ſit ſãcta ſcriptura, & quantũ intelligẽtia eius ſit deſideranda, à quo aperiatur, & quanta laus eũ inde ſequatur. In cuius igitur manus ſit ſancta ſcriptura, oſtẽdit primò cùm dicit, *vidi in dextera ſedentis ſupra thronum, librum.* Cùm Deus, fratres mei, incircunſcriptus ſit, & ſpiritus infinitus, non ſedet, neque membra habet. Sed de re inuiſibili melius per ſimilitudinem viſibilium poſſumus inſtrui. Thronus quippe ſedes regũ eſt. Sedere igitur in thro- *Apoc. 5.* *Thronus ſedes regum.*

no quietè regnantis eſt. Et quis melius regnat, quàm ille qui cuncta creauit & gubernat? Et quis quietius omnia regit, quàm ille cuius velle eſt facere: & cuius ſapientia attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter? Ipſe igitur cùm vbique ſit eſſentialiter, tamen in cordibus fidelium habitat ſpecialiter. In quibus enim habitat, niſi in eis, quos ipſe diligit. & qui eum diligunt, & qui eius ſimiles ſunt? Mundus igitur habitat in mũdis: iuſtus in iuſtis: ſanctus in ſanctis: amicus in amicis. In huius igitur ſũmi regis dextera, id eſt, poteſtate, ſacræ ſcripturæ liber continetur: vtpote cuius inſpiratione & auctoritate editur, ſcribitur, impletur, & reuelatur. Quod apertè contra illos eſt, qui ſacram ſcripturã non putãt aliud eſſe, niſi hominum inuentionem & cõmentationem: non attendentes quod Dominus ait in Euangelio, Amen dico vobis, donec cœlum & terra tranſeat, iota vnum, aut vnus apex de lege non præteribit, donec omnia fiant. Et Petrus in Epiſtola Canonica, Non enim, inquit, voluntate humana allata eſt prophetia, ſed Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt ſancti dei homines. Porrò in hoc quòd liber ſacræ ſcripturæ intus & foris eſt ſcriptus, lectio exterior hiſtoriæ, & lectio interior ſpiritualis intelligentiæ denotatur. In quo pariter confunduntur illi, qui in ſacra ſcriptura ſolam ſuperficiem literæ requirunt: vt Iudæi ſecubantes, & illi qui nihil ad literam, ſed totũ retorquent ad myſticum ſenſum, vt quidam præſumptuoſi pluſquam oportet ſapientes. In ſacra ſcriptura quædam ad literam tantùm intelligenda

Sap. 8. *Matth. 24* *Marc. 13.* *2. Pet. 1.*

ſunt, vt diliges dominum Deum tuum. Et hono- *Exod. 20.*
ra patrem tuum & matrem tuam, & cætera præcepta moralia. Quædam verò ad myſticũ ſenſum tantùm referẽda ſunt, vt hoc quod legitur in Iob: Sub quo curuantur ij qui portant orbem. Quędã *Iob 9.*
verò pariter & ad literam & ad myſticum intelligi debent, vt quòd dominus maſculum in octaua circũcidi iubet, & agnum in paſcha immolari, *Geneſ. 17.*
cæteráque mandata figuratiua. In hoc verò quòd liber deſcribitur eſſe ſignatus ſigillis ſeptem, deſignatur, quoniam ſancta ſcriptura clauſa eſt, & ſeptem, id eſt, vniuerſitate omnimodarũ obſcuritatum generaliter obuoluta. Sed & ſpecialiter ſeptem in ſe occultat myſteria, quæ idem Ioannes ſubſequenter ita exponit, quòd nihilominus ea relinquat ſigillata. Hinc & Danieli per Angelum dicitur, Et tu Daniel claude ſermones, & ſigna librum vſq; ad ſtatutum tempus. Hinc & Eſaias *Dan 12.*
Iudæis dicit, Et erit vobis viſio omnium Prophetarum ſicut verba libri ſignati, quem cùm dederint ſcienti literas, dicent, lege: & reſpondebit, non poſſum: ſignatus eſt enim liber. Quod aperte eſt cõtra quoſdam ſeculares philoſophos, qui putant ſacram ſcripturam planam eſſe & apertã, eo quòd exterius ſimplicia habeat verba, & plana, non attendentes quoniam in ſacra ſcriptura ſub ſimplicitate verborum, magna vtiliſque lateat profunditas. Sicut econtrario in ſcientiæ ſecularis libris ſub multiplicitate, & obſcuritate verborũ, nulla latet vtilitas. Sanè tribus de cauſis dominus in ſcripturis ſua myſteria ſigillauit. Prima eſt, quoniã ea voluit inimicis ſuis abſcõdi: & *Eſa. 29.*

ſolis amicis & iis familiarioribus reſerari. Vnde & conuenienter dicit librum eſſe ſignatum ſigillis ſeptem. Illud quippe ſigillamus quod ſolis amicis volumus reuelari. Vnde in Euangelio, Nolite ſanctum dare canibus. Secunda eſt quod in ſcripturarum profunditate voluit nos exerceri & mereri. Vnde cùm Angelus dixiſſet Danieli, Claude ſermonem, & ſigna librum adiunxit: Pertranſibũt multi, & multiplex erit ſcientia. Hinc Salomon, Gloria, inquit, Dei celare verbum, & gloria regis inueſtigare ſermonem. Tertia eſt vt ſicut editionem, ita quoque reuelationem ſacræ ſcripturæ ſuo nomini reſeruaret: ne quis de humano ingenio in ea ſeſe iactaret, ſed ad eam intelligendam diuinam opem flagitaret. Quantum verò intelligentia ſacræ ſcripturæ ſit deſideranda, demonſtratur, cùm ſubiungitur. *Et vidi*, inquit, *Angelum fortem prædicantem voce magna: Quis eſt dignus aperire librum, & ſoluere ſignacula eius?* Angelus iſte fratres mei, tenet perſonam cuiuſlibet prioris patrũ: qui quamuis fortis eſſet virtutis & ſapiẽtia, tamen præ magno deſiderio & dilatione reſerationis ſacræ ſcripturæ, conqueritur & inquirit, quis ſit ille tam dignus, tam ſapiens & tam potens qui eam aperire poſſit. Nos verò, quis ſcit ille iam ſcimus: & ideo magis toto deſiderio, totiſque viribus eum flagitemus, quatinus ſigilla ſuæ ſacræ ſcripturæ nobis dignetur aperire. *Et nemo*, inquit, *poterat neque in cœlo, neque in terra, neque ſub terram aperire librum, neque reſpicere illum.* quoniam nec inter Angelos, nec inter homines, nec inter animas corporibus exutas: nec etiam inter dæmones ali-

Matth. 7.
Prouer. 25.

quis inuentus eſt,qui ſacræ ſcripturæ ſacramenta potuerit perfectè intelligere. Vnde conſtat,quod nec etiā prophetæ & ſcriptores ſacræ ſcripturæ, nec etiā ipſi Angeli ſacramēta quæ ipſi pronūtiabāt,ad plenū intellexerunt. In quo quidā ſtulti & præſumptuoſi condēnantur,qui intelligentiā ſacræ ſcripturæ ſeſe percepiſſe gloriātur:in quo faciunt,vt intelligentes nō intelligāt. *Et ego*,inquit, *flebam multum:quoniā nemo dignus inuentus eſt aperire librū,nec videre eū.* Sanè hic innuit Ioannes ſe tenere priorum patrū perſonā,qui ſacræ ſcripturæ reſerationē per Chriſtū,vel non intelligebāt, vel dilatam dolebant. Vnde dominus, Multi reges & prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt. Qualis erat Daniel, qui dicit ſe plo raſſe,ieiunaſſe,& oraſſe diu quatinus myſteria viſionis mereretur ſibi reuelari. In quo negligentia noſtra confunditur,fratres,qui ſacram ſcripturā, nec,vt oportet,intelligimus: nec eius intelligentiā,fletu,ieiunio,& oratione, ſicut antiqui patres fecisse leguntur,à domino poſtulamus,rebus vanis intendentes & perituris. A quo autē ſcripturę liber aperiatur,exponitur,cùm ſubditur: *Et vnus de ſenioribus dixit mihi,ne fleueris.* Perſonā tenet iſte cuiuſlibet priorum Prophetarum,qui Chriſti aduentum annunciando alios conſolatur. *Ecce vicit leo de tribu Iuda,radix Dauid aperire librum, & ſoluere ſeptem ſignacula eius.* Portò leonem de tribu Iuda Chriſtum vocat, vt innuat eum eſſe illum de quo Iacob prędixit,Catulus leonis Iuda. Quoniā vt leo rex fortis cauda humanitatis, operiens veſtigia diuinitatis, & apertis oculis dormitans di-

Præſumptuoſi gloriantur ſe ſacram ſcripturam intelligere.

Luc. 10.

Intelligentia ſcripturæ fletu, ieiunio, & oratione poſtulanda.

Geneſ. 49.

uinitatis in morte. Radicem Dauid, vocat eũ, vt oſtendit eum eſſe illum, qui iuxta Eſaiam habet clauem Dauid, claudit, & nemo aperit, aperit & nemo claudit. Eſt ergo, ac ſi dicat, in hoc quod Chriſtus diaboli & mortis vicit difficultates, ſacræ ſcripturæ aperit obſcuritates. *Et vidi*, inquit, *Et ecce in medio throni quatuor animalium, & in medio ſeniorum agnum ſtantẽ tanquam occiſum habentem cornua ſeptem, & oculos ſeptem, qui ſunt ſeptẽ ſpiritus Dei miſſi in omnem terram.* Sanè per thronum Eccleſia ſignificatur, quoniam per charitatem in ea Deus ſedet. Per quatuor animalia, omnes quatuor partiũ mundi prędicatores, qui debẽt eſſe rationales & manſueti vt homo: ſine terrore feriẽtes aduerſa vt leo, ſeſe mortificãtes vt vitulus, cœleſtia petentes vt aquila. Per vigintiquatuor ſeniores patres perfectiores tam veteris quàm nouæ legis qui, vtpote ſenatores, moribus ſunt maturi, ſapientia pleni, iudicij poteſtate honorati. Inter quos omnes Chriſtus eſt medius beneficio, ſicut fons in medio paradiſi: & charitate, ſicut ipſe dicit, Vbi duo vel tres cõgregati fuerint in nomine meo, in medio eorũ ſum. Et auxilio, ſicut idem dicit, Ecce ego vobiſcũ ſum vſq; ad conſummationẽ ſeculi. Vnde & hic ſe vidiſſe eum ſtantẽ dicit. *Agnum*, inquit, *tanquam occiſum.* Agnum, quia innocentem & manſuetum, & in agno præfiguratum, & tanquam agnum immolatum, tanquam occiſum in humanitate, ſed ſemper viuum in diuinitate. Tanquam occiſum Iudæis, ſed ſemper viuum nobis. Tanquam occiſum in quotidiano ſacramento, ſed ſemper viuum in cœlo. *Habẽtem*, inquit,

Per thronũ Eccleſia ſignificatur.

Matt. 18.

Matt. 28.

inquit, *cornua ſeptē, & oculos ſeptē*. Per ſeptē cornua & per ſeptē oculos eadē donorū Spiritus ſancti vniuerſitas deſignatur. Dona quippe ſancti ſpiritus ſunt cornua, id eſt virtutes, per quas aduerſarius expugnatur. Eadem ſunt oculi, id eſt illuminationes, quibus animus illuſtratur. Hæc redemptor noſter non ad menſuram, ſed vniuerſaliter habet: & per vniuerſum mundū, quibus vult, & quando vult, & quantū vult præbet. *Et accepit*, inquit, *de dextera ſedentis librum*. In quantū homo accepit, quod inquantum Deus ſemper habuit. *Et cū aperuiſſet librum*. Tripliciter fratres mei, Chriſtus librum ſacræ ſcripturæ dicitur aperuiſſe, vel figuras legis in ſe implendo: vnde & in morte velum templi ſciſſum eſt. Vel ſcripturas exponendo. Vnde duobus euntibus in Emaus incipiens à Moyſe & omnibus prophetis interpretabatur eis ſcripturas. Vel ſenſum intelligendi ſcripturas diſcipulis ſuis dando. Quod poſt reſurrectionē fecit, & adhuc quotidie nobis facit: ſi petimus, ſi quærimus, ſi pulſamus: ſi cum Daniele viri deſideriorum ſumus: ſi cum fletu & ieiunio & oratione ad exemplum Iohannis & Danielis inſtamus. Negligentibus verò, & carnalia non ſpiritualia quærētibus, adhuc eſt liber ſacræ ſcripturæ ſigillatus: & quando illud voluunt & legunt, adhuc ſicut & Iudæis velamen eſt poſitum ante oculos eorū. Quanta verò laus Chriſtum ſequatur de libri apertione demonſtratur, cum tam ſanctorum hominū quàm angelorū, chori inducuntur propter hanc eum laudare. Vnde & ſubiungitur, *quatuor animalia & viginti quatuor ſeniores ceciderunt*, id eſt

Matt. 27.
Marc. 15.
Luca 23.

adorauerunt coram agno per fidem, *habentes ſinguli citharas* per confeſſionē: *& phialas plenas odoramentorum* per orationē. Vnde exponens ſubdit, *Quæ ſunt orationes Sanctorum.* Per fidem quippè Deum cognoſcimus eſſe Chriſtum: per confeſſionem, tanquam per citharæ cōſonantiam eum laudamus: per orationum deuotionem, tanquam per odoramenta eum delectamus. Quia enim in armoniis & odoramentis, maximè homines delectantur: ideo ſancti hîc habere citharas deſcribuntur & phialas odoramentis plenas, quatinus quantum Deus in confeſſione & deuotione eorum demonſtratur. Benè autem ait, *ceciderunt corā agno.* Quoniam qui Chriſtum adorat per fidem, maieſtatem eius intelligens incomprehēſibilem, ſe nihil reputat, niſi terram. Bene quoque ait: *habentes citharas*: In cithara quippe lignum & cordæ. Per lignum, crux ſiue mortificatio deſignatur. Per cordas ſanctorum membra crucis mortificatione torſa & tenſa: quorum quodcūque perſecutor percuſſerit, conſonam confeſſionem audit. Sed & ceſſante perſecutore ipſi ſancti omnia membra virtutéſque ſuas in Dei laude cogunt conſonare. Benè autem ait, *Habentes phialas aureas plenas odoramentorum.* Phialæ enim quæ ſunt vaſa ampla, ſignificant corda ſanctorum per charitatem, vſque ad inimicorum dilatata. Hæc ſunt aurea, id eſt munda, & odoramentis deuotionum plena. Orationes enim, quæ de corde charitatiuo, mundo & deuoto procedunt, tanquā incenſum & odoramenta ad Deum aſcendunt. Benè autem ſequitur poſt adorationem confeſſio,

& poſt confeſſionem charitatum & mundi cordis oratio: quoniam nec fides ſine confeſſione, maximè vbi neceſſaria eſt, nec vtraque ſine charitate & immunditia cordis poſſunt Deo placere. *Et cantabant*, inquit, *canticum nouum*. Quoniam nouum hominem de nouitate myſterij ipſi innouati collaudabant, *Dignus es* inquiunt, *domine aperire librum, & ſoluere ſignacula eius*? Quare? quoniam *occiſus es, & redemiſti nos Deo in ſanguine tuo*. Ac ſi dicat, in hoc quod occiſus es & nos redemiſti, aperuiſti ſacram ſcripturam ex omni tribu & lingua, & populo & natione, ſubaudi nos colligens. *Et feciſti nos Deo noſtro regnum & ſacerdotes*. Omnes quotquot ſumus fratres mei, ſi veri Chriſtiani ſumus, ſpiritualiter Deo noſtro Reges & ſacerdotes ſumus. Deo noſtro reges ſumus, ſi ad obſequium eius, omnes motus cordis & corporis noſtri bene regimus, prauos cohibentes, & bonos nutrientes, iuſtitiam & pacem obſeruantes. Deo noſtro ſacerdotes ſumus, ſi in ara cordis noſtri, quotidie ſacrificium contriti cordis, & incenſum deuotæ orationis ei offerimus: ſi ei per munditiam familiares ſumus: ſi inter eũ & homines mediatores eſſe valemus. *Et regnabunt*, inquit, *ſuper terram*, Ac ſi dicat, illi ſoli in æternum regnabunt in terra viuentium, qui hîc omnem terrenitatem omnémque vanitatem ſibi ſubdiderunt. Propterea in regimine domicilij noſtri vigilemus, motus cordis & corporis noſtri ſolicitè circunſpiciamus, malos motus ſurgentes ſtatim compeſcamus, carnem & omnia mẽbra ſpiritui ſeruire cogamus, mũdanas illece-

Quomodo Reges & ſacerdotes ſumus.

bras,quæ mundanis hominibus imperant, nobis ſubdamus,quatinus regnum æternę beatitudinis conſequi mereamur: præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto,qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum. Amē.

De Apoſtolis Sermo de Matthæo.

M*Iſit Ieſus diſcipulos ſuos præcipiens eis,& dicēs,&c.* Quinquepertita eſt hæc lectio, fratres mei. Primò quippe dominus duodecim mittit. Secundò, quò debeāt ire vel nō ire,Tertiò quid prædicare. Quartò,quid agere. Quintò quomodo, innoteſcit. Primò igitur dñm oſtendit duodecim miſiſſe, cum dicitur: *Miſit Ieſus duodecim diſcipulos ſuos.* Porrò in lectione,quæ hanc præcedit, oſtendit Euangeliſta Dominum de communi diſcipulorum conſortio,duodecim elegiſſe,quorum& nomina ponit. Deinde,hoc quod modo audiuimus, ſubiungit. *Hos duodecim miſit Ieſus,&c.* In quo fratres mei quatuor intelligenda ſignificantur. Videlicet, quod Apoſtoli electi ſint:& vnde electi ſint, & quot electi ſint, & ad quid electi ſint. Porrò in hoc quod Apoſtoli electi ſunt, & à domino, datur nobis exemplum: quoniam in Eccleſia Dei debent paſtores eligi, & à domino ieiuniis & orationibus interrogato. In quo pariter ſigillantur & illi qui non eliguntur, ſed potius ingeruntur:& illi qui non diuinitus, ſed mundanitus eliguntur. In hoc,quod de ſchola communi electorum diſcipulorum præeliguntur,demonſtratur:

quoniã nec neophiti, nec rudes, ſed qui in ſchola ſanctarum virtutum & morum præ cæteris eruditi ſunt, debent eligi in paſtores: vt videlicet non ſolum ſint electi, ſed etiam inter electos paſtores præelecti. Quod apertè illos condemnat, qui præſumunt fieri magiſtri antequam diſcipuli, docentes ea quæ non didicerunt, & ſuper eos qui ſibi & moribus & ſcientia præſunt magiſteriũ habere quęrunt. In hoc quoque, quod duodecim eliguntur, demõſtratur nobis paſtores ſanctæ Eccleſiæ quã perfecti eſſe teneãtur. Duodenarius, quippe, numerus perfectus eſt, vnde & ſoldus ſiue ſolidus nuncupatur: Debent namque paſtores ſanctæ Eccleſiæ ſic perfecti & ſolidi eſſe: quatinus nec proſperis, nec aduerſis, nec blandis, nec aſperis, nec fauoribus, nec terroribus cedant: imò ipſos infirmos & cadentes ſuſtentare queãt. In quo nos indigni paſtores confundimur, quos aduerſa deterrent, blanda demulcent, ad minas potẽtum deiicimur, fauoribus extollimur: ad inſtar arundinis huc & illuc agitamur: vitia potentum non corripimus ſed palpamus: iuſtitiam exercere non audemus: nec infirmos ſuſtentantes, nec etiam noſmetipſos ſuſtentare iam valentes. In hoc verò, quod mittuntur, ad quod electi ſint, demõſtratur: Apoſtolus quippe, interpretatur miſſus. Intelligant igitur paſtores ſanctæ Eccleſiæ ſe eſſe miſſos, non dominos: miſſos humilitatis non elationis: miſſos non miniſtrari, ſed miniſtrare: *Luc.10.* miſſos non ad honorem & ad gloriam, ſed ad laborem & ad paſſionem. Vnde in ſubſequentibus eis dicit, *Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* Tũc

igitur Epiſcopi ſe eſſe verè miſſos Chriſti intelligant: cum Chriſti humilitatem, paupertatem & patientiam, cæteráſque virtutes Chriſti in ſe exhibuerint: cum non ſua, ſed Chriſti verba prædicauerint, cum nõ ſuam, ſed Chriſti gloriã in omnibus quæſierint, cum non ſolum ſua, ſed etiã ſeipſos pro fratribus poſuerint. Secundò, quò ire vel non ire debeant oſtẽdit dominus cum dicit eis: *In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis*, ſed ite potius ad oues quæ perierũt domus Iſrael. Cũ conſtet dominum propter ſalutem gentiũ veniſſe: vnde & ipſe alibi dicit: Alias oues habeo, quæ nõ ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet vnum ouile & vnus paſtor: quod eſt, fratres quòd hîc dicit: in viam gentiũ ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorũ nõ intraueritis, niſi quòd ex fine facti, colligimus: ꝙ ſpecialiter primò venit ad Iudæos quibus promiſſus erat: à quibus per incredulitatẽ repulſus tranſiit ad alienos. Triplici igitur de cauſa, voluit dñs, primò Iudæis & nõ Gentibus prædicare. Primò vt oſtẽderet ſe eſſe Meſſiã Iudęis promiſſum in lege. Secũdò vt Iudæis omnẽ occaſionem nõ recipiendi Euangelium auferret, ſi primũ illud Gentibus prædicaſſet. Tertiò quoniam tunc erant inter Iudæos qui ſaluãdi erant, & erãt inter Gẽtes qui ſaluandi nõ erant. Nã ad prædicationẽ Petri vno die tria milia, & alia die quinque milia crediderũt: & cum vellent Apoſtoli in Aſiã prædicare, à Spiritu ſancto prohibiti ſunt. Quam tamẽ Aſiam poſtea Spiritus ſanctus per Apoſtolos cõuertit. Nã diu iã eſt quod Aſia credidit. Subtili

ergo occultóque iudicio quibuſdam prædicatio ſubtrahitur: quia ſuſcitari per gratiam non merentur. Vnde neceſſe eſt, fratres chariſſimi, vt in omne quod agimus occulta Dei iudicia ſuper nos timeamus: ne dum exterius mens noſtra fuſa à ſua ſe voluntate non reuocat: intus contra eam iudex terribiliter diſponat. Quod benè intuens Pſalmiſta ait: Venite & videte opera domini: quàm terribilis in cõciliis ſuper filios hominum. Vidit námque, quod alius miſericorditer vocatur: ali⁹ iuſtitia occulta repellitur: & quia alia parcendo, alia iraſcendo diſponit, expauit, quod penetrare non potuit. Et quoniam non ſolum inueſtigabilem, ſed etiam in quibuſdam inflexibilem vidit, terribilem eſſe memorauit. Moraliter verò præcepit ſanctæ eccleſiæ paſtoribus, ne in viam gentium, id eſt ne in errores & negotia mundanorum hominum, ſequendo, eant. Et in ciuitates Samaritanorum, id eſt ne in tumultus ſollicitudinum & curarum intrent: ſed eant potius ad oues, quæ perierunt domus Iſrael, id eſt ad ruinam animarum reparandam. Vult quippe dominus quod prædicatores & paſtores ſanctæ Eccleſiæ non ſolum errores & publica ſecularis vitę negotia, ſed etiã omnes alias ſollicitudines & curas fugiant: quatinus ſoli animarũ reparationi inceſſanter intẽdant. Quod apertè nos indignos paſtores redarguit, q dũ ſecularib⁹ negotiis intẽdim⁹, & variis vaníſq; curis occupamur, nec noſtrarũ, nec cõmiſarũ aĩarum vtilitati (ſicut oportet) inuigilem⁹. Tertiò verò quod p̃dicare debeãt oſtendit dñs: cũ ſubiũgit: *Eũtes autẽ prædicate.* Ac ſi

apertè dicat: Sic ſitis feſtiui & intenti prædicationi, quod etiam eundo prædicetis, & prædicando eatis, quatinus nec via impediat prædicationem, nec prædicatio viam. Vt ſcilicet prędicetis nō ſolum in villis, ſed etiam in viis: nec ſolum populis, ſed etiam perſonis: non ſolum ciuibus, ſed etiam peregrinis, agricolis, & viatoribus. In quo nos indigni paſtores cōfutamur, qui ad prædicandum tardi pigríque ſumus: qui diem, locum & conuentum hominum expectamus: & quando paucos habemus auditores, prędicare contemnimus, non conſiderantes quoniã melius eſt acquirere Deo animam vnam quàm nullam: & quod omne illud tempus perdimus, quo lucro animarum non vacamus. Nec exemplũ domini ſpectamus, qui ſoli Samaritanæ in via iuxta puteũ prædicare non neglexit: cuius ſalutẽ ſe non negligere, ſed potius ſe eſſe oſtendit, cum diſcipulis ſuis ait: Ego habeo cibũ manducare, quem vos neſcitis. *Appropinquauit*, inquit, *regnum cælorum*. Tota, fratres mei, prædicatio Euangelij verſatur circa finem mundi, & beatitudinem regni æterni. Hoc dominus prædicauit: hoc Apoſtoli, hoc ſancti martyres & confeſſores: hæc nos prædicatores prædicamus, ſed vtinam ſicut voce, ita & opere. Opere finem mundi & aduentum regni cælorum prædicamus, ſi mundum eiúſque illecebras contemnimus: ſi diuitias, ſi honores, ſi glorias & voluptates eius abiicimus: ſi toto deſiderio ad aliam vitam feſtinamus: ſi propter eã quæcũq; poſſumus. Sed quod ſine lachrimis nequeo dicere, nos in contrariũ operamur: & dũ mũdũ &

Ioan. 4.

eius cupiditates amplectimur & ſectamur,& pro regno cœlorũ laborare negligimus, prædicationi noſtræ,operibus obuiamus. In quo infirmos ſcandaliſamus, qui opera noſtra conſiderantes,ſi inquiunt ſacerdos vel Epiſcopus regnum cœlorum expectaret, nequaquam mundo tantiſper, mundaníſque deſideriis adhæreret: & ſic malo exemplo noſtro exorbitantes regnum cœlorum non expectant: ſed mundo adhærent, quem ſic ſemper duraturum putant. Sed certè ipſa ruina mundi,tam nos quam illos accuſat,qui nobis tacentibus iam ſe caſurum clamat,&aliud regnum venturum demonſtrat.Tot & tantis quippe miſeriis & tribulationibus mundus amareſcit.quod etiam ipſos amatores ſuos ſuis amaritudinibus à ſe repellit. Itaque,fratres, quia mundum cadere cernimus,eum fugiamus, ne cum cadente,ſimul cadamus.De ruina mũdi,nos quantociùs ſubtrahamus, & ex ea quos poſſumus extrahamus, & ad mercandum regnum cœlorum præmittamus. Quarto quid debeant agere oſtẽdit cum ſubdit: *Infirmos curate,mortuos ſuſcitate,leproſos mundate ,dæmones eijcite*. Quia enim tunc mundus adhuc florebat,homo diu viuebat,viſibilium bonorum opulentia exuberabat,& ad ſe homines trahebat, vt alia bona non putarẽt,niſi quæ videbant: ideo ſanctis prædicatoribus adiuncta ſunt miracula, vt virtus oſtenſa daret verbis fidem, & noua facerent,qui noua prædicarẽt:quatenus per ea miracula quę faciebant in rebus viſibilibus, crederetur eis de inuiſibilibus. Ad hoc quippe miracula corruſcant,vt corda videntium ad inuiſibilium

ſidem trahent. Vnde cum fides nunc vbique pene dilatata eſt, multi ſunt in Eccleſia, qui vitam quidem virtutum tenent, ſed ſigna virtutum non habent. Nam teſte Paulo, linguæ in ſignum ſunt non fidelibus, ſed infidelibus. Vnde idem Paulus qui ad prædicationem ſuam dormiëtem Eutycum, cadentémque de feneſtra ſua, & ita mortuum coram infidelibus ſuſcitauit: & in inſula Mitilenæ infidelibus plena, patrem Publij diſſenteria vexatum ſanauit. Diſcipulum ſuum Timothæum infirmum verbo nõ curat, ſed medicinali arte ei mederi parat, dicens, Modico vino vtere propter ſtomachum & frequentes tuas infirmitates. Cur ergo, ſicut infidelem, ita fidelem verbo non curat? Niſi quia ille per exteriorem curationem intus curandus erat: & iſte exteriori ſigno erudiendus non erat, qui intus ſalubriter viuebat. Quia igitur, fratres mei, nunc fideles exterioribus ſignis non egent, inſiſtamus interiori animarum curationi: infirmos in fide, doctrina, & admonitione curemus & confirmemus. Mortuos in peccatis correctione & ſpirituali conſilio reſuſcitemus. Leproſos hæreſum & errorum varietate, doctrinis fidelibus emundemus. Vexatos à diaboli ſuggeſtionibus, ſacerdotali opere liberemus. Quintò quomodo hæc facienda ſint, oſtẽdit, cum ſubdit: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Præſciebat namque dominus nõnullos ipſum ſancti Spiritus donum ad auaritiam declinaturos. Vnde Simon per impoſitionem manus edita miracula concupiſcens, hoc pecunia emere voluit, vt deterius venderet quod male comparaſſet. Hinc

de templo Dominus flagello de reſticulo turbas eiecit, cathedras vendentium columbas, euertit. Columbas quippe vendere eſt impoſitionē manuum qua ſpiritus ſanctus accipitur, non ad vitæ meritum, ſed ad præmium dare: Et ſunt nonnulli qui quidem & ſi non conferant ordinationē, vel aliquam aliam eccleſiaſticam miniſtrationē, propter pecuniam, tamen eā conferunt, vel propter obſequium, vel propter fauorem, vel propter cognationem, vel propter familiaritatem, vel propter precum inſtantiam, vel propter potentum timorem, vel propter aliquam aliam terrenā intentionem. Qui omnes proculdubiò nec gratis, nec iuſtè tribuunt, quoniam in tribuendo non Deum, ſed terrenam cauſam attendunt. De quibus Pſalmiſta: In quorum, inquit, manibus iniquitates ſunt: dextera eorum repleta eſt muneribus. Et Eſaias beatum virum deſcribens ait: Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere. Ille igitur ſolus gratis & iuſte donat, qui propter deū ſolum & digno donat. Itaque, fratres mei, totam vitam noſtram ſcrutemur & circumſpiciamus: caueamus ne mala quoquomodo, nec etiam bona vana intentione faciamus. Intentionem omnium voluntatum & operationum noſtrarum ad Deum dirigamus, omnem vanitatem à nobis circuncidamus: mundū cum cupiditatibus ſuis contēnamus, paucis cōtenti viuamus: quæcunq; poſſumus de ruina huius mundi ad celeſtē patriā per manus pauperū transferamus: illuc toto deſiderio, totis viribus ſuſpiremus & tendamus: quod nobis annuat pater & filius, & ſpiritus ſanctus.

DE MARTYRIBVS.

Vnius Martyris Sermo.

O*Mne gaudium exiſtimate fratres, cum in tentationes varias incideritis, & cætera.* Quadripertita eſt hæc lectio fratres mei. Primò enim nos monet Apoſtolus, vt in tribulationibus noſtris gaudeamus. Secundò, vt ſapientiam à Deo poſtulemus. Tertiò, promittit humili exaltationem: & diuiti humiliationem. Quartò, oſtendit beatum eſſe qui habet patientiam. Primò igitur quoniam plerique noſtrûm fratres mei, in aduerſitatibus vltramodum dolent, deficiunt & deſperant, hortatur nos Apoſtolus ne in aduerſitatibus doleamus, ſed potius gaudeamus, dicens: *Omne gaudium exiſtimate fratres cũ in tentationes varias incideritis.* Vocat autẽ aduerſitates & tribulationes huius mundi tẽtationes: quoniam per eas tentamur, vtrum firmi vel infirmi ſimus. Has autem vocat varias: quoniã quemadmodum iuxta varietatem membrorum, eſt varietas medelarum, ita iuxta varietatem morum, adhibetur à ſummo medico, varietas tribulationum. Quia namque quidam delinquunt, in nimio amore & vſu rerum temporalium, ideo iuſte puniuntur in damnificatione earum. Quia verò alij delinquunt in nimio amore coniugum filiorum & amicorum, ideo iuſtè puniuntur in amiſſione eorum. Quia quoque plures alij delinquunt in voluptate carnis propriæ, ideo iuſtè puniuntur in eiuſdem affectione. Et de ſimilibus

Tẽtationes.

ſimiliter. Conueniẽter autem iuxta infirmorum æſtimationem, ait, *incideritis*, quaſi de alto & improuiſo. Infirmi quippe reputant temporalem proſperitatem eſſe quaſi altitudinem & fœlicitatem. Aduerſitatem verò quaſi quandam profunditatem & miſeriam: & dum in alto proſperitatis, quaſi ſecuri requieſcentes, non præcõſiderant tribulationes quaſi de improuiſo cadunt. At ſapiens qui omnes temporales proſperitates intelligit eſſe, non exaltationẽ, ſed potius inſidias, tentationes & aduerſitates nouit eſſe iuſtis perutiles: quia ſemper eas præuidet & expectat, cũ veniunt non cadit, ſed potius eas gratanter excipit. Ait ergo, fratres mei, *cum incideritis in varias tentationes exiſtimate omne gaudiũ vobis prouenturum*. Porrò gaudiorum, aliud eſt omne gaudium: aliud nullum gaudium, aliud quoddam gaudium. Omne gaudium eſt gaudium generale, verum, & æternum. Generale ſine aliquo mœrore. Verum ſine falſitate, æternum ſine fine. Vnde dominus diſcipulis ſuis, ait, gaudebit, inquit, cor veſtrum, nemo tollet à vobis. Gaudium verò nullum, eſt gaudium mundanum, de quo Salomon, Riſum reputaui errorem. Et gaudio dixi: Quid fruſtra deciperis. Gaudium quoddam eſt gaudere inter aduerſitates huius ſeculi in ſpe gaudij futuri. Vnde Apoſtolus, Non ſolum autem, ſed gloriamur in tribulationibus. Sanè hoc particulare gaudiũ ſanctos inter miſerias & tribulationes huius mundi recreabat, conſolabatur & ſuſtinebat. Diſcamus igitur, fratres mei, & inter aduerſa huius mundi, gaudere, & inter proſperitates plangere:

Ioan. 16. *Eccl. 2.* *Roman. 5* *Gaudendũ in aduerſis.*

vt ſic nec eleuemur in proſperis, nec deiiciamur in aduerſis. Quare autem ſit gaudendum inter aduerſitates, oſtendit Apoſtolus cùm ſubdit: *Scientes quod probatio fidei veſtræ patientiam operatur, patientia autem probationem, vt ſitis in omnibus perfectiò & in nullo deficientes.* Vocat autem tribulationem probationem fidei: ideo ſcilicet, quia per tribulationem fides probatur, hoc eſt, quod Paulus dicit, his verbis: Scientes quod tribulatio patientiam, operatur: patientia verò probationem. Probatio verò ſpem: ſpes autem non confundit. Tribulatio igitur per exercitium operatur patientiam. Sicut enim pullus rudis ad prima verbera impatiens eſt, ſed poſtea per exercitium cotidianum manſueſcit, & fræni ſellæque patiens fit. Ita rudis animus hominis ad primam tribulationem inhorreſcit, & impatiēs eſt: ſed paulatim per frequens tribulationum exercitium manſueſcit & patiens fit, præcipuè cum intelligit & ordinationi non Dei eſſe reſiſtendum, & ſe per huiuſmodi purgandum: & non contra limam, ſed contra vitium ſuum eſſe iraſcendum. Patiētia verò operatur probationem, ſiue opus perfectum, id eſt, perfectionem quod idem eſt. Cum enim iuſtus omnia aduerſa æquanimiter ſuſtinet, non ſolum in his, non murmurans, ſed etiam Deum benedicens, probatur, id eſt, perfectus eſſe demonſtratur. Iuxta illud aurum probat fornax, & iuſtos perſecutio tribulationis. Probatio verò operatur ſpem. Qui enim ſe per tribulationes purgatum intelligit & probatum, non vana ſpe, vt quidam: ſed certa ſpe futuram gloriam præſtolatur.

Rom. 5.

Iuſtus omnia aduerſa æquanimiter ſuſtinet.

Hæc autem ſpes non in homine qui mendax eſt, ſed in Deo qui fallere non poteſt,poſita:& ſi pru dentibus mundi eo quod humana nõ poteſt aſſeri,ratione,vana videatur: tamen non confundit: imò ad beatitudinem perducit. In qua ſitis perfecti,& integri in nullo deficientes. Secundò nos monet Apoſtulus vt ad intelligendum quomodo tribulationes ſint nobis vtiles, à Deo ſapientiam poſtulemus, cum ſubdit. *Si quis autem veſtrum indiget Sapientia, poſtulet à Deo qui dat omnibus affluenter: qui non improperat,& dabitur ei. Poſtulet autem ei in fide nihil hæſitans, & cætera.* Quibus verbis quatuor nobis inſinuat. Videlicet,qui debeat petere,& quid,& à quo,& quomodo. Qui debet petere? Qui indiget. Nam ſi non indiget & petit, ocioſè & malè petit. Quod apertè eſt & contra illos, qui res temporales quibus abundant, adhuc ſibi multiplicari petunt: & contra illos, qui res ſibi non neceſſarias, imò ſibi inutiles & honores & adminiſtrationes, & huiuſmodi,petunt. Vnde idem Iacobus in ſequentibus dicit, Petitis & non accipitis: eo quòd male petatis, vt in concupiſcentiis veſtris inſinuatis. Proinde, fratres mei,non niſi neceſſaria & proficua à deo petamus:& ſi dubij ſumus an illud quod petere volumus ſit vtile nobis, cum conditione petamus, dicentes: Domine da nobis illud, ſi ſcis quod expediat nobis. Quid debeat petere? Præcipuè ſapientiam. Quæ petitio,haud dubium,quid ſit iuſta & expediens. Omnes enim indigemus: vel quod ſapiẽtia nobis detur: vel quod data nobis multiplicetur. Hanc Salomon à Domino ſibi

Iacob.4.

Sapientia petenda.

3.Reg 3. optionem poſtulandi dante, poſtulauit dicens: Domine Deus ego ſum puer paruulus, ignorans ingreſſum & exitum meum. Da ergo cor docile ſeruo tuo, vt poſſim iudicare populum tuum, & diſcernere inter bonum & malum. Et placuit domino & ait: Quia non poſtulaſti iuxta verbum hominum dies multos & diuitias, & animas inimicorum tuorum, feci tibi ſermones tuos. Dedi tibi cor ſapiens, in tantum vt nullus ante te tibi ſimilis fuerit. Sed hæc quæ nō poſtulaſti dedi tibi, ſi tamen ambulaueris in viis meis, vt pater tuus. Itaque fratres mei petamus à Domino non longæuitatem, non diuitias, non honores, non cætera huiuſmodi vana, quæ multis fuerunt cauſa perditionis, ſed veram ſapientiam orantes cū ſapiente: Emitte Domine ſapientiam de ſede magnitudinis tuæ, vt mecum ſit & mecum laboret: & vt ſciam quid acceptum ſit ante te omni tempore. A quò petenda eſt ſapientia? A deo, quoniā omnis ſapientia à domino deo eſt. Fruſtra igitur confidis de ingenio, vel de temporali doctore, fruſtra ſtudes & vigilas: quoniam non potes ſapientiam obtinere: niſi à patre luminum. *Qui dat*, inquit, *omnibus*, ſubaudis digne petentibus, dat & affluenter: ſine theſauri ſui diminutione pios faciens abundare. *Et non improperat:* vt quidam homines improperātes aliis vel ignobilitatem, vel infirmitatem: vel exceſſum, vel huiuſcemodi. Quomodo debet petere? Cum fide, cum fiducia, cum ſimplicitate. Et qui ſic petit, proculdubiò dabitur ei. Quod cum fide debeat poſtulare, oſtendit cum dicit: *Poſtulet autem in fide.* Videlicet

licet firmiter credendo Deum omnipotentē hæc & cętera dare. Vnde Dominus: Si credis, inquit, omnia poſſibilia ſunt credenti. Et alibi. Si habueritis, inquit, fidem quantum granum ſinapis dicetis monti, transfer te, & fiet. Quod cum fiducia oſtēdit cũ ſubit: *Poſtulet autē nihil hæſitans*. Hęſitat autem in poſtulatione: quem cõſcientia interius mordēs diffidere facit de impetratione. *Qui enim*, inquit, *hæſitat ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento mouetur & circumfertur.* Fluctus enim vento cedit. Sic & ille qui per fidei incredulitatē, vel per conſcientiæ prauitatem diffidit, omni vento tentationis cedit, & à Deo recedit. *Non ergo*, inquit, *exiſtimet homo quod accipiat aliquid à Domino*. Accipere quidem poteſt fœnum temporalium ſtipendiorum, cum iumentis, ſed non æternæ ſtabilitatis. Quod cum ſimplicitate debeat poſtulare, oſtendit cum ſubdit: *Vir duplex animo inconſtans eſt*, in omnibus viis ſuis, ſubaudi, & ideò non poteſt aliquid impetrare. Propterea cum ſimplicitate poſtulandum eſt. Porrò cum ſimplicitate poſtulamus, quādo quod petimus à Deo propter ipſum poſtulamus. Duplex verò animo eſt, qui cum aliquid videatur petere à domino Deo, & propter Deum, interiùs in intentione habet aliquid terrenum. Duplex etiam animo eſt, qui ipſam intentionem diuidens, tum propter Deum, tum propter ſeculum facere intendit. Duplex quoque animo eſt, qui & hic gaudere cum ſeculo, & in futuro regnare cum Deo quærit. Itaque fratres ſi volumus à Deo exaudiri, petamus ab eo ſapien-

Matt. 9. *Matt. 17.* *Luca 17.*

Duplex animo.

tiam, cæteráque ſpiritualia & cœleſtia dona & petamus ea cum fidei firmitate, cum fiducia mundæ conſcientiæ, cum intentionis ſimplicitate. Tertiò promittit Apoſtolus humili exaltationẽ, & ſuperbo diuiti humiliationem, cum ſubdit: *glorietur autem frater humilis in exaltatione ſua.* Ac ſi dicat: licet aliquis fidelis inter tribulationes humilis & abiectus, tamen non inde doleat, ſed potius glorietur: quoniam merito humilitatis ſuæ proculdubio exaltabitur. Præſens abiectio eſt parua, momentanea, & contemnenda, futura verò ſublimatio erit maxima, æterna, &glorioſa. *Diues verò*, inquit, *glorietur in humilitate ſua.* Ironia eſt, Quaſi dicat: Quia modo in diuitiis gloriatur, merito humiliatur. Gloria præſens eſt parua, breuis, & contemnenda. Humiliatio verò damnationis eius erit ingens, æterna, & perhorrenda. Quòd innuit cum ſubdit: *Quoniam ſicut flos fœni tranſibit.* Exortus eſt enim ſol cum ardore & areſecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperit. Ita & diues in itineribus ſuis marceſcet. Fœnũ quippe gradatim viret, creſcit, floret, aret, perit. Sic & diues viret, per proſperitatem: creſcit, per temporalem exaltationem: floret per mundanam gloriam, aret, per mortem, perit per æternam damnationem. Hęc ſunt itinera vani & ſuperbi diuitis. Flos fœni cum pulcher videatur, res parua eſt & vilis. Sic & gloria mundi, ira dei ferueſcente decidit: flos fœni, ſine aliquo fructu perit: & gloria mundi ſine aliqua vtilitate per-
Pſal. 36. tranſit. Vnde Pſalmiſta, Vidi impium ſuper exal-

tatum, & eleuatum ſicut cedros libani, & tranſiui, & ecce non erat: quæſiui eum, & non eſt inuentus locus eius. Propterea fratres mei, falſas diuitias, honores, voluptates, & gloriolas mundi contemnamus: ad veras regni cœlorum diuitias toto deſiderio inardeſcamus: propter illas præſentes tribulationes, paupertates, & abiectiones pati gaudeamus. Quintò demonſtrat Apoſtolus, illum beatum eſſe qui habet patientiam, cum ſubdit, *Beatus vir qui ſuffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronã vitæ quam repromiſit Deus diligentibus ſe.* Quatuor dicit: Quis ſit futurus beatus, & in quo, & quando, & per quem. Quis: *Qui ſuffert tentationem.* In quo diſtinguendum eſt: quoniam nec omnem tentationem ſufferens, nec quilibet ſufferens beatus erit. Tentatio quippe, alia eſt interior, quæ fit vel à diabolo, vel à propria carne. De qua in ſequentibus dicit: vnuſquiſque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus & illectus. Quorum tentationem non debemus ſufferre, ſed potius expugnare, & à nobis excludere. Alia exterior, quam immittit Deus, vel per ſe, vt morbos & infirmitates, vel per miniſterium malorum, vt perſecutiones vel iniurias, & huiuſmodi. Hanc debemus ferre patienter tanquam verbera pij patris, illata nobis vel ad purgationem, vel ad probationem, vel ad humilitatis conſeruationem. Quando erit Beatus? *Cum probatus fuerit.* Sicut enim triticum, non niſi prius trituratum, non reponitur in horreum. Et ſicut vinum, non niſi prius preſſuratum

non ponitur in cellarium: Et ſicut aurum, nõ niſi prius examinatum, nõ ponitur in theſaurum: ita fidelis niſi prius purgatus & probatus non recipitur in regnum cœlorum. Extra quippe quadrãtur & polluuntur lapides & ligna. In templo verò æternæ beatitudinis, non audietur ſonitus mallei vel ſecuris. In quo erit beat⁹? *Quia accipiet coronam vitæ.* Corona quia inſigne regale eſt, ſignificat regnum. Quia rotunda, ſignificat perfectionem. Quia verò principio & fine caret, ſignificat æternitatem. In hoc igitur, fratres mei, beati erimus, quod regnum & perfectionem & ęternitatem vitæ cœleſtis accipiemus. Regnum ſine impotentia, perfectionem ſine inſufficientia, æternitatem ſine meta. Per quem beatus erit? Non propter merita ſua, ſed per gratiam diuinæ repromiſſionis. Vnde ſubdit, *quam repromiſit*, id eſt, iterum & iterũ per prophetas, per Apoſtolos promiſit Deus qui omnipotens & verax eſt, *Diligentibus ſe*. Vt igitur coronam à Deo nobis promiſſam conſequi valeamus, Deum toto deſiderio diligamus, in mandatis eius obedientes, omnia caduca propter eum contemnentes: omnia aduerſa patienter ſufferentes, ad ipſius promiſſum toto deſiderio feſtinantes: ipſo pręſtante cui & honor & gloria per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Corona inſigne regale

VNIVS MARTYRIS ſermo de Ioanne.

Ixit Ieſus diſcipulis ſuis, Amen dico vobis, niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert, & cætera. Ante aduentum redemptoris noſtri fratres chariſſimi, mundus oppreſſus erat tenebris ignorantiæ & infidelitatis: neſciebant enim reſurrectionem, neſciebant ſanctorum futuram vitam, neſciebant futuram reproborum dãnationem. Solam temporalem vitam nouerant, & ad eam omnia referebant. Propter eam conſeruandam, furta, rapinas, fraudes, ſacrilegia & cædes exercebant. Propter eam in omnes libidines, flagitia, ſcelera, & abominationes defluebant, Propterea veniens redemptor noſter docuit reſurrectionem, docuit vitam bonam ſanctorum, & damnationem reproborum. Docuit vitam præſentem contemnendam, & mortem temporalem iuſtis non timendam, imò tanquam introitum ad requiem, exoptandam. De hoc igitur loquitur dominus in lectione prælibata. Et hoc modo. Primò dicit mortem ſuam ſuorúmque ad inſtar grani ſeminati eſſe fructuoſam. Secundò dicit quod qui ſtultè animam ſuam amat, eam occidit: & qui ſapienter eam amat, eam cuſtodit. Tertiò ad ſequendum ſe nos exhortatur. Quartò præmium pollicetur. Igitur primo ſuam ſuorúmque mortem prædicit fore fructuoſam, cum dicit: *niſi granum frumenti ca-* *Ioann.12.*

dens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet, & cætera. Granum frumenti interius candidum eſt, exterius rubeum: cibus eſt hominis, non iumentorũ. Præ cæteris quoque cibis eſt cõfortatiuus. Redemptor quoque noſter interius eſt candidus candore innocentiæ ſuæ: exterius eſt rubeus ſanguine paſſionis ſuæ. Vnde ſponſa in canticis canticorum: Amicus meus candidus eſt & rubicundus. Et Eſaias: Quis eſt iſte qui venit de Edon, tinctis veſtibus de Boſra? Quare rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimentum tuum ſicut calcantium in torquulari? Cibus quoque non eſt a animlium, id eſt, animaliter ſapientium, ſed rationabilium. Iuxta illud, Panem angelorum man ducauit homo. Præ cæteris quoque cibis magis confortatiuus eſt. Quoniam in fortitudine cibi iſtius ambulamus quadraginta diebus, quadraginta noctibus vſque ad mõtem Dei Oreb. Hinc eſt quod ſancta Eccleſia ſacramentum corporis Chriſti, non in alio, ſed tantũ in pane de frumento celebrare conſueuit. Quemadmodum igitur granum frumenti niſi iaciatur prius in terram, operiatur, & moriatur, non renouatur nec multiplicatur. Ita Chriſtus niſi mitteretur à patre in terrã, & niſi moreretur & ſepeliretur, non per reſurrectionem renouaretur, nec per fidem multorum multiplicaretur. Propter hoc enim deſcendit & mortuus eſt: vt multos ſibi conuocaret fratres & cohæredes. Sancti quoque Apoſtoli & martyres, niſi per manus perſecutorum in terram mitterentur & morerentur, non per reſurrectionis gloriam renouarentur, nec per imitationem

Cant. 5. *Eſaia. 63.* *Pſal. 77.* *3 Reg. 18.*

multorum multiplicarentur. Nos etiam fratres mei, niſi noſmetipſos per humilitatem in terram deiiciamus, niſi membra noſtra cum vitiis & cõcupiſcentiis mortificemus, niſi ipſam corporis mortem patienter ſuſtineamus, nec per gloriam reſurrectionis renouari, nec per bona cœleſtium præmiorum valebimus dilatari. Secundò demõſtrat Dominus, quod qui ſtulte animã ſuam diligit, eam occidit, cum ſubdit: *Qui amat animã ſuam perdet eam.* Stulte & male, fratres mei, animã noſtram diligimus, ſi eius ſenſualitati, in ingluuie, in luxuria, in voluptate, in gloria, & in cæteris carnis ſatisfaciamus. Hinc quidã reprobus cum moreretur animæ ſuæ dixiſſe fertur: Anima mea cur me deſeris? Nonne te bene paſcebamus? Nonne te bene potabamus? Nõne te bene veſtiebamus? Nonne bene cæteris deſideriis tuis inſeruiebamus? Si ſic fratres animam noſtram diligimus, eam proculdubio deſtruimus, & ei damnationis æternæ mortẽ acquirimus. Vnde & conſequenter dominus demonſtrat, quod qui in hoc mundo animã ſuam odit, eam amat, cum ſubdit: *Et qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.* Bene fratres animam noſtram odimus, & ei vitam æternam acquirimus, quando concupiſcentias vanáque deſideria eius, odimus & mortificamus. Vicium dico non naturam: peccata non creaturam. Alioquin ſicut damnatur, qui etiam vitia corporis & animæ nutrit, ita qui & ipſam naturam occidit. Licet enim fratres mei præſentem vitam contemnere, & ad æternam toto deſiderio feſtinare debeamus: ta-

men præſentem vitam non debemus præcidere, vt quidem indiſcreti, qui vel nimia maceratione, vel manu propria mortem ſibi intulerint: ſed potius ipſam vitam præſentem patienter ſuſtinere & in dei ſeruitio regere, non frangere. Ipſam verò mortem vel à perſecutore, vel à Deo nobis illatam ſuſcipere cum gratiarum actione. At nos, vnde dolendum eſt, vitam pręſentem non ſolum non odimus, ſed etiam vltra modum eam diligimus; & propterea ſoliciti ſumus, volẽtes hic diu viuere, vitam futurã vel non credentes, vel quaſi negligentes. Heu quãtum ſumus diſſimiles Apoſtolis & ſanctis martyribus, cæteríſque patribus, qui vitam præſentem vehementer odio habẽtes, cum tanto deſiderio & auiditate ad vitam æternam etiam per tormenta cucurrerunt, eámq; potius rapuerunt, quam aſſequuti ſunt. Iuxta illud
Matt. 11. verbum Domini, A diebus Ioannis regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Tertiò dominus nos hortatur ad ſequendum ſe, cũ ſubdit: *Qui mihi miniſtrat: me ſequatur*, Quamuis vniuerſaliter omnes fideles qui Deo militant & obediunt, milites Chriſti, miniſtri, poſſunt dici: Tamen ſpecialiter Chriſtus miniſtros ſuos nos appellat, qui ei ad altare miniſtram⁹: qui verborũ eius nũcij & prædicatores ſumus: q eius vicẽ in eccleſia tenem⁹. Nos igitur fratres mei, nos preci pue eũ ſequi tenemur, nõ de lõge, vt cæteri fideles de populo, ſed de ꝓpe eius veſtigiis adhærere. Debemus autẽ ſequi eũ præcipuè in doctrina & obediẽtia, in munditia, in charitate, in cõtemptu mũdi, in humilitate, in patiẽtia, in vitę mũditia; vt

ſimus in cõſpectu domini noſtri Ieſu Chriſti, qui non ſolùm mundus eſt, ſed etiam ipſa munditia eſt mundi miniſtri. Vnde ipſe ait, Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum. Et illud, Mundamini, qui fertis vaſa domini. Nam ſi reges & domini tẽporales volunt habere miniſtros mundos, iuxta quod Dauid ait: ambulans in via mũda hic mihi miniſtrabat: quãto magis rex regum, & dominus dominantium? Qua igitur audacia, qua fronte, tu ſcortator, tu pollute audes in conſpectu Dei miniſtrare? ad altare ſacrũ accedere, & filium virginis immũdis manibus contrectare? In obediẽtia, vt ſemper ei obedientes ſimus, ſicut ipſe obediens fuit patri vſq; ad mortem: non noſtram, ſed ſuam voluntatem & gloriam ſemper facere quęramus: ſicut ipſe non ſuam, ſed patris volũtatem quæſiuit. Non enim veni vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem patris mei qui miſit me. Nec quęramus quę noſtra ſunt, ſed quę Ieſu Chriſti: ſicut ipſe non quæſiuit ſuam, ſed omnium vtilitatem. Quod contra pleroſque noſtrum eſt fratres mei, qui in adminiſtrationibus eccleſiaſticis quærimus potius quæ noſtra ſunt, quàm quę Dei & proximorum: dum ibi lucrum potius tẽporalium ſtipendiorum quærimus, quàm animarum. Quærimus eccleſiam, non vbi plus valeamus animabus proficere, ſed vbi plus valeamus cõgregare. magis circa curam iumentorum noſtrorum quàm fidelium animarum, pro quibus mortuus eſt Chriſtus, ſolliciti ſumus. Sed quotquot tales ſumus, proculdubio non paſtores, ſed mercenarij ſumus. In charitate, vt diligamus Deũ propter ſe,

Leuit. 19. *Eſa. 52.*

Quę Ieſu Chriſti ſũt quærenda.

Ioan.15. & proximũ propter ipſum. Iuxta quod ipſe præcepit dicens, hoc eſt præceptũ meum, vt diligatis
Matth.5. inuicem, ſicut dilexi vos. Diligamus autẽ non ſolùm amicos, ſed etiam inimicos, & benefaciamus his qui oderunt nos: & oremus pro perſequentibus & calumniãtibus nos, ſicut ipſe fecit & præcepit. Quod contra pleroſque noſtrum eſt, fratres mei, qui in eos qui in aliquo nos læſerũt, vel aliquam contumeliam nobis dixerunt, animum gerimus, implicatum. Sed etſi quandoq; eis pro-
Matth.5. pter mandatũ dimittimus ore: tamen adhuc ran-
Luc.6. corem retinemus in corde. Cõtra quos dominus dixit: Si diligitis eos qui vos diligunt: & ſi benefacitis eis qui vobis benefaciunt, quã mercedẽ habebitis. Nónne Publicani & Ethnici hoc faciunt? Debemus igitur iniuriantibus nobis dimittere propter duo. Propter damnũ cauendũ, & propter vtilitatem adipiſcendam. Propter damnũ cauendum: quoniam ſi non dimittimus proximis, nec
Matth.7. Deus dimittet nobis. Imò omnia quæ dimiſſa videbantur, requirit. Propter vtilitatẽ, quoniã ſi dimittimus & dimittetur nobis. Si miſericordes ſumus, miſericordiã inuenimus: & mẽſura qua mẽſi fuerimus, nobis remetietur. In cõtẽptu mũdi: vt quẽadmodũ ipſe nec diuitias, nec vbi caput recli-
Ioan.6. naret, habere voluit, paupertatẽ amauit & prędicauit. Illos qui eũ voluerunt cõſtituere, regẽ declinauit. Ita & nos diuitias, honores, & gloriolas mũdi, vel omnino fugiamus, vel ſaltẽ cõtẽnamus. In quo quod ſine gemitu dicere non poſſum, nos cõfundimur: qui iſta nec fugimus, nec cõtemnimus: ſed magis & magis ambimus, & amplexa-

mur.Opes opibus,vineā vineæ,domū domui aggerātes.Habētes eccleſiā,decanatū ambimus:habentes verò decanatū,epiſcopatū ambimus. Nō eſt finis noſtræ cupiditatis & ambitionis. Nō attendimus quod ait Apoſtolus:Qui volūt fieri diuites in hoc mundo,incidunt in laqueū & tentationes diaboli. Victū & veſtitū habentes iis contenti ſimus.Nihil intulimus in hūc mundū,haud dubium quia nec auferre quid poſſimus.*In humilitate.*Vt quemadmodū ipſe cùm eſſet deus & dominus omniū , ſe humiliauit formam ſerui accipiens,ſeruis ſuis Mariæ & Ioſeph ſe ſubdens, tributū Cæſari reddēs, pedes ſeruorū ſuorū lauans, non miniſtrari,ſed miniſtrare volens,clamans & dicēs,diſcite à me,quia mitis ſum & humilis corde.Ita & nos non ſolùm maioribus,ſed etiā minoribus nos humiliemus.Nos cæteris minores non ſolùm ore cōfiteamur , ſed etiā mente ſentiamus. De ſola humilitate cōtēdamus,ſemper aliis priorem ordinē vel fandi vel operādi,vel ſedendi, vel huiuſmodi concedētes.Quod contra quoſdā noſtrum eſt,fratres mei, qui ſemper maiores videri quærimus,in contentione nulli cedere volumus. Nos humiliare,& à proximo noſtro veniā poſtulare opprobrium reputamus.Quærentes primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis,& ſalutationes in foro,& vocari ab hominibus rabbi.Non attendentes quoniā quoties ſuperexaltari volumus,diabolū imitamur.Quotiés verò humiliamur,Chriſtū imitamur. In patiētia, vt quemadmodū ipſe iniurias,cōtumelias,flagella,ſputa,paſſionem & mortem pro nobis patien-

1.Tim.6.

Matth.11

De humilitate contendum.

ter ſuſtinuit: ita nos pro eo hæc eadem pati non
1.Pet.2. formidemus.Iuxta quod Petrus ait,Chriſtus paſſus eſt pro nobis,nobis relinquens exemplum,vt ſequamur veſtigia eius.Sed nos quod ſine gemitu dicere non poſſum, ipſas infirmitates,caſtigationes & aduerſitates, nobis pro peccatis noſtris inflictas, patienter non ſuſtinemus, ſed murmuramus & ſordidamur, vnde purgari deberemus. Si quis nobis infert iniuriam,& malum pro malo,maledictionem pro maledicto,vel ſi non poſſumus, corde ei imprecamur. Non attendentes: quoniã tam iniuriantes quàm iniuriam reddentẽs,alieni ſunt à Chriſto,qui dorſum ſuum expoſuit ad flagella, & maledictus, non maledixit. Quartò præmium pollicetur, cùm ſubdit. *Et vbi ſum ego ille,& miniſter meus erit.* id eſt,in illa gloria, in illa claritate,in illo honore,in illa beatitudine, vbi ego ſum ſubſtantialiter & naturaliter cũ patre,in illa erit per gratiam miniſter meus, qui imitatione ſecutus fuerit me. Quod exponens, ſubdit: *Si quis mihi miniſtrat,honorificabit eum pater meus qui in cœlis eſt.* Et quis honor fratres mei, maior poteſt eſſe quàm eſſe in illa inenarrabili gloria in qua eſt filius Dei? Quam eſſe cohæredem & participem filij Dei? Quid enim mali habet, & quid boni non habet, qui in illa æterna beatitudine cũ filio Dei ſemper manet? Propterea fratres mei vileſcant nobis diuitiæ,honores, gloriæ & voluptates,& quæcunq; in hoc ſeculo videmus: concupiſcentiis, & illicita carnis deſideria refrænemus,munditiam mentis & corporis habeamus: Deum ſuper omnia, & proximum ſicut nos di-

ligamus: viſcera compaſſionis & miſericordię ſuper afflictos habeamus: Dei non noſtram voluntatem quæramus: paupertatem, humilitatem diligamus: ad promiſſam beatitudinem toto deſiderio feſtinemus: aduerſitates, & perſecutiones pro Chriſto pati gaudeamus: illa cœleſtia gaudia ſemper in animo noſtro meditemur, & ambiamus: mora nobis videatur quod in hoc ſeculo moramur: parum nobis videatur quantuncunq; hic pro Chriſto laboramus. Si ſic, fratres mei, fecerimus, proculdubio illius ſummæ beatitudinis participes erimus: quod meritis ſanctorum Martyrum ſuorum largiatur nobis Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorũ.

Vnius Martyris, ſermo de libro Sapientiæ.

IVſtus ſi præoccupatus morte fuerit, anima eius in refrigerio erit, &c. Sapient. 4. Cùm præcipuè iuſti patiantur in hoc ſeculo tribulationes, infirmitates, & perſecutiones, & plerumq; gladio, vel aliqua alia morte feſtinata, ſine teſtamento, & ſine rerum diſpoſitione tollãtur de hoc mũdo, conſiderantes hoc mundani homines, putant eos vel à Deo reprobatos eſſe, vel Deum mundana non curare. Contra igitur iſtam mundanarum opinionẽ loquitur Sapiens in hac lectione, oſtendens tria. Primò quod iuſtus quãtuncunq; præoccupatus videatur, tamen requiẽ ingreditur. Secũdò quod in bona ſenectute moritur. Tertiò demonſtrat quare tam citò de mun-

do tollatur. Primò igitur demonſtrat quod iuſtus quantuncunque præoccupatus videatur, tamen requiem ingreditur. Bene autem dico præoccupatus videatur, quoniam præoccupatus nõ eſt, ſed videtur. Qui enim ſemper paratus expectat mortem, præoccupari non poteſt. Qui verò paratus non eſt, & ſi ſenex & decrepitus moriatur, tamen preoccupatus moritur. Vnde Pſalmi-

Pſal.54. ſta, Viri impij non dimidiabunt dies ſuos. At iuſtus cui eſt oneri vita præſens. & qui venturam deſiderat, & ad illam totis viribus ſe præparat, ſimilis hominibus expectantibus dominum ſuum

Matt.24. quando reuertatur à nuptiis. Et ſi in prima vel ſecunda, vel in tertia, vel in quarta vigilia venerit, beatus eſt quem dominus ſuus inuenerit vigilan-

1.Theſſ.5. tem, quoniam ſuper omnia bona ſua conſtituet eum. Quia igitur dies domini ſicut vt fur, ita in nocte veniet, ſemper fratres mei vigilemus, ſemper parati ſimus, mortem nobis inſtare ſemper cogitemus. Propter hoc quippe voluit dominus mortis noſtræ terminum nobis eſſe incertum, vt ſemper mortem quaſi præſentem timeremus, & ad eam ſuſcipiendam præpararemur. Secundò demonſtratur, quod iuſtus quantuncunque ſit morte præoccupatus, tamen in bona ſenectute moritur, cùm ſubditur: *Senectus enim venerabilis eſt, non diuturna*, id eſt, non dierum, neq; numero annorum computata. *Cani enim ſunt ſenſus hominis*, id

Duæ ſenectutes vna annorũ altera morũ. eſt, ſapientia eſt bona canities hominis, & *ætas ſenectutis vita immaculata*, id eſt, bona vita, eſt bona ſenectus. Duæ ſenectutes nobis demonſtrantur: vna annorum, altera morum. Prima ſine ſecun-

da eſt peſſima. Prima ſimul & ſecunda, bona. Secunda ſine prima, optima. Senex enim diebus & non moribus abhominabilis eſt. Scriptum eſt enim, puer centum annorum maledictus erit. Quæ enim maior abominatio, quàm caneſcere corpore, & non corde: mento, & non mente: quàm geſtare exterius rugoſum ſenem, quàm interius iuuenem laſciuientem. Tales erant illi duo ſenes inueterati dierum malorum, qui puellam teneram Suſannam corrumpere voluerunt, ſed ab ea ſuperati ſunt. Huiuſmodi ſenes præ cunctis ætatibus tanto damnabiles ſunt, quanto in eis nec frigiditas ætatis ardorem libidinis, nec grauitas corporis leuitatem mentis ſuperare poteſt. Senex verò diebus ſimul & moribus bonus & venerabilis eſt. Qui conuenienter reſpondet maturitate cordis, maturitati corporis, & candore mentis candori menti: Et grauitate animi, grauitati carnis. Tales erant illi duo ſanctiſſimi ſenes Simeon & Anna, qui ante Deum erant iuſti & timorati non recedentes à templo, ſeruientes Deo ieiuniis & obſecrationibus die & nocte: & ideo meruerunt à Spiritu ſancto illuſtrari, & reſpóſum accipere videndi Chriſtum, antequam morerentur: & ipſum in vlnas ſuas accipere, & de eo prophetare. Senex verò moribus, & non diebus tanto ſanctior eſt & admirabilior, quanto virtute mentis ſuperat naturam ætatis, obſeruans in iuuentute maturitatem, in carnis calore caſtitatem, in ætatis leuitate grauitatem. Tales ſenes fuerunt Daniel & pueri in fornacem miſſi. Talis ſenex fuit Ioſeph: talis ſenex fuit Ioan-

Eſaiæ 65. *Daniel. 13.* *Luc. 2.* *Senex moribus.*

nes Baptiſta, & Ioannes Euangeliſta. Tales ſenes fuerunt innumerabiles virgines, quæ non ſolùm ætatem, imò etiam ſexum & ſeculum, & etiam ipſam mortem ſuperauerunt: & per immanitatem tormentorum ad Deum peruenerunt. Vera eſt igitur fratres mei ſententia: quoniam iuſtus quantuncunque pręoccupatus moriatur, tamen non moritur niſi canus & maturus. Caniciē igitur morum & maturitatē vitæ habere ſatagamus, fratres mei, quam habentes, mortem ſecuri expectamus: præueniri à morte non poſſumus: non in dimidio, ſed in plenitudine dierū de mundo ad cœlum tranſmigramus. Tertio demonſtratur quare iuſti citò de mundo tolluntur. *Ponũtur* autem hic quinque cauſæ. Prima eſt, quoniã ideo citò de mundo tollitur, quoniã deus diligit eum, & vult eum citò in beatitudine ſua habere ſecū. Hanc cauſam innuit, cùm ſubdit: *Placens deo factus dilectus.* Ac ſi dicat, Quia placuerat Deo immaculata vita, ideo vult Deus vt fiat ei dilectus & familiaris in beata vita. Secunda eſt quoniã iuſtus ideo cito de mundo tollitur, quoniam eo dignus non erat mundus. Hanc cauſam ponit, cùm ſubdit, *Viuens inter peccatores tranſlatus eſt.* Ac ſi apertè dicat, Quia ſanctè viuebat inter peccatores, nec tamen peccatores ad exemplum & doctrinã eius corrigebantur, ideo merito indignis ſubtrahitur ad eius gloriam, & ad illorum confuſionem. Ad eius quippe gloriam fuit, quod inter peccatores benè vixit. Non enim gloria magna inter ſanctos ſanctè vixiſſe, ſed inter peccatores ſanctè vixiſſe valde laudabile eſt. Hinc laudatur

Iob

Iob cum dicitur. Erat vir in terra Hus, nomine Iob,ſimplex & rectus. Hinc & in canticis canticorum dicitur: Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Ad confuſionem eorum eſt, qui nec ad exemplū, nec ad doctrinam eius præſentem emendari voluerunt: nec feſtinatam ſancti de inter eos ſuſtractionem,iram Dei eſſe contra illos intellexerunt. Hinc etenim ſcriptum eſt: Ecce quomodo moritur iuſtus: & nemo percipit corde,& viri iuſti tolluntur,& nemo conſiderat. A facie iniquitatis ablatus eſt iuſtus,& erit in pace memoria eius. Hanc iram Dei fratres,multum formidare debemus: quando videmus aliquem ſanctum de medio noſtrum ſuſtrahi: ne videlicet nobis ideo ſuſtrahatur: quia eius contemnentes doctrinam,eo digni nō eramus. Tertia cauſa eſt, quoniam aliquando iuſtus cito de mundo ſuſtrahitur, ne in tam lubrica huius mundi via aliquādo labatur. Hāc cauſam ponit cum ſubdit: *Raptus eſt ne malicia mutaret intellectum illius, aut fictio deciperet animam illius*, Id eſt ne malitia eorum cum quibus conuerſabatur,vel malo exēplo,vel mala doctrina,vel grauiori perſecutione,mutaret intellectum illius de bono ad malū. Aut fictio, id eſt tentatio occulta,vel carnis vel diaboli,deciperet animam illius: ſicut pleríſque multotiens euenit. Quarta cauſa eſt,quoniā ideo iuſtus cito de mundo tollitur, quoniā in meritis erat cōſummatus. Hanc cauſam ponit cum ſubdit: *Conſummatus in breui expleuit tēpora multa*. Ac ſi apertè dicat: Quāuis breuis tempore vixerit,tamen plenus dierum & conſummatus meritorum mortuus eſt: quo-

Cantic. 2.

niam illa, quæ alij per longa tempora comparant merita, iſte breui tempore comparauit. Et nónne fratres mei probior & fœlicior videtur ille qui in breui multa perfecit, quam ille qui niſi per multa tempora illa perficere non potuit?. Nónne fœlicius eſt cito quàm tarde ad brauium peruenire? *Placita enim*, inquit, *erat deo, anima illius*. Et propterea dedit ei in breui perficere, quæ cæteri non faciunt niſi in longo tempore. Propter hoc, id eſt, propter hanc & propter prædictas cauſas properauit educere eum de medio iniquitatum. Quinta verò cauſa eſt, quoniam ideo aliquãdo iuſtum dominus cito de mundo aufert, vt parcat laboribus eius. Hanc cauſam innuit, cũ ſubdit: *Quia gratia dei & miſericordia eius, & reſpectus in electis illius*. Gratia quando eis in via huius ſeculi gratiã virtutum confert. Miſericordia, quãdo eos inter tribulationes ne deficiant, ſuſtinet. Reſpectus, quãdo cito de labore ad requiem eos transfert. Oremus igitur fratres mei, oremus gemitibus & ſuſpiriis Deum & dominum noſtrum, quatinus nobis ſeruulis ſuis gratiam ſuam per huius mundi tenebras illuminatricem & conductricem conferat, ſubſtentamentum miſericordiæ ſuæ nobis inter tribulationes huius mundi prębeat. De huius mundi laboribus ad ref … æternæ beatitudinis nos transfer …

… *dem.*

… *Si quis vult poſt* … *meipſum, & tollat cru* … *ur me, &c.* Quadripar… a fratres mei. Primò e-

nim dominus oſtendit quid facere debeamus, ſi eũ ſequi volumus. Secundò demonſtrat quare animas noſtras & omnia temporalia pro eo ponere debeamus. Tertiò minatur quod ipſe erubeſcet in futuro eos qui eum ſequi modo erubeſcunt. Quartò dicit quoſdam diſcipulorum ante mortem promiſſum Dei regnũ eſſe viſuros. Primo igitur quid facere debeamus, ſi eum ſequi volumus, oſtendit cum dicit: *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Tria dicit: *Abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam, ſequatur me.* In quibus & numerus & ordo neceſſarius eſt. Neque enim primùm abſque duobus ſequentibus, neq; duo prima abſque tertio ſufficere poſſunt. Primò igitur præcipit, vt abnegemus noſmetipſos. Sunt autem fratres mei: tres ſpecies abnegationũ. Abnegare ſeipſum, abnegare res proprias, abnegare propriã voluntatẽ: & abnegare quidẽ ſeipſum. i. propriã vitia quod hic præcipitur, tenetur omnis homo, vt abnegemus non naturam, ſed vitiũ: non quod à Deo facti ſumus, ſed quales nos peccando fecimus. Scriptum eſt enim: Verte impios, & non erunt, id eſt conuerte eos de impietate ad pietatẽ, & iam non erũt impij, ſed potius pij. Si quis vi- erat & fuerat luxurioſus, conuertatur, & luxuriã ſerat: abnegat vtique quod fuit. Si quis vixerat rus. eſſe auarus deſinit, abnegat vtique quod nc Paulus poſtquam infidelitatem & cru- em deſeruit, ſed non viuere, qualis ante vi- dicit: viuo, inquit, ego, iam non ego. Quid viuis? Viuit in me, inquit, Chriſtus. Ac ſi

Abnegationum triũ ſpecies.

Prouer.12.

Galat.2.

aperte dicat: Malitia prior extincta eſt in me: & Chriſti gratia viuit in me. Nõ viuo malus, ſed viuo Chriſtianus. Abnegare verò proprias res tantũ eſt perfectorũ: qui implẽtes nõ ſolũ præcepta, ſed etiã conſilia Chriſti dicentis: Si vis perfectus eſſe, vade, & da quę habes pauperibus, & veni ſequere me. omnia relinquunt, & nudũ Chriſtum nudi ſequuntur. Tenemur quidem ex mandato fratres mei omnes tam perfecti quàm imperfecti cupiditatem & amorẽ abnegare: ſed ipſas res relinquere ex mandato non tenemur, ſed ex conſilio admonemur, eo quod exoneratus & nudus magis expeditus ſit ad vitam percurrendam. Cũ onere quippe curſor nõ poteſt bene currere: nec natator bene natare. Hinc Paulus, omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet: Et, nemo militãs Deo implicat ſe negotiis ſecularibus. Dum enim in via huius mundi ſimus, cum diabolo certamen habemus, qui nihil poſſidet in hoc mundo. Nudi ergo luctemur cum nudo: Nam ſi veſtitus quis, cum nudo luctetur, facile deiicitur, qui habet vnde teneatur. Propterea fratres mei, impedimẽta rerũ temporaliũ abiiciamus, ne per ea tẽti à diabolo præcipitemur: vel à curſu noſtro retardemur. Abnegare verò propriã voluntatem perfectorũ eſt, qui nõ ſolũ propria vitia & proprias res, ſed etiã propriasvolũtates abnegãt: ſubdẽtes ſe mãdato ſpiritualis patris: & iã nõ quod ipſi voluerunt, ſed quod ipſe præceperit, faciant, Omnes quidẽ tenemur fratres mei malas voluntates abnegare: ſed & iſti etiã ſuas bonas volũtates abnegãt, vt iã de cętero neque etiã orare, neq;

Abnegare proprias res perfectorũ eſt.

Matt. 19.

1 Cor. 9.

2. Tim. 2.

Abnegare propriã voluntatẽ.

ieiunare, neque aliquam bonam voluntatē ſuam facere,niſi iuxta arbitriū & voluntatē abbatis ſui queant:effecti ſpirituales Ieſu Chriſti imitatores qui de ſeipſo ait: Non veni vt faciam voluntatē meā,ſed voluntatē eius qui miſit me. Et quis fratres mei,melius poſſet facere voluntatem ſuam, quàm ille cui⁹ volūtas ſemper optima eſt? & qui ſemper idem vult cum patre? Attamen ipſe dicit, ſed non ſuam ſed patris facere & quærere voluntatem:vt demōſtraret nobis multomagis nos qui frequenter malas cogitationes habemus, nō debere noſtras,ſed potius ſpiritualis patris noſtri& quærere & facere voluntates. Secundò præcipit dominus,vt qui abnegauit ſemetipſum,quia hoc non ſufficit,aggrediatur laborem virtutū cū ſubdit, *Tollat crucē ſuam.* Crux fratrès mei labor& tormentum eſt. Præcipimur igitur crucem noſtram tollere:id eſt laborē & tormentum virtutum acquirēdarum,vel per nos ſpontanęi aſſumere: vel per alios impoſitum gratanter ſuſtinere. Tribus quippe modis crucē tollimus:vel cū per abſtinētiā & caſtigationēcorpus noſtrum affligimus:vel cum per compaſſionē proximi mens noſtra afficitur: vel cū illatæ à perſecutoribus iniuriæ corpore & animo patiēter ſuſtinētur. In primo virtutē abſtinētiæ & cōtinentiæ: in ſecundo virtutē charitatis & miſericordiæ:in tertiò virtutē fortitudinis & patiētiæ cōſequentes.Primā crucē demōſtrat ſe doctor gentiū portare,cū dicit: Caſtigo corpus meum:& in ſeruitutē redigo.Secundā verò demonſtrat ſe portare cū dicit: Quis infirmatur,& ego nō infirmor? Tertiā verò demon-

Ioan.4.

1.Cor.9.

Coloſ.1. ſtrat ſe ferre cum dicit: Gaudeo nunc in paſſionibus pro vobis, & adimpleo quæ deſunt paſſionum Christi in carne mea. Sed nec fratres mei, iſta cuiquã ſufficiunt, niſi & tertiũ addatur quod ſubiungit dominus: *Et ſequatur me.* Multi quippe crucem abſtinentiæ & caſtigationis ferũt, ſed tamen per intentioné vanæ gloriæ eam ſibi inutilẽ reddunt. Quos bene Simon ille ſignificat, qui inuentus in itinere, crucẽ domini inangaria portat: quia cũ ad opus bonũ ex bona voluntate aliquis nõ ducitur, crucẽ iuſti ſine fructu peccator operatur. Vnde idẽ Simon crucẽ portat, ſed non moritur: quia glorioſi abſtinentes per abſtinentiam quidẽ corpus afficiũt, ſed per deſideriũ vanæ gloriæ mundo viuunt. Multi quoque crucem compaſſionis ferunt in animo: ſed tamẽ per indiſcretionẽ eam ſibi inutilem reddũt. dum per falſam pietatẽ vſq; ad condeſcendendũ vitiis eos inclinat. Compaſſio quippe homini, & rectitudo viciis debetur vt in vno eodémq; homine & diligamus bonum quod factus eſt, & perſequamur mala quæ fecit. Ne dum culpas incaute remittimus, non iã per charitatẽ cõpati, ſed per negligentiam cõcidiſſe videamur. Multi quidẽ crucẽ paſſionũ & corpore & animo portant, vt Gentiles & philoſophi: ſed hanc ſibi inutilem reddunt, dum nõ pro charitate & imitatione Christi, ſed tantũ pro vanitate philoſophię ſuæ eam ferunt. Si ergo fratres mei, has cruces nobis facere volumus, per eas Chriſtũ ſequamur, vt videlicet & in cruce caſtigationis ſequamur Chriſtum intentione: & in cruce compaſſionis ſequamur diſcretionis recti-

tudine: & in cruce perſecutionū ſequamur Chriſtum, cauſa & imitatione. Sequitur pars ſecunda in qua demonſtrat dominus ob quam cauſam animas noſtras, & omnia tēporalia propter eum ponere debeamus, cum ſubdit: *Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam. Et qui perdiderit animam ſuam propter me, ſaluam faciet eam.* Sicut ſunt duæ vires animæ, ſenſualitas, ſcilicet quā anima per officinas corporis exercet, & ratio. Ita ſunt duæ ſaluationes, & perditiones eius. Vna videlicet temporalis, & altera æterna. Et tēporalis quidem animæ ſaluatio eſt: quādo quis eius ſenſualitatem & vitam carnalem benè cuſtodit, eam bene paſcendo, bene potando, bene veſtiendo, eiúſque deſiderio ſatisfaciendo: eam nec etiā pro Chriſto ponere volendo. Qui ſic vult ánimam ſuam ſaluare temporaliter, proculdubio perdet eam æternaliter. Idcirco verò temporalis animæ eſt, quando fidelis ſenſualitatem & corporalem, ſuam vitam affligit laborando, ieiunando, caſtigando, cupiditates & deſideria eius cohibendo: & ſi locus fuerit etiā eam pro Chriſto morti exponendo. Qui ſic temporaliter perdiderit animā ſuā propter Chriſtū, proculdubio ſaluā eā faciet in æternū. Sic ergo nobis loquitur dominus cum dicit. *Qui voluerit animā ſuā ſaluā facere, perdet eam. Et qui perdiderit animam ſuam propter me, ſaluā faciet eam.* Quaſi dicatur agricolæ: frumentum ſi ſeruas perdis, ſi ſeminas renouas. Nam niſi perdatur in puluere, nec renouatur in meſſe. Sic ergo tēporalis vita contra Deum cuſtodita, non prodeſt, imò nocet. Ergo multo magis tēporalia lucra ꝑ-

pter eã facta contra Deum nõ proſunt imò multum nocẽt. Et hoc eſt quod ſubiungit: *Quid enim prodeſt homini ſi lucretur totum mundum, ſe autem perdat & detrimentum ſui faciat.* Perſecutionis tempore ponenda eſt anima: pacis verò tempore frangenda eſt cupiditas terrena. Cum perſecutio ab aduerſariis deeſt, tunc cum ſumma vigilantia cor cuſtodiendũ eſt. Nam pacis tẽpore, quia licet viuere, licet etiã ambire. Quã ambitionem fratres mei, bene reſtringemus, ſi breuitatẽ vitæ ſemper meditemur. Lõga noſtra deſideria increpat breuis via. Quid enim magis ſtultũ quàm decreſcẽte via, viaticum augere: & deficientibus diebus, dietã multiplicare. Sequitur pars tertia, in qua dominus minatur quod ipſe érubeſcet in futuro eos, qui erubeſcunt eum ſequi modò, cum ſubiungit: *Qui me erubuerit, & ſermones meos, hunc filius hominis erubeſcet cum venerit in maieſtate ſua, & patris, & ſanctorum angelorum.* Hac ſententia inuehitur in nos fratres mei, qui tamen etſi Chriſtum eiúſque ſermones ore confiteri, eo quod cæteri eum confitentur, non erubeſcimus, tamen motibus & vita eũ confiteri verecũdamur. Inſignia quippe Chriſti quæ in ſe oſtendit & aliis prædicauit, ſunt humilitas, paupertas, abiectio, patiẽtia, paſſio, & huiuſmodi. Cum igitur fratres, humiliari, pauperes fieri abiici, contẽni, pati propter Chriſtũ erubeſcimus, nónne Chriſtũ & ſermones eius erubeſcimus? Si forte cũ proximo iurgium fecimus, priores ſatisfacere verecundamur: & eũ vt prior nobis ſatisfaciat, expectamus. Vt quid hoc eſt, niſi quia magis honorari quã humiliari quærimus, &

Inſignia Chriſti.

exemplum Chriſti ſequi erubeſcimus? Chriſtus enim cum diſcordia inter nos & ipſum peccatis noſtris exigentibus, eſſet, non expectauit vt nos priores eum requireremus, ſed ipſe prior nos requiſiuit, reconciliationem nobis obtulit, legatos pacis Apoſtolos & ſequaces eorum miſit, & adhuc quotidie mittit. Vnde vnus eorum, Paulus videlicet dicit, pro Chriſto legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obſecramus vos, reconciliamini Deo. Erubeſcat igitur ſuperbia noſtra. Deus offenſus, nos peccatores per legatos ſuos ad pacẽ prior rogat venire: & nos miſeri peccatoribus proximis noſtris priores erubeſcim⁹ ſatisfacere? Sequitur pars quarta, in qua dominus ad promiſſi regni certificationem, promittit quoſdam diſcipulorum viſuros, illud etiã ante mortem ſuam, cùm ſubdit: *Dico autem vobis verè. Sunt hic aliqui qui non guſtabunt mortem donec videant filium hominis in regno ſuo.* Hi diſcipuli ſunt Petrus, Iacobus, & Ioannes, quibus poſt ſeptem dies, vt in ſequentibus, continetur, dominus gloriam ſuam in monte Thabor, transfiguratus demonſtrauit. Diſcipulis quippe adhuc rudibus aliquid promittendum fuit in præſenti vita, vt in fide roborarentur & in ſpe futuræ. Sic & Iſraëlitico populo promiſſionis terra promittitur: & cùm vocandus eſſet ad cœleſtia terrenis promiſſionibus ſuadetur. Vt quid hoc? niſi quia dũ eſſet aliquid quod ex vicino perciperetur, illud iã certius crederet quod ei de longinquo promiſſum eſſet. Carnalis enim populus, ſi parua nõ acciperet, magna non crederet. Vnde & de eis dicitur,

2 Cor. 5.

Dedit eis regiones gentium, & labores populorum poſſederunt, vt cuſtodiant iuſtificationes eius, & legem eius requirant. Et ſunt adhuc nonnulli, ſoli nomine Chriſtiani, qui ſola viſibilia diligunt, inuiſibilia non appetunt, qui nec eſſe credunt. Quos ſancti martyres quibus ſolénizamus, redarguũt. Nunquid enim ſe ita promptos morti traderent, niſi conſtitiſſet eis eſſe vitã futuram? Et ecce illi qui ita crediderunt, & miris operibus effulſerunt, & mortui ſeſe viuere miraculis prodũt. Ad extincta nanq: corpora eorum viuentes ægri veniunt, & ſanantur; periuri veniunt, & à dæmonio vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur. Quàm gloriosè igitur viuunt vbi viuunt, ſi in tot miraculis viuunt, hic vbi mortui ſunt? Æternam igitur vitã fratres credamus firmiter, ſperemus & & appetamus propter eum: omnia terrena contemnamus: carnales voluptates & voluntates noſtras abnegemus: crucẽ Chriſti & in caſtigatione carnis, & in cõpaſſione proximi, & in æquanimitate perſecutiones patienter feramus, vitã & doctrinã Chriſti omnimodo ſequi ſtudeamus, quatinus eius beatitudinis participes eſſe mereamur, ipſo largiente, qui cũ patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Vnius Martyris, Sermo de lib. Sapientiæ.

Eccleſ. 31. B*Eatus vir qui inuetus eſt ſine macula: & qui poſt aurum non abiit, nec ſperauit in pecunia theſauris, &c.* Quadripartita eſt hæc lectio, fratres mei. Primò quippe quis ſit

beatus, demonſtrat. Secundò eum commendat. Tertiò vnde meruerit,dicit.Quartò in quo præmium eius conſiſtat,oſtēdit. Primum igitur quis ſit beatus oſtendit,cùm dicit:*Beatus vir qui inuentus eſt ſine macula,&c.* Quis eſt beatus: vir ſcilicet qui non eſt mollis nec effœminatus, ſed potius viriiis & virtuoſus. Deus enim duro milite gaudet: non eo qui otio, deliciis, voluptatibus, ſeſe præbet:ſed eo qui in abſtinentiis,in aſperitatibus,& in laboribus ſeſe exercet.Non enim coronabitur, niſi qui legitime certauerit. Nec peruenitur ad magnum præmium niſi per laborem magnum. Deinde virtutes beati viri, exponit, cùm ſubdit:*Qui inuentus eſt ſine macula.* Non ait qui nō habuit maculam:quoniam nemo mundus à ſorde: nec etiam infans cuius vita eſt vnius dici ſuper terram. *Sed qui inuentus eſt ſine macula*, id eſt, qui & ſi aliquando habuit maculā,tamen lachrymis veræ pœnitentiæ eam abluit & emundauit, iuxta quod Pſalmiſta, Beati, inquit, quorum remiſſæ ſunt iniquitates,& quorum tecta ſunt peccata. Vocatur autem vniuerſaliter macula criminalis peccati, ſpecialiter verò macula vocari poteſt luxuria:eo quòd plus quàm cætera criminalitia tam corpus quam animā commaculet. Vnde Apoſtolus,omne peccatum,inquit,quodcunque fecerit homo extra corpus eſt. Qui autem fornicatur,in corpus ſuum peccat,id eſt nullo peccato ſic totus homo corporis ipſius voluptati addicitur, & ineuitabiliter afficitur,ſicut fornicatione. Quoniam in aliis peccatis illis etiam quæ per corpus exercentur,qualia ſunt ebrietas & rapina

2.Timo.2.

Pſal.31.

1.Cor.6.

liberum eſt animo in eodem tempore. & aliud operari, & alibi cogitatione diſtendi. Qui verò fornicatur,totus abſorbetur: vt animus liber nõ ſit:ſed totus homo fiat caro. Et qui,inquit,*poſt aurum non abiit*, id eſt,quem diuitiarum & ambitionum cupiditas à vitæ rectitudine non fecit deuiare. hæc duo videlicet luxuria & cupiditas ſunt iuxta Salomonem duæ filiæ ſanguiſugæ, id eſt, concupiſcentiæ, quæ ſemper dicunt, affer, affer. Vtraque enim eſt inſatiabilis: luxuriam quippe quanto plus ſequeris, tanto plus eam geſtis. Et poſt copiam rurſus pateris egeſtas. Cupiditatem quoq; nulla faciat abundantia: ſed more hydropici cùm plus bibit,plus ſitit. Et creſcit amor nũmi quantum ipſa pecunia creſcit. *Nec ſperauit*, inquit, *in pecuniæ theſauris*,id eſt,non fuit auarus pecuniæ, ſed potius diſtributor. Iuxta illud, diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculũ ſeculi. Sicut enim cupidi eſt non concupiſcenda concupiſcere:ita auari eſt,non retinenda retinere,& in eis ſperare. Vnde auaritia idolorũ ſeruitus ab Apoſtolo nuncupatur. Auarus enim nũmum pro Deo colit. Itaque fratres mei, qui non mollis mente,ſit virtuoſus. Qui eſt mẽte & corpore immaculatus,qui temporalia contemnit,& ea ſi habeat, propter Deum pauperibus diſtribuit, iſte dicitur iam eſſe beatus. Ad iſtas igitur virtutes adipiſcendas,toto deſiderio laboremus quatinus & nos in numero beatorum computari mereamur. Sequitur pars ſecunda,in qua prædictum laudat,cùm ſubdit: *Quis eſt hic*,id eſt, quãtus eſt hic, *Et laudabimus eum, fecit enim mirabilia*

Luxuria & cupiditas inſatiabiles.

Auaritia idolorũ ſeruitus. Coloſ.3.

in vita ſua. Non ait mirabile, ſed mirabilia. Qui enim huiuſmodi virtutes in hac vita obſeruant, tria mirabilia in ſe demonſtrant. Mirabile raritate: quoniam mirū eſt quod aliquis virtuoſus, immaculatus, contéptor ſeculi & diſtributor pauperibus inueniatur in hoc ſeculo, vbi ſunt omnes molles, maculati, amatores ſeculi, contemptores pauperum habētur. Iuxta illud poëtæ: Rara auis in terris nigróque ſimillima cigno. Mirabile virtute: quoniam mirum eſt quod non hominis, ſed diuinæ virtutis eſt, quod homo poſitus in carne, non ſecundum carnem: in mundo non ſecūdum mundum: inter homines non ſecundum homines, ſed potius ſpiritualiter, cęlitus & angelicè viuat. Vnde Iob ad Deum clamat: Quis poteſt, inquit, facere mundū de immundo conceptū ſemine? Nónne tu qui ſolus es? Mirabile difficultate: quoniam mirum eſt & ſummæ difficultatis inter homines nocte & die conuerſari, & eorum prauo conuictu non corrumpi, eorum ſordibus non illiniri. Quid enim mirabilius quàm inter ebrios & vomentes ſiccum & ſobrium eſſe, quàm inter contagioſos viuere ſanè? Qui in illo, inquit, perfectus, inuentus eſt, id in prædictarum virtutum executione, & erit illi gloria æterna. Magnum, mirabile & glorioſum meritum, maius, mirabilius & glorioſius præmium conſequetur. Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur vnde ſit meritum, cùm ſubiungitur, *Qui potuit tranſgredi*, non faciendo ea quæ præcepta ſunt fieri, quod propriè eſt delictum, *Et non eſt tranſgreſſus: & facere mala quæ prohibita ſunt*, quod propriè dicitur pec-

Iob 14.

Libertas arbitrij. catum, *& non fecit.* Ex eo enim fratres mei, quod habemus libertatem arbitrij, ſiue ad bonum, ſiue ad malum, promereri dicimur: quando ſcilicet malum quod facere poſſumus euitantes, bonum eligimus & operamur. Pro opere enim quod facere non poſſumus, nec pœnam nec præmiũ meremur. Quanto igitur maiorem libertatem quis habet, tanto magis meretur, ſi malo euitato bonum operetur. Multum igitur meruerunt ſancti, qui libertatem arbitrij, & libertatem gratiæ, & libertatem corporalẽ habentes. non inde (vt quidã fuerunt) tanto diffuſiùs, quanto liberiùs peccauerunt. Iuxta illud Petri, Quaſi liberi, & non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem, ſed
1. Pet. 2. ſicut ſerui Dei. Iuxta igitur hanc regulam magis meretur qui in libertate, quàm qui in ſeruitute viuit innocenter: qui in abundantia quàm qui in paupertate viuit abſtinẽter: qui in populo, quàm qui in clauſtro viuit continenter. Sed quoniam quidam ad hoc ſe ſentiunt imbecilles, prȩeligunt non maiorem coronam, ſed maiorem ſecuritatẽ, ſpontaneæ ſeruituti, paupertati, & cuſtodię ſe tradentes. In quo quoque merentur plurimum, ſi perſeueranter & ſponte ſeruant promiſſum ſuũ Propterea fratres mei, vnuſquiſque eligat viam ſibi magis aptam. Qui libertate, & abundantia temporali ſcit vti bene, eis vtatur, & per eas vitã æternam mereatur. Qui verò eis bene vti nõ nouit, ſpontaneam eligat ſubiectionem & paupertatem, quatinus arbitrio regatur alieno, qui neſcit regi ſuo. Sequitur pars quarta, in qua demonſtratur in quo præmium iuſti conſtituatur, cùm

ſubditur. *Ideo ſtabilita ſunt bona illius in Domino*, Iuſtus quippe qui firma ſpe ſemper Domino adhęſit, qui ad eum omnia opera ſua retulit, qui res temporales per manus pauperum ad eum tranſmiſit, habet bona, id eſt, præmia ſua in Deo ſtabilita: in firmo firma: in æterno æterna: in beato beata. *Et eleemoſinas*, inquit, *illius enarrabit omnis Eccleſia ſanctorum*. Et Eccleſia ſcilicet militans, & Eccleſia triumphans. Eccleſia militans ad imitationem, Eccleſia triumphans ad laudationem. Nos quippe fratres mei, quando narramus, vel narrari audimus, quàm compatiens & miſericors fuit Nicolaus ſuper afflictos, quàm pius & eleemoſinarius fuit Ioannes patriarcha Alexandrinus, cęteríque ſancti ſuper egenos, inſtruimur, & ad ſimilia incitamur: quatinus per ſimilia opera ad ſimilem coronam peruenire ſatagamus, quatinus bona opera noſtra ſtabilita ſint, non in terra, vbi tinea & erugo demolitur, & fures effodiunt & furantur, ſed in domino, qui pro paruis ingētia, pro caducis æterna, pro terrenis cæleſtia præmia ſuis largitur, cui honor & gloria per omnia ſecula ſeculorum, Amen. *Matth. 5.*

VNIVS MARTYRIS,

Sermo de Luca.

D*Ixit Ieſus diſcipulis: Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum & matrem, & vxorem, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus, &c.* In hac ſancti Euangelij lectione, fratres chariſſimi, demonſtrat nobis dominus quæ ſint *Luca 15.*

nobis neceſſaria, adhuc vt de numero electorũ ſuorum eſſe valeamus. Sunt autem illa quatuor: Vitia odiſſe, virtutes diligere, in his perſeuerare: nec de ſuis meritis, ſed de ſola Dei miſericordia præſumere. Primùm igitur nos hortatur Dominus ad odium vitiorum, cùm ſubdit: *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrẽ, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt eſſe meus diſcipulus.* Non enim in his verbis Dominus qui alibi præcepit nobis honorare patrem & matrem, & diligere proximum, præcipit eos odio habere, ſed tantum vitia ipſorum. Eo igitur modo quo debemus odiſſe noſmetipſos, eo modo debemus odiſſe parentes & proximos noſtros. Debemus quippe odiſſe noſmetipſos, quales ſcilicet peccando nos fecimus: & debemus diligere noſmetipſos, quales videlicet à Deo facti ſumus. Debemus perſequi vitia noſtra, quæ à nobis non à Deo ſunt, & fouere naturam ipſam, quæ à Deo non ex nobis eſt. Ita quoque in parentibus & proximis noſtris vitia eorum debemus odio habere, & naturam fouere cum tanta diſcretione, vt aliquãdo propter vitia eorum, naturam eorum non perſequamur: nec aliquando propter dilectionem naturæ vitia corũ foueamus. Propter hoc enim nomine carnalium effectuum, videlicet patrem & matrem, vxorem, & filios, & animam propriam, vigilãter poſuit, vt oſtẽderet quod propter nullum carnalem affectum, erat aliquis in peccato ſuo fouendus, vel contra deum diligendus: imò propter amorem dei, ſi neceſſe ſit, omnes carnales affectus ſunt

Exod. 20.

Parentes quomodo odiendi.

Carnalis affectus in peccato ſuo nõ fouẽdus.

ſunt abiiciendi. Quandiu carnales affectus vel animæ noſtræ, vel parentum, vel filiorum noſtrorum, non obſiſtunt nobis in via Dei, eos teneamus. Si verò nos impediũt, eos abijciamus. Certè dum Paulus Ieruſalẽ pergeret, propheta Agabus zonam illius apprehendit, & pedibus ſuis alligauit, dicens: Virum, cuius eſt hæc zona, ſic alligabunt in Ieruſalem. Sed qui perfectè animam ſuam oderat, dicebat, Ego non ſolum alligari, ſed etiam mori in Ieruſalem paratus ſum pro nomine Ieſu Chriſti: nec facio animam meam precioſiorem quàm me. Ecce quomodo animam ſuam oderat, imò odiens amabat, cuius carnalem affectum abijciebat: volens eam mori temporaliter propter charitatem Chriſti, vt cum eo æternaliter viueret. Similiter ſi affectus parentum vel filiorum nos impediunt à charitate Dei, ſicut fiebat in primitiua eccleſia, parentibus, filiis & amicis infidelibus, fidelem à fide retrahentibus, eos tanquam alienos ignoremus. Et ſi ſe nobis obiiciant, eis calcatis ad deum confugiamus. Pietatis enim genus eſt hac in re eſſe crudelem. Secundò verò nos hortatur ad virtutes cum ſubdit: *Et qui non baiulat crucem ſuam & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Multi quidem diſcipuli Chriſti fuerunt, qui tamen crucis patibulum experti non ſunt. Nó ſolum igitur crucis patibulum vocat Dominus crucem, ſed etiam quamlibet corporis vel animæ laborem vel afflictionem. Porrò ſine magno labore & afflictione de imo ad altum, de vitiis ad virtutes aſcendere non valemus. Nam vitiorum via facilis eſt: virtutum ve-

Actor. 21.

Crudelitas quando pietatis genus.

rò via valde difficilis eſt. Vnde dominus, anguſta,
Matt.7. inquit, & arcta eſt via quę ducit ad vitam. Dicit igitur hic nobis dominus, quod diſcipuli eius eſſe nequimus, niſi crucem noſtram baiulemus, id eſt, niſi laborem & difficultatem virtutum amplectamur. Sanè crux iſta tripliciter baiulatur, aut enim per laborem & abſtinentiam corpus caſtigatur: aut per compaſſionem proximi mẽs affligitur: aut cum illatæ iniurię æquanimiter ſuſtinentur. In primo abſtinentiam & continentiam: in ſecundo charitatem & miſericordiam: in tertio fortitudinem & patientiam poſſidemus. Sed quia quidam crucem corporalis caſtigationis ferunt propter vanam gloriam: aut crucem compaſſionis propter carnalem & indiſcretam pietatem: aut crucem iniuriarum propter vanam gloriam: quia hi omnes crucem portant, ſed Dominum non ſeqnuntur, ſubiungit dominus. *Et venit poſt me*: Vt videlicet fratres mei, & laborem virtutum in caſtigatione corporis, & in compaſſione mentis, & in patientia perſecutionis amplectamur: & hęc tantummodo propter charitatem & imitationem Chriſti faciamus. Tertiò quoque perſeuerantiam eſſe nobis neceſſariam oſtẽdit cum per parabolam ſubdit: *Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nonne prius ſedens computat ſumptus qui neceſſarij ſunt, ſi habet ad perficiendum? Ne poſtea cum poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui viderint incipiant illudere eum, dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare.* Cum in ædificio Dei laborantes bonum opus bono operi, virtutem virtuti, adhæ-

Perſeuerãtia nobis neceſſaria.

rendo, aſcenſiones in corde noſtro diſponimus; quid aliud quam turrim ædificamus? Sicut enim turris, ita & conſtructio virtutum nos ab inimicis defendit, & ad alta nos ſuſtollit. Hanc turrim fides fundat, ſpes parietes erigit, charitas lapides lapidibus ligat, imáque virtus ſuum propugnaculum fabricat. Humilitas totum ædificium ſublimat & conſummat. Quam vtique turrim ſi ædificare volumus, oportet prius vt ſedentes, id eſt, à tumultibus mundi quieſcentes, ſumptus computemus. Tunc ſumptus computamus, cum diſcernimus propter cœleſte ædificium omne vitium eſſe fugiendum, virtutem eſſe ſequendam, animam contra aduerſa eſſe præparandam, mundum contemnendum, & temporalem ſubſtantiam propter charitatem domini noſtri erogandam, & in omnibus his perſeuerandū. Non enim ſicut ad terrenū ædificium conſtruendum, ſic ad cœleſte neceſſe eſt nos expenſas colligere, imò potius erogare. Hinc eſt quod diues cum audiſſet à domino præceptum omnia relinquendi abiit triſtis: & tanto plus arctatus eſt in mente, quanto plus dilatatus fuerat in paſſione. Omnes igitur hi ſumptus cum perſeuerantia neceſſarij ſunt nobis. Quod ſi in bono principio (quod abſit) nō perſeueramus, omnes labores noſtros inutiles nobis reddimus: & inimici noſtri, id eſt, dęmones & mūdani homines, incipiēt illudere nobis dicentes. Quia hic homo cœpit ædificare, & nō potuit cōſummare: teſte quidē Paulo facti ſumus, ſpectaculum mundo, angelis & hominibus. Vnde in omne quod agimus occultos

Matth 19. Marc. 10.

1. Cor. 4.

aduerſarios noſtros ſemper cogitare debemus, qui noſtris operibus inſidiantur: & niſi contra eos vigilemus, patimur irriſores, quos habuimus ad malũ ſuaſores: inde eſt quod Pſalmiſta rogat

Pſal.26. dominum dicens: Ne irrideant me inimici mei. Quartò demonſtrat dominus, quod poſtquã prędicta fecerimus, nunquã eſt nobis de meritis noſtris, ſed de ſola Dei miſericordia præſumendum, cum per ſimilitudinẽ de minori ad maius ſubdit: *Aut quis rex iturus committere bellum aduerſus alium regem, nonne prius ſedens cogitat, ſi poßit cum decem milibus occurrere illi, qui cum viginti milibus venit ad ſe? Alioqui illo adhuc longè agente mittens legationem rogat ea quæ pacis ſunt.* At rex regum cõtra nos miſeros peccatores ad iudicium venit. Quanta igitur lachrimarum, ſuſpiriorum, & piorum operum legatione, ab eo miſericordiam & veniam implorare debemus, qui cum eo iudicio contendere nõ valemus. hoc præuidens Pſalmiſta timẽs iudicium, miſericordiam rogat, dicens, Ne intres

Pſal. 142. cum ſeruo in iudicium Domine, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. Ille enim cum viginti milibus ad iudicium contra nos venit, quoniam geminam dacalogi impletionẽ, quàm videlicet mente & opere debueramus implere, nobis opponit. At nos ſi multum proficimus, vix cum decem milibus, id eſt, cum exteriori impletione decalogi ei occurrimus. Nam ſi luxuria à carne iam abſciſa eſt, tamen à corde funditus abſciſa non eſt. Ille qui nos venit interiora ſimul & exteriora diſcutit. Quid ergo fratres faciemus, qui ſummo regi in iudiciũ duplo exigen-

ti, de dimidio rationem vix valemus, niſi vt dum adhuc longe eſt, id eſt, dum nos patienter expectat ad iudicium venire differt, legationē lachrimarum, pœnitentiarũ, eleemoſinarum, orationũ ſanctarum, & omnium bonorum ſtudiorũ præmittamus, & veniam miſericordiæ poſtulemus. Cum enim prope erit nobis morientibus & ad iudicium venientibus, tunc non erit tempus legandi & ſupplicandi, ſed potius pro meritis recipiendi. Infert autem dominus ex præmiſſis ſimilitudinibus: *Sic igitur omnis ex vobis qui nō renuntiat omnibus quæ poßidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Ac ſi apertè dicat, Sicut non poteſt ædificium benè conſummare, niſi qui cæteris commiſſis ſedens computat ſumptus: & ſicut nō poteſt ſecurè occurrere fortiori, niſi qui de propriis viribus diffidens, legat & rogat pacem: ſic non poteſt meus eſſe electus, niſi qui renuntiat omnibus, propter me. Quibus omnibus? vitiis, affectibus, rebus & meritis. Si enim fratres volumus eſſe de numero electorum Chriſti, neceſſe eſt vt propter ipſum vitiis abrenuntiemus, ea penitus fugiendo: abrenuntiemus affectibus noſtris, eos diuinæ voluntati poſtponendo, abrenuntiemus etiam rebus temporalibus, eas propter cœleſte ædificium erogando. Abrenũtiemus quoque meritis noſtris, de eis quantumcunque benefecerimus, diffidendo, & ad ſolam Dei miſericordiam confugiendo. Per quam nos ſaluare dignetur qui viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

PLVRIMORVM

Martyrum Sermo de Epiſtola ad Hebræos.

Heb.11. SAncti per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſsiones, &c. In hac lectione fratres mei, commendat Apoſtolus fidem, non quamlibet, ſed eam ſolam, quę operatur per ſpem & charitatem. Quidam enim fidē habēt ſine ſpe, vt dæmônes. Quidam habent perceptionem veritatis inuiſibilium ad regionem pertinētium, cum aſſenſione, ſed tamen nō habent ſpem ſalutis, ſed tan-
Iacob.2. tum timorē damnationis. Vnde Iacobus, dæmones, inquit, credunt, & contremiſcunt. Quidam verò habent fidem, & etiam quandam ſpem ſalutis, ſed non habent charitatem, vt quidam falſi chriſtiani, qui quidem credunt & ſperant, ſed inutiliter, cū opera charitatis nō habeant. De qualibus Iacobus, fides, inquit, ſine operibus mortua
Galat.5. eſt. Quidam autem fidem & ſpem per charitatē operantem, vt veri chriſtiani. De qua vera fide
Abac.2. Abacuc propheta ait, Iuſtus ex fide viuit. Quam veram fidem ſuperius Apoſtolus deſcripſerat, dicens, fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum argumentum nō apparentiū, id eſt, fides eſt quæ facit iam ſubſiſtere per ſpem in cordibus fidelium præmia repromiſſa. In quo remouetur fides dæ-
Heb.11.e monum, quæ non eſt in eis ſubſtantia rerum ſperandarum, ſed potius timendarum. Argumētum inquit, non apparentiū. Qm̄ fides iuſtorū, dum in

ſpe futurorũ præmiorum per charitatẽ operatur, vitia fugiẽdo, virtutéſque ſequendo, & multa dira ſuſtinendo, argumẽtum eſt nobis reſurrectionis & futuræ retributionis. Niſi enim de ea certi eſſent, nunquam pro eius adeptione tanta ſuſtinuiſſent. In quo reuocatur fides falſorum Chriſtianorum, qui dum non benè, ſed malè operantur, non oſtendunt nobis argumentum quod ipſi credant, imò potius quod ipſi non credant futuram reſurrectionem & retributionem. Commẽdat igitur Apoſtolus hic veram fidem iuſtorum, oſtendens duo: videlicet, & quanta iuſti propter fidem peregerunt: & quanta propter fidem, paſſi ſunt. Et primò quidem quanta per fidẽ peregerũt oſtẽdit cum ſubdit: *Sancti per fidem vicerunt regna.* ſicut Moyſes, Ioſue, Gedeon, Sanſom, Dauid, in veteri teſtamento. In nouo autem Conſtantinus per fidem crucis Chriſti vincit Maxentium & exercitum Barbarorũ. Et Eraclius Coſdroe regẽ Perſarum: & Ioannes & Paulus regem Schytarum, & multi alij reges multa regna vicerunt. *Operati ſunt iuſtitiam*, diuinis præceptis obediẽdo, ſe ipſos caſtigando, & bonos defendendo, & malos puniendo: Vt Moyſes in veteri teſtamento occidens idololatras: Finees transfigens Iſraelitam fornicantem cum Madianita. In nouo verò, vt Petrus qui Ananiam & Saphiram zelo iuſtitiæ occidit. Et Paulus, qui Elimam magum cæcitate percuſſit. Et alij multi *adepti ſunt repromiſſiones*, vt Abraham recipit filium ſibi in ſenectute promiſſum. Et filij Iſrael terram promiſſionis: & Aaron promiſ-

ſionem ſacerdotij, Dauid promiſſionem regni. In nouo verò Teſtamento ſuſcipiunt diſcipuli promiſſum ſibi paracletum in die Pentecoſtes, & efficaciam virtutum & ſignorum ſuper male habentes: & omnes fideles in præſenti vitæ gratiam, poſt mortem verò vitam ſempiternam. *Obturauerunt ora leonum* vt in veteri teſtamento Dauid & Sanſom ora inſurgentium leonum diſſipando: Et Daniel ora eſurientium leonum, ne ipſum deuorarent, conſtringendo. In nouo autē leones eſurientes ſanctos ſibi expoſitos, non ſolum non læſerunt, ſed etiam eis paruerunt pecudes eorum ſeruauerunt, & ad ſepelienda ſanctorum corpora foueas vnguibus parauerunt. *Et extinxerunt impetum ignis*. Vt tres pueri in veteri teſtamēto miſſi à Nabuchodonoſor in fornacē. In nouo autē ſanctus Policarpus, ſancta Agnes, ſancta, Agatha, ſancta Cæcilia, multíque alij ſancti & ſanctæ incendium ne ſibi noceret, per fidē extinxerunt. *Effugauerunt aciem gladij*. id eſt, exercitus armatorum, vt Ioſue, Sanſom, Dauid, in veteri teſtamēto. In nouo autem Germanus Antiſiodorus, & Lupus epiſcopus, & alij multi. *Conualuerunt de infirmitate*, vt Iob & Ezéchias in veteri teſtamento. In nouo autem Paulus in Licaonía lapidatus & mortuus reputatus. Tamen per Dei miſericordiam conualuit ad profectum plurimorum. Et ſanctus Sebaſtianus à Diocletiano ſagittatus, & ſagittis quaſi ericius obſitus: tamen per Dei gratiam conualuit, & alij multi. *Fortes facti ſunt in bello*: in quo pauci multos vicerunt Duce Ioſue, vel, Sanſom, vel Iuda Machabæo. In

nouo autē Cōſtantin᷒, Theodoſius, Eracleus, Carolus, multíque alij Imperatores & principes per fidem in bello fuerunt fortes & victores. *Caſtra verterunt exterorum*: id eſt caſtra inimicorum ſæpè in fugam verterunt multi tam in veteri quàm in nouo teſtamento. *Acceperunt mulieres filios ſuos mortuos de reſurrectione*, id eſt per reſurrectionem: vt eos qui per Eliā & Heliſæum reſuſcitati ſunt. In nouo verò teſtamento per Petrum & Paulum per cæteróſque apoſtolos, & martyres, & confeſſores, vt per Martinum & Hilarium, pérque multos alios multi reſuſcitati ſunt. Hæc omnia fratres mei, & ſi non corporaliter, tamen quod melius eſt quotidie facimus, ſi fidem operantem per charitatem habemus. Vincimus enim quotidie regna & imperia dæmoniorum, ſi eis reſiſtimus, & eos à nobis & ab aliis repellimus. & etiam regna tyrannorum, ſi Deum pluſquam eos timentes, eis pro iuſtitia dei obuiamus. Iuſtitiā quoque operamur, ſi Dei mandatis obedientes, malos corripimus, bonos defendimus: ſi nec etiam peccatis noſtris parcamus, ſi nos aſpere caſtigam᷒. Repromiſſiones etiam adipiſcimur, dum de bono in melius proficiendo, gratiam Dei, ſicut nobis promiſit, operantem & cooperantem accipimus: & ſic ab hac vita migrantes, æternam accipimus promiſſionem. Obturamúſque ora leonum, ſi fauces dæmonum, animas noſtras eſurientium, ne nobis vel aliis noceant, orationibúſque refrænamus. Extinguimus etiam impetum ignis, ſi incēdium libidinis & cupiditatis in nobis & in aliis ieiuniis & orationibus conſopimus. Effugamus

Vincere regna quid.

Iuſtitiam operari quid.

quoque aciem gladij, ſi exercitus dæmonum animas noſtras iugulare quærentium, orationibus & bonis ſtudiis à nobis propulſamus. Conualeſcimus quoque Dei infirmitate, ſi poſtquam nos peccaſſe animaduertimus, ſtatim per pœnitentiā & emendationem ad priorem & meliorem gradum cautiores reſurgimus, fortes etiam ſumus, in bello, ſi contra vitia tentationéſque viriliter obluctamur. Caſtra quoque inimicorum in fugā vertimus, ſi diabolicas munitiones & inſidias fortiori virtute orationum, ieiuniorum, & bonorum operum diſſipamus: & effugamus de reſurrectione mortuos ſuos, ſi filios ſanctarum Eccleſiarum in peccatis mortuos, oratione, correptione, & eruditione in anima reſuſcitamus. Secūdò verò quāta paſſi ſint ſancti per fidem, oſtendit cum ſubdit: *Alij autem diſtenti ſunt*, ſubaudis in tormentis, non ſuſcipientes redemptionem, id eſt, nō curantes præſentem à tormentis liberationem, vt meliorem inuenirent reſurrectionem. Vt in veteri teſtamento Eleazarus, qui cum vxore & ſeptem filiis ab Antiocho variis tormentis vexatus & occiſus eſt. In nouo autē idem martyres fecerūt innumerabiles. *Alij ludibria & verbera experti; inſu per vincula & carceres*. Verbera, vt Noe & Heliſæus: vincula & carceres, vt Ioſeph, Micheas propheta, & alij multi. In nouo verò teſtamento eadem experti ſunt Apoſtoli & Martyres infiniti *Lapidati ſunt*. vt in veteri teſtamento, Ieremias in AEgypto, Ezechiel in Babylone: in nouo autem Stephanus prothomartyr, & Paulus Apoſtolus, & alij plures. *Secti ſunt*, vt in veteri teſtamento I-

ſaias:in nouo verò vt Bartholomæus apoſtolus & alij plures. *Tentati ſunt*, ſubaudi promiſſionibus, vt Ioſeph ab vxore Phutiphar: & Machabęi ab Antiocho. In nouo verò teſtamẽto multi ſancti promiſſionibus à diabolo & diabolicis hominibus tẽtati ſunt, vt Chriſto derelicto, ſimulachra adorarent: vt ſanctus Sebaſtianus, ſanctus Hypolitus, Ioannes, & Paulus, ſancta Agnes, ſancta Agatha, ſancta Catharina, & multi alij. *In occiſione gladij mortui ſunt*: vt in veteri teſtamento Abimelech cum 78 indutis Ephor, & Vrias. In nouo autem Iohannes Baptiſta, Paulus apoſtolus, & alij multi. *Circuierunt*, ſubaudi diuerſa mundi loca, *in melotis*, id eſt, vilibus & aſperis tunicis tecti. Vel quod dicit in melotis, exponit ſubdens *in pellibus caprinis*. Dicit enim quidam melotam eſſe veſtis genus, factæ ex pellibus caprinis, qua, propter aſperitatem Helias, Ioannes Baptiſta, & adhuc aliqui Eremitæ vtuntur. *Semper egentes*, ſubaudi neceſſariis: *anguſtiati* in animo, *afflicti* diuerſis tribulationibus. *Quibus*, id eſt quorũ conuerſatione *non erat mundus dignus*, id eſt amatores mundi. *In ſolitudinibus errantes, in montibus, in ſpeluncis, in cauernis terræ*: vt Helias, & filij prophetarum, quos Abdias tunc quinquagenos pauit. In nouo autem teſtamento multi ſolitarij ſic vixerunt. Hi omnes fratres mei, & nos ſi verè fideles ſumus, quotidie pro modulo noſtro ſuſtinemus. Si enim verè fideles ſumus diſtendimur: & ſi non in tormentis, ſaltem ieiuniis, laboribus in anteriora nos extendentes, non ſuſcipientes redemptionẽ corporalis afflictionis, vt meliorem inueniamus reſurrectio-

nem. Si vere fideles ſumus,ludibria experimur à mūdanis hominibus noſtrum bonum propoſitū irridētibus,& nos vel inſanos,vel hypocritas, vel impoſtores vocantibus. Verbera quoque frequēter patimur,vel ab homine,vel à deo tāquam pio patre nos flagellis erudiēte,ad noſtram purgationem vel probationē. Carceres quoque ſi fideles ſumus quotidie experimur: vincula ſcilicet diuinæ legis & charitatis: quibus tenemur ne contra Dei voluntatem aut velimus aut faciamus, iuxta

Epheſ.4. quod apoſtolus ait, Solliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Carceres quoque quotidie

Philip.1. patitur anima noſtra, & ſi nō alios ſaltem anguſtias & moleſtias corporis. dum cupientes diſſolui

Pſal.141. ui & eſſe cum Chriſto,cum Propheta ad dominū clamamus,Educ de carcere animā meam, vt confiteatur nomini tuo. Lapidamúrque frequenter ſi fideles ſumus à mundanis hominibus, ſaltem lapidibus contumeliarū, iniuriarum, detractionū, & accuſationum. Sectamur etiam ab his omnibus diuerſa de nobis opinantibus,aliíſque dicētibus:bonus eſt,aliis dicentibusnō,ſed ſeducit turbas. Tentamur quoque à propria carne,vel à diabolo,vel à diabolicis hominibus nos ſeducere vo lentibus:contra quos opus eſt nobis auxilio diuino, & lucta quotidianā. In occiſione quoque gladij morimur,ſi gladio verbiDei vſque ad interiora penetrātis,nos ipſos mortificamus,vt moriamur mundo, viuamus autem Deo. Circuimus quoque peregrinationem iſtius mundi,ſi intelli-

Heb.13. gentes nos non habere hic ciuitatem permanētem,futurā inquirimus:Et hoc in melotis in pel-

libus caprinis. vel ad literam ciliciis & ſaccis pœnitentialibus nos induentes, vel vilitatẽ, & aſperitatem, & corruptionem, qua circundamur, ſemper conſiderantes. Egentes quoque ſumus fratres mei, magis diuinæ gratiæ & ſpiritualium virtutũ quam terrenorum ſtipendiorum: vt dicat vnuſquiſque noſtrũ quotidie cum Pſalmiſta: Ego verò egenus & pauper ſum, Deus adiuua me. Anguſtiamur quoque quotidie, cum videmus aliam legem in membris noſtris regugnantem legi mẽtis noſtræ, & captiuantem nos in lege peccati, & clamamus vnuſquiſque noſtrum cum Apoſtolo, Infælix homo quis me liberabit de corpore hui⁹? Afflicti etiam ſumus pro peccatis noſtris frequẽter & corpore & mẽte: vel etiam pro alienis mẽte: dum conſiderantes infinitos diuinæ legis trãſgreſſores, dicere poſſumus vnuſquiſque cum Propheta ad dominũ, Tabeſcere me fecit zel⁹ meus, quia obliti ſunt verba tua inimici mei. In ſolitudinibus quoq; erramus, ſi mũdanæ perditionis frequẽtata & lata itinera fugientes, & ſecretã vitam ducentes, mũdanis hominibus errare videamur, dicentes vnuſquiſque cum Propheta: Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſollitudine: ad montes, virtutum quotidie aſcendentes, & tamen in ſpeluncis nos humiliando, & in cauernis gloriã humanam fugiendo latitantes. *Et hi*, inquit, *teſtimonio fidei*, ſubaudi operum *probati ſunt*. Ac ſi dicat huiuſmodi omnes qui tanta fecerunt & paſſi ſunt, teſtimonio fideliũ operũ probati ſunt apud Deũ Quibus nos adiuuare dignetur & pręmio & merito, pater, & filius & Spiritus ſanctus. Amen.

Heb. 13. *Pſal. 69.* *Rom. 7.* *Pſal. 118.* *Pſal. 54.*

PLVRIMORVM

Martyrum Sermo de Luca.

Luca 21.

C*Vm audieritis prælia & ſeditiones, nolite terreri, & rel.* Quoniam tribulationes & ex improuiſo venientes, proſtrare ſolent etiã fortiores, ideo Dominus & redemptor noſter venturus longe ante prædixit diſcipulis ſuis perturbationes, vt tanto minus eos perturbarent, quantomagis illi clipeo præſcientiæ, muniti eſſent. Primò igitur eis prædixit tribulationes præcedentes & ſignificantes finẽ mũdi, & contra eas conſolationem. Secundò verò prædixit eos tenendos, & ad iudices trahendos, & contra eos conſolationem. Tertiò dixit eos ab inimicis occidendos, & contra hoc conſolationem. Primò itaque tribulationes præcedentes & ſignificantes finem mundi, eis prædixit cum dixit, *Cum audieritis prælia & ſeditiones.* Porrò bella fratres mei, ad hoſtes pertinent: ſeditiones ad ciues. Vt ergo nos indicet exterius interiúſque turbandos, prædixit nos ab hoſtibus & à fratribus eſſe paſſuros. Sicut enim humanum corpus in ſenectute patitur crebriùs paſſiones mortis præãbulas, & ab exterioribus accidẽtibus exterius, & ab diſſonantia humorum interius: ſic fiet imminente fine in corpore machinæ mundialis. *Surget enim*, inquit, *gens contra gentem, & regnum aduerſus regnum, & terræmotus per loca magni, erunt peſtilentiæ & fames, terroréſque de cœlo.* & ſicut in quibuſdam codicibus legitur, *& tempeſtates, & ſigna magna e-*

Bella ad hoſtes pertinẽt ſeditiones ad ciues.

runt. Sanè ſigna iſta demonſtrantur eſſe ventura, quędam è cœlo, quædam è terra, quædam ex elementis, quædam ab hominibus. ait enim, *Surget gens contra gentem*. ecce perturbatio hominum. *Erunt terræmotus per loca*. Ecce ira Dei deſuper. *Erũt peſtilentiæ*, ecce inæqualitas aëris. Quia igitur omnia cõſummanda ſunt, omnia ante cõſummationẽ perturbãtur. Et qui in cũctis delinquũt, in cũctis puniuntur, vt impleatur quod ſcriptũ eſt pugnabit pro eo orbis terrarũ. Quia enim omnib', quæ ad vſum vitę acceperamus, abutimur, ideo cuncta nobis in vltionẽ conuertũtur. Bonũ pacis vertimus in vſum ſecuritatis. Peregrinationẽ terræ pro habitatione diligimus patriæ. Salutẽ corporum, in abuſum vertimus vitiorum. Abundantia vbertatis, non ad neceſſitatem vtimur, ſed ad voluptatem. Aëris ſerenitatem ad mundani gaudij retorquemus vanitatem. Iuſtum eſt, vt cunctis feriamur, qui cunctis abutebamur: & quot ex illis habuimus praua oblectamenta, tot ex illis ſentiamus tormenta. Quare autem adiunxit tempeſtates inter ſigna, niſi quia tempeſtates ordinẽ temporum non ſeruant conſuetum? Quod nuper experti ſumus, qui totum tempus æſtiuum vidimus conuerſum. Porrò contra hæc futura mala diſcipulos ſuos conſolatur, cum addit: *Nolite terreri*. Et conſequenter. *Oportet enim primum hæc fieri*: Erunt enim ſigna iſta iuſtis ad conſolationem & eruditionem. Vnde prius dicitur, *His autẽ fieri incipientibus leuate capita veſtra, appropinquauit enim redemptio noſtra*. Quibuſdam verò peccatoribus erunt ad pœnitentiæ feſtinationẽ. Reprobis

Sap. 5.

erũt de æternæ pœnæ inchoationẽ. *Sed nõdum*, inquit, *ſtatim finis.* Vltima enim tribulatio multis tribulationibus demõſtratur. Et ideo debent multa mala præcurrere, vt malũ valeãt ſine fine nũtiare. Sequitur pars ſecunda, in qua dominus prædicit diſcipulis, eos tenẽdos, trahendos, & iudicandos, cũ ſubdit: *Sed ante hæc omnia iniiciãt vobis manus, & perſequentur vos tradentes in ſynagogas & cuſtodias, trahentes ad reges & præſides propter nomen meum.* Ac ſi apertè dicãt: Ideo ſigna & æterna dãnatio ſunt ventura ſuper reprobos: quoniam ipſi prius hoc merebũtur reddendo vobis mala pro bonis. Vobis quippe volentibus eos de manu diaboli liberare, iniicient manus. Vos quoque volentes eos liberare ab æterni iudicij damnatione, ad iudicia regum & præſidum trahent. *Et hæc*, inquit, *facient, vobis propter nomen meum.* Quaſi dicat: propter me vos odibunt, qui propter me vos diligere debuerant. Quæ vtique cauſa ſicut erit vobis cauſa coronæ, ita erit eis cauſa damnationis æternæ. Vnde & ſubdit: Continget autem vobis in teſtimonium. In teſtimonium videlicet coronę veſtrę, & in teſtimonium damnationis ſuæ: qui vobis ſalutem ſuam quærentibus, quod eſt vobis cauſa coronæ, non crediderunt, imò & perſequuti ſunt. In teſtimonium pro vobis, & in teſtimonium cõ-
Pſal. 118. tra illos. Vnde enim vos coronam, illi inde recipient damnationem. Vnde Pſalmiſta, Deus laudẽ meam ne tacueris: quia os peccatoris, & os doloſi ſuper me apertum eſt. Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa, & ſermonibus odij circũdederunt me, & expugnauerunt me gratis. Pro eo vt me

me diligerent detrahebant mihi, ego autem orabam,& poſuerũt aduerſum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Sed quis inde huiuſmodi homini euẽtus? Cũ iudicatur, exeat cõdemnatus. Porrò cõtra prædictas traditiones & accuſationes cõſolatur dominus diſcipulos, cum ſubdit. *Ponite ergo in cordibus veſtris, non præmeditari quemadmodũ reſpondeatis. Ego enim dabo vobis os*, id eſt eloquentiã. Et quia eloquẽtia ſine ſapientia non prodeſt, adiungit *& ſapientiam cui non poterunt reſiſtere, & contradicere omnes aduerſarij veſtri.* Ac ſi dicat nolite præmeditari cõtra huiuſmodi: quoniã & ſi vos verba profertis, ego per vos loquor: & ſi vos ad certamen acceditis, ego per vos pugno? Sequitur pars tertia, in qua dominus prædixit diſcipulis ſuis etiam ab amicis perimendos cũ ſubdit, *Trademini autem à fratribus, & parentibus, & cognatis, & morte afficient ex vobis.* Tolerabilius eſt pati ab extraneis quàm ab amicis. Maiorẽ enim dolorem nobis incutiunt tormenta ab amicis illata, quia cum damno corporis mala nos cruciãt amiſſæ charitatis. Hinc eſt quod de Iuda proditore per Pſalmiſtam dominus dicit, Et quidem ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique. Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus. Et rurſum: homo pacis meæ in quo ſperaui: qui edebat panes meos magnificauit ſuper me ſupplantationem. Hæc omnia fratres mei, in primitiua eccleſia contingebant: quando diabolo per eiectionem ſuam furente, tanta erat rabies perſecutorum, quod feruor idololatriæ naturalem vinceret pietatem: & filios, & amicos, *Pſal. 54.*

Hh

quos ex vi naturæ homines ſolent diligere,etiam contra deum ipſi odiebant, & perſequebantur, & contra naturam, & contra deum. Sed quia eos prædixit perimendos, protinus eos conſolatur,ſubdens: *Capillus de capite veſtro non peribit.* Capillus fratres mei, minima pars corporis noſtri eſt, quæ etiam abſciſſa non ſentitur. Eſt ergo argumentum à minori. Ac ſi dicatur, Si illud quod in vobis minimum eſt, & quod inciſum non dolet,in vobis perire non poteſt, multominus illud quod iñ vobis maius eſt: & quod inciſum dolet, perire non poteſt. Myſticè verò non ſolum oſſa noſtra,id eſt fortia geſta, vel dicta peribunt, imò remunerabuntur:ſed etiam capilli,id eſt bonæ cogitationes noſtræ, quæ de cerebro, quaſi de corde exeunt,non peribunt apud Deũ,ſed iuſta mercede donabuntur. *In patiẽtia*,inquit, *veſtra,poſsidebitis animas veſtras.* Sicut fratres mei impatiens nõ poſſidet animam ſuam,ſed potius ab ira, triſtitia, & indignatione cæteriſque animæ perturbationibus ſuperatur:ſic qui patiens eſt,animam ſuam poſſidet,dum animæ perturbationibus dominatur. Per patiẽtiam ergo animas, quæ corpus poſſident,poſſidemus,cum eas ad patientię ęquanimitatem,ratione gubernamus. De hoc Salomon

Prou.16. ait: Melior eſt patiens viro forti, & qui domina-
Prou.19. tur animo ſuo,expugnatore vrbiũ. Pauca viribus ſed omnia patientia ſuperantur. De patiẽtia rurſus Salomon ait: Doctrina viri per patientiam noſcitur. Quantò ergo aliquis eſt magis patiens, tantò eſt magis doctus. Notãdum,verò eſt quod quædam à deo, quædam à diabolo, quædam à

Quædam à Deo quædã, à diabolo, & quædã à proximo ſuſtinemus.

proximo ſuſtinemus. A deo quippe flagella, à dia bolo tentationes, à proximo iniurias toleramus. Et flagella quidem Dei ſic æquanimiter portare debemus, vt non remurmuremus, ſed potius intelligentes eum omnia iuſtè agere & paterno affectu ſuos caſtigare, eum benedicamus. Tētationes quoque diaboli, vel carnis ſic ſuſtinere debemus, vt de victoria per Dei auxilium non deſperemus, ſed viriliter eis reſiſtamus: ne ad delectationem, vel conſenſum inclinemur. Iniurias verò proximi ſic ſuſtinere debemus, vt non ad vltionē, ſed potius ad compaſſionem moueamur, intelligentes quoniam nō qui patitur, apud Deum, ſed qui facit iniuriam miſer. Quod vtique facere poterimus ſi hoc ita conſideremus: Scilicet quod nihil patimur ſine iuſto iudicio Dei, cuius ordinationi non reſiſtendum, & quod pro peccatis noſtris iuſtè patimur: & ideo nō contra lunam nos vexantium, ſed contra vitia noſtra eſt nobis iraſcendum: & quod non homo, ſed diabolus per miniſterium hominis, cui tanquam inſidet nos perſequitur. Et ideo non contra hominē, ſed contra diabolū miſeri hominis inceſſorem, eſt nobis prę liandū. Vt videlicet diabolum expellamus, & hominē ab eius poteſtate eripientes, amore & beneficiis Deo lucrifaciamus. Omnes enim mali à diabolo vexātur, & quaſi dementati quid faciāt, non attēdūt. Inde eſt ꝙ Stephanus prothomartyr à Iudęis patitur, & eorū inſanię cōpatiēs orat pro eis dicēs: Dn̄e dimitte eis, quia neſciūt quid faciūt. *Actor. 6.*
Refert b. Gregorius, quod Stephan⁹ pater monaſterij iuxta Reatinā vrbem ſiti, fuit valde ſanctus

& pœnitentiæ ſingularis. Hic pro amore cœleſtiũ omnia terrena deſpexerat, poſſidere aliquid in hoc fugiebat. Tumultus fugiebat hominum, crebris & prolixioribus orationibus intentus erat. Tantęque patientiæ erat, vt ſuũ adiutorẽ crederet, ſi quis ſibi aliquid moleſtię irrogaſſet. Reddebat pro contumeliis gratias, & damnum ſuæ paupertati illatum ſuum putabat lucrum. Hunc cum dies mortis euocaret, conuenerunt multi, vt ſanctæ animæ animas ſuas commendarent. Et alij angelos ingredientes corporeis oculis viderunt, alij verò nihil viderunt, ſed vtroſque tantus timor inuaſit, vt nullus illa ſancta anima egrediente illic conſiſtere potuerit. Penſate fratres quantum terreat omnipotens deus cum diſtrictus iudex & viſibilis veniet: ſi ſic gratus, remunerator, & inuiſibilis aſſiſtentes terruit quando venit? Ecce ſeruata illa & in eccleſiaſtica pace patientia, ad quantum gloriæ culmen illum euexit? Nullo iſte gladio percuſſus occubuit, & tamen coronam, quam per patientiæ virtutem in merito tenuit, in remuneratione percepit. Nos quoque fratres mei, ſi patientiæ virtutem ſeruauerimus, corona martyrij nequaquam expertes futuri ſumus. Quoniam Ioannes Euangeliſta bibiturus calicẽ paſſionis, à domino dicitur. qui tamen non per gladium, ſed in pace legitur defunctus: Propterea fratres mei virtutem patientiæ teneamus, diligere inimicos & benefacere perſecutoribus noſtris addiſcamus, quatinus oratione ſanctorum martyrum cõparticipes eſſe mereamur: Largiente deo & domino noſtro Ieſu Chriſto,

Qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

PLVRIMORVM MARTYRVM ſermo de lib. Sapientiæ.

IVſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum malitiæ, &c. Infideles & falſi Chriſtiani cum vidēt in hac vita iuſtos deprimi, contumelias, iniurias, & tribulationes pati, & de hac vita per anguſtias & cruciatus egredi, putāt vel Deū non eſſe, vel mortales nō curare: & homines anima & corpore deperire. Nobis credētibus animas mori nō poſſe, ſed animas iuſtorū ſemper beatè viuere, & animas iniquorum ſemper pœnas luere, dicunt, vbi ſunt animæ iuſtorum. Contra hos igitur fratres chariſſimi, loquitur hîc ſacra ſcriptura demonſtrās tria: Vbi ſcilicet animæ iuſtorū ſint: & quòd illi mortui non ſint: & ad quanta bona per tribulationes peruenerint. Primum igitur oſtendit vbi animæ iuſtorum ſint, cum dicit, *Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt.* Sed nónne omnia ſunt in manu Dei? Sunt vtique, ſed alio alioque modo. Manus quippe Dei dicitur vel poteſtas Dei, in qua ſine exceptione ſunt omnia, quia in manu eius ſunt omnes fines terræ. vel pœna à deo inflicta. Manus, inquit Iob domini tetigit me. Vel protectio Dei. Vnde propheta: Manus, inquit, domini erat mecum, confortans me. Sic ergo fratres mei iuſtorū animæ ſunt in manu Dei, quoniam ſunt in protectione Dei. Quod exponens ſubdit, *Et non*

Sap. 3.
Pſal. 94.
Iob. 19.
Ezech. 3.

tanget illos tormentum mortis æternæ. Vel tormentũ malitiæ, quod ſcilicet debetur malitiæ reproborũ in perpetuũ puniendæ. Animæ igitur iuſtorũ ſunt proculdubio in cœleſtibus æternæ beatitudinis manſionibus, quę ab initio eis præparatę ſunt, dicente Domino: In domo patris mei man-

Ioann.14. ſiones multæ ſunt. Vbi vtiq; ſunt? in manu dei omnia, bona, & iucunda eis largientis, & omnia

Apoc.21. mala, & triſtia ab eis auferẽtis. Iuxta illud: *Abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorũ, & mors non erit amplius, neque luctus, neque clamor.* Animę vero reproborum proculdubio in pœnis gehennæ

Pſal.85. perpetuo cruciantur, quam ſubtus terram credimus, dicente Propheta: Liberaſti animam meam ex inferno inferiori. Cuius in Siliciæ montibus perpetuum ignem eructuantibus multi eſſe autumant, eo quod animæ multæ reproborum à dæmonibus illic deferri viſæ, vel auditæ ſint. Refert enim Gregorius, quod quidam Eremita qui in Silicia habitabat, viderit animam Theodorici tyranni, & hęretici, qui Simacum & Boetium vi-

Animæ peccatorũ. ros religioſos occiderat, in illam ollam Vulcani præcipitari. Animæ verò peccatorum, qui tamen in confeſſione & pœnitentia, & propoſito emendationis ab hac vita migrauerunt. Legimus non in inferno, ſed in pœnalibus locis ſecundum Dei diſpoſitionem purgari, quoúſque penitus examinatæ, cœleſtes ſubeant manſiones. Vnde legimus in dialogo beatum Germanum Capuanum Epiſcopum, Paſcaſij Romani Diaconi animam in caloribus balneorum inueniſſe, & eo orante veniam conſecutam fuiſſe. Legimus ibidem quen-

dam ſacerdotem valde religioſum,cum quotidie ad vicina balnea antequam Miſſas faceret,iret ſe lauatum inueniſſe ibi quempiam ſub miſerabili habitu, qui calciamenta detraxit, & ei miniſtrauit. Cui cum,in ſequenti Die panem deferret, reſpondit ei,illic ſe defunctum eſſe, & ibi ſe pœnitentiam agere,nec pane materiali egere, ſed potius ſacrificiis & orationibus. Hęc quæſo,inquit, fac pro me: Et ſi rediens me non inueneris, ſcias pro certo me indulgentiam conſecutum eſſe. Quod & factum eſt. Animæ verò reproborum quæ in tormētis gehennalibus cruciantur timēt iudicij diem aduenire,eo quod tūc reſumptis corporibus ſupplicia quoque ſint eis duplicanda. Animæ verò electorum illum deſiderant, eo quod tunc ſicut in anima,ſic in corpore ſint perfectius glorificandæ. Vnde Ioannes in Apocalypſi, Vidi inquit ſub altare Dei, id eſt in ſancta ſecretaque quiete,animas interfectorū propter verbum Dei dicentes voce magna: Vſquequo domine ſanctus & verus non iudicas ſanguinem noſtrum,& non vindicas de his qui habitāt de terra? Et datæ ſunt illis ſingulæ ſtolæ albæ. Et dictum eſt illis vt requieſcerent tempus adhuc modicum donec impleatur numerus fratrum ſuorum. Secundò demōſtratur,quod iuſti & ſi mori videantur, tamē æternaliter & beatæ viuunt, cū ſubditur: *Viſi ſunt oculis inſipientiū mori, Et exiſtimata eſt afflictio exitus illorum: Illi autem ſunt in pace.* Porrò inſipientes habent oculos tantum corporales, quos habent & bruta animalia: Spirituales verò nō habēt oculos

Animæ reproborū.

Animæ electorum.

Apoc. 6.

quibus Deus,& inuiſibilia videntur:& ideo nulla alia eſſe æſtimant, niſi quæ carnalibus oculis vident.Et ideo ſola viſibilia proni tanquam pecudes petunt, inuiſibilia verò non curant, quia nec eſſe ſuſpicãtur.*Et exiſtimata eſt*,inquit, *afflictio exitus illorum*.Et quod à nobis eſt iter exterminij. Ac ſi apertiùs dicatur,Mortem iuſtorum,quæ eſt exitus ad requiẽ, & iter ab hoc ſeculo ad patriã, exiſtimant eſſe tantum afflictionem, id eſt ſupplicium, & exterminiũ, id eſt à vita alienationẽ. Pulchrè ſiquidem mortem ſanctorum vocat exterminium exitum & iter, eo quod tunc exeant, & eant de carcere ad libertatẽ,de timore ad ſecuritatem,de tenebris ad lucem,de triſtitia ad iucũditatem,de exilio ad patriam, de miſeria ad beatitudinem.*Illi autem*,inquit,*ſunt in pace*, habentes videlicet pacem ab omnibus & cum omnibus:à dæmonibus,ab hominibus,à propria carne. Iam quippè de cætero non dæmones poſſunt eos infeſtare, qui non longius relegati ſunt:nec homines poſſunt eos infeſtare, qui ibi niſi quieti eſſe non poſſunt. Nec caro rebellionem facere, quæ à voluntate ſpiritus nõ poterit diſſonare. Pacem cum omnibus,cum deo, cum proximis, cum ſemetipſis. Tanta quippè fratres mei, in illa beata vita eſt conuenientia, quod ſancti nullatenus à diuina voluntate,nec ab inuicem poterunt diſſonare. Tertiò verò,octo bona ponuntur, quæ iuſti per tribulationes huius mundi adipiſcuntur. Primũ eſt immortalitas animæ & corporis, de qua ſubditur, *Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes eorum immortalitate plena eſt*. Et

ſpes quidem hypocritarum, qui propter vanam gloriam patiuntur, vacua eſt. Vnde Iob, Spes, inquit, hypocritæ peribit. Spes verò iuſtorum, qui propter Deum patiuntur, deſiderij ſui conſequẽtur plenitudinem, quoniam abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorum, &c. Secundum verò eſt diuinorum multiplicatio præmiorum, de qua ſubditur, *In paucis vexati, in multis benè diſponentur.* Hoc eſt quod ait Apoſtolus, Exiſtimo quod non ſunt condignę paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Paſſione enim præſentes, paucæ, modicæ, & momentaneæ ſunt, pręmia verò multa, ingentia, & æterna erunt. Tertium eſt dignitas, de qua ſubditur, Quoniam Deus tentauit, id eſt probauit *illos, & inuenit illos dignos ſe.* Quia nanque per multas tentationes à Deo ſeparari non potuerunt, ideo digni ſunt meritis, quatinus ad tantam præmiorum dignitatem ſublimentur, vt amici filiíque Dei ſint & nuncuparentur. Hęredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti. Quartum verò bonum, quòd Sancti per tribulationes adipiſcuntur, omnimoda eſt munditia, de qua ſubiungitur, *Tanquam aurum in fornace probauit eos,* Aurum per fornacem examinatum redditur & mundum. Sic & ſancti per tribulationes ab omni macula purificantur, & omnino fiunt mundi & puri, quatinus diuino ſint conſpectu digni Quintum eſt acceptabilitas, de qua ſubiungitur, *Et quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos.* Vnum ſolum verum fuit holocauſtum, id eſt, totum incenſum, & concrematum flamma charitatis in

Spes hypocritarum vacua. *Iob 8.*

Apoc. 21.

Roman. 8.

Rom. 8.

cruce, Dominus noſter Ieſus, quo Deus pater odoratus eſt in odore ſuauitatis. Ad cuius fidem & exemplum, ſancti quoque ſe totos in ſacrificium, ardore charitatis incenſum Deo obtulerunt. In quo quoque Deus in odorem ſuauitatis
Matth. 13. odoratus eſt, & ei beneplacitum eſt. Sextum eſt fulgor, de quo ſubditur, *Fulgebunt iuſti.* Hoc eſt quod Dominus in Euangelio dicit, fulgebunt iuſti tanquam Sol in regno patris mei. Et ſi fulgebunt ſicut Sol ſinguli, quanto magis fulgebunt ſimul vniuerſi? Septimum eſt poteſtas iudicandi,
Matt. 19. de qua ſubditur: *Et tanquam ſcintillæ in arundineto*
Luc. 12. *diſcurrent, iudicabunt nationes, & cæt.* Hoc eſt quod Dominus in Euangelio dicit: Vos qui ſecuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Porrò per arundinem deſignatur congregatio reproborum qui ad inſtar arundinis ſunt leues, vacui, & flammæ deſtinati. Per ſcintillas verò, ſententiæ iudiciariæ ſignificantur, quæ ad inſtar ſcintillarum, ſunt ſubtiles, lucidæ, & ſuccedentes. Sancti igitur tanquã ſcintillæ diſcurrent per iudiciariã ſententiam reproborum, eos ſubtiliter diſcernendo, manifeſtè iudicando eos pro materia cremendorum, magis minúſque æternis incendiis cõcremando. Octauum eſt, dominium ſiue regnum, de quo ſubditur: *Et dominabuntur populis.* Hoc eſt quod Pſalmiſta dicit: Et dominabuntur eorum iuſti in matu-
Pſal. 48. tino. Haud dubium quin reproborum. *Et regna-*
Matt. 25. *bit*, inquit, *dominus illorum in perpetuum.* Cum quo & ipſi regnabunt, Domino eis dicente: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vo-

bis paratum eſt ab origine mundi. Quibus nos adiungi faciat Deus, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus. Amen.

PLVRIMORVM MAR-
tyrum, Sermo de
Luca.

D*Ixit Ieſus diſcipulis ſuis, Attendite à fermento Phariſæorum quod eſt hypocriſis, Et reliqua.* Hæc lectio ſancti Euangelij quadripertita eſt. Primò quippe præcipit nos Dominus, fratres chariſſimi, hypocriſim cauere: Secundò, non hominem, ſed ſolum deum timere. Tertiò ipſum etiam diligere. Quartò oſtendit quid confitentibus, & quid negantibus eum facturus ſit. Primùm igitur nos præcipit hypocriſim cauere, cùm dicit: *Attendite à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis*: Attendite, id eſt, attendentes cauete. Cætera quippe vitia, quia aperta ſunt, ſtatim dignoſcuntur. At vitium hypocriſis, quia ſub ſpecie virtutis venit, multos etiam ſapientes fallit. Propterea cum maiori cautela, & attentione contra illud debemus vigilare. Hypocriſis, eſt vitium colore virtutis palliatum: vnde & nomen accepit: Hypocriſis quippe interpretatur in ſuperficie deauratus. Quod quidam vitium tanto eſt peius, quanto occultius. Simulata quidẽ æquitas, nõ eſt æquitas, ſed duplex iniquitas, eo videlicet quod duplicem habeat malitiam

Matt. 8. *Luc. 12.*

Hypocriſis

Simulata æquitas duplex iniquitas.

& iniquitatis, & ſimulationis. Contra hanc cauendam nos monet dominus alibi dicens, Attendite à falſis prophetis. qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Sunt autem hypocriſis tres ſpecies: Alij enim bona opera non faciunt, ſed ſe facere ſimulant: Alij verò quædam bona opera publicè faciunt, ſed cùm faciant propter vanam gloriam, ſe propter Deum facere fingunt. Alij etiam quędã bona opera quaſi latenter operantur, vt ita gloriam humanam fugere videantur, ſed in ipſa ſua latenti operatione, deprehendi deſiderant, vt ex hoc maiorem gloriam hominum conſequantur, quia eam fugere videntur. Qui quidem, & ſi non videantur ab hominibus, tamen quia hoc faciũt, vt videantur ab hominibus, receperunt mercedem ſuam. Benè autem dominus hic hypocriſim vocat fermentũ. Sicut enim, teſte Apoſtolo, modicum fermẽti, totam maſſam corrumpit, ita hypocriſis totam hominis corrumpit vitam. Sanè fermentum facit panem turgidum, acidum, fiſtuloſum & leuem. Sic & hypocriſis reddit hominem turgidum propter inflammationem vanæ gloriæ: acidum propter amaritudinem vitis alienæ, quod deus nolit ſibi incorporare: fiſtuloſum, per vacuitatem, in quo queat diabolus latibulũ ſibi inuenire. Leuem, propter vanitatem, quem cuiuſlibet fauoris vel terroris cauſa queat huc & illuc agitare. Vnde benè hypocrita per arundinẽ ſignificatur, dicente Domino de Ioanne Baptiſta. Quid exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agitatam? Arundo quippe eſt exterius pul-

Matth.7. *Hypocriſis tres ſpecies.* *1.Cor.3.* *Matth.11.*

chra,interius vacua,mobilis & fragilis.Sic & hypocrita pulcher videtur exterius colore virtutum mutuato,interius vacuus eſt ab omni bono:quolibet vento vel laudis vel vituperationis huc & illuc agitatur, irruente aduerſitate de facili quaſſatus. Inde Dominus ad beatum Iob de diabolo dicit,in vmbra dormit,in ſecreto calami.Eo videlicet quod mentes tenebroſas & ſimulatrices,leues & fragiles,diabolus inhabitet. Benè quoque ait Dominus, *Fermentum Phariſæorum*. Phariſæi quoque diuiſi interpretantur.Erant enim diuiſi à communi hominum contubernio, habitu & habitatione, victu, & quarundam obſeruantiarum ſimulatione. Proprium ſiquidem eſt hypocritæ, qui ſingularis & ſolus quærit videri,faſtidire cõmunitatem, & quærere ſingularitatem, vt vltra cęteros appareat quatinus dicere poſſit,Nõ ſum ſicut cæteri hominum. Plus blanditur ſibi de ieiunio vno,quod ſolus facit, quàm ſi cum cæteris ſeptẽ dies ieiunaret. Et de vna oratione clam peculiari,plus quàm de pſalmodia vnius noctis. In choro primus incipit, extremus deſinit. Semper præ cæteris aliquid agit, qui præ cæteris videri cõcupiſcit. Cùm è contrario viri religioſi ſit,omnem religionem tenere, infra alios ſe reprimere, nec ſuper alios videri velle. Quare autem hypocriſis ſit cauenda, demonſtrat, cùm ſubdit, *Nihil opertũ quod non reueletur, & abſconditum quod nõ ſciatur.* Ac ſi apertè dicat,ideo debetis hypocriſim cauere, quia profectò hic vel in die iudicij illorum hypocriſis,& bonitas veſtra,quę modo eſt abſcõdita,eſt reuelanda & remuneranda:quando iuxta

Iob 40.

Phariſæi interpretantur diuiſi.

Danielem, ſedebit vetuſtus dierum, & libri aperti erunt, & omnia omnibus manifeſtabuntur. Nihil igitur mali, adeò modo eſt opertum velamine ſimulationis, quod nõ reueletur, vel hic ſacerdoti per cõfeſſionem ad veniam, vel in futuro omnibus per conſcientiarum reuelationem ad perpetuam confuſionem. Nihilque boni ſic modo eſt abſconditũ, per gloriæ inanis euitationẽ, quod non ſciatur, vel hîc, vel in futuro ad remunerationem. Porrò opera in tenebris, vel latibulis facta, ſunt occulta. Voluntates quoq; cordium ſunt occultiores: intentiones & fines volũtatum
1.Cor.4. ſunt occultiſſimę: quæ tamen omnia reuelabuntur à Domino, qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Vnde & ſubdit: *Quoniam quæ in tenebris dixiſtis, vel feciſtis, dicentur in lumine. Et quod in aure*, id eſt, in ſecreto locuti eſtis vel feciſtis in cubiculis, *prædicabitur in tectis*, id eſt, palam. Iuxta enim morẽ paleſtinæ loquitur, vbi precones de ſuper tecta, quæ deſuper plana ſunt, ad populum loquuntur. Poſſunt enim hæc ex parte ad præſens tempus referri, quoniá quæ diſcipuli Chriſti prius in tenebris, id eſt, in vmbra carcerum & preſſurarũ, & in ſecreto locuti ſunt, nunc in Eccleſia per orbem püblicè prædicantur. Sequitur pars ſecunda, in qua dominus pręcipit non hominẽ, ſed ſolum Deum timendum, cùm ſubdit: *Dico vobis amicis meis, ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & poſt non habent quid faciant. Oſtendam autem vobis quem timeatis. Timete autem eum qui poſtquàm occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam.* Si benè fratres conſi-

deremus, Deus ſolus eſt timendus. Neque enim homines, neque dæmones, neque feræ, neque ſerpentes, neque alia creatura poteſt nobis nocere, *Iob 1.* niſi domino permittente. Vnde nec diabolus vnam ſolam ouiculam Iob tangere potuiſſet, niſi prius poteſtatem à Domino accepiſſet. Non in gregem porcorum potuit intrare, niſi Domino permittente. Non enim eſt poteſtas niſi à Deo. Vnde Dominus Pilato dixit: Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet *Rom. 13.* deſuper. Non eſt, inquit, malum in ciuitate, quod *Ioan. 19.* non faciat Deus. Omnium igitur pœnarũ Deus auctor eſt: dæmones verò vel homines, miniſtri. Vnde Dominus peſſimum regem Aſſyriorum, *Amos 3.* per quem ydololatras Iſraëlitas flagellabat, virgam ſuam vocat dicens, Virga furoris mei Aſſur. Non ergo diabolus, non homo, non fera, non ſerpens, non aliqua alia creatura timenda eſt, ſed *Eſaiæ 10.* potius Deus ſolus in his omnibus timendus eſt, qui per iſta quos vult, flagellat, tanquam per inſtrumenta. Qui ergo Deum ſecum habere poteſt, nihil timere poteſt. Vnde Apoſtolus, ſi Deus *Rom. 8.* pro nobis, quis contra nos? Ac ſi apertè dicat, ſi Deus pro nobis eſt, & ſi quis videatur eſſe contra nos, tamen pro nobis eſt, dum ea quæ infert, non ſolùm non obſunt, ſed etiam proſunt nobis. Vnde & ſcriptum eſt. Qui timet Deum, nihil trepidabit, Et Philoſophus, Qui timet Deum, nihil timet. Et qui timet Deum, omnia timent eũ. Qui verò non timet Deum, timet omnia. Itaque fratres mei, Deum ſuper omnia offendere timeamus, quoniam ſi Deum nobiſcũ habemus,

nihil timere poſſumus: Scientes, ſi deus timentibus ſeflagella,tribulationéſque permittit euenire,tamen eas in bonum faciet eis prouenire. Sequitur pars tertia,in qua demõſtrat Deum etiam cum timore diligendum,cùm ſubiungitur: *Nonne quinque paſſeres veneunt dipondio*,id eſt,duobus aſſibus,*& vnus ex illis non eſt in obliuione coram deo? Nolite ergo timere, multis paſſeribus pluris*. ſubaudi, precij,*eſtis vos*. Ac ſi dicatur, Deum non ſolùm timere,ſed etiam diligere debetis, qui tantæ benignitatis eſt,quod vilibus volatilibus,& quod maius eſt, ſuis contemptoribus prouidere non obliuiſcitur. Et quanto magis nobis rationalibus ſuis dilectoribus prouidebit?defenſionem ſuam præbebit?Myſticè verò quinque paſſeres ſunt homines mundani, quinque ſenſibus corporis dediti, qui ſurſum volant per inanem gloriam,deponũtur in terram per terrenorum dilectionem, viuũt de alieno per rapacitatem, capiuntur à diabolo per deceptionem, veneunt dipondio, id eſt, vili precio terrenæ cupiditatis & voluptatis,in æternam animæ & corporis damnationẽ.Sed ſi Deus memor eſt etiam talium,vel eis corporalia ſubſidia præbendo,vel etiam multotiens per pœnitẽtiam ad ſalutem vocando, quãto magis fidelium ſuorum,qui ei ſemper adhærent,eum toto corde diligunt. & ei in omnibus obtemperant? *Sed & capilli*,inquit,*veſtri capitis,omnes numerati ſunt*. Ac ſi dicat,Non hominem,ſed ſolum deum timere, & diligere debetis, à quo non ſolùm animæ veſtræ, & corpora veſtra, ſed etiam quælibet veſtri minimæ particulæ,& quæ abſciſæ non ſentiuntur,

numero

numero ſuo conſeruantur. Non debetis ergo timere,quod cætera maiora in vobis pereant,cum nec etiam iſta minima domino conſeruante, in vobis perire queant. Myſticè verò capilli capitis veſtri,id eſt,ſubtiles cogitationes cordis veſtri,apud deum numerantur: quoniam nec ſubtilitas, nec multitudo earum, ſummum iudicem fallere poſſunt,qui pro ſingulis & pro omnibus retributioné eſt redditurus.Si ergo Deus nõ ſolum facta & dicta,ſed etiam minimas cogitationes ad iudicium reſeruat,quanta diligentia debemus,fratres mei,cor noſtrum cuſtodire, ne malæ vel vanæ cogitationes in eo ſurgant,vel ne ſurgẽtes creſcant, ſed ſtatim paruuli Babylonis teneantur,&ad petram Chriſtum allidantur. Sequitur pars quarta in qua dominus oſtendit quid ſe confitentibus vel negantibus ſit facturus. Primum igitur quid ſe confitentibus ſit facturus, oſtẽdit cum ſubdit. *Omnis quicunque confeſſus fuerit me coram hominibus, & filius hominis confitebitur eum coram angelis Dei.* Confeſſio fratres mei,non eſt tantum oris. Qui enim Chriſtũ ſolo ore prædicat, fatetur quidem eum,ſed non confitetur.Vnde dominus,populus hic labiis me honorat,cor autem eorũ longe eſt à me.Sed tunc eſt confeſſio vera,quando, cor, os, opus ſunt cõſonantia.Nõ enim ſufficit ſola fides cordis,niſi adſit,maximè quod neceſſariũ eſt,cõfeſſio oris.Vnde & Petrus corde credens, & ore negans Chriſtũ,damnationé incurriſſet,niſi peccatũ lachrymis pœnitentiæ diluiſſet.Vt enim ait Paulus, corde creditur ad iuſtitiã ore autẽ cõfeſſio fit ad ſalutẽ. Sed nec fides cordis, nec confeſ- *Rom.10.*

ſio oris, ſufficiunt, ſi non ſequatur, ſi tempus affuerit, atteſtatio operis. Teſte enim Iacobo, fides ſine operibus mortua eſt. Dæmones enim credũt & contremiſcunt. Vnde in Euangelio dicunt, fili dei, vt quid veniſti ante tẽpus torquere nos? Qui ergo vult Chriſtũ verè confiteri, cum ſimul corde, ore, & opere confiteatur. Et etiam coram hominibus, vt videlicet Chriſti humilitatẽ, paſſionem crucẽ cæteráq; improperia Chriſti, nec cõfiteri, nec imitari timeat vel erubeſcat, coram hominibus publicè, vbi ſcilicet talis confeſſio pluribus per exemplũ poteſt prodeſſe. Et quid Chriſtus faciet ſic ſe confitentibus? *Confitebitur illum coram Angelis Dei.* Quaſi dicat, publicè confitentes, publicè confitebitur. Confitebitur quoq; eos corde, ore, opere: Corde, eos tanquam fratres & cohæredes verè diligendo: Ore, eis dicendo, Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Opere, eos in regnum æternæ beatitudinis introducendo. Quid verò facturus ſit negantibus ſe ſubdit, *Qui autem negauerit me coram hominibus, negabitur coram Angelis Dei.* Omnes profecto qui negant Chriſtũ, vel corde, vt Iudæi & Pagani, vel ore, vt imperfecti Chriſtiani, qui timent pro eo mori. Vel opere, vt falſi Chriſtiani, qui verbis quidem confitentur Deum, factis autem negant. Omnes inquam iſti negabuntur à Chriſto. ſimiliter corde, ore, & opere: Corde, eos odiendo & reprobando: Ore, eis dicendo, Recedite à me operarij iniquitatis. Opere, eos in ignem æternum præcipitando. Itaque fratres cõfiteamur Chriſtum, cum

Iacob. 2. *Matth. 8.* *Matt. 25.*

cor de verè credendo & diligendo. Ore eum ſem per benedicendo. Opere, eius vitam & mores imitando, paupertatem & humilitatem, patientiam, charitatem, cæteráſque eius virtutes æmulando, eiúſque præceptis obediendo, quatinus ipſe nos confiteatur in die iudicij, & cum ſanctis ſuis æternorum participes faciat gaudiorum. Amen.

PLVRIMORVM MARtyrum, Sermo de libro Sapientiæ.

STabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt & abſtulerunt labores eorum, & cætera. Quoniam fratres in hoc mundo, iuſti ſpoliantur, opprimuntur, & vexantur ab iniquis, vnde, Iuſti multoties contriſtantur & conturbantur. Et è contrario, Iniqui in ſpoliis & oppreſſione iuſtorum gloriantur: ideo ad conſolationem iuſtorum & correctionem peccatorum, demonſtratur in hac lectione, primò quantam poteſtatem iuſti ſuper malos in reſurrectione ſint habituri. Secundò quid iniqui ſint paſſuri. Tertiò qui de ſua miſeria iuſtorumque gloria ſint dicturi. Primum igitur quantam poteſtatem iuſti ſuper malos in iudicio ſint habituri demonſtratur, cum dicitur: *Stabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt, & cætera.* Sed cum Dominus in Euangelio dicat iuſtos in iudicio ſuper duodecim

ſedes ceſſuros, ei duodecim tribus Iſraël iudicaturos. Quid eſt quod hic dicitur *ſtabunt*? Quoniã iudicantis eſt ſedere, & vltionem exercentis ſtare. Vnde & de Phinees perforante pro pter iuſtitiam Iſraëlitam cum madianita fornicantem, ſic ſcriptũ eſt, ſtetit Phinees, & placauit, & ceſſauit quaſſatio. Qui enim iuſtitiam in reos exercet, ſtare debet: ſtare in virtute, ſtare in rectitudine, ſtare in rigore. Stare debet in virtute. Nam ſi in vitium defluit, quomodo vitioſum damnabit. Quomodo enim adulter adulterum, auarus auarum, latro latronem damnare poteſt? hinc veritas dicit:

Iudicantis eſt ſedere.

Ioan 8.

Qui ſine peccato eſt, primus in adulteram lapidem mittat. Stare debet in rigore, vt ſcilicet nulla miſericordia à rigore promeritæ ſententiæ reflectatur. Nam vt philoſophus ait, iudex damnatur cum nocens abſoluitur. Stare debet in rectitudine, vt quanta pœna debet, & quanta intentione debet, damnandos damnet. Benè igitur dicitur de iuſtis, quoniam ſtabunt in magna conſtantia. In conſtantia videlicet virtutis in conſtantia rigoris, in conſtantia rectitudinis, & Iuſtitia confirmati. Tunc fratres mei erit tempus exercendæ iuſtitiæ in malos, ſicut nunc eſt tempus exercendæ miſericordię & patientię in illos. Dominus namque in primo aduentu ſuo venit vocare peccatores per patientiam & miſericordiam: In ſecundo veniet iudicare peccatores per iuſtitiam. Sic iuſti exercent nunc in malos miſericordiam & patientiam, in futuro verò exercebunt tantum iuſtitiam & pœnam. Tunc erunt electi ſic coniuncti diuinæ voluntati, quod nihil

poterunt velle, niſi quod ſcient dominum velle: Et nihil poterunt amare, niſi quod ſciant dominum amare. Vnde nec ſuper damnationem paréntum & amicorum ſuorum mouebuntur, ſed potius diuinæ iuſtitiæ, conſentient & congratulabuntur, iuxta illud pſalmiſtæ, lætabitur iuſtus cū viderit vindictam. Aduerſusinquit eos, qui ſe anguſtiauerunt, & qui abſtulerunt labores eorum. Dupliciter anguſtiant mali bonos in hoc mundo, vel eis mala inferendo, vel eorum bona contemnendo. Licet enim nulla alia mala inferant, tamen eos multum in hoc, in mente affligunt & cruciant, quod deum contemnūt, quod mandata eius abiiciunt, quod verba ſalutis nec audire volunt. Hinc pſalmiſta, Tabeſcere me fecit zelus meus, quia obliti ſunt verba tua inimici mei. Zelus domus tuæ comedit me, dupliciter quoque auferunt mali labores iuſtorum, vel eorum temporales ſubſtantias diripiendo, vel labores quos iuſti propter conuerſionem eorum in corripiendo & admonendo ſuſcipiūt, inanes faciēdo. Vnde eis à domino præcipitur, quatinus puluerem pedum ſuorum excutiant in illos, qui verba eorū accipere noluerunt, in teſtimonium illis. Vnde meritò iuſti ſtabūt in magna cōſtantia, & ſententia aduerſus eos, quatinus ſicut illi labores ſanctorū abſtulerunt, ita & labores eorum auferantur, quoniam relinquent alienis diuitias ſuas, & ſepulchra eorum domus illorū in æternum. Sed ſi fortè fecerint aliquem bonum laborē, auferetur ab eis, ne valeat eis ad ſalutē. Et ſicut illi ſan-

Pſal. 58. *Pſal. 68.* *Matt. 10.* *Pſal. 48.*

ctos anguſtiauerāt, ita ipſi in incendiis gehennalibus, & anima, & corpore in æternum anguſtiātur. Iuxta quod in Apocalypſi Dominus dicit ad ſanctos ſuos, à ſynagoga reproborum vexatos: Apoc. 4. Reddite, inquit, illi, ſicut ipſa reddidit vobis: & duplicate duplicia ſecundum opera eius. In poculo quod miſcuit vobis, miſcete illi duplum. Quantum glorificauit ſe, & in delitiis fuit, tantū date ei tormentum & luctum. Secundò demonſtrantur quatuor ſupplicia, quæ reprobi generaliter in alia vita ſunt paſſuri: primū eſt terror, de quo ſubditur, *Videntes turbabuntur timore horribili.* Porrò in hoc quod præmittit, videntes, vnde tātus timor eis eueniat, demonſtrat. Quoniam ex viſione maieſtatis tremendi iudicis, & omnium ſanctorum quos videbunt contra ſe ſententiam dānationis ferre: Ex viſione quoque terribilium dæmonum, quibus videbunt ſe tradi. Ex viſione etiam infernalium tormentorum, quæ videbunt ſibi præparata eſſe. Sed maieſtatem ſummi iudicis, ſanctorúmque, non niſi ante iudicium, vel in ipſo iudicio videbunt. Poſt iudicium enim nullatenus videre poterunt eos. Scriptum eſt enim, Eſaiæ. 26. tollatur impius ne videat gloriam Dei. Sancti verò reprobos, in tormentis ſemper videre poterunt, quatinus videntes ſupplicia, vel quæ peccādo ipſi incurrerunt, & quæ ipſi euaſerunt, ſemper cauſas glorificandi, & hinc Dei miſericordiam, inde Dei iuſtitiam collaudandi habeant. Se-Inuidia. cundum ſupplicium eſt inuidia, de qua ſubditur, *Et mirabuntur*, id eſt, mirātes inuidia cruciabūtur

in ſubitatione inſperatæ ſalutis : naſcitur enim inuidia ex admiratione,& ex odio. Quia namque reprobi, illos quos oderant, videbunt, ſubitò & ex inſperato apud deum glorificatos, inuidia cruciabuntur intus,& tabeſcent, ſentientes inde tot & tantas cruciationes, quot & quantas videbunt in ſanctis glorificationes. Quantum enim ſuppliciũ ſit inuidia oſtendit Salomon dicens, putredo oſſium, inuidia. Quaſi dicat, non ſolum carnes, ſed etiam oſſa tabefacit. Et poëta, Iuſtius inuidia nihil eſt, quæ protinus ipſum, *Prou.14.*
Auctorem punit, excruciatque ſuum. Et alius:
Inuidia Siculi nõ inuenere tyrãni, mai⁹ tormẽtũ.
Tertium eſt pœnitentia, de qua ſubiungitur. *Intra ſe pœnitentes.* Sane reprobi, qui in hoc ſeculo pœnitere noluerunt, tunc velint nolint, in æternum pœnitebũt. Extorquebit enim ab eis pœnitentiam, hinc publica confuſio cũctarum turpitudinum, quæ omnibus patebit: hinc infinita tormentorum vexatio. Illius igitur pœnitentiæ cruciatus, tanto maior erit interius, quanto maior erit exterius turpitudinum pudor omnibus reuelatarum, & irrogatorum vexatio ſuppliciorum. Cæterum pœnitentia illa penitus erit infructuoſa, pœnam non minuans, ſed duplicans: in inferno enim nulla erit redemptio: & ideo nulla remedia ibi valere poterunt. Quartum eſt dolor de quo ſequitur, *Et præ anguſtia ſpiritus gementes.* Videntes quippè ſe iuſto iudicio in æternam tradi damnationem, vbi vermis non moritur, & ignis non extinguitur, ſpiritu præ dolore anguſtiato gementes, plangentes, & eiulantes *Eſaie.66.*

optabunt mori,ſed mors fugiet ab eis. Nos ergo fratres mei dum licet,has pœnas anticipemus,& in bonum nobis vertamus:timeamus illam ęternam damnationem, & timentes, peccare deſiſtamus & benè agere ſtudeamus. Admiremur ergo ſanctorum virtutem, & beatitudinem, non per inuidiam vt reprobi, ſed per æmulationem & imitationem. Pœniteamus etiam de noſtris exceſſibus,& dum licet,lachrymis pœnitētiæ, & operibus miſericordiæ, illa redimamus. Doleamus quoq; nos peccando æternam damnationē promeruiſſe,Et continuis doloribus animi & cōpunctionibus,æternos dolores anticipemus, & à nobis auertamus. Pœniteamus hîc,ne in æternū ibi pœniteamus. Lugeamus hîc,ne ibi in æternū lugeamus.Tertiò quid reprobi in alia vita ſint dicturi,oſtenditur, cum ſubditur, *Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum*, & in *ſimilitudinem*, id eſt, parabolam *improperij.Nos inſenſati,vitam illorū æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore.* Quos enim in hoc ſeculo ſapientes & iuſtos, inſipientes eſſe putabunt, tunc in retributione ſe econtrario,inſipientes, & ſanctos intelligēt fuiſſe ſapientes.In quo conſiderandum eſt,quoniam reprobi in alia vita vires animæ & ſenſus corporis integros ſint habituri, habebunt quidem integram memoriam,vt recordantes quā incipienter & male ſe habuerunt aduerſus ſanctos,magis inde puniantur. Habebunt & integram rationē, vt intelligentes ſe iuſtè damnari, iuſtos verò iuſtè ſaluari,magis inde puniātur, habebunt & integrā prouidentiam,quatenus præuidentes ſuam

damnationem, & iuſtorum beatitudinem magis inde puniantur. Habebunt ſimiliter & integrum corporis viſum, quatinus videntes horrores dæmonum, & ſuppliciorum, magis inde puniantur. Habebunt & integrum auditũ, quatinus audientes ſtridores tormentorum, rugitúsque dæmoniorum magis inde puniantur. Habebunt & integrum guſtum, quoniam guſtantes omnimodas amaritudines, magis inde puniantur. Vnde & diues purpuratus, in inferno guttam aquæ à digito Lazari ad refrigerandam linguam ſuam poſtulat: ſed non accipit, eo quòd recepiſſet bona in vita ſua, & Lazarus ſimiliter mala. Habebunt & integrum odoratum, quatinus odorantes omni farios fœtores, magis inde puniantur. Habebunt & integrum tactum, quatinus ſentientes cunctas ſuppliciorum aſperitates, magis inde puniantur. In cunctis quippe punientur, qui in cunctis deliquerunt. Porro in hoc quod aiunt, *Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum*, oſtendunt ſe iuſtos in hac vita contempſiſſe. Eos enim quos contemnunt homines, derident. In hoc verò quod dicũt ſe eos habuiſſe in parabolam improperij demõſtrant ſe eos odio habuiſſe. Illos enim quos odio habent per parabolam improperãt, & ſuas infirmitates, & exceſſus eis obiectant, vt alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere, & huiuſmodi. In hoc quoque quod dicunt, *Nos inſenſati, vitam illorum æſtimabamus inſaniam*. Oſtendunt ſe mores, & vitam ſanctorum tanquam inſaniam deuitaſſe, & vitam eis contrariam dilexiſſe: *Et finem*, inquit, *illorum ſine honore*. Cùm enim videbãt

Luc.16.

Matt.27.

reprobi ſanctos hic multa pati, & per tribulationes & tormenta tanquam homicidas ab hac vita demigrare,& corpora eorum,vel inhumata feris & auibus expoſita eſſe, vel vili tradita ſepulturæ, æſtimabant mortem eorum eſſe abiectam.& ſine honore: miſeri neſcientes, quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Et quod corpora ſanctorum vbicumque & qualitercumq; ſint poſita,in pace ſepulta ſunt, & nomina eorum viuunt in æternum. Mortem verò diuitum.& potentum huius ſeculi,eo quòd inter diuitias, & obſequia, planctúsque ſuorum amicorum moriuntur, & cum pœna & pompa ſepeliuntur, putant eſſe in honore: ignorantes, quoniam ſicut Lazarus de ſterquilinio ab angelis ad beatam requiem portatur, ita & diues de purpureo lecto à dæmonibus in infernum præcipitatur *Quomodo ergo*,inquiunt, *computantur inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt?* Et nos ſub audi inter filios Dei computamur, & ſors noſtra inter damnatos eſt.Mirantur ſiquidem præ inuidia tabeſcentes, quomodo illi de tanta vilitate ad tantam gloriam,&de tanta afflictione,ad tantam beatitudinem, de tantis lachrymis ad tanta gaudia: & è contrario quomodo ipſi de tanta mundi gloria,ad tantam miſeriam,de tanta proſperitate,ad tantam vexationem,de tanto gaudio ad tantas lachrymas potuerunt deuenire.Ea propter fratres mei, vitam.mores ad vitam ſanctorũ imitemur, quatinus cum eis in æterna beatitudine ſublimari,honorari &gloriari per interceſſiones eorum mereamur,Amen.

PLVRI-

PLVRIMORVM MARTYrum, Sermo de Luca.

Dixit Ieſus diſcipulis ſuis. Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit, qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui me miſit. Et reliqua. Quadripertita eſt hæc lectio, fratres mei. Primò nanque mittens Dominus ſeptuaginta duos ad prædicandum dicit,ſe & patrem in eis vel audiri, vel contemni,cùm dicit, *Qui vos audit, me audit, &c.* In his verbis Dominus Ieſus tria demonſtrat nobis, videlicet quod diſcipuli ſui, eorúmque ſequaces, vicem eius in Eccleſia teneant: Et quod ideo illi huius vicariæ, dignos omnino ſe debeant præparare: Et quod ſubditi eis omnimodam reuerentiam debeant exhibere. Porrò in tribus, vicarij Chriſti vicem eius in Eccleſia tenent: in eruditione, in Sacramentorum diſpenſatione,in ligandi ſoluendíque poteſtate. In quibus intelligant ſe non auctores, ſed tantum miniſtros: Iuxta illud Pauli,Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei. In tribus, Chriſti vicarii dignos eius vicariæ ſe debent exhibere, in doctrina, in vita, in intentione. In doctrina, vt non aliam, ſed Chriſti doctrinam prædicent.

Ioan. 10.

Vicarij Chriſti in tribus vicē illius tenēt.

1. Cor. 4.

In vita, vt non aliam, ſed Chriſti vitam, & mores pro poſſe ſuo teneant. In intentione, vt non ſuam, ſed Chriſti gloriam, & animarum ſalutem quærant. Vnde Dominus, Qui mihi, inquit, miniſtrat, me ſequatur: In tribus ſimiliter

Ioan. 12.

In tribus ſubditi vicarijs Chriſti reuerentiã exhibere debent.

ſubditi debent reuerentiã exhibere vicariis Chriſti. In obedietia, in honore, in ſtipendiorũ temporalium miniſtratione, vt videlicet in vicariis Chriſti, Chriſtum honorent, Chriſto ſubminiſtrent, Chriſto obedient. Quod ſi vicarij Chriſti, doctrinam Chriſti non teneant, iam non dicit eis Chriſtus, *qui vos audit, me audit.* Si verò Chriſti vitã & intentionem non ſequuntur, iam non dicit eis Chriſtus, qui vos ſpernit, me ſpernit. Reprobam quippe doctrinam, & vitam vicariorum, ſubditi ſpernere debent & fugere, qui tamẽ in miniſtris, auctorem debent honorare. Secundò reuertuntur ſeptuaginta duo diſcipuli cum gaudio dicentes, *Domine, in nomine tuo etiam dæmonia ſubiiciuntur nobis.* In tribus benefaciunt, & bonum prędicatoribus futuris exemplum oſtendunt: In hoc ſcilicet quod per prædicationem ad ſcholam Chriſti redeunt, in quo Chriſtum dominum, & auctorẽ confitentur eorum quæ geſſerũt. Et in hoc quod non virtutibus vel meritis ſuis, ſed virtuti nominis Chriſti ea attribuunt. Sic & nos prædicatores poſt prædicationem factam, ad ſacrarum magiſtrum ſcripturarum debemus recurrere, quatinus ea quę prædicauimus, retractemus. Et ſi in aliquo prædicantes exceſſimus, corrigamus: Et quæ iterum prædicaturi ſumus, præuideamus. Debemus quoque dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, omnium quæ benè prædicauimus, vel benè fecimus, auctorem & dominum confiteri, nos tãtum eſſe ſeruos & miniſtros indignos: Et non virtutibus noſtris vel meritis, ſed tantum nominis Chriſti virtuti, omnia quæ per nos benè fiunt, adſcri-

bere. Cæterùm in hoc quod tanquam adhuc rudes,& infirmi, magis de operatione ſignorum, quàm ſalute animarũ gloriantur & eleuantur,errant.Et inde à domino tertio loco reprehẽdũtur, cum eis dicitur:*Videbam Satanam tãquam fulgur de cœlo cadentẽ.*Ac ſi apertè dicat,Ex hoc quod dæmonia ſic ſunt proſtrata & ſubiecta vobis, nõ habetis vnde vos eleuetis,quoniam dæmonia non in virtute,vel merito veſtro, ſed potius vitio ſuperbię ſic ſunt proſtrata & ſubiectavobis.Sed potius habetis ex hoc quod timeatis,quoniã ſi diabolus natione cœleſtis, potuit ſe eleuádo ſic pręcipitari,multo magis vos qui terreni & fragiliores eſtis vos eleuando præcipitari poteſtis. Bene autẽ Satanam fulguri comparat propter quinque fulguris proprietates. Fulgur enim in ſuperioribus creatur,& ſtatim cadit,nõ humilia,ſed alta petit, & vrit: & cum primo fulgeat, prius obſcuratur, & fumat,Satanas quoque creatione cœleſtis fuit, ſed mox ſuperbiendo recidit,nõ humilia, ſed alta corda quærit,vrit flammis vitiorum:Et cùm ſe primò transfigurat in angelum lucis, primò obſcurat & excæcat.Rurſus oſtẽdit dominus, quod de poteſtate ſignorum non debeãt eleuari. quoniam hoc nõ habent ex ſe, ſed ex Deo. Et hoc eſt quod ſubdit,*Ecce dedi vobis poteſtatem,&c.* Hoc eſt quod apoſtolus ait, Quid habes quod non acce- *1.Cor.* 44.
piſti?Si autem accepiſti,quid gloriaris quaſi nõ acceperis? *Dedi,*inquit,*vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpẽtes & ſcorpiones, & ſuper omnẽ poteſtatem inimici,& nihil vobis nocebit.* Hæc & ad literã, fratres mei, dedit dominus diſcipulis ſuis: quoniam ſer-

pentes, ſcorpiones, & venena non nocebant eis; vt vipera non nocuit manui Pauli: Et venenum hauſtum non nocuit Ioanni. Myſticè verò ſerpentes ſunt diaboli, vel diabolici homines, qui hominibus bene viuere inchoantibus, venena prauæ ſuggeſtionis immittunt. Scorpiones ſunt, qui in conſummandis bonis operibus; finem vitiare contendunt, Sed Domino protegente, hæc ſanctis non nocent, qui apertas & occultas tentationes anteriores, & poſteriores diſcernunt & cauent, ſed potius eis proſunt, dum eos magis exercitatos reddunt, & magis victoriæ maiorem coronam eis acquirunt. Quartò, de quo gaudere, vel non gaudere diſcipuli debeant, oſtendit Dominus. Et primò de quo gaudere non debeant, cùm ſubiungit, *Veruntamen in hoc nolite gaudere quod ſpiritus vobis ſubiiciuntur.* (Liptotes eſt) In nullis enim quæ ſunt communia bonis & malis gaudere debemus. Eiicere verò dæmonia, & miracula operari, non ſolùm bonorum eſt, ſed & malorum. Vnde & in die iudicij dicturi ſunt quidem reprobi, Nónne in nomine tuo dæmonia
Luc.10. eiecimus, & multas virtutes fecimus? quibus tamen dicetur, Non noui vos. Eiicere verò dæmonia, & operari miracula, aliquando non eſt meriti eius qui operatur, ſed inuocationis nominis Chriſti ad condemnationem eius qui inuocat, & ad vtilitatem eorum qui vident, & audiunt: vt licet deſpiciant miracula facientes, Deum tamen honorent, ad cuius inuocationem, miracula fiunt. Præcipuè verò, de poteſtate, honore, dignitate, & proſperitate temporali pro-

hibemur gratulari, quoniam de huiuſmodi gaudere vanum eſt. In humilitate verò, paupertate, & aduerſitate gaudere præcipimur, quoniam in huiuſmodi gaudere, non de vanitate procedit, ſed de virtute. Sicut igitur mollis & effœminatus eſt, qui in proſperis gaudet, & in aduerſis luget, ſic econtrario magnanimus eſt qui in proſperis luget, & in aduerſis gaudet. De quo verò gaudere debeamus oſtendit Dominus, quia de ſalute animarum noſtrarum. Et hoc eſt quod ſubdit, *Gaudete autem, quoniam nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis.* vel ſecundum æternam prædeſtinationem, vel ſecundum pręſentem iuſtitiam. Quæ verò ſecundum prædeſtinationem ſcripta ſunt, non delebuntur. Sed quis nouit ſe eſſe prædeſtinatum? Quorum verò nomina ſecundum pręſentem iuſtitiam dicuntur ſcripta eſſe in cœlo, quia quidam bene incipiunt, & malè finiunt, deleri poſſunt. De cuiuſmodi Pſalmiſta ait, Deleantur de libro viuentium, & cum iuſtis non ſcribantur. *Pſal. 68.* Igitur fratres mei, & ſi nomina ſecundum præſentem iuſtitiam in cœlo videantur eſſe ſcripta, quia tamen certaminis noſtri finis eſt dubius, ſemper timere debemus. Et ideò de ipſarum animarum noſtrarum ſalute & profectu, hic magnum gaudium habere non valemus. Nec enim magnum gaudium eſt, vbi cum gaudio timor eſt, & cum timore gaudium. In bono igitur timore eſt gaudendum. Gaudium enim ſine timore nutrit ſecuritatem ſecuritas, ſomnolentiam, ſomnolentia, contemptum, contemptus, periculum & perditionem. Itaque fratres in terrą

timoris gaudium noſtrum ſit ſobrium & modeſtum. Cum timore gaudeamus, & cum gaudio timeamus, quatinus ſine timore ſemper gaudere in cœleſtibus gaudiis mereamur. Amen.

VNIVS CONFESSORIS, Sermo de libro Sapientiæ.

Eccleſ 44.

Ecce ſacerdos magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo, & inuentus eſt iuſtus. Et rel. Hęc fratres mei, iuxta literam de Aaron ſacerdote dicta ſunt. Myſticè verò de Chriſto. Sed etiã cuilibet ſancto ſacerdoti aptari poſſunt. Moraliter verò per hos demonſtratur, quales cæteri debeant eſſe ſacerdotes. Fuit quippe Aaron ſacerdos magnus, quoniam primus Iudæorum pontifex & ſummus. Fuit quoque Chriſtus Sacerdos magnus, imò maximus, quoniam ſicut ipſe eſt rex regum, ita eſt ſacerdos ſacerdotum, & Epiſcopus Epiſcoporum. Sed & ille ſanctus pontifex, cui hodie ſolennizamus, fuit ſacerdos magnus. Magnus gradu, magnus virtute, magnus remuneratione. Tales quippe eſſe debent ſacerdotes & pontifices, vt quemadmodũ ipſi magni in prælatione, ita magni ſint in ſanctitate, vt & magni eſſe mereãtur pręmij retributione. Mõſtruoſa ſiquidem res eſt, atque turpiſſima, altus gradus & infima vita. Quod contra quoſdam noſtrum eſt, vnde dolẽdum eſt fratres mei, qui cùm ſint vita & moribus infimi, tamen per ambitionẽ & ſymoniã, ſe ſuper maiores eleuãt, vt appareant tanquam

Turpiſſima res altus gradus & infima vita.

ſuper vertices gigantum ſublimati in deriſum, & ſubſannationem, & cómotionem capitis in populis. Commendatur ergo iſte Sacerdos magnus in decem & octo gratiis. Prima electio, de qua ſubditur, *Qui in diebus ſuis placuit Deo*, ſubaudi per electionem. Conſtat enim quoniam qui eliguntur à Deo, placent Deo. Porrò Aaron Deo placuiſſe conſtat, vt pote qui ab eo electus, vocatus, & ſigno virgæ ſiccæ reuirentis & fructificantis demonſtratus, & cæteris prælatus eſt: Chriſtum quoque præ cæteris Deo patri placuiſſe, & præ cæteris electum eſſe, ipſe pater in baptiſmo, & in transfiguratione conteſtatur dicens: Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Et per prophetam, Ecce puer meus electus quem elegi, quia complacuit in illo anima mea. Sed & iſte ſanctus Epiſcopus fratres mei cui hodie feſtiuamus, cum per bonam vitam, doctrinã virtutum, & ſignorum euidentiam, à deo electus, demonſtratus, & præ cæteris prælatus ſit, conſtat proculdubio, quoniam à deo electus ſit & deo placuit. *Et hec in diebus ſuis*, quod videlicet, vita, doctrina, & operum mirificentia illuſtrauit & ſuos effecit. Tales quoque debẽt fieri ſacerdotes & Epiſcopi, qui per bonam vitam, doctrinam & operum ſanctitatẽ, Deo placiti, & electi eſſe demonſtrantur In quo illi condamnantur, qui cum nulla virtute vel doctrina fulciantur, paſtoris officiũ per ambitionem potius rapiunt, quàm aſſequantur. Secunda gratia eſt iuſtitia, de qua ſubditur, *& inuentus eſt iuſtus.* Iuſtus quippè fuit Aaron, à mandatis Dei, nec ad dexteram, neque ad ſiniſtrã

Matt.17.

Eſaie 43.

declinando, idolatras puniẽdo, pro peccatoribus intercedendo, vnumquemque ſecundum cauſas meritorũ iudicando. Chriſtus quoque iuſtus, imò ipſa iuſtitia eſt, à quo iuſtus eſt, quicũque iuſtus eſt: qui vnũquemque iuxta meritũ ſuũ, aut ſaluat

Eſaiæ 11. aut damnat. Vnde & Eſaias de eo prædixit, Et erit iuſtitia cingulũ lumborũ ſuorum. Sed & ſanctus Epiſcopus cui hodie ſolemnizamus iuſtus fuit, vnicuique quod ſuum erat reddendo. Deo religionem, ſibi munditiam, ſubiectis diſciplinam, bene agentibus honorem, delinquẽtibus correctionẽ, omnibus æquitatem. Et hæc operando inuentus eſt iuſtus, quoniam nullus vel rarus inueniebatur iuſtus. Virtus enim quando eſt magis rara, tunc eſt magis precioſa. Tales quippè debẽt eſſe ſacer-

Virtus rara precioſa. dotes vel Epiſcopi, In quibus & ſi non in aliis, iuſtitia & virtus reperiatur, qui vnicuique quod ſuũ eſt reddant. Qui in dimicandis ſubiectis, nõ affectus ſuos, ſed cauſas meritorũ attendant. Vnde &

Pſal. 131. de illis dicitur, Sacerdotes tui induantur iuſtitia. Quod hodiernos condẽnat ſacerdotes & Epiſcopos, in quibus rarius, quàm in cęteris virtus & iuſtitia reperitur, vnicuique quod ſuũ eſt nõ reddẽtes, ſed ad lucrum ſuum omnia referẽtes. Iuſtitiã non facientes, ſed vendẽtes: in diiudicandis cauſis non merita ſingulorum, ſed ſuos affectus attendẽtes. Tertia gratia eſt, meditatio, de qua ſubiungitur, *Et in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.* Sanè Aaron mediator fuit, inter Deum & homines, reconcilians Deum hominibus, & homines Deo. Nam cum Deus iratus populum murmurantem igne conſumeret, feſtinat Aaron cum thuribulo,

ſtánſque inter viuos & mortuos orauit dominũ, & plaga ceſſauit. Chriſtus quoque,cum propter peccatum primi parentis, Deus eſſet iratus homini,aſſumpta noſtra humanitate, factus eſt mediator Dei & hominis,ſanguine ſuo reconcilians deum hominibus, & homines Deo. Sed & iſte ſanctus epiſcopus,cui hodie feſtiuamus pro peccatis ſuis,ſe multotiens interpoſuit,iram Dei iam inſtantem, orationibus & oblationibus auertit, peccatoribus indulgentiam impetrauit. Hoc eſt enim officium ſacerdotum & epiſcoporum, vt ſcilicet inter deum & homines; ſemper ſint medij & mediatores: hinc coniuncti Deo familiaritate charitatis,hinc cõiuncti hominibus propinquitate compaſſionis,vt ita Deum hominibus,& homines Deo poſſint reconciliari. Sed quid dicã de nobis miſeris ſacerdotibus, qui nec cum Deo familiaritatem charitatis,nec cum proximo propinquitatem compaſſionis (ſicut oportet) habemus? Quomodo alios reconciliabimus, qui noſmetipſos reconciliare non valemus? Nam cum ipſi pro offenſis noſtris Deo diſpliceamus, cum pro offenſis aliorum Deum interpellamus, nónne Deum magis offendimus quàm placamus? Quarta gratia eſt, ſuperexcellens obedientia de qua ſubiungitur,*Non eſt inuentus ſimilis illi, qui conſeruaret legem excelſi.* Partò Aaron in diebus ſuis,in populo ſuo excellens fuit,in obediẽtia, & obſeruatione legis. Chriſtus quoq; ſuper excellẽs fuit in obedientia,& adimpletione legis, factus patri obediens vſque ad mortem. Sed nec huic ſancto Epiſcopo,cui hodie ſolemnizamus,inuẽtus eſt in

Officiũ ſacerdotũ & Epiſcoporum.

Phil. 2.

diebus ſuis,& in populo ſuo ſimilis,qui cõſerua-
Eſaia 24. ret legẽ excelſi.Nõ enim debet eſſe ſacerdos ſicut
populus,& paſtor ſicut grex: Sed ſicut de Saule
legimus,qui pręficitur toti populo,debet eſſe ma
ior toto populo,vt cui cæteri debent obedientiã,
præ cæteris ſciat obedientiã, & qui cæteros do-
cet legem,præ cæteris teneat legem. Quod nobis
inpignis ſacerdotibus obuiat, qui nõ ſolũ ſumus
ſicut populus,ſed etiã plerũmq; deteriores quàm
populus. Quinta gratia eſt promotio,de qua ſub-
ditur, *Ideo iureiurãdo*,id eſt immutabiliter ,*fecit illũ
creſcere inſuper plebem ſuã.* Quia namque Aaron ex-
cellẽs fuit in obſeruatione legis, ideo à Deo ſũm-
mus pontifex ſuper plebem Iudæorum ſublima-
tus & confirmatus eſt,Chriſtus quoque , quia o-
bediens fuit patri vſque ad mortem, cum ſubli-
mauit, & ei iurauit Dominus , & non pœnitebit
*Pſal.*109. eũ,Tu es ſacerdos inæternum ſecũdum ordinem
Melchiſedech. Beatus quoque Pontifex, cui ho-
die ſolemnizamus,quia excellens fuit in obſerua-
tione legis , meritò à Deo non ſolum ſpirituali-
ter & ęternaliter,ſed etiam temporaliter ad ſum-
mum ſacerdotiũ promotus eſt , hoc eſt quod A-
poſtolus ait: Qui benè miniſtrauerint bonũ gra-
dum ſibi acquirent. Et dominus in Euangelio,
1.*Tim.*3. Omni habenti dabitur & abundabit,quod quoſ-
Matt. 25. *Luca* 19. dam condemnat,qui non meritis ſuis, ſed potius
*Oſea.*8. nummis ſuffragantibus pernicioſè promouen-
tur.De quibus dominus per Prophetam , Ipſi re-
gnauerunt,& non ex me.Principes extiterunt,&
ego ignoraui. Hos eñ iudex intern⁹ & prouehit,
& neſcit,quia quos permittendo tolerat, per iu-

dicium reprobationis ignorat. Sexta gratia eſt opinio bona, de qua ſubditur. *Benedictionem omnium gentium dedit illi.* Bona quidem opinio ſanctorum eſt cauſa quia ipſi ab omnibus gentibus benedicãtur & laudantur. Data eſt quippè Aaron tá ſuauis opinio nominis, vt omnes qui de eo legunt, eum benedicunt. Chriſto quoque datum eſt, vt in admirabili nominis ſui ſuauitate, non ſolum eum benedicant, ſed vt etiam in eo benedicantur omnes gentes. Iſtius quoque beati cõfeſſoris, glorioſam vitam & conuerſationem, quicunque audiũt vel legunt, eum laudant & benedicunt. Sicut enim bona conſcientia neceſſaria eſt coram Deo, ita & bona opinio coram hominibus, præcipuè paſtori qui docere debet populum non ſolũ verbo, ſed & exemplo. Vnde dominus, Sic luceant opera veſtra coram hominibus, vt glorificent patrem qui in cœlis eſt. *Matt. 5.* Quod apertè contra illos eſt, qui & ſi clam bene viuant, tamen de ſe exterius male opinari permittunt, tot rei animarum, quot propter ſcandalum malæ opinionis ſuæ perierunt. Septima gratia eſt cõfirmatio, de qua ſequitur, *Et Teſtamentum ſuum confirmauit ſuper caput eius,* id eſt ſacram ſcripturam quæ eſt teſtamentũ futuræ hæreditatis, confirmauit in mente eius. Et Aaron quidẽ in accepta lege firmus fuit. Chriſtus quoque non ſolum firmus, ſed etiam vtriuſque teſtamenti confirmator fuit. A quo etiã iſte glorioſus pontifex ſic cõfirmatus fuit, quod pro lege Dei ſui vſque ad mortem certauit, & non timuit à verbis perſecutorum & hæreticorũ. Vnde & ſi animam eius gladius nõ abſtulit, palmam

Epiſcopus debet eſſe doctus & firmus in lege.

tamen martyrij nō amiſit. Cōuenit quippè quod Epiſcopus ſit doctus & firmus in lege, qui alios debet docere in lege. Vnde & mitram bicornem in capite gerit, vt vtriuſque cornu teſtamenti fidem tueri, & confirmare poſſit. In quo quidem miſerrimi Epiſcopi condemnantur, qui legis dei ignari, nec ſe, nec alios regere norūt. Et iuxta illud

Ezech. 7. propheticum, heu perit hodie lex à ſacerdote, & conſilium à ſapiente, & ſermo à propheta A quo ergo minores requirent legem? cum ſcriptum ſit:

Malach. 2 Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent de ore eius. Octaua gratia, eſt approbatio benedictionis, de qua ſubditur, *Cognouit*, id eſt approbauit *eum in benedictionibus ſuis*. Et Aarō quidam in Iſrael in tempore ſuo habuit efficaciam benedicendi. Chriſtus verò ſemper & vbique non ſolum benedixit, ſed etiam ipſa benedictio eſt, ſine qua nullus poteſt eſſe benedictus. Sed etiam iſtum glorioſum confeſſorem ſic cognouit Deus in benedictionibus ſuis, quod ad benedictionem eius benediceret, dæmoniacos liberaret, ægros ſanaret, peſtes fugaret, peccatores abſolueret. Epiſcopus quippè gratiam & diſcretionem benedicendi habere debet, vnde & ſacro oleo manum inunctam habet. Sed quid dicam de quibuſdam Epiſcopis peruerſis, qui affectus ſuos, non cauſas meritorum ſequentes, benedicunt maledictis, & maledicunt be-

Ezech. 13. nedictis? Hi iuxta prophetam viuificant animas quæ moriuntur, & mortificant animas quæ non moriuntur. Nona gratia eſt miſericordia, de qua ſubditur, *Conſeruauit illi miſericordiam*

ſuam, quaſi dicat miſericordiam quam cæteris parcè dedit, iuſto multiplicauit. Nullum enim magis quam ſacerdotem, miſericordia decet, qui per compaſſionem omnib⁹ omnia fieri debet. Et Aaron quidem magnam miſericordiam habuit, qui pro tranſgreſſoribus, & etiam murmurãtibus contra ſe, ſupplicauit. Chriſtus verò non ſolum miſericors, ſed etiã ipſa miſericordia & eſt, & fuit, qui etiam pro ſuis crucifixoribus in cruce exorauit. Iſte quoque glorioſus confeſſor totis miſericordiæ viſceribus affluxit, patientibus cõpatiens, dolentibus condolens, aliorum onera portãs, res ſuas in operibus miſericordiæ diſtribuens, peccata aliorum lugens, pro perſecutoribus ſuis exorans, etiam inimicis ſuis benefaciens. In quo nos miſeri ſacerdotes confutamur, qui erga pauperes & afflictos nulla compaſſione commouemur, qui ad aliorum infirmitates ferrei & duri ſumus: quos plus tangit ruina animæ noſtræ cadentis, quàm damnum animæ Chriſtianæ pereuntis. Decima gratia, eſt gratiæ abundantia de qua ſubditur, *Et inuenit gratiam coram oculis Domini.* Sanè ſacerdos non vna, vel duobus gratiis, ſed multarum abundantia gratiarum debet decorari. Et Aaron quidem gratiarum abundantia perfuſus fuit, quod per oleum ſuper caput eius effuſum, & ad barbam, & etiam vſque ad oram veſtimenti defluens ſignificatum fuit. Chriſtus verò omnem habet in ſe plenitudinem gratiarum, quẽ vnxit De⁹ pater, oleo lætitiæ prę participib⁹ ſuis. A quo hic glorioſus confeſſor, ſic largè perfuſus eſt, vt ſi eius ſanctãm vitam, mores, & actus,

legas eum nulla virtute, nullaque gratia caruiſſe dicas. Sed quid nos miſeri ſacerdotes facturi ſumus? qui cum deberemus eſſe in lucem gentium, potius fumantes, quàm flammentes ſumus. Vndecima gratia, eſt magnificatio, in conſpectu regum. Talis quippè debet eſſe ſacerdos vel Epiſcopus, qui pro ſua virtute & honeſtate in conſpectu regum, & reuerendus habeatur. Et Aaron quidem non ſolum populi ſui principibus, ſed etiam regibus alienorum magnus habit⁹ eſt. Chriſtus verò pro ſui nominis maieſtate, omnem principatum & poteſtatem, etiam cœleſtium terreſtrium & infernorum ſibi ſubiecit. Sed & iſte glorioſus confeſſor, per opinionem ſuarum virtutũ, & mirabiliũ operũ, ipſis principibus & magnatibus admirabilis fuit, & verendus In quo cũfundimur nos miſeri ſacerdotes, qui nõ ſolum maioribus, ſed etiẽ minoribus pro deſpectu vilitatéq; vitæ noſtræ, deſpectui habemur & ſubſannationi, Et non illi nos, ſed ecõtrario formidamus illos. Duodecima gratia eſt corona gloriæ, de qua ſubditur, *Et dedit illi coronam gloriæ*. Corona quippè. quæ vitæ deſignat perfectionem, decet ſacerdotem. Vnde Petrus dicit, Regale ſacerdotium. Sacerdos enim ſic debet eſſe perfectus, vt non ſolum ſe, ſed etiam alios poſſit regere. Ob cuius ſignificationem Aaron habebat in capite diadema, in quo lapides precioſi fulgebant, dum perficeretur opus Dei. Chriſtus verò qui in mundum venit, non proſperari, ſed pati, ſpineam tulit coronã, ad deriſionem ſibi inflictã, oſtendẽs quoniã qui hic coronã virtũtis & patiẽtię viriliter

Qualis debet eſſe Epiſcopus in conſpectu Regum.

1. Pet. 2.

habuerit,corona gloriabitur ſempiterna. Quem ſequens iſte glorioſus confeſſor, corona virtutis & patientiæ hic ſtuduit coronari.per quam ad glorioſam peruenit coronam.Nos ergo ſacerdotes coronam habemus,quæ quidem corona,ſi in moribus eius ſignificationem exprimimus,corona vtique eſt nobis gloriæ & honoris, alias opprobrij,& confuſionis. Tertia decima gratia eſt hæreditas,de qua ſubditur *.Statuit ei teſtamentum ſempiternum.* Porrò Leui & Aarō non acceperunt cum reliquis tribubus, partem in terra promiſſionis, ſed eorum hæreditas fuit dominus, id eſt, primitiæ,decimæ,& oblationes,& ſacrificia quæ Deo offeruntur: & hæc perpetua ſtabilitate habuerunt, quamdiu durauit ſacerdotium Iudæorum.Chriſto verò dedit Deus æternam hæreditatem,dicens,poſtula à me,& dabo tibi Gētes hæreditatem tuam,& poſſeſſionem tuam terminos terræ. Vnde ipſe dixit,data eſt mihi poteſtas in cœlo & in terra.Iſte quoque glorioſus confeſſor omnem terrenam hæreditatem contempſit, ſed ſolus Deus hæreditas eius fuit, in quo ſufficientiam & hæreditatem æternam poſſedit. In quo nos miſeri ſacerdotes confundimur,qui cum deū in hæreditatem habere debeamus,de æterna hæreditate contendimus. Sed quid ſufficiet ei, cui nō ſufficit deus? Vnde fratres valde, perhorreſco, ne nos quia hæreditatem terrenam concupiſcimus,æterna meritò priuemur.Nam iuxta ſapientem, hæreditas ad quam feſtinatur in principio, in nouiſſimo benedictione carebit. Quarta decima gratia,eſt ſacerdotiū magnū, de qua ſubditur

Pſal.2. *Matt.28.* *Prouer.20*

Et dedit illi ſacerdotium magnum. Et Aaron quidem in toto populo Iudæorum, ſolus primũ & ſummum obtinuit ſacerdotium. Chriſtus verò ſuper omnem poteſtatem, ſummum & ęternum habet ſacerdotium. Vnde Apoſtolus plures inquit, facti

Hebr.7. ſunt ſacerdotes ſecundum legem, eo quod morte prohiberētur permanere. Chriſtus verò eo quod maneat in ęternum, ſempiternum habet ſacerdotium. Sed etiam iſte glorioſus confeſſor, ſacerdotium habuit magnum: Magnum, non tam magni tudine parrochiæ, quàm magnitudine paſtoralis vigilantiæ, non tam magnitudine redditnum, quã magnitudine virtutum In quo nos indigni ſacerdotes confutamur, qui ſacerdotium magnũ quærimus. Magnum, temporalibus redditibus, nõ ſpi ritualibus profectibus. Quærimus Eccleſiam, nõ in qua animas, ſed pecuniæ copiã lucrifaciamus: In quo nos nõ paſtores, ſed mercenarios eſſe demonſtramus. Quinta decima gratia eſt beatificatio, de qua ſubditur, *Et beatificauit illum in gloria.* id eſt, tam in merito quã in præmio, beatum illũ fecit & glorioſum. Et Aarõ quidem ſibi fideliter miniſtrantem, per bonitatem meriti ad beatitudinē præmij feliciter perduxit. Chriſtũ verò vnigenitũ ſuũ, vſq; ad mortē ſibi fideliter obſequētē,

Philp.2. exaltauit, & dedit illi nomē quod eſt ſuper omne nomē, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, cœleſtiũ, terreſtriũ & infernorũ. Iſtum quoq; cõfeſſorē ſibi fideliter miniſtrantē, curſum militię tēporalis hodie cõſummare fœliciter fecit, & corona ęternæ beatitudinis, illũ inter choros Angelorum glorioſè decorauit. Sed & nos quoq; fratres

mei,ſi ei fideliter obſequamur, ſi eũ ſuper omnia diligamus,ſi omnibus tẽporalibus ſpretis,ad eum toto deſiderio tendamus, faciet nos curſum vitæ fœliciter cõſummare,& ad ęterna gaudia glorioſè peruenire. Sexta decima gratia eſt, functio ſacerdotij de qua ſubditur, *Fungi ſacerdotio*. Et Aaron quidem,vſque ad extremũ diem dignè & ſtrenuè functus eſt ſacerdotio. Chriſtus quoque qui venit miniſtrare,& non miniſtrari, ipſe in ſua perſona vſque ad ſuam paſſionem, humilis prædicatoris & miniſtri functus eſt officio. Iſte etiam ſanctus Cõfeſſor, cum omni humilitate & ſolicitudine, vſque ad mortem, ſuo functus eſt miniſterio. Quod nos infimos ſacerdotes cõdemnat,qui miniſterio noſtro fungi negligimus: Vicarios & mercenarios pro nobis ſtatuimus,ipſi verò vanis tẽporalibúſque rebus,negotiíſque ſecularibus vacamus,ſatis inuenientes quibus animas,pro quibus Chriſtus mortuus eſt,cõmittamus: cui verò res vanas credamus,inuenire nõ valemus. Septima decima gratia,eſt laus de qua ſubditur, *Et habere laudem in nomine ipſius*. Et Aaron quidem,quia ſibi & aliis profuit, de ſacerdotij functione laudẽ habet. Chriſtus quoq;, quia cũ reſtauratione humani generis rediit, de functione ſacerdotij ſui laudẽ habet in cœlo,ineffabilem & æternam. Iſte etiam Confeſſor,quia cum acquiſitione multarũ animarum rediit de ſacrificij ſui functione, proculdubio in cœlo,æternam laudem habet,vt meritò dicatur de eo, Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te cõ-

Matt. 20.

Matt. 25.

ſtituā. Sed quā laudē habebit paſtor,qui cunctis ouibus deuoratis,& diſſipatis à lupis, vacuus redit? Quam laudem habebit Paſtor qui nec etiam cōſeruatum ſcipſum reddit? Octaua decima gratia eſt. *Offerre Deo incenſum dignum in odorem ſuauitatis*. Et Aaron quidem in populo ſuo ſupplicans obtulit Deo incenſum in odorem ſuauitatis. Chriſtus verò ſeipſum immaculatum, & igne charitatis cōcrematum,in ara crucis pro redemptione humani generis,Deo patri obtulit in odorem ſuauitatis.In quo ſacrificio pluſquam cæteris omnibus odoratus eſt deus pater.Iſte quoque glorioſus confeſſor, pro populo ſuo ſupplicans, cor compunctum,igne ſancti ſpiritus incenſum, cum odore ſuauitatis,bonæ deuotionis Deo obtulit,& adhuc quotidie offert cum fiola odoramentorum ſuorum, nobis diuinam repropitians maieſtatem. Quem imitantes fratres mei, diſcamus Deo offerre ſacrificium,non alienū vt Cain, qui ſe deſerens,alienum obtulit:ſed offeramus ſacrificium dignum, cor ſcilicet contritum & humiliatum. Ne offeramus cum igne alieno, id eſt, cum igne terrenæ cupiditatis, vt Nadab & abiu, qui ob hoc à Deo percuſſi ſunt, ſed cum igne diuino,id eſt, cum charitate. Nec offeramus illud cum tepore, vt tepidi,qui à Deo euomuntur, ſed cum feruore deuotiſſimæ orationis, Quatinus Deus noſtra deuotione odoretur & delectetur. Quod huius ſanctiſſimi Confeſſoris precibus nobis deus concedere dignetur. Amen.

VNIVS CONFESſoris Sermo de Matthæo.

DIxit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc, homo quidam peregre proficiſcens vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua, & cætera. Matth.25.

Quidam ſunt, qui bona quæ habent, à ſemetipſis ſe habere putant. Alij quidem putãt ſe à Deo habere illa, ſed tantum ad ſuos vſus data: & ideo ſe peccare non exiſtimant, ſi ea cæteris non communicent. Alij autem, & ſi ea cæteris communicanda norunt, tamen ad communicandum ſunt pigri. Contra hos proponit dominus parabolam prælibatam, oſtendens quod omnia bona quæ habemus, à Deo ſunt collata: Et quod non ad vſus noſtros tãtum, ſed ad communicandum cæteris ſint nobis commodata: & quod illi, qui ea communicare pigri ſunt, eis iure ſpoliãdi & damnandi ſunt. Sunt autem quatuor particulæ lectionis huius. Primò namque demonſtrat Dominus omnia bona quæ habemus, à Deo nobis commendata eſſe. Secundò demonſtrat quoſdam de commẽdatis bene operari, quoſdã male. Tertiò demõſtrat bene operãtes ſaluãdos. Quartò male operantes damnandos eſſe. Primũ igitur oſtendit, quod omnia bona quæ habemus, à Deo habemus cum dicitur, *Homo quidam peregrè proficiſcẽs.* Quis enĩ homo iſte eſt? niſi ille de quo propheta dicit. Et homo eſt, & quis cognoſcet eum? Qui profectò tunc peregre profectus eſt, quando naturam noſtram, quam de terra ſumpſit, ſuper cœlum collocauit. Carnis enim locus pro-

priè terra eſt:quę tunc peregre proficiſcitur,quādo per redemptorem noſtrum ſuper æthera ſublimatur. Qui modo à nobis, quandiu ſumus in hoc exilio,peregrinamur, quoniam tū per carnis abſentiam, tum per auxilij diſſimulationē à nobis elongatur.Hic ſeruos ſuos vocauit,quādo vel per ſe, vel per prædicatores ſuos, homines de quatuor mundi partibus vocauit. Bona verò ſua eis tradidit,& adhuc quotidie tradit,quoniā gra-

Epheſ.4. tias ſuas ſingulis diſpergit.Vnde Apoſtolus, Vnicuique noſtrum data eſt gratia ſecūdum menſuram donationis Chriſti, propter quod Pſalmiſta dicit,Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem,dedit dona hominibus. Diligēter autem conſiderandum eſt,quod ait, *ſeruos ſuos* & *tradidit eis bona ſua.* Si enim ſerui eius ſumus, ergo non ſumus noſtri.Si tradidit, nō dedit, ſed magis commodauit. Si bona ſua, ergo non noſtra. In quo quid demonſtratur, niſi quia nec nos ipſi, nec ea quæ habemus noſtri iuris, ſed magis domini ſumus?Si ergo vel nobis,vel noſtris, preter ſeruitiū & voluntatem domini abutimur, quid aliud quā domino de ſuis defraudamus: *Et vni,*inquit,*dedit quinque talenta, alij autem duo, alij vero vnum.* Hoc ſimpliciter accipere poſſumus: qm̄ vni dat Deus plura dona,alij pauca,alij pauciora. Vel certè per quinque talēta exteriorū ſcientia, quinque ſenſibus acquiſita denotatur. Per duo verò, intellectus & operatio ſignificantur. Per vnū, ſolus intellectus ſignificatur. *Vnicuique,* inquit,*ſecundum propriam virtutem.* Quaſi dicat tradidit eis non quantum ipſe,ſed quantum vnuſquiſque capere

poterat: Quam diſcretionem, magiſtros ſanctæ Eccleſiæ ſemper decet obſeruare. Ad quid autem eis tradet talenta, oſtendit dominus, iuxta alium euangeliſtam dicens, *Negociamini dum venio. Et profectus eſt*, inquit, *ſtatim* Non locum mutans, ſed liberam eis operandi tribuẽs poteſtatem: Nec benè operantes ſtatim ſaluans, nec male operantes ſtatim damnans: ſed vtróſque cum ſilentio ad iudicium expectans.

SEQVITVR pars ſecunda, in qua demonſtratur alios benè operari, alios malè, cum ſubditur: *Abiit autem qui quinque talenta acceperat, & operatus eſt in eis, & lucratus eſt alia quinque.* Sũt enim nonnulli, qui & ſi interna myſteria capere nequeũt, tamen accepta exteriorũ ſciẽtia nõ torpeſcunt. *Et abeunt*, quantũcumq; poſſunt, de accepta ſciã benè operãtes: & per actiuã vitã, exteriora in operibus miſericordiæ, cęteríſque bonis vſibus expendentes, & magis, magíſque proficiẽtes, donec lucrum eis geminatur. Quod vtiq; fit, vel cum ipſa ſcientia per exercitium in ſe geminata, proximis, vel dicto vel exemplo proficiendo, duplex merces acquiritur. *Similiter*, inquit, *& qui duo acceperat lucratus eſt alia duo.* Quia ſunt nonnulli ſubtilia de internis intelligentes, & mira in exterioribus operantes: qui cum ſpiritualia docendo, & bona operando, tam ſibi quàm aliis proſunt, quaſi duplicatum lucrum acquirũt. *Qui autem*, inquit, *vnum acceperat, abiens fodit in terram, & abſcondit pecuniam domini ſui.* Porrò talentum in terra abſcondit, qui datam ſibi intelligentiam, in corde terreno & auaro celat, nec eam

aliis manifeſtat. Contra quem Salomon ait, Sapientia abſcondita,& theſaurus abſconditus,quę vtilitas in vtriſq;.Et Ieſus filius Sirac,Qui abſcō-
Eccle.20. dit,inquit,frumenta,maledicetur in populis. Ta-
Prouer.11. lentum abſcondit,qui acceptum ingenium, totū in terrenis curis immittit:qui intelligentiam,qua poſſet cœleſtem ſapientiam capere,in terrena calliditate implicare gaudet.De cuiuſmodi perProphetam dicitur, Sapientes ſunt, vt faciant mala, bona autem facere neſcierunt.

SEQVITVR pars tertia, in qua demonſtratur bene operantes bene remunerandos,cum ſubditur: *Poſt multum verò temporis, venit dominus ſeruorum illorum,& poſuit rationem cum eis.* Sanè nō niſi poſt multum temporis Dominus ad iudiciū venit,quoniam diu & cum multa patientia peccatores expectat, vt multos ſaluare queat. *Et poſuit*,inquit, *rationem cum eis*. Solus Dominus eſt, qui rationem cum ſeruis ponere nouit: quoniam ipſe ſolus pro meritis vnicuique rationabiliter reddit.Ipſe enim falli non poteſt, quia ipſa veritas eſt:nec corrumpi,quia ipſe iuſtitia eſt Nec enim eum latere quicquam poteſt, qui omniſciens eſt: nec ei in aliquo detorqueri poteſt, qui omnipotens eſt. *Et accedens qui quinque talenta acceperat, & cætera.* Fidelis ſeruus qui de conſcientia ſua eſt ſecurus,remuneratori occurrit primus, & obtulit alia quinque talenta dicens, *Domine,quinque talenta tradidiſti mihi, ecce alia quinque ſuperlucratus ſum,& cætera.* Vnuſquiſque fidelis de talento commiſſo lucrum offert accquiſitum. Petrus Iudæorum gentem,Paulus gentilitatem, Iohan-

nes Aſiam minorē, Andreas Achayam, Iacobus Hiſpaniam, Thomas maiorem Indiam, Bartholomæus minorem, Matthæus Æthiopiam, Symō & Iudas Perſidem. Alius mille animas, alius centum, alius decem, qui minus, animā ſuam. Quorum vnicuiq; dominus applaudit, plaudat & remunerat, dum ſubdit, *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium domini tui.* Et applaudit, cum ei cōgaudet, & congaudere monet per, *Euge*, interiectionem, gaudij ſignificatiuam. Eum laudat, cum eum bonum & fidelem vocat. Bonum, quia bonum voluit, & ſtrenue & fortiter egit. Fidelem, quia in omnibus non ſuam, ſed Domini gloriam quæſiuit. Eum remunerat, cum ei dicit, *quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium domini tui.* Omnia enim bona præſentis vitæ, quantumcumque magna videantur, in comparatione futurorum, parua paucáque putantur. Tunc autem fidelis ſeruus ſuper multa conſtituitur, quando illa immenſa æternáque bona récipit, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Tunc in gaudium domini ſui intromittitur, quando in illa patria æterna aſſumptus, atque Angelorū cœtibus admixtus, ſic interius gaudebit de munere, vt iam nō ſit quod vltra doleat de corruptione. Quid enim maius poteſt fideli ſeruo dari, quam cum Domino beatitudinis, in æternum viuere & lætari?

SEQVITVR pars quarta, in qua demonſtratur pigros malóſque ſeruos reprobari, cum ſubiūgitur: *Accedens autem & qui vnum talentum*

acceperat. Qui ſibimet eſt male cõſcius, extremus venit & tardus. *Domine*, inquit, *ſcio quia homo durus es, metis vbi non ſeminaſti, & colligis vbi non ſparſiſti. Et timens abij, & abſcondi talentum tuum in terra, ecce habes quod tuum eſt*. Verè quod ſcriptum eſt, ad excuſandas excuſationes in peccatis, huic ſeruo contingit, vt ad pigritiam & negligentiam, ſuperbiæ quoque adhæreat crimen. Qui enim ſimpliciter debuit confiteri inertiam ſuam, & veniam deprecari, contrario domino calumniatur, & dicit ſe prudenter feciſſe, ne dum lucra pecuniæ quæreret, periclitaretur de ſorte. Porrò Domino calumniatur, cum eum durum dicit, & metere vbi non ſeminauit, & congregare vbi non ſparſit, quaſi dicat, durus es, quia dura præcipiens & dura ſupplicia irrogas, metis vbi nõ ſeminaſti: quia etiam eos tanquam reos falce iudicij præcidis, quibus legem non commiſiſti. Et congregas vbi non ſparſiſti, etiam congregans in regnum tuum bonos de gentibus, & eorum operatione qui naturalem legem ſeruant: & damnãs eos qui negligunt & ſcriptam. Prudenter ſe feciſſe dicit, cum ſubdit, *Et timens abij*. Quaſi dicat timens neſi aggrederer alios acquirere, ipſe periclitarer, propterea talentum intelligentiæ in corde cælaui. Sunt enim pleríque tales in ſancta Eccleſia, ſecũ dicentes, ſufficit mihi, vt de me rationem reddã: Cur officium prædicandi aliis aſſumam, vt de aliis cogar reddere rationem? Vel certè timens, ne ſi propoſitum vitæ ſanctioris aggrederer, retrò quandóque reſpicerem & magis ipſe damnarer. Et ideo intelligentiæ datæ talentum in ſeculari

vita abſcondi,non diminuens,neque augẽs.Sunt enim multi tales, qui meliorem vitam aggredi metuunt:& tamen iacere in ſua ignauia non pertimeſcunt,quorum Petrus adhuc infirmus ſpeciẽ tenuit,cum viſo miraculo dixit: Exi à me Domine quia homo peccator ſum.Imò Petre,ſi peccatorem te conſideras, oportet vt à te Dominum non repellas. Sic qui meliorem vitam idcirco nolunt,quia ſe infirmos eſſe conſpiciunt,quaſi peccatores ſe fatentur, & Dominum à quo ſanctificari debuerãt,à ſe repellunt. Et velut in perturbatione,conſilium non habent,dum moriuntur,& vitam timẽt Nam qui timet pruinam, irruet ſuper eum nix: Vnde & huic ſeruo protinus reſpondetur,*Serue male & piger,ſciebas quia meto vbi non ſemino, & congrego vbi non ſparſi: Oportuit ergo te dare pecuniam nummulariis, & ego veniens recepiſſem quod meum eſt cum vſura.* Ex verbis ſuis dominus ſeruũ conſtringit,quaſi dicat.Si iuxta ſententiam illud exquiro quod non dedi, quanto magis à te exquiro quod ad erogandum tibi dedi! Pecuniam quippè nummulariis dare,eſt intelligẽtiam prædicationis illis impẽdere,exemplo & verbo, qui illam valeant exercere.Sed ſicut noſtrum periculum aſpicitis, ſi domini pecuniam teneamus:ita veſtrum periculum fratres intelligite, ſi pecuniã vobis impenſam cum vſuris non reddideritis. Quam profectò cum vſura redditis, vel cum audita retin re, vel cum ex auditis non audita colligere ſtudetis? Pigrum verò ſeruum qua ſententia dominus feriat,audiamus. *Tollite ab eo talẽtum, & date ei qui habet decem talenta.* Bonum talentum

Lucæ 5.

ſpiritualis intelligentiæ datur illi, qui tantum intelligentiam exteriorum habens, illam benè miniſtrauerat. Quod quotidie in eccleſia fieri videmus. Quia pleríque dum benè miniſtrant exteriora quæ acceperunt, per adiunctam gratiam ad miſticum quoque perueniunt intellectum. Et contra multi naturaliter acuti & ingenioſi, quia deſides ſunt, ob pigritiam ſuam hebeteſcunt. In iudicio verò multi qui modo ſunt ſcientia prædi-ti, inter in doctos reputabuntur. Et econtra multi qui modo ſunt ſimplices, ob ſuam deuotionem inter Apoſtolicos doctores, præmiis ſpiritualibus intelligentiæ remunerabuntur. Omni enim habenti dabitur, & abundabit. Ei autem qui non habet, & quod habere videbatur, auferetur ab eo Ille rectè dicitur rem habere, qui ea vtitur benè. Qui verò bono vſu rei caret, perinde eſt ac ſi non haberet. Omni ergo habenti, & benè vtenti re, dabitur & abundabit. Ei verò qui non habet, & qui non benè vtens eſt, quaſi non haberet, & quod habere videbatur, auferetur ab eo. Vel certè, omni habenti, charitas dabitur, & diuerſitas gratiarum cæterarum, & abundabit. Qui verò non habet charitatem, etiam dona quæ percepiſſe videbatur, amittet. Vnde neceſſe eſt fratres mei, vt ſemper in omnibus habere charitatē ſtudeamus: quoniam qui eam habet, omnia habet: Et qui eam non habet, & talento quod habebat punitur, & iuxta dominicā ſententiā in tenebras exteriores præcipitatur. Per pœnā quippè cadit in exteriores qui per culpā ſuam ceciderat in interiores. Ibi erit flet⁹ oculorū, qui hic illicita cu-

Matt. 25.

Qui charitatem habet omnia habet.

piebant,& ſtridor dentium,qui edacitate gaudebant. Ardebit lingua qui garrulitatē hic amabat. naſus intollerabilibus fœtoribus afficietur,q hic Luxurioſis odoribus delectabatur. Aures, terrore ſtridentium dæmoniorum cruciabuntur, qui hic vanis ſermonibus,& malis iocundabantur. Totū corpus variis ſuppliciis torquebitur, quod hic luxurioſis contactibus delectabatur. Et iuxta varietatem peccatorum, erit varietas ſuppliciorum. Itaque fratres mei, vnuſquiſque noſtrum in negociatione talenti commendati vigilet: quoniam nullus, eſt qui à Deo talentum non acceperit. Alius námque ſpiritualem accepit intelligentiam,alius terrenam ſubſtātiam, alius tēporalem poteſtatem,alius apud diuites familiaritatem, alius artem qua paſcitur. Alius ſaltem ipſam rationem,vel ipſos corporis ſenſus. Habens igitur ſpiritualem intelligentiam, prædicationi vacet, habens terrenā ſubſtātiam,per opera miſericordiæ, illam eroget. Habens terrenam poteſtatem,imbecilles tueatur. Habens apud diuites familiaritatē, pro pauperibus loquatur. Habens artem qua paſcitur, ex ea quod poteſt, indigentibus conferat. Habens autem rationem, vel quinque corporis ſenſus,benè ſibi,& aliis,illam vel illos impendat. Vt ergo redeunte domino, de talenti ſui ratione quiſque ſecurus ſit, cum tremore penſet quotidie quod accepit, iam iam redibit, qui peregre profectus eſt. Feſtinemus igitur de talento commodato negociari, quatinus cum duplicatione talenti,occurrere valeamus domino venienti: ipſo largiente qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit

& regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

VNIVS CONFESSORIS
Sermo de libro Sapientiæ.

Eccleſ. 50.

ECce ſacerdos magnus qui in fide ſua probatus eſt, & cognitus in verbis ſuis fidelis, & cætera Hæc lectio fratres mei, licet ad literã partim de Samuele propheta, partim de Simone ſummo pontifice Iudæorum dicta ſit: tamen quia nihilominus iſti ſancto pontifici, cui hodie ſolennizamus, conuenienter hodie in ſancta Eccleſia recitatur. Fuit quippè ipſe glorioſus pontifex ſacerdos magnus: Magnus officio, magnus merito, magnus præmio. Magnus exteriùs, magnus interius, magnus ſuperiùs. Talis nimirũ debet eſſe ſacerdos vt alto gradui, alta vita reſpondeat, quatinus vtríque, altum quoque præmium reſpondere queat. Commendatur iſte ſacerdos in quatuor, in fide in claritate, in virtutum varietate, in officij ſui executione. Porrò in fide commendatur cum ſubiungitur. *Qui in fide ſua probatus eſt, & cognitus eſt in verbis ſuis fidelis.* Probatus inquit & cognitus, quaſi probando cognitus eſt. Dum enim res probatur, cognoſcitur. Et iſte quidem ſanctus probatus & cognitus eſt in fide ſua, id eſt operibus fidei ſuæ & verbis eſſe fidelis. Cum enim fides ſit in ſe inuiſibilis, & de inuiſibilibus, nó niſi per exteriora opera ſua probatus & cognitus eſt, eſſe fidelis. Quoniam propter fidem Chriſti, amata reliquit, dura ſecutus eſt, mira fecit, aſpera paſſus eſt. propter

Fides inuiſibilium.

fidem enim Chriſti reliquit exemplo Abrahæ, terram & cognationem, & domum patris ſui, blandáſque côſuetudines, cibi lautioris & veſtis: cæterarúmque illecebrarum carnis. Secutúſque eſt anguſtam & arduam viam mandatorum Dei, mundum contemnens, ſeipſum crucifigens: paupertatem, vilitatem, & humilitatem, cæteraſque virtutes amplectens: inimicos etiam diligens, & pro perſecutoribus exorans, per fidem quoque Ieſu Chriſti mira fecit, cæcos illuminans, claudos erigens, dæmoniacos curans, infirmos ſanans, mortuos ſuſcitans. Quoniam iuxta verbum domini, omnia poſſibilia ſunt credenti. Propter fidem etiã Ieſu Chriſti aſpera paſſus eſt, contumelias, iniurias, damnificationes, perſecutiones, exilia, variáſque afflictiones. Ipſum etiam martyrij gladium gaudẽs ſuſtinuiſſet, ſi eſſet qui inferret. Vnde quia mente, martyrio non defuit, corona martyrij non carebit. Propter verba quoque ſua probatus & cognitus eſt eſſe fidelis: quoniã quãtam fidem haberet, demonſtrauit verbo fidei in tẽpore perſecutionis cõfitendo cõſtanter, prædicando inſtanter, ſcribendo luculenter: infideles & hæreticos confutando, præſentes populos viua voce inſtruẽdo, abſentes & naſcituros ſcriptis erudiendo. Docuit viuus, docet & defunctus. Et ſi meretur qui docet, meretur etiam iſte quotidie cũ ſuo ſcripto nos docet. Sed nos indigni ſacerdotes, quid hodie facimus? qui nec factis, nec dictis, nec moribus, vt deceret, fideles eſſe cõprobamur immo quod ſine lachrimis dicere nõ poſſum, dũ carnalia ſpiritualibus, & etiã ſempiternis

tranſitoria præponimus, nec nos credere, vel in fide demonſtramus dubitare. Sed ſi fidem quandóque prædicamus, ipſam contrariis factis oppugnamus. Secundo in claritate commendetur iſte ſanctus, cum ſubditur: *Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna plena in diebus ſuis lucet. Et quaſi ſol refulgens.* Sic iſte ſanctus refulſit in tẽplo Dei. Stella matutina fratres mei, diei nuncia, in medio quidẽ nebulæ ſplendet, ſed tamen non ſufficit nebulam ſuperare, nec iter euntibus demonſtrare. Luna verò plena in diebus ſuis lucẽs ſufficit ex magna parte, & noctem ſuperare, & iter euntibus demonſtrare, ſed tamen noctẽ omnino non expellit, nec homines ſuo calore calefacit. Sol verò fulgens, inter nebulas ſplendet, & eas ſuperat, & iter euntibus demonſtrat, & noctẽ penitꝰ excludit, & ſuo calore homines calefacit. Stella igitur matutina in medio nebulæ, eſt exordium bonæ vitæ, quę diẽ æternitatis pręnunciat, ſed tamen tenebras infidelitatis & erroris non ſufficit per ſe ſuperare, nec rectã viã demõſtrare. Luna verò in diebus ſuis lucens, eſt Euangelica doctrina, quæ inter tenebras infidelitatis & erroris lucet, & eas ſuperat, & rectam viam hominibus demonſtrat: ſed tamen infidelitatis & erroris tenebras penitus non excludit, nec omnes homines ſuo calore calefacit. Sol verò refulgens, eſt mirabilium virtutum euidentia, qui inter tenebras infidelitatis & erroris ſplendet, & eas ſuperat, & rectam viam demõſtrat: Noctem ignorantiæ & dubitantiæ penitus excludit, & ſui admiratione, homines ad fidem & charitatem

accendit. Hinc eſt quod Dominus mittens diſcipulos ſuos ad illuminandum, per fidem vniuerſum mundum, ſpirituali vitæ, & euangelicæ doctrinæ (quibus iam præfulgebant) adiunxit etiam euidentiam ſpiritualium virtutum & miraculorum: qua triplici luce illi mirabiliter illuſtrati, prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Hac igitur triplici luce, iſte glorioſus pontifex inſignitus, refulſit per vitæ claritatem. inter infideles & hæreticos, tenebroſoſque homines: quaſi ſtella matutina in medio nebulæ. Refulſit quoque quaſi luna, plena in diebus ſuis, per ſpiritualem doctrinam, noctem infidelitatis & ignorantię ſuperans, & rectam viam hominibus demonſtrans. Refulſit etiam in templo Dei tanquam ſol refulgens, per virtutum & mirabilium euidentiam, omnem fidei ignorantiam, & dubietatem excludens, & homines ſui admiratione ad fidē & charitatem Dei trahens. Sed ad hæc quid dicimus, nos infimi ſacerdotes, qui nec vita, nec doctrina nec virtutibus (vt oportet) coruſcamus: imò qui deberemus eſſe lux mundi, tenebræ ſumus. Et ſi, inquit, Dominus lumen, quod in te eſt, tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? Quod bene fratres videmus. Quia enim doctores, qui ſanctę eccleſiæ oculi debent eſſe, hodie tenebraſcunt, cætera Eccleſiæ membra, quæ non ducunt ſed ducuntur, quàm tenebroſa ſunt? Et qui cæci cæcos ducere præſumunt, nónne (quod ſine gemitu dicere non poſſum) vtrique in foueam æternę perditionis cadũt? Tertiò de virtutum varietate cō-

Marc. 16.

Doctores eccleſiæ oculi.

mendatur iſte ſanctus, cùm ſubiungitur, *quaſi arcus refulgens inter nebulas gloriæ*. Porrò arcus cœleſtis, qui & iſtris dicitur, multicolor eſt, ex repercuſſione ſol is illuſtratus: in ſignum fœderis inter Deum & homines poſitus, pluuiarum miniſtratiuus. Iſte quoque glorioſus confeſſor, arcus Dei fuit, ſagittis, id eſt, ſententiis ſacræ ſcripturæ inimicos fidei transfigẽs: Multi color, id eſt, multarum varietate virtutum corruſcans. In ſignum fœderis inter Deum & homines: quia in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. Iſte quippe, cæteríque ſancti inter Deum & homines poſiti, quid aliud ſunt, quàm ſignum pacis Dei, ad homines? Quãdo verò de medio hominum ſubſtrahũtur, quid aliud ſunt quem ſignũ iracundiæ dei ad homines? Et nos fratres, qui hodie veris ſanctis de medio noſtrum obtenebreſcimus, quid aliud quàm ſubtracto dei fœdere, dei iram experimur? Pluuiarum quoq; fuit miniſtratiuus iſte ſanctus qui imbre doctrinarum non ſolùm homines irrogauit, imò etiam inter nebulas glorię, & inter cęteros glorioſos prædicatores priuilegio doctrinarum, & virtutum effulſit. Quomodo autẽ iſte ſanctus quaſi arcus multicolor effulſerit, ſubſequenter exponitur, cùm enumerantur octo virtutes quibus variè miréque radiauit. Prima eſt martyrium in mortificatione carnis, de quo ſubditur, *quaſi flos roſarum in diebus vernis*. Sanè flos roſarum in diebus iuuentutis, eſt virtus martyrij in diebus iuuentutis. Virtus autẽ martyrij acquiritur non ſolùm in ſanguinis effuſione, ſed etiam in carnis pro Chriſto mortificatione. Etenim cùm

iſte ſanctus continua abſtinentia,labore,& vigiliis, corpus ſuum macerauit,cum multis caſtigationibus rebellionem carnis ſpiritui ſubdidit,carnem ſuam cum vitiis & concupiſcentiis crucifixit,quid aliud quàm continuum martyrium ſuſtinuit? Secunda eſt caſtimonia de qua iſte ſanctus commendatur,cùm ſubditur,*Quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ*. Porrò lilia in trãſitu aquę, eſt cãdor caſtitatis in trãſitu labentis vitę. Qua virtute iſte ſanctus mirè reſplenduit, dum in carne non ſecundum carnem,dum inter homines angelicè vixit.Imò in hoc quodammodo angelos ſuperauit, dum caſtitatem quam illi in naturæ ſuæ cõfirmatione poſſident, iſte etiam in naturæ ſuæ lubricitate meruit obtinere. Tertia virtus eſt patientia, de qua iſte ſanctus commendatur,cùm ſubditur: *Et quaſi thus redolens in diebus ætatis*. Sanè thus, arbor eſt Arabica leniſſimi corticis,per leſuras corticis, ſuauiſſimi guttas odoris emittens, quæ & thura dicitur.Thus ergo redolens in diebus ætatis, eſt patientia ſuauiter fragrans in diebus perſecutionis. Qua virtute iſte ſanctus mirè fragrauit,cũ ſuauitate patientiæ, lenitudinis quoq; ſuæ ſuos iniuriatores delectauit. Quarta virtus, eſt charitas,de qua iſte ſanctus cõmẽdatur,cùm ſubditur, *Quaſi ignis effulgens*. Porrò ignis effulgens. eſt ardor charitatis elucens. Vnde Dominus ait, Ignẽ veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat? qua virtute iſte ſãctus mirabiliter enituit, cùm inimicos,perſecutoréſque ſuos tanquam filios adamauit. Quinta virtus eſt deuotio,de qua iſte ſanctus cõmendatur,cùm ſubiungitur.*Et thus* *Luc.* 2.

Pſal. 140. *ardens in igne.* Sane thus ardẽs in igne eſt deuotio orationis in charitatis feruore, vnde Pſalmiſta, Dirigatur oratio mea ſicut incẽſum in conſpectu tuo, qua virtute iſte ſanctus pontifex mire refulſit, cum orationis potentia, diuinã placans iracundiam, Deum hominibus, & homines Deo reconciliauit. Sexta virtus eſt ſapientia, de qua cõmendatur iſte ſanctus, cùm ſubditur, *Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.* Porrò vas auri ſolidum omni lapide ornatum pretioſo, eſt miniſter dei, ſapientia, cæteriſque virtutibus decenter decoratus. Vnde & Paulus vas electionis nũcupatur. qua virtute ſanctus iſte mirabiliter effulſit, dũ in Eccleſia dei, ante oculos dei & hominũ ſapienter & gratis miniſtrauit. Septima virtus eſt miſericordia, de qua iſte ſanctus cõmẽdatur, cùm ſubiungitur: *Quaſi oliua pullulans.* Sanè oliua pullulãs eſt virtus miſericordiæ per diuerſos miſerationũ ramos ſe effundens: Oleum enim Græcè, miſericordia Latinè, quæ ſicut oleum, vniuerſis liquoribus ſuperfertur. Quia virtute precioſus iſte ſanctus confeſſor largè radiauit, qui viſcera compaſſionis, & manũ largitatis afflictis, & egenis ſine mora reſerauit. Octaua virtus eſt perſeuerantiæ fortitudo, de qua iſte ſanctus commendatur, cùm ſubditur, *Et quaſi cipreſſus in altitudinem ſe extollens.* Cipreſſus odorifera, venuſtatem ſuæ comę, nullo deponit impulſu, fortis & ſolida & oneri cedere neſcia. Cipreſſus igitur in altitudinẽ ſe extollens, eſt altitudo fortitudinis perſeuerans, qua virtute iſte ſanctus refulſit, dum in prædictarum opinione virtutum ſemper excreſcens fortiter perſeue-

rauit. Sed ad hæc quid nos miſerrimi ſacerdotes dicere poſſumus? qui nõ diuerſarum fulgore virtutum decoramur, ſed potius è cõtrario diuerſorum vitiorum ſordibus maculamur & fœtemus, & alios fœtore noſtro corrumpimus, rei non ſolùm animarum noſtrarũ, ſed etiã omniũ malo noſtro exemplo corruptarum. Quartò de officij ſui executione commendatur iſte ſanctus cõfeſſor, cùm ſubditur, *In accipiẽdo ipſam ſtolam gloriæ, & veſtiri eum conſummatione virtutis*. In aſcenſu, ſiue in acceſſu altaris ſancti, gloriã dedit Porrò veſtimẽta ſiue officia ſacerdotalia, nõ ſolùm ordinis ſunt iudicia, ſed etiam ſpiritualium virtutum, quibus ſacerdotes debẽt intus ornari: & cœleſtium præmiorum, ad quæ debent tendere ſunt ſacramẽta. Stola quippe, alba ſiue cãdida, duas res ſignificat videlicet candorẽ munditiæ ſacerdotalis, & præmium eius, ſtolam immortalitatis. Infula, quæ cæteras veſtes tegit & ambit, ſignificat & ſacerdotalis virtutis perfectionem: & præmium eius, perfectæ beatitudinis conſummationem. Acceſſus verò ſacerdotis ad ſanctum altare, ſignificat propiorẽ acceſſum, quo debet ſacerdos accedere ad deum: & hic per maiorem charitatem, & in futuro per maiorem beatitudinem. Iſte ergo ſacerdos glorioſus ſicut indumẽtis & officiis ſacerdotalibus, ita & eorum figuratiuis fuit exornatus. Quoniam in accipiendo ipſam ſtolam gloriæ, id eſt, dum ipſe acciperet ſacerdotalẽ ſtolam, gloriæ futuræ ſignificatiuam, & veſtiri eum conſummatione virtutis, id eſt, dum veſtiretur infula, conſummationis virtutum ſignificatiua: & in

Stola.

Infula.

acceſſu altaris ſancti,id eſt,dum accederet ad ſanctum altare, dedit gloriam Deo. Hæc omnia non ſibimet (vt quidam faciunt) ſed ſoli Deo attribuens, & ad eum referens: Exhibens ſanctitatis amictum,per veſtes ſignificatiuum,& ſanctitatis acceſſum,per acceſſum ad altare deſignatum per quæ,ſtola æternę perfectionis,& acceſſu ad diuinam gl riam perfruitur, nunc & in æternum. In quo nos indigni ſacerdotes condemnamur, qui cùm exterius coram populo ſatis veſtibus fulgeamus,tamen interius coram Deo turpiſſimis vitiis obſcuramur. Et cùm accedere propius ad altare præſumamus, interius à Deo per reprobam vitã elongamur. Quod ergo,fratres mei, remedium relinquitur nobis,niſi vt turpitudines noſtras lachrymis veræ pœnitentiæ diluamus:& reatus noſtros operibus miſericordiæ redimamus, vitam noſtram in melius commutantes, ieiuniis, orationibus,lectionibus,cæteríſque bonis ſtudiis vacantes,exemplo & verbo plebem nobis commiſſam paſcentes,quatinus meritis & interceſſionibus huius ſanctiſſimi ſacerdotis,cui hodie ſolennizamus,numero ſanctorum ſacerdotum, merito & præmio adunari mereamur, largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto,qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum.

VNIVS CONFESSORIS
Sermo de Matthæo.

Dixit Ieſus diſcipulis ſuis, vigilate quia neſcitis qua hora dominus veſter venturus ſit. Et rel. Pius dominus, & redemptor noſter, fratres chariſſimi, malẽs inuenire in nobis, quod coronet quam dãnet, in hac ſancti Euangelij lectione, ſomnolentiam noſtrã curauit excitare. Facit igitur quatuor. Primùm hortatur nos ad vigilandũ Secundò demonſtrat, quare ſit nobis ſemper vigilandũ. Tertiò oſtendit qui præcipuè, & cõtra quos debeãt vigilare Quartò dicit paſtorem bene vigilantẽ eſſe quidam rarum, ſed beatũ. Primò igitur nos hortatur ad vigilandum, cùm dicit, *vigilate*. Porro ſicut eſt vigilia corporalis, ita & ſpiritualis Sicut enim tunc corporaliter vigilamus, quando exterior homo noſter apertis oculis corporis, exteriora ſua cuſtodit. Ita ſpiritualiter vigilamus quando interior homo noſter apertis oculis, ratione interiora ſua cuſtodit. Sicut ergo anima precioſior eſt corpore, ita magis vigilandũ eſt pro ea, quam pro corpore: quã quia multi verſuti inimici vndiq; aſſumunt, ſemper & vndiq; ei eſt vigilandũ. Inimici qui animã noſtrã perſequuntur. ſunt diabolus, caro, & mũdus, diabolus ſemper iuxta nos eſt, caro etiã in nobis eſt: mundus vndiq; & vbique circa nos eſt. Hi noſtri inimici nos aſſiliũt ante & retro, à dextris & à ſiniſtris, deſurſum & deorſum. Ante per apertam perſecutionẽ, retro per occultã: à dextris blãdiẽdo, à ſiniſtris deterrẽdo. Deſurſum nos ad elationẽ extollẽdo, deorſum nos ad deſperationẽ trahẽdo. Aſſiliunt etiã per omnes corporis ſenſus, tanquã per omnes portas animã. Tentãt viſum per

pulchra & concupiſcibilia: Auditum per dulces melodias & placētia verba: Guſtū, per exquiſitos ſapores, & gulę irritamēta: Odoratum, per meretricalium odorū lenocinia: Tactum, per ſuauium
Pſal. 48. contactuū delectamēta. Tot & tantis inſidiis intelligens ſe Pſalmiſta circundatū, clamat: Inimici mei animam meam circundederunt. Itaq; fratres mei, quia ſemper & vndiq; impugnamur, ſemper & vndique vigilemus. Sollicitudines rerum temporalium à cordibus noſtris excludamus, vt quotidie animæ noſtræ valeamus magis vacare. Le-
Apoc. 4. gimus in Apocalypſi quod ſancta animalia erant
Ezech. 1. plena oculis ante & retro: imò vt Ezechiel dicit, totum corpus eorum erat plenum oculis. Quoniam iuſti nil ſine circunſpectione faciunt, ſed ad cuſtodiendas anteriores & poſteriores, imò omnes vitæ ſuæ partes, oculos cordis ſui circunflectunt. Iniqui verò omnes cæci ſunt, qui inſidias ſibi poſitas nō attēdūt. Et vt dominus ait, neſciūt quid faciunt, aut quo vadant, dum quaſi oculis rationis clauſis, in perditionem tendant. Secūdò demonſtrat dominus quia ſic ſit nobis vigilandum, cûm ſubdit, *Quia neſcitis qua hora dominus veſter venturus ſit.* Geminam cauſam ponit, quare nobis ſit vigilādum, & quare ſemper. Primò, quare eſt nobis vigilandum, quia dominus noſter venturus eſt, vt dormientes damnet, & vigilantes ſaluet. Si enim fratres mei, dominus noſter nunquā ad iudicium eſſet venturus, nec vnicuiq; pro meritis redditurus, non eſſet nobis vigilandum. Nūc verò quia certò certius ad iudicādum veniet, neceſſario eſt vigilandum nobis. Et quare ſemper?

quia

quia neſcitis qua hora venturus ſit. Si enim determinata eſſet nobis hora, qua ipſe venturus eſſet, poſſemus aliquando dormire & tunc tãtum vigilare quando ſciremus eum venturum. Propter hoc ergo voluit dominus nos ignorare diem aduentus ſui, vt eum ſemper iam iam venturum expectaremus, & ita ſemper vigilaremus, & in aduentum eius ſemper pararemur. Item probat quod vigilare debeamus ſumpto à minori argumento cum ſubdit. *Illud autem ſcitote quoniam ſi ſciret pater familias qua hora fur veniret vigilaret vtique, & non fineret perfodi domum ſuam.* Ac apertè dicat, ſi aliquis pater familias timens furem venturum vigilat & cuſtodit domum & res ſuas temporales, quantomagis vos pro animabus veſtris & animabus vobis commiſſis vigilare debetis? Quod apertè noſtram negligentiam arguit, qui in cuſtodiendis rebus temporalibus noſtris, rebus vtique vilibus & vanis, ſolliciti & vigiles ſum⁹: in cuſtodiendis vero animabus noſtris vel commiſſorum nobis pro quibus mortuus eſt Chriſtus negligentes & ſomnolenti ſumus. Domus noſtræ terrenæ muro circundamus, portas fortes & benè obſeratas cõſtituimus, cuſtodem vigilare monemus: ſed domum cordis noſtri claudere, & portas ſenſuum noſtrorum obſerare, & rationem ad vigilantiã negligimus excitare. Vt quid hoc? niſi quia plus diligimus temporalia quam ſpiritualia & æterna bona. Eſt autem hæc pars tertia, in qua myſticè demonſtratur qui præcipuè & contra quem debeat vigilare. Pater familias enim iſte, eſt paſtor eccleſiaſticus qui ad inſtar patris familias,

eccleſiæ præeſt,eam corrigens, regẽs,& paſcens. Fur verò eſt diabolus,qui ſicut fur qui à furno,id eſt,obſcuro dicitur, tenebras diligit, clauſtrũ eccleſiæ per malam ſuggeſtionem fœdit, animáſq; de communione eccleſiæ rapit. Itaque ſi paſtor eccleſiaſticus ſciret,id eſt ſaperet & intelligeret, *qua hora fur veniret,vigilaret vtique*, id eſt,ſic ſemper vigilaret ſuper eccleſiã ſibi cõmiſſam, quod diabolus veniens non poſſet eam inuenire niſi vigilantem,& ita nõ ſineret perfodi domũ ſuam. Moraliter vero pater familias eſt animus, qui ad inſtar patrisfamilias debet præeſſe in habitaculo humani corporis,noxia cauendo,& vtilia prouidendo. Fur verò eſt mors corporis, quia furtim venit,vitam corporalem perfodit, & animã tollit.Itaque fratres, ſi animus noſter ſaperet, vigilaret vtique,ſemper euitando mala, & ſequendo bona Et qua hora mors veniret,non ſineret perfodi domum vitæ corporis ad damnationem. Ideo, inquit, *& vos eſtote parati,quia qua hora non putatis filius hominis veniet*.Et ſi Dominus ad iudicium generale, generaliter omnibus vẽturus ſit, tamen cum quotidie mors ad vnumquẽmq; noſtrum venit, Dominus ad nos venit. In eo enim puncto in quo à Domino ab hac vita vocamur, iudicandi ſumus.Ait enim Salomon,Vbi lignum ceciderit,ſiue ad auſtrum, ſiue ad aquilonẽm,ibi ſtabit.Ideo ergo, quia quando & ſicut mors, ita & Dominus furtim venit, ſemper nobis eſt vigilandum.Eleganter autem ait,*Qua hora non putatis*. Et ſi vnuſquiſque noſtrum pro certo ſciat ſe moriturum, tamen nullus a Deò eſt ſenex, qui non

ſperet adhuc ſe victurum. Inſtante verò die iudicij homines qui tunc in carne viui erunt, & ſi ſcient Dominum ad iudicium venturum, tamen non putabant eum tam feſtinanter venturum. In hoc quoque decipiuntur homines, quia qua hora ipſi non putant, & mors & Dominus venit. nos fratres, ſi ſemper in bonis operibus vigilamus, decipi non poſſumus. Quartò demonſtratur paſtorem bene vigilantem, rarum quidem eſſe, ſed beatum, cum ſubditur: *Quiſputas eſt fidelis ſeruus & prudens quem conſtituit Dominus ſuus ſupra familiam ſuam, & det illis cibum in tempore? Beatus ille ſeruus, & catera.* Ipſis autem verbis oſtendit, quia ſit rarus, ponens quinque quæ in omni requirenda ſunt paſtore: videlicet quod ſit fidelis, quod prudens, quod à Deo conſtitutus, quod ſit ſupra illam familiam ſuam, & quod illam paſcat in tẽpore ſuo. Quod ſit fidelis non ſolum à fide, ſed etiam à fidelitate. Dominum non ſolum credẽs, ſed etiam diligens: voluntatem Dei, non ſuam, faciens. Dei gloriam, non ſuam quærens. Et quia vita non ſufficit ſine doctrina addit, *prudens*, Rurſus quia nemo prædicare debet niſi miſſus, rurſus addit, *quem conſtituit Dominus*. Et quia non ſufficit paſtori, vt ſit ſicut populus addit, *ſuper familiam ſuam*. Vt ſcilicet ſicut gradu ita quoque vita & ſcientia præcedat. Et quia non ſufficit ei hæc omnia habere, niſi aſſiduus ſit in prædicatione, propter quam conſtitutus eſt, addit: *vt det illis cibum in tempore*, id eſt, vt paſcat eam exemplo & verbo, & hoc in tempore oportuno. Et iuxta alium Euangeliſtam, det illis tritici menſuram, id

Quot requirenda in paſtore.

eſt verbum prædicationis commenſuret audientiũ capacitati. Quod ſine gemitu dicere non poſ-
Luc. 12. ſum. Quam rarus eſt hodie, fratres mei paſtor, domino propter dominum ſeruiens, oues Chriſti, non ad lucrum, ſed amore Chriſti paſcẽs. Quam rarus ſibi & ſubditis, in futurum bene prouidens quam rarus qui ſit vocatus à Deo tanquam Aaron, & non ſe ingerat: quàm rarus qui oues Chriſti & non magis ſe paſcat. Sed etiam ſi aliquis vnum vel duo iſtorum conſequatur, quem rariſſimus eſt qui omnia hęc ſimul obtineat. Sed quanto magis rarior, tãtomagis precioſior atque beatior ille ſeruus, *quem cum venerit dominus inuenerit ſic facientem.* Et in quo ſit beatus oſtendit dicens: *Amen amen dico vobis, quoniam ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.* Nõ quod ſoli paſtores æterna præmia ſint habituri, ſed quod præ cæteris, tum pro vita ſua, tum pro gregis cuſtodia, maiorem gloriam ſint habituri. Quanta enim inter bonos doctores & bonos auditores eſt diſtantia meritorum, tanta eſt & præmiorum. Bonos quippè diſpenſatores conſtituet ſuper omnia bona ſua, quod maius eſt. Bonos vero auditores, vt alius Euangeliſta ait, faciet diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis, quod minus eſt. Sed fratres mei, qui minus habebit, ſufficiẽter habebit, quoniam quę erunt ſpecialia ſingulorum, eadem charitas com-
Lucæ 12. munia faciet vniuerſorum. Itaque fratres mei, quia qua hora non putamus dominus noſter veniet, ſemper & vndiq; vigilemus, animas noſtras & animas nobis commiſſas vigilanter cuſtodiamus. Sollicitudines rerũ caducarum à cordibus

noſtris excludamus. Contra inuiſibiles hoſtes oculos rationis ſemper apertos habeamus. Cordis noſtri clauſtra gregíſque noſtri vigilanter circun ſpiciamus. Orationi, lectioni, ſacræ meditationi, ieiuniis, eleemoſinis, cæteríſque bonis ſtudiis intendamus. Prædicationi, lucróque animarum vigilanter inſiſtamus, quatinus tum pro noſtri, tum pro nobis cuſtodia commiſſorum, beatam conſequamur remunerationem. Quod præcibus & meritis huius glorioſi confeſſoris, cuius hodie ſo lennia celebramus, concedat nobis omnipotens & miſericors Dominus. Amen.

VNIVS CONFESSORIS
de Epiſtola ad Hebræos Sermo.

PLures facti ſunt ſacerdotes ſecundum legem, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Ieſus autem eo quod maneat in æternum, ſempiternum habet ſacerdotium. In hac lectione fratres chariſſimi, aſſignat Apoſtolus differentiam inter Legalem & Euangelicum ſacerdotem: Inter ſacerdotium legis, & ſacerdotiū Euangelij Ieſu Chriſti demonſtrans in priuilegiis noui, ſacerdotij Ieſu Chriſti ad legale ſacerdotium prærogatiua. Primum priuilegium eſt vnitas ſacerdotij. Cum enim ſecundum legem facti ſunt ſacerdotes, non ſolum in pluribus temporibus, ſed etiam in eodē tempore, plures fuerunt & particulares. Ieſus Chriſtus verò in tempore gratiæ eſt vniuerſalis & vnus. Vniuerſalis, quoniam, vt Ioannes ait, ip- *Heb 7.*

1. Ioan. 2. ſe eſt propiciatio, nó pro peccatis noſtris tantum ſed etiam pro totius mundi. Vnus: quoniam ſi ſint hodie ſub eo plures ſacerdotes, tamē nō auctoritatem, ſed ſolum miniſterium habent. Ieſus verò ſolus habet & officium & auctoritatem. Vnde & Ioanni dictum eſt, Super quem videris

Matth. 3. ſpiritū deſcendentem, ipſe eſt qui baptizat. Non enim miniſtri Chriſti, puerum in ſacro fonte immergimus ſed tamen Chriſtus baptizat. Nos manum eleuamus, ſed Chriſtus benedicit, Nos ſacra verba proferimus, ſed Chriſtus conſecrat. Sed & neque qui plantat, neque qui rigat, eſt aliquid,

1 Cor. 3. Epheſ. 4. ſed qui dat incrementum eſt Deus. Sic ergo nos ſacerdotes exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorū Dei. Hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. Si autem nos ſacerdotes inter cæteros diſpēſatores fideles inueniamur, benè: ſi autem infideles (quod Deus auertat) vę vę nobis. Secundum priuilegium eſt æternitas ſacerdotij. Cum enim legales ſacerdotes tranſeuntes eſſent, & aliis morientibus alij ſuccederent. Euangelicus ſacerdos Ieſus Chriſtus ſempiternum habet ſacerdotium

Pſal. 109. vt pote, cui iurauit dominus, & non pœnitebit eum, tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Sacerdotis ſiquidem eſt, & teſtamentum mandatorum & promiſſorum dei populo tradere, & pro tranſgreſſionibus eius offerre & interpella. Ideoq; Chriſtus tanto excellentius dicitur, quāto cæteris excellentius teſtamentum populo tradit, pro ipſo orauit, & ſeipſum in ſacrificiū obtulit. Qui quāuis ſecundum

carnem mortuus ſit,tamē quotidie officiū ſacerdotis facit, dum & corda populi ſui inuiſibiliter quotidie docet, & ſigna paſſionis ſuæ quotidie patri pro nobis præſentat, & quotidie apud deū pro nobis interpellat & dū quotidie inuiſibiliter homines baptizat,abſoluit,& ligat. Nos autē indigni ſacerdotes nec ſemper,ſacerdotes ſumus quia in morte officiū noſtræ villicationis amittimus,& etiā viuentes peccādo,ſacerdotio noſtro priuamur, dū nec prædicare, nec ſacrificare,nec orare ſicut oportet idonei reperimur. Tertiū priuilegiū eſt poteſtas ſaluandi,de qua Chriſtus cōmendatur,cū ſubditur. *Vade & ſaluare in perpetuū poteſt,ſemper viuens ad interpellendum pro nobis*. Quia habet cum patre coęternitatem, ideo & omnipotentiam ſaluādi habet cum patre. Nec ſolūm authoritatem ſaluandi habet,ſed etiam miniſteriū, ſe pro redēptione mundi in pretium dādo: ſuos de faucibus inferorum eripiendo,regnum cœlorum eis aperiendo,ſemper pro eis ad patrē interpellādo. Vnde antonomaſticè Ieſus.i.ſaluator& mūdi redēptor nūcupatur. Legales verò ſacerdotes,nec ſe,nec alios per ſacrificia, ceremoniáſque ſuas poterant ſaluare. Impoſſibile enim eſt(ut ait apoſtolus) ſanguine taurorum & hircorū auferri peccata. Nos quoq; euāgelici ſacerdotes,qui & ſi nō authores,tamē ſalutis æternę miniſtri eſſe deberemus plerūq; quod ſine gemitu dicere nō poſſū,aliquibus dānationis,nō ſalutis miniſtri ſum⁹, dū eos nō corripimus,ſed eos malo exēplo corrūpimus: dūetiā,ꝙ peius eſt,eorū vicia palpamus,& eos in peccatis ſuis fouem⁹, Quartū priuilegiū eſt

per ſeipſum ad Deum acceſſio, de qua Chriſtus commendatur cum ſubditur, *Accedens per ſemetipſum ad Deum*, ſine aliquo mediatore. Quis enim magis poteſt eſſe coniunctus deo patri, quàm ille qui ei eſt conſubſtantialis? Ei autem à quo nunquam diſcedit, dicitur hic accedere, quoniam apud eum pro nobis interpellat, humanitatis ſuæ repræſentationis. Cæterum nec olim legales, nec modo Euangelici ſacerdotes ad deum poſſunt accedere, ſine ſummo ſacerdote domino noſtro Ieſu Chriſto, Dei & hominum mediatore. Sed etiam noſtris iniquitatibus exigentibus, nec iam ad ipſum mediatorem per nos valemus accedere. Exoranda nimirum eſt & lachrymis flagitāda beatiſſima Dei genitrix ſemper Maria, exorandi ciues ſuperni, Exorandi prophetæ, apoſtoli, martyres, & glorioſi cōfeſſores, quibus hodie ſolénizamus cū cæteris ſanctis, quatinus noſtri interceſſores & mediatores apud Deū exiſtāt. Quāto quippe pluribus & maioribus criminibus elōgamur à Deo, tāto pluribus & maioribus mediatoribus indigem⁹. Et quia aliorū mediatores ad deū eſſe deberemus, mediatoribus & recōciliatorib⁹ apud deum indigemus: non attēdentes quoniam ſi quis peccauerit, orabit pro eo ſacerdos: ſed ſi ſacerdos peccauerit, quis orabit pro illo? Et ſi incantator percuſſus fuerit à ſerpēte quis medebitur ei? Quintū priuilegiū eſt immunitas peccati, de qua Chriſtus commendatur cum ſubditur, *Talis enim decebat nobis, vt nobis, eſſet pontifex, ſanctus innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus.* Ac ſi dicat, decebat enim nobis ut talis nobis eſſet

pontifex ſanctus, qui per ſemetipſum poſſet ad deum accedere, ſcilicet vt eſſet ſanctus. Et qualiter ſanctus eſſet per partes aperit: innocens, *quo ad proximum*, impollutus in ſe. Et vt generaliter dicatur, omnino *ſegregatus, à peccatoribus*, peccati totius immunitate. Decet quippe vt ſanctus ſit qui reos ſanctificat: innocens ſit, qui nocentes iudicat: impollutus ſit, qui peccatores lauat, vt à peccatoribus ſit ſegregatus, qui Deo, peccatores reconciliat. In quo omnis tam noui quàm veteris teſtamenti, ſacerdotes imperfecti reperiuntur, quoniam nemo mundus à ſorde. Et vt ait Ioãnes, ſi dixerimus quia peccatum nó habemus nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Sed quod ſine gemitu dicere non poſſum, nos hodierni ſacerdotes, quales ſumus? Nónne nos qui deberemus reos ſanctificare, eos ecótrario mala opinione corrumpimus? Nónne qui nocentes deberemus abſoluere, eis malo exemplo nocemus? Nónne qui deberemus pollutos lauare, vitiorũ noſtrorum contagione alios polluimus? Nónne qui peccatores deberemus deo reconciliare, peccatis noſtris contra peccatores deum exacerbamus? Sextum priuilegium eſt celſitudo dignitatis, de qua Chriſtus commendatur, cùm ſubditur, *Excelſior cœlis factus*. Qui enim æqualis patri reſidet, omnibus cœlorum poteſtatibus altior ſedet. Omnes verò legales ſiue euangelici ſacerdotes, & ſi aliqui eorum cæteris hominibus maiores meritis eſſe videantur, tamen nullus eorũ maior angelis prædicatur. Vnde cùm dixiſſet dominus, Inter natos mulierum non ſurrexit maior

Iob.15.
1.Ioan.1.

Ioanne Baptiſta, mox ſubiunxit, qui verò minor eſt in regno cœlorum maior eſt illo. Sed nos hodie indigni ſacerdotes, quid dicemus, qui cæteris, hominibus non maiores, ſed deteriores ſumus? Qui cùm in conſpectu hominum gradu ſacerdotalis ordinis celſiores cæteris videamur, tamen cæteris inferiores vita, moribúsque iacemus. Et cùm per ambitionem præſumptuoſam tanquam vani ſuper gigantes nos eleuamus, quid aliud quàm opprobrium, contemptus, & deriſio populi ſumus? Septimum priuilegium Chriſti eſt, quod non habet neceſſe pro ſe hoſtias offerre, ſicut cæteri ſacerdotes, vnde ſubditur, *Qui non habet neceßitatem quotidie, quemadmodum alij ſacerdotes, prius pro delictis ſuis hoſtias offerre, deinde pro populo*. Chriſtus enim, quia immunis eſt ab omni labe, non habet neceſſitatem pro ſe hoſtias offerre. Quod enim ſe humiliauit, quod noſtræ carnis defectus aſſumpſit, quod contumelias, iniurias, flagella, crucémque ſuſtinuit, totum pro nobis eſt, qui indigebamus, non pro ſe qui nullius indigebat. Vnde ipſe dicit, per Pſalmiſtam, quæ non rapui, tunc exſoluebam. At nos omnes tam veteris quam nouæ legis ſacerdotes, quia nullus à peccatis ſaltem venialibus mundus eſt, ideò habemus neceſſe prius pro nobis hoſtias offerre. Nos verò infirmi ſacerdotes, qui grauioribus peccatis irretiti pro nobis dignas hoſtias Deo offerre non ſufficimus, quomodo pro noſtris, & pro aliorũ peccatis offerre ſufficiem⁹? Et qui onera noſtra ferre nõ valem⁹, quomodo & noſtra & aliena portare videbimur? Octa-

uum priuilegium eſt, quod Chriſtus pro populo non obtulit alienas hoſtias, ſed ſeipſum, quæ oblatio tam conueniens, tam magna, tam Deo placens fuit, quod ad totius humani generis redemptionem, quantum in ipſa eſt, ſufficit. At legalium ſacerdotum hoſtia, qui brutorum ſanguinem immolabant, inconueniens, parua, Deo diſplicens, & ideo inſufficiens erat. Inconueniens, quia aliena ab homine: parua, quia inæqualis homini: Deo diſplicens, quoniam non in ea, ſed tantum in ſignificatione, & offerentium deuotione delectabatur Dominus. Vnde Pſalmiſta *Pſal. 29.* in perſona filij ad patrem, Holocauſtum, inquit, pro peccato non poſtulaſti, tunc dixi ecce venio. Nos autem Euangelici ſacerdotes, non alienas hoſtias offerimus, ſed hoſtiam paſſionis Chriſti quotidie in ſacramento reiteramus. Iuxta quod ipſe nobis præcepit, Hoc facite in meam commemorationem. Quam vtique hoſtiam ſicut *Luce 22.* carnalium membrorum noſtrorum crucifixione, *1. Cor. 11.* cum vera cordis contritione, cum feruida charitatis deuotione Deo offerimus, hoſtiam proculdubio Deo placentem pro noſtris, aliorúmque peccatis offerimus. Quod ſi in peccati vetuſtate (quod Deus auertat) remanentes nouam Chriſti hoſtiam, immunda conſcientia, pollutíſque labiis & manibus offerimus, quid aliud quàm diuinam iracundiam contra nos exacerbamus? Nonum priuilegium Chriſti eſt, quod tantum ſemel ſe pro populo offerens, Deo patri ſatisfecit. Vnde & hic ſubiungitur, *Hoc enim fecit ſemel ſe offerendo.* Legales quidem hoſtiæ,

quia inſufficientes, & tantum vmbra futurorum erant multiplicabantur & multoties iterabātur, hoſtia verò quæ Chriſtus eſt, quia figuratum veritas eſt, & pro peccatis omnium, præteritorum
Rom, 6. ſcilicet & præſentium, & futurorum, ſufficiens eſt, non iteratur. Quoniam Chriſtus reſurgens à mortuis iam non moritur, mors illi vltra nō dominabitur. Quia tamen fratres mei, ſi non criminaliter, tamen venialiter delinquimus quotidie, hoſtiá paſſionis Chriſti in ſacramento iteramus, vt quotidianum eius ſacramentum, quotidianorum ſit exceſſuum purgamentum. Sit pro præteritis delictis expiatio, & contra futura viaticum & fortitudo. Quod quidem fit, ſi quotidie magis ac magis innouamur, ſi quotidie in melius proficimus, ſi obliuiſcentes poſteriora, ad anteriora magis ac magis nos extendimus. Quod ſi ad vomitum noſtrum (quod deus auertat) reuertimur, ſi in ſtercore noſtro putreſcimus, taléſque ad altare accedimus, quid aliud quàm ad inſtar Iudæ proditoris iudicium nobis māducamus, & bibimus? Propterea fratres mei, mores noſtros corrigamus, lachrimis pœnitētiæ exceſſus noſtros diluamus, ieiuniis, orationibus. & operibus miſericordię inſiſtamus, omnia caduca contemnamus, ad deum toto corde & deſiderio feſtinemus, populum dei, verbo & exemplo paſcere ſtudeamus tum pura conſcientia, mundíſque manibus ad altare ſacroſanctum accedamus, quouſq; digni interceſſores & mediatores populi ad Deum eſſe mereamur, præſtante ipſo ſummo mediatore dei & hominum Ieſu Chriſto domino noſtro, qui

cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

VNIVS CONFESSORIS
Sermo de Luca.

*D*Ixit Ieſus diſcipulis ſuis, ſint lũbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Et rel. Bipertita eſt hæc lectio, fratres chariſſimi. Primùm enim oſtendit dominus qualiter ad aduẽtum eius nos præparare debeamus. Secundò quare ſemper debeamus vigilare. Porrò qualiter ad aduentũ eius nos debeamus præparare, oſtendit, cùm ſubdit, dicens: *Sint lumbi veſtri præcincti, &c.* His verbis, fratres mei, nos armat dominus contra mala vitæ præſentis, quę ſunt tria. Eſt enim via huius præſentis vitæ temporalis, lubrica, tenebroſa, inſidiis plena. Lubrica, quia per fragilitatem ad peccandum prona. Tenebroſa, quia per ignorãtiam cœca. Inſidiis plena, quia per tentationes diabolicis fraudibus circumſepta. Vnde contra reprobos per Pſalmiſtam dicitur: Fiat via illorum tenebrę & lubricum, & angelus domini perſequens eos. Contra igitur lubricitatem huius vitæ nos armat dominus, cùm dicit, *Sint lumbi veſtri præcincti.* Sanè quod viri luxuria ſit in lumbis eius, mulieris autẽ in vmbilico teſtatur dominus, qui de diabolo ad beatum Iob loquitur dicens: Virtus eius in lũbis eius, & fortitudo eius in vmbilico ventris eius. Lumbos igitur præcingimus cum carnis luxurias & voluptates per continentiã coartamus.

Luc. 12. *Pſal. 34.* *Iob 38.*

Contra ignorātiam verò nos armat, cùm ſubdit: *Et lucernæ ardentes in manibus veſtris.* Per lucernas quippe ardentes, doctrinę, exempláq; ſanctorum patrum deſignantur. Lucernas igitur ardentes in manibus habemus, quando lumen doctrinæ, exempláque ſanctorum patrum in operibus tenentes, viam rectam ad Chriſtum exemplo noſtro monſtramus. De quibus verò operibus dominus

Matt. 5. dicit, Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Contra quoque diabolicas inſidias nos armat, cùm nos monet vigilare, ſubdens: *Et vos ſimiles hominibus expectantibus dominum ſuum, quando reuertatur à nuptiis.* Expectare, eſt rem amatam cum vigilantia, & deſiderio ſperare. Igitur ſi dominum diligimus, eum venturum cum vigilantia & deſiderio ſperamus, & ad eius aduentum nos dignè ornabimus. Sumit autem argumentum à minori. Nam ſi temporali Domino abſente, ſerui vigilant, & contra fures, & erga domini ſui aduentū, vt veniens inueniat eos vigilātes: quāto magis nos & contra inuiſibiles hoſtes, qui ſemper nos inſidiando vigilant, & erga redēptoris noſtri aduētum vigilare debemus? Myſticè verò dominus ad nuptias abiit, quando reſurgēs à mortuis, & aſcendens in cœlum, ſupernam ſibi multitudinem nouus homo copulauit: Qui tunc reuertetur, quando ad iudicium reuertetur. Interim verò fideles ſerui vigilant & expectāt, vt cùm venerit & pulſauerit, confeſtim aperient ei. Ad vnumquemq; noſtrū, fratres mei, dominus venit, quando ad iudicandum nos per mortē accedit.

Pulſat verò, cùm iam per ægritudinis moleſtias vicinã mortem deſignat. Cui cõfeſtim aperimus, ſi mandatũ eius cum amore ſuſcipimus. Aperire quippe iudici venienti & pulſanti non vult, qui exire de corpore trepidat, & videre eum quẽ cõtempſiſſe ſe meminit, iudicẽ formidat. Qui autẽ de ſua cõſcientia eſt ſecurus, pulſanti confeſtim aperit: quia cùm tempus propinquę mortis agnoſcit, in ſpe retributionis hilareſcit. Itaque, fratres mei, dum licet, & dum valemus, in aduentum iudicis nos pręparemus. Sic viuamus, ſic agamus, vt cùm per mortẽ nos vocauerit, ſecuri & gaudẽtes ei occurramus. Sequitur pars altera, in qua duplicem cauſam ponit dominus. Primam quare vigilare debeamus. Secundam, quare ſemper. Et quidem quare vigilare debeamus oſtẽdit, cùm quod bonũ vigilantes, & quod malum dormientes ſortiantur, exponit. Porrò quod bonum vigilantes ſortiantur oſtendit, cùm dicit ſubdens. *Beati ſerui illi, quos cùm venerit dominus, inuenerit vigilantes.* Sanè ſicut ad corporalem vigilantiam, ita ad ſpiritualem, tria ſunt neceſſaria. Primùm, vt à corporis & negligentiæ tenebris nos expergiſcamur. Secũdò, vt oculos rationis ad verum ſolem ſemper apertos habeamus. Tertiò, vt noxia deuitantes, & bona prouidentes, vndique nos & noſtra cuſtodiamus. Hinc enim ait Apoſtolus, Euigilate iuſti, & iam nolite peccare, hinc rurſus ait, hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. Sic ergo vigilantibus quid præmij largietur Dominus? *Amen dico vobis, quod præcinget ſe, & faciet* illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. Hæc verba honorem

1. Cor. 15.
Rom. 13.

& miniſtratione deſignant. Quaſi ipſis verbis dicat Dominus, quia vos me honorauiſtis, & ego vos honorabo. Quia vos mihi miniſtrauiſtis, & ego vobis miniſtrabo. Hoc eſt quod alibi dominus dicit, Si quis confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo.

Matth. 7.

Et rurſum, Si quis honorificauerit me, honorificabit eũ pater meus qui in cœlis eſt. Myſticè verò veſtes domini, dicuntur ſancti, his dominus ſe præcinget, quoniam ſanctis dominus ſe circũdabit, & cinctorio familiaris dilectionis eos inſeparabiliter ſibi conſiderabit. Faciet illos diſcumbere, id eſt, ad æternum beatũmque conuiuium reſidere. Eis miniſtrabit, id eſt, æternarũ deliciarum ſuauitate eos ſatiabit: iuxta illud, In voce exultationis & confeſſionis ſonus epulantis. Et hoc faciet tranſiens, id eſt, iuxta diuerſitatem meritorum præmia diſtinguens: Stella enim differt à ſtella in claritate. Vel certè tranſiens, id eſt, tranſire faciens de iudicio ad regnum, de viſione humanitatis. qua videbitur dominus ab omnibus in iudicio, ad viſionem diuinitatis, qua videbitur à ſolis electis in regno. Iuxta illud, Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Hæc bona confert dominus fratres mei vigilantibus. Sed quid fiet de his, qui per totam pueritiam, vel etiam per totam iuuentutem ſuam, in peccatis ſuis dormitãt? Non tamen deſperent, ſed citò expergiſcantur. Nã ſequitur, *Et ſi in tertia vigilia, ſecunda, vel in tertia venerit, & ita inueneri, beati ſunt ſerui illi.* Itaque fratres mei, qui in prima vigilia, id eſt, in pueritia ſomnolentus fuit, ſaltem in ſecunda, id eſt, in iuuentute

Ioann. 12. *Pſal. 41.* *1. Cor. 15.* *Eſaiæ 26.*

uentute vigilet, & ita bene agere incipiat. Qui verò etiam in iuuentute ſomnolentus extitit, ſaltem in tertia vigilia, id eſt in ſenectute vigilet, & benè incipiat operari. Quis magnitudinem diuinę patientiæ penſare ſufficiat? Offenditur dominus, & tamen ad veniam vocat. Cõtemnitur, & tamen expectat. Nec etiam illos, qui vſque ad extremam ſenectutem in peccatis dormierunt, ſi cõuertantur, refutat. Latronem in cruce conuerſum non reſpuit, ſed illi reſerat paradiſum. Nemo ex hoc fratres mei, ſumat occaſionem abutendi patientia Dei. Nemo dicat, iuuenis ſum, in ſenectute reſipiſcam. Quis ſcit ſi ad ſenectutem eſt venturus? qui nec etiam de vna hora eſt certus? fortaſſis hæc eſt ſenectus tua. Longam vitam ſibi promittentes, & pœnitentiam procraſtinantes, aut à morte præueniuntur, aut à cupiditate impediuntur. Audi Salomonem, Ne tardes, inquit, conuerti ad Deum, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Et ruſum, Ne adiicias, inquit, peccatum ſuper peccatũ: & ne dicas, miſeratio Dei magna, multitudinis peccatorũ meorum miſerebitur. Miſericordia enim & ira ab illo citò approximãt, & ſuper peccatores reſpicit ira eius. Quantò quippè nũc Deus nos expectet maiori longanimitate, tantò in futuro maiori ſæuiet ſeueritate. Hinc Paulus ait, An ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secũdum duritiam tuam & cor impœnitẽs, theſaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iuſti iudicij Dei. Hinc Pſalmiſta ait, deus Iudex, iuſtus, for-

Eccle. 5. *Ibidem.* *Rom. 2.* *Pſal. 7.*

tis, & patiens. Dicturus patiens præmiſit iuſtus: qm̃ qui nunc expectat patiẽtiſſimè, in iudicio futuro iudicabit duriſſimè. Hinc ſapiẽs monet, Ne dicas in corde tuo, peccaui. Et quid accidit mihi triſte? Altiſſimus enim eſt patiens redditor. Quãuis enim nunc patienter expectet, tamen in futuro vnicuiq; pro meritis reddet Quod verò malũ dormientes ſortiantur, oſtendit, cùm parabolam ſubdit dicens, *Illud autem ſcitote, quia ſi ſciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domũ ſuã.* Et eſt argumentũ à minori. Nam ſi aliquis paterfamilias pro conſeruatione domus ſuę, quę vtique vilis & caduca eſt, vigilat: quantomagis vnuſquiſque veſtrũ fratres mei, pro conſeruatione animæ ſuæ, quæ vtiq; precioſa & æterna eſt, debet inſtanter vigilare? Myſticè verò iſte paterfamilias eſt animus noſter, qui in domicilio corporalis habitationis dominium habet regendi & prouidendi. Hic enim cum à ſui cuſtodia per inertiam dormit in peccatis, fur, id eſt mors ſubita & improuiſa quæ venit, & domum corporalis habitationis perfodit, ſpiritúmque ad damnationem citò rapit. Cæterum ſi animus noſter ſaperet, vigilaret, vigilánſque furem, id eſt, mortem præcaueret, nec ei mors noceret, imò potius prodeſſet: dum per eam non ad damnationem, ſed potius ad vitam æternam introitum haberet. Porrò poſtquam Dominus demonſtrauit, quare ſit nobis vigilandũ, deinde quare ſemper debeamus vigilare, oſtẽdit cum ſubdit, *Et vos eſtote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.* Si enim determinata eſſet nobis hora qua

Eccl. 5.

filius hominis, vel ad vocandum nos à corpore, vel ad iudicandum nos veniret, non eſſet neceſſe nobis ſemper vigilare, ſed tantum ea hora qua præſciremus eum eſſe venturum. Propterea voluit dominus nos diē mortis noſtræ & diem iudicij ignorare, quatinus ſemper timeremus; ſemper mortem expectaremus, & ſemper ad eam ſuſcipiendam parati eſſemus. Notādum eſt etiā quod non ait, qua hora putatis, ſed qua hora non putatis veniet. Nemo enim adeo ſenex eſt, nemo adeo infirmus eſt, qui aliquantulo tempore adhuc victurum ſe non ſperet. Et ita omnis homo moritur in tempore, in quo ſe moriturum non arbitrabatur. Sed nos ſemper ſi vigilam⁹, ſi ſemper parati ſumus, præueniri à morte non valemus. Propterea fratres mei, ſemper in bonis operibus vigilemus, ſemper ad inſtantem mortem præparemur. Peccata noſtra lachrimis veræ pœnitentiæ diluamus, & operibus miſericordiæ redimamus. Ieiuniis, orationibus, cæteríſque bonis operibus inſiſtamus. Lucrum putemus quicquid pro Deo, quicquid pro animabus noſtris expenditur, & cætera omnia amiſſa reputemus. Dū nunc licet, quodcunque bonū, quodcūque poſſumus operemur: quoniam iam aderit tempus, in quo nihil operis facere poterimus. Propterea Salomon ait, quicquid poteſt manus tua facere, inſtanter operare, quoniam nec opus, nec ratio, nec ſcientia, nec ſapientia, eſt apud inferos, quo tu properas. Itaque fratres mei non tranſeamus diem neque horam otioſam. Tota cogitatio noſtra, locutio & operatio ad cœleſtia tendant. Illuc vigilantes,

illuc dormientes, toto cum deſiderio tendamus, quatinus tandem, ſanctis interuenientibus quibus hodie ſolemnizamus, illuc peruenire mereamur. Amen.

VNIVS CONFESſoris non Epiſcopi, Sermo de libro Sapientiæ.

Eccleſ.45. D*ilectus Deo & hominibus. Beatus enim cuius memoria in benedictione eſt, & cætera.* His verbis fratres chariſſimi, commẽdat Ieſus filius Sirac Moyſen legiſlatorem. Quæ verba, quoniam conueniunt etiam iſti glorioſo confeſſori, cui hodie ſolemnizamus, ideo conuenienter illa in eius laudem hodie recitamus. Enumerantur autem hic quindecim gratiæ, quibus beatus Moyſes olim, & nunc iſte confeſſor hodiernus ſupereminet. Primam igitur gratiam ponit, cum dicit, *Dilectus Deo & hominibus.* Porrò alij ſunt dilecti hominibus, & non Deo, & mali ſunt. Alij ſunt dilecti Deo & hominibus, & boni ſunt valde. Quidam enim grati ſunt nõ deo ſed hominibus, per aſſentationem & adulatio-
Pſalm.52. nem: & mali ſunt: De quibus dicitur: Qui hominibus placent, confuſi ſunt, quoniam Deus ſpreuit eos. Quidam verò grati ſunt Deo per munditiam mentis, hominibus autem diſplicent propter morum rigiditatem & correctionẽ. De quorum numero Paulus erat, cum dicebat, Si adhuc
Galat.11. hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Quidam autem tantæ manſuetudinis & lenita-

tis ſunt,quod & Deo & hominibus placent. Deo per mundam conſcientiam placent, hominibus etiam malis per morum lenitatem & benignitatem,quam etiam ſuis inimicis exhibēt. Talis fuit Moyſes,talis Dauid,talis ſanctus Clemens, talis iſte confeſſor glorioſus,cui hodie feſtiuamus,qui per lenitudinem dulcedinémque ſuã, multos duros & feroces mitigauit,& deo lucrefecit. Taléſque nos fratres mei eſſe ſtudeamus,quatinus per lenitudinem & benignitatem noſtram, multos ad nos attrahere & Deo lucrifacere ſtudeamus & valeamus. Secundam gratiam ponit cum ſubdit, *Cuius memoria in benedictione eſt.* Quandocunque enim bonã vitam & actus, vel beati Moyſis vel glorioſi iſtius ſancti cõfeſſoris ad memoriam reuocamus,eum benedicimus & laudamus. Et ſi memoria eius defuncti, ſic eſt in benedictione, quantomagis vita illius ſiue temporalis,ſiue æterna,erit in potiori benedictione.Benedictus quippè fuit viuus, benedictus defunctus, benedictus glorificatus.Benedictus apud ſe,benedictus apud homines,benedictus apud deum. Apud ſe enim gratiarum benedictione, apud homines, laudum benedictione, apud Deum æternorum premiorum benedictione. Vt autem & nos mereamur, & à Deo,& ab hominibus benedici,nunquã fratresmei maledicere,ſed benedicere,& bene agere ſemper ſtudeamus.Scriptũ eſt enim, Dilexit maledictionẽ & venit ei:& noluit benedictionẽ, & elongabitur ab eo. Tertiã gratiã ponit cum ſubdit, *Similẽ fecit illum in gloria ſanctorum.* Quis fecit? haud dubiũ quin Deus,qui dat velle & perficere.

Pſal. 108.

Rom. 7.

Ipſe igitur fecit ſimilē non ſola ſimilitudine, ſed ipſius rei veritate. Et ſanctum Moyſen, ſanctorū priorum, videlicet, Seth, Enoch Abraham, Iſaac & Iacob: & iſtum glorioſum cōfeſſorem, ſanctorum Apoſtolorum martyrum & confeſſorum. Et in quo? In gloria videlicet virtutum, in gloria bonorū operū, & in gloria præmiorū. Habent quippè ſancti gloriā virtutum, gloriā bonorū operū, & gloriam præmiorū: ſed non apud ſe, imò apud Deum. Vt autē & nos mereamur ſimiles fieri, ſimiles ſanctorū, ſimus fratres mei, imitatores eorum: quoniā per imitationē venitur ad ſimilitudinem. Dat quidē Deus ſimilitudinem ſanctorum, ſed non niſi eorum imitatoribus, Simus igitur imitatores eorum in labore vt mereamur fieri ſimires eorum in retributione. Quartā gratiā ponit cū ſubdit, *Magnificauit cū in timore inimicorum*, Magnificauit Moyſen apud Ægyptios, Amalechitas, Amorreos, Madianitas, cæteriſque hoſtibus ſuperatis, magnū & tremendū effecit. Iſtū quoque beatū cōfeſſorē in timore inimicorū magnificauit & inimicorū viſibiliū & inuiſibiliū triūphatorē fecit. Dedit ei dn̄s inſidias diaboli ſuperare, caſtra eius frāgere, & de faucibus eius vaſa captiuitatis potēter liberare. Vnde & ad nihilū deductus eſt in conſpectū eius malignus. Cuius precibus pariter & exemplis ſuffulti, fratres mei, diſcamus cōtra diabolū fortiter rebellare, inſidias eius euacuare, munitiones eius deiicere, & captiuos de cōpedib⁹ eius liberare, quatinus nos de cætero timeat impugnare. Quintā gratiā ponit cū ſubdit. *Et in verbis ſuis monſtra placauit*. Vt Moyſes quidē

mõſtruoſa quæ dñs immiſit in Pharaonẽ, ſigna fecit, & in oẽs ſeruos eius, Pharaone permittẽte, & dimiſſionẽ filiorũ Iſrael permittẽte, orationibus ſuis auertit & placauit, vt ciconias, veſicas, locuſtas, & huiuſmodi. Iſte verò inſignis Confeſſor, quod maius eſt, monſtruoſos mores & vitas peruerſorũ hoĩm, doctrina verborum placauit, & ad rectitudinẽ redegit. Eos qui lupi erãt crudelitate, reuocãs ad manſuetudinem: Eos qui canes erant immunditia, ad munditiã: Eos qui porci erãt voluptate, ad continentiã: Eos qui ſuperbi erant, ad humilitatẽ. Quem & nos fratres mei ſequentes, monſtruoſitatẽ, fortitudinémq; vitiorũ, noſtrorũq; morũ, prius in nobis, deinde in proximis noſtris, ad rectitudinẽ & virtutem redigere ſatagamus. Sextam gratiã ponit, cũ ſubdit. *Glorificauit eũ in cõſpectu regum*. Et Moyſen quidem glorificauit Deus in conſpectu regum, qñ ſcilicet eum quaſi Deũ Pharaonis inſtituit, quando per manum eius portenta & ſigna fecit: & quando eum glorioſum in conſpectu Sion regis Amorreorum, & Oc, regis Baſan, cæterorúmque regum demonſtrauit. Hunc quoque glorioſum confeſſorẽ nihilominꝰ in conſpectu regũ glorificauit, quem in regimine morũ & animarũ ipſis Regibus reuerendum & mirabilẽ, tanquã lucernam ſublimauit. Quem & nos imitãtes fratres mei, prius noſipſos corrigere & regere ſtudeamus, quatinus deinceps cæteros regere & corrigere valeamus. Septimam gratiã ponit cum ſubdit, Et iunxit illi cor populi ſui. Iunxit quippe Dominus Moyſi cor populi ſui, vt videlicet eum tanquam bonum paſtorẽ & ducẽ

diligerent, ſequerentur & audirent. Iſti quoque ſancto confeſſori iunxit dominus cor populi ſui, quoniam tantam gratiam dedit ei, quod ſui eum tanquam bonum patrem diligebant, imitabãtur, & ei obediebãt. Quam gratiam vt & nos indigni habere mereamur, diſcamus cor populi noſtri nobis coniungere, per dilectionẽ, per condeſcenſionem, iuxta quod dominus præcepit dicens, hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem, ſicut

Ioan.15. dilexi vos. Per condeſcenſionẽ iuxta quod ſcriptũ eſt, ducẽ te conſtituerũt, noli extolli, ſed eſto quaſi vnꝰ ex illis per ſupportationẽ & condeſcenſionẽ: ſicut Apoſtolus monet, Alter alterius onera por-

Galat.6. tate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Octauam gratiam ponit cũ ſubit, *Et oſtẽdit illi gratiã ſuam.* Et Moyſi quidẽ gloriam oſtendit, quando potẽtiam ſuã per ſubiectas creaturas ei oſtẽdit. Faciẽ enim meã dicebat dominus, homo nõ videbit, & viuet. Iſti quoq; glorioſo cõfeſſori, gloriã ſuã deus oſtẽdit, quãdo ei per creaturas creatorem intelligere fecit. Et quoniã cor eius per gratiã, per reuelationẽ & per cõtẽplationẽ, ad ſe intelligendũ illuſtrauit. Nos quoq; fratres mei, ſi ſapĩmus, per miram plenitudinã elementorũ, quã ſit pulcher auctor, per ſapiẽtẽ elemẽtorũ diſpoſitionẽ, q̃ ſit ſapiẽs auctor, per immenſitatẽ elementorũ, quã ſit immẽſus auctor per potẽtiã elemẽtorũ, quã ſit potẽs auctor per perpetuitatẽ elementorum, quam ſit perpetuus auctor, gratia illuſtrati valeamus intelligere. Nonam & decimam gratiam ponit cum ſubdit. *In fide & lenitate ipſius ſanctum fecit illum.* Cum Moyſes cæteras virtutes habuerit, tamen

in his duab⁹ præcipuè cōmēdatur, eo quod in his excellenter præ cæteris radiauit, fidē quippè excellenter habuit, qui domino firmiter credidit, & in omnibus obediuit. Pro eo labores, pericula, minas, & potētias regum pro nihilo reputauit. Lenitatē quippè habuit, qui cōtradictiones, contumelias, iniurias, murmurationes, & detractiones ſuorū patienter portauit: qui pro inimicis ſuis & ſe lapidare volētibus, orauit. Iſte quoque glorioſus confeſſor in virtute obedientiæ refulſit, qui propter Deum, mundum cum ſuis cōcupiſcentiis ſpreuit: quælibet dura & aſpera pro eo pati diuitias reputauit: contra hæreticos & infideles fortiter dimicauit, & de commiſſis talentis ei in omnibus fideliter miniſtrauit: ipſamque mortem pati, ſi eſſet qui inferret nō trepidauit. Vnde mēte quia martyrio non defuit, corona martyrij nō carebit. Virtute lenitatis præradiauit, qui cōtumelias, iniurias, & perſecutiones, non ſolum patienter, ſed & gaudenter ſuſtinuit, peccatores reputans ſuos adiutores, inimicis ſuis benefaciens, & pro perſecutoribus ſuis orans. Quem nos imitātes fratres mei, diſcamus domino firmiter credere fortiter pro eo aduerſa tolerare, & noſtra lenitudine, iniuriatores & perſecutores noſtros ſuperare, & eos beneficiis & orationibus Deo lucrifacere. Vndecimam gratiam ponit cum ſubdit, *Et elegit eum ex omni carne.* Et Moyſen quidem elegit Dominus ex omnibus hominibus iudicē populi ſui, & in miniſtrum ſignorum, prodigiorūque ſuorum, & in legiſlatorem. Iſtum quoq; glorioſum confeſſorem elegit Dominus, vt exēplo & doctrina eſſet dux

populi ſui miniſterq́; mirabilium operum, & diuinorum prædicator mãdatorum. Vtinam & nos fratres mei, elegerit dominus in duces populi ſui, & in miniſtros, ſacramentorum ſuorum, prędicatoreſq; ſuorũ mandatorum, non (vt timeo) in noſtram perniciẽ ſed potius ad noſtrarum ſubditorúmque animarum vtilitatem. Duodecimam gratiam ponit cum ſubdit, *Audiuit enim eum, & vocẽ eius*. Et Moyſes quidem audiuit dominus non per internuncium, ſed ore ad os ſibi loquentem, quoniam vt ſcriptura teſtatur, ſic familiariter loquebatur ei, vt amicus ad amicũ. Iſte quoque beatus confeſſor audiuit dominum, non tantũ per interpretem & per ſcripturam, ſed etiam ſpiritualiter intus ſibi loquentem: à quo datum eſt ei ſicut audire, ita & obedire. Vtinã & nos fratres mei, faciat dominus interius audire vocem ſuam, dando nobis gratiã ſuã audiendi pariter & obediendi Tertiã decimam gratiam ponit cum ſubdit, *Et induxit eum in nubem*. Et. Moyſen quidem induxit domin⁹ in nubem operientem montem Synai, vbi dedit ei legem, demonſtrans in hoc quod inducebat eũ in arcanum familiaritatis, & in obſcuritatẽ legis. Quomodo & hunc glorioſum cõfeſſorem in nubem induxit, quoniam recepit eum in arcanum ſuæ familiaritatis, patefecit ei obſcuritatem legis ſuæ, repleuit eum nubibus doctrinæ ſuæ. Sed adhæc nos indigni paſtores quid dicturi ſumus, qui noſtris peccatis exigentibus ab arcanis Dei excludimur? In obſcuritate legis palpones ſumus, & à pluuia doctrinę cœleſtis areſcimus? Quartam decimã gratiã ponit cũ ſubdit. *Et dedit ei cor ad præ-*

cepta. Vtriq; pariter Moyſi ſcilicet & noſtro cõfeſſori, dedit Deus cor ad præcepta ſua intelligenda, dirigenda & exequẽda, quæ ſi nõ intelligãtur, nõ diligũtur: & niſi diligantur, nõ exequuntur, Deo in omnibus operante, qui dat velle & perficere. Quem fratres mei, totis animi medullis inceſſanter flagitemus, quatinus nobis quoque det cor ad præcepta ſua facienda, vt ſcilicet ea intelligamus, intellecta diligamus, dilecta perficiamus. Quintã decimam gratiam ponit, cum ſubdit, *Et legem vitæ & diſciplinæ*, ſubaudi dedit. Et Moyſi quidem Deus legem vitæ & diſciplinæ, id eſt legem quæ ducit ad vitam per diſciplinam, ſi ſpiritualiter intelligatur. Iſti quoque glorioſo confeſſori inſpirauit Deus in cor eius legem vitæ & diſciplinæ, id eſt legem qua ipſe ſpiritualiter vixit, & diſcipulos ſuos docuit, ducens eos ſecum ad gloriam ſempiternam. Cuius meritis glorioſis & interceſſionibus nobis quoque tribuat dominus legem ſuam ſpiritualiter intelligere & in ea ſpiritualiter viuere, & nobis commiſſos, exemplis & verbis efficaciter erudire, quatinus ſimul cum illis ad beatitudinem illorum, quorum memoriam agimus, pertingere mereamur, Amen.

IDEM DE EODEM SERmo de libro Sapientiæ.

IVſtum deduxit dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, &c. Sapie. 20 Hac in lectione fratres mei, enumerãtur ſexdecĩ beneficia, quæ diuina ſapiẽtia præſtitit Iacob patriarchæ. Quæ quoniam & in iſto ſancto

confeſſore,cuì hodie ſolemnizamus,reperiuntur meritò, & ipſa lectio in eius commemoratione hodie recitatur. Primũ igitur beneficiũ eſt quòd diuina ſapiẽtia deduxit Iacob iuſtum per vias rectas, dum ſcilicet poſt benedictionis ſupplantationẽ,conſilio matris ſuę fugiens fratrẽ ſuũ Eſau, perrexit ad Labã ſuũ auunculũ in Meſopotamiã. Iſtum quoque glorioſum confeſſorẽ,deduxit eadem ſapientia, Dei filius, per vias rectas mandatorum Dei,vt videlicet non ad ſiniſtrã, neque ad dexterã declinaret.Et quomodo deduxit?Promiſſis eum inuitando, viam ſuo exemplo ei demõſtrando,manu ſuæ auxilij eum poſt ſe trahendo. Vt autẽ & nos dominus deducat per vias rectas, clamemus ad eũ toto deſiderio fratres mei. Cla-
Cantic.1. memus ſic,Trahe nos poſt te, curremus in odore vnguentorũ tuorũ. Secundũ beneficiũ eſt, quod Dominus oſtendit Iacob regnũ dei,quando ſcilicet oſtendit ei in ſomnis ſcalam à terris attingentem,& angelos aſcendentes & deſcendentes per eam: Et dominum innixum ſcalæ ſibi dicentem: Ego ſum Deus Abraham & Iſaac: huic quoque beato confeſſori oſtendit dominus etiam in hac vita regnum ſuum per ſacræ ſcripturæ intelligentiam,per ſpiritualem cõtemplationem, per quãdam futuræ beatitudinis prælibationem. Nunc verò carne ſpoliato, oſtendit illud per præſentiã fruitionis regni eius. Vtinã & nobis fratres mei, oſtendat ſimiliter regnũ ſuũ,quatinus eius odore & deſiderio trahamur dicẽtes cũ Pſalmiſta: Quã
Pſal.30. magna multitudo dulcedinis tuæ Domine,quam oſtendiſti timentibus te. Tertium beneficium eſt

quod dominus dedit Iacob ſciẽtiam ſanctorum: quam habuit tam in temporalibus, quàm in diuinis rebus. Rerum enim naturas animaduertit, res temporales prudẽter miniſtrauit, viſiones intellexit, ſpiritum prophetiæ in fine habuit. Iſte quoque ſanctus confeſſor ſcientiam tam terrenorum quàm cœleſtiũ habuit, qui tanquam prudens negotiator, res non ex opinione ſecundũ ſuam naturam penſans, inuenta vna prætioſa margarita, vendidit omnia quæ habuit & emit eam. *Matt.13.* Quam ſciẽtiam & nobis fratres mei dominus largiatur, quatinus omnia terrena tanquam ſtercora in cõparatione cœleſtium reputantes, hęc pro illis dare & commutare feſtinemus. Quartũ beneficiũ eſt quod dñs honeſtauit Iacob in laboribus ſuis, ſcilicet labores eius dirigendo, & in bonũ prouenire faciẽdo, & per ſeruitiũ eius etiã Labã multiplicando. Iſtũ quoque glorioſum confeſſorẽ honeſtauit in laborib⁹ ſuis, quia ei in laboribus ſuis, & ſtudiis honeſtis, exercitium: & in exercitio honeſto, honeſtã executionẽ dedit. Sicut enim turpitudo laborum, laborantem deturpat: ita & honeſtas laborũ, laborantem honeſtat. Hinc fratres mei inhoneſta negotia fugere, honeſtáq; frequẽtare ſtudeamus. Quintũ beneficiũ eſt, quod Deus compleuit labores ipſius, quia Iacob vxorũ, filiorum, familię, annorum, rerúmque omnium plena fœlicitate conſummauit. Iſtius quoque ſancti cõfeſſoris labores compleuit, quoniam ſecundum propoſitum ſuæ vocationis omnia cooperans ei in bonũ, virtutũ, morũ, meritorúmque plenitudine eum cumulauit. Cuius glorioſis precibus,

&noſtros vtinã labores dignẽt dominus in bonũ cõplere,& curſum vitę noſtrę de bono in melius conſummare. Sextũ beneficiũ eſt,quod dominus adfuit Iacob in fraude circumuenientium. Cum enim Laban cogitaret Iacob circũuenire,& mercedẽ eius mutando minuere,dominus conſiliũ ei dedit,ne fraus ei obeſſet, ſed potius Laban ſeipſum circumueniret. Huic quoque glorioſo confeſſori adfuit dominus in fraude circũuenientiũ, quoniã,cum diabolus diabolicíque homines, cũ tentationibus parabãt circũuenire domino procurante,è contrario ſibipſis nocebant, & illũ iuuabant,illi occaſionẽ victoriæ dantes, & ſibimet maiorem damnationẽ aggerentes. Vtinã & eius precibus glorioſis nobis dominus in tentationibus adſit, aperiat nobis inſidias ſatanæ, & faciat nobis in victoriam prouenire. Septimũ beneficium eſt quod dominus honeſtum fecit Iacob,vt pote quẽ bonis moribus exornando, virtutibus illuſtrãdo, operibus decorando, ſuo alloquio dignando, omnibus ſeculis venerãdum fecit atque laudandum. Iſtũ quoque glorioſum confeſſorem honeſtum fecit videlicet honeſtate ſanctæ conuerſationis,honeſtate bonæ opinionis,honeſtate virtutũ, honeſtate miraculorum. Vtinam fratres mei,& nos dominus faciat honeſtos, vt omnem inhoneſtatem fugiẽtes,ei honeſtè mereamur miniſtrare. Octauum beneficium eſt, quod dñs cuſtodiuit Iacob ab inimicis, videlicet à fratre ſuo, & à Chananæis, fratrẽ ſuũ ei pacificans, cæteros ne ei nocere poſſent, refrænans. Iſtum quoque beatum confeſſorem cuſtodiuit dominus ab ini-

micis ſuis,nõ quod iniurias nõ inferrent,ſed ne ei iniuriantes nocerent,imò potius prodeſſent. Sic ſæpe Dñs melius apoſtolos & martyres ſuos cõſueuit liberare. Vnde fratres mei orãtes, ei dicere debemus,Da nobis auxiliũ de tribulatione,non à tribulatione : quaſi dicat ipſam tribulationẽ fac nobis in profectũ prouenire. Nonũ beneficiũ eſt, quòd Dñs tutauit Iacob à ſeductoribus,videlicet à crimine Simõ & Leui,qui in dolo occiderũt regẽ & populũ de Sichẽ:quibus poſtea improperauit dicẽs,in conſilio eorũ non veniat anima mea. Iſtũ quoque beatũ confeſſorẽ tutauit Dominus à ſeductoribus cæteriſq; peccatoribus, ne eorũ vel palpando,vel cõſentiendo,vel tacẽdo, particeps fieret.In quo pleriq; noſtrũ peccãt,qui aliorũ pec cata tacẽdo fouẽt,vnde à Dño Canes muti nõ valẽtes latrare vocãtur.Decimũ beneficiũ eſt,ꝙ dñs dedit Iacob certamẽ fortè,vt vinceret:quãdo ſcilicet luctatus eſt cũ angelo,id eſt cũ Dño ſub ſpecie angeli,nec quãuis lęſ⁹,eũ dimiſit,donec ei benediceret.Iſti quoq; glorioſo cõfeſſori dedit dominus fortitudinẽ certandi & perſeuerãdi, vt ſcilicet quãuis infirmus,petere,pulſare,non deſiſteret,donec quaſi domini ſeueritatẽ ſuperaret,& eũ ad ei benedicendũ inclinaret.Cuius exemplo fratres mei inſtructi in oratione perſeueremus, nec deſiſtamus donec ab eo benedicamur.Vndecimũ beneficium eſt, quod Dei ſapientia non dereliquit Ioſeph iuſtum vẽditum, ſed liberauit eum à Phutiphar,qui eum emit vt traderet in vſus turpes & etiam ab vxore eius concupiſcente. Iſtum quoque ſanctum confeſſorem venundatum ſub

Pſal.59.
Geneſ.49.
Eſaiæ 56.

peccato primi parentis,vel certè venditum & diſtractum detractionibus falſorum fratrum Dei, ſapientia eum non dereliquit, ſed liberauit eum à peccatoribus,ne ei vel ſua perſecutione,vel vitiorum ſuorum contagione,nocerent.Vtinam & nos fratres mei peccatis venditos liberet dominus,ne peccatores nobis noceant,vel palam perſequendo,vel latenter contagia ſua nobis illiniēdo.Duodecimum beneficiū eſt, quod Dei ſapiētia fuit,cum Ioſeph in foueam.id eſt,in carcerem Pharaonis, ſed non dereliquit eum in vinculis. Iſtum quoque glorioſum confeſſorem in carcere tribulationis poſitum Dei ſapientia non deſeruit, ſed à vinculis inſidiarum, vel certè peccatorum, quibus etiam ſancti aliquando detenti fuerunt, eum liberauit. Vtinam fratres mei, eius ſanctis interceſſionibus dignetur dominus nos à carcere malæ conſuetudinis,& à vinculis noſtrarum iniquitatum potenter liberare. Tertium decimum beneficium eſt,quod diuina ſapiētia dedit Ioſeph ſceptrū regni,quando quaſi ſecundus Rex à Pharaone in Ægypto eſt ſublimatus.Iſti quoque ſancto confeſſori, ſapientia Dei dedit regiam poteſtatem, qua videlicet ſe ſuóſque fideliter & prudenter rexit, virga iuſtitiæ, nequitiam vitiorum cohibendo, bonitatémque morum & virtutum imitando, quam regiam poteſtatem vtinam nobis concedat Dominus, quatinus nos & nobis ſubditos regere valeamus,& gubernare. Quartū decimum beneficium eſt, quod dei ſapiētia dedit Ioſeph poteſtatem aduerſus eos, qui eum deprimebāt, quoniam nequitiam fratrum ſuorum qui cum

eũ vendiderãt,& nequitiam Phutiphar,& vxoris ſuæ qui eum emerant & dehoneſtare voluerant, ſub eo humiliauit. Huic quoque beato cõfeſſori ob meritum humilitatis & patientiæ,dedit deus poteſtatẽ ſuper dæmones, & ſuper dæmoniacos hominesqui eum prius inquietauerant,quatinus de ſuperbis humiles & patientes faceret, & dæmones de obſeſſis hominibus expelleret & vexaret. Cuius glorioſis meritis vtinam nobis dominus largiatur,quatinus dæmonum & iniquorum hominũ tentationibus reſiſtere valeamus. Quintum decimũ beneficiũ eſt quod dominus oſtẽdit eos mẽdaces,qui maculauerunt Ioſeph falſo crimine,vt Phutiphar & vxorem eius,demonſtrans eum eſſe innocentem. Inuidos quoque & detractores, qui de hoc ſancto confeſſore ſiniſtra fingere auſi ſunt,Deus mendaces eſſe demonſtrauit, dum eius innocentiam & ſanctimoniam miris operibus & virtutibus declarauit. Cuius exẽplo diſcamus & nos fratres mei,inuidos & detractores noſtros patienter ſuſtinere, quoniã Deus eorum falſitatem & noſtram veritatem,declarabit. Nihil enim opertum quod non reueletur. Sextũ decimum beneficium eſt,quod dominus tam Ioſeph quàm iſti ſancto confeſſori, æternam dedit claritatem miræ ſanctitatis,claritatem miræ opinionis,claritatem æternæ beatitudinis: Claritatẽ in animo,claritatem in populo,claritatẽ in cœlo: vbi ſancti fulgent ſicut ſol. Quam claritatẽ meritis & intercceſſionibus huius ſancti confeſſoris largiatur nobis omnipotens & miſericors dominus, Amen. Phutiphar

IDEM DE EODEM
Sermo de Luca.

Luc.11. *NEmo accendit lucernam, & in abſcondito ponit, neque ſub modio ſed ſuper candelabrum, vt qui ingrediuntur lumen videant, &c.* Metaphoricè hîc dominus loquitur fratres chariſſimi: Quæ metaphora, triphariam poteſt interpretari. Lucerna quippè, alia vniuerſalis, alia particularis, alia ſingularis. Porrò lucerna vniuerſalis eſt ſol iuſtitiæ Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui, vt ait Ioannes, eſt lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Hic inquantum eſt Deus, & vna lux æterna cum patre. Inquantum verò eſt homo, eſt lucerna accenſa, flamma diuinitatis in

Lucerna tria facit. teſta humanitatis. Porrò lucerna tria facit, Oculos pulſis tenebris illuminat, viã demõſtrat, nulli

Pſa.144. ſe niſi ſubtrahẽti, negat: Propè eſt enim omnibus inuocantibus eum in veritate. Chriſtus quoque oculos rationis pulſis peccatorum tenebris illuminat, viam vitæ exemplo & doctrina demonſtrat. Nulli gratiam ſuam, niſi ſubtrahenti negat. Propè eſt enim omnibus inuocantibus eum in veritate. Vnde & Paulus nos monet, ne quis

Heb.12. deſit gratię Dei. Quaſi dicat, gratia Dei, quantum in ipſa eſt, nulli deeſt, niſi tãtum ei qui illi ſe ſubtrahendo deeſt. Deus igitur lucernam in nomine Ieſu, non ideo accendit, vt in abſcondito, id eſt ſub vmbra legis, ſed potius in aperto, & euidentia noui teſtamenti poneret. Ideo quippe miſit Deus filium ſuum per incarnationem, vt diuini-

tas quæ homines latebat in lucerna humanitatis appareret. Nec ideo accendit, vt poneret eam ſub modio, id eſt, ſub menſura legis, ſed potius ſuper candelabrum, id eſt eminentiam vniuerſalis Eccleſiæ. Et ad quid? vt qui ingrediuntur ſubaudi tenebras huius mundi, lumen videant, quod ſequentes valeant rectam viam tenere, & ad cœleſtem patriam peruenire. Non ſolum autem Chriſtus eſt lucerna, ſed quod plus eſt oculus Eccleſiæ. Vnde & ſubdit: *Lucerna corporis tui, eſt oculus tuus.* Oculus quippè non ſolum eſt lumen corporis, ſed etiam ſpeculator & cuſtos, & de integritate ipſius corporis eſt. Sic & Chriſtus, lumen Eccleſiæ & ſpeculator ipſius Eccleſiæ eſt, iuxta illud, ſpeculator adſtat deſuper qui nos omnibus diebus actúſque noſtros proſpicit. Cuſtos quippè ipſius eccleſiæ eſt, quoniam nõ dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſraël. De integritate etiam ipſius Eccleſiæ eſt. Vnde & in cuſtodia corporis ſui, quod eſt Eccleſia, perpenſius vigil & ſollicitus eſt. *Si* inquit, *oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autẽ nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit.* Sanè oculus ſimplex, eſt Chriſtus. Simplex quidem eſt oculus, qui clarè & vtiliter videt. Et Chriſtus quidem clarè videt, vt pote in cuius conſpectu nulla creatura inuiſibilis eſt. Vtiliter quoque nobis videt, quoniam non niſi vtilia ſi volumus nobis prouidet. Rectè quoque nobis videt, quoniam recta & & bona intentione nobis proficiendi, nobis prouidet. Si ergo Chriſtum, qui ſimplex eſt oculus cuſtodem &

Pſal. 10 *ł.*

Nequam oculus diabolus. prouiſorem eccleſia vel aliquis fidelis ſequatur, totum corpus, id eſt tota congregatio fidelium, ſiue tota vita talem oculum ſequens, lucida erit. Nequam vero oculus diabolus eſt. Oculus, quia ſe transfigurat in angelum lucis. Nequam, quia tenebroſè & obliquè videt atque inutiliter. Tenebrosè videt, quia malitiæ ſuæ pertinacia ita eũ excæcauit quod niſi tenebroſa diligit & quærit: Obliquè videt, quoniam in omnibus promiſſis ſuis, intentionem fallendi habet. Inutiliter videt, quoniã & ſi viuaci ratione aliqua videat perſpicaciter, tamen ſibi & aliis ea videt inutiliter. Qui & ſi quandoque præter ſpem alicui inſidiando proficiat, tamen hoc illius intentio non habebat. Si ergo diabolum, qui vtique nequã oculus eſt, conſultorem & prouiſorem aliquis ſequatur, to-
Matth. 6. tum corpus, id eſt opus vel vita eius talem prouiſorem ſequendo, tenebroſa erit. Vide, inquit, ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint, id eſt, caue ne ille quem tanquam lucem ducem & prouiſorem ſequeris, tenebroſus ſit. Quod apertè contra illos eſt, qui diabolum de dubiis & futuris per artes magicas conſulere non verentur. Diabolus enim futura & occulta cordium conicctare poteſt, ſcire non poteſt, niſi fortè angelorum reuelatione. Sed ſiue ſciat, ſiue neſciat, quæ maior inſania eſt, quam ſuum inimicũ conſulere, qui nunquam nouit aliqui conſulere ſed fallere, *Si ergo*, inquit, *totum corpus tuum*, id eſt tota eccleſia, vel tota alicuius vita, vel opus ſequendo ſimplicem oculum ſcilicet dominũ noſtrum, lucidum fuerit, ita quod non habeat in ſe aliquam partem tenebra-

rum,erit tunc lucidū totum,& ſicut lucerna fulgoris illuminabit te, ſubaudi lumen oculi & lucernæ. Sed & perfecta eccleſiæ munditia erit in alia vita,vbi erit ſine macula & ruga.Dū enim in hac vita defectus patitur, ſemper macula erit in luna. Sed & vita alicuius ſancti,ſic eſſe poteſt lucida in hac vita,quin aliquādo aliquid habeat tenebroſum : & ſi non in criminalibus, ſaltē in venialibus. Propterea fratres mei,ſequentes lucernam id eſt oculū noſtrum Ieſum Chriſtum,ad illam beatam vitam toto deſiderio feſtinemus,vbi perfectam munditiam conſequamur & fulgorē. Lucerna verò particularis eſt quilibet magiſter *Matt.5.* præclarus & ſpiritualis, cuiuſmodi dominus dicit, Vos eſtis lux mundi. Hic ad inſtar ſolis ſiue lucernæ,oculos rationis in omnibus,& ſi non vt auctor, ſaltem vt miniſter illuminat. Viam vitæ exemplo & doctrina demōſtrat, nulli lucem ſuæ doctrinę negat:quam qui negat ab officio lucernæ,ſe priuat. Huiuſmodi lucernam dominus in ſanctis accendit, non vt ponatur in abſcondito vitæ ſolitariæ & abſcōditæ, neque ſub modio vitæ recluſæ,ſed ſuper eminentiam Eccleſiæ,vt qui ingrediuntur Eccleſiam,lumē videant boni exēpli & doctrinæ.Ita Dominus ſemper faceret,niſi merita morēſque hominum impedirent. Merita quippe mali populi exigunt, quatinus ſuper eos ſublimetur, non aliquis vir vita & doctrina lumi noſus, ſed aliquis tenebroſus, in maius ſui ipſius detrimētum & populi: Iob idipſūm teſtificante, quoniam propter peccata populi, permittit Dominus ypochritā regnare. Sed & mores multo- *Iob 34.*

rum huiuſmodi ſunt, quoniã magis proficiũt poſiti imo quàm in alto, in occulta vita quam in alta, in vita contemplatiua quam in actiua. *Lucerna quippè corporis tui eſt oculus tuus.* Doctor quippè Eccleſiaſticus non ſolum lucerna, ſed & oculus, id eſt ſpeculator & cuſtos & præcipuũ eccleſiæ

Ezech. 3. membrum eſſe debet. Speculator quatinus in alto conſtitutus ſingulorum mores circunſpiciat.

Ezech 3. Vnde Dominus, Fili hominis, inquit, ſpeculatorem dedi te Domus Iſraël. Cuſtos, quatinus vigilias noctis ſuper gregem ſuum vigilet, ne aliquem de ſuis, Leo circuiens diripiat. Membrum, quatinus cæteris Chriſti membris neruis charitatis compaginatus eis compatiatur. Porrò ſi hic oculus fuerit ſimplex, clarè, vtiliter, rectéque videndo, totum corpus eccleſiæ quod eum ſequitur, lucidum erit. Si autem nequam fuerit: tenebroſè inutiliter, & oblique videndo, totum corpus Eccleſiæ quod eum ducem ſequitur, tenebroſum erit. Sicut enim clarus viſus oculorum, totam faciem Eccleſiæ clarificat & honeſtat: & ſicut tenebroſus vel excæcatus oculus totam hominis faciẽ obtenebrat & deturpat: ita tenebroſus paſtor totam Eccleſiæ faciem excæcat & fœdat. *Vide*, inquit, *ne lumen quod in te eſt tenebræ ſint.* Ac ſi dicat: Omni vigilantia caue, ne doctor tuus qui te debet illuminare, tenebroſus ſit. Nam ſicut

Math. 6. alibi dicit: Si lumen quod in te eſt, tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? Caueant igitur filij Eccleſiæ, ne tenebroſum oculum in ducem ſibi eligant, & ne etiam ſi ſit violenter ſibi inſtructus,

vel de priori, vt putabatur, bono poſtea deprauatus, eius ducatum ſequatur, ne fortè cœci cœcos ducentes & ſequentes, pariter cum eo in foueam æternæ damnationis præcipitentur, ſed potius quam citiùs poterunt, nequam oculū eruant iuxta Domini mandatum dicentis: Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum & proiice à te. *Matt. 5.* Quod apertè condemnat illos, qui neglectis viris, vita & doctrina præclaris, ſublimant ſuper candelabrum Eccleſiæ, carbones potius fumantes quam flammantes, vt qui ingrediuntur, lumē non videant. Lucerna ſingularis, eſt in vno quoque homine ratio mentis, quæ ad inſtar luminis hominem illuminat, quid fugiendum aut ſequendum ſit, demonſtrat: Et ad modum flammæ ſuperfertur naturaliter ad ſuperiora. Hæc autem flamma diuinæ gratiæ accenſa, non debet in abſcondito poni, id eſt beſtialibus moribus & corporis voluptatibus, non debet præmi, vel abſcondi, neque ſub modio debet poni, ſub menſura corporalium ſenſuum non debet includi, ſed potius ſuper candelabrum, id eſt ſuper eminentiā totius hominis debet eleuari, quatinus omnia membra ſenſúſque hominis & ſubdātur: ipſa verò regat, prouideat, & dominetur. Hęc autem non ſolū eſt lucerna, ſed etiam oculus. i. ſpeculatrix, ſeruatrix, & ſuperior pars hominis. Oculus autem rationis tunc eſt ſimplex, quando clarè vtiliter & rectè videt. Quidam enim oculus clarè videt, ſed non vtiliter. Quidam verò oculus videt clarè & vtiliter, ſed non rectè. Porrò

clare videt,ſed inutiliter, qui bonum à malo perſpicaciter diſcernit,ſed diſcretè non eligit. Clarè verò & vtiliter,ſed non rectè videt, qui prudenter diſcernit, & diſcretum vtiliter eligit, ſed electum ad debitum finem non dirigit. Oculus igitur ſimplex eſt,qui & prudenter diſcernit, & diſcretum vtiliter eligit, & electum per bonam intentionem ad Deum dirigit. Si igitur oculus rationis hoc modo ſimplex fuerit, totum corpus vitæ vel operis,quæ tali oculo gubernatur, lucidum erit. Si autem oculus rationis fuerit nequã, vel tenebroſè diſcernendo, vel malè eligendo, vel obliquè in finem malum dirigendo, totum corpus vitæ vel operis quæ tali oculo gubernatur tenebroſum erit. *vide igitur*, inquit, *ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint.* i. vide ne ratio tua quæ debet illuminare, vel tenebroſè vel inutiliter vel obliquè videndo, tenebroſa ſit. *Si autem*, inquit, *totum corpus tuum*, id eſt, vitæ vel operis, *lucidum erit*,ſcilicet non habens, nec per ignorantiam nec per malam electionem,nec per obliquam intentionem, aliquid tenebrarũ, erit lucidum totum, id eſt totus homo. Si enim ratio tua eſt tota lucida & vita tua tota lucida,tunc perfectè totus eris lucidus,& oculus tuus omnino ſimplex.Tunc ſicut lucerna fulgoris illuminabit te, vt videlicet ſis lucidus penes teipſum,penes populum,& penes Deum.Itaque fratres mei,oculũ mentis purgare ſtudeamus, non ſolum tenebroſa opera ſed etiam tenebroſas cogitationes fugiamus, bona opera cum bona intentione faciamus, Deum fi-

Oculus ſimplex.

nem operum noſtrorum conſtituamus, ad eum toto deſiderio feſtinemus, vileſcāt nobis omnia quæ in hoc ſeculo poſſidemus, omnia quæcunq; poſſumus, ad cœleſtes theſauros per opera miſericordiæ transferamus, quatinus ſtola æternę claritatis indui mereamur, præſtante Deo & Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto, viuit & regnat in æternum. Amen.

VNIVS VIRGINIS DE EPIſtola ad Corinthios Sermo.

QVi gloriatur, in Domino glorietur, &c. Hæc lectio tripertita eſt, fratres mei. Primò enim monet Apoſtolus gloriantem in domino gloriari. Secundò optat ſuam inſipiētiam ſupportari. Tertiò dicit ſe zelare nos zelo Dei. Primùm igitur monet, vt qui gloriatur in domino glorietur. Porrò ad hoc quod aliquis in domino glorietur, tria cōcurrūt: Et quod gaudium ſuum & cauſam eius deo attribuat, & quod inde ei gratias agat, & quod gaudij ſui Deum finem conſtituat. Sunt enim quidam qui gaudium ſuum, & cauſam gaudij ſui, ſibi, non deo attribuunt, & ſuperbi ſunt, vt illi qui dicunt, manus noſtra excelſa, & non dominus fecit hæc omnia. Et ſunt quidā, qui gaudium ſuum, & cauſam gaudij ſui deo attribuunt, ſed non illi debitas gratias agunt. & ingrati ſunt, vt nouem leproſi qui ad reddendum ei gratias, quem curationis ſuæ auctorē nouerant, non redierunt. Et ſunt quidam, qui & gaudium ſuum & cauſam gaudij ſui Deo attribuunt, & ei gratias agūt, ſed finem gaudij ſui ad ali-

1. Cor. 1.

Eſaiæ 66.

quam vanam intentionē deflectunt,& vani ſunt, vt hypocritæ, & omnes vanitatis amatores. Qui ergo & quod gaudet, & vnde gaudet deo attribuit,& inde ei gratias agit,& eundem finem eum conſtituit,in deo profecto gloriatur,& bene gloriatur,ſi de bono glorietur. Sunt enim quidā qui de malo bono gloriantur, vt Paulus & cæteri legis æmuli,qui gloriabantur in perſecutione apoſtolorum,arbitrantes ſe obſequiū præſtare Deo:
Ioann. 16. habebant quidem zelum Dei,ſed non ſecundum ſcientiam. Sunt & qui de bono in malo glorian-
Rom. 10. tur,vt hypocritę,& peiores ſunt,hypocritę enim de bono,ſi quod faciunt,vanè gloriantur. Sunt & qui de malo in malo gloriantur, & peſſimi ſunt, vt illi qui lætantur cùm malè fecerint,& exultant in rebus peſſimis. Sunt & qui de bono in bono gloriantur,& boni ſunt, vt illi de bono quod habent,in Deo glorientur. Qui ergo de bono in bono gloriantur, bene vtique & diſcretè faciunt. Quare autem homo debeat non in ſe,ſed in Deo gloriari,oſtendit cùm ſubdit,*Non enim qui ſeipſum commendat ille probatus eſt,ſed quem Deus commendat*, id eſt, Nō ex hoc quod aliquis ſe probat,eſt probatus & laudabilis, ſed ex hoc quod Deus eum probat & commendat.Sunt enim quidam qui in conſpectu hominum,vanis laudibus,vel ſimulatis operibus, ſeſe probant, & reprobantur,vt iactatores & hypocritæ. Sunt & alij qui in cōſpectu Dei de fide & charitate ſua præſumentes ſeſe probant.Et inde non ideo reprobantur, ſed magis improbantur & humiliantur,vt ſuā recognoſcant infirmitatem,vt Petrus de ſe prę̨ſumens di-

xit,& ſi oportuerit me mori tecum non te nega- *Matt. 26.*
bo. Permiſſus eſt cadere,vt de cætero ſuam infir-
mitatem agnoſceret,& non in ſe,ſed in ſolo Deo
confideret. Sic & Dauid cùm quaſi de ſe præſu- *Pſal. 29.*
mendo dixiſſet,Ego dixi in abundantia mea,non
mouebor in æternum,mox de hac pręſumptione
ſe correctum eſſe demonſtrat cùm ſubdit, Auer-
tiſti faciẽ tuam à me, & factus ſum conturbatus.
Similiter cùm de ſe præſumendo dixiſſet, Iuraui, *Pſal. 118.*
& ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuę. Mox de hac
præſumptione ſe correctũ eſſe oſtendit,cùm ſub-
dit:humiliatus ſum vſquequaque,domine viuifi-
ca me ſecundum verbum tuum. Sunt & alij qui
coacti humiliter & ſine debito ſeſe probant, nec
tamẽ ex hoc reprobantur,ſed potius ex hoc deus
eos probat & commendat,vt Paulus,qui coactus
à Pſeudoapoſtolis, ſeſe commendat Corinthiis,
vt magis audiant eum prædicantem vera, quàm
Pſeudoapoſtolo prædicante falſa. Homo igitur
ſe laudat ſolis verbis,Deus autem laudat hominẽ
factis. Homo ſe laudat. Laudabilem tãtùm ſe eſſe
dicendo:Deus verò laudat hominem,eum lauda-
bilem faciendo, conferendo videlicet ei gratias
ſuas,& pręcipuè virtutẽ humilitatis,qua inſtrua-
tur ſemper de ſe humiliter ſentire, nihil de ſe, ſed
ſemper de Deo præſumere,omnia Deo attribue-
re,& ad deum omnia referre. Hæc hominẽ pro-
batum atq; laudabilẽ faciunt. Quanto enim quis
magis fugit gloriam, tanto magis eum gloria ſe-
quitur. Secundò optat Apoſtolus ſuam inſipien-
tiam ſupportari,cùm ſubdit, *Vtinam ſuſtineretis mo
dicum quid inſipientiæ meæ, ſed & ſupportate me.* Por-

Prou. 27. rò ſuam inſipiẽtiã vocat & Apoſtolus, hoc quod ſeipſum cõmẽdare eſt compulſus, cùm ſcriptum ſit, Laudet te os alienum, & non tuum. Nũquam enim ſunt alicuius probitates ita ſplendidæ, quin ex eius ore fiãt ſordidæ. Eſſet igitur verè inſipientia quod Apoſtolus ſe commendat, niſi hoc humiliter & debito fine faceret, & niſi magis in ſe Deum quàm ſeipſum commendaret. Tres enim cauſæ inueniuntur in ſacris literis, quibus ſancti coguntur ſua bona humiliter retractare. Videlicet aut quando premuntur vehementi aduerſitate, bona ſua ad conſolationem & ſpem humiliter
Iob 29. retractant, vt Iob qui dicebat, Oculus fui cæco, & pes claudo. Aut quando mouere volũt Deum, ſummum Iudicẽ ad miſericordiam: vt Ezechias,
Eſaia 38. cui cùm dictum eſſet à Domino, morieris tu & non viues, ait, Memento domine, quomodo ambulauerim coram te in veritate. Aut quando volunt perſuadere auditoribus, vt ſibi magis acquieſcant, quàm pſeudoprædicatoribus, vt hic Pau-
1. Cor. 11. lus, Miniſtri, inquit, Chriſti ſunt, & ego. Vt minus ſapiens dico, plus ego. Hanc ergo inſipientiam ſuam optat Apoſtolus ſuſtineri, ac ſi dicat: Opto vt meam perſonam commendantem non redarguatis, ſed ſuſtineatis, ſed quod plus eſt, ſupportate me. Suſtinemus enim ea quæ non approbamus. Supportamus ea, quibus conſentimus. Eſt ergo, ac ſi dicat, Si infirmitates & exceſſus patris veſtri ſpiritualis ſuſtinere & excuſare debetis, & maledictus eſt, qui ſicut Cam pudenda patris irridet, quantomagis vos meam propter vos ſuſceptam inſipiẽtiam ſupportare debetis? Quare au-

tem eum in hoc ſupportare debeāt oſtendit, cúm ſubdit, *Emulor enim vos Dei emulatione.* Ac ſi apertius dicat, Propter hoc debetis me ſupportare in hoc: quia propter dilectionem & ſalutem veſtrā facio totum hoc. Eſt autē hæc pars tertia, in qua Apoſtolus dicit ſe nos zelare zelo Dei. Emulor enim pro zelo poſitum eſt. Sanè qui zelat ſponſam ſuam, quatuor facit, eam ardenter amat, eam cultibus exornat, omnes perſonas ſuſpectas ab ea ſequeſtrat, eá monitionibus, minis, & verberibus caſtigat. Sic faciebat Paulus, Sic facere debet omnis paſtor Eccleſiaſticus. Debet enim Eccleſiam ſibi commiſſam ardenter amare, bonis moribus & virtutibus eam exornare: Hæreticos criminoſos, & omnes animarum corruptores ab ea ſequeſtrare: eam promiſſis, exhortationibus, minis, verberibus, ad caſtitatem & ſanctitatem prouocare. Cui autem paſtor Eccleſiaſticus, debeat zelare eccleſiam oſtendit Apoſtolus cùm ſubdit, *Deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.* Multi enim paranimphi, ſed vnus ſolus ſponſus eſt Ieſus Chriſtus. Et multæ ſunt perſonę Chriſto deſponſatæ, ſed vna ſola eſt Chriſti ſponſa videlicet Eccleſia. Quæ quamuis tam ex incorruptis quàm ex corruptis corpore conſtet, tamen propter fidei integritatem inuiolabiliter conſeruatam, virgo caſta nuncupatur. Quamuis autem hæc deſponſatio in vtero virginali ſit celebrata, tamen Paulus ait, deſponſaui, eo quod deſponſationis nuncius & conciliator, quantum ad Corinthios fuit. Porrò in deſponſatione quatuor concurrunt, videlicet conſenſus, pactio, coniuga-

lis;ex parte virginis arra,& dos ex parte viri. Hęc eadem ſunt in deſponſatione Chriſti & Eccleſiæ. Conſentit enim Eccleſia,ſiue quælibet fidelis anima ſponte vt Chriſto inhæreat per fidem. Cùm enim cætera poſſit homo facere nolens, credere non poteſt niſi volens. Paſcitur ſe in dilectione & obſeruantia mandatorũ dei perſeueraturũ. Chriſtus verò ſponſus, largitur ei æternæ hæreditatis dotem. Itaq; fratres mei, quia ſpopondiſtis in baptiſmo vos per fidẽ Chriſto ſpõſo adhærere: quia pacti eſtis vos in charitate eius & mãdatis perſeuerare: quod ſpiritum ſanctũ accepiſtis in peccatorum remiſſione, conſiderate diligenter, ſi in his perſeueratis, proculdubio beati eſtis, quoniã percepturi eſtis dotem æternæ hæreditatis. Quod ſi conſenſum & pactũ deſponſationis veſtræ frangiſtis, feſtinate quàm citiùs poteritis, illud per pœnitentiæ remedium, illud renodare, quoniam benignus & miſericors eſt dominus, qui poſt multas fornicationes animã non ſolùm recipere dignatur, imò vt ad ſeipſum redeat, hortatur. Vnde
Hiere.3. ipſe per Hieremiam dicit, Si recedens à viro ſuo mulier duxerit alterum virum, nunquid reuertetur ad eum vltra. Nunquid non polluta erit mulier illa? Et tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen ad me reuertere, & ego te ſuſcipiã, ait dominus. Quis viſcera diuinæ miſericordiæ penſare ſufficiat? Homo peccator mulierem poſt fornicationem ad ſe redeuntẽ recipere dedignatur, & deus qui ipſa munditia eſt, animã poſt multas fornicationes vt ad ſe redeat, hortatur. Iam nobis nullus excuſationis relinquitur locus. Propterea,

fratres mei,poſt multas turpitudines & præuaricationes ad deũ reuertamur,ſcelera noſtra lachrymis veræ pœnitentiæ diluamus,operibus miſericordiæ redimamus:ieiuniis & afflictionibus corpora noſtra caſtigemus,orationibus,& bonis operibus ſuperni ſponſi gratiá imploremus: ad eũ totis ſuſpiriis & gemitibus clamemus, quatinus ad ſuas æternas nuptias nos introducere dignetur,& doté promiſſam nobis concedat dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cũ patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula. Amé.

VNIVS VIRGINIS SERmo de Matthæo.

Dixit Ieſus diſcipulis ſuis. Simile eſt regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ, &c. In hac ſancti Euangelij lectione,fratres chariſſimi, nos dominus hortatur, vt cum omni ſollicitudine & vigilantia nos præparemus,ne ipſo ſubito veniente ipſi imprępara- ti reperiamur. Sunt enim quidã noſtrum qui(vnde dolendum eſt)in nullo præparantur. Alij ſunt, qui & ſi in aliquo ſe præparent, tamen in aliquo imprępara ti manent. Quidam enim ſunt qui nec fidem Chriſti habent,qui vt ait dominus,iam iudicati ſunt. Alij verò ſunt qui & fidem habẽt,ſed opera non habent. Quæ quidé fides,teſte ſancto Iacobo,mortua eſt. Alij verò ſunt,qui & ſi fidé & opera habeant,tamen inde gloriam humanã, nó gloriam dei captant:hi, vt dominus ait,iam receperunt mercedem ſuã. Alij item ſunt qui ex operibus ſuis diuinam gloriã pariter & humanã ca-

Matt. 25.
Ioan 3.
Iacob. 2.
Matth. 6.

ptãt: ſed eſſe (vt ait Iacobus) vir duplex animo inconſtãs eſt in operibus ſuis. Alij verò ſunt qui & ſi in propoſito ſui operis principaliter diuinã gloriam quærant, tamen in ipſo opere, humana gloria ſeſe latẽter adiungit, quæ ex magna parte meritum boni operis excludit. Cõtra quod nos dominus monet, faciente, inquit, te eleemoſinã, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Alij ſunt qui & ſi gloriam in opere latenter ſurgentem penitus repellant, tamen gloriam ab hominibus oblatam penitus contemnere non valent. Qui & ſi erubeſcant & indignos ſe eſſe dicant, tame interius animus ad laudes lætatur, creſcit, & eleuatur. Qui niſi tẽpeſtiuè refrænetur, merces operis tota euacuatur. Quàm ſubtilis quippe vanæ gloriȩ ſit pugna, nemo aduertit niſi qui ei bellum intulit. Cæteri verò humanam gloriam aut quærẽtes, aut oblatam non reſpuentes, in aduentu iudicis impræparati, & ſine lumine reperiuntur. Hinc eſt quod dominus regnum cœlorum, id eſt, Eccleſiã regnum cœlorum ſperantem, aſſimilat prudentibus & fatuis virginibus. Sunt autem parabolæ huius ſeptem particulæ. Primùm enim virgines in aduentu ſponſi ſe præparant. Secundò dormiunt, tertiò ſpõſo veniente ſurgunt, quartò fatuæ à prudentibus oleum petunt, nec accipiunt, quintò, cum ſponſo introductis prudentibus ad nuptias, ianua clauditur. Sextò fatuæ clamitantes repulſam patiuntur. Septimò per hoc omnes vigilare admonemur. Primum igitur omnes virgines ſponſi aduentum ſperare, & in aliquo ſe præparare demonſtrantur, cùm dicitur,

Iacob. 1. *Matt 6.* *Subtilis vanæ gloriæ pugna.*

Simile

eſt regnum cœlorum decem virginibus, quæ accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ, Hinc patet quod infideles, & illi qui in nullo ad aduẽtum ſummi iudicis ſe præparant, in hac parabola non includuntur: illorum enim certa damnatio eſt. Deſignantur autem hæ virgines per denarium numerum, eo quod de illis ruina nouẽ ordinum Angelorum eſt reſtauranda. Et quaſi ordo decimus eſt reſtituendus. Quæ bene dicũtur virgines, quaſi ab illecebris carnalibus ſeſe cõtinentes. Vnde meritò tam hæ quã illæ dicuntur quinque, quę portas quinq; ſenſuum ab illicitis nouerint refręnare. Bene quoq; vtræque lãpades, quæ vaſa ampla & lucida ſunt, accipiunt: quoniam vtræque, operationes amplas & præclaras facere contendunt. Sed illæ ſecum oleum non ſumunt, quæ pro bonis operibus ſuis non de conſcientia ſua apud Deũ, ſed ab ore hominum apud ſeculũ gloriam quærunt. Iſtæ verò cum lampadibus, & oleum ſumunt in vaſis ſuis, quæ cum bonis operibus ſuis intentionẽ diuinæ gloriæ recondunt in conſcientiis ſuis: vnde Apoſtolus ait gloriam noſtram eſſe teſtimonium noſtræ conſcientiæ. Et Et alibi, Probet (inquit) vnuſquiſque opus ſuum, & ſic in ſemetipſo gloriam habebit, & non in altero. Vnde rectè iſtæ prudentes dicũtur, quæ pro temporalibus & caducis operationibus, æternã gloriam emere norunt. Et illæ econtra, fatuæ dicuntur, quæ totum laborem ſuum pro ventulo vanæ gloriæ vendiderunt. Notandum eſt tamen, quoniam iuxta Euangelij textum, videtur quod hæ fatuæ virgines opera ſua non fecerunt inten-

2. Cor. 1.
Galat. 6.

tione laudis humanæ,ſed propter aduentũ ſponſi,ſcriptum quippe eſt, *Accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo.* In quo cauſam finalem videtur ſignificare, quaſi, dicat, Propter hoc acceperunt vt exirent obuiam ſponſo.Non ergo propter hoc quod principaliter requirerent in operibus ſuis vanam gloriam,fatuæ dicũtur,ſed quia gloriam,à latere ſurgentem, vel ab hominibus oblatam non contempſerunt. Quid ergo patientur illi, qui principaliter ex operibus requirunt vanam gloriam, cùm ſic reprobentur & illi qui eam nõ requirunt, ſed oblatam non cõtemnunt? Tertiò de dormitione earum ſubiungitur,*Moram autem faciente ſponſo,dormitauerunt omnes,& dormierunt.*Porrò mora iſta eſt à primò Chriſti aduentu vſque ad ſecundum.Non eſt autẽ hæc mora penſanda iuxta Chriſti diuinitatem cui omnia ſunt

1.Pet.3. præſentia.Vnde de eo dicitur,Quoniã mile anni ante oculos tuos,tanquã dies heſterna quæ præteriit.Ne ſecundum reproborum mẽtem, qui ſecundum Chriſti aduentũ nunquam vellent aduenire,eo quod tunc eorum pœnæ duplicabuntur: ſed iuxta electorum mentem & deſiderium, qui eum in conſummatione ſuæ gloriæ aduenire deſiderant. Quorum deſiderio, omnis feſtinantia mora reputatur. Vnde & illis clamantibus in A-

Apoc.6. pocalypſi dicitur,Suſtinete adhuc modicum,donec impleatur numerus fratrum veſtrorum.*Dormitauerunt inquit omnes & dormierunt.* Dormitare ægrotare,dormire autem mori eſt.Omnes igitur virgines dormitauerunt & dormierunt, quia ægrotando ad ſomnum mortis acceſſerunt. Tertiò

de excitatione earum ſubiungitur, cum dicitur, *Media autē nocte clamor factus eſt: ecce ſpōſus venit, exite obuiam ei.* Porrò traditio Iudæorum eſt dominū ad iudicium media nocte eſſe venturum, quia in nocte media percuſſit Ægyptum. Sed nos hîc per noctem intelligimus ignorantiam: quia ſcilicet dominus ſic improuiſus & repentè ad iudicium feſtinabit, quod à nemine valebit comprehendi nec præuideri, Scriptum eſt enim, dies domini ſicut fur ita in nocte veniet. *Clamor*, inquit, *factus eſt.* Hoc eſt quod dominus in euangelio dicit, Amen amen dico vobis, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis ſunt, audiant vocem filij Dei. Et Apoſtolus, Dominus inquit, in voce archangeli & in tuba Dei deſcendet de cœlo. Quis clamor? *Ecce ſponſus venit*, ad conſotiandam ſibi perpetuo eccleſiam ſponſam ſuam. *Exito obuiam ei.* Hoc eſt quod Apoſtolus ait, Et nos rapiemur ſimul cum illis in nubibus obuiam Chriſto in aëra. Ad hanc vocem omnes virgines ſurgunt, quoniā ad præceptū Chriſti omnes tā boni quā mali à ſepulchris exibūt. Lāpades ornāt, quia de opibus ſuis reddere rationē parāt, ſed diſſimiliter: nā boni in ea puritate in qua ea fecerūt, demōſtrare parant: reprobi verò impuritatem operum ſuorū colore palliationis ſimulare laborant. Quartò fatuæ à prudentibus oleum petunt, cum eis dicunt: *Date nobis de oleo veſtro, quia lampades noſtræ extinguntur.* quia earū opera, quæ foris clara hominibus apparuerant, in aduentu iudicis intus obſcurātur, & à deo retributionem nō inueniūt, quia pro eis receperunt laudes quas amauerunt.

2. Pet. 3.
Ioan. 5.
1. Theſſ. 4.

Quid ergo eſt quod tunc à prudentibus oleum petunt? niſi quod cum in aduentu iudicis ſe vacuas intus inuenerunt, more ſolito teſtimonium, foris quærunt. Ac ſi à ſua fiducia deceptæ proximis dicant: Quia nos quaſi ſine bono opere repelli conſpicitis, dicite de noſtris operibus quid vidiſtis. Sicque teſtimonium hominum, qui corda non vident, habere volunt apud Deum, qui inſpector cordium. Sed quid prudentes virgines reſpondeant audiamus, *Ne forte*, inquiunt, *non ſufficiat nobis & vobis*. In illo enim die cuiuſque teſtimonium vix ſibiipſi ſufficit, quantominus & ſibi & proximo? Neque enim alieno teſtimonio quis iuuatur apud deum, cui omne cor patet. Neque bonorum virtutes poſſunt vitia malorum redimere, cum quiſque pro meritis ſuis recipiet. *Ite*, inquiunt, *potius ad vendentes & emite vobis*. Non dant conſilium, ſed potius eas increpant, & com-

Venditores memorant crimen earum. Venditores quippe o-
olei ſunt a- lei ſunt adulatores, qui dant inanem laudem, &
dulatores. accipiunt aliquam mercedem. De quo oleo ait
Pſal. 140. Pſalmiſta, Oleum autem peccatoris non impinguet caput meũ. Per caput principalior pars hominis, ſcilicet mens deſignatur. Impinguat ergo oleum caput peccatoris cum demulcet mentem laus adulantis. Ac ſi dicant, Ite, & more veſtro venamini laudes hominum, & videamus quid poſſint vobis prodeſſe laudes eorum. Quintò venit ſponſus, & prudentes intrant cum eo ad nuptias, vnde & ſubditur, *dum autem irent emere venit ſponſus*. Quia dum fatuæ, vitæ ſuæ teſtimoniũ foris quærunt, iudex venit, qui non opera, ſed men-

tes attendit. *Et quæ parata erant intrauerunt cum eo ad nuptias, & clauſa eſt ianua.* Quis penſare ſufficiat fratres mei, quid horroris habeat quod dicitur, *venit ſponſus?* Quid dulcedinis, cum dicitur, *intrauerunt cum eo ad nuptias?* Quid amaritudinis, *& clauſa eſt ianua?* Quid enim magis horrendum eſt nobis peccatoribus, quando ſummus iudex & & peccatorum vltor venit? Suo enim aduentu elementa concutit, terram cœlóſque accendit, homines & Angelos ad iudicium trahit. Vnde, pſe per Prophetam: Adhuc, inquit, ſemel & ego mouebo, non ſolum terram ſed etiam cœlum. Et ſi ante eius conſpectum virtutes cœlorũ mouebuntur, vt in euangelio dicitur, & columnæ cœli, vt Iob teſtatur, contremiſcent: quid facient peccatores. Et ſi iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Quãtus terror erit fratres mei, cum quem etiam tranquillum mens humana capere non valet, iratum videre? Quanta confuſio erit omnibus occultis turpitudinibus, in conſpectu omnium hominum angelorúmque propalatis erubeſcere? Quanta deſperatio erit tormenta ſibi parata videre, & nullum remedium inuenire? quem diem intuens propheta ait, Dies illa, dies iræ, dies tribulationis & miſeriæ, dies calamitatis & anguſtiæ, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. Quãtis aſperitatibus vidit illum diem reprobis amareſcere, quem tot amaritudinibus non valuit explicare? Quæ verò maior dulcedo poterit contingere iuſtis, quam de eius viſione gaudere quem cæteri tremebunt, & cum eo ad æternas nuptias introire, & à diuini amoris am-

Luc. 21. *Iob. 26.* *1. Pet. 4.* *Sophon. 1.*

plexibus ſeparari non poſſe? Et quæ maior amaritudo poterit contingere reprobis, quàm à cœtu ſanctorum ianua clauſa in æternum ſequeſtrari, & dæmoniorum horribili collegio in ęternis cruciatibus aggregari? Tunc regni ianua lugentibus claudetur, quæ modo pœnitentibus quotidie aperitur. Erit quippè tunc pœnitentia, ſed infructuoſa, quia nequaquam veniam eſt conſecuturus, qui modo aptum veniæ negligit tempus. Vn-

2. Cor. 6. de Apoſtolus, ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, Sextò fatuæ repulſam patiũtur, vnde & ſubditur, *Nouiſsimè veniunt, & reliquæ virgines dicẽtes, Domine domine, aperi nobis. At ille reſpondens ait, amen dico vobis, neſcio vos.* Non dicitur quod emerunt oleum, quia tunc nullum erit gaudium de laudibus alienis, ſed in anguſtiis redeunt ad implorandam dei miſericordiam, qui eis dicit *Neſcio vos*, id eſt per vitæ meritum non agnoſco vos. penſate fratres mei, quanta confuſio, & quãtus dolor erit pro momentanęis & vilibus voluptatibus. A cõſortio Dei & ſanctorum perpetuò excludi pulſare, & repulſam pati: pœnitere, & nõ inuenire indultorem: lugere, & non inuenire cõſolatorem: orare, & non inuenire exauditorem. Ibi enim à Deo nõ poteſt mereri quod petit, qui hic noluit audire quod iuſſit. Qui tempus tempeſtiuæ pœnitentiæ hic perdit, fruſtra cum lachrimis ante ianuam venit. Hinc dominus per Salomonem, vocaui & renuiſtis. Extẽdi manum meã

Prouerb. 1. & non fuit qui aſpiceret: Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſan-

nabo,cum vobis quod timebatis,aduenerit. Septimò generalis admonitio ſubinfertur, *Vigilate itaque,quia neſcitis diem neque horam.* Ac ſi dicat,Vigilate in veſtri præparatione, ne imparari reperiamini ſummo iudice veniente. Quare autem ſit nobis ſemper vigilandum, oſtendit, cùm ſubdit, *Quia neſcitis diem neque horam.* Si præſciremus horam vocationis noſtræ,aliud tempus pœnitentiæ,aliud tempus voluptatibus poſſemus aptare. Sed qui præſentem diem nobis ad pœnitentiam dedit craſtinum non promiſit. Semper ergo debemus vigilare, ſempérque parati eſſe, Sed nos non ſolum commiſſa peccata nō plangimus, ſed etiam quæ plangantur,augemus. Ecce nūc diem ipſum de quo loquimur, quam ad nuptias conuerſionis accepimus,& tamen reatus noſtros flere recuſamus. Et ſi nos aliqua ęgritudo corripiat, ſi ſigna ægritudinis vicinitatem deſignant mortis, inducias cum fletibus flagitamus, quas acceptas nunc aſpernamur. Refert beatus Gregorius, quod quidem vir nobilis fuit in prouincia Valeriæ nomine Criſorius,tantum plenus viciis,quātum rebus: ſuperbia tumidus, carnis ſuæ voluptatibus ſubditus,auariciæ facibus accenſus, qui ad extremum veniens, ea hora qua erat moriturus, vidit apertis oculis tetros & nigerrimos ſpiritus coram ſe aſſiſtere,& ad ſe rapiendum vehementer imminere. Cœpit tremere,pallere, ſudare, & cum magnis vocibus inducias petere, filiúmque ſuum nomine Maximum, clamando vocare, Maxime curre, & in fide tua me ſuſcipe. Turbatus mox Maximus affuit, lugens fa-

mula conuenit,ſed illos malignos ſpiritus videre non poterant:ſed eorum præſentiam in cõfuſione,in pallore,in tremore, & pauore eius qui trahebatur, videbant. Pauore autẽ eorum ille vertebatur in lectulo,iacebat in ſiniſtro latere, aſpectum illorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem ne videret eos. Cúmque iam nimis cõtractus deſperaret,cœpit clamare, inducias, vſq; mane.Et in his clamoribus de habitaculo carnis, eſt euulſus. De quo nimirum conſtat, quia pro nobis non pro ſe iſta viderit, vt eius viſio nobis proficeret,quos Dei lõganimitas expectat. Nam illi quid profuit,qui inducias quas petiit non accepit? Itaque fratres mei ſemper ęſtimemus extremum diem nobis imminere,ſemper certemus nos magis ac magis præparare. Sic viuamus, ſic nos habeamus,ac ſi iam morituri eſſemus,quatinus ſummo ſponſo venienti, parati ei occurrere valeamus,& cum ipſo ad ęternas nuptias introire, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus Amen.

VNIVS CONTINENtis de libro Sapientiæ Sermo.

Prouerb. vltimo.

MVlierem fortem quis Inueniet? Procul & de vltimis finibus precium eius, &c. Iuxta literã fratres mei: Vidẽs Salomõ ſexum fœmineũ tãtiſper ad vitia procliuũ, ꝙ vix aliqua matrona reperiri poſſit honeſta, vnde

& ipſe dicebat, virū ex mille vnū reperi, mulierē *Eccleſ.7.*
verò ex mille vnam non reperi. Propterea admirans conquæritur & quærit, dicens, *Mulierem fortē quis inueniet?* Oppoſitio videtur eſſe in adiecto. Nam ſi mulier, quomodo fortis? aut ſi fortis, quomodo mulier? Porrò in muliere triplex eſt infirmitas, videlicet infirmitas carnis, ſexus, & mollitiei coniugalis. Itaque mulierem in hac triplici infirmitate, fortem quis inueniet? *Procul & de vltimis finibus precium eius.* Ac ſi apertè dicat, rarò poteſt reperiri. Et ſi poteſt reperiri, certè raris & precioſis, & de longe requiſitis diuitiis, poteſt comparari. Eſt quidem rara: ſed quantò rarior, tanto pretioſior. Scriptum eſt enim, Gratia ſuper gratiam mulier ſancta & pudoroſa. Deinde quæ ſint officia, & quæ merces fortis mulieris, exponit. Primum autem fortis mulieris eſt, quod ſit fidelis, nō ſolùm erga Deum, ſed etiam erga virum ſuum. Quod per conſequens demonſtrat, cùm ſubdit, *Confidit in ea cor viri ſui.* Ex fidelitate enim mulieris ſequitur, quod vir eius in ea confidat, quod ſcilicet ei fidem & dilectionem, & in corde & in opere, & in rebus ſit obſeruaturā. Et propter hoc ipſo prouidente ſpoliis non indigebit, id eſt, acquiſitis diuitiis abundabit. Et hoc contra illam mulierem, quæ fidem violat nuptiarum, thorum maculat coniugalem, virum ſpernit, & ideo æternæ indigentiæ ſubiacebit. Secundum officiū eſt, quod ſit de ſibi collatis bonis viro grata, de quo ſubditur, *Reddet ei bonum, & non malū, omnibus diebus vitæ ſuæ.* Sicut enim ingratæ mulieris eſt reddere viro ſuo malū pro bono, vel bonum, ſed nō

In muliere triplex infirmitas.

Eccleſ.26.

perſeueranter,vel ex malo fine:ita gratę mulieris eſt reddere viro ſuo bonum, id eſt, reuerentiam, ſubiectionem, obedientiam,& officioſitatem,& hoc cum dilectione & perſeuerantia. Tertium officium fortis matronæ eſt, ſemper aliquid honeſti & vtilis operis agere,ne diabolus qui ſemper otioſis inſidiatur, inueniat eā otioſam. vnde & ſubdit, *Quæſiuit lanam & linum, & operata eſt conſilio*,id eſt,*arte manuum ſuarū*. Lanificium enim conueniēs eſt,vt habeat vnde ſuos veſtire,hoſpitem operire,nudum veſtire queat. Et hoc contra illam quæ mauult otiari,iacere,& in ſtercore ſuo putreſcere,quàm aliquid operari. Quartū officiū eſt,ſibi, & domui ſuæ, & indigentibus, victualia ſapienter & iuſtè prouidere & cōſeruare, quibus curſum huius vitę poſſit conſummare.vnde ſubditur, *Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longè portans panem ſuum*.Hinc Ioſeph qui frumēta in futuram famē conſeruauit,commendatur,& ſaluator nūcupatur.Quintum officium eſt diluculo vnicuiq; ſeruorum & ancillarū opera iniungere, ne vacēt: & cibaria diſtribuere, ne deficiant, vnde ſubdit: *De nocte conſurgit,deditq́; prædam*,id eſt,officium acquirendi *domeſticis ſuis & ancillis ſuis cibaria*. Scriptum eſt enim,Cibaria & virga,& onus aſino, pa-
Eccleſ.33. nis & diſciplina & opus ſeruo. Multam nanque
2.Theſſ.3. malitiam docuit otioſitas. Hinc Apoſtolus, Qui non laborat,non māducet. Sextum officium eſt, rectiorem & honeſtiorem modum viuendi conſiderare,& eo modo viuere.Porrò rectior & honeſtior modus viuendi eſt agricultura,vnde ſubditur: *Conſiderauit agrum*, id eſt, agriculturam, &

emit eum. *De fructu*, id eſt, labore manuum ſuarum plantauit vineam. Hunc viuendi modum commendat Pſalmiſta dicens, Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Septimum officium eſt in virtute caſtitatis & cæterarum virtutum operibus, ſe fortiter exercere: vnde ſubdit, *Accinxit fortitudine lumbos ſuos, & corroborauit brachium ſuum.* Hæc enim ſunt ornamenta quæ præcipuè bonam matronam exornant: Cingulum caſtitatis, perichelides bonæ operationis, peplum pudoris, monile bonæ eruditionis, inauris obedientiæ, torques prudentię, armilla ſubiectionis. Et hæc cõtra illas quæ ad nullum bonũ ſe accingunt, ſed in ſola libidine fortes ſunt. Octauum officium eſt guſtare & experiri quàm ſit bonũ, de negotio agriculturæ. & de cæteris rectis laboribus ſibi & indigentibus neceſſaria prouidere: & propterea non ſolùm in die, ſed etiam in nocte iuſtis laboribus inſtare. Quatuor enim vtilitates confert labor manuum, vitia deſtruit, virtutes nutrit, neceſſaria parat, eleemoſinã donat. Vnde & ſubdit, *Guſtauit & vidit quoniam bona eſt negotiatio eius: non extinguetur in nocte lucerna eius.* Hinc Paulus, ne pro ſuſtentatione ſui, & ſuorum quemquam grauaret, dicit ſe laboraſſe, & alios hortatur ad laborandum, dicens: Magis autem laboret vnuſquiſque manibus ſuis, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti. Beatius enim eſt dare quàm accipere, qui enim dat, deum imitatur: qui accipit, fœnerator eſt. Nonum officium eſt, non ſolùm ad fortia & magna, ſed & vilia & humilia opera (ſi locus fuerit) manum

Pſal. 127.

Epheſ. 4.
Acto. 20

apponere. Vnde ſubditur, *Manum ſuã miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fuſum.* Sicut enim ſuperbæ mentis eſt opera humilia abhorrere, ita humilis mentis eſt nullam operum vilitatem (ſi locus fuerit) euitare. Decimum officium eſt operibus miſericordiæ inſiſtere, & inopi non ſolùm petenti, ſed & petere erubeſcenti, præueniendo palmas largius extendere. vnde & ſubdit, *Manum ſuam aperuit inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperes.* Hinc Pſalmiſta, Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem. Super egenum intelligit, qui intelligens aliquem egere, nõ expectat vt petatur, ſed præueniens munus extendit. Bis enim tribuit, qui indigentis verecundiã præuenit. Vndecimum officium eſt, familiæ ſuæ contra frigus, cæteráque neceſſaria prouidere, vnde ſubditur, *Non timebit domui ſuæ à frigoribus niuis: omnes enim domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus.* Hinc Apoſtolus, Si quis ſuorum & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit. Et poëta, Nõ ſibi, ſed domino grauis eſt, cui ſeruit egeſtas. Duodecimum officium bonæ matronæ eſt, ſeipſam honeſtè & decẽter ornare, vt placeat viro ſuo, ne ſi forte ei diſpliceret, ei forte occaſio fornicationis fieret, vnde & ſubditur, *Stragulatam veſtem fecit ſibi biſſus & purpura indumentum eius.* Mulier quæ nupta eſt, cogitat quomodo placeat viro, ſicut enim cultior cultus reprehenſibilis eſt in vidua, ſic inhoneſtus in coniugata, ſi tamen per hunc non alieno viro appetit placere, ſed ſuo. Quæ enim ob hoc ſe ornat, vt alienis placeat, hoc ipſo iam eſt mœchata. Tertiumdecimum officium mulieris

Pſal. 40.

1. *Timo.* 5.

1. *Cor.* 7.

fortis, eſt bono exemplo & verbo, virum ſuum honeſtare & ſanctificare, iuxta quod Apoſtolus ait, Sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem: hoc eſt ergo quod ſequitur, *Nobilis in portis vir eius*, id eſt, in iudicio, *cum ſederit, cum ſenatoribus terræ*. Sicut enim mulier inhoneſta virum ſuum reddit verecundum & latibundum, ita mulier honeſta virum ſuum reddit nobilem, atque ſolennem. Quartumdecimum officium bonæ & ſanctæ matronæ eſt, quandam telam innocentis & mundæ vitæ ordiri & perficere, & ad eius emendam negotiationem, Chananęum, id eſt, quemlibet extraneum negotiatorem, bonas negotiationes quærentem per emulationem accingere. Vnde ſubditur, *Sindonem fecit & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo*. Et hoc contra illas quæ telam infamiæ texunt, & ad illam malo exemplo, reliquas fœminas accingunt. Quintumdecimum officium eſt ſe fortibus & honeſtis moribus tanquam quibuſdam indumētis induere. Vnde ſubditur, *Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouiſſimo*. Non ait ridet. quoniam væ vobis qui ridetis. Et hoc contra illas quæ diſſolutione & turpitudine ſeſe induunt, & in cachinum ſeſe effundunt. Sextumdecimum officium eſt, filios & familiam ſuam in ſapientia, & in lege domini exemplis & verbis erudire, vnde ſubditur, *Os ſuū aperuit ſapientiæ, & lex clementiæ in lingua eius*. Cùm autem lex tam clementiæ quàm iuſtitiæ ſit, tamē hic lex clementiæ dicitur: vt meminerit matrona clementiam quam lex præcipit, in familiam habere, ſicut dominum vult inuenire clementem in

1. Cor. 7.

Matt. 5.

ſe. Et hoc contra illas mulieres, quæ turpiloquia & impudicas cantilenas diſcunt, & legẽ Dei non curant. Septimumdecimum officium eſt, omnes ſemitas domus ſuæ, ſiue inutiles, ſiue vtiles, ſiue nocentes conſiderare, vnde ſubditur, *Conſiderauit ſemitas domus ſuæ, & panem otioſa non comedit*, ſed potius vigilando & laborando, ſemitas per quas bonum domui prouenire poterat, aperuit, & eas per quas damnum domui prouenire poterat, obſtruxit. Et hoc contra luxuriantes viduas, quas Apoſtolus redarguit dicens: ſimul, & otioſè diſcunt circuire domos, nec ſolùm otioſæ, ſed & verboſæ & curioſę. Sequũtur mercedes fortis mulieris. Prima merces eius eſt, laus filiorum, vnde ſubditur, *Surrexerunt filij eius*, ſubaudi ad bonos mores, virtutes & opera, *Et beatiſſimam prædicauerunt eam*, co modo quo artificium prędicat artificem, fabricatura fabrum, factum factorem, ſicq; filij bene eruditi, matrem eruditricem. Secunda laus eſt viri. vnde ſubditur, *Vir eius laudauit eam*, quaſi dicat, cui bene credi debet, tanquam illi qui ſecretorũ ſuæ coniugis diligẽs eſt perſcrutator. Quibus autem verbis eam laudet, oſtenditur cùm ſubiungitur, *Multæ filiæ congregauerũt diuitias, tu autem ſupergreſſa es vniuerſas*. quia videlicet nõ fallaces & vanas, vt cæterę, ſed potius ſpirituales & æternas tibi cõgregaſti: vnde & ſubdit, *Fallax gratia*, ſiue imago, & vana eſt pulchritudo. Fallax quippe eſt gratia ſiue imago temporaliũ diuitiarũ: vana etiã eſt pulchritudo corporaliũ bonorũ, quia ſine interioribus diuitiis non ſolùm non proſunt, imò etiam
Prou.17. obſunt. Vnde Salomõ, quid prodeſt ſtulto habe-

re diuitias,cùm ſapientiam emere nõ poſſit. Imò etiam nocet. Diuitiæ in manu inſipientis gladius eſt in manu furentis. Et iterum, Circulus aureus in naribus ſuis, eſt mulier pulchra & fatua. Sus enim & ſi habeat circulum aureum in naribus,nõ ideo minus ſubdit eum vertendis ſtercoribus.Sic pulchra & fatua mulier,quanuis ſplendeat aurea pulchritudine,non ideo minus veretur eam ſubdere ſtercoribus luxurię Vnde autẽ procedãt veræ diuitię oſtẽdit,quia ex Dei timore,qui eſt initiũ ſapientię:vnde ſubditur,*Mulier timens Deũ ipſa laudabitur*.Mulier enim quæ timet Deũ nõ ſeruili ſed caſto timore,verè laudabilis eſt,quia laudabitur æterna laude. Tertia merces,eſt remuneratio & pręſens ſiue futura,vnde ſubditur,*Date ei de fructu manuum ſuarum*.Quoniam & vir vxoris ſuę fidem & virtutem agnoſcens, eam hic remunerat dilectione,beneficiis,& honore.Et deus propter quẽ fidelis extitit,remunerabit eam in fine ſecundum quod meruit,æterna beatáq; glorificatione. Quarta merces eſt laus & præſentis & æterni iudicij,vnde ſubditur, *Et laudent eam in portis opera eius*.Quoniam & hic Senatores laudabunt in concilio ſuo virtutes ſapientis mulieris,& in magno iudicij die deus omniũ iudex & remunerator,laudabit eam,dicendo ei & cæteris iuſtis,Venite benedicti patris mei,percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mũdi.Myſticè verò,vidẽs Salomon genus humanũ tot erroribus implicatũ,& quod homo in carnis infirmitate, & in lubricitate mũdanę vitę, & inter tẽtationes poſitꝰ, & quod peccato vix reſiſtere poſſit,cõquęritur &

Prouer.11.

quærit, *Mulierem fortem quis inueniet?* ac ſi apertiùs dicat, Eccleſiam vel etiam animã in tot infirmitatibus mollem & infirmam, quis inueniens poterit contra eaſdem infirmitates facere fortem? Procul. Quaſi dicat, noſtri non eſt temporis nec noſtri ſimilis, ſed procul interuallo tẽporis, à Salomone vſq; ad partũ virginis. *Et de vltimis*, inquit *finibus pretiũ eius*, quia à ſummo cœlo egreſſio ei⁹. Nõ enim Chriſtus aliud pretium pro nobis dedit quàm ſei pſum. Deinde commendat Eccleſiã, vel animã fortẽ, primùm à virtutibus, deinde à præmiis ſuis. Primùm igitur commendat eam de fidelitate, cùm ſubdit, *Confidit in ea cor viri ſui.* Vir
Roman. 8. eſt Chriſtus, vnde deſpondi enim vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto. Chriſtus ergo in eccleſia, vel in forti anima confidit, dum eam fidelem & in ſe confidentem facit, vt nulla aduerſitate, nec etiam ipſa morte, ab eo ſeparari poſſit. Vnde Apoſtolus, quis nos ſeparabit à charitate Dei? Tribulatio, an fames, an gladius? Secundò
2. Cor. 11. eam cõmendat de acquiſitione, cùm ſubdit, *Et ſpolis nõ indigebit.* Spoliat quippe Eccleſia vel quælibet fidelis anima, diabolũ, dum quotidie a faucibus eius vaſa captiuitatis eripit, & aggregat gregi fideliũ, quod facere, eſt victoriã Chriſti imitari. Tertiò cõmendat eã de gratitudine, cùm ſubdit: *Reddet ei bonum & non malũ omnibus diebus vitæ ſuæ.* Reddet Eccleſia ſiue anima, Chriſto bonum, cũ præceptis vitæ muneribus, rectè videndo ei reſpondet. Sed quia quidã bonum faciunt, ſed illud intentione vanæ gloriæ corrumpunt, addit, *Et nõ malum.* Sed quia quidam bona faciunt, & bona inten-

intentione,ſed non perſeueranter,addit, *Omnibus diebus vitæ ſuæ.* Tunc igitur Chriſto bene grati ſumus, cũ bonũ ſimpliciter & perſeuerãter operamur. Quartò cõmendat eam de ſtudio præſentis operationis cũ ſubdit:*quæſiuit lanã, & linum, & operata eſt conſilio manuũ ſuarum.* Porrò Eccleſia vel vnaquæque fidelis anima,tunc quærit lanã,& linum,quãdo in ſimplicitate vitæ,& in caſtigatione carnis ſtudet, & in his prudẽter ſe exercet ne citra remaneat vel vltra excedat. Quintò cõmendat eã de bono propoſito & perſuerãtia, cũ ſubdit:*Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longè portans panẽ ſuum.* Porro Eccleſia ſiue fidelis anima, ad inſtar nauis fluctus præſentis ſeculi deſiderio tranſit,& ad portũ ſalutis tendit,vt merces bonas cõmutet in meliores,& de terrenis emat cœleſtes. Et interim ne deficiat, panẽ verbi diuini ſecum defert, quo ſe confortat Sextò cõmendat eam de ſollicitudine fraternæ charitatis,cũ ſubdit: *De nocte conſurgit,deditque prædã domeſticis ſuis,& cibaria ancillis ſuis.* Sic quælibet fidelis anima ꝓpter ſalutẽ proximorũ,à quiete contẽplationis ſuę ſurgit,& dat prædã domeſticis ſuis, cũ eos quos diabolus rapuerat,fidelibus adiũgit. Et cibaria ancillis, cum infirmiores,ne in opere mandatorum Dei laſſeſcant,ſuſtentat & reficit. Septimò de ſpirituali negotiatione eam commendat,cum ſubdit, *Conſiderauit agrum & emit eum. De fructu manuum ſuarum plantauit vineam.* Cõſiderauit enim primitiua Eccleſia, & adhuc quotidie quæque fidelis anima, mundum ſpinis vitiorum horridum, & emit eũ, cum talentum verbi auditoribus tradit: Et in eo-

dem agro plantauit vineam, id eſt, Eccleſiam, quã de fructu manuum ſuarũ plãtauit, quia nõ ſolum verbis, ſed etiã factis & virtutibus cõfirmat eam. Octauò de fortitudine eã commendat, cũ ſubit, *Accinxit fortitudine lumbos ſuos*, fluxas ſcilicet voluptates & voluntates virtute continentiæ in ſe reſtringẽdo. *Et roborauit brachium ſuum*, ad perficiẽda virtutum opera ſeſe præparando. Et benè primò lumbos accinxit, & poſt brachiũ roborauit, quia bonum opus apud Deum nõ accipitur, niſi prius luxuria reſtringatur. Hinc ſcriptũ eſt, Sint

Luca 12. lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardẽtes in manibus veſtris. Nonò eam cõmendat de vigilantia, cũ ſubdit, *Guſtauit & vidit, quoniã bona eſt negotiatio eius*, ſcilicet alios acquirẽdi, & ſeipſam caſtigandi, & exercendi. *Non extinguetur in nocte lucerna eius*, quia ſicut vigilat in die fratrum eruditioni, ita vigilat in nocte propriæ vtilitati, pſalmodiæ, lectioni, & cõtemplationi. Decimò eam cõmendat de forti operatione, cum ſubdit: *Manũ ſuam miſit ad fortia*. Fortia opera ſunt opera perfectæ chari-

Matt. 19. taris, vt benefacere his qui oderũt nos, & vende-

Matt. 11. re omnia & dare pauperibus. Nã per huiuſmodi opera regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, *Et digiti*, inquit, *eius apprehenderunt fuſum*. Sanè Colus eſt in ſiniſtra, fuſus in dextera. Per ſiniſtram verò vita præſens, per dexteram verò vita æterna deſignatur. Tunc ergo lanam de colo in fuſum, de ſiniſtra, in dexterã traducimus, cum temporalia bona per opera miſericordiæ ad cœleſtes theſauros trãsferimus. Vndecimò commendat eam de miſericordia, cum ſubdit, *Manum*

ſuam aperuit inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperem: quia videlicet ſancta Eccleſia vel vnaquæque anima fidelis animæ indigenti & petenti, manum ſpiritualis conſilij atque inſtructionis aperit. Ei verò quæ nec etiam indigere ſe nouit, eleemoſynam, doctrinæ ſponte largitur, offert, & oſtendit. Duodecimò eã de charitate cõmendat, cũ ſubdit: *Non timebit domui ſuæ à frigoribus niuis*. Nix eſt diabolus, qui ob ſuperbiã cadens de cœlò, adhuc transfigurat ſe in angelũ lucis. Huius frigora ſunt infidelitas & iniquitas, vnde dicitur: Quoniam cum abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum. Cuiuſmodi frigoribus Eccleſia nõ timebit, quia *domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus*, id eſt duplici charitate dei videlicet & proximi, quę eſt veſtis nuptialis, qua induti, ſecuri diſcumbũt. Tertio decimò cõmendat eam de virtutum varietate cum ſubdit, *Stragula tam veſtẽ fecit ſibi, biſſus & purpura indumentũ eius*. Stragulata veſtis variæ texturæ & fortis eſt. Hæc ſignificat diuerſarum virtutum varietatem, qua ſancta Eccleſia vel fidelis anima decoratur. Iuxta illud, Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circundata varietate. Biſſus, exercitationibus multis ad candorem ducitur. Purpura de ſanguine muricis tingitur. Eccleſia vel fidelis anima, tũc biſſo & purpura induitur, cum candore caſtitatis, & ſanguine martyrij exornatur. Quartodecimò de nobilitate ſponſi commendat eam cum ſubdit, *Nobilis in portis vir eius, cum ſederit cum ſenatoribus terræ*. Portas vocat iudicium, eo quod antiqui in portis iudicabant, vt requirentibus præſto eſſent.

Pſal. 44.

Itaque Chriſtus qui ante tribunal Pilati apparuit ignobilis, in iudicio & in portis æternæ ciuitatis apparebit nobilis & glorioſus cũ Apoſtolis, & cũ eis qui eũ fuerunt ſecuti. Iuxta illud, Vos qui eſtis ſecuti me, ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Quintodecimo de doctrina prædicationis eã commendat, cũ ſubdit, *Sindonem fecit & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo.* In intexione ſindonis, ſignificatur intexio prædicationis. Hanc Eccleſia fecit & vẽdidit. Quia textum doctrinæ Euangelicæ quem compoſuit, & ſcripſit & gentibus vẽdidit, & ab eis mutuũ charitatis accepit. Chananæus qui interpretatur commutatus, eſt populus gentilis. Cingulum ſignificat aut caſtimoniam, aut militiam, aut negotiationem. Sancta igitur Eccleſia, cingulũ Chananæo tradidit, quia gẽtilem populũ, cui textũ Euangelicæ doctrinæ tradidit, ad caſtimoniã, ad militiam, ad negotiationem diuinorum talentorum accinxit. Sextodecimo eam cõmendat de fortitudine, & decore cũ ſubdit, *Fortitudo, & decor indumentum eius.* Eccleſia quippe vel fidelis anima decorem habet ſanctimonię & honeſtatis, & fortitudinem patiẽtiæ, quoniam perſecutionem patitur propter iuſtitiã. Et ideo quæ nunc dolet in certamine, ridebit in nouiſſimo die Iuxta illud, Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Septimodecimo eam commendat de doctrina ſapientiæ, & legis cum ſubdit, *Os ſuum aperuit ſapientiæ,* ſubaudi docẽdæ: Iuxta illud Pauli, Omnis
Ephes. 4. ſermo malus de ore veſtro non procedat, ſed ſi quis eſt bonus ad ædificationem fidei, vt det gra-

tiã auditoribus. Vel os cordis aperuit ſapientiæ ſuſcipiendæ, qua alios doceret. *Et lex clementiæ in lingua eius.* Id eſt Euangeliũ, quod docet peccanti fratri ſemper indulgere, & pro malo, bonũ reddere. Octauodecimo commendat eam de cuſtodia ſemitarũ domus ſuæ, cũ ſubdit, *Conſiderauit ſemitas domus ſuæ,* id eſt omnes ſenſus & portas corporis ſui, & animæ, diligenter obſeruauit, vt malo irruenti eas clauderet, & bono ſuſcipiendo aperiret. *Et panẽ otioſa non comedit,* quoniam & ſi viſa fuit quandoq; otioſa, tunc fuit minus otioſa, quoniã interius ſpiritualia negotia cœleſtiáque pertractabat. Sequuntur mercedes Eccleſiæ ſiue fortis animę. Prima eſt laus filiorum, vnde ſubditur, *Surrexerũt filij eius, & beatiſsimam prædicauerũt.* More prophetico, præteritum pro futuro ponit. Tũc enim filiæ Eccleſiæ ſurgent, & eam quæ eos ex aqua & Spiritu ſancto regenerauit, laudabũt, quando & æterna eius gaudia deguſtantes, eam æterna laude celebrabunt. Secunda merces eſt laus viri, de qua ſubditur, *Vir eius laudauit eam.* Tũc Chriſtus Eccleſiã, ſiue vnãquamque animã ſpõſam ſuam laudat, quando eam laudabilẽ facit, & demõſtrat. Vel certè eã in fine laudabit, cũ dicet, Venite benedicti patris mei percipite regnum, *Matt. 25.* quod vobis paratum eſt ab origine mũdi. Multæ, inquit, filiæ cõgregauerũt diuitias. Multę Eccleſiæ hereticorum vel falſorum Chriſtianorũ, quæ propter nominis Chriſti confeſſionem, & ſacramentorũ participationẽ, Chriſti filię eſſe videbãtur, congregauerunt diuitias bonorũ operũ, ſcilicet ieiunia, eleemoſynas, orationes, ſtudia lectio-

num ſanctarum,& huiuſmodi. Quę quidem verę ſunt diuitiæ, cum in fide & ſimplicitate fiunt, aliâs vel nihil vel parũ proſunt. Sed has filias Eccleſia ſupergreditur, quæ fide caſta, & intentione recta, theſaurũ virtutũ, & bonorũ operũ congregat in cœleſtibus. Et quare hoc? ſubdit, *fallax gratia ſiue imago, & vana eſt pulchritudo*. Fallax quippè eſt imago ſiue gratia humanę laudis. Vana eſt pulchritudo oſtẽtatæ caſtitatis & ſanctitatis. *Sed mulier timens Deum ipſa laudabitur*, quoniam illa conſcientia eſt vere laude digna, quæ Deũ timet cum amore, & amat cum timore, & in omnibus timorem & amorem Dei cogitat & conſeruat. Tertia merces eſt, æterna remuneratio de qua ſubditur, *Date ei de fructu manuum ſuarũ, & laudent eã in portis opera eius*. Hæc ſunt verba Chriſti ad angelos meſſores dicentis, date ei de fructu manuum ſuarum, quia ſpiritus fructum facere curauit, videlicet charitatẽ, gaudium, patientiã, cæteráſque virtutes, & virtutum opera. *Et laudent eam in portis*, id
Matt.13. eſt in iudicio ſiue in ingreſſu patriæ cœleſtis, non hominum vani fauores, ſed ipſa opera quæ fecit, examinante, probante, & remunerante Deo, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

VNIVS VIRGINIS

Sermo de Matthæo.

Dixit Ieſus diſcipulis ſuis, Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro, quem qui inuenit homo abſcondit. & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuerſa quæ habet & emit agrum illum, Et reliqua. In hac ſancti Euangelij lectione, fratres chariſſimi, quatuor parabo-

las proponit nobis dominus. In prima & ſecunda monet nos generaliter, vt regnum cœlorum emamus. In tertia vt pœnas infernales timeamus & caueamus. In quarta monet nos prædicatores ſpecialiter, vt hoc intelligamus & prædicemus inſtanter. In prima igitur monet nos regnũ cœlorum emere cum dicit, *Simile eſt regnum cœlorum theſauro.* Ideo rebus viſibilibus & concupiſcibilibus comparatur, quatinus animus noſter per viſibilia diſcat inuiſibilia. Et per ea quæ huic ſeculo concupiſcibilia ſunt, diſcat cócupiſcere ea quę ſuper concupiſcẽda ſunt. Ecce enim regnum cœlorum comparatur theſauro, quoniam ad inſtar theſauri inuenti, gaudij abundãtiam & fiduciam dat inuentori. Sed longè incomparabiliter. Vanũ enim gaudium præſtat theſaurus, ſcilicet abundantiam deficientem, fiduciam infidam. Cœleſtis verò theſaurus præſtat gaudium verum, abundantiam indeficientem, fiduciam fidam. Ager verò eſt exercitium bonæ vitæ, quæ ad inſtar agri, prius à ſpinis & tribulis vitiorum, falcaſtro correctionis purgatur, aratro prædicationis excolitur, ſemine verbi Dei ſeminatur: Et ſic germinat flores virtutum, & fructus bonorum operum. In fine autem huius agri abſconditus eſt theſaurus cœleſtis, ſicut merces in labore, fructus in flore. Hunc theſaurum per fidem & ſacram ſcripturam aduertimus, per ſtudium boni operis quærimus, per contéplationem contemplamur, & quodámodo iá pręguſtamus, & per diuiná reuelationé inuenimus. Inuentũ verò theſaurũ nunc abſcondim⁹, vt nobis ſeruetur cũ propoſitũ & intẽtioné

theſauri cœleſtis acquirēdi, à malignis ſpiritibus & ab humanis fauoribus in cordibus noſtris occultamus. In præſenti enim vita quaſi in via ſumus, per quam ad patriam feſtinamus. Maligni verò ſpiritus, quaſi quidam latrunculi nobis inſidiantur. Deprędari ergo deſiderat, qui theſaurum publicè portat. Hoc autem dico, non vt proximi noſtri opera noſtra non videant, cum ſcriptum ſit, videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrū qui in cœlis eſt: ſed vt per hoc quod exterius agimus, laudes humanas nó quæramus. Sic autem ſit bonum in publico, quatinus intentio maneat in occulto, vt de bono proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionē placandi Deo ſoli ſemper optemus ſecretum. Tunc autem agrum, vēditis omnibus comparamus, cū pro exercitio bonæ vitæ, id eſt theſauri cœleſtis, in fine illiùs abſconditi acquiſitione, omnibus voluptatibus, & carnis deſideriis abrenunciamus, omnia caduca, quaſi ſtercora reputamus, & pro eo quælibet dura pati non reformidamus. Sicut autem agrum per ſe ſterilem & vilem, theſaurus in eo abſconditus concupiſcibilem & emptibilem facit. Sic exercitationem bonæ vitę, licet per ſe vilis ſit, & inutilis hominibus videatur, tamen theſaurus æternæ beatitudinis in fine illius abſcō ditus eā cócupiſcibilē, & magno cōparabilē reddit. Spernūt quippe homines animales vitā ſpiri tualē, & ſi venalis eſſet, credo ꝙ non emerēt illā. Nobis autē qui veri Chriſtiani ſumus, per ſe pretioſiſſima habetur, etiā ſine præmio, quātomagis cū præmio & cū tanto? Nónne magni eſt per ſe

recte viuere,mundum cor habere, omnibus veracem & æquum eſſe, dæmones & vitia calcare, virtutibus, & bonis operibus florere, mundana omnia vilipendere,deum conſcium habere,mortem non timere, ſed potius expectare? Nónne hęc magna ſunt per ſe? Sed quanto incomparabiliter fiunt maiora,cum theſauro æternæ beatitudinis? In ſecunda quoque parabola hortatur nos Dominus ad idem,cùm ſubdit, *Iterum eſt regnum cœlorum*,id eſt,negotium acquirendi regnum cœlorum, *homini negotiatori quærenti bonas margaritas*. Sanè omnes homines bonas margaritas quærũt, id eſt,beatitudines,ſed inquirendo,& extimatione falluntur plerique. Quidam enim æſtimant beatitudinem eſſe in abundãtia diuitiarum, quidam in honore ſeculari,quidam in poteſtate humana, quidam in gloria temporali, quidam in corporali voluptate. Sed omnes hi decipiuntur: quoniam abundantia diuitiarum temporalium egens eſt: honor ſecularis inhonorus eſt, poteſtas humana impotens eſt: gloria temporalis, falſa eſt: voluptas corporalis,faſtidioſa eſt. Et inſuper vnumquodque iſtorum vanum & momentaneum eſt. Propterea prudens negotiator cùm videt, quod in his omnibus veræ beatitudinis margaritam inuenire non poteſt, quærit per ſacram ſcripturam,& inuenit per fidem & bonam operationem margaritam æternæ beatitudinis in alia vita repoſitam eſſe, & dicit: In omnibus requiem quæſiui, & in hæreditate domini morabor. Igitur ad illam obtinendam inardeſcit, propter eam omnia temporalia negligit, & tribuit:

Propter eam omnibus ſuis rebus & ſibimet abrenunciat, eam ſolam deſiderat, eam per quælibet aſpera feſtinat poſſidere. De cuiuſmodi deſiderio & dilectione bene per Salomonē dicitur, fortis eſt vt mors dilectio, quia videlicet ſicut mors corpus interimit, ita ab amore mundi, dilectio, æternæ beatitudinis occidit. Nā quàm perfectè inebriauerit, ad terrena deſideria, velut inſenſibilem reddit. Neque enim hæc beata, cuius hodie natalitia celebramus, mori pro Domino potuiſſet in corpore, niſi à terrenis deſideriis mortua eſſet in mente. Erecta enim in virtutis conſtantia, blanditias, & minas, promiſſiones, & tormenta, æquè propter ſpem indicibilis & beatitudinis æternæ conculcauit. Ante reges & præſides ducta fuit, ſublimior iudicāte, feruente fortior. Quid ad hæc nos barbati dicere poſſumus, qui puellas cœleſtia rapere per ferrum videmus? Quos ira perturbat, ſuperbia inflat, ambitio excæcat, luxuria inquinat. Qui ſi adipiſci regnum cœlorum per ſanguinem nolumus, vel hoc nobis turpe ſit, quod dominum per pacem ſequi aſpernamur. Ecce nulli noſtrum dicit Deus pro me morere, ſed tantum cupiditates carnales in te occide. Qui ergo in pace vitia carnis noſtræ mactare nolumus, quando in bello carnem ipſam pro Domino mactandam offeremus? In tertia verò parabola hortatur nos Dominus, infernales pœnas præcauere, cúm ſubdit, *Iterum ſimile eſt regnum cœlorum & iudicium regni cœlorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti, quàm cùm impleta eſſet, educentes & ſecus littus ſedentes elegerunt*

bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. Porrò ſanctæ Eccleſiæ prædicatio ſagenæ comparatur, quia & piſcatoribus eſt commiſſa, vt per eam à fluctibus ſeculi, ad littus æternæ patrię trahamur vel in æternæ mortis profunda demergamur. Hinc dominus per Hieremiam, Ecce ego mittam ad vos piſcatores multos. Poſtquàm enim audierunt Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes, ſequimini me, faciam vos fieri piſcatores hominũ, texerunt ſibi ſagenam ex nouo & veteri teſtamẽto, & in mare mundi eam miſerunt quæ ex omni genere piſcium congregat. Quia ad peccatorum veniam ſapientes & fatuos, liberos & ſeruos, diuites & pauperes, fortes & infirmos vocat. Vnde per Pſalmiſtam Deo dicitur, Ad te omnis caro veniet. Quæ ſagena tũc demum vniuerſaliter replebitur, cùm in fine ſuo humani generis ſumma concludetur. Quam educunt & ſecus littus ſedẽt, cùm ad finem mundi eam trahunt: & ipſi iudices ſedent, & boni quidem piſces in vaſis eliguntur, mali verò foras proiiciuntur: quia electi in cœleſtes manſiones recipiuntur: & reprobi longe in æternas tenebras proiiciuntur. Nunc enim bonos malóſque communiter Eccleſiæ ſagena con tinet. Sed littus indicat quid trahebat. Et piſces quidem capti non poſſunt mutari, nos verò per pœnitentiam de malo in bonum poſſumus commutari, dum licet ergo fratres mei, in melius vitam noſtram permutemus, ne in fine à ſanctorũ ſocietate ſeparati, in ęternam damnationem proiiciamur, Vndę & hanc parabolam Dominus ex-

Hiere.16.

Pſa.64.

ponens ſubdit, *Sic erit in conſummatione ſeculi. Exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & ſtridor dentium.* Hoc fratres mei, potius timēdum eſt quàm exponendum. Apertè enim reproborum tormenta denuntiantur, ne aliquis per ignorantiam ſe excuſaret, ſi æterna damnatio obſcurè deſignaretur. Vnde & ſubditur, *Intellexiſtis hæc omnia? dicunt ei, etiam.* Ad diſcipulos dirigitur ſermo qui futuri erant aliorum magiſtri: quibus datum eſt noſſe myſteria regni Dei, cæteris autem in parabolis. In quarta demùm parabola, docet dominus nos prædicatores, quatenus tanquam ſcribæ & notarij eius, verba ſua in tabulis cordis ſcripta teneamus, & cæteris ea inſtanter prædicemus, cùm ſubdit, *Ideo omnis ſcriba doctus in regno cælorum,* id eſt, in Eccleſia, *ſimilis eſt homini patriſfamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.* Quod tripliciter intelligi poteſt. Paterfamilias enim profert de theſauris ſuis nouos & veteres fructus, vinum nouum & vetus, quibus cor conuiuarum ſuorum corroboret & reficiat. Sic & doctus prædicator profert de theſauro doctrinę ſuę tam nouā quàm veterem legem, quibus cor auditorum ſuorum confirmet & paſcat. Secundò paterfamilias profert de theſauro ſuo tam veteres diuitias à patribus ſuis derelictas, quàm nouas à ſeipſo acquiſitas. Sic & doctus prædicator profert de theſauro doctrinæ ſuæ, tam veteres ſententias & parabolas à veteribus patribus conſcriptas, quàm nouas ad exemplum antiquarum excogitatas. Tertiò

quoque paterfamilias profert de theſauro prudentiæ ſuæ promiſſiones nouorum pręmiorum, aut minas veterum ſuppliciorum, quibus familiam ſuam aut trahat, aut deterreat. Sic & doctus prædicator ſcit noua proferre de ſuauitate regni cœleſtis, & vetera de terrore ſupplicij gehennalis. Veteris enim Adæ meritum erat ad inferna deſcendere, nouíque hominis Chriſti meritum eſt cœlum introire. Hoc ergo in concluſione ponit quod præmiſit. Prius enim de regni ſimilitudine theſaurum, & bonam margaritam produxit, poſt de malorum combuſtione ſubiunxit. Hinc concludens ſubdit: *Ideo omnis ſcriba doctus in regno cœlorum ſimilis eſt patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.* Ac ſi apertè dicat, ille doctus in eccleſia prædicator eſt, qui nouit proferre noua de promiſſione regni cœlorum: & vetera de comminatione gehennalium tormentorum, vt vel pœnæ terreant quos præmia non demulcent. Audiat vnuſquiſque de regno quod amet, audiat de ſupplicio quod timeat: vt torpentem animum & terræ vehementer inhærentem, & ſi non trahat ad regnum amor, trahat vel terror. Ecce enim de expreſſione gehennæ dicitur, *Ibi erit fletus & ſtridor dentium.* Quia ergo præſentem gloriam ſequuntur lamenta perpetua, hic vanam, fratres mei, lætitiam fugiamus, ne illic in æternum defleamus. Nemo enim poteſt & hic gaudere cum ſeculo, & illic regnare cum Deo. Vnde Salomon ait, Eſt tempus flendi, & eſt tempus ridendi. Hic, fratres mei, eſt tempus flendi

noſtra vel aliena peccata: in alia verò vita tempus ridēdi. Cùm pro euaſione periculorum, tum pro adeptione æternorum gaudiorum, Temporalem igitur lætitiam in fletus pœnitentiæ commutemus, carnis voluptatibus abrenunciemus, in laboribus iuſtitiæ nos exerceamus, exceſſus noſtros operibus miſericordiæ redimamus, ob deſiderium cœleſtis theſauri noſtra diſtribuamus: omnia caduca propter ipſum tanquam ſtercora reputemus, illuc ſuſpiriis, illuc deſideriis feſtinemus, quatinus per interceſſionem huius ſanctæ, cui hodie feſtiuamus, tandem læti peruenire valeamus, Amen.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

7 - 2 - 2